

Forgotten Books

— www.forgottenbooks.com —

Copyright © 2016 FB &c Ltd.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, distributed, or transmitted in any form or by any means, including photocopying, recording, or other electronic or mechanical methods, without the prior written permission of the publisher, except in the case of brief quotations embodied in critical reviews and certain other noncommercial uses permitted by copyright law.

METEOROLOGIA
PHILOSOPHICO-POLITICA,
IN DUODECIM DISSERTATIONES
PER QUÆSTIONES METEOROLOGICAS
ET CONCLUSIONES POLITICAS DIVISA, APPOSITISQUE SYMBOLIS ILLUSTRATA:

OLIM

HONORI

AVGVSTI ROMANORVM REGIS

JOSEPHI I.

INSCRIPTA,

NUNC DENUO AD MULTORUM DESIDERIUM IN LUCEM CORRECTIOR EDITA,

AUTHORE

REVERENDO PATRE

FRANCISCO REINZER,

è SOCIETATE JESU, AA. LL. ET PHILOSOPHIÆ,
NEC NON SS. THEOL. DOCTORE.

Cum Privilegio Sacræ Cæs. Maj.

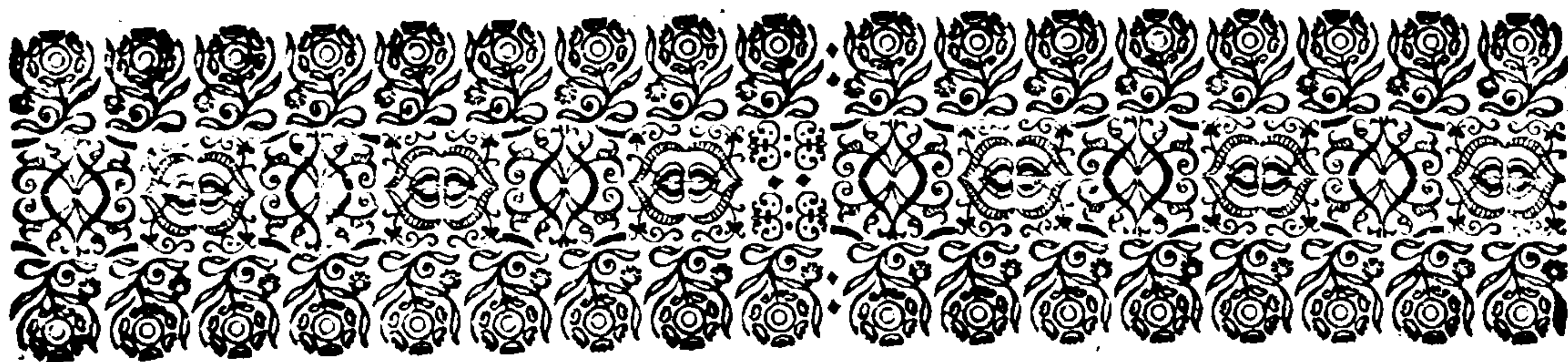
AUGUSTÆ VINDELICORUM,

Impensis JEREMIAE WOLFII, Chalcographicae Artis Propolæ.

Typis PETRI DETLEFFSII.

Anno DCCIX.

INNOVANDO AD MI
RUM IN LUCEM COR
AUTUA
RENERVADO

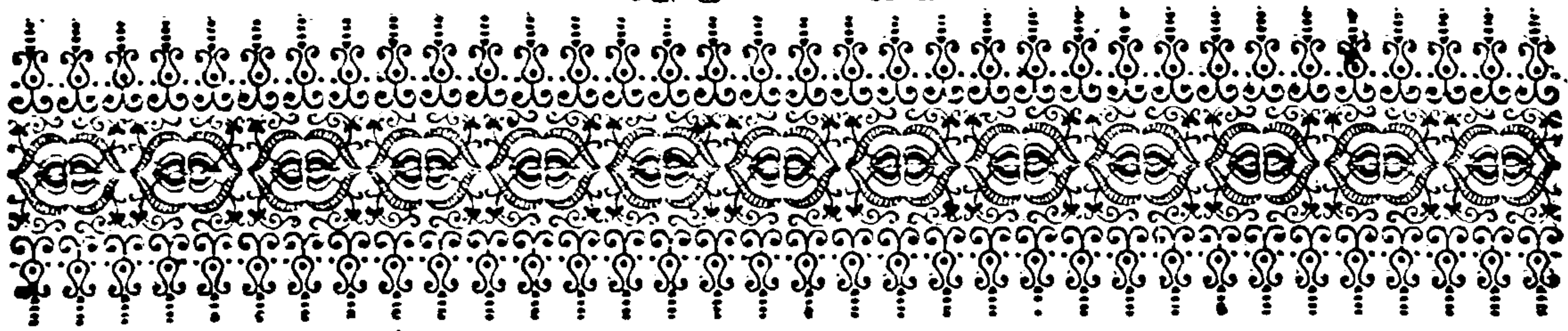
Ad Benevolum Lectorem.

Postquam Philosophus in libris de Generatione cōtinuam elementorum, cæterarumque dissolubilium substantiarum scientiam exposuit, gradum fecit admixtorum imperfectorum naturam singulatim pertractandam, quatuorque libros de eorum Generatione composuit, quos & de *Meteoris* inscripsit; hoc est, de rebus, quæ in parte sublimiori mundi generantur. Agit in primo potissimum de impressionibus igneis, in secundo & tertio de aëreis & aqueis, in quarto de terreis. Ex quo equidem liquet, Philosophum in his non modo explanasse ea, quæ in alto apparent, & generantur, verum etiam de iis egisse, quæ in infimis terræ visceribus producuntur. Quia tamen majori ex parte differit de rebus illis, quæ in aëreis Regionibus accidunt, amplioremque hominibus admirationis pariunt materiam, appellatione à potiori & sublimiori parte traducta, libros meteorologicos non immerito inscripsit. Hos, ut non nostro, sed Illustrissimi Domini Comitum defendentis desiderio faceremus satis, in præsentis opusculo per duodecim Dissertationes haud unius aut alterius, (ut lectio docebit) sed copiosorum Authorum ductu explanandos, & historiarum atque experientiarum floribus, quod in paucis, qui de Meteoris scripserunt hæctenus, observatum, illustrandos aggressi sumus, memores illius: *Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci.* Verum ut omnium gustui studeremus, & varietatis venustate singulorum genio opus adaptaremus; neque enim idem palatum omnes nacti sumus, & sæpe quod sapit uni, dissipat alteri; ita has ipsas Dissertationes meteorologicas, utut floridas novis floribus cumulare, & quodammodo saporare placuit, ut tanto amplius, quanto magis cupimus, utili curiositati legentis placeremus. Singularum enim quæstionum materiam, ne vel oculus, dum mens Philosophicis palcitur deliciis, sua careret voluptate, & in imagine spectaret intellectus phænomena, non inelegante scalpto æri incisam symbolice expressimus. Subjuncta deinde positionibus meteorologicis, prout rei ferebat & exigebat connexio, Conclusio Politica est, ut cum Philosopho bene discurrere, cum Politico bene agere disceremus. Optima enim illa Conclusio, cujus præmissæ non

modo naturali, sed & morali Philosophiæ, quæ in eodem traduntur Lyceo, innituntur. Sine hac nemo Philosophus absolutus, sed ne homo quidem; *Omnis enim homo, Aristotele teste, naturaliter est animal Politicum & civile.* Digestum sic ex probatissimis Authoribus nova hac forma opusculum, si nihil tamen lippienti oculo novum videbitur, cogitet, nec aliena carpere & mordere modo novum esse. Recte Socrates, *difficile est ita quidquam peragere ut nihil erres; quod si etiam sine errore quisquam aliquid peragat, difficile est, non iniquum judicem reperire.* Interim sibi meliora parandi necessitatem imponit, qui ut trita spernit aliena. Pessimum semper judicium est, ubi non mens sed dens sententiam fert. Et quod ridiculum est: Sæpe præoccupatus sinistro affectu animus jam in censuram operis linguam & calamum expedit, quod necdum vidit oculus, minus mens legendo dijudicavit. Ita stomachante animo pessimi rerum efficimur arbitri. Imbecillitatem tamen nostram & mentis & calami ultro profiteremur; quid enim nostrum in orbe perfectum? ut vita, sic scripta errore non vacant. Unde & mihi parces facile, qui & scribenti tibi parci velis. Tu interim benevole Lector & æquus rerum æstimator sic opusculum hoc velim pervolvās, ut dum intellectum Philosophica pascis curiositate, animum una in admirandam Authoris Naturæ sapientiam obtutu convertas, utpote, quæ non solum in magnis magna, sed & in minimis maxima relucet. Nam ut non minus sapienter ac piè sagacissimus Meteororum contemplator Fromondus inquit: ideo natura, aut naturæ Author DEUS hæc prodigia cœlestia, & mira in cœlo phænomena in alto suspendit, atque oculis nostris exposuit, ut suspiceremus Creatoris in mirabilibus Sapientiam & Majestatem. Sic igitur meo labore.

fruere & vale.

DISSERTATIO PRIMA.

De Corpore Meteorico generatim.

UT ad ea, quæ in decursu hujus Corporis Meteorici perscrutabimur, planior accessus pateat, quædam Meteorologicis rebus communia, qualia sunt principia tam intrinseca, quam extrinseca, causa finalis, locus, tempus, & si quæ sunt alia, primò penetranda sunt; nè alioquin eadem sæpius in memoriam revocare & moleste repetere adstringamur. Quare sit

QUÆSTIO I.

Quid sit Meteorum, & quæ ejus materia.

Conclusio primâ. *Μετέωρον* græcè, idem est, ac *sublime* latinè, & *Μετέωρον λογία* idem significat, ac *rerum sublimium ratio*. Ex quo deduces, Meteorum nihil esse aliud, quam mixtum imperfectum in superioribus mundi partibus ortum, ut sunt nubes, fulmen, &c. solet tamen ex communi usu inter meteora referri id, quod in aere inferiori, & mari, imò etiam terra gignitur, nimirum; quia hæc tractatione cum illis veris, & propriè dictis Meteoris conjungi solent. Vocatur verò *mixtum imperfectum*, quia re ipsâ aliud non est, quam elementum peregrinis qualitatibus infectum.

Conclusio secunda. Materia Meteorici duplex est; una remota, altera proxima. Remota potissimum terra & aqua censetur, hæc enim materiam propinquam, ex qua fiunt impressiones istæ meteorologicæ, de suo suppeditant. Dixi *potissimum*, quia etiam valde probabile est, aliquando aerem ventis, nubibus & fontibus materiam præbere. Materia propinqua est vapor & exhalatio. Ita Aristoteles l. 1. c. 4. Ratio desumitur ex eo; quia ex his Meteora universa oriuntur; non quidem ex utroque omnia, sed quædam ex vapore, quædam ex exhalatione; quædam ex utroque inter se permixto; unde minimè audiendus Chymicorum Princeps Paracelsus, qui pluvias, ventos & reliqua Meteora docebat esse fructus Syderum; sicut poma fructus sunt arborum; & ea statis temporibus effundi. Similiter dicebat, stellas esse phialas, in quibus continentur sulphur, sal, & mercurius omnium Meteororum materia. Sed quis non videt, hæc somnia esse?

Quæres ad majorem dictorum intelligentiam, quid sit vapor & exhalatio? Resp. vaporem esse halitum, sive expirationem calidam & humidam, quæ ex humore aqueo per calorem resoluta prodit, qualem videre est ascendentem ex aqua, quæ in olla subjecta igni effervesceat. Exhalatio autem est spiratio calida & sicca ascendens ex terra, vel ex simili sicca substantia. Talis est fumus ille, qui ex thure, & similibus rebus in carbones igneos coniectis, exoritur. Ex vapore & spiratione oriuntur nebulae, rores, nubes, pluvia, nives, grandines & his cognata. Ex exhalatione verò ignitæ impressiones, ut cometae, aliæque faces ardentes; Continet tamen hæc exhalatio sub se duas quasi species; unam, quæ parvo negotio flammam concipit, & in ignem mutatur, alteram, quæ non ita facile incenditur, ex qua proximè venti existunt. Prior è terra pingui oritur, habetque partes sibi adhaerentes ob materiae tenacitatem, cui proinde acriter solis calor inuritur, ideoque in altiore aeris tractum evolat. Posterior ex aridiori terra, cujus partes minores inter se cohesionem habent, exhalatur; unde non tantâ vi illi calor Solis imprimitur, proindeque pressa pondere minus ascendit, citò dissolvitur, & in ventorum flatus abit. Ex quo

Colliges, vaporem & exhalationem partim inter se convenire, partim differre, conveniunt in eo quod speciem imitentur fumi, & sint halitus calidi ab extrinseco, cum ex natura sua deposcant frigus; differunt, quod vapor humidus sit, & ex aqua profectus, in secunda

semper consistat regione aëris, exhalatio autem sicca sit, & resoluta ex ipsa terra sæpè in supremam regionem evolet, eò quòd cùm sit sicca, facilius impressum calorem servet, quàm vapor. Nec obstat id, quod à probatis Authoribus asseritur; videlicet è terra Solis vi tepescit utrumque reddi halitum, id enim propterea dicunt, quòd terra & aqua plurimis in locis mixta sint. Qua de causa fit, ut sæpè exhalatio & vapor hinc mixtim ferantur; tametsi ubi ad mediam venère aëris regionem, societate divulsa plerumque subsistat vapor, exhalatio verò altiùs promoveatur.

Controversia major est, utrùm substantialiter differant ab elementis vapor & exhalatio, cui ut respondeam, sit

Conclusio tertia. Vapor & exhalatio non differunt ab elementis, terra nempe & aqua, è quibus educuntur, nisi accidentaliter nempe ratione caloris, raritatis & levitatis impressæ. Ratio est 1. quia illi halitus facilè iterum in elementum resolvuntur, nam si ollæ bullienti operculum, vel cassidem imponas, vapores collecti rursus in guttas coalescunt, argentum vivum vase aperto inclusum dissipatur, & in fumum abit; servatum verò in operto vase non minuitur per duos annos; thuris, sulphuris & aliorum mineralium exhalationes, veterem speciem servant, ergò halitus isti ex terra & aqua resoluti, speciem servant aquæ ac terræ. Neque enim hoc fit ex eo, quòd clementa ex illis generentur, sed potius quòd illi in se servant eandem elementorum naturam, & in elementa resolvantur. Secundò quia vapores hi ad secundam aëris regionem delati paulatim se ad nativum frigus reducunt, & in guttas resoluti, recidunt, & terram perpluunt. Tertio demum, si obstaret aliquid, esset discrimen qualitatum quas habent; sed discrimen qualitatis impressæ ab extrinseco non arguit discrimen & distinctionem substantiarum, eadem enim aqua ex natura sua frigida, invenitur aliquando calidissima, & idem metallum ex natura sua durum, aliquando liquefcit sine ullo discrimine essentiali, utpote quæ hoc habent ab extrinseco. Accedit testimonium Aristotelis l. 1. c. 3. ubi appellat vaporem aquæ secretionem, id est, partes aquæ segregatas. Unde concludo vaporem & exhalationem, tum alia hujusmodi meteora esse tantum mixta imperfecta, quia non generantur nisi per transmutationem accidentalem. Hinc etiam vapor & exhalatio dicuntur meteora primæ compositionis; quæ autem alia fiunt ex vapore & exhalatione, vocantur meteora secundæ compositionis.

Argues tamen contra primò, vapor & exhalatio sunt leves, & sursum ascendunt, aqua autem & terra sunt graves & deorsum ruunt, ergo distinguuntur substantia ab his elementis, quia ex diversitate accidentium colligitur diversitas substantiarum. Resp. primò negando, vaporem & exhalationem esse proprie leves, quia vapor, qui ex aqua librali suscitatur, si intra vesicam aliquam conclusus ad bilancem expenderetur, ponderaret æquè libræ, quàm ipsa aqua, unde conflatus est. Unde non propter levitatem ascendit, sed sursum truditur ob raritatem suam. Sicut cuprum librale, si in globum tundatur, mergitur, si verò in lamellam concavam, & in modum navis configuratam extendatur, etsi eodem adhuc pondere prædita sit, tamen aquæ innatat, & ab eadem aqua sursum truditur.

Respond. secundò, non ex quibusvis accidentibus etiam diversis colligitur diversitas specifica substantiarum, sed tantum ex iis, quæ insunt substantiis, semper ex intrinseca earum exigentia, non ex iis, quæ insunt per accidens, ab agente extrinseco per vim quasi introducta & intrusa. Talis est levitas & calor exhalationis & vaporis, quæ ab igne extrinseco Solis & aliorum calefactorum corporum introducta sunt, contra exigentiam naturalem formæ substantialis intrinsecæ.

Argues secundò, Spiritus resoluti ex animalibus, plantis & aliis mixtis, specie ab iis differunt; nam spiritus animalis non est animal; aqua rosacea non est rosa; vinum in aquam vitæ sublimatum desinit esse vinum, ergo similiter spiritus educti ex aqua & terra, non sunt aqua & terra. Respondeo: Halitus corporum mixtorum ex ipsis eductos interdum ab ipsis specie differre, quoties scilicet non facile possunt in illa corpora iterum resolvi, sicut manifestum est, quod spiritus animalium, plantarum, & aliorum non redeant in ea mixta, è quibus orti sunt. At vero halitus corporum mixtorum aliquando ab ipsis non differunt specie, quoties in illa redire facile possunt, sic fumus vini fit iterum vinum, & fumus Mercurii seu argenti vivi, si in alembico vel simili instrumento colligatur, resolvitur iterum in argentum vivum.

Argues tertio. Vapor vini non est vinum, aliàs in vini vaporibus posset consecrari, ergo nec vapor aquæ est aqua. Respondeo primo, juxta paulo ante dicta negando antecedens, neque inde tamen sequitur eos esse consecrabiles, cùm non habeant formam vini usualis, quod probabiliter etiam docent Theologi de vino gelato & aqua gelata, neutrum enim est materia apta usualis Eucharistiæ aut Baptismi, licet de vino gelato aliqui probabilius contrarium dicant, neque tamen ideo idem dicendum de vaporibus vini, quia

quia vinum gelatum etiam prout sic non amittit denominationem vini, sicut amittunt illius vapores. Resp. 2. dato non concessio antecedente nego consequentiam, disparitas enim præter rationem superius adductam, ex eo quoque dari posset, quod nos hic non loquamur de vaporibus & exhalationibus, quæ elevantur a corporibus mixtis, quale est vinum, sed quæ elevantur a corporibus simplicibus, & elementaribus, qualis est aqua & terra.

In disceptationem quæstionis hujus etiam adduci solet, num prædictorum halituum duæ tantum sint communes species, an plures, paucioresve; Plato enim solum vaporem calidum & humidum ex aqua manantem admisit; terrestrem vero exhalationem de medio sustulit, negans terram in alia elementa posse transmutari. Adducebatur ad hoc exemplo cinerum, qui nec ab ipso igne, cujus est tanta voracitas, & acrimonia in agendo, consumi valent. Magnus vero Albertus lib. 10. tract. 4. c. 1. quatuor posuit expirationum species: primam calidam & siccam è terra ut plurimum ortam, quæ procul in sublime rapitur, & in ignitas impressiones degenerat. Secundam calidam & humidam, quæ parum assurgit, facileque in aërem vertitur. Tertiam frigidam & siccam, ex qua addensata existant venti. Quartam denique frigidam & humidam, quæ Meteoris frigidis & humidis deserviat. Sed contra hos sic

Conclusio quarta. Duæ tantum sunt, nec plures, nec pauciores communes species expirationum, per quas Meteoricis rebus materiam præbent, nimirum vapor & exhalatio. Ratio est primi, quia nulla Meteorica exspiratio frigida esse potest, siquidem omnes excitantur vi caloris, nec excernuntur nisi rarefcente corpore, eamque rarefactionem calore machinante. Secundo, quia cum omne frigidum suapte natura sit grave, si vapor & exhalatio frigida essent non ascenderent. Ratio secundi est, quia cum ignitæ impressiones, ut Cometæ, stellæ volantes, aliæque ejusmodi non fiant ex vapore aqueo, qui difficilè igniri potest; utique alia præter hanc, debet quæri idonea materia, videlicet exhalatio terrea & sicca, quæ ad flammam concipiendam aptissima est. Neque obstat illud de cineribus; ideo enim vel ægrè, vel nequam ab igne corrumpi possunt, & in eam converti, quia nihil pingue habent, quod in ignis pabulum cedat.

Ex quo pariter contra Platonem & nonnullos alios deduco, dici minimè posse, solum humorem è terra extrahi, nullam autem terræ particulam in exhalationem abire ob nimiam siccitatem; nam corpora etiam valde sicca, ejusmodi sunt aromata, thus, sulphur, pulvis pyreus, piper suas habent expirationes, ergo etiam siccitas terræ non impedit, ne illa etiam habeat suas. Deinde non ex solo vapore ducto ex aqua possunt ignitæ impressiones accendi, ut patet, aqua enim sola ignem non nutrit, ergo necesse est, ut vapor aliquid terræ adjunctum sit. Idem probant venti etiam siccissimi, qui ex solo vapore constare nequeunt. Denique aquæ nivales, & aquæ pluvie multum habent terrestris halitus, ut patet ex limo, qui ex ipsis conspicitur. Unde ex terrestri etiam materia constant istæ Meteoricæ impressiones. Fateor tamen lubens, facilius humorem ab igne, vel Sole vinci, quam corpus siccum, in quo nullus est humor, quia corpus humidum facilius rarefuit, si tamen siccum corpus, ejusmodi est terra, humore fuerit subactum, exhalatur cum humore, quem extrahens Sol aliquas etiam partes extrahit corporis sicci. Quare tenendum omnino est terram aliquantulum decrescere diu soli expositam, faciliè tamen hæc jactura rursus reparatur ex decidentibus postea pluviis.

CONCLUSIO POLITICA.

Politicus scientiâ & virtute præstet.

Duabus te alis volare volo, Politice: altera ut vivere discas; altera ut præesse. Vicarius DEI es, & quasi Provincialis DEUS: idem in te tuisque præstare debes, quod DEUS in universo: virtute, ac Sapientia gubernat. Virum te virtus, hominem Sapientia, utraque DEO similem facit. Fabulosam suam Palladem virtute armavit ac Sapientia Jupiter, ut se ipso dignam facerët. Quomodo non prole divina natum te crediderim; Cum te virtus aliquid ex mente, Sapientia aliquid ex cerebro Numinis habere loquatur. Ut virtuosissimi fuere Carolus ex nomine & scepro Magnus, Ferdinandus Secundus Austriacorum Decus, Ferdinandus Tertius Hispanorum, Ludovicus Galliarum, Alphonsus Arragonum, Joannes Secundus Portugallie, Reges: ita & sapientissimi audivêre. *Cum gentis alicujus bona vult Deus, ponit in ejus Regibus scientiam, aut Regnum in ejus Sapientibus* Divinus Plato dicebat; en habes Sapientie iuffragium. *Neque Princeps habet opus Phidia, qui fingat; aut Polycleto vel Myrone: Sed virtutis opera te ipsum DEO quam similitimum facit jucundissimumq; spectatum opus, & Diis charissimum*, existimabat Chæronensis Philosophus; en pro virtute calculum: Illa fortunæ perniculum est, hæc pignus felicitatis. Cum virtute absque Sapientia bene vives, at non providè: *pem in-*

Cum Sapientia sine virtute procedes cautè ; sed non piè, imò altera sine altera, neq; caute neq; benè, quomodo enim benè, si non cautè? quomodo cautè, si non benè? Nequit Consilio præesse & Industria; ubi non sapientia virtuti Consilium, virtus sapientiæ Industriam, altera alteri manum præbet. Quemadmodum terra nebulosos partus in aëra transmittit, aqua vapores suos in altum evehit, ut à sole in Iridem pingantur, aut in fulmina excudantur, eos accenden-

do & illuminando, tanquam aëreorum effectuum principio; ab his enim *binis singulis* sunt in aëre phænomena, omnisque meteorica facies generatur. Ita virtutis & sapientiæ suffragio ad summa quæque enititur Politicus, ut luceat & ardeat: lucendo sapientia bene præsit, ardendo virtute benè vivat. Primas teneat virtus, sapientia secundas: hæc sine prima doctum te facit, sed non bonum. Id quod Wenceslao Primo Cæsari in proverbiiis erat: *Μορσοφοι, Μορονεχοι, Moriones docti, Moriones mali*. Adjiciente suum calculum Siracide: *Quo cautius perspicit ingenium, quod scilicet virtute non excultum est, eò plus mali commisit*. Vides quàm ambobus pedibus incedendum sit Politico. Omnis virtus sine sapientia & animi cultura mors est. Omnis scientia à virtute remota, malitia est, non sapientia: Platonis est effatum, utroque pede si steteris, bene cures.

QUÆSTIO II.

Quæ sit causa efficiens Meteor.

EXposceret doctrinæ series, ut prius de causa formali, quàm efficiente Meteor*i* quæstionem institueremus, quia tamen hæc in genere explananda vix quidquam diversum ab iis, quæ in particulari per decursum dicturi sumus, continet, sufficere duntaxat causa formalis quidditatem in præsentem insinuasse. Est igitur causa formalis forma illa, per quam halitus inflammatur, & convertitur in ignem, vel condensatur & convertitur in nubem, vel
fri

frigescit & res
substantialiter
cialiter continet
substantia
quas Meteor
entem, quæ est

resolvit in vent
Prænotan
trahatur, vel à
maximè solis,
rumpant in ap
ut vapores & ex
dus est, quem c
Prænotan
ra coelestia ad e
& terram per
Conclusio
sed vel maximè
elementa aqua
docet: Op
giantur, contin
ne, quia spect
dere, imò hæc

mun. Si c

tamen non e

ciora continet

frigescit & resolvitur in aquam. Ex quo colliges, causam formalem esse duplicem, unam substantialem, alteram accidentalem; substantialis illa est, ex qua Meteorum prodit, & essentialiter constituitur, sic pluvia, ros, nix & aqua, per quam constituuntur, non differunt in substantia. Accidentalis verò est, certum temperamentum peregrinarum qualitatum, per quas Meteora diversificantur accidentaliter. Hæc breviter de causa formali, nunc ad efficientem, quæ propria hujus quæstionis materia est, progrediamur, pro qua

Prænotandum est primò, quoniam ad generationem Meteorologicarum impressionum, ut ex dictis prioris quæstionis constat, concurrant tanquam materia proxima vapor & exhalatio, id imprimis pro causa efficiente harum impressionum statuendum erit, quod istiusmodi materiam ab clementis evocar, & in sublime tollit; nam de causa, quæ postea vapores cogit in pluvias, resolvit in ventos, & alia hujusmodi dicetur, cum de singulis in particulari agemus.

Prænotandum secundò, certum esse duplici viâ fieri posse, ut halitus è terra & aqua extrahatur, vel à vi ignis alicujus suppositi, vel à fluxu supernè impendente corporum cælestium maximè solis. Cum enim in plerisque fermè locis ignes dentur subterranei, qui licet non erumpant in apertas flammæ sicut Vesuvius, Ætna & Hecla, habent tamen eam efficaciam ut vapores & exhalationes in alium agant, neque enim eorum calori idem effectus denegandus est, quem calori solis adscribimus.

Prænotandum tertio, causam instrumentariam, quâ tum ignes subterranei, tum corpora cælestia ad effecta Meteororum utuntur, esse potissimum prædictum calorem, qui aquam & terram pervadit, casque attenuando in halitus solvit. His prænotatis sit

Conclusio prima: Causa principalis efficiens Meteororum non sunt soli ignes subterranei, sed vel maximè corpora cælestia præsertim sol, quæ suo calore, & aliis occultis influentiis in elementa agunt. Constat hoc primò Authoritate Philosophi, qui lib. 1. hujus operis cap. 2. docet: *Oportere mundum inferiorem superis latioribus, id est cælestibus corporibus, quæ in orbem agitantur, continentem esse, ut inde omnis ejus vis administraretur, & regeretur.* Constat secundò ratione, quia spectamus jam primo diluculo è stagnis & fluminibus exhalationes & nebulas ascendere, imò si torridâ æstate agros & prata solis æstu flagrantes intueamur, observabimus subtilissimum omni ex parte vaporem exhalari, per quem etiam conspectæ agrorum glebæ tremunt. Sic etiam videmus rotem matutinum totum sicari à sole, ob quam causam quoque fieri solet maximè veris & æstatis tempore, ut cælum solvatur in pluvias, & tonitrua post magnos calores, quia nempe Solis virtute plus humorum in superiores Regiones attractum, quam possit consumi. Hinc observatum est, eos populos, qui sub Æquatore habitant, quo tempore Sol est in æquinoctiis; & impendet eorum vertici, assiduos habere imbres, appellantque illic hoc tempus suam hyemem, non ob frigoris asperitatem, qua non infestantur, sed propter pluviosam tempestatem ad eò diuturnam, ut quatuor ferè mensium intervallo Solem non videant; quod cum veteribus Cosmographis minimè perspectum esset, dixere, non posse habitari regiones in Zona torrida, cum ramen nullibi terra urbes babeat, vel plures, vel majores, vel pleniores. Et quis credat? vites quidem esse in zona torrida, sed vinum tamen non esse, propterea, quòd non maturescant unquam ibi uvæ ob defectum radiorum Solis, quibus illæ concoquantur. Accedit demum omni ex parte terræ nebulas & vapores extrahi, neque tamen ubivis subterraneæ flammæ latitant.

Dubium tamen Dissertationi huic non pauci movent ex eo, quòd activitas Solis ex communi, si Plinium demas, sententia nec maris fundum assequitur, nec telluris sinum ultra decem aut duodecim pedes penetret; incredibile autem esse, quomodo hinc tanta vaporum copia ad tot, & tam magnas Meteororum impressiones valeat educi, præsertim cum potissimum Orbis spatium petrosis montibus & sylvis sit tectum. Deinde fluviorum & paludum unda Solis æstui objecta vix teporem inde contrahit; nequeunt proinde à calida illius activitate tot educi halitus, qui ad obducendam totam aeris regionem sufficient. Adde noctu haud pauciora contingere meteora, quam interdiu, & tamen tunc temporis abest Solis calor, qui attrahat.

Huic dubio facilè occurritur dicendo, vapores extractos ex illa decem aut duodecim pedum profunditate, quam rimatur Solis calor, abunde sufficere tum ad ventos, tum ad reliqua ignea Meteororum simulacra efformanda, terra enim solida incredibiliter rarefit, quemadmodum videre est in grano vel unico pyrii pulveris accenso, quòd rarefactionem patitur ad spatium 125000. vicibus majus. Neque obstant ædificia, petrosi montes & sylvæ, nam & hæc suis non carent exhalationibus, & Sol omnia pervadit sua efficacia. Sed neque fluminum aut stagnorum aquam, ut suos expiret halitus, ad eò ab æstu Solis inflammari opus est, ut bulliat. Ad illud, quòd ultimò oppositum est, dico noctu multa fieri Meteora ex vaporibus interdiu à Sole attractis, aut certò ex iis, quos calor interdiu à Sole productus educit. Præterquam quòd & alia corpora cælestia, ut sunt Sidera, Luna præcipuè virtute hac attractivâ

ite neq;
io pra-
ra alteri
vapores
venden-

ha sunt in
æ suffragio
prestit, ar-
na doctum
Aoporo Poi,
Que cantu
nam ambo-
ra mors est
roque pede

ri quæstio-
rum ab iis
vise forma-
a, per quam
nubem, vel
fri.

vaporum polleant. Hinc nata Astrologia illa naturalis, quæ experimentis & observationibus nixa juxta Lunæ, aliorum Planetarum motus, phases & phænomena, temporis alterationem prænoscere docet, eaque licet non sit semper certa & infallibilis, non tamen etiam semper vana dici potest.

Supposito jam tanquam certo, quòd non solum à subterraneis ignibus vapores excitentur, sed & à Sole sursum attollantur; dubium oritur, an hoc præstet per virtutem magneticam, vel per calorem in sublime efferat interventu levitatis, quæ calorem ipsum & raritatem consequitur; vel demùm per extrusionem elevatio hæc contingat, sunt enim, qui existimant vapores & exhalationes haudquaquam in se recipere levitatem, cujus impulsu in altum ferantur; sed trudi extrinsecus à calore, quem Sol in hac infima regione reciprocantibus in se radiis congeminat. Huic controversiæ ut respondeam, sit

Conclusio secunda: Probabilius esse videtur, Solem non attrahere sursum halitus per virtutem magneticam, sed producto calore produci levitatem in vapore, per quam vapor sursum extollitur connaturaliter & non violentè per extrusionem. Ratio primi est, quia si exhalationes hæc sursum ascenderent per effluvium & activitatem Solis magneticam, per eandem quoque retinerentur, nè deinde resolutæ in imbres rursus in terram descenderent. Quin imò vapores hi ita attracti ultra secundam regionem aëris eveherentur necessariò, cum à virtute Solis magnetica attrahi deberent. Ratio secundi est, quia calor non est per se loco movens. Deinde, cum prædicti halitus sint tenues & calidi, qua ex complicatione levitas oritur, cur non habeant levitatem sibi inhærentem, cujus vi sursum commeent?

Conclusio tertia. Antiperistasis quoque ad multorum Meteororum generationem concurrir. Ratio est, quia constat experienciã, in multis rebus intendi frigus & calorem absenti omni alio agente proportionato ad tales qualitates intendendas solum ex eo, quòd ambiat illas agens contrarium & potens destruerè illas, sic in hyeme manus valde frigidæ nivibus lotæ incalescunt; stomachus animalium frigidioris tempestate est calidior, & aqua fontana tepidior hyemis quàm æstatis tempore observatur, nullâ aliã de causâ, quàm quòd à contrario agente quasi obsideantur. Hanc autem actionem, quã agens circumstans intendit contrariam qualitatem vocant Philosophi Antiperistasin seu circumfessionem, ergò Antiperistasis ad multorum Meteororum generationem concurrir.

Notã verò: Antiperistasin potissimum notari in augmento caloris & frigoris, fierique hæc ratione: Dum frigus circumstat corpus aliquod calidum, partes illæ tenuiores, ac spirituosæ fugientes contrarium intrò se recipiunt, & unitæ simul magis incalescunt; augentque calorem antea præexistentem. Dum verò calor circumstat frigidum corpus, hoc obsessum a calore rarefcit, & pori magis dilatantur, partes vero tenuiores ac spirituosæ magna ex parte evolant, & ad amicum calorem confluunt; quæ vero intus manent, rarefcunt magis, & exiguam vim calefaciendi retinent, & ob id corpus antea frigidum magis infrigidatur.

CONCLUSIO POLITICA. A DEO omnia.

Bene solum DEum nuncupavere Ægyptii, ut enim reliquis quidem Sol causis præstat cœli phænomena producendo, ita *plus omnibus unus* DEUS omnis boni Author est, atque origo. Huic tua omnia in acceptis refer, quia nihil sine Numine. Alpha ille est & Omega: principium & finis. Critias & Euripides, licet DEUM negarint; utilissimum tamen mortalibus mendacium crediderunt, DEum verum omnium fontem credere, & in hoc mare refundere. Omnia ut sine Deo esse non poterant, ita servari non possunt sine Numine. Angelica peccamus libidine, si nobis adscribamus aliquid, DEO non omnia. Optima relatio habetur ad Deum, *Sic bonum initium, melius medium, optimus finis consequitur*, ait Accursius. Sine recursum ad DEum non currunt bene publicæ actiones; Politicus stare non potest, qui se in DEO non fundat. Nihil agit, si sine DEO agit omnia. *Cum Diis movere hastam sapientes Duces oportet, non autem præter illos*, doctrina est apud Stobæum. Hinc factum, ut Romæ ab ejus Conditore Romulo, quamvis falsa religione, cum primis urbis fundamentis templa Jovi Statori, ac Feretrio facta, quia per Jovem stare ac ferri omnia credidit antiquitas. *Etenim Deus omnium, qua sunt & existunt, principium & medium, & finem continet, qua scilicet est rerum universitas*, bene Pindarus dixit. Quòd non ortum a DEO, mortuum credatur, ad egestatem deducunt opes sine Deo corratæ, ad infamiam honor sine Deo partus, ad magna odia sine DEO vindicari gloria, ad repentinos lapsus sine DEO obtentæ victoriæ.

Stob.
serm. 52.
Liv. l. 1.
Alex. ab
Alex. l. 1.
c. 26.

Qua

Quæ autem res Numine propitio suscipiuntur, eas semper Reipubl. melius, feliciusque cesserat confen-
 vaneum est: Xenophon. Exemplo stabilit, quod verbo edixit. Cambysem Filium admone-
 bat Cyrus primus Persarum Monarcha, ut nil publicum, vel privatum ageret, nisi prius ad
 Deum confugeret: Deus enim præterita, præsentia, futura noscit, multis signis quid agere debea-
 mus ostendit. Constantinus ille Magnus, Carolus haud minus Magnus, Alphonsus II. Ca-

Xenop. de
 provent.
 in fin.
 Xen. Cy-
 ropæd. l. 2.

ionibus
 tionem
 semper

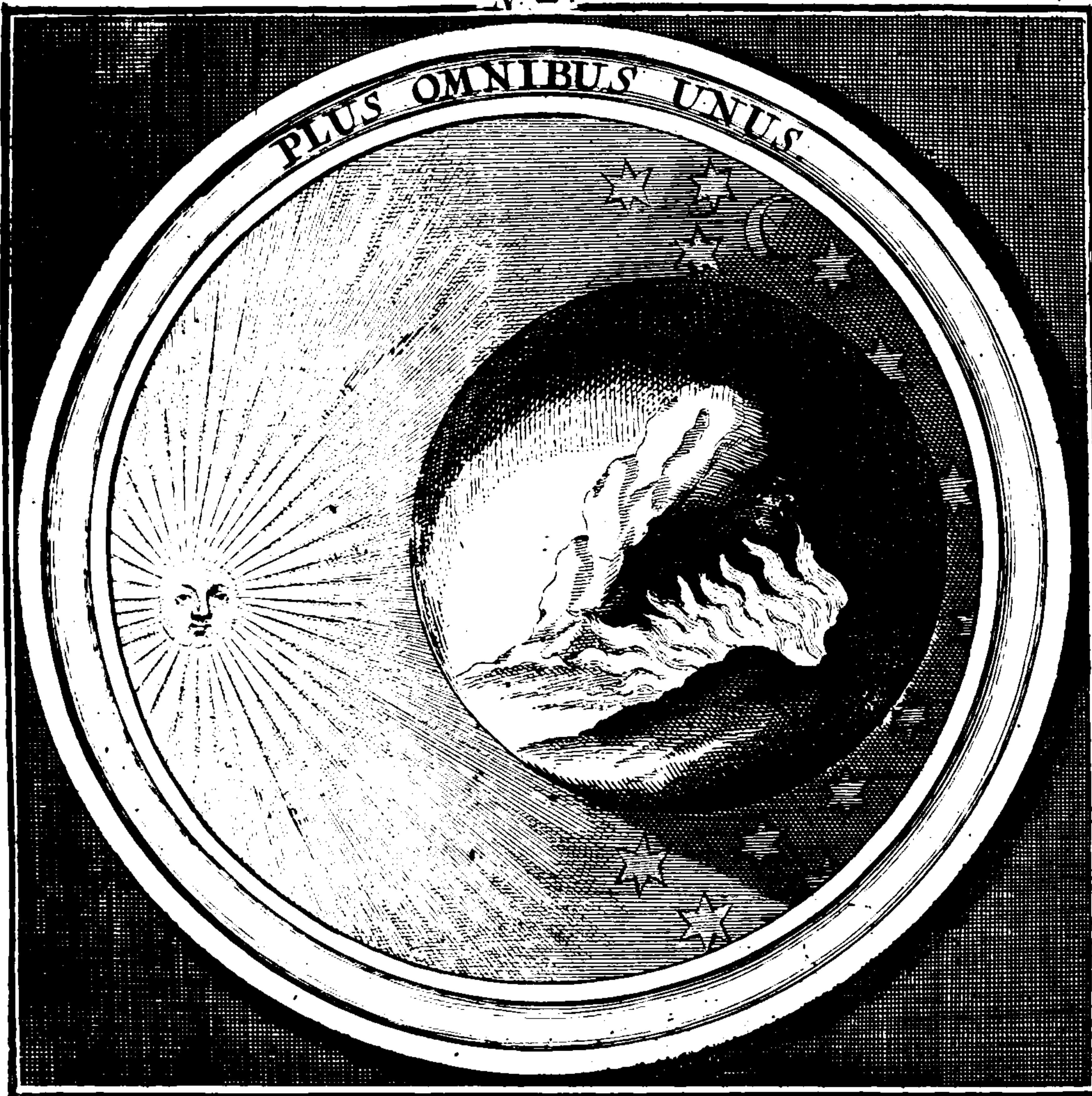
exciten-
 iagnet-
 ritatem
 stimant
 itum fe-
 dus in se

litus per
 por sur-
 via si ex-
 reandem
 Quinimò
 a virtute
 movens.
 itur, cur

nem con-
 m ablen-
 id ambiat
 vibuloræ
 itana repi-
 ntrarioa-
 contrari-
 ritatis ad

is, fierique
 es, ac spri-
 augentque
 oblectum a
 a ex parte
 gis, & exi-
 r.

N. 2.

stellæ & Legionis Rex, Stephanus, & Ladislaus Hungariæ capita, Casimirus Magnus Poloniæ
 gloria, denique illud Imperatoriæ Coronæ ad Austriacos Alpha Rudolfus I. Habsburgiæ Co-
 mes unde tam magni? Quia à magno DEO rerum suarum orrum duxere: Quia divini Plato-
 nis effato steterè: *A Diis immortalibus sunt nobis agendi capienda principia.* Eduardus VI. Bri-
 tanniæ Rex pro Symbolo usus est orbe terrarum cateriatò pendenteq; à cælesti manu, cum lem-
 mate: Nil sine DEO. Non potest felix actionum suarum Omega sperare; qui non inchoat
 ab Alpha.

Plato Eps
 6.

trahat cœli
 t, atque o-
 le est & O-
 illimum tr-
 re, & in hoc
 sine Numi-
 a. Optima
 w, ac Ac-
 are non po-
 Dis movere
 ne factum,
 undamen-
 didit anti-
 metinet, qui
 rtuum cre-
 Deo partus,
 tæ victoria.
 Qu

QUÆSTIO III.

*De locis, in quibus Meteorologica impressiones
 contingunt.*

Conclusio prima. Tria conceptacula sunt seu loca, ubi Meteorologica impressiones gi-
 gni consuevère. Prima sedes communiter statuitur gremium terræ, quæ quidem ex
 natura sua siccitatem summè intensam, & frigiditatem in excellenti, non tamen in sum-
 mo gradu poscit. Verùm & alias præterea affectiones, & proprietates nanciscitur,
 quarum adminiculo quibusdam in partibus magis prompta est, & idonea ad impressiones, in a-
 liis verò minus. Sic aliquibus in locis spectatur cavernosa, in aliis fungosa, rursus in aliis
 solida, concreta, uliginosa, in certis denique sulphurea, bituminosa observatur. Hinc ubi
 cavernosa existit, ibi terræ motus patitur, cum exhalationes interceptæ, nec prodire valen-
 tes;

tes, magno nisu eruptionem moliantur, & terram concutiant. Ubi verò uliginosa humidaque deprehenditur, ibi in rivulos & fontium scaturigines se diffundit. Ubi demùm sulphurea & bituminosa est, fatuos ignes succendit, varia mineralia excoquit, subterraneo igne accedente.

Secunda sedes est sinus aquæ, cujus naturæ proprietas est frigus in summo, & humor in gradu excellenti. At ut terra, ita & hæc alias affectionum subit differentias, quandoquidem hic æstuat & bullit, illic alget; hic dulcis, illic falsa, nitrosa, aluminosa, sulphurea, & bituminosa est. Atque ubi v. g. sulphur vehit, expirationem edit viventibus perniciosam ac lethalem. Sic ex lacu Campaniæ Averno, antequam sylvis, quibus vestiebatur, cæsis, ærem fecisset Agrippa perflabilem, adeo spissæ exhalationes prodibant, ut advolantibus avibus mors essent. Sic pariter in maximis Bajani frictiolis scrobs est, cujus aqua tam calidos exhalat vapores, ut cerâ liquecente extinguantur candelæ; tam lethiferos, ut homines correpti, mortui repente concidant. Ex adverso scribit Camer. cent. 7. Mirab. mem. ad paludem Agnani in Italia montem esse, in quo spelunca angusta clementer deorsum vergit, longitudinem pedum octo continens. Solum ejus pede vel manu tentatum reliquo sentitur calidius. Injectum animal pestifero examinat halitu; sensu & motu privat, statim si extraxeris; vicinæ vero confestim injectum paludi vitæ (mirum) restituitur. Plura referre abstinere, de quibus agendi erit locus.

Tertia sedes est receptaculum aëris, in quo oriuntur, quæ propriè Meteora nuncupantur. Dividitur autem universus aër in tres regiones, veluti Sphæricas, infimam, mediam, supremam, quarum una aliam complectatur, ut benè canit Pontanus lib. de Meteor. cap. 18.

*Prima æquè patiens est frigoris, atque caloris,
Alternasque vices alternâ sorte rependit,
Vere tepens, æstate calens, eadem horrida brumâ,
Proxima ab inflexu radiorum amota malignum
Frigus, & algentem latè complexa rigorem,
In quem ceruleus passim vapor artus inerrat,
Unde cadunt imbres, unde & nix concitat alas:
Ultima torrenti semper sitit usta calore
Flammaram, consueta vagos involvere tortus.*

Infima igitur aëris regio est, in qua degimus, quæ se sursum extendit eo usque, quò radii Solis reflexi pertingunt. Quod intellige de radio reflexo, qui ejus est roboris, ut calorem perceptibilem producat. Nam aliàs dubium non est, quin radii Solis à terra reflexi etiàm altiùs & ad Lunam cæterosque Planetas pertingant. Si enim Luna, Venus aliique Planetæ, qui opacitate suâ terreno corpori similes sunt, lumen à Sole receptum ad nos usque reflectunt, ergo & terrâ idem lumen ad Planetas usque projicit. Neque dubium est, quin aliquis si in Luna consisteret interdium, spectaret terram instar sideris planè ingentis fulgentem. Ibi ergo infima aëris regio terminatur, ubi radii Solares à terra reflexi, tam debiles sunt, ut activitate suâ calefactivâ haud retardare valeant, quò minùs vapores & exhalationes ad naturale frigus redeuntes, in nubes condensentur. Hæc Regio aëris si humida est, rorem; si frigida pruina, si sicca ignem faruum gignit. Ejus superficies distat à terra passibus circiter quingentis, hoc est, dimidio uno milliari Italico, quia tantundem distant à nobis nubes imbres ferentes, quod experimento eorum liquet, qui altos montes conscendunt.

Media regio aëris est, quæ se ad ultimam nubium superficiem, sive terminum, quo nubes & venti valent procedere, extendit. Numerat in profunditate passus ter mille quingentos id est, tria milliaria Italica cum dimidio. Colligitur hoc ex eo: quod montes trium milliarium cum dimidio altitudinis perpendicularis deprehendantur interdum aperti nubibus & nivibus. Unde hæc altissima montium cacumina non attingit, testante Solino de Olympi vertice, cujus arenoso pulveri impressi characteres vertente anno inviolati perdurant, nec vento, nec imbre confunduntur: quo pertinet illud Lucani: *Nubes excedit Olympus: pacem summa tenent.* Addit quoque Divus Augustinus lib. 3. de Genes. ad lit. cap. 2. perhiberi in vertice Olympi aërem esse adeo tenuem, ut neque animal sustinere valeat, neque ipsos homines (si qui forte vel sacrificandi, vel inspiciendorum syderum causâ illuc ascenderint) crassiõri auræ spiritu alere possit, cosque ferre solitos spongas plenas aquâ, unde fugant identidem humorem ad refrigerandum cor, aliter ob summam illius aëris tenuitatem & siccitatem vivere non possint. Cæterum regio hæc fecundissima Meteororum mater est, *nivem & pluviam, grandinem & fulmina pro variè coeuntium halituum diversitate parturit.*

Suprema tandem aëris regio est pacata, nubibus, vaporibus & exhalationibus maxima ex parte vacans. Dico maximam ex parte, quia revera eò etiam aliquæ exhalationes perriungunt, ut patebit ex dicendis, unde hæc propria ignium pendentium & Cometarum statio est. Attollitur à terra juxta communioem opinionem miliaribus quinquaginta duobus. Unde cum plurimi editissimi montes sint, quorum juga nubes non conscendunt, necesse est, ut eorum vertex ultra quinquaginta duo miliaria assurgat. Hujusmodi esse præter dictum Olympum memoratur Caucasus in Asia, quem testatur Aristoteles 1. Meteor. c. 3. videri à navigantibus in Mæotidem, id est à spatio miliarium 560. & tertia parte noctis retineri ab eo solis crepusculum; quod idem de Cælio monte Plinius refert lib. 15. c. 22. Teneriffam apud Canarias asserunt Hispani esse altitudinis sexaginta miliarium, perpendicularum verò ejus esse, novem miliarium & semis. De Pariacaca monte Peruvix altissimo, aliisque jugis ad totam Peruviam excurrentibus ad 500. leucas mira narrat à Costa l. 3. c. 9. ita, ut alpes & Pyrenæi glebæ tantum sint, si cum illis comparentur.

Hæc licet probabiliter dicta sint, non videtur tamen, quomodo accuratè determinati possit universim altitudo regionis aëreæ, ad quam exhalationes pro Meteoricis impressionibus elevantur; tum quia radii solares reflexi in zona torrida sine dubio altiùs ascendunt; tum, quia neque caloris activitas & vis penes distantiam à polo æstimari potest, unde etiam nec quicquam determinatè circa aëris regiones penes eandem distantiam dici potest. Ut enim experiens patet, in Russia hyems solet esse acerrima, Edenburgi verò cujus eadem est latitudo, satis est temperata. Et Hollandi se in Grœnlandia ad 80. gradum latit. læta pasqua invenisse testantur. Insula è contra Charletonii, cujus latitudo est 52. grad. præ frigore penè deserta est. Sic & in Moscovia æstas sæpè fervidior est, quàm in Anglia; ac teste à Costa, multæ sunt Regionnes sub æquatore: prout q. 2. notavimus, valde temperatæ, in quibus sæpè montes sunt nivibus opaci. Quare dubitare haud integrum est, quin vapores in una regione ac tempore altiùs ascendant, quàm in alia regione ac tempore, prout nempe aer ipse terræ incumbens aliter atque aliter per calorem attenuatus, ac meliùs halituum spirationibus fuerit accommodatus. Ex quibus deduces, tres Regionnes istas non æqualis ubique esse mensuræ; nam hyeme latior est secunda regio, quàm æstate, quia radius tum directus, tum reflexus imbecillior est. - Deinde sub æquatore, ubi Sol perpendiculariter radios suos vibrat, multò minor est, saltem potiori ex parte secunda regio aëris, quàm sub tropicis & polis, quia radii perpendiculares tum reflexi, tum directi, nisi aliud accidens intercurrat, fortiores sunt radiis obliquis. Communiter ergò dicitur convexam superficiem infimæ regionis, & concavam mediæ, figuram habere propemodum ovalem, quia scilicet propter causam aliam magis rarefcunt vapores in zona torrida, & altiùs ascendunt, quàm in frigidis & temperatis.

Occasione divisionis factæ aëris quætes, an elementum hoc suapte naturam humidum sit, an calidum, aut frigidum, cui quæsitio ut satisfaciam, sit

Conclusio Secunda. Totum aëris elementum suapte naturam humidum est in summo gradu, calidum in excellenti. Circa hanc tamen affectionem ex accidente variè immutati potest. Nam suprema regio, ultra quam ejus natura postulet, calida est, tum quia à vicinò igne æthereo fovetur, tum ob flammam ab igne hoc, ut quidam volunt, nonnunquam decedentes, tum demum, quia cœli & ignis circumvectione, quæ calorem ceter, continenter rapitur. Media è contra aëris regio perfrigida est, ita ut periculum sit, ne milvus, qui tempore Caniculæ à meridie ad vespertinum ibi degere solet, congelascat, sed saltem membra ejus rigeant, si diuturniorem moram traxerit. Unde in ipsis alpibus perpetuò tanta nix est, ut etiam æstivis mensibus iter sit horridum. Sic, qui montium Daldi in agro Veronensi perreptarunt cacumina, non minùs in illis frigus Julio & Augusto mensibus experti sunt, quàm maximam brumam sævientem. Hujus autem frigoris variæ rationes adferri solent; primò ob vapores, qui cum cò perveniunt, sublatis jam impedimentis, rursus ad nativum frigus redeunt, aëremque ambientem refrigerant. Secundò, quia aer ita refrigeratus, cum ex superiori & inferiori parte calido obsideatur, per Antiperistasi algefcit (constat enim in alieno quoque subjecto intendi qualitatem circumstante adversam, ut calorem in aquis cisternarum hyemali tempore) Tertiò, quia nec reflexio solarium radiorum, nec æstus ignei ætheris, nec impetus, quo superior pars in orbem versatur, eò pertingunt. Verisimile etiam est, quòd DEUS initio Mundi frigus regioni huic aliquod indiderit, ut ibidem vapores & exhalationes in nubes & pluviam faciliùs concreverent. Infima tandem regio aëris majori ex parte tepet, tum ex vaporibus & exhalationibus, tum à radiis Solis reflexis, tum ab ignibus subterraneis. Hyeme tamen in multis regionibus valde riget, cessantibus nimirum causis illis, & ob vicinitatem terræ & aquæ frigidissimæ.

Argues tamen contra dicta de frigore mediæ regionis aëris hoc modo: Aer suapte naturam, ut asseruimus, est calidus; unde vi suam calefactivam prohibebit vapores ad nativum frigus redire. Item nihil violentum, seu contra naturam, est perpetuum, ut docet Philosophus, sed ni-

humida
sulphu-
re acce-

amor in
quidem
rea, &
icio lam
æris, aë-
ous avi-
calidos
nes cor-
ad palu-
longi-
tur cali-
traxeris;
lineo, de

uncupan-
diam, su-
ip, 18.

radii Solis
orem per-
ciam altiùs
æst, qui o-
cedunt, et-
liquis si in-
bi ergo in-
ivitate sua
rigus rede-
a pruina,
gentis, hoc
ates, quod

quo nubes
pungentis
m millia-
bus & in-
spirence,
vento, nec
ma tenent.
ce Olym-
i qui forte
pitu ale-
em ad re-
on possin-
nem & sul-

Supre

mium frigus adversatur naturæ aëris, utpote calidæ, quare nequit tantum frigoris perpetuò fervare. Accedit, quod aër ille gravior esset nostro, quo nos fruimur, cum frigus addendo gravitarem inducat, ex quo sequeretur, quòd assiduâ alternatione subsideret ea pars aëris suo pondere, & hæc certatim ascenderet, quòd absurdum est. Ad hæc responsio est, etsi aër naturâ suâ sit calidus, in media tamen regione non tantum caloris possidere, ut impediatur, nè se halitus in nativi frigoris statum vindicent, præsertim, cum vapores aliquantulum crassiores sint, & suâ crassitie aëris actionem retardent; Cum item ex se plus frigoris requirant, quàm aër caloris; siquidem sunt aqueæ naturæ, cui summum frigus debetur; quo fit, ut major sit efficacia formæ vaporum ad pariendum in ipsis frigiditatem per naturalem emanationem, quàm aëris ad calefaciendum, fluxumque illum nativi frigoris inhibendum. Similiter ad secundum respondetur, cum quidpiam ita est contra privatam unius rei naturam, ut alioquin consentaneum, necessariumque sit naturæ universali, sive ordini ac perfectioni universi, quo pacto se habet frigiditas ad aërem mediæ regionis, id perpetuum esse posse; nec Aristotelem de hujusmodi violento intelligi debere. Demum licet aër mediæ regionis propter frigus aliquid contrahat gravitatis; graviolem tamen infimam ejus esse plagam, eò quòd multum habeat concretionis terreæ.

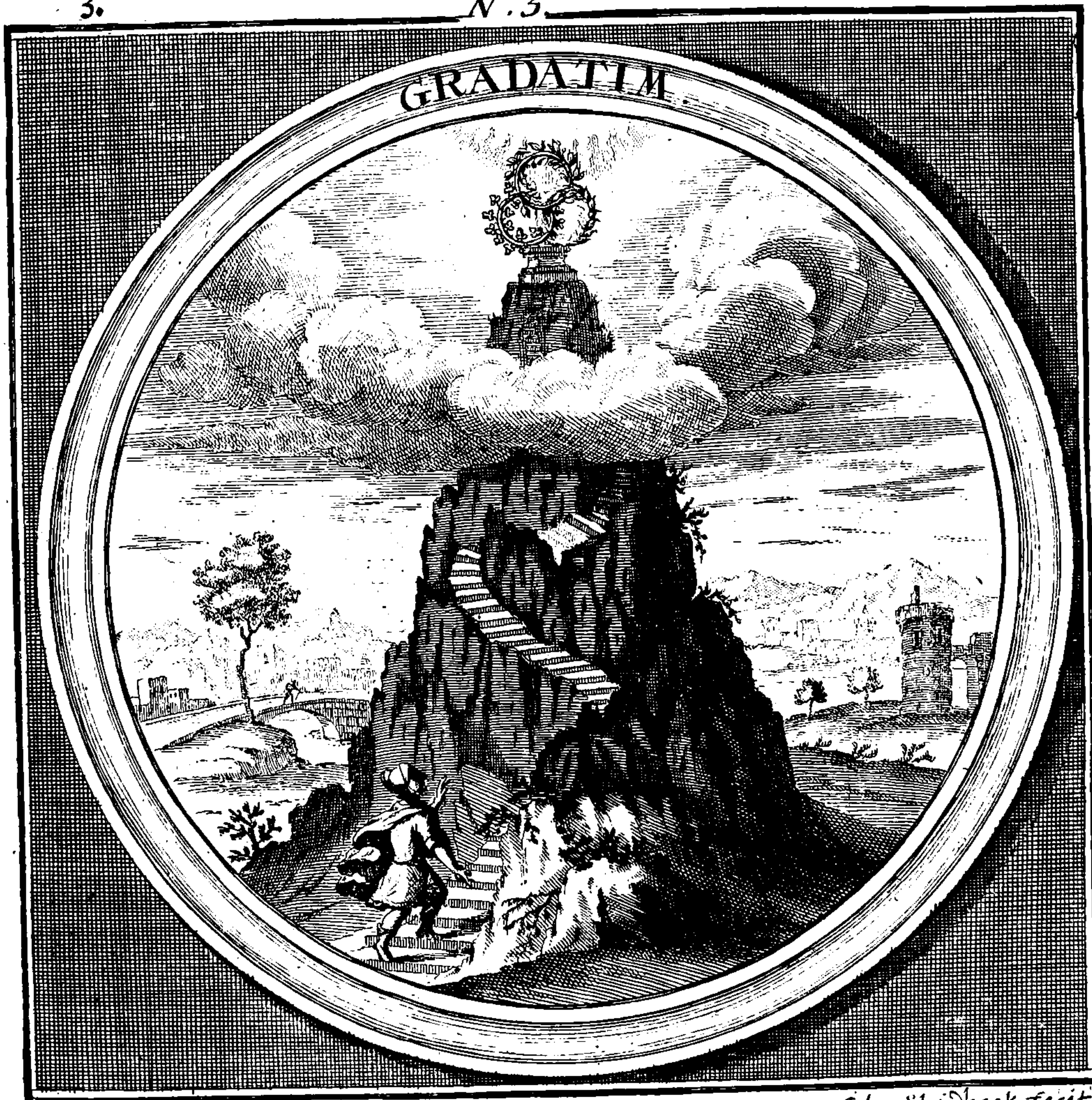
Colliges, quamvis dictum sit, sedem propriam Meteororum esse in tribus bisce aëris regionibus, credibile tamen esse, dari etiam quasdam meteoricas impressiones propriè dictas super omnem aërem, intra ipsumque cœlum generati. Testantur id Astronomi, qui fatentur, Cometas supra Venerem & Lunam apparuisse. Et quis maculas & faculas Solis è Meteoris excludat? eæ tamen in ipso Sole sunt, ut alibi dicemus.

CONCLUSIO POLITICA.

Politicus per gradus ascendat.

3.

N. 3.

Joh: Stridbeck fecit.

ESto alas tibi binas addiderim, ut evoles; & à DEO exiens ad DEUM transfugas: lentè tamen festinandum iudico. Id, quod Augusto Cæsari in proverbio erat: *Festina lentè*. Tres meritorum mercedes, ac dignitatum nomina Olympi apex offert: sed noli, statim contendere ad summum. Per gradus eundum est, non eluctandum per saltum, aut sine medio ad apicem connitendum. *Gradatim honores deferantur, & à minoribus ad majora perveniatur.* Ut tubus pyrobolarius momento ascendit, ascensu deficit, in alto rumpitur: ita festinata Gloria in calum est præceps. Neque Olympus conscenditur, nisi pedetentim neque in altissima aëris regione, non transeundo per medium, confidetur; sed paulatim ut L. Aurel. Commodum dicendi usum habebat. Fac halitum è terra emissitium tumido ambitu cæli apicem petere: fulmen erit, & in ictu oculi disperibit. Fac vaporem sine mora in aëris subsellia penetrare: in pluvias abibit; quasi poenitentia ductus repentino ac inconsiderato ascendendi Consilio illacrymaretur. *Qui maiore initio suscipit, facile succumbit & desperat: qui verò à minimis incipit, semet utique fit aliquando robustior, fidentior & melior, quam ante fuit; ut iam & parva facile superet, & paulo maiora tutius aggrediatur.* Simplicius. Portando agnum, exinde vitulum eò excrevit Milo Crotoniates, ut & bovem liberâ manu elevandi excelluerit facultate. *Et Remigem ante oportet esse, quàm clavum in puppe teneat, ac postea proreta agere, atque observare aquilones* Aristophanes. Aquilo frigidus ventus initio vehemens, postea lenior, & violenta principio aura in fine frigescit. *Successivè fit motus* Neque enim simultaneo ictu septicipitem Hydram excussisset Hercules, nisi à cunis didicisset, primo gloriæ gradui insistere, serpentes elidendo, ut successivo tempore in Draconem Serpens excrevit, ita singillatim subsecando venenatas bestias, assuevit congestis viribus septem capita unâ clavâ gloriosissima victoriæ messe rescindere. Laudatque Titum Flavium Vespasianum Panegyrista Suetonius, magis ac magis per ætatis gradus in eo corporis animique dotes exsplenduisse. Paulatim in trabes ignium, ac nubium montes clementa excrevunt: *Per cannabula quadam & elementa virtutis procedente tempore ad gloria cumulum pervenitur.* Nocte una fungi nascuntur, & pereunt: mora temporis Cedri assurgunt & lauri; & durant ad æternum.

QUÆSTIO IV.

An etiam corpora mixta materiam proximam præbeant Meteoris.

AD clariorem Meteororum in genere intelligentiam non modicam adfert præsens quæstio de effluviis & exhalationibus corporum mixtorum. Unde sit

Conclusio prima. Non terra tantum & aqua, sed & alia corpora mixta emittunt & exspirant quædam effluvia tenuissima, quæ aliud non sunt, quàm corpuscula quædam minima instar atomorum. Probari hoc potest multiplici ratione. Et in primis constat experientia, corpora omnia odoriferam quandam exhalationem diffundere plus minusve pro diversa temperamenti qualitate. In quam rem expertus narrat Digbæus, Angliæ Cancellarius, ex litore quodam Hispaniæ odorem roris marini in proximis montibus copiosissimè provenienti diffundi ad trecenta milliaria per mare, quem proinde memorarus Author aliquando præsensit pluribus diebus, antequam navis, quâ vehebatur, ad littus appelleret. Quin patet universaliter, quòd venti semper redoleant corpora illa, quæ prætervehuntur, sic ex locis odore fragrantibus perflant venti odorati, ex sanis sani, ex noxiis noxii, ex sulphureis sulphurei. Sic, ubi rosarum est copia, totus circa circum aër repletur odore rosarum; ubi vitiferi colles florent, odore gratisimo totam viciniam perfundunt. Narrat rursus Digbæus in libello de pulvere Sympatico: Londini in Anglia, quia in tota ac vasta urbe focò uruntur è carbonibus fossilibus, totum aërem volatili sale & fuligine repleti; unde lecti, aula, & quævis utensilia, quantumvis antea nitida ac splendida, tempore brevissimo obfuscantur; quin & cum aëre dicta fuligo intra clausa conclavia, intraque ipsas cistas sese insinuat, & omnia velut farinâ nigrâ obducit, lintea, ac papyros inficit, & quod mirabilius arborum flores in campis. Eadem de causa, cum urbis incolæ aërem istum ad refrigerandos pulmones attrahant, phlegmata exspuunt planè nigra ac fuliginosa inflammatione ac exulceratione pulmonum infestantur, ac plurimi pnevmoniaci ac phthifici moriuntur. Secundò deducitur hoc ex eo, quia omnia corpora suo primævo vigore tandem destituuntur, & quasi evaporant, & macrescunt; ergo signum est, quòd continua patiantur effluvia. Sic arbores evanescente succo redduntur steriles, & tandem in cariem resolvuntur. Sic pariter lapides, vitra, gemmæ vetustate tandem fatiscunt, & arrosa consumuntur; quia nempe licet modico content humido, spirant tamen & ita partes subtiliores à crassioribus separatæ has sibi minus cohærentes destituunt.

perpetuò
is adden-
it ea pars
est, effi-
mpediat.
um cras-
quitant,
o fit, ut
emanati-
Similiter
, ut alio-
universi,
Aristote-
opter fri-
uòd mal-

isce aëris
priè dictas
qui faten-
sè Meteor-

Lib. II. pr.
ff. de mu-
nerib. &
honoribus.

Simplic.
in Epictet.
l. 8.

Aristoph.
Equit.
act. 1.
scen. 3.

Sueton. in
vit. C. 3.

Tertiò omnia penè corpora etiam durissima igni admota resolvuntur ex parte saltem in vapores, quod ex eo deprehenditur, ut observatum est in ipso auro, quamvis communiter appelletur incorruptibile. Ab humanis verò corporibus pro valetudinis constitutione nunc sanas, nunc ægras emitti exhalationes plusquam certum est. Ægrorum enim effluvia propagata per halitus contagio satis manifestat. De sanis verò testatur Verulamius, dum quæsit, cur Pædagogi plerumque seros numerent annos, respondet, ideò diu sanos, vegetosque vivere, quia continuo cum juvenibus consortio emanantes ab his spiritus magis sanos, vitalésque trahunt. Manet igitur verum, aeternam etiam corporum mixtorum exhalationibus, sive corpusculis istis minimis ceu atomis scateri, uno quidem loco his, alio aliis pro rerum diversitate, è quibus oriuntur.

Conclusio secunda. Dicta hæc corpuscula differentis inter se sunt naturæ. Ratio ex eo deducitur, quòd pleræque essentiali formâ non differant à rebus, quarum sunt corpuscula, non secus ac vapores atque exhalationes retræ & aqueæ non differunt à terra & aqua. Nec refert, quòd in aère inter se permisceantur; mistio enim non facit (saltem non semper) ut propriam naturam exuant; sicut mistio ramentorum auri, argenti, ferri, non mutat eorum naturam; nec in istis distillarum è rosis, cicoria, sæce vini ac similibus rebus, efficit, ut in se invicem mutantur, & omnes unam induant naturam. Ex quo infertur, in aère non solum esse effluvia humida & sicca, vapores scilicet & exhalationes, quæ sint aqua & terra, sed tot esse illorum species simul permixtas atque confusas, quot sunt species rerum, è quibus vi caloris, aut ignis, aut aliâ simili actione resolvuntur. Hinc communiter dicitur à sensatioribus Philosophis, aërem repletum semper esse *Panspermia*, seu seminali virtute rerum.

Colliges hinc primò. Quarumvis rerum effluvia seu corpuscula, quæ è rebus promanant, & in actum evolant, esse Meteororum materiam proximam, uti enim aquæ & terræ, ita & quarumvis aliarum rerum effluvia in nubes, in pluvias, in fulmina, & in alia Meteora conflantur.

Colligès tamèn secundò, nos per hoc non recedere à sententiâ Aristotelis statuentis, duas tantum communes species expirationum vaporem nempe & exhalationem, quia reverà ad hæc duo effluviolorum summa genera respectu inferiorum, omnia reliqua effluvia revocari possunt, quidquid enim in altum ascendit, aut humidum seu aqueum est, aut siccum seu spiritosum.

Conclusio tertia. Exhalationum harum non una eademque proprietas est; quædam enim transversim circumquaque distenduntur, ut videre est in exhalatione thutis, videlicet, cum effluvia crassiora sint, æquali æquilibrantur ab aère. Nonnullæ determinantur quandoque ad unam viam, vel ex motu aëris, vel ipsius corporis exhalantis. Hinc ratio redditur, cur canis in bivio constitutus viam dignoscat, per quam herus perrexit; nimirum exhalatio relicta ab heri corpore, & per tractum viæ continuatæ indicium præbet. Aliæ exhalationes sunt, quæ corporibus extraneis ipso contactu adhærescunt, sic qui inter odores diu versati sunt, dum abeunt, secum asportant odoriferos quosdam halitus. Nonnulla effluvia cum certis aliis facile commiscentur, & subeunt, pervaduntque totum tractum alterius effluvi, secus verò cum quibusdam aliis. Exemplum exhibent liquores; aqua enim facile miscetur cum vino, non item cum oleo, idque non solum ex gravitate, sed ex dispositione ipsa particularum, nam aqua, quæ facile sese insinuat, pertubum plenum vino; non subit in tubum oleo plenum.

Ex his deducitur primò, in hanc mixtionem spirituum facile referri ut in causam, effectus nonnullos mirabiles, itemque naturales, ex quibus primo aspectu videretur actio in distans confirmari.

Deducitur secundò. Medicamentorum vires, quâ irritatione corpus sensitivum afficiunt per idonea particularum & qualitatum effluvia, satis explicari, nectuntur enim particulæ medicamenti cum particulis illius corporis, inde motus diversi determinantur, effervescentiæ, fermentationes &c.

Deducitur tertio. Solo Medicamentorum odore vel tactu corpora quandoque affici noxia vel proficua immutatione; nempe effluvi odorati particulæ in nervos incurrunt, & ope Spirituum motus illos determinant, quos inducerent Medicamenta ipsa, si vel applicata vel assumpta non modo olfacta fuissent; quamvis enim minima sint, & subtilissima odora corpuscula effluentia, cum innumerabilia tamen sint, effectus sensibiles eadem ratione procurare possunt, qua valent minutissima elateria pulveris nitri, & similibus mixtorum.

Deducitur Quarto. Quas in gemmis, & fossilibus inesse constat qualitates occultas & specificas, per Analogiam magnetis & electri in effluviis consistere satis commodè proponitur; nec refert opponere periculum Diminutionis gemmarum & similibus ob continua effluvia, facile enim intelligitur insensibilem hujusmodi futuram diminutionem etiam diutissimo tempore. ut apertè deprehenditur in Chirothecis odoratis, quæ licet diutius exhalaverint odorem, nec pondere tamen, nec mole sensibiliter decrescunt. Quamquam processu temporis omnia hujus-

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Get Smart

Over 2,000 years of
human knowledge in
797,885 volumes

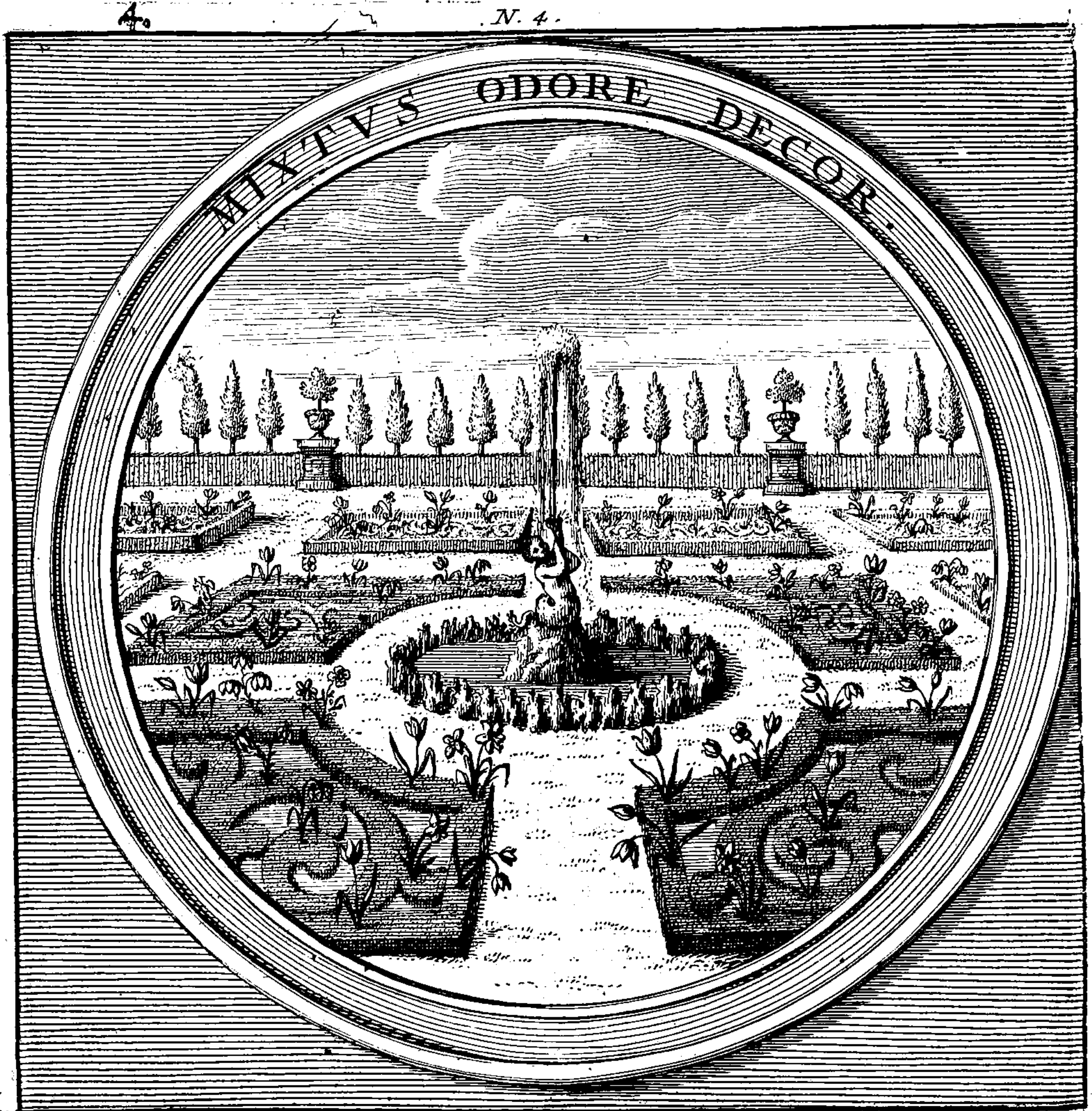
Instant access
\$8.99/month

Continue

*Fair usage policy applies

Belii duci Themistocli, inquietas noctes agenti, quid Morpheum excussit? *Me*, inquiebat; trophæa Mithiadis è somno excitant. Hæc enim memoriæ ab historicis transcripta, in statuis expressè cernebat: eadem lucendi cupiditas illum excitabat, dicere solitum, *nullam ei vocem amœniorem, quàm quæ in laudem rerum à se gestarum canitur.* Boni nominis fama pretium non vanum est, sunt enim virtutes ejus peculium. Primum est laudem meruisse; Consectaneum est gloriæ tubâ posteritati proclamari, ut laudabilia sectentur. Quemadmodum ignes missiles, mox ut è manu dimittuntur, astrorum imitantur splendorem: ita politicus fervor gloriæ fa-

Tacit. in vit. cem manuum operibus accendit, quâ alii trahuntur in sequelam. Hâc luce, hoc stimulo, hoc philtro agebatur Domitius Corbulo, quem Tacitus orbi commendat: Missus ad Armenios regendos egregia mox facinora aggressus est, ut famæ inserviret; quæ in novis cæptis validissima est. Quid pulchrius? unico momento vitam volatilem in æternam commutas, postquam vivere desisti. Qui moriens pro vita famam substituit, vivere non destitit, quia vivit in fama. Non videbatur Tacito parum vixisse Agricola, *quamquam in medio spatio integra à vitis ereptus, nam quantum ad gloriam, longissimum ævum peregerat.* Honestæ gloriæ cupido omnem à vitio cavet maculam: virtutes Politici statuæ sunt; rectè facta sunt trophæa posthuma, à morte fama & ipsum bonum fuisse loquitur; & alios bonos facit. *Argentum Communis est omnium possessio, at honestum & ex eo laus & gloria Deorum est, aut eorum, qui à Diis proximi censentur.* Polybius. *Francisc. Patri. ex Plat.* Id tamen in apicè intentionis stæt, ut non tam odorem quæras, quàm decorem. Æmulus Demetrii Phalærei, cui ob præclarè gesta trecentæ statuæ sunt erectæ, sed ab invidis dejectæ, illo dicente: *Statuas evertere invidi quidem potuerunt, virtutes autem, quibus præmio imagines illæ steterunt, nunquam abolebunt.* Benè fac, & perenna.

An omnia Meteora causas habeant naturales, & an ex illis quædam præominari possint, quàmque causam finalem sortiantur.

Conclusio prima. Quamvis plerâque, quæ in aëre vel alibi interdum cernuntur, & prodigiosa putantur, physicas & naturales habeant causas, ut cometæ; sunt tamen quædam, quæ ab influxu causarum naturalium minimè emanant, ut sunt conflictus exercituum in sublimi spectabiles, aliaque iis similia, quæ activitate corporum cœlestium efformari neutiquam valent. Itaque hæc vel à prima causa rectrice & Moderatrice universæ Naturæ oriuntur, vel virtute Angelorum; aut etiam operâ dæmonum perficiuntur, sive per se, sive per magos & maleficos, DEI tamen permisso. Ob quam causam maligni Spiritus à Gentium Doctore appellantur *aërea potestates & principes aëris hujus*. Hinc grandinem, qua Ægyptii puniti sunt, dilucidè declarat Psaltes Psal. 77. missam fuisse *per angelos malos*. Quatuor etiam spiritus, quos intuitus S. Joannes Apocal. 7. *stantes supra quatuor angulos terra, tenentes quatuor ventos terra, ne flarent super terram, neque super mare, neque in ullam arborem*, ut sic maximis damnis mortales afficerent, potior SS. PP. & Interpretum opinio existimat fuisse angelos malos. Contat præterea etiam ex innumeris historiis & exemplis tum antiquis, tum recentibus id confirmantibus. Quis nescit Ericum Gothorum Regem ventos pro libitu solâ pilei rotatione quasi signo dato evocasse. Memorat Apulejus l. 1. de asino aureo; cauponi cuidam uxorem fuisse, quæ, ut inquit ille, *divini potens calum deponere, & terram suspendere, manes sublimare, sydera extinguere novit*. De Lappis, Finnis & Biarmis populis Author est Olaus Magnus l. 1. c. 1. eos ciere ventos, & navigantibus, quos vellent, propitios vendere. Testis quoque est Alexander Gregorinus tres Tartarorum hordas, seu ditiones eam artem callere, ut caligines, aliâque cœli tempestates frequenter excitare, & sic hostes suos profligare noverint, plura si cupis, vide Olaus Magnum l. 3. c. 16. Delrium lib. 2. disq. mag. Bodinum l. 2. c. 8. & Schott. Phys. Curios. l. 1. c. 34.

Conclusio Secunda. Utrumque aëreorum Spectaculorum genus interdum aut insignem aliquem eventum, qui jam exstet, exstiteritve, declarat, aut impendens mortalium generi mala ac nonnunquam futura bona vaticinatur, ut suo loco exponens. Hinc M. Tullius 2. de Nat. Deor. refert ex Cleanthe, unam è quatuor causis, per quas Numinis divini notiones hominum mentibus indicæ sunt, esse prodiga Cœlestia, quæ interdum magnarum calamitatum sunt prænuntiæ.

Notandum verò præsignificationem hanc bifariam intelligi posse, uno modo quia phænomena v. g. ignea indigitant abundantiam exhalationis calidæ & siccæ, quæ non modò aëream regionem exsiccant, sed humana quoque corpora pervadit, bilem accendit, & morbos parit, peculiariter in iis, quibus teneriorem & delicatorem corporis complexionem Natura attribuit. Altero modo præsignificare quid possunt, dum talia cœlestia prodigia, uti sunt Cometæ, ex divinæ providentiæ ordinatione assumuntur ad prænuntianda impendens mortalibus plerumque mala. Ubi rursus notandum, mira hæc phænomena ordinariè tamen fieri concursu causarum naturalium, quas provida Numinis Sapiencia prædefinit & disponit, ut certo tempore ad hos effectus, puta ad accendendos cometas concurrant. Unde D. Damascenus lib. 2. fidei Orthod. c. 7. *Existunt, inquit, plerumque cometa summorum Principum extremum viæ diem portendentes, qui Dei imperio certis temporibus conflantur, rursusque dilabuntur*.

Adverte tamen signa hæc cœlestia quandoque prodromos quoque bonorum esse, ut ex superiorum temporum annalibus planum est. Tale fuit (ut cætera omittam, de quibus alibi dicendi locus erit) quod in gloriosa Salvatoris nostri natali luce contigisse memorat D. Antoninus 1. part. in suis Chronicis in hunc modum: Cùm Senatus Romanus Augustum pro Deo colere decrevisset, evocata in Cameram Sibylla est, ut, an Augusto aliquis successurus esset, responderet, quæ circulum aureum in sublimi fulgentem, cujus media Virgo erat, puerum complexa, Imperatori ostendit, auditâque confestim vox fuit: *Hæc est ara cœli*. Tunc Imperatorem Sibylla monuit, ut puerum illum adoraret; atque inde prædicta Camera Ara cœli dicta est. Unde Mantuanus:

*Fulgentem nitido monstravit in æthere circum,
Iridemque inclusam parva cum prole parentem;
Atque manum tendens, vultuque ad sydera verso,
Ille Puer DEUS est, inquit.*

quiebat;
n status
et ex
non va-
reum est
missiles,
loria: ta.

stimulo, hoc
d Armenios
patis validif-
muras, post-
it, quia viri
io integra et
omnem i
na, à mare
si omnia: f-
r. Polybius,
i. Amulus
s dejectæ, il-
gine illa str-

QUÆ

Conclusio tertia. Cùm omnia ad certos in natura fines ordinata sint, causa finalis Meteororum vel Physica est, vel Theologica? Illa est bonum universi regimen, mutua elementorum contemperatio, aëris repurgatio, & terræ fœundatio. Sic imbres, ros, nubes ad hortos, prata, ad agros humectandos, ne Solis æstu exusta, pariter spes in herba exuratur, deserviunt. Similiter ventorum flamina à noxiis humoribus aërem purgant; ipsi etiam Cometæ, exhalationes Telluris pestiferas suis facibus expiant, sicque meteora bono publico tota impenduntur ex causa finali physica. Altera causa finalis, ut dixi, Theologica est, nempe DEI cognitio, amor, honor, atque etiam impiorum terror, ut si Cometam divina Nemesis velut fatalem bellorum, aut pestis nuntium ableget, aliâque pericula ad terrendos impios accendat; ut benè observat D. Damascenus Medit. 2. lib. suæ parænesis c. 1. inquit. *Loquitur cum hominibus DEUS non modo humanâ linguâ per sacros vates, ut à peccatis avocentur, & resuscitent; sed nonnunquam ipsis elementis in formas & imagines diversas ad eorundem terrorem compertis.* Hic finis præternaturalis Meteoris omninò extrinsecus est, unde quamdiu is ignotus est, tamdiu à viro sapiente omnis metus abesse debet. Atque his unâ & finem Dissertationi primæ de Meteoris in genere imponimus, deinceps acturi de eorum observationibus in specie.

CONCLUSIO POLITICA.

Præsit, ut profit Politicus.

Vides obfascari cœlum, mugire tonitrua, inundare excussos calo imbres, eripi oculis Lunam & stellas, volare Dracones, excitari incendia, minari cometas, coruscare fulgura, virgas & sagittas, lanceas & mucrones extendi, ac quasi totum in te cœlum rueret, ruptis cataractis nubes in pluvias frangi. Ne terrearis Politice, amanti hæc cœli basia sunt;

Lucent, ut profint: Scopæ cæli sunt, quæ aerem purgant: terram fœcundant: elevantur, ut nos sublevent; in nostram conspirant utilitatem. Ex cælo disce, quomodo luceas, ut profis. Quid Divinius? Audi Romanam eloquentiam pro M. Marcello loquentem: *Hominibus Ciceropro nullâ re propius accedunt ad DEUM, quam salutem hominibus dando.* Prima subsellia honoris tenere, vel ut sidus terrenum fulgere, imminere capitibus reliquorum; dictare jura & leges, Sceptrum simul ac virgas tenere famosum est: at fumosum, si non in communem utilitatem impendas, ut aut purges à fœcibus republ. aut purgaram in flore conserves. Laudem Augusti Cæsaris ex Comico Poeta percipere libeat: *Pulchrum eminere est inter illustres viros. Sic ille patria Primus Augustus Parens, complexus astra est, colitur & templis DEUS.* Quid de Pericle dicam illo Fulminatore eloquentissimo? Tantoperè suos diligebat, tantoque honore prosequabatur, ut verba ad populum facturus subinde optaret, ut nullum sibi verbum excideret, quod utilitari suorum repugnaret. Quid de Vespasiano Romanorum Monarcha dicam? *Per totum Imperii tempus, ait de eo Tranquillus, nihil habuit antiquius, quam propè afflictam nutantemque Reipubl. stabilire primò, deinde ornare.* Hoc equidem est lucere, & prodesse, in id unum contendere, ut Reipubl. benè sit. Monentem sisto Laurentium Medicum, Filio Petro cum Principatûs honore id oneris imponentem: Cives, mi Petre, successorem te meum procul dubio agnoscent, neque vereor, ut non eadem autoritate futurus sis in Repub. quâ nos ipsi. Sed quoniam Civitas omnis corpus est multorum capitum, memento in ejusmodi varietatibus magis unversitatis & communis boni rationem habere. Est nimirum conformis Ferdinandi II. monito ad Consiliarios: *Id unum statuant, quòd Reipubl. bono cederet.*

DISSERTATIO II.

De Meteorico Corpore ignito.

Quoniam Meteora ignita, seu ut alii vocant impressiones ignitæ, cæteris omnibus illustriora sunt, meritò ea primo loco, ac de his etiam prius in communi pertractanda suscepimus. Magna eorum existit varietas, præcipua tamen hæc fermè recensentur. Primo flamma, capræ saltantes, lancea, sydera discurrentia, stellæ cadentes, ignis perpendicularis, ignis fatuus, ignis lambens, draco volans, Castor & Pollux, Helena. Secundò fulgura & fulmina. Tertiò Cometæ.

Divisimus porrò materiam hanc ob suam amplitudinem in tres subsequentes dissertationes, quarum præsens de iis Meteoris ignitis duntaxat ager, quæ primo loco adduximus, de reliquis in binis subsequentibus acturi. Sit igitur.

QUÆSTIO I.

De Meteoris ignitis in communi?

Conclusio prima: duplex impressionum ignitarum materia est, una remota, altera proxima; remota est Corpus terrestre: proxima est exhalatio calida, & coagulosa seu crassa, seu ut alii explicant, pinguis, resinosa nitro Sulphurea, quæ ex terra, sulphure, bitumine, plantis, & animalibus, aliisque mixtis extrahitur. Ratio primi est, quia debet esse materia facile accensibilis, ergo calida. Ratio secundæ est, quia hoc dicendo, clare explicatur dispositio apta horum Meteororum ad concipiendum ignem, ex quorum defectu cineres licet calidi sint & sicci, non aduruntur, ubi extra oleum ob materiæ pinguedinem accenditur.

Conclusio Secunda. Forma horum Meteororum substantialis est forma ignis in iis nempe, quæ flammam concipiunt. Sunt enim impressiones quædam igneæ: quæ solum splendorem & lumen ignis obtinent, quibus ea assignanda erit forma, quæ cuique earum ex sua natura debetur. Accidentales formæ sunt magnitudo, color, figura; morus; locus; duratio, per quæ accidentaliter inter se differunt. Nam sunt quædam Meteoricæ concretiones amplæ, aliæ exiguæ; aliæ rotundæ, aliæ quadratæ, aliæ oblongæ, aliæ aliâ figurâ. Sæpè verò quæ angulosæ sunt, pro cui aspicientibus longæ videntur propter loci intercapedinem, quæ impedit, ne angulorum eminentiæ internoscantur; sicut accidit iis, qui quadratam turrim procul intuentur.

la finalis
utua ele-
s, nubes
ba exura-
psi etiam
publico
gica est,
n divina
arrendos
nquiens:
acocorari,
i terram
diu is ig-
m Differ-
ationibus

s, eripi oculi
corulcare l-
cælum ruere:
cæli batis fite:

tur, quibus non quadrata, sed rotunda apparet. Similiter inter se quædam differunt colore, nam aliquæ videntur obscuræ & fumidæ ob densitatem, aliæ lucentes & candidæ ob raritatem. Pariter non omnibus idem est motus, quia quædam in orbem eunt raptu cœli & ignis, quædam sursum feruntur, qui est naturalis earum motus, quædam ad latus declinant, propter occursum corporum superiorum, aliæve causas, quæ rectam inhibent lationem. Item quædam lento gradu pergunt, ut nonnulli Cometæ, quædam magnâ rapiditate, ut sydera cadentia. Ubi adverte ex Arist. lib. 4. c. 1. ideò quorundam ignium trajectiones videri celeritate suâ Lunæ & Solis cursum longo intervallo vincere, cum tamen rem aliter habere certâ ratione constet, quia nobis multò propinquiores sunt, quàm luna & sol. Diversum etiam habent locum, quia aliæ in supremo aëris tractu, aliæ in medio, aliæ in infimo, aliæ etiam in terræ visceribus nascuntur. Nam, quòd non nisi infra lunam communiter generentur (dixi communiter, quia ex multorum sententia valde probabile est, Cometæ etiam supra lunam apparuisse) probat Aristoteles loco citato ex motus pernitate, quæ in eis visitur, si enim in ipso corpore cœlesti volitarent, multò segnior nobis appareret earum motus, ut in syderum conversione liquet. Idem edisserit Seneca lib. 1. Nat. quæst. c. 1. ajens: *Stultum esse existimare, veras stellas decidere, aut transilire, aut aliquid illis auferri & abradi, quia si hoc fuisset, jam de fuissent.* Nulla enim nox est, quâ non plurimæ ire, & in diversum videantur abduci: Adde, quòd si ipsæ dictæ mutationes cœlestibus corporibus acciderent, sequeretur, non esse illa interitûs expertia, cujus oppositum demonstratur ab Aristot. lib. 1. de cœlo, c. 3. Denique duratione differunt, quia quædam non patiuntur moram; sed transvolant, & evanescent paulò post, aliæ diuturnæ sunt; quædam noctu fiunt; aliæ interdiu; etsi rarò de die appareant, quemadmodum stellæ perpetuæ sunt, & tamen interdiu latent, quia Solis fulgore obumbrantur, sic & has abscondit diuturni luminis claritas. Quod si aliquando tanta vis emicuit, ut & adversus diem vendicare suum fulgorem possint, apparent.

Conclusio tertia. Causa efficiens remota harum ignearum impressionum solent esse, ut superius annotavimus tum ignes subterranei, sulphura, sol, & reliqua corpora cœlestia, causa verò propinquior & instrumentaria est eorum condensatio, eò quòd una pars calida magis unitur alteri, & ita mutuò ad eò calefiunt, ut ignem pariant, vel est Antiperistasis frigoris ambientis, calor enim obsessus in intima se aggerat, partes constipat, & tandem ignescit. Vel est calor astrorum, puta Solis, quem ignem posse accendere, liquidò constat. Vel est demum collisio & attritus partium exhalationis inter se accedentibus præsertim & sufflantibus contrariis ventis, quibus exhalationis materia hinc inde agitata irritatur, ut effervescentibus inclusis in ea spiritibus tandem flammam concipiat.

Conclusio quarta. Causa finalis est in primis consumptio fumosarum expirationum ad viventium incolumitatem & salutem, verè enim hujusmodi anhelitus noxii sunt, quibus idcirco purgati aërem oporteat. Secundò naturæ æqualitas, quia cum ignis regnante frigore per hyemem diminutus sit, & inferiora creverint clementa, conatur natura ad æqualitatem omnia reducere plures igneas concreciones generando. Tertiò præsignificatio aliquorum eventuum tam tristium, quàm lætorum ex divino instituto; sic prænuntius felicitatis extitit cometa ille cum geminis tubis, qui visus in ortu Alexandri Magni, uti & cruces igneæ, quæ Constantino Cæsari apparuere. Plura vide apud August. lib. 2. de Civit. Dei cap. 23. & lib. 3. c. 1. Plinium lib. 2. naturalis Hist. c. 25. Tertullian. in lib. ad Scapulam c. 3. Suetoniam in vita C. Cæsaris cap. 88. Livium lib. 3. Decad. 1. Josephum de bello Jud. lib. 7. c. 12. Niceph. l. 3. hist. Eccl. c. 4.

Ex his observationibus & generalibus principiis Meteorognomicis haud ægrè sequentia huic materiæ propinqua resolves & primo: cur marmor, æs, ferrum, etsi vehementer incallescant, haud tamen flammam concipiant, nempe, quia nimium terræ pondus, quod illis inhæret, cum rarefieri & se extenuate non possit, obsistit, ne partes igneæ conspirent.

Resolves secundò, cur attritione chalybis è silice ignis eliciatur, quia nempe factâ hâc collisione multæ partes tam humidæ, quàm igneæ excitantur, hinc illis exspirantibus, hæ uniuntur in scintillas.

Resolves tertiò. Cur è pilis felium, dum quis eos ex adverso fricat, scintillæ non raro emicent; scilicet, quia inter filamina pellis felinæ multæ partes potentiâ igneæ latent; quæ affricu excussæ, filamenta pellis, unionem prius impredientia, supergressæ colliguntur & scintillant luce quidem duntaxat noctu visibili ob radiorum tenuitatem.

Resolves quarto. Cur fœnum humidum areæ importarum; & in cumulum congestum sæpe se ipso in flammam eruperit; ratio in promptu est, quia humor ille per calorem, quem intra se fovet fœnum, rarefit, & per poros illius, quibus abundat, evolat, quo abeunte tanquam fracto obstaculo, partes relictæ igneæ sese congregant, & flammâ fœnum corripunt.

Resolves quinto. Cur currûs multum onerati, uti & molæ rotæ succendantur? causam ex dictis colliges, attritionem esse, quia compressus & attritus aër attenuatur & rarefit; rarefactus incalescit, & in materiam igneam degenerat. Ita ignem excitare edocti inde, dum li-

gna motu celerrimo confricantes & atterentes inflammârunt. Pariter Apuli lignum funiculis circumvolvere soliti, quibus velociter retractis ignem elicuerunt.

Resolves demùm sextò. Cur triticum similésque agrorum fructus, dum adhuc mado horreo interuntur, nonnunquam succendantur; rationem dabis ex Antiperistasi, quia nempe tritici partes calidæ à frigore extrinseco obsessæ fortius agunt; humorem per fumos horreis frequentes expellunt, quibus expulsis sibi uniuntur, & flammam excitant. Eadem de causa calx aquis perfusa inardescit, quia partes calidæ, vi aquæ leniter affusæ ad interiora se recipere coguntur, inde clausis poris per aquam continuò affluentem sibi uniuntur, & unitis viribus exardescunt.

CONCLUSIO POLITICA. Non te, sed tuorum quære utilitatem.

6.

Non tuus es, sed es alterius. Natus non privatæ, sed publicæ auræ. Arctæ nimis est activitatis, qui se sibi tantum, non aliis consumit. *Non mihi, sed populo*, apud Dionem Cæsar Hadrianus frequenter in Senatu audiebatur, *Respublica enim non est mea, sed ego Reipublica*. Non suus est ignis, qui in aëra sublevatur: nec pendulæ in publico Procerum Senatu faces & luminaria tibi, sed aliis consumuntur. Commodius illis foret esse, quàm absumi: verum commodum aliorum pensi habent, non suum. Platonis præcepto insistendum suadet M. Tull. Cicero: *Utilitatem civium sic tueantur, et quacunque agunt, ad Reipubl. referant commodum, obliti commodorum suorum*. Oceanus aquarum Rex, licet omnes ebibat fluvios, qui amplissima ipsi tributa pendunt; easdem, quas sorbet aquas, restituit ad eorundem usum, non ad suum reservat commodum. Unde flumina essent, unde pelagus amar-

it colore,
raritatem.
; quædam
occursum
leno gra-
si adverte
Solis cur-
via nobis
licæ in su-
vascuntur,
ex multo-
Aristoteles
olitarent,
m edisse-
nstrare, aut
in plurimæ
us corpori-
nstratur ab
tur moram,
; alie inter-
diu latent,
si aliquan-
t.
ent esse, ut
lestia, causa
magis uni-
ris ambien-
Vel est ca-
im collo-
raris ven-
lusis in ea

spirationum
; quibus id-
ante frigore
valitatem o-
rum even-
tuit comen-
Constanti-
c. i. Plini-
C. Casaris
cel. c. 4.
è sequenti-
nter incale-
llis inhaeret,

pe facta hæc
us, hæc uni-

æ non raro
ent, quæ af-
r & scintil-

congessum
em, quem
et tanquam

t.
S. causam
refit, rare-
de, dum li-
gua

rent, & per tot præcipitia requirent, si totum, quem ipsi dant Laticem, ipse Oceanus consumeret? Politicus, ut æquus sit, æquor fiat. Omnia in populorum adipem referenda sunt. Marcus Aurelius Cæsar sicut in multis, ita in hoc eminuit quoad Reip. procurationem: dicebat thesauros & cætera omnia esse Senatûs. Populique Romani. *Nos, inquis, adeo nihil habemus proprium, ut ades etiam vestras habitemus.* Quò magis proin exhibendum, & in ultimas Orbis oras deportandum monstrum hominis Machiavellistici, qui se natum & factum eò vult, ut cuticulam suam curet, suas fortunas amplificet, generaliter vivat, erurgat subditos; suam crumenam impinguet. Quàm longè aliter Oratorum Princeps: *Ut gubernatori currus secundus, Medico salus, Imperatori victoria: Sic Reipublice Moderatori beata civium vita proposita est, ut ea copiis locuples, opibus firma, gloria ampla & virtute honesta sit.* Exemplo Periclis, qui cum urbem, quam acceperat magnam, maximam reddidisset; atque opulentissimam, nec uno nummo fortunas suas reddidit ampliores. Neque Aristides justus, & Epaminondas Deus, Lycurgus autem Servator appellati sunt divitiis abundantes: sed quia tenui virtute contenti Græciæ in bonum se exercuerunt. Vitam quin ipsam nonne Codrus suis pro Atheniensibus, Curtius pro Romanis: Nonne M. Marius Consul filiam Calpurniam; Erichtheus pariter filiam suam pro bono publico immolârunt? Optimum honoris & virtutis compendium propriæ utilitatis dispendium. Sic iterum Romana facundia eloquitur: *Si consulis populo, remove à te suspicionem alicujus commodi, fac fidem, te nihil nisi populi fructum querere.* Et Claudianus:

*Tu consule cunctis,
Nec tibi, nec tua te moveant, sed publica vota.*

lib. 8. ad Attic. cap. 11.
Justin. l. 2. Val. Max. l. 5. s. 6. Plut. in paral. lel. Orat. agror. ad pop. Claudian.

Huc pertinet colophon ille legum XII. tabul. *Salus populi suprema lex est.*

QUÆSTIO II.

De flamma, capra saltante, lancea, igne perpendiculari, stipula ardente, & aliis.

Agredimur nunc Phænomena ignea in specie, si non omnia, saltem ea, quæ Meteorologica institutio ut primaria pertractat. Horum varietas ex materiæ dispositæ & in altum evocatæ oritur varietate, nam ex multiplici dispositione halituum secundum raritatem aut densitatem, subtilitatem, aut crassiciem, magnitudinem vel tenuitatem, & majorem, minoremque levitatem, diversarum figurarum ignes accenduntur, ita ut alii hanc, alii aliam figuram repræsentent. Itaque, ut ordiamur, sit

Conclusio prima. De prima concretione ignita, flamma dicta, seu fax; & est, quando exhalatio multa in longum & latum diffusa, propter subtilitatem suam tota simul flammam concipit, idque sæpè tam luculentam, ut diem repræsentet, & magna pars cæli ardere videatur, de hoc Meteoro testatur Plinius lib. 2. Natur. cap. 33. Lumen de cælo noctu visum est C. Cælio & Cn. Papyrio Consulibus, & sæpè aliàs, ut diei species noctu luceret. De eodem memorat Plutarchus in Lucullo: olim, inquis, inter acies Mithridatis & Luculli cælo repente fisso, ingentis dolii flamma coloris argentei fusi in terram decidit. Vocatur & ab aliis *ardor cæli*; & nonnunquam instar taciti fulguris observata est decidere, & ædificia succendere. Ad hanc impressionem igneam revocari possunt ignes illi, qui anno 1660. in festo Corporis Christi diversis Germaniæ locis die claro & cælo sereno ex aère in terram sunt evibrati. Quod si hæc exhalatio in longum extenditur, atque ita æqualiter densa est, ut non simul, sed paulatim inflammari possit, fax dicitur, eò quòd candelæ ardentis imaginem præ se ferat, de qua Plinius lib. 2. cap. 26. loquitur, dicens: emicant & faces non, nisi cum decidunt, visæ, qualis Germanico Cæsare gladiatorum spectaculum edente, præter ora populi meridiano transcurrit. Et Seneca lib. 1. Natur. Quæst. c. 1. Nostra certè ætas non semel vidit diurnas faces, aliàs ab oriente in occidentem versas, aliàs ab occasu in ortum.

Ex quibus colliges primò. Hanc flammam tam noctu, quàm interdiu esse quandoque visibilem, potissimum tamen noctu ob subtilitatem & tenuitatem ignis, quæ Solis luce superatur.

Colliges secundo. Hanc flammam neque diu perdurare ob tenuitatem materiæ, ob quam causam & flamma in fulgure, & in candela, quæ in fimum quandoque exsilit, subito restinguuntur; sed & flammæ, quæ ex Vulcaniis evomuntur, brevis vitæ sunt.

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Know Your Bible

Forgotten Books' Full Membership provides unlimited access to more than 28,000 volumes of Christian literature for \$8.99/month

**HOLY
BIBLE**

Continue

*Fair use policy applies

& aspirantibus favoniis mollis scœmina jocatur. Omni vento vela aptare, & ubi turmatim impendentia mala tibi volunt malum frangere, remumque excutere; ibi rupem & petram stare, hic opus, hic labor est. Curtius Gonzaga Castilionis Marchio epigraphen adjecit vitulo matino: *Sic quiesco*. Nam ea Bellua, dum tempestas est, supra Scopulum sterrat, ac dormit placidissime. Infremat cœlum, procellas moveat, fractus illabatur orbis: rider Politicus, *nec cedit, nec cedit*: Columna est. Est Alexander inter spicula, Mithridates inter cate-

Pausan.
in Ar-
cad. refe-
rente Pa-
rit. l. 7. de
regno.

nas; Ille enim aperto Marte Bellum administrabat, inter hostiles phalanges immotus. Iste verò ab Eunone Romanorum Duce captus, sui semper similis in hæc verba prorupit: *Mithridates à Romanis per tot annos terrâ, marique quæsitus, sponte adsum. Utere ut voles, prole magni Achaemenis, quod mihi solum hostes non ademerunt.* Velim te in omnibus flexanimem atque dirigibilem, at in adversis cuperem te pertinacem. Pertinacem inquam, hic enim pericula ut effugeret, noluit in latebras se recondendo salutis suæ consulere; nec cecidit, nec cessit; Pertinax pertinaciter periculis obviavit. Ad obsequia Reipublicæ te cereum priore discursu desideravi: hic inter adversa te ferreum opto. *Tu ne cede malis, sed contra audentior ito.* Non reduco te ad tempora antiqua. In aquilam Romanam expansis alis modò regnantem, ac in oriente & occidente bellis lacesitum respice: pugnavit ut Leo, stetit ut columna, sub *duplo Sole bellavit plus quam Hercules: nec enim Hercules contra duos,*

QUÆSTIO III.

De Castore, Polluce, & Helena. Item de Stella discurrente, volante & cadente.

Conclusio prima. Castor, Pollux & Helena sunt ignes apparentes super mare in infima regione aëris & parùm sublimes (præsertim urgente tempestate) & quando bini quidem erant ignes, appellabantur ethnicâ superstitione ab antiquis Castor & Pollux. Credebant enim nautæ, ea Numina sibi in tempestatibus auxilio fore. Unde felix omen habebant, cùm geminæ hæ flammulæ transtris insidere cernerent. Quando vero unicus tantùm apparebat ignis, appellabant Helenam, & pro infausto omine habebant. Ità refert Plinius lib. 2. c. 37. binos nunc Hispani Siculi, & Galli ignes *Sant Elmi*, vel uti alii volunt *S. Telmi*. Itali vero S. Petri & Nicolai nominant. Hujus rei nulla subest ratio physica, ideoque supersticiosa vanitas est. Cæterùm tamen naturaliter philosophando & sinè superstitione, cùm hi ignes sive bini, sive terni antennis & transtris vel aliis navis partibus quierè inhærent, omen felix potest esse pacificæ tempestatis & aëris pacati & conquiescentis; Hoc indicare voluit Seneca lib. 2. c. 1. *In magna*, inquit, *tempestate apparent quasi stella velo insidentes; existimant se tunc adjuvari periclitantes Pollucis & Castoris Numine, causa verò melioris spes est, quod jam apparet frangi tempestatem & ventos desinere.* Quando vero flammæ hac, illacque jactatæ divagantur, trepidant merito nautæ, quia indicant ventos, aurasque agatas, causa vero horum ignium sunt humiditates spirituosæ ex mari tempestate agitato elatæ, collatæ & accensæ.

Conclusio secunda. Stella discurrentis est exhalatio oblonga continenter accensa; nec enim flamma movetur, sed quemadmodum cùm filum, aut cuni candelæ paulo ante extinctæ fumus ad superpositam flammam alterius candelæ accenditur, non descendit flamma, sed fumus successivè accenditur. Aptior adhuc similitudo est, si concipiatur, pulvis pyrius longo ordine per terram seminatus accendi secundum unam extremitatem; tunc enim ignis à principio per totam seriem usque ad finem discurrere videtur, cum tamen revera non discurrat primus ignis de loco in locum, sed semper novus ac novus producatuâ serie.

Quandoque tamen globulus halituosus inflammatur, & revera ab uno in alium locum fertur, pabulique sui venam sequitur. Videtur autem totus viæ tractus accensus eadem de causa, qua celeriter titio accensus rotatus igneum circulum exhibet, quia oculus discernere nequit velocitatem tantam, sed videt simul, unde exierit, & quo provenerit, ut in titione circumacto.

Conclusio tertia. Stella cadens est exhalatio accensa, quæ sursum enitens, aëris frigidæ resistentiâ violenter repulsa per antiperistatim accenditur, & deorsum resilit, ità ut emissi è Superiori loco jaculi, aut globuli igniti excussi Speciem referat, aut stellam omnino ex firmamento prolabantem aspectui hominum repræsenterent. Quòd si hæc exhalatio nullâ re resistente in altum evolet, Sydus volans sive accendens dicitur.

Conclusio Quarta. Impressiones hæ igneæ non generantur in suprema aëris regione, sed infra eam. Ratio est, quia in suprema neque nubes sunt, quæ exhalationem succensam repellant, neque tanta ipsius aëris frigiditas, ut per antiperistatim efficere queat, sæpè etiam non longè à nobis fieri, ex eo patet, quòd subinde ad terram usque decidere visæ sint, resolutæ in materiam viscosam, lubricam & in modum spermatis ranarum compactam, illi prorsus similem, in quam Robertus à Fluth resolutum vidit ignem fatuum, de quo in sequentibus. Confirmat vicinitatem hanc Arist. lib. 1. Meteor. text. 22. ex velocitate motus inquit: *Omnia autem hæc sub luna fiunt. Signum autem est apparens ipsorum velocitas, similis existens iis, quæ à nobis projiciuntur: quæ quia propè nos sunt, multum videntur velocitate prætergredi & astra, & Solem & Lunam.*

Quæres primò. Cur motus stellarum istarum in fine plerumque sit tardior? Resp. primo? interdum eas solùm apparenter tardius moveri ob rationem opticam, quia scilicet dum feruntur motu ad horizontem nostrum parallelo, & ab aspectu nostro in averfam partem aguntur; æqualia viæ spatia ab oculo remotiora apparent minora, quàm propinquiora, adeoque dum accensa exhalatio transcurrir, illa æquali tempore, quo priora, videtur moveri tardius, quoniam tantùm temporis insumit in minoribus (ut apparet) spatiis, quantum antea insumpserat in majoribus. Resp. secundò, si re ipsa tardius se moveant in fine, ratio esse potest, vel primo, quia si exhalatio se in cælum rectè aut obliquè evibravit, materiæ in fine deflagrârunt, & spiritus ignei molem ferentes majori ex parte jam exspirârunt. Vel cùm deorsum est morus, quia aër versus terram perpetuo occurrit densior, ac magis trajectioni resistens. Vel demum, quia materia motu desilit, aut rarefcit, & pigrior in fine ad casum fit.

urmatim
tram sta-
scit vitu-
, ac dor-
et Politi-
iter care.

motus. Ille
orupit: Mi-
: magni Aë-
tque dirigibi-
ula ut effuge-
sit; Pertinat
ursu desiderata
lon reduco te
c in oriente &
a, sub

QUÆ

Quæ

Quæres secundò : quid prænuntiant. Resp. juxta quorundam opiniones plerumque phænomena hæc tempestates prælagire; rationem dant, eò quòd denotent aërem multâ exhalatione infæctum esse, & quacunque ex parte procedunt, abinde ventos expectandos esse. Probabilius tamen est ex mente Ptolomæi centiloq. Aphorif 99. siccitatem significare, unde aëris salubritas potius expectanda erit ad mentem Hippocratis 3. Aphor. 151.

CONCLUSIO POLITICA.

Amore simul, & timore præsit.

NExis semper manibus incedat cum Amore Timor. Neque cœlum semper minari fulmina, neque sudo semper cœlo joculari Pontus solet. Unum altero temperare Sapientis est. Amantem te timeant; minantem ament.

Ita ad clavum sedeat amor Navarchus, ut Proram agat Timor; mutuisque auxiliis Reipub. navim moderentur. Adversus æstum si expansis velis progredi, antennæ infideat amor, qui Castor sit; & alium occupet Timor, qui Pollucem agat. Maximum navigii malum, malo si alteruter absit, aut Amor, aut Timor. Semper in malacia carbasâ explicate, periculosum est: quomodo enim remum dirigit, si Syrtes & Scyllæ affurgant, qui timore caret. Sed neque securos naufragii vectores faciet Classarius, si ipse ad quamvis procellam timidus continuo alios percussat timore? Castorem agas; sed non sine Polluce; alter sine altero in mollem foeminam abit, & Helenam induit: atque dum sola hæc facula velut siren cum navigio ludit, in præcipitiâ & charybdes impellit. Amet suos, qui Reipubl. archithalassus audit, sed ita, ut non præsummat: regat timore, ita, ut non desperent. Neque Nero sit, neque Nerva: iste mollis nimium, ille crudelis. Rex Joannes Portugalliæ II. quod

quòd plus æquo severus fuerit, populo invisum se fecit, amorem non habuit. Et æquè cruentum fuit Regis Henrici quarti imperium, quòd amoris laxari cursum nescierit timoris lupatis continere. Cadit Imperialis currus, ubi Phaëthon amore regit, nescit fræno moderati. Nimio enim amore vitis habenæ laxantur; nimio terrore porta ignaviæ aperitur, aut desperationi. Quasi partes ejusdem corporis hæ binæ reginæ virtutes sunt; nec unquam una istarum utilisceat, quàm utne offendatur altera. Nihil perniciosius Gubernatore, ultra quam par est amante. Nervæ temporibus dicere solebant: *pejus esse sub tali agere, qui ita amat, ut omnia permittat; quam qui ita terret, ut nihil.* Optimum mixtum ex calido & humido; ut si minas pluit, simul amoris favillas fundar politicus. Nimiis amoris ardor consumit; timoris gelu stupefacit: medio inceditur tutiùs. Ama, & terre, & amaberis ac terreberis.

QUÆSTIO IV.

De igne lambente.

Observatum haud infrequenter tum veteri, tum modernâ ætate & hominum capitibus & vestimentis, & animalium pilis aliisque rebus innoxie adhæsisse ignem, quem idcirco non adurentem, sed lambentem dixere, qui veteribus quidem maximum felicitatis fuerat præsagium, de hoc igitur sit

Conclusio prima. Ignis lambens nihil aliud est, quàm flamma genita ex rara subtilique exhalatione, vel etiam ex Spiritibus calidiorum animalium, quæ dispersa per aërem eorum aliquando capillis solet inhærere. Non erit hæc flamma urens ob raritatem & tenuitatem, quemadmodam flamma vini ardentis utendi vim non habet. Contigisse id Ascanio Julo Æneæ filio fingit Mantuanus lib. 2. Æneidos:

*Ecce levis summo de vertice visus Juli
Fundere lumen apex, tactuque innoxia molli
Lambere flamma comas, & circum tempora pasci.*

Huic quid affine Valer. Max. lib. 1. c. 9. adducit de Servio Tullo, cui etiamnum puero dormienti depascebat innoxie flamma verticem, quam ut cæli quoddam prodigium attonita conspiciens Tarquinii Regis uxor Tanaquil, omen inde accepit, ut Servium, licet servâ natum, more filii Regis educaverit, & ad summum imperii culmen evexerit. Testatur quoque noster P. Kirch. quoties cryptam subterraneam Romæ subibat, toties è comitum sudantium capite flammulas facis instar erupisse. Non injucundum illud est, quod Cardanus lib. 8. variet. c. 43. in hæc verba scribit: inter miracula, inquit, hominis censerî debet, quod cuidam Monacho Carmelitani ordinis per annos tredecim, perpetuos evenit; nam quoties caputium reducebat ad occiput, scintillæ ignis è capillis ei umpebant; ita Cardanus.

Non solum verò hominum, sed & aliorum animalium pilis ignis hic innoxie infidet. Narrat Scaliger exercit. 174. equum se habuisse è Calabria candidum ad Cataphracti usum, qui in tenebris, ubi strigile fricaretur, scintillas ejaculari videbatur. Idem Historiæ produnt de feroci Tiberii Cæsaris equo, è cujus capite flammam non rarò emicuisse perhibent. Huc etiam revocari possunt scintillæ, è pilis felium interdum profilientes, ut superiùs qu. 1. diff. secundæ annotavimus.

Quæres verò, quænam harum inflammationum sit causa? respondet quæstioni huic Tobias Taulerus in Meteor. Disp. 3. Thesi 41. inquiens: recondita hæc esse in Naturæ Majestate, quasi divina de viris Præcellentibus præsagia. verum merito hæc responsio exploditur, quale enim reconditum in his ignibus præsagium latere potest, qui æquè bruto ac homini, gentilibus ac Christianis communes sunt. Melius igitur ad mentem Conimbricensium tract. secundo in libros Meteor. Arist. cap. 2. sit

Conclusio Secunda. Flamma hæc generatur ex rara subtilique exhalatione, oriturque nonnunquam ex sudore animalium præcalidi temperamenti, cum velociori agitato incallescunt, & pinguem vilcosumque humorem ex se proferunt, qui similiter atque ignis fatuus accenditur. Quandoque etiam inflammatio hæc ex compressione & attritione prædictorum halituum accenditur, qui fumi instar prorumpere sæpiùs, maximè hyeme, videntur, congregarique deinde inflammantur. Hinc Livius ex Antiæte scribit de L. Martio, duce duorum exercituum, flammam concionanti susam è capite sine ipsius sensu cum magno pavore circumstantum militum. Ob eandem rationem Alexander Magnus communitè in magno prælii aide te scintillas è vertice & vultu evibravit. Rationi huic subscribit Fromondus & addit: irâ aut vino æstuantia capita facilius hunc ignem circum fulgere, quia illis pori aperti & Spiritus plures ac magis ignibus idoneos suppeditant in flammam.

serumque
multa es.
andos esse.
are, unde

minari ful-
e Sapiens

que auxiliis
ntennæ in-
ximum na-
carbala ex-
ngant, qui
ad quamvis
e Polluce:
hæc facula
ai Reipubl.
rent. Ne-
rugallæ II.
quod

Oppones tamen, causam hanc allatam inflammationis valere quidem probabiliter in iis casibus, ubi præcalidum temperamentum, complexio ignea, & excessus interni æstus assignabilis est, qui locum non videtur habere in pueris, puellis, felibus, aliisque multis animalibus. Respondeo, valde credibile esse in his & similibus non semper fieri inflammationem, sed solum ad speciem ignis lambentis lucem quandam apparere. Unde sit

Conclusio tertia. Sæpè spiritus & exhalationes erumpentes ex animalibus tantum lucem præferunt, non flammam. Sic nitedulæ seu cicindelæ, quæ à Græcis Lampyrides appellantur, humorem spirituosum & effluviū exhalationis emittunt, & retrahunt, prout pro arbitrio suo magis vel minus illustres apparere desiderant. Idem iudicium esto de felibus superius adductis, lux enim duntaxat è pilorum & spirituum commotione excutitur, quæ non ardet. Quod confirmari potest ab instantia sacchari, cui, si in densis tenebris cultrum affrices, scintillas inde evolantes spectabis, qui nihil aliud sunt, quàm lucidæ spirituum exhalationes. Hinc lucidi oculi Tiberio, qui noctu clarè omnia cernebat, ut interdiu. Tales etiam fuere Mario & Syllæ. De Asclepiodoro Philosopho testantur Historici, eum noctu scripsisse & legisse absque lucerna; id quod etiam vanius, quàm veriùs de se prædicant ambo Scaligeri, & Casaubonus. Illud factum est, quod refert Fromondus, cuidam à largiori potu vini Hispanici experrecto, noctem visam esse collucere.

Colliges non solum ex naturali commotione, aut ira, aut vini potu largiore spiritus & exhalationes has posse confluere ad oculos & ignis lambentis formam reptæsenrare; verum id ipsum contingere posse quandoque ex vi morbi & ægritudinis violentia, quæ debitum spirituum exagitet temperamenrum. Ita refert Scorus de quodam febre malignâ correpto adolescente, cui conclave, in quo æger jacebat, ardere visum, insuper & Spiritum Sanctum ignis formâ è cœlo ad se descendere identidem asseverabat.

CONCLUSIO POLITICA.

Adulatoribus non fidendum.

Semper fortuna magna comes est adulatio, ait Vellejus Paterculus. Inter ipsos satellitum enses medius incedit assentator: & dum omnes aperto Marte adversarii nudo ferro arcantur, solus domesticus inimicus vagatur immunis, quia est personatus amicus. Quam regiam purpuram non arrodit tinea ista? ecquod sceptrum hæc teredo non exedit? etiam altissimas cedros hæc lues pervadit. Non minus periculi ab his palponibus, quam ab armis hostium. Sæpius Regum opes assentatio evertit, quàm hostis, ut notat Q. Curtius. Cambysen Regem Consiliariorum larvata blandimenta inclinârunt in incestum. Stratoclis blanditiæ Demetrio Sanctissimis coloribus injustissima facinora persuaserunt. Est proinde adulatio perpetua vitiorum alitrix ab Ammiano Marcellino jure nominata: benèque Græcorum Philosophorum prodigium Bias apud Plutarchum rogatus, quænam omnium maximè noxia Bestia foret; respondit: *Inter cicures adulator; Amicos referunt: verùm, non facile est eodem & amico, & adulate uti*, ait Gallus Cæsar (Vibius Frebonianus. Principis bonum se quærere fingunt: verum adultores suorum Dominorum non tam arrisores, quam arrosos esse, Seneca pronuntiavit. Principes, qui adulatorum coronâ cincti incedunt, qualiter vivunt? *sicut vituli inter lupos*, ait Crates Thebanus. Senatus ac Curia, in qua adultores consilia dicunt, qualiter stat? *Reipublica maximam calamitatem adferre solent, Græcorum disertissimus affirmavit*: scito ergo, Politice his *mellitis laqueis*, ut vocat Diogenes; *his patriæ ac virtutis inimicis*, ita à Plutarcho descriptis; *his Feris humano generi pestilentibus*, ut Plato loquitur; *his corvis mentis oculos excacantibus*, ut Epictetus nominat, obviare. Neque quia splendent ut aurum, eis credas: neque quia Te, ut Hesperus solem sequitur, ames. Sub stellati enim zeli pallio tua vestigia osculatur, manus basiat, aures mulcet, placita loquitur, domûs Limen lambit: sed num ideo canis felis amicus est, quia lambit & lingit? dentem hostilem, naturam adversariam nutrit: lingit, tandem fataliter stringit... Vatinus tibi est, fascinat oculos, verborum lenociniis aures mentemque intoxicat. Illud scias imprimis, non omnem lucem naturæ optimæ indicem esse; nam & ligna putrida lumen sub noctem solent fundere, & flamma vestimentis adhæret; nec tamen quidquam amici caloris fovet. Larva amoris est. Lucet non ardet. Talis gnatho ille Terentianus apud se discurrens. *Negat quis? nego; ait? ajo. postremo imperavi ego mihi, omnia assentiri: is quæstus nunc est uberrimus.* O Venenum reipubl. O Aularum exitium! Non te, sed tua quærunt. Laudant te, amant se. Scorpiones sunt, ore mel, cauda aculeum gerunt; illo unguunt, isto pungunt. Adulatorum copia Philippo Macedoniam eripuit; Ferdinandum Gallicæ Regem omnibus reddidit invisum; Regem Aragoniæ Alphonsum nonum inter præclare factorum decora haud parum obscuravit. Vitellium quis non execrabitur, adblandientem Caligulæ decantatissimo illi portento: *Solis vobis Diis libet invicem videre.* Triboniano quis non indignabitur, Justinianum Cæsarem alioquin Justissimum demerentem: *non moriturum ipsum, sed una cum corpore in cælum migraturum.* Hæc ride, quia præstigiæ sunt.

Plut. in Demetr.

Demosth. Philip. 3.

Terent. in Eunucho.

Hesych. Miles. de Philos.

QUÆSTIO V.

De Dracone volante.

DRaconem hunc, de quo in præsentia agimus, Paracelsus sibi persuasit ignem à syderibus productum; in quam sententiam plures pertraxit, qui hac exhalatione accensâ decepti re ipsâ judicârunt dari, quemadmodum in terra reptantes, ita in aëre volantes Dracones, copiosum ignem eructantes, hæc ratione potissimum inducti, quod sicut elementum varia monstra aqua continet, terra similiter miros vermes, aër verò muscas admirandas; ita cælum etiam suas habeat Salamandras in se, quæ nascuntur ex igne suo, hoc est, putrefactione sulphuris adurentis. Hæ, dum resident, dormiunt & quiescunt, fulgorem suum retrahunt, eumque solum volando diffundunt. Ità oppidò ridiculè Paracelsus de Dracone volante philosophabatur. Rejeto igitur hoc delirio, sit

Conclusio nostra ad mentem Aristotelis: Draco volans est halitus calidus non admodum coagulatus, & densus, qui dum in sublime fertur, occurssu frigidaë nubis repercutitur, & vel motu vel antiperistasi accenditur. Quia verò percussu nubis occurrentis in medio curvatur, fit, ut Draconis ventrem repræsentet, & quia ratios partes ob repulsam factam diffunduntur ad latera, alarum speciem effingunt. Cui accedit, quòd aliquando anterior pars, subtiliori flammâ constans, scintillas velut ore iraro vomere, atque ità omnem Draconis imaginem absolvere videtur.

Quæres primò. Unde sibilus, qui quandoque in hoc Meteoro observatur, proveniat. Resp. Hunc profluere impressione & admixtione nubis naturâ suâ humidâ cum his exhalationibus

tionibus siccis. Explicatur hoc exemplo pulveris pyrei humefacti, qui accensus strepitum edit, & sibilum ob contrarietatem humoris cum igne.

Quæres secundò. Cur copiosiores Dracones volantes spectentur æstate, quàm hyème. Respondeo, id fieri, quia æstate copiosiores exhalationes, ob majorem caloris intensiorem in superiorem aëris regionem evehuntur. Nec refert, quòd hyemis tempore plures vapores sensibus incurrant, dum passim è loquentium vel animalium ore copiosos fumare halitus ceramus, contingit hoc propter aëris frigus, quod halitus hos constringit, & condensat, quos calor æstate adeò rarefacit, & extenuat, ut visum lateant, donec in media regione aëris rursus à frigore condensentur, & vel per antiperistasin, vel per nubium occursum vel impetum, ut dictum est, accendantur.

Quæres tertio. Quid portendat hoc Meteororum genus. Respondet Fromondus, dracones hos volantes signa esse pestilentiae, & morborum, quia aërem multis exhalationibus infectum esse oportet, ut tantæ molis meteora generentur. Superstitiosum verò est, credere hos citra mortis periculum intueri non posse, multi enim hos spectarunt, & superstites vivunt.

Quæres quartò: An etiam ars draconem volantem æmulari valeat. Respondeo affirmativè. Sume enim oblongas corrigias, has in aqua vitæ (in qua tamen antea camphora fuerit resoluta) macera; dein farina pyrii pulveris consperge, accensasque ex edito dimitte, & draconem volantem expressisti.

CONCLUSIO POLITICA.

Calumniis ne vincaris.

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Get Smart

Over 2,000 years of
human knowledge in
797,885 volumes

Instant access
\$8.99/month

Continue

*Fair usage policy applies

Conclusio tertia. Locus ignis fatui naturalis est infima aëris Regio. Frequentius verò apparere solent in locis & regionibus calidioribus, quàm frigidioribus. Unde in Hispaniâ montibus plures aliquando à viatoribus deprehenduntur. Similiter in Æthiopia campestria loca subinde totâ nocte haud secus, ac collucentibus stellis referta, conspiciuntur. Nec dubitat Schottus Phys. cur. l. II. part. 2. c. 9. quin in littoralibus regionibus terræ Australis incognitæ, maximè in regione, quàm vocant Del Fuogo, ignes hujusmodi terruerint accedentes olim Lusitanos & Hispanos. Solent etiam frequentiores ad furcam, & loca reorum suppliciiis infamia apparere, uti & cæmeteriis, quia corpora etsi defossa pingues halitus continuò exhalant, & materiam opportunam his ignibus suppeditant. Hinc templa, cryptis inædificata, febricitantibus noxia, & habitationem ad cæmeteria minùs salubrem esse Medici docent. Univerfim verò amanthi ignes circa paludes, cloacas, & quævis loca uliginosa, sulphuream ac facile inflammabilem, crassam tamen & gravem materiam exhalantia, copiosiores se exhibere, quòd major ibidem pinguium & viscosorum halituum, unde enasci solent, copia exhalet.

Quæres primò. Quæ causa sit motûs, & cursitationis horum ignium? Respondeo esse aërem, leves enim cum sint à quovis auræ motu veluri proprio illorum vehiculo rapiuntur. Hinc si quis in eam pattem ambulet, ubi illi lucent, statim ad morum scilicet impulsu aëris ante insequentem fugit. Ubi verò hic averso itinere abire occipit, fluxu ejusdem aëris, post tergum fugitivi coeuntis, abeuntem insequitur. Unde homines, hujus rei ignaros, sæpè infatuârunt. Confirmat hoc Fromondus exemplo sui affinis: Redibat is nocte oppido Viseto Haccuriam, æquali inter Leodium & Mosæ Trajectum distantia. Et ecce medio campo circumvolant tres, quatuorve fatux ejusmodi faces. Perterritus abjicit se illicò in terram, permanent tamen illæ, & uno, aut altero passu ab illo distantes fixæ & immobiles circumlucent. Cùm diutiùs terræ inhæreret & invocaret DEI opem, absiliunt inde dimidio amplius milliari. Exurgit tum quasi liber, videtque transvolasse Mosam, sed ecce duos, aut tres passus confecerat, revolant de repente & cingunt, ut priùs; ibi ipse majori terrore in terram recidere cœpit, & pertinaci pro cubitu tam diu fatigari donec rursùm sine reditu diffugerent. Similia & alii passim itinerantes experti, qui horum ignium aspectu perterriti rectà se ad destinata loca tendere opinantes, reversi sunt eò rursùm, unde protecti sunt.

Quæres secundo. Quâ de causâ quândoque hi ignes saltitare, subsilire, nec non, ut Cardanus observat, strepere, & voces humanis non nihil affines edere advertantur. Respond. Fieri in primis hunc saltum ob deciduas guttas antelucani roris, quibus flammulæ hæc deprimuntur; deindè vero rursùm instauratis viribus ex innata igni natura rursùm eluctantur; pariter strepitum, & sonum instar vocis eadem roris antelucani guttæ, dum super hos ignes depluunt, efformant; non secus, ac quando flamma levi inspersione aquæ irritatur, strepitum edit, vel ligna recentia foco opposita, insitum humorem non absque fistulatione ad vocis gementis imitationem exsudant. Unde fabula est, quo credulis quibusdam persuasum est, animas defunctorum iis flammis circumdatas expiari atque purgati.

Quæres tertio. Unde fiat, quod homines harum flammularum ductu in præcipitia vel flumina incidant? Respondeo, cùm ad præcipitia ducunt, contingere id solet idèò, quod aër, dum instar vorticis huc illuc volutatur, etiam hos ignes attrahat, & insequentes præcipites agat; dum verò ad flumina rapiunt, fit, quia hæc cursu suo aërem attrahunt, cui ignes incumbunt, inde & flumina sequuntur. Fieri tamen etiam potest, ut infestus ubique salutis nostræ Dæmon, & tenebrarum spiritus se immisceat, & hisce ignibus subinde abutatur, ut viatori nocturno insidias struat. Nemo ergo nisi fatuus fatuo igni animum adhibeat suum.

Quæres Quarto. Num hi ignes etiam quid portendant. Respondeo, si solito frequentiores ardeant, aëris corruptionem inducunt, generantur enim, ut ex dictis constat, ex materia sulphurea, terrestri, combusta, quo aërem inficere, & epidemiam causare apta sunt. Cæterum hæc etiam phænomena tanquam impendentium malorum præcones Divina Nemesis assumere potest. Refert Schottus phys. cur. L. 2. Cap. 5. cùm in Herbipolensi Universitate anno 1631. publicè Mathesim prolegeret P. Athanasius Kircherus, nocte quadam circa illud ipsum tempus, quo Gustaphus Adolphus Sueciæ Rex prælio vicit propè Lipsiam Tillium ac Cæsareanos, evigilans per fenestram in collegii atrium ac hortum despicit, & ecce totum atrium luculentâ flammâ repletum, & in flamma milites infestis armis congregantes videt. Territus hoc spectaculo, ac stupefactus currit ad Superioris cubiculum, ut excitarum è somno ad idem spectandum deduceret; sed veritus ne antequam eo perveniret, ostentum evanesceret, redit ad cubiculum, num adhuc duraret, exploraturus; vidit eadem, quæ antea; iterum ergo ad Superiorem currit, iterumque ut antea eadem de causâ ad cubiculum redit; Sed dum tertium spectat, evanescit, narrat postero die, additque magnâ asseveratione, Suecum adventare, & Collegio magnam calamitatem imminere; Eventus probavit omnia. Habetur tamen hæc

hæc eadem flammula pro fausto quandoque omine. Ad hoc facit, quod idem citatus Author narrat l. II. c. 10. §. 3. Menis in Sicilia post magnos, calidos, & continuos aliquot horarum flatus certis temporibus in cœmeterio templi S. Agrippinæ Virg. ac Martyr. muris Ecclesiæ, ac turris magnâ hominum plebejorum lætitia adhæret ignis, quem vocant S. Agrippinæ, & in argumentum gaudii omnes dicti loci campanas, dum apparet, compellere solent.

Quæres Quinto. Quo tempore hæc phænomena apparere soleant, & quàm diu? Respondeo quoad primum, ætate plurimum hæc cerni, tum enim majori vi solis copiosior è terra, & paludibus exhalatio educitur. Pariter, autumnus in calidioribus locis horum Meteororum ferax est, quando nempè solis calor validior quidem est ad eliciendos, non vero ad absorbendos viscosos halitus. Ad secundum dico, ea subinde ad aliquot horas durare, quoniam materia tenacior est, quam ut statim absorbeat. Cæterum absorbentis partibus spirituosiss & glutinosis, reliqua materia pondere suo decidit.

Quæres Sexto. An quoque per artem ignis ad similitudinem flammæ fatuæ parari possit? Respondeo affirmativè, si enim camphora in spiritu vini usque ad consumptionem intra conclave coquatur, calidi halitus camphoræ congregari & suspensi accendentur, & fatuorum ignium æmuli plus, minusve lucebunt, prout Materia copiosior, meliusve compacta fuerit.

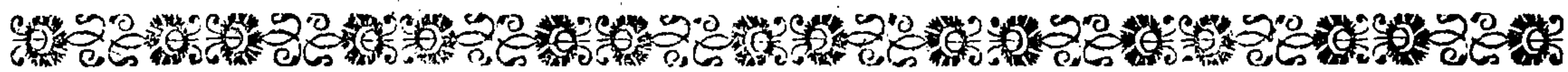
CONCLUSIO POLITICA.

Frænandus gloriæ appetitus.

Sanus gloriæ ambitus insanus non est; nimia honoris cupiditas vertigo est, quæ in præceps sagit. Splendet aliquamdiu gloriæ pullus; sed quem venatur honor, ignis fatuus est; momento abrumpitur, & dum in gyros ambitiosum rotat, tum aut incassum laborat, aut

in casum deducitur. *Inanes utres ventus inflat, sic stultos homines opinio*: bene advertit Socrates. Tutiùs in plano stationem figes Politice, hic aut non cades, aut lapsus si fueris, cerebrum non contetes. Si ut fulgur clares, periculo non cares, daturus mox clades, quia vaporibus & fumis componeris, pascersisque elemento vanitatis. Qui temerè in lucem involant, alas amburant, evolare nè possint: aut ignes volatiles si venantur, qui honorum aucupes prævolant, in devia evocantur, ut ne pedem revocare queant. Hoc ab ævo non unus Icarus docuit, illustribus siderum ignibus tutò non appropinquari, & inanem halitum esse, qui temerario nisu in societatem siderum extulit. Omnis tragicorum eventuum epilogus prologum ab ambitu duxit: quomodo enim non lapsum timeat, cum ambitus gyros sit. Est & id in gloriæ aucupio ridiculum, quod dum honoris mancipium prædam se tenere autumet, nihil inveniat in manibus suis. Evanidus nimirum ignis est, apparet, & non est. Antiochus, Diocletianus, Nabuchodonosor, Alexander, vah! quanta Nominum portenta? tragici exitus epitaphium posuerunt; nihil refert Regem esse. Quod sapientissimè dum agnovit Lacedæmonum Rex Agésilaus, in portu Menelai mortem oppetens, statuas suis honoribus poni vetuit: *Si quod (ait) præclarum facinus gessit, hoc erit monumentum mei: sin minus, ne omnes quidem statua, cum sint vilium opificum opera.* Cerrior gloriæ semita est, honorem contemnere, & cum Theodosio ac Plinio laudato, *conscientiam rectè facti habere, ac honorem ferre, qui non ex populi Sermone, sed ex facto petitur.* Quod si te meritum aut fortuna altiore regione locavit, inter sidera te factum puta, sed ita, ut cum sideribus nil ambias ampliùs, quàm subjectæ telluri servire. In alto non alta sapere altissimæ mentis indicium est.

DISSERTATIO III.

De tonitru, coruscatione & fulmine.

AD ea Meteora jam gradum facimus, quæ maximè admiranda simul ac timenda in supernis Regionibus spectantur, tonitrua scilicet, fulgura & fulmina. Quid enim his obstupescendum magis, efficaciusque ad agnoscendam DEI potentiam dari fas est? attestante Seneca quæst. natur. l. 2. c. 31. *mira tonitru & fulminis, inquit, si intueri velis, opera sunt; nec quicquam dubii, quin divina in fit illis, & subtilis potentia. Nihil quod ita mentes ab omni divino cultu alienos ad tremendi Numinis inducit Cognitionem.* Sit igitur

QUÆSTIO I.

De Tonitru.

onclusio Prima. Tonitru est Sonitus editus ex exhalatione Sulphurea, & nitrosa facto impetu vel nubem dilacerante, vel erumpente ex mediis nubibus sese comprimantibus angustato meatu; inde sonitus, & boatus. Contingit aliquando superiorem nubem descendere, idque in fornix morem ad inferiorem nubem stantem, nec pariter descendentem, scilicet vel obæqu pondium cum medio, vel ex vento inferne sufflante; hinc intermedia exhalatio exprimitur cum fragore. Exhalatio vero compressa inter vapores nubis accenditur, quia colliguntur simul particulæ igneæ ad statum sensibilem, ut in pulvere pyrio, qui ex sola percussione quandoque accenditur, uti & in funibus ex tractione accensis, denique analogia est in dolio vini congelati, in medio enim congregantur spiritus ignei, & partes sulphureæ, & quasi quinta essentia vini.

Conclusio 2. Duplex fragor est tonitru, primus bombus ut explosi tormenti, cum simul tota exhalatio exploditur; seu ut fusius explicat Schottus, quando exhalationes spirituosæ calidæ intra nubem frigidam, aut frigidum aërem receptæ, ac velut obsessæ huc illucque diffugiunt, & vel motu, vel antiperistasi, vel utraq; causâ simul magis incalescunt, ac rarefiunt, tandemque accensæ, ut majorem locum acquirant unico & maximo impetu nubem aut aërem circumstantem rumpunt, novumque aërem ipsis occurrentem validissimè repellunt. Secundus est Sonus continuatus, ut currus per tabulatum pergentis; scilicet cum exhalatio consequenter accenditur, vel impingit in plures nubis partes, vel diversa exhalatio diversis locis è nube rupta eluctatur. Patet hoc Judicio aurium, quæ palam motum aliquem ex soni-

sonitu mobili ac fugaci percipiunt. Quodóque tamen tonitru continuatum non est, sed echo resonans & reflectens ex nubibus vel ex tractibus terræ subjectis, cujus indicium sit, si non idem sonus diversis ex locis audietur. Adverte etiam, aliquando nullum fieri bombum nec initio, sed tantum quendam tumultum & obscurum murmur, tunc scilicet, quando exhalatio disjicit tantum nubem, & transcurrento ad latera ejus cava impellitur, nullibi verò eam perrumpit ita, ut eluctetur.

Confirmantur, & declarantur hætenus dicta similitudine, qua Aristoteles explicat modum, causamve, Cur tantum sonum exhalatio edat, nimirum quemadmodum cum ligna, multum sicca inspirationis in meatibus continentia, uruntur, crepitum movent, exhalatione in apertum prodeunte, lignaque disrumpente, sic in nubibus multo spiritu fecundis facta earum dissectione vehemens ille sonus existit.

Idem bombus explicari aptè potest exemplo pulveris nitrati in tormento bellico accensi; sicut ergo, cum nitratus pulvis intra tormenti bellici cavitatem conclusus, ignem concipit, & accensus subito, ac consequenter vehementissimè rarefactus, ut majorem locum acquirat, ex tormento ingenti impetu erumpit, atque in vicinum & circumfusum aerem incurrens eum disjicit, ac rumpit, eaque dissectione, ac disruptione bombum illum ingentem, quem audimus, excitar, ita etiam exhalationes vim suam in nubes exerunt, & tonitru efficiunt.

Rem vero ita se habere & tonitruationem non aliunde, quam exhalationibus nube conclusis excitari, argumento est manifesto, quòd tonitru unâ anni parte maximè contingat & in iis Regionibus, quandò & in quibus ejusmodi spirationes abundant. Notatamen, non esse necessarium accendi semper, & ignescere exhalationem ad tonitru. Ratio est, quia ad sonum edendum sufficit ictus vehemens in corpore idoneo, qui ictus sine conflagratione dari potest, quod ex eo patet, cum non, quoties nubes intonuere, fulgetra appareant, aut igneæ nubium ruinæ coruscent. Hæc licet ita se habeant, sit tamen

Conclusio tertia. Probabile est, aliquando tonitru ex ipsarum inter se nubium concursu & illisione fieri absque exhalationum interventu, eruptione aut conflictu. Ratio est, si enim nubes, cum à Spiritu disrumpuntur, sonum excitant, cur non idem inter se magno impetu collisæ, & fractæ efficient, quia non minus aptæ sunt ad sonum edendum nubes duæ inter se collisæ, quàm nubes & exhalatio non accensa.

Nec obstat, quòd nubes impactæ montibus sonum non edant, ratio disparitatis est primò, quia non quocunque modo impulsæ tonant, sed si aptæ sint compositæ ad Tonum edendum; sicut nec aversæ inter se manus, cum colliduntur, ita magnum plausum edunt, sed cum palma palmam percutit. Secundò, quia mons non scindit nubem, sed sibi eam circumfundit.

Quæres tamen adhuc primo: an etiam absque nube edi possit tonitru? Respondeo affirmativè, constat hoc non uno eventu, ut Historiæ testantur. Talia tonitrua aliquando audita fuisse, cum mons Ætna ingentem adultæ arenæ copiam eructavit. Non enim verisimile est, in eo tractu, ita aère effervescente, ullas tunc fuisse nubes, sed duntaxat oblucente & magno se impetu effundente è terræ cavernis velut è bellicis machinis spiritu, sulphureaque materia aerem crepuisse. Cæterum, cur sereno interdum cælo tonare soleat, ratio dari potest sæpe ex eo, vel quia tunc tonitru in vicino sit horizonte, & tamen auditur in nostro. Sicut obsessa in Austria Viennâ fragor tormentorum auditus est ad Leucas 30. potissimum in montibus. Vel quia fit in terra crepitus, aut in altissimis nubibus, sed adeo raris, ut nequeant à nobis adverti.

Quæres Secundo: an etiam intra terræ viscera dentur tonitrua? Respondeo affirmativè, ita testantur metalli fossores. De Monte Africano, Serraleonis dicto, scribitur, tanta parturire tonitrua, ut ad 50. milliaria audiantur. Nec raro hæc fulgur subsequitur, ita Joan. Schuzelman, minerarum per Hungar. Præfectus apud Kircherum narrat, priusquam in *Herngrunde* spiracula è rupibus cavata fuissent, vapores in fodinis coacervatos sæpiùs lumine, quo fossores utuntur, accensos, maximum fragorem edidisse.

Quæres tercio: cur cælo tonante vinum & cerevisia in cellis turbetur? Respondeo, causam esse motum insolitum, quem tonitru imprimit, unde turbatur liquor, vel etiam ob noxios spiritus diffusos & dolium penetrantes fermentatur ex observatione Domini Stoyles, qui cerevisiam hermeticè in vitro clausam non turbati expertus est. Aliud remedium etiam docet adversus hanc turbationem, & acescentiam, dum ait, carbones fossiles in cellis accensos, cum tonat, cerevisiam à corruptione defendere, eo quod sulphureos & corrumpentes halitus ignis discutiat, vel quod vim seorum obtundat, dum figuram halituum, aut magnitudinem, aut texturam mutat.

Quæres quarto: Cur tonitru fungos fecundet, & cervæ partum promoveat? Respondeo, rationem primi esse, quia post tonitru plerumque tepens, & plena spirituum aqua terræ

it Socrates
ebrium acci
ribus & fu
alas amba
prævolans
docuit, il
nerario nū
ab ambia
loriæ aucu
inveniat ic
ocletianus,
epitaphium
tonum Re
uit: Si p
cum sp
dolo ac Pi
i ex factis
imputa, te
ion alta sape

mul ac ti
a & fulmi
oscendam
ira tonitru
quin divi
o cultu ali

urea, & ni
s nubibus se
Contingit
ad interior
ondium cum
latio exprimi
quia colligunt
la percussio
est in dolo vi
& quasi quina

ienti, cum si
iones spirituo
e huc illucque
escunt, ac r
mpetu nubem
idissimè repel
et cum exhal
thalatio divi
um aliquem et
foci

affunditur. Ratio verò secundi haud alia, quàm accidentalis est, nempe timor, & metus, quo imbellia hæc animalia tonitru increbescente percelluntur.

Quætes quintò: Quibus temporibus tonitrua magis sæviant? Respondeo, communiter Æstate, vel autumnò, & maximè posttranquillum antea cœlum crebriora fieri tonitrua, eo quòd majore calore opus sit, ut halitus illi Sulphurei nitrosi, & bituminosi attollantur. Plinius tamen hist. nat. l. 2. c. 5. vere & autumnò, & in iis locis, quæ perpetuò vernant, aut autumnant, frequentius tonitrua fieri docet, fortè ex eo, quòd his temporibus nubes adhuc sint utcunque frigidae, & consequenter per antiperistasin halitus ignei in illas receptæ incalescant, & rarefiant. Cœterum constat experienciã, in calidioribus orbis partibus plerumque tonare sæpius ob majorem halituum copiam, quæ in nubes recipitur. Dixi plerumque, quia tempora tonitruum, uti & fulminum haud ubique tetratum eadem sunt. Ita in Germania superiore æstate potissimum contingunt tonitrua, rarò verò in vere, vel autumnò, nisi in exitu illius, & ad initium hujus, rarissimè autem in Hyeme; si Tartariam Regni Mongal excipias, ubi mixtis quandoque nivibus dicuntur cadere fulmina. In Sicilia sæpè tonat, & fulminat in hyeme, rariùs in æstate. In Belgio tonitrua, & fulmina in fine veris, & initio autumnì, vel exitu Æstatis frequentiora sunt. In Scythia ob frigus, in Ægypto ob nimium ardorem, vix ulla contingunt tonitrua, uti & in Brasilia, fulgura tamen tanta sunt, ut solem luce superare videantur. In Anglia quoque rarò fulminare solet ob mitiorem cœli temperiem; licèt alii judicent, hoc evenire à soli Anglicani, quod cretaceum est, exhalationibus, quæ spiritus nitrosos, ac sulphureos vix habent admixtos. Econtra in septentrionalibus partibus. Oloa teste, frequentissima sunt fulgura, fulmina, & tonitrua.

Quæres Sextò. Cur tōrmentorū bellicorū, bōmbardarū, aut campanarū sonitus tempestates dispergere soleant? Respondeo, fieri ex eo, quod aër inferior vehementiori sonitu commotus, etiã superiorem commoveat, & nubes viscosis halitibus fœras discepat, aut discutiat.

Quæres Septimò: cur fragorem nubis subsequatur pluvia? Respondeo, rationem esse, quia ex concussione nubes dissolvitur, inde nubium lapsus efficitur, ex quo imbres in terram profunduntur; vel verò, quia nubes per antiperistasin ad proprium frigus tunc se se reducetes faciliùs in pluviam resolvuntur.

Quæres octavò: An è tonitribus prognostica desumi possint? Respondeo, Varii variè circa hanc quæstionem Authores opinantur. Ex matutino ventos, ex meridiano imbres, maris tempestatem ex vespertino; ex hyberno verò ventorum frequentiam auguratur David Froëlich. Tonitrua orientalia esse tausta, occidentalia fore sinistra, meridionalia denotare maris pericula, luem pestiferam septentrionalia designare opinatur Leopoldus Austriacus. Cardanus lib. uno de fulgure cap. 10. fulgura, inquit, ac tonitrua valde noxia, si pluvia non succedat; & quantò major, tanto turior est. Et ideo animum advertere decet, quanto plura & majora, & longiora fuerint tonitrua, & fulgura, & quanto pluviae minores fuerint, tantò majores erunt effectus, & inorbi acuti, & quanto fuerint extra tempus, ut in profunda hyeme, causa major erit. Mizaldus demum observat sequentia: Si in Januario tonuerit, pecora moriuntur & homines. In Febuario auditui sunt noxia, mortem maximè divitum portendunt. In Martio pestem & ventos validos. Quæ fiunt in Aprili, maritima pericula. Majalia pluviam copiosam, & fertilitatem. In Junio piscium & annonæ copiam. In Julio arborum sterilitatem. In Augusto serpentum excidium. In Septembri magnas hominum cædes. In Octobri ventos, tempestates, frugum inopiam. In Novembri frugum abundantiam, & hominum hilaritatem. In Decembri concordiam populi, & omnia bona ominatur. Hæc an vera sint, ex Authore inquire, mihi pleraque superstitionosa videntur.

Ex dictis colliges, quàm vanæ fuerint plures sententiæ veterum Philosophorum de tonitru. Anaxagoras enim & Empedocles dixerunt, illud non esse aliud, quàm crepitum ignis extincti à circumfusa nubium aqua, sicut injecta aqua in ferrum candens, fumidus vortex volvitur, sonitusque auditur. Paracelsus fieri tonitru voluit ex reflexione nubium à cœlo, id est, reboationem, & velut echo esse vocis ad concavum cœli repercussæ. Bodinus à solis dæmonibus illud edi autumavit. Contra eorum primam sententiam est, quod sit contra aurium judicium, audimus enim, cum tonat, in nubibus corporum collisionem fieri potius, quàm ignem & spiritum extinguere, ex cujus extinctione sonus tantus non sequeretur. Contra secundam est, quod potius risu, quàm refutatione digna sit, si enim strepitus hic debet primum ad firmamenti concavum solidum (quod nullibi est) indeque ad nos in terram reflecti; quantum

temporis intercedere deberet inter coruscationem, aut fulgurationem visam, & tonitru auditum. Contra tertiam sunt rationes adductæ pro conclusionibus nostris.

APPENDIX.

Posse artem imitari tonitrua, exhibuit quondam P. noster Kircherus. Dum inter festivos veluti bellicarum machinarum mugitus hospites suos graviter salutavit. Accepit is globulos vitreos non multum avellanam nucem quantitate superantes, quibus aquam nitrosam ad medietatem usque infudit, orificioque bene occluso ardentis prunas subiecit. Calore interim magis magisque inclusam aquam rarefaciente angustiores facti globuli tantam vi ruperunt vitrea repagula, ut ad tormenti tonitru fragore proximè accederent. Affinis huic est altera praxis, si nempe globum vel æneum vel ferreum usque medium aqua repletum igni imponas, donec aer usque ad summam tenuitatem reducatur; tum obturato, ne aer transpirare possit, foramine, Jovi frigido exponas, reducit se paulatim tam aqua, quam aer ob circumfidens frigus ad connaturalem suum statum, & condensabuntur; metu proinde vacui ex condensatione impendentis Sphæra illa ingenti strepitu in mille partes dissiliet.

CONCLUSIO POLITICA.

Consilia non sint manca.

12.

N. 12.

Per Consilium Respub. videt, sed quid, si manibus caret? videre, quod currus statisticus dirigendus sit, & non ut expediatur, manus habere, est currui frænum & obicem ponere, Sagax in Consiliis prudentiam necessariam habet appendicem diligentiam & executionem. Fida Consilii oculi comes manus est. Quod mentis perspicacitas, aut Consiliariorum fidelitas suggestit, illico exequare. Carolus V. Imperator gloriosissimus dicere solebat, *animam Consilii executionem esse*; ambo autem, consilium & executionem quintam essentiam Politici.

metus,

muniter
itua, eo
ur. Plu-
; aut au-
dhuc sint
e incaléf-
erumque
ue, quia
Germania
nisi in ex-
ngal exci-
it, & ful-
initio au-
ium ardo-
m luce fu-
eriem; li-
quæ spiri-
s partibus,

narum so-
meniori
discerpat,

onem esse,
s in terram
è reducen-

Varii variè
no imbro,
guratur Da-
alia denon-
s Austriacus
i pluvia non
cet, quanto
res fuerint,
n profunda
onuert, pe-
livitum por-
tricula. Ma-
In Julio ar-
ominum ce-
abundantiam,
ninatur. Hac

rum de toni-
itum ignis ex-
vortex volu-
celo, id est, re-
solis daemoni-
tra aurium ju-
nius, quàm ig-
Contra secun-
bet primum ad
lecti; quantum
lam, & co-

Polyb. l. 4.
de Rhodiis.

In cassum decreta sine eventu sunt (ad quid enim speculatio sine praxi) eventum prosperat, consiliaque manuducit obstetrix diligentia. *Ad Byzantios Rhodii Legatum Aridicen delegerunt, simulque cum eo Polemoclen miserunt tribus instructum triremibus, volentes simul & hastam & caduceum mittere ad Byzantios, ut scribit Polybius.* Caduceo Consilium, hasta operario designatur. *Vana enim sine viribus ira.* Quos muros contringes, quam stragem in hoste excitabis, si cæcos ignes sine globo miseris. Nunquid semper, quando boas cœlum, terit? Sæpè murmur inane est, tonat & sonat, est cymbalum tinniens. Stabit ad tormentorum mugitum hostilis acies, vanasque minas ridebit, quia globum non videt. Paupertatem tuam despiciet, quia munitione cares; nec potes, quod vis, quia nulla tibi in manibus vis, *vi geritur res*, cecinit veteranus Poeta Ennius. Omnia negotia publica stant duplici Basi; & non satis est exordium callidum sine exitu callido; calliditate consilii, calore executionis regna prosperantur. Tiberius datus ad Germanicum *litteris gloriatus est, se novies à Divo Augusto in Germaniam missum, plura consilio quam vi perfecisse.* Tacit. Sed tamen non absque vi. Sed & Ferdinando Regi Catholico etiamnum applaudit Hispania, res magnas ab eo gestas; quia, quæ maturo Consilio expe- debat, forti manu aggrediebatur. Eamque ob causam Atheniensibus vitio dabat Demosthenes, quod executio, quæ anima est, mortuum exciter. Consilium animum vegetat, opus ei vitam confert & motum. In sola si imaginatione consistat, mentis illusio est *Agendo & audendo res Romana crevit*, ait Tit. Livius. Et Jacobus Angliæ Rex Filium suum monuit, ut in consultando prudens esset & circumspectus, in decidendo firmus & constans, promptus & expeditus in exequendo. Ideò natura manus dedit, ne otiosus simus; his enim irati intensique sunt Dii, ait Sallustius.

QUÆSTIO II.

De Fulgure, seu coruscatione.

Conclusio prima. Fulgur nec ignis est ex æthete distillans, ut voluit Anaxagoras, nec solis radiis accensus, ut docuit Empedocles. Ratio primi est, quia ex Æthere, hoc est, è cœlesti mundo, quæ corruptionis expertus est, & alterius naturæ, quàm igneæ, non potest ignis defluere. Deinde, etsi ignes distillaret, non tamen Philosophus hic exponit, cur in quibusdam potius nubibus, quàm in aliis ignem micante videamus. Ratio secundi est, nam noctu, cum jam Solares radii ex aère & nubibus evanuerunt, conspiciuntur fulgura, quod luculenter ostendit, eam lucem non profluere à Sole ut causa effectiva, cum communicationi huic tunc temporis umbra terræ obsistat.

Dices: Lucem hanc interdum à Sole productam perseverare, à diurno tempore in nocturnum. Contra enim est, quod lux ad sui conservationem requirat præsentiam corporis lucidi, à quo genita est. Accedit, quod nubes, quæ fulgura sunt, sæpè noctu gignantur. Quare fit

Conclusio Secunda ad mentem Aristotelis, juxta quem fulgur nil aliud est, quàm exhalatio in nube accensa, & igneo colore tincta, vi inde erumpens, & in proximo aère evanescens. Dicitur etiam coruscatio, cum frequens, & non adeò copiosa luminis tremuli fit emissio. Seneca distinguit fulgur à fulmine, quod illud sit ignis latè explicitus, hoc autem coactus ignis, & impetu jactus. Notandum verò, evibrationem hanc tremuli ignis non esse jactum localem, & proprium, sed metaphoricum. Unde dum videtur excurrere, fit, quia una aliam exhalationem accendit, ut in pulvere nitreo. Hinc Fromondus lib. 2. Meteor. c. 3. act. 4. duplex ait esse genus fulguris: unum quod more fulminis nubem terebrat quidem, & erumpit, sed ad terram non venit, vel quia impetu non satis valido erumpit, vel quia ignis in jactu disilit, aut in obliquum nimis deflectit. Alterum quod ignem tantum in nube rara ostendit, non emittit, atque hoc propriè coruscatio dicitur, quod Germani *Wetterleuchten* appellant.

Ex quibus benè deducitur fulgur & fulgurationem non nisi accidentaliter à fulmine, & fulminatione differre, in materia autem & in modo, quo producuntur, convenire, ut benè observavit Seneca l. 2. Natur. Quæst. nam Cap. 17. ait: fulguratio ostendit ignem; fulminatio emittit. Illa (ut ita dicam) comminatio est & conatus sine ictu, ista jaculatio cum ictu. Et Cap. 21. alterius utriusque naturam explicans dicit: fulmen ignem esse: æquè fulgurationem; quæ nihil aliud est, quàm flamma, futura fulmen, si plus virium habuisset. Non naturâ suâ, sed impetu distant, Fulguratio enim est fulmen, sed non in terram usque prolantum.

Conclusio tertia. Accensio fulguris variis modis fieri potest. Primò & potissimum vehementi spirationis ad latera nubis impulsæ collisione & attritione, per quam partes calidæ

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Know Your Bible

Forgotten Books' Full Membership provides unlimited access to more than 28,000 volumes of Christian literature for \$8.99/month

**HOLY
BIBLE**

Continue

*Fair use policy applies

est ob multam admixtam humiditatem; vel demum, quia flamma propter nubium aliarum crassarum interpositionem ab oculo removetur.

Colliges, dum noctu stellatum interdum cœlum fulgurat, minimè id fieri sine nubium & exhalationum conflictu, patet enim ex dictis, fulgura è nubibus procedere, nobis ob globi terraquei declivitatem invisibilibus.

A P P E N D I X.

Coruscationem arte repræsentandi modum tradit Porta lib. 12. Mag. naturali, c. 11. his verbis: sumatur quantitas magna aquæ vitæ optimæ repurgatæ, & in eam conjiciatur Camphora frustratim concisâ, quæ brevi spatio in ea dissolvetur, hac dissoluta fenestræ, & fores cubiculi claudantur, ne exhalans vapor exspiret, vas, quod aquæ vitæ plenum est, sine flamma carbonibus subjectis ferveat, ut tota aqua in fumum solvatur, qui cubiculum expleat, & adeo tenuissimus erit, ut vix conspici possit. Intret deinde aliquis accensa in manu candela cubiculum, apparebit ipsi totum in flammis constitutum, si deindè in aqua vitæ moscus, aut minimum quid ambre dissolvatur, post flammam suavissimus odor sequetur.

CONCLUSIO POLITICA. Arma non apprehendat nisi coactus.

Regni columna sunt pœna & premium. Ubi enim boni & mali sunt, his utrisque regenda est respubl. unde Solon illam Civitatem optimè habitari dixit, in qua viros bonos honoribus affici, contra improbos penis, mos fuerit. Verùm ingenuis pœnæ loco est videre faciem irati principis. *Minari sufficit.* Nam & Leo dum rugit, in fugam hostilia animalia conjicit, blandientibusque agnellis parcat. Cœlumque ipsum, non semper dum fulgurat, fulminat: Terruisse sat est. Subditi pœnarum rei, si supplices fiant, non semper cædendi sunt. Et si hostis in genua pronus inducias petit, aut palinodiam canit, noli sanguinem petere. Optima victoriæ pars est, solo intuitu ejus cervicem fregisse. Notet, cui humanus in venis sanguis stillat: *Terrore melius esse hostem domare, quàm pralio, qui quidem terror multis plus pœne veris viribus profuit,* ait Vegetius. Sic olim Germani ipsâ plerumque famâ bella profligarunt, canitque de imperterrito belli terrore Poeta:

*Pròque omnibus armis
Et castrorum opibus, dextrisque recentibus unum
Hannibalis sat nomen erat*

*Sil. Ital.
l. 16.*

Alloquitur Trajanum Panegyrista Plinius, atque ad nominis ejus commendationem dignam ævo sententiam pronunciat: *Cum ferociam superbiamque Parthorum ex proximo auditis, in magno terrore cohiberes, Rhenumque & Euphratem admirationis tuæ famâ conjungeres* Gloriosior victoria est, ubi sine sanguine triumphus canitur. Palma imperatoria est, quæ non ex humano cadavere enascitur, sed sine tumba virescit. Marciani Imperatoris, laudanda est armorum pigritia, soliti iterare: *dum in pace esse possumus, arma non induamus.* Hæc semper vincendi regula est, semel triumphando ita sibi nomen fecisse, ut deinceps minando arma jam pacem victoriâque conciliet. Quoties nomen Alexandri & fama, maximum utique in bello momentum, hostes in fugam convertit? Sanè præfectos Darii non tam armis quàm terrore uominis sui vicit. Tam enim de victoria præscripsit, ut antequam arma acciperet, jam victor audiret. Neque enim ejus potentiam subterfugit, quem subjectum voluit. Qualiter & cœlum, dum fulgur præmittit, ferire potest, si vult; ferire non vult, si solo terrore percussum humiliat, ut subditus fiat. Ergo videmus, solo terrore Bella stare, pacem florere, dari victores sine armis. *Si vis vincere, clementer te age, & de civium nece ne cogita, monet Fl. Vespisians.*

QUÆSTIO III.

Quid, & quotuplex sit fulmen?

Post fulgur fulmen sequitur, maximè verendum meteori genus, ex quo divinæ potentiæ vis præcipue elucelcit canente Petronio:

*Primus in orbe Deos fecit timor: ardua cœlo
Fulmina cum caderent, discussaque mœnia flammis
Atque ignis flagraret Athos.*

Existimat vulgus, fulmen esse corpus quoddam solidum teli accensum instar ex nubibus in terram excussum. Opinionem hanc pictores stabiliunt, fulminantem Jovem trifurco jaculo armatum effigiantes. Verùm errorem præsens quæstio explananda mox manifestabit. Unde sit

Conclusio prima ad mentem Philosophi. Fulmen est exhalatio ignita è nube magno impetu excussa: sive ut fusius & clarius expouatur, est ignis in exhalatione accensus, & è nube, velur globus ex tormento æreo explosus. Nam dum exhalatio illa vehementi agitatione majorem locum quærit, si inferius nubem rumpit, eodem impetu deorsum versus terram fertur. Et quia est valdè densa & coagmentata, constans partibus benè cohærentibus, & velocissimè etiam fertur, non extinguitur in aère, sicut aliæ impressiones accensæ, sed in terram defertur, & obvia quæque perumpit & dissipat.

Ex quo habes primò, materiam fulminis esse exhalationem spirituosam ac sulphuream è rebus sublunaribus maxime nitro, sulphure, spiritu minerali & metallico cum analogia pulveris pyrii & auræ fulminantis in nubes sublatam; fulmina enim ac tonitrua plerumque contingunt post dies ferventiores, quibus plurimæ exhalationes fuere extractæ atque in altum sublata. Ratio vero hujus materiæ deducitur primò ex eo, quod ea loca sint potissimum subjecta fulminibus, quæ fodinas sulphuris & bituminis habent; ut Campania, ubi & hyme fulminat, Lovanium, Insubria & maxime Mutina, ubi Zibius mons naphtham exstillat: Expertum se hoc esse testatur Schottus lib. II. c. 15. dum Mænis & Calataierone in Siciliae urbibus in Ætnæ ignivomi montis conspectu habitasset affirmans, se nullibi tam frequentia horribilia, & periculosa notasse tonitrua ac fulmina, quàm in prædictis urbibus ob effluvia nempe

Sulphurea

fulphurea montis Ætnæ. Probari potest Secundò ex eo, quia, ut testatur Fromondus Meteor. l. 2. art. 6. ex Seneca, Plinio, & experientia teste, omnibus fulminibus inest odor quidam sulphureus.

Habes Secundò : Fulmen non esse lapidem igne ex nubibus delatum, ut vulgus putat apud Aristotelem l. 3. c. 1. Ratio est, quia alioquin non esset tam subtile, nec posset corpora sine læsione trajicere, & intus latentia disjicere, cum forma lapidis in tanta tenuitate servari nequeat.

Habes tertio, Rejctas Paracelsi, Plinii, & Bodini erroneas de generatione fulminum opiniones, quorum primus somniabat, DEUM in firmamento posuisse sulphur, salem, & Mercurium. Secundò dicebat: inter alias stellas esse quasdam fulminales, solum igneas, deque numero æstivarum vehementiores aliis; adeo, ut cum aliæ sint in primo, aliæ in secundo & c. gradu, fulminales sint in trigésimo secundo. Tertio agebat: in stellis fulminalibus esse sulphur in supremo gradu, salpetram in summa pinguedine, Mercurium in summa contrarietate. Ex his tribus concludebat, tonitru, fulmen & tempestates fiunt; Ità Paracelsus: quæ retulisse, urjam ex dictis patet, refutasse est: Secundus docebat, fulmina esse deciduos trium superiorum Planetarum ignes, Saturni inquam, Jovis, & Martis, & ab iis expui cum crepitu, ut è flagrante igne carbo. Jovem tamen, qui inter Saturnum & Martem est medius, dici præcipuum fulminatorem. Hinc supponebæt, stellas vivere, vaporibus pasci, atque nutriti. Hæc ut prima à Paracelso relata, patent primo intuitu, figmenta & somnia esse. Tertius demum docebat, fulmina à Dæmonibus fieri aëra incolentibus, eo quod explicari recte non possit, quomodo exhalatio intra nubes accendatur, & incensa tantum fragorem edat, cum nubes sint corpora mollia, humida, & facile cedentia. Hanc opinionem pariter erroneam esse ex dictis colligitur, & ulterius mox ex dicendis constabit. Cæterum si maligni hi spiritus fulminum causa sunt, cur apud nos non fulminat hyeme, in Regionibus calidis æstate, cur non sereno cælo nisi rarissimè, ut prodigii loco id habeatur? Non renuo quidem, quandoque hos genios tum per se, tum per magos excitare tempestates & fulmina, at semper id facere nego.

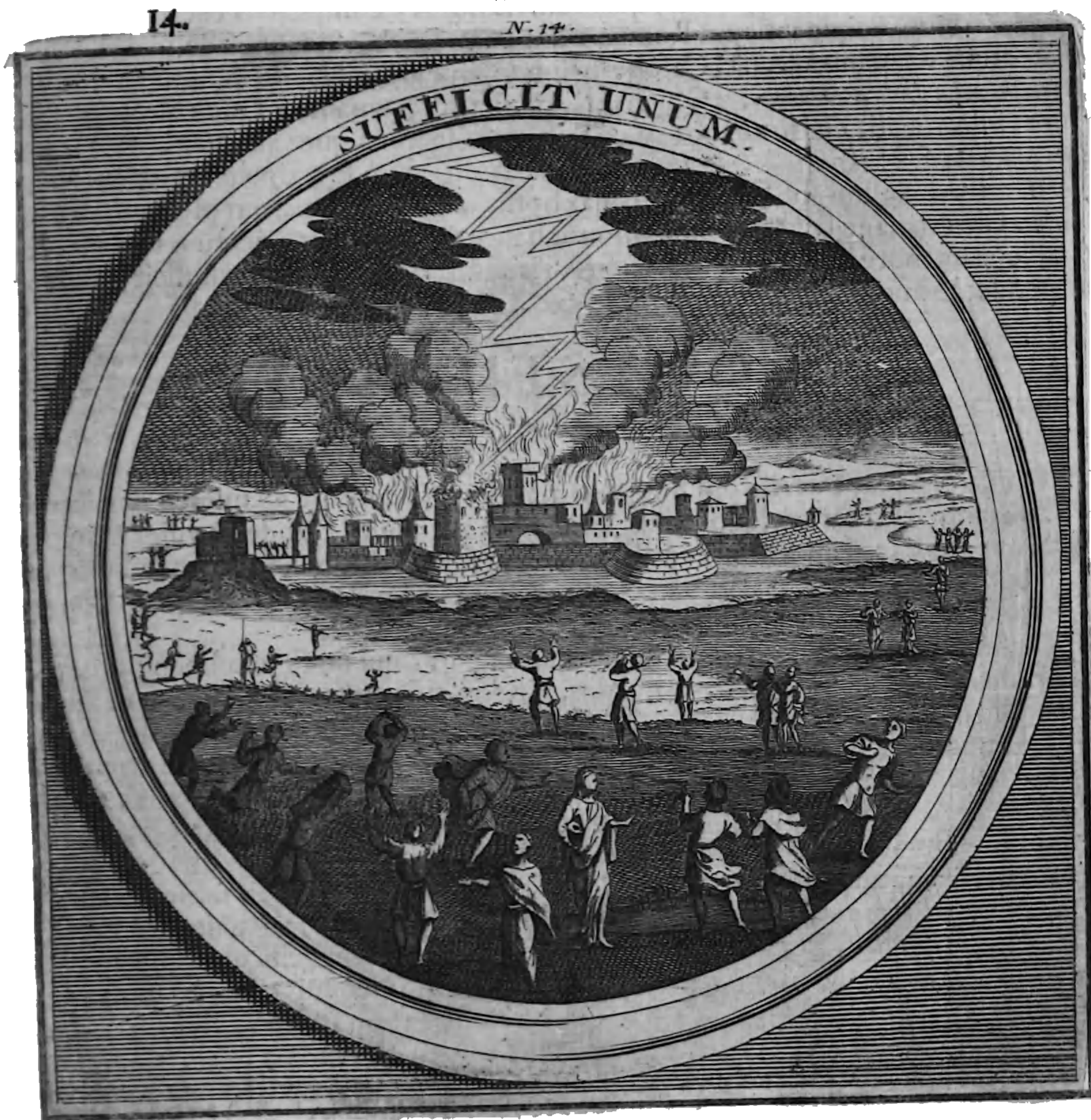
Conclusio secunda. Fulminum differentiarum accidentales tres sunt, nempe *penetrans* seu *terebrans*, *dissipans*, & *adurens*. Fulmen *penetrans* est valde subtile & flamineum, cui per angustissima effugium fit ob sinceram & puram flammæ tenuitatem, quale est illud, quod cadens super lignum non comburit ipsum, sed per poros ejus transit. Fulmen *dissipans* est, quod absque combustione dissipat, & frangit corpora dura resistantia, in quæ impellitur, & est valde conglobarum viscosum. Fulmen *urens* est, quod scilicet corpora, quæ ferit, urit, & est exhalatio magis ignea, quàm flammea. Tribus autem urit modis; vel enim afflat, & tenui afficit injuria; vel comburit, vel accendit. Potest quippe aliquid uri, non tamen ardere, aut combustum esse, quod non sit accensum; ardere tamen nihil potest, quod non uratur, etsi accensum aliquid esse nequeat, & non combustum. Plinius tres alias assignat fulminum species, sed à prioribus non re, sed nomine tantum differunt, nempe *siccum*, *humidum*, & *clarum*. *Siccum* suâ tenuitate dura dissipat, sic marmora fulmine hoc icta in farinam quandam & pollinem resoluta videmus. *Humidum* infuscat tantum, cum innocuum cadat sine strage. *Clarum* omnia penetrat, seque per venas omnes insinuat, & acerrimè utit; sed teneris tamen & rarioribus parcit, quia non inhæret; hinc enim citius transvolat, quàm urere potuerit, confligitque solum cum duris & pressis, quæ transitum negant; hinc dolia exhauriuntur intactis operimentis. Idem lib. 2. Natur. hist. c. 43 dividit ea in *bruta* & *vana*, ut quæ nullâ veniant ratione Naturæ; iis percuti montes, iis maria, omnesque irritos ictus; alia esse fatidica ex alto, stasque de causis & ex suis venire sideribus, sed hæc omnino vana est, & ex antiquorum superstitione orta fulminum differentia, omnia enim fulmina causam habent physicam, ac nullum ex iis fatidicum est, si fatum sumatur pro inevitabili necessitate.

Prioribus tamen merito fulmen *mutum* annumeratur, quod sine tonitru tacitè de cælo cadit, unde minus violentum, quemadmodum pulveri pyrio quantum soni, tantumdem virium adimitur. Tale fulmen imitatus Floravantius: Respond. lib. 3. salnitri purificati unciam unam, & semis camphoræ puræ, sulphuris optimi unc. 4. carbonum uucis unc. 6. quæ mixta Pulverem mutum efficient.

CONCLUSIO POLITICA.

Sæpe unius malitia Reipublicæ excidium est, sicut unius probitas salus.

NOta est Virgilio canentis lamentatione referta quæstio :
*Pallasne exurere classem
 Argivum, atque ipsos potuit submergere Ponto?
 Unius ob noxam, & furias Ajacis Oilæi.*
 Unum pomum centena inficit: una ovis centum conficit:
*Grex totus in agris
 Unius scabie cadit.*

Justè cæteri terrore concutiuntur, & ad fontes recurrunt, quando proximus ardet Ucalegon. Serpiter enim flamma, & vicina quæque devastat: ni providentiâ præmaturâ sopiatur. Unum præcipuè cælo deciduum ignitum fulmen occultâ vi & contagione vagatur, ut vel unum sufficiat, junctam domui domum universamque urbem cinereâ strage involvere. Sufficit unus aut maliciosus Reipubl. Administrator, aut perversus Regni Consiliarius, ut commune bonum in excidium agarut. Plauto id asseverante: *Cerè exploratum est, vel unius improbi societas, quantum damnum integra multitudini sæpè attulerit, & afferre possit. Ità ut verè aliquid malum sit vicinum malum.* Una chorda dissona harmoniam perturbat: unus lapillus tot continuâ serie excitat, ut lucidissimum æquor, purissimum illud speculum, cœcula cœlum in furias agit, ut totus siderum senatus intestinâ rebellione probus, quo redigit Rempublicam? Hesiodus canat:

Virg. l. 1.
Æneid.

Juven.
Sat. 2.

Plant. in
Mercator.
act. 4.
Scen. 4.

lus Me.
quidam

is putat
corpora
e servari

inum o-
& Mer-
i, de que
ndo & c.
selle sul-
rarietate.
quæ retu-
trium su-
pitu, ut è
præcipu-
ri. Hæc
mum do-
llit, quo-
s sint cor-
ex dictis
ulminam
on sereno
ue hos ge-
facere ne-

veritas seu
i, cui per
ud, quod
difficilis est,
pellitur, &
ferit, urit,
enim afflat,
non tamen
quod non
lias assignat
cum, huri-
a in farinam
cum cadat
nè utit; sed
quàm urere
olia exhauri-
vna, ut quæ
tus; alia esse
na est, & ex
usam habent
ne.

icitè de celo
tundem viri-
icati unciam
inc. 6.

*Unius ob crimen pœnas urbs tota rependit,
Si quis sacrilegè sese gerat, atque injustè:
Jupiter hinc cœlo clades demittit ab alto.
Pestem sive famem.*

Sed neque præclarè gestorum exempla defunt, quando unius viri virtus, aut consilium universam Rempublicam solido pede stabilivit. Facta audi! unus Epaminondas Thebanos ad imperium evexit, ut eum Agesilaus, quantumvis hostis, conspiciens exclamârit: *O virum magnificum.* Unus Scipio longum Romanorum cum Carthaginensibus de imperio duellum diremit, atque Romanis asseruit, Catone in hunc militem illud laudis pronuntiante: *Iste sapiens solus, reliqui velut umbra vagantur.* Quem in Scipionem & Numantini honorificum dictum derivârunt, interrogati, cur Romanos Duce Scipione sugerent, quos ante fugârant? *Quia oves quidem eadem sunt, sed alium habent Pastorem.* Plut. Austriacum Principem Albertum non præterivero. Illo Belgium gubernante pertinax hostis in pacta induciarum promptè descendit; & Religio Christiana ac Divini Nominis honor haud mediocrè incrementum sumpsit; & corrupti aulicorum mores in saniores faciem redierunt. Ita unus multis sufficit; & sæpè regnum pendet ab uno.

QUÆSTIO IV.

An detur, & quid sit lapis fulmineus.

NON saxeam aut metallicum nucleum necesse est advocare ad fulmen explicandum, cujus nuclei inter antiquos solus Avicennas meminit. Unde & vulgi opinio orta, censens fulmen lapidem esse, è nubibus evibratum. Non negaverim tamen, in nubibus lapidescere posse aliquod corpus, quod una cum fulmine tanquam bombardæ globus in terram excutiatur. Unde sit

Conclusio. Probabile est, dari lapidem fulmineum, qui quidem fulmen non sit, sed alius effectus, ipsum quandoque concomitans. Ratio hujus est primò, nam si ad ignem ex sulphure, nitro & luto fieri potest lapis durissimus, Item, si vinum duratur in tartarum & in homine generatur calculus; cur id ipsum fieri non posset in nubibus? similiter multæ exhalationes addensantur in metalla, ut advertit Albertus M. lib. 3. tract. 3. Cap. 73. & Georg Agricola lib. 4. de rerum subterranearum ortu, cur igitur non idem præstare potuerunt exhalationes inter nubes receptæ? Secundò. Copiosam intra nubes terreorum vaporum copiam contineri, aqua pluvia vase excepta docebit, cujus fundus terreis sæcibus abundabit, ut proinde lutum in lateres, ita terreæ hæ partes ignis potentiâ in verum lapidem conflagantur; & si, ut testatur *Esfervus*, Serpentes à natura edocti sunt solo halitu efficere lapidem, longè sane facilius halitus in nube congregati lapidescant. Tertiò videmus, fulmina hinc inde discurrere, & relinquere vestigia cursus; hæc intrare, illuc exire, à loco in alium serpere, & mille mæandris per domus, per templa, huc illuc vagari, ac tandem terris se abscondere. Unde valde probabile est, fulmina, quæ non penetrant, sed terebrant & diffundunt, sæpè numero lapidem vehere, quem cuneum vocant. Dixi sæpè numero, neque enim id semper contingere etiam tunc, quando tam luculenta vestigia post se relinquit fulmen, nam satis est ad illos effectus fulmineam flammam dejici è nubibus in materia crassa, & consistente accensam. Rarò enim, tametsi existant vestigia prædicta, lapides reperiuntur fulminei, cum tamen constet, & Plinius etiam fateatur, nunquam altius quinque pedibus intra terram penetrare fulmina.

Roboratur Conclusio Exemplis. Jo. Bapt. Morinus narrat, anno 1627. die 29. Novembris setuo cœlo in montem Nassonem, Alpium maritimarum unum, post bombardarum fragores auditos cecidisse lapidem cinctum flammeo circulo, librarum Parisiacarum 38. tribus oculatis testibus, qui asservatur ad Aquas sextias in cimeliarcho D. Borrili.

Legitur apud Cardanum lib. 14. varier. c. 72. 15. 10. in agro Abdiæ, ex nube ignita post ingentes fragores, lapides ferrugineos profiliisse, ponderantes libras 100. & alios 60.

Idem citatus Morinus in differ. cont. Gassen. pag. 101. memorat, hoc evenisse an. 1634. 25. Octobr. in Comitatu Carolotensi, spectante torâ militum Legione, lapidésque à nube ignita & fragosa decidisse, qui 5. vel octo libras pendebant.

Ensihemii fulmineus lapis 300. librarum gravis in templo servatur, quem anno 1492. lapsum scribit Ant. Buet.

Testatur & Schottus l. II. c. 19. similem in urbe Herbipolensi asservari in Ecclesia D. Jacobi trans Mœnum in monasterio Scotorum catenulâ è columna templi suspensum.

Conclusio Secunda. Lapis hic Ceraunius sive fulmineus, qui est cuneus, seu fulminis telum passim nominatur, generati censetur, ex terrestri viscosa diversarum rerum exhalatione, & bumote vaporum vi efficacissimæ illius flammæ fulmineæ repente concretis partim in ipsa nube, partim in descensu per aërem; haud aliter, quàm in fornacibus metallicis, aut ferrariis Lapides à vehemènti liquefactione coquuntur & conflantur. Hinc etiam varias hi lapides cœlo decideri accepere nomenclationes? 1. Fulmineus, cuneus vel ceraunius dicitur. 2. Brontius vocatur, qui cum tonitru labitur figuræ semisphæricæ, ovi ferè magnitudine. 3. Omphias, qui cum imbris cadit. Nasci tam hic, quàm superior ex aquis potest, cum plurimi hodiernum sint fontes, quorum aqua lapidescit. Testis est Sepusienis per Ungariam tractus, ubi domus amplæ aqueis è lapidibus erectæ.

Quæres Primo: Quænam sint qualitates hujus Lapidis Cœlestis? Respondeo: Candidus imprimis ut plurimum & pellucidus hic lapis est, quod ignis excoquentis, & à fordibus depurantis vehementiæ adscribendum. Secundò. Præter Lapidum naturam levis est: quia nempè probè excoctus parùm humoris habet, qui gravitarem augere solet. Tertiò in cuspidem acuitur; quia nulla figura perruptioni aptior, hanc proindè exhalatio nubem perforatura induit. Quartò, conicam plerumque figuram retinet; quia mixtum est è levioribus simul & gravioribus vaporibus, quo fit, ut graviores subsideant, & leviores attollantur. Quintò, Lapis hic molliori, aut elaborati se non patitur; quia est ultima decoctione decoctus, adeoque durissimus.

Quæres Secundò: quæ sit causa finalis horum Lapidum? Respondeo, cuneus puerorum lactentium cunis suppositus eos ab heinia præservare creditur, eò quod qualitatem valde restringentem exhalat. Indi suis Lapidibus metallinis (de quibus mox agemus) aurum admiscunt, ex cujus Massa annulos conficiunt, quos & ad morbos pellendos, & ad victoriam contra hostem obtinendam plurimum valere supersticiosè existimant. E contra memoratur in Anni. 4. decc. Ephem. Germ. obs. 53. fulminares Lapides in Scopelismo repertos aliquando infelicis eventus prodromos fuisse. Historia in hæc verba exponitur: contigit aliquando quasdam fœminas cui iolitate intempestiva impulsas viris in convivio vino intentis convocasse aliquor glebæ adscriptos viros, ut Scopelismum effoderent. In effoso Gigantis cubili reperiunt ollam cineribus plenam, & veterem quendam cultrum novémque cuncos fulmineos elegantes, & quasi politos; peracto labore in convivium revertuntur; re quasi benè gesta facinus, vel curiositatem pœnitentiâ dignam recensent; succenset & indignatur convivii caput, vel hospes, malum indè futurum prædicit. Eventus præsagium probavit; mors etenim atra, quot fuerant fulminares Lapides ex illustri familia una cum hospite e vivorum societate unius anni spatio proscripsit. Ita ibi. Sed hoc portentum est, cujus causæ naturales haud assignari possunt.

Conclusio Tertia. Non modò lapis, sed & ferrum, aut aliud metallum cum fulmine quandoque cadere possunt. Ratio est, quia exhalationi Sulphuræ admisceri possunt metallorum ramenta, maximè argentum vivum temperatum & ita ad invicem coacta & compacta solidari in ferrum, vel aliud metallum, nam quemadmodum, ut bene observat LeGrand, hist. natur. parte 6. art. 8. experientia discimus, si hujus terræ & nitri & sulphuris &c. certas partes simul misceamus, misturamque istam incendamus, illam in variam & solidam massam juxta varietatem materiæ & qualitatum condensari: idem ergo ex viscosis terrestribus, & metallinis exhalationibus sulphure adnixto fieri poterit. Unde deinde non lapis modo, sed & ferrum, aliâque metalla cum fulmine dilabentur. Confirmat hoc Georgius Agricola lib. 5. de ortu subterr. ex Avicenna, qui docet: in Persia decidere, cum coruscat, corpora ærea, & similia sagittis hamatis, quæ in fornacibus non liquefcunt, sed eorum humor in fimum resolvitur; terram autem residuam fieri cinerem. Cecidisse quoque prope Lurgeam ferri massam 50. librarum, quæ præ duritie frangi non quivit, cujus pars ad Regem Torati est missa, eum vero ut enses inde cuderentur, jussisse, sed illam nec frangi, nec cudi potuisse. Meminit etiam D. Rumphius in lit. ad D. Mentzelium daris ex Amboina Insula die 30. Augusti Anno 1683. ut videre licet, Ephem. Germ. Dec. 2. his verbis. Contigit maximè in Insula Celibes, nobis versus occidentem propinqua, ubi multi montes metallici ferrum, æs, & aurum ferentes, è quibus conjectura est, vapores cum particulis metallicis, saxeisque in nubes rolli, illic igne fulmineo concentrati, unde Ceraunii dejiciuntur Lapides, modò ærei, modo terrei, modo ferrei, raro etiam aurei, sæpè etiam à pluribus misti. Metallum hoc fulmineum plerumque impurum est, primæ fusioni ineptum & difficulter tractabile. Indi plerumque aurum admiscunt, ut superius annotavimus, & annulos ex eo faciunt, quos contra varios morbos & ad victoriam consequendam gestant. Idcirco Ceraunias hujusmodi nec pretio, nec precibus ab illis redimere possumus, nisi vel aperto bello, vel clandestinum per amicos, qui clam suis magnatibus illas nobis vendunt. Hæc Rumphius. Ceraunia

filium uni-
rebanos ad
t: O virum
io duellum
te: Iste sapi-
dictum de-
? Quia cum
m non præ-
descendit;
sit; & cor-
& sæpè re-

licandum,
pinio orta,
nea, in nu-
bombardæ

on sit, sed
idignem ex
arum & in
: multæ ex-
3. & Georg
otuerunt ex-
vaporum co-
s abundabit,
inflabuntur;
lem, longè
inc inde dif-
serpere, &
abscondere.
dunt, sæpè
m id semper
nam satis est
stente accen-
inci, cum tra-
terram pene-

29. Novem-
ardarum fra-
um 38. tribus

ignita post in-
o.

; an. 1634. 25.
à nube ignita

n anno 1492.

lesia D. Jaco-
n.

verò spatha, sicut in scholio ibidem additur à D. Mentzelio, ponderavit ferè uncias undecim, Splenduit æs ad Luteum aurichalci colorem, ad cujus manubii latera striæ sivè lineæ aliquot tanquam arte factæ incurvabantur. Superior pars tenuior & in acumen & rotundum desinens plena fuit foraminibus non perviis, adeò, ut formam livè modulum, cui æs illud mixtura infusum fuit, non admodum læve & tersè confecerit, quicumque fuerit æthereus ille chymicus.

Non oblitterandum est, quod Anno 1677. die 28. octava Maji Ermendorffi in pago scilicet tribus quasi millibus passuum ab urbe Hagà distante contigit. Exorta hic tempestas circa vesperam, in qua unà cum fulmine minera quædam aërea *chrysolita*, aut *Venus aurea* dicta à Balduino, sive vis quædam lapidum effusa est, quorum color nempe viridis mistus cum cæruleo fuit, quibus etiam in pariete literæ cæruleæ exarari potuerunt.

Huc revocanda quoque sunt mira illa, quæ referunt Ephem. German. Decur. 2. Anni 7. obl. 3. & ab incolis in India ostenduntur. Habent *Balienses* in sua Insula Rotam solidam ex ære cum suo modio, quam ajunt esse rotam de curru Lunæ magna tempestate delapsam in illum locum, ubi adhuc custoditur. Similiter narratur de insula *Serou*, 60. miliaribus hinc Euronothum distante, & è solo ferè monte constante, qui non ita diu valido terræ motu & igne subterraneo cum tota ferè insula disruptus est. In illius montis vertice ante 50. annos ingens & monstrosus vas æreum stetit, ambiguum habens figuram inter tympanum, dolium, & ahenum; ab Incolis *Sitangontot*, id est, tympanum tonitru appellatur, quod unanimi voce Incolæ narrant, Patrum suorum tempore ingenti cum tempestate & tonitru illuc projectum esse; postea Ternatani Prætores magnâ vi illud vas fregerunt, & plurimum æris abstulerunt. Præfæctus tamen quidam Batavus testatus est, se reliquias ejus vidisse, & ex iis conjecisse, tam vastum illud vas fuisse, ut ab hominibus in asperum & præcipitem illum locum portatum fuisse incredibile sit.

A P P E N D I X.

Lapidi fulmineo, ferro & metallo, è nubibus ejaculato addi possunt globi igniti indè pariter aliquando decidui. Sic Anno 1693. die 7. Decembr. Argentinum versus è cælo aperiri viso ingens globus igneus delapsus comparuit; qui in aëre haud aliter, quam si rotamentum exploderetur in modum festivæ Salutationis fragorem repetitis vicibus edidit. Globus autem juxta relationem eorum: qui viderunt, in tres vias dispersus decidit; aliquibus visus est in vallem *Kinsigensem*, aliis ad districtum versus castrum *Fort-Louis*; Alii viderunt ad pratum sic dictum *Riet* Argentinam versus, quorsum etiam decurrit, quem locum, cum quidam inspexissent, viderunt gramen ibidem ambustum, & foramen terræ incussum.

CONCLUSIO POLITICA. Casus sæpe gloriæ incrementum est.

Non omnis Icarus infelix est, licet in mare ruat: nam ut gemma surgit. Non omnis Phaëthon busta excitar, nisi ea, quæ illum in aurum eliquant. *Cecidisse* bonum erat Bruto, per hujus casum Roma stetit. Bonum erat Horatio Coclitæ, per hujus lapsum collapsa Patria surrexit. Bonum erat Antæo: *non surrecturus, ni cecidisset, erat.* Tollitur in altum informis glebæ ac terræ imperfecta massa: at ut velut in conflatorio solis focò à scoria purgaretur, in lapidem fulminis labore solidatur, deciduâque de cælo anulis inseritur, in lignaculum efformatur. Labitur humana fragilitas, in lapidem offensionis etiam Heroës impingunt; ut ausu fortiori ad majus gloriæ incrementum affurgant: *cecidisse juvat.* Et Sol occidit reditque illustrior. Et in profluentem Cygnus delabatur, ut candidior emergat. Et aquilis pennæ decidunt, ut velociores repullulent, ut & cespitante pede pronus in terram equus surgit ex lapsu velocior. Et demersum in pelagus rete prædâ dives egreditur. Et defossus in ima terræ surculus fructibus gravis exsurgit. Et confectus in acie belli dux animos resumens meliores meliores laureas metit.

Serò gemis, cum spes haud reliqua est remedii:

Ita dicebat Electra Clytemnestram redarguens apud Euripidem, quia post casum non datur resurgere. At, ubi redire datur ad melius, *male captum bene mutatur*, sic in proverbio dicente Philippo Imperatore. Memini me legisse: quòd de Julio Cæsare Suetonius scribit: Rhodum petebat Cæsar, daturus operam arti benedicendi Apollonio Molonio Præceptore, cum circa Pharmacusam à prædonibus captus est. Verùm numeratis quinquaginta talentis redemptus,

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Get Smart

Over 2,000 years of
human knowledge in
797,885 volumes

Instant access
\$8.99/month

Continue

*Fair usage policy applies

Conclusio secunda. Causa verò, quæ accensam exhalationem torquer deorsum, est impulsus, quem flamma rarefendo, & intra nubis angustias compressa recipit à nube, cujus latera quatit, ut possit evadere. Unde sic contingit generari fulmen: exhalationes multæ sulphuræ ac nitrosæ nubibus immixtæ, frigore tandem & condensatione vaporis in unum conglobatæ, flammam concipiunt, & collecto impetu extra nubis angustias se claustris effractis ejiciunt.

Nec mirum videri debet, quod tanto impetu exhalatio illa accensa feratur, quando invenit resistantiam nubis substantiæ sibi contrariæ, quando quidem similem apud nos habeamus experientiam de pulvere tormentario intra bombardam vel charram, vel aliud corpus eruptioni resistens incenso. Solum difficile apparet, quomodo nubes possint tanto opere resistere, cum non videantur esse tam difficulter permeabiles. Sed hæc difficultas facile refunditur in qualitates contrarias, nubis frigidæ cum qualitatibus exhalationis calidæ & accensæ; patet hujus veritas ab inductione aliorum mixtorum inter se contrarietatem adeò pervicacem exercentium, ut etiam motu locali inimicum diffugiant; sic sal in igne saltat & exilit; stannum non purgatum infusâ aquâ, dum liquecit, extra vas erumpit. Ita etiam S. Hieronym. Proverb. 25. cap. 10. inquit: nitrum crepitare in aqua; sicut calx viva; sicut & idem halinitrum in igne. Nec ad edendum sonum corpus durum necessario requiritur, nam certum est, ne quidem strepitum tormenti à duritie metalli procedere, sed ab impetu erumpente, & in vicinum aërem incurrente, eumque disjiciente, nam idem bombus auditur seu æneum sit tormentum, seu ferreum, seu coriaceum.

Instat tamen adhuc Bodinus lib. 2. theatri, nubem, cum sit rarissima & admodum fluxa, non posse tantum flammæ impetum imprimere, ut summa vi torqueatur in terram. Respondeo, id fieri ad evitandam penetrationem; nam exhalatio in angustum à nube undique stipante contracta, & deinde tota simul inflammata, tam celeri rarefiscit motu, ut vicinæ ac contiguæ ignis partes tanta festinatione cedere illi, non valeant ac diffugere, quin flamma, puncto ferè temporis tam latam postulans expansionem, non sentiat, se vehementer etiam premi, ac proinde in nubem jamqueam, & gravem incurrens impetum accipiat, quo in terram fertur.

Deinde licet ignis & flamma naturâ sua sursum tenderet, ab opposita tamen nube crassiore deorsum impellitur, nubem vero superiori parte crassiorem major à radiis reflexis Solis distantia facit, quæ frigus intensius, & hoc majorem partium condensationem causat.

Quæres tamen, utrum omnia fulmina descendant? Respondeo, communiter descendere deorsum, cum nubes ob dictam causam communiter rarior sit in parte inferiori aliquando tamen sursum ascendere, quando scilicet ob alias circumstantias contingit, ut nubes rarior sit ex parte superiori, in qua tunc frangitur.

Conclusio tertia. Fulmen ordinariè irregulari motu & obliquè defertur. Ratio est primo, quia ignis hic ob subtilitatem suam facile à recto itinere avertitur. Secundo, quia ipsum sequitur præitque halitus plurimus & flatus conglobatus, quo in varias partes resilit, ut annotavit Albertus M. in tract. de fulmine cap. 21. Analogia præsto est in aqua ex sublimi turre demissa, quæ subinde viam obliquat. Tertio, quia sæpè ex latere nubis obliquè excutitur, si nimirum illud rarior est. Quarto denique, ut docet Seneca lib. 2. natur. quæst. cap. 28. quia natura ignis sursum vocat, vis, quæ à nube dejectus fuit; & exhalationis crassitudo deorsum premit; atque ita, dum neutra vis alteri cedit, mediâ viâ, id est, obliquè fertur, donec victo ignis conatu ad terras descendit. Quæ causa est, cur turres, & alta cacumina sæpius feriant, quàm quæ in humili loco consistunt, juxta tritum: *Ferunt summos fulmina montes.* Cum enim perpendicularis linea è cœlo unica, ad latera vero seu diametrales duci possunt innumeræ.

Quæres: in quo conveniat, & in quo differat fulmen à bombardis, & fulmineis nostris tormentis? quæ ante trecentos paulo minus annos invenit Bertholdus quidam Scurrarius, Monachus Germanus, ut ait Pater de Rhodes, Phil. Peripat. l. 2. D. 13. q. 2. Sec. 2. in perniciem orbis terrarum? Respondet quæstioni huic idem cit. Author, & docet primo, ea convenire in motu & celeritate; nam sicut fulmen validissimo impetu, & boatu magno in terram vibratur è nubibus; sic pleræque machinæ per quinque passuum millia sexcentas ferri libras excutiunt, tanta celeritate, ut unoquòque minuto tria circiter millia passuum conficiat talis globus.

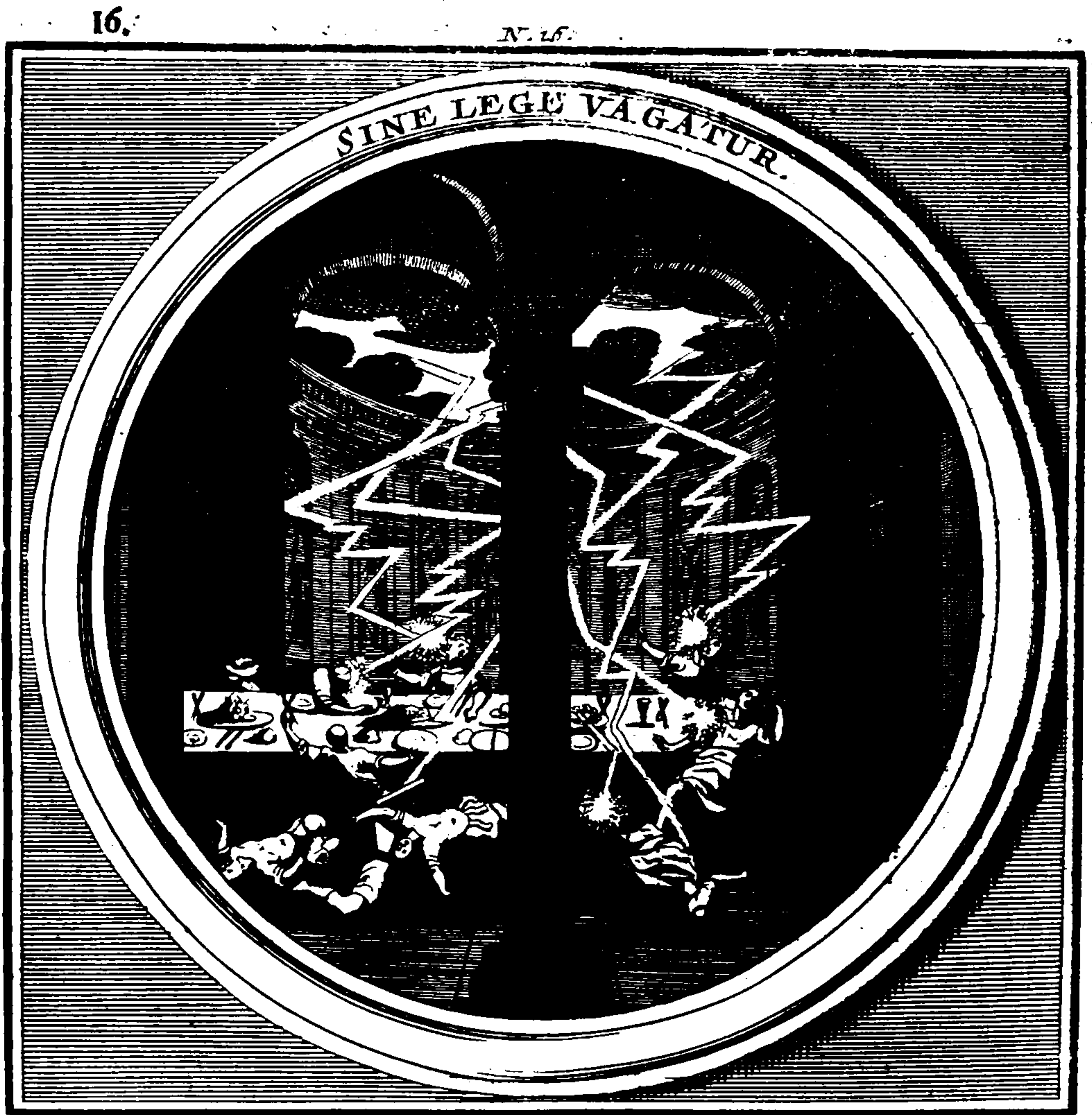
Secundo conveniunt potiori ex parte; nam pulvis pyrius constat Salpetra, quod alii vocant halinitrum, sulphure & carbone; neque pulvis idem pro majoribus adhibetur tormentis, qui minoribus inservit; grandiores enim machinas franges, si minuto eas oneraveris sclopetorum pulvisculo, in quo abundat magis halinitrum, miscetur etiam ei aliquid mercurii & salis ammoniaci cum aceto. Ea vero proportione infunditur pulvis, ut glandis pondus tertia

parte superet pondus ipsius pulveris; si enim pondus glandis sit librarum 30. pulveris pondus esse debet librarum 20. sic in fulmine abundat sulphur, ut patet ex odore, & nitrum etiam, quod causa est subitæ inflammationis & rarefactionis.

Tertio sicut explosio fulminis fit per subitam materiæ rarefactionem intra cavum nubis, sic alterius eruptio è tormento. Denique prius, ut alibi dictum, in utrôque videtur coruscatio quàm sonus audiatur.

Discrepant verò primò, quia ex nube sola sine ullo alio telo, plerùmque exilit flamma, dixi plerùmque, quia quândoque, ut dictum est, lapis fulmineus comitatur; flamma verò pulveris glandem excutit, alioquin est ferè innoxia. Secundò flamma erumpens è nube, longè pervadit, id est, ad 500. amplius passus cum strage maxima; flamma verò pulveris vix longiùs uno pede profilit ex ore tubi. Tertio notant Seneca & Plinius, fulmen non ampliùs quam pedes quinque descendere in terram, cùm tamen glandes nostræ penetrent ad pedes 20. denique motus fulminis transversarius est, non rectus ac perpendicularis, quod in tormentis non evenit. Trisculum autem dicitur fulmen, quia pluribus foraminibus & in sulcos divisa erumpit flamma.

CONCLUSIO POLITICA. Sine respectu agendum.

Cœcum est fulmen, siderati licèt cœli oculis vicinum. Non enim respicit personam hominum. Summos quosque ac infimos ferit. In subjectam terram grassatur, & in superna elevatur; non affectu abripitur, nec cœstro corripitur; parziale non est. Fulminis naturam induat, qui bonæ politicæ Leges amat. Seu Chiliarcha sit, seu gregarius, si reus est mortis, enssem stringat. Ut sine discrimine hostis in hostem globum trajicit, nisi quod libentiùs caput tangit, ut membra timeant. Divinissima est illa justitia, quæ & filio non

rum, est
e, cujus la-
multæ sul-
num con-
is extractis

ando inve-
habeamus
opus eru-
erè refiste-
refunditur
nse; patet
icacem ex-
; flamma
oyum. Pro-
linitrum in
est, ne qui-
in vicinum
ormentum,

rdum fluxa,
n. Respon-
undique sti-
tinae ac con-
uma, puncto
in premi, ac
a terram fer-

n nube cras-
flexis Solis
isat.
iter defen-
riori aliquan-
nubes rariæ:

ratio est pri-
o, quia ipsum
esitit, ut an-
limi turre de-
excitatur, si
. cap. 28. quia
illitudo deor-
fertur, donec
cumina sapius
a montes. Cùm
possunt inou-

lmineis nostris
um Scurrarius;
ec. 2. in perni-
tino, ea con-
agno in terram
atas ferri libras
conficiat tali

3, quod ali vo-
ibetur tormen-
neraveris sele-
uid mercum d
is pondus terri
para

non parcit, & amicos neci subjicit, & familiares mortis sententiâ condemnat; unde cæteri velut fulmine percussî timorem concipiunt. Quid enim? in extraneum an mitis fuisset Manlius Torquatus, qui supplicio filium sustulit, quòd bello Latino contra imperium hostem depugnârit? Ergo, si constitutus es sequester Juris, arbiter boni & æqui, sponsus justitiæ, Hymenæus pacis, fecialis communis boni, custos æquitatis, medio pede pertransiens, affectu ne abripiaris, nec irâ insanias, sed medium tueare. Hoc tibi præfigas album tuarum actionum, nec ad dexteram, nec sinistram inclinare; quemadmodum sagittarius ad metam tela mittit; & ut justitia libram gestat, unâ lingulâ bilancem tenens, simulac cœca: ita non cognatio, non utilitas, non familiaritas attendatur. Consanguinitatis pullus puniatur, si reus est: extraneus foveatur, si dignus est: nitido, non interessato oculo sapientissimæ simulac piissimæ Hildegardis, Philippum Flandriæ Comitem monentis, dictum observa: *Attende, ut puro oculo justitiæ in Deum, velut aquila in Solem aspicias. Et ut absque proprietate judicia tua justa sint.* Optandum est, ut Jovis sint omnia plena; tot fulminum, quot regnorum administri, & in intimos, & in externos animadvertentes. Qualem Junium Brutum fuisse legimus, qui duos adolescentes filios prodicionis convictos virgis cæsos securi subjecit. *Bonis nocet, qui parcit malis.* Neroni Seneca dixit. Dicti rationem reddidit, & Legem explicuit: *In vindicandis injuriis Lex est, ut hac tria Princeps consideret, aut ut eum, quem punit, emendet: aut ut poena ejus cæteros meliores reddat: aut ut sublatis malis cæteri securiores vivant.* Vetus est de Cæsare Augusto, quòd filiam & neptem ob pudicitiam prostitutam in Insulam relegârit. Recentius est, Vandalorum integerrimus Rex Canutus indistinctè supplicia exegit: non affinitas, non necessitas, non amicitia delicto patrocina batur: Deprehensi in Mercia latrocinantes, dum ad supplicium ducerentur, è grege damnatorum quidam jure consanguinitatis impunitatem præ tendit; *Cognato ergo meo, reponit Rex, in honoratiore loco sit, altiorens crucem paratè. Bonorum salutem custodit, qui malos punit.*

QUÆSTIO VI.

Qualesnam sint effectus Fulminum.

UT ex variis salis, nitri, bituminis, aluminis, calchanti, sulphuris, aliisque spiritibus fulmen coalescit, ita diversissimos & admirandos parit effectus, qui passim ab Authoribus copiosè adducuntur. Horum rationem & causam reddere proprium Philosophi est. Quia verò longum nimis foret singulos enumerare, præcipuis in præsentî & subsequenti quæstione selectis, eorum causam breviter adferemus. Sit igitur Conclusio prima. Fulmen ordinariè in res duras, & magis resistentes plus sævit, molibus intactis; ita hastæ ferrum liquat ligno salvo; aurum & argentum in cineres reducit marsupio inviolato; ferrum intra vaginam absomit vaginâ illæsâ, integrâ carne, & nullâ interdum apparente notâ ossa comminuit; dolio fracto illæsum relinquit vinum, consumit vestes salvo corpore, pedem comminuit intacto calceo. Cujus rei causa est, ut advertit Arist. l. 3. c. 1. & post eum alii, quia in iis, quæ ignis trajectui resistunt, necessario aliquam moram facit, & vim suam exercet, in iis vero, quæ mollia sunt, & non resistunt, nullo modo hæret, sed subito sine applicatione virtutis suæ, & consequenter sine læsione, per poros & occulta foramina celerrimè pertransit. Ex quibus patet etiam fulmen non esse lapidem, sed ignem, ut supra diximus. Confirmari potest analogiâ, sic aqua fortis arrodit & consumit metalla, non ceram, aut lignum. Quod vero nec vinum diffuat fracto dolio, ita ut rigor ille triduo duret, causam ita explicant Conimbricenses: calor potest liquores addensare, si ii siccam exhalationem admixtam contineant, hæc enim ratione gignitur sal, nitrum, sulphur, Saccharum, aliæque id genus. Igitur cum fulmen vinum calidis exhalationibus & viscositatibus conspersum attingit, nec id ob liquoris copiam aliamve causam penetrat, extimas illius partes circumquaque addensat, & durat, quibus totum vinum quasi corio inclusum detinetur eo modo, quo aqua, cum exterius gelasit, per se tota consistit, nec diffluit. Declarat hoc Albertus M. in tract. de tonitru c. 22. experimento; nam si psillium (herba est, quam vulgus noster pulicarem, Germani *Glöck Kraut* / vocant) vino admisceatur, replet ipsum humore quodam viscoso, quem vinum insito calore ad extremitates diffundit; sicque obducitur vinum quadam veluti crusta, qua per aliquot dies cohibetur, nec dilabitur etiam fracto vase. Eadem porro vis, quæ vini partes exteriores indurat, totum etiam vinum ad centrum usque congelat. Neque hoc mirum, cum etiam modicum coaguli calore suo totum lac, cui injicitur, coagulet. Ex his rationem reddes sequentium eventuum.

Testatur Muretus in notis ad Senecam, fulmen in palatium Hyppoliti Cardinalis Ferrariensis

riensis decidisse, & mucronem gladü, qui ad lectum unius de famulis dependit, ita colliquefecisse, ut in globulum se converterit vagina penitus illæsâ.

Anno 1560. referente Torquemade, in Hispania, propè pagum *Benavaide*, duo in itinere constituti ingruente terribili tempestate fulminis vi in terram prostrati. Horum unus valida recuperans membra surrexit, & abiit relicto socio, quem deinde incolæ præfatae coloniae requirentes exanimem invenerunt, corpore quidem integro & omnino illæso, sed ossibus omnibus ita comminutis aut emollitis, ut totum corpus quasi una caro quâquâ versus in omnem partem mollis instar corii complicari & convolvi potuerit.

Aliquot abhinc annis Heidingsfeldiæ, non procul Herbipoli, ubi fulmen ante aliquot annos turrim Ecclesiæ propinquam, quam Sartor cum tribus filiis inhabitavit, terribiliter feriit; Sartori in hypocausto pilos capitis solum ambussit, inde pavimento perterebrato, longo desuper tractu trabes excussit: Tres verò filios in laterali conclavi curiosius per patentem fenestram nubium tempestiferarum cursum observantes, in terram prostravit, ex quibus duo tandem resolutas vires receperunt, tertius verò exanimis permansit, ut etiam pro defuncto habitus fuerit. Advocati Herbipoli chirurgi & Medici, dum Sanguinem adhuc calentem in eo competissent, custodiendum mandârunt, tertio demùm die, cum horribilis denuò tempestas ingenti fragore turrim concussisset, mox & hic velut è somno evigilans sopitas bæctenus vites, recuperavit, diuque postea incolumis supervixit. Ita narrat Joan. Zahn. in sua mundi mirabilis Oeconomia. Scrut. 3. disq. 2. c. 15.

Plutarchus l. 4. Sympol. seu convival. Quæst. q. 2. ex Hermanni Cruserii interpretatione, sic loquentem introducitur Dorotheum Oratorem: mihi certè constat fulmen in domum apud nos delapsum multa miracula edidisse: hominem somno stratum transvolans, neque illum offendit, neque vestem attigit; sed ejus cingulum, in quo succinxerat nummos æreos, liquefecit & fudit totum. Et paulò post: accepi etiam militis, qui Romæ ædem sacram custodiebat, fulmen, quod propè delapsum ambulasse calceamentorum corrigias, neque aliud quidquam incommodi attulisse. At pixidularum argentearum, quæ ligneis inclusæ capsulis erant, argentum quidem colliquatum & constarum fuisse, lignum intactum & integrum inventum.

Conclusio Secunda. Fulmen aliquando rem molliorem corrumpit, duriore salvâ. Ita *Marcia* Romanorum Princeps, teste Plinio, cum gravius à fulmine fuisset icta, exanimato in utero partu citra omne aliud periculum vixisse fertur. Refert etiam Lucretius illæso dolio vinum fulmine exhaustum fuisse. Huc quoque referti poterit illud, cujus Schottus l. II. c. 18. §. 6. meminit in hæc verba. Celebrabatur Anno 1637. Panormi in Sicilia prima Dominica Decembris in Collegio nostro S. Francisci Xaverii, magnâ solemnitate, magnòque hominum concursu, dicti Sancti festum ante pomeridiano tempore; quo religiosus quidam natione Gallus in laterali quodam templi Sacello inter confertam hominum turbam orationi vacabat. Ingruit interim sæva tempestas, & fulmen spectantibus cunctis cadens in templum, serpit per superiores parietes, atque in dictum sacellum descendens, prostrat in terram quotquot aderant, sed neminem lædit, solum deprehendit postea dictus Religiosus, omnes totius corporis pilos, vestibus tectos, fuisse ambustos atque consumptos, reliquis cum vestibus illæsis. Ratio primi esse potest, quòd fœtus ob teneritudinem suam facilius quàm Mater à subtili, languida tamen, & non adeo vehementi exhalatione, affici malè potuit. Cœterum credibile mihi videtur ex vehementi fulminis illapsi terrore eam hic abortivisse, & ita fœrum quali fulmine tactum & percussum edidisse. Ratio secundi est, quia dolium illud, cum rariori substantia constet, fulminis vi laxatum fuisse, ejusque latera omnia rariora facta, ita ut igneus Spiritus facile in id se reciperet, atque acerrimi caloris sui vi repentè vinum exsiccaret & absumeret. Causam tertii reddit Virgilius Wellenderffer in Decalogo Serm. 7. c. 5. quia vapor ille divaricatus, hoc est, divisus in partibus, debilissimus est; igitur talia solum accendit, quæ sunt facilis incensionis, ut capilli, qui sunt de materia terrestri & sicca; & per tactum alicujus humoris vapor ille extinguatur.

Conclusio Tertia. Venenata interdum post fulminis plagam venenum deponunt; & quædam, veneno prius carentia, illud concipiunt. Causa primi esse potest, quia in illis fulmen exurit venenum. Ita Seneca l. 2. nat. Quæst. c. 31. malorum, inquit, Serpentium & aliorum animantium, quibus mortifera vis inest, cum fulmine icta sunt, venenum omne consumitur. Nec mirum est, cum veneno alias (quale in sulphure fulminis est, ut mox dicemus) aliud venenum pelli posse notius sit, quàm ut pluribus declarari debeat. Hinc S. Greg. lib. 3. Dial. c. 15. t. 1. scribit super *Nurciam* tonitru aliquando delapsum, omnes, qui in illo districtu, reperiebantur, Serpentes interemisse. Causa posterioris est, quia cum exhalatio fulminis sulphurea sit, & simul calidissima; sulphur autem inter venena & deleteria ha-

nde ceteri
nitis fuisse
um hostem
us justitiam,
fiens, affe-
tuarum &
ad metan-
a: ita nos
uniatur, &
simæ simæ
a: Attendit
icia tua justitiam
lminitri, de
is, qui duos
iniparce ma-
candii inpro-
teros melior
iòd filiam &
lorum inte-
non amice-
rium duce-
it; Cognos-
stodit, qui

irribus sui-
Authoribus
ilosophi et
& subleque-

sevit, mel-
eres reduci-
ne, & nul-
n, consumi-
; ut adver-
aliquam m-
modo hæret
& occulta fo-
sed ignem, ut
metalla, nec
triduo dure-
am exhalatio-
arum, aliâque
inpersum &
ircumquaque
do, quo aqua
M. in tract. de
icarem, Ge-
viscoso, que-
lam veluti cr-
orro vis, qui
; Neque hoc
gulet. Ex his

ardialis Fem-
riæ

beat, afflatus fulminis non tantum lethifer existit, ut facile vitalem calorem suffocet, sed etiam ob calorem calidissimum, tenuissimè sese insinuantem, quandoque accidit, ut momento humorem quasi exsugat, & humida corpora afflata in arida convertat. Exemplum mirum adducit Cardanus l. 8. variet. c. 43. Referunt, inquit, in Lemno Insula, ubi insulæ cornu dividitur, octo messorum sub quercu cœnantes à fulmine percussos, atque examinatos mansisse sub ea specie, quâ discubuerant, ut unus comedere videretur, alter ori poculum manu admove, alius bibere; cumque nigri omnes essent, imaginem statuarum totidem repræsentabant.

Simile quid contigit 1546. Mechlinæ, ubi tempestas fulminis ictibus & affatibus horrendas edidit strages, inter eas autem memoratur, congregatos aliquot potantes ad tabernam cerevisiariam sedisse, temporisque terendi causa chartis lusoriis certasse; hospitam autem, cum ad promendam cerevisiam in subterraneam ivisset cellam, redeuntem bibones ad mensam, ut eos reliquerat, sedentes omnes, sed exanimatos ac mortuos reperisse.

Conclusio quarta. Fulmen tacta hominum corpora interdum redigit in cinerem, & in ictu quasi oculi absorbit. patet exemplo, quod Wolfgangus Meurerus in Comment. Meteorol. apud Sennertum in Epitome scient. Natur. l. 4. c. 2. refert, nimirum ministrum quendam ita subito ereptum ex hominum oculis ictu fulminis in via, quâ Lipsia itur Torgam, ut postea nunquam apparuerit. Causa utique fuit, quod totus, quantus fuit, carnes, ossa, vestes ipsæ in cineres & ventos abierunt; nam fieri posse, ut fulminis efficacia à non solum comburantur, sed statim calcinentur, & in cinerem redigantur corpora aliqua accenso spiritu totam humiditatem momento quasi absorbente, dubium esse non potest. Redacto autem corpore in cineres, hi vel ab ipso impetu fulminis, qui aerem rapidissimè secum trahit, vel à subsequente vento disperguntur in auras.

Hoc etiam fortassis modo urbis Romanæ Conditor Romulus è vivis sublatus est, qui, ut Livius & alii narrant, cum ad exercitum recensendum concionem in campo ad capræ paludem haberet, subito coorta tempestas cum magno fragore, tonitribusque tam denso Regem operuit nimbo, ut conspectum ejus concioni abstulerit; nec deinde in terris Romulus visus fuit, creditumque in cœlum sublatum, quem fulmen aut turbo dissipaverat.

Quæres primò: Cur sæpè fulmineus ignis tantum allambat, nec quidquam nocimenti adferat? Respondeo, hoc vel contingere ob debilitatem flammæ, ut diximus, dum nimium divaricatur, & in partes dividitur; vel quia in talia corpora incidit, quæ qualitatibus suis contrariis ignis reprimunt activitatem. Quædam enim natura sua contra ignem se tuentur, ut asbestus, qui in telam ductus, si fortè usu sordes contrahat, igne purgatur. Sic etiam si aquam fabarum calidam calci dissolutæ miscueris, & malvavisci, atque magranculi aliquid addideris, istaque masâ imbueris, ac resiccaris manum, ignem tractabis innocuè. Simili arte utuntur empirici, dum publico in theatro ad populi circumfusi admirationem plumbo & pice liquata manus lavant.

Quæres Secundò: Cur in una sylva arbores certæ læduntur aliis intactis? ubi Helmont. refert tract. Meteorolog. Anomal. num. 20. vidisse se unico fragoris sono se præsentem aliquot myriades quercuum, & corylorum combustas propè Vilvordium, ubi interim frequens betula, fagus & alnus densâ confusione aliis commistæ à tonitru illæ sæ permanserunt. Respondeo, eventum hunc refundendum esse in harum arborum effluvia contrariantia qualitatibus fulminis excussi, juxta enim varietatem subjecti sæpè varius ab eadem causa existit effectus, & quæ amica est uni, inimica est alteri, huic appropinquat, ab altero refugit; sic aqua fortis, ut ex dictis constat, chalybem exedit, & eadem ceræ molli parcit.

Quæres Tertiò: Cur vulnera à fulmine frigidiora sint reliquo corpore? Respondeo, causam quidam esse volunt, quòd unà cum fulmine omnis calor abigitur. P. verò Adalbertus Tylkovsky part. Meteorolog. curios. cap. 30. sentit, à terrore & veneno id evenire, quòd una cum fulmine vulnere affunditur. Probabiliortamen opinio esse videtur, quòd fulminea flamma sanguinem, caloris & spirituum calefacientium sedem, exsiccet, aut unà avehat, aut absorbat, ad cujus defectum necessariò frigus subsequitur. Ita philosophatur Cardanus lib. un. de fulg. c. 19.

Quæres Quartò: Unde contingat, quòd aliquando è duobus eodem in lecto recumbentibus unum ignis hic exanimet illæso altero? Respondeo, causam esse, quòd illo temporis puncto, fulmen utrique æquè applicatum, & indifferens erat, unus spiritum, & cum eo exhalationem fulmineam omni aurâ mobiliorem attraxerit, alter verò respirium emittendo fulmen à se amoverit.

Quæres Quinto: Quomodo fiat, quòd sæpè homo vel brutum à fulmine interimatur, ut nullum vestigium vulneris appareat? Respondeo, id contingere fortè vel ob vaporis accensi

centi spirituosam subtilitatem, quæ per nares, os, & hiantes poros vitalia veneno occupat; vel quia repentino auræ afflatu suffocat. Huc revocandum est illud, quod P. Schottus Physic. cur. l. II. c. 18. §. 3. narrat evenisse Mænis in Sicilia, ubi Philosophiam professus discipulo suo; Sedebat, inquit, is cum aliis multis præ foribus templi, in montis, cui imposita est urbs, supercilio, spectabatque fumantem Ætnam, & crebra è nubibus fulminâ; atque tonitrua impluvio cælo; cum ecce fulmen in turrim primò, ac deinde ante fores templi descendit, & in turri quidem duos pueros colludentes confestim exanimat; sedentes verò præ foribus discijcit; currunt omnes ad templum Dei auxilium imploraturi; Discipulus aurem arrepto ambabus manibus capite proprio, lymphato similis discurrit per templum, & voce lamentabili caput sibi reddi petit, caput se perdidisse identidem clamitans. Accurrunt cæteri, consolantur, reficiunt, domum deducunt, metum depellunt omnem, & menti restitutum reliquunt. Redit is die postera ac sequenti etiam lætus ad lectiones, at die tertiâ ex improviso extinguitur. De alio verò ibidem narrat, eum ictu fulminis per aliquot annos dementatum fuisse, qui tamen deinde ex integro valetudini fuit restitutus. Causa horum eventuum haud dubiè fuit venenosa exhalatio fulminis, qua temperamentum cerebri turbatum; & vitalia plùs minus infecta fuère.

Quæres sexto: Cur fulmine tacta corpora contrà jactum jaceant? ita, ut caput spectet ad exitum fulminis. Item, cur puti edinem non patiantur? Respondeo ex Alberto M. qui causam primi hanc assignat, quia, inquit, impetus ictus vehementis convertit percussa contrà impetum, & naturale est animali se convertere, versus nocivum, improvise advenièns admovendo ei vultum. Ratio vero secundi est, quod intensissimus fulminis calor omnem in icto corpore humorem, ut causam putredinis, momentò absumat, illudque exsiccat.

Quæres septimò: Num verum sit, quod Plutarchus asserit, dormientes à fulminè immunes esse. Respondeo, contrarium ex multis casibus constare, in eo tamen cum Plutarcho consentio; consternationem, timorem & tremorem ex fulminis lapsu & fragore conceptum, sæpè multis mortis causam existisse, adversus quæ dormienti propugnaculi vice est sensus privatio. Ita evenire potuit Regi Mithridati, cujus pharetra lecto appensa, icta aliquando fuisse dicitur, arsisseque in ea sagittas, Rege ipso dormiente, atque innoxio manente. Ejusdem pueriles cunæ fulminatæ fuère, perstrictâ solùm infantis fronte.

CONCLUSIO POLITICA.

Uti ferro, ita deliciis subjici; turpe est.

Mollis machina deliciæ sunt, ob voluptatum irritamenta, quibus non unus Hercules enervatus corruit, qui ad tormentorum fulmina stetit inconcussus. Sæpè Martiale pectus blanditiis, & lenociniis est emollitum, quod in glandium ferrearum imbre ut marmor, & petra duravit; infinitus sim, tot molles casus enumerando, quibus columnæ belli & Martis alumni in Veneris pullos fœda metamorphosi degenerarunt. Invictus armis Annibal Amilcaris filius, magnanimitatis exemplar, arx fortitudinis, vivum ac spirans fortitudinis militaris propugnaculum (quibus omnibus nominibus eum Orator Rom. compellat) quo ariete fuit dejectus? excussus? Campana luxuria largis dapibus, unguentorum fragrantia, Veneris blanditiis fregit penitus illum, quem Romanus miles, neque armorum impetu, neque militaribus insidiis, neque ferro, neque igne deterere potuerat. Igitur quid tam perniciosum est, quàm mollis ille adversarius, & blandiens catapultæ, quâ virtus atteritur, fortitudo labefactatur, dilabuntur imperia; animi pariter & corporis amittuntur bona, expugnantur vires? nullus capitalior hostis, nullum damnum gravius; nulla lues miserabilior; nulla deniquè vastitas calamitosior. Hæc, quæ legis, Principis Eloquentiæ sunt ore depròpta: Hæc vastitas enervavit Vitellium, hæc lues infecit Themistoclem, hoc damnum sutripuit Nerònem, hic hostis expugnavit Alexandrum; & quid viros nòmino, integras provincias ac Regna, in M. Antonii liquato unione immensas 50. millionum divitias, in Caligulæ convivio totam Romanam Rempublicam, per victricia illius bellici Fulminis Scipionis arma de universa Asiâ triumphantem, hic helluo voluptuosus abligativit.

Fulmen itaque te optem, Politice, quod dura & mollia frangit.

*Fulmina perrumpunt rigidas cælestia petras,
Et feriunt liquidas, acta potentis, aquas,*

*Et duri cedunt, scopulosa Cerannia, montes
Et cedit mollis, qui fluit amne, liquor.
Cedit utrumque Jovi.*

17.

Tacit. l. 12, Annal. Terrâ marique à Romanis quæsitus Mithridates omnes perfregit difficultates; & cum maria emensus esset Persarum moderator Xerxes, ipsas etiam petras scidit aceto. Ita regius animus nec objectis mollium assultibus illiciorum, nec ferreorum terriculamentorum umbris expugnatur. Binis hostibus expositum opponas pectus; & Marti, qui apertâ te fronte oppugnat, & facile auditur, quia ferreus est, & Veneri, quæ ex aqua nascitur, & tectis armis tantò gravius ferit, quanto mollius influit. Contra alteram duram machinam te cupio Constantium, contra alteram mollem & fortem te opto Constantinum. Esto ex utroque Cæsar.

QUÆSTIO VII.

Quæ res vel à fulmine immunes, vel magis obnoxie sint, & de nonnullis aliis fulminis adjunctis.

Quæres primò: num laurus immunis sit à fulmine? Respondet Plinius l. 2. Hist. Nat. cap. 55. cum antiquis affirmativè, quod confirmat exemplo Tiberii Cæsaris, qui tonitrua metuens turbatiore cœlo coronam lauream capite gestabat, ut habet *Suetonius in ejus vita*; causam dat Fracostorius, quòd laurus rotunda admodum sit & corticis densi ac lævis, à quibus omnibus fit, ut incidens vapor non inhæreat; propter quam rationem nec columnas à fulminibus tangi videmus, quod rotundæ tersæque sint; ita ille. Sed rationem hanc improbat Cardanus, cum & multæ aliæ arbores rotundæ sint, nec tamen à fulmine immunes, & ipsæ

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Know Your Bible

Forgotten Books' Full Membership provides unlimited access to more than 28,000 volumes of Christian literature for \$8.99/month

**HOLY
BIBLE**

Continue

*Fair use policy applies

multibus excitato, inquieta sunt, fulminis ictui esse magis obnoxia, hoc enim volatile motum omnem sequitur.

Quæres quinto: Quæ loca fulmini magis exposita: Respondeo, experientiâ comprobatum esse, fulmina editiora loca frequentius infestare. Hinc montes sæpius, quam valles ignibus cœlestibus afflantur. De arboribus canit Claudianus:

*Incubuit nunquam cœlestis flamma salictis,
Nec parvi frutices iram metuere Tonantis.
Ingentes quercus, annosas fulminat ornos.*

Pariter in urbibus templorum turres sæpius fulmen ferire solet. Exemplum est Cathedralis Ecclesiæ turris Argentinæ Alsaticæ urbe, 574 pedibus geometricis præalta, vix annus ferè elabitur, quo non subinde fulmine infestetur. Causam plerique assignant morum obliquum fulminis, de quo in quæst. 5. egimus.

His subjungo mira quædam, quæ circa nonnulla loca magis fulmini obnoxia variis ab Authoribus conferuntur. In monte Taipæ, Provinciæ Xensi, quæ est una ex Provinciis Imperii Sinici, ab Orèoscopio summè celebrato fertur, pulsata ibidem tympana mox fulgura & fulmina, ingentesque excitare tempestates. Unde cautum est quàm severissimè, nec ulli omninò licitum est, ut scribit Kircherus in China illustr. part. 4. cap. 4. ibi tympanis pulsandis admovere manum. Effectum hunc mirum credibilius est magicis illusionibus, quàm virtute montis profluere. Affine huic est, quod de Altari quodam tempestifero, in montibus Pyrenæis sito narratur, locum enim dicunt esse in excelsis jugis, ubi præalta & lata surgit rupes, in cæque eminens quædam saxea moles instar Altaris, cui ad latera insoliti characteres, & signa quædam inscripta sunt. Hoc Altare si quis accesserit, illudque attigerit, ingens confestim tempestas ignibus & imbribus furens excitari solet.

Refert etiam Petrus Thyreus l. de locis infestis part. 1. c. 1. Michaële ab Isselt Anno 1585. historiæ suæ, esse locum palustrem decem passuum millibus ab *Odepe*, quod est prædium Episcopatus *Vende* in Livonia, in eoque lacum quendam ita fuisse infestatum, ut nili singulis annis sanguis infantum in eum mitteretur, ultra modum affligerentur vicini, & plurima damna iis dæmones afferrent; conturbarent nempe aërem, tonitrua, procellas & tempestates excitarent. Ex quo ipso apparet, fulmina non lacus exhalationibus, sed malignorum spirituum operâ excitari.

Dignum lectu est, quod de monte *Cio* rerum Sinicarum Scriptores commemorant: esse nempe in ejus vertice lapidem quinque perticarum altitudinis, qui quoties tempestas imminet, titubare, & hinc inde instar Cypressi vento agitatae moveri incipiat. Causam hujus bene assignat Weverus in Arte Convers. Reg. II. Sec. 5. §. 1. Contingere motum hunc ex ventorum intra concava montis viscera sævientium flatibus, qui deinde vaporum, halituumque copiam per poros, rimas, fissurasque montium secum eructant. Frigidiorum hi auram nacti, in copiosos resolvuntur imbres & cum sulphuris quoque admixtam habeant materiam, etiam tonitribus & fulmine sæviunt.

Difficilius ratio physica sequentis eventus datur. Narrat Kircherus in Chin. Illust. prope insignem urbem *Chaoking* haud procul ab urbe Sinensi *Sinhing* provinciæ *Quantung* montem surgere *Tenlu* dictum, aspectu horridum & cavernosum. Dicitur autem intra hunc montem stagnare quandam aquam, ad quam ab extra tamen nullus patet aditus, & si forsitan ab alto hoc à superiori aliqua montis hujus voragine lapis injiciatur, mox ingens boatus & strepitus tonitruum instar percipi solet, ac mox turbido cœlo imbres copiosi iunduntur. Causam hujus esse reor, quod ex immisso lapide turbatus lacus copiosos vapores emittat, qui exhalationibus montis immixti & per attritionem & subterraneos ignes accensi, fragore tumultuent, & erumpentes inde, aptam materiam imbribus in vicinum aërem diffundant.

Ex dictis colliges primò: Fulmina ut fulgura frequentiora æstate, quàm hyeme: sed amplius Autumno & Vere propter exhalationes oleaginosas & sulphureas, Romæ præsertim per Autumnum. In regionibus Borealibus rarissima fulmina ex opposita causa. Vide dicta de tonitru.

Colliges Secundo: fulmen cum sequatur motum aëris, ideò periculosum ad fenestras apertas tempore fulminum morari.

Colliges Tertiò: fulminante cœlo profundiores terræ cavernas subire tutum; observatum quippe, ictum fulminis etiam lapidei non ultra quinque pedes terram penetrare.

Colliges Quartò: Cavendum à vino, quod à fulmine crustâ quâdam & pelle obductum; lolet enim amentiam, aut penè mortem adferre ob venenosas ignis hujus qualitates.

Colliges Quintò: Quanquam, ut in q. 7. annotavimus, campanarum pulsus & tormentorum displosio aliquando, ob rationem ibidem datam, tempestatibus avertendis proficua sint, quia

quia tamen vis hæc soni valdè exiguam & vix sensibilem in vicinas nubes impressionem facit, cum potissimum ad latera & non sursum propagetur, plus vitium campanis à benedictione, ac Ecclesiæ precibus, quàm rationi physicæ inesse deducitur. Quod majori jure etiam de herbis & candelis, celebrioribus festis lultrali aquâ expiatis, ut bene observat Jonstonius in Thaumographia naturali, intelligendum est. De lapide verò sub tectis asservato ad arcenda fulmina, omnino superstitio est.

Colliges Sextò: Flammam fulminis aquæ resistere, ut se ab hac extingui haud patiatur, ob vaporum viscositatem nimirum, firmamque cohærentiam, quæ aquam penetrare non sinit. Accedit, quod aqua præ caloris vehementia in vaporem dissolvatur. Lac magis idoneum est, quia viscositate nativa se rei accensæ affigit, ac poros claudendo ignem suffocat. Acetum verò omnium maximè ad reprimendam fulminis flammam conducit, acre quippe cum sit, subtilitate sua rei ignitæ poris promptius se insinuat.

A P P E N D I X.

Ignem aqua inextinguibilem efficere docet Albertus M. in hæc verba: olei benedicti lib. 2. olei lini lib. 3. olei de vitellis ovorum lib. 1. ex quibus fiat mixtura.

CONCLUSIO PRACTICA.

Quantò altiùs stas, tantò periculosius.

18.

Summa cadunt subito, Flavii Arcadii usitatum Lemma erat. Non humiles myricæ, vel pauperum tabernæ, sed fastigiata turrium moles, verticata ad usque nubium regionem Cedri, montiumque ac colossorum apices sunt fulminum meta scopusque.

le motum

comproba-
valles igni-est Cate-
vix annus
otum obli-ariis ab Au-
cius Imperū
gura & tul-
nec ulli o-
nis pullandis
quam virtu-
n montibus
ta surgit ru-
radioros, &
gens conte-It Anno 1577.
radium Epi-
ingulis anais
a damna tis
ates exorta-
pinitum o-norant: esse
stas imminet,
hujus bene-
ac ex vent o-
alitoium que
uram nadi-
riam, etim1. Illust, pro-
ng montem
unc montem
in ab alto hoc
trepitus toni-
m hujus esse
onibus mon-
& erumpen-hyeme: sed
re præferim
Vide dicta

ad fenestras

m; observa-
rare.pelle obdu-
qualitates.
us & tormen-
proficua sint,
qui

*Et celsæ graviore casu
Decidunt turre, feriuntque summos
Fulmina montes. Horat.*

Fulmen reapse exprimit, quod Æsopus respondit, interrogatus, quid faceret Jupiter? si Dio-
Diog. La- géni, ait, credimus: *Excelsa humiliat.* Inscibat sibi potentissimi nominis argumentum Darius
ert. l. 1. de Persarum Rex: *Rex Regum, Deorum Consanguineus.* ab eodem, quem famulum suum indigita-
vit. Phi- bat, Alexandro M. vita & regno privatus est. Congerat altissimotum nominum speciosa de-
lofoph. in cora Sapor itidem Persarum Rex; *Rex Regum Sapor, particeps siderum, frater Solis & Luna;* à vilif-
Chilone. simis pulicum & muscarum agminibus, dum civitatem Mygdoniam jam propè victor appete-
Q. Curt. l. ret, numerosissimus ejus exercitus profligatus est, abjectâ muscarum copia elephantos equôs-
que concitante, ut ipse fastuosissimus Monarcha turpi fuga dilapsus Persidem reperierit.

Cœl. Rho-
dig. l. 8. c.

Quidquid in altum fortuna tulit, ruitura levat.

Seneca in
Agam.

In M. Antonio, & Juliô Cæsare, in Pompejo & Belisario, Domitiano & Tiberio Augu-
sto quid orbis vidit: *Plus habent ponderis ad ruinam, quæ cæteris sunt altiora.* Lactant. Fulmen
inspiciamus. Cleorchus Ponticus Heracleotarum Tyrannus vestes Deorum indutus, altiore
pegmate locatus, filium suum Ceravnon, id est, fulmen vocavit; sibi Divinos honores expe-
tens. Verùm:

Magna repente ruunt, summa cadunt subito. Claudi.

A Chyone, Platonis perfamiliari, velut fulmine improvise obrutus, funus fuit. Homi-
num Rector, Caputque Rex est, tanto Deo vicinior, quanto altiore gradu locatus, veneran-
dus sibi, suspiciendus omnibus, collega fortunæ, spirans divinitatem statua, vitalis Reipubli-
cæ spiritus, expressissimum Numinis simulacrum, excubitor hominum, Pro-Deus & Vicarius
Sceptri Divinioris. At si vel uno gradu altiùs contendit, tanto ruit faciliùs, quanto divinita-
ti assistit proximius. Nam *quemadmodum fulmen eminentia quævis, & celsissima dejicit, parcat autem
arbus: sic Deus superbos ubique prostermit, amat humiles.* Erat cognomento Audax Burgundio-
num Dux Carolus, cujus vox altissimorum spirituum tumida, qua dicebat, unum se futurum
Principem, qui ab Oceano Britannico ad superum atque inferum mare productis Imperii fi-
nibus, Christianam Rempublicam à Turcarum tyrannide, exercitibus in Græciam & Mace-
doniam transportatis, vindicaret; at: *Sequitur superbos ultor à tergo Deus.* Sen. apud Nancæam,
caput urbium Lotharingiæ miserè trucidatus, docuit Corn. Taciti verissimum esse aphoris-
mum: *Brevibus momentis summa verti possunt.*

Sen. in
Herc.
fur.

DISSERTATIO IV. De Cometis.

PRimarium locum inter omnes impressiones igneas sibi meritò vindicat co-
metes, quem cœlum rarò terris ostendit, nisi ut eas flagellet, semper per eum
nuntians & inferens mala, canente vate: *nunquam cœlo spectatum impunè come-
tem:* cauda ei videlicet pro flagello est, cōma pro telis, fulgor minax figura, ca-
lor flammineus iræ nuntius & vindictæ. Unde omnium in se oculos conver-
tit, ac nemo non scire, quid sit, desiderat. Et ut nil Seneca lib. 7. Natur. quæst. c. I.
aliorum oblitus de adventitio querit, ignarus utrum mirari debeat an timere. Pau-
ca de hoc tradidère veteres Philosophi; Recentiorum verò in hoc explicando
multa cura & prolixum studium est. Fatetur tamen candidè Paternoster Riccio-
lus Almag. l. 8. sec. I. c. 13. Cometa est, inquit: *splendidum enigma à Deo propositum,
nunquam ab humanis ingeniis solvendum.* Ne tamen omnis de cometa ejusque
materia & natura tollatur quæstio, breviter probabiliorem Astronomorum opi-
nionem per quæstiones sequentes exponemus: quare sit

QUÆSTIO I.

De Cometis in genere, eorumque divisione, ac loco generationis.

Conclusio Prima. Cometa vulgo à comis nomenclaturam trahere solet, quod sit stella comata, sive crinita comarum instar lucem diffundens. Hæc tamen definitio in genere in ampliori significatione accipienda est, ne unam solùm Phænomenis cœlestis speciem significet, nempe stellam comatam seu crinitam, & non etiam alias species complectatur. Unde alii sic eum describunt: Cometa est Phænomenon perpetuum, in cœlo apparens subinde caudatum, vel crinitum, aut barbatum. Ex quo deducitur

Conclusio Secunda: Cometa juxta diversam figuræ habitudinem benè dividitur in crinirum, barbatum, & caudatum. Si enim radios in orbem circumquaque projectos habet, dicitur comatus vel crinitus; si in unam tantùm partem diffundat, idque procul, caudatus; si modico tantùm spatio, barbatus vocari consuevit. Alii novem cometarum species tradunt. Albertus M. l. 1. tr. 3. cap. 10. quinque numerat; Plinius demum l. 2. c. 25. decem, quæ tamen omnes rectè ad has tres revocantur.

His positis ordo quidem posceret, ut omnium primo in eorum causam materialem & efficientem inquireremus, verum quia controversia hujus ex loco, in quo cometæ generantur, potissimum dependet, an nempe in ipso cœlo, vel in suprema regione aëris generentur, necessarium fuit, conclusionem de loco præmittere; hoc enim constituto, haud difficile cadet, exponere quæst, sequenti, ex qua materia fiant tanta corpora, & quæ illorum sit causa efficiens. Unde sit

Conclusio Tertia. Locus, in quo fiunt cometæ propriè dicti, est cœlum æthereum. Unde veri omnes & legitimi cometæ sunt supra Lunam. Ita recentiores Astronomi ferè omnes. Quorum rationes præcipuè sunt. Primò, ex paralaxibus, quas cometæ minores habent, quam Luna; quod argumentum est certissimum majoris distantiae cometarum à terris, quam Lunæ: Corpora enim majorem exhibent paralaxim, quo sunt altiora. Hinc propriè dicti cometæ eodem modo observati sunt in India Orientali, ut in Europa; sed non ita esset, si non in cœlo, sed in aere extitissent; si enim in aere extitissent, non possent à tam diversi mundi partibus eodem modo observari. Secundò eruitur hoc ex ordinatissimo motu, tum proprio; tum diurno, quia sæpiùs cometæ habent motum regularem, eo modo, quo moventur sidera. Imò aliquando exactè talem sui motûs ordinem tenent, ut inter duos tropicos suum motum peragant. Hinc aliqua meteora moveantur inordinatè ac tumultuariè, cometa tamen sic moventur, ut nunquam deflectant à circulo maximo dividente cœlum in duas partes æquales, signum ergo est, illos in cœlo esse. Tertiò colligitur hoc ex ortu & occasu cometarum, si enim illi essent in aere, brevissimo admodum apparerent tempore; spatium enim conficerent brevissimum, & propter propinquitatem viderentur velociter moveri; cum tamen tardè appareant moveri, sicut stellæ fixæ ex duratione.

Quibus omnibus argumentis efficacissimis potest etiam addi ratio ab autoritate Nobilissimorum Astrologorum, quorum diligens & accurata observatio rem facit prorsus indubitam. Sic enim observasse se profitentur de illo cometa, qui apparuit anno 1577. Cornelius Gemma, Tycho Brahe, Mœstlinus; de illo, qui apparuit anno 1584. Tycho & Rothmannus; de eo, quem conspexerunt anno 1618. Keplerus, Cysatus, Puteanus, &c. De nupero denique, qui anno 1681. ortus est, omnes uno consensu, quotquot eum philosophicis oculis contemplanti sunt. Unde incredibile est viros tot tamque doctos, & huic rei explorandæ ex professu addictos, errare, & præ iis quidem, qui totâ nocte profundè stertunt, & ubi modò Aristotelem perlegerint, hoc uno argumento: *Aristoteles negat*; permoti, Astrologos falli exclamant. Quare ubi apertè veritas deprehensa oppositum docet, minimè autoritas Philosophi movere debet, excusandus tamen omninò is, quia ejus temporibus nondum erant deprehensa tot nova sidera, neque exanimatæ paralaxes. Quamquam & hunc pro nostra sententia stare multis contendit Lycetus l. 1. de novis Astris c. 41.

ter: si Dio-
um Darius
n indigita-
reio la de-
me; à vilis-
ror appet-
tos equos-
tierit.

verio Augu-
nt. Fulmen
tus, altiore
nores expe-

it. Homi-
, veneran-
is Reipubli-
& Vicarius
into divinita-
i, parci autem
Burgundio-
se futurum
s Imperii fi-
am & Mace-
id Nanceam,
esse aphoris-

...

vendicat co-
per pereum
mpunè com-
x figura, ca-
ilos conver-
re. quæst. c. 1.
imere. Pau-
: explicando
oster Riccio-
ro propositum,
neta ejusque
morum opi-

QUE

Conclusio quarta. Non negandum tamen est, Meteora quædam cometis similia, & cometas minus propriè dictos apparere posse in aëre. Ratio est, primo, quia nulla est repugnantia, quin exhalatio terrestris tanta in altum ascendere possit, ibique accendi, lucere, & circumagi, maximè cum ordinariè tempore cometæ sint magni ventorum flatus & magna siccitas, ingens itèr solet quandoque comitari mortalitas, quæ omnia indicant magnam exhalationum existere copiam. Et sanè cum alia pleraque meteora figuras referant draconis volantis, saltantis capræ, aliâque hujusmodi, non videtur dubitandum, quin figuram etiam imitati possint cometarum.

Secundo reipsa nonnulli aliquando visi sunt cometæ ferè immobiles; qualis ille fuit cometes gladius, quem Josephus asserit, diu visum imminentem Jerosolymæ ante illius excidium. Ita etiam narrat Sozomenus, cometam Constantinopoli usque ad terram pependisse. Refert Plinius l. 2. c. 35. visam à Licinio Syllano scintillam è stella cadentem, crevisse paulatim in Lunæ amplitudinem, & factum esse cometam lampadium. Pariter anno 1470. cometa quasi nubes longissimis capillis totum decurrere Zodiacum visus est idibus Januarii, ut testatur Bodinus.

Ex dictis colliges primo, præcedentem doctrinam Conclusionis tertiæ procedere omninò de omnibus cometis ordinariis, universalibus ac propriè dictis, qui nimirum spatio 24. horarum circuitiorem circa terram simul cum astris absolvunt.

Colliges secundo: Licèt locus vectorum Cometarum sit ipsum cœlum; neque tamen in eodem omnes sunt parte cœli. Sic asserit de Chales Astronom. l. 8. prob. 3. Physic. multos cometas propè Solem incipere, & sub radiis ejus latere, antequam appareant; multos quoque cometas nunquam à Sole digredi, atque ita Sole eclipsin patiente sæpè visum esse cometam, qui sub ejus radiis tegebatur. Albumazar verò cometam anni 844. collocat inter Mercurium & Venerem; Tycho cometam anni 1577. inter Venerem & Martem reponit. Rursus Tycho & Mæstlinus cometam anni 1584. intra Martem & Jovem. Cylatus cometam anni 1618. inter Martem & Venerem. Visus anno 1680. & 1681. fuit ex communi observatione extra Zodiacum, & evanuit inter triangulum & caput Medusæ.

CONCLUSIO POLITICA.

Minetur, priusquam puniat.

Mitissimus est cœli genius, amat, cum pœnas intentar. Minari, est monere. Ut reliqua sidera cœli oculi, sic Cometæ Cœli linguæ sunt: Terrent, ut absterreant. Crinitus nuntius imminencia portendit mala, ut te, velut comâ prehensum, de providentia moneat ac in omnem partem oculatum faciat. Hæc linguâ tibi ad aures loquitur, ut de futuris prospicias: Hoc Mercurio te excitat, ut in omnelatus invigiles; hæc virgâ pœnas intentar, at non intendit; sed ut tu animum intendas, ictum prævertas. Neque enim tuam tam amat ruinam, quàm quærit vigilantiam. Quòd si punire vellet, neque virgam extenderet minantem, neque Mercurium submitteret excitantem. Nemo enim, ferire cum vult, dicit; cave. Minantis & amantis, hîc genius est; non ut puniat, sed ut parcat. Parcarum est, non parcere; at Principum est: *Parcere subjectis, & debellare superbos*; Cum & animalium Princeps leo supplicibus parcat catellis, & agnis ignoscit. *Punire potuisse, satis est pœnarum.* Comminatoriâ virgam extende, tela acue, justitiæ arma prehende: at non semper brachium exerce, non nunquam lacertum Juris contrahe. Nam

Seneca,

Iraque nunquam

Prodiga telorum est: cautè contenta minari.

Odoardi Parmensium Ducis virtus fuit, sæpiùs ad fulmina, & comminatorias virgas à sceleratis provocatum, & contentum fuisse, minis ac formidine incussa, terruisse quidem, sed & à scelere absterruisse. Nam & cœlum cometam retrahit, flammeum ensẽm recondit: quando maturè *Piscator ictus sapit.* Victorium Amadeum Sabaudia Principem ingeniosus Poëta dilaudans, horologium solare figuravit, quod tametsi gnomone, seu virgâ terreâ instructum, nullos tamen alios nisi umbratiles ictus spargit: *Ferrea virga, umbratilis ictus.* Digna Principe effigies, qui

Aloys. Jus-
glas.

qui minas formidandas, at moderata supplicia infert. Loquatur Romanorum Philosopho- *Sen. l. 1.*
 rum antesignanus Seneca: *Nulla Regi gloria est ex seua animadversione. Quis enim dubitat, de Clem.*
c. 17.

posse? at contra maxima est, si vim suam continet. Agathias Historicus de Narsete supremo Impe- *Agat. l. 1.*
 ratoris Belliduce refert, quòd Luceam, Hetruriæ civitatem, obsidione adeo arcta strinxerit, *de bell.*
 ut cives obsidibus missis deditonem obtulerint, nisi triginta dierum intervallo auxiliares co-
 pias reciperent. Dilapsi dies, sed fide non steterunt obsessi. Acti ergo in rabiem cœteri Bel-
 liduces Narsetem ad ultionem perfidiæ, obsidum obruncatione concitârunt. Ergo hi, re-
 ligatis manibus propè urbis Mœniâ in civium facie capite plectendi sistuntur, *Milites verò*
(Historici verba sunt) strictis gladiis violentissimè feriebant, sed illata plaga sine illorum pernicie, ligno in-
stigebatur. En ferream virgam, & umbratilem ietum. Sæpè sic minatum fuisse profuit ad cor-
 rectionem.

QUÆSTIO II.

De causa materiali, formali, & efficiente Come- tarum.

Conclusio prima: Cometæ non fiunt ex conjunctione vel synodo notorum Planeta-
 rum. Ratio est, quia evidenti experienciâ manifestum est, videri Cometæ, & separa-
 tos Planetas vulgares. Præterea uti paulo ante ad finem quæst. prioris dictum, extra
 Zodiacum quandoque observantur cometæ, unde non exorbitant planetæ.

Conclusio Secunda: Nec est conjunctio aliquorum semiplanetarum, qui minimi cum
 sint, quilibet se solo videri non potest, cum alio tamen, vel cum aliis conjunctis maximè.

illa, & co-
 est repu-
 is, lucere,
 s & magna
 agnam ex-
 r draconis
 ram etiam
 Ille fuit co-
 e illius ex-
 ipependi-
 , crevisse
 anno 1470.
 is Januarii,
 ere omnib
 io 24. hora-
 ue tamen a
 sic. melius
 tos quo que
 e comarum,
 Mercurium
 urfus Ticho-
 anni 1680. lo-
 ne extra Zo-

Ut reliqui
 at. Crinitas
 videncia mo-
 ut de futuris
 as intentat, et
 am tam ama-
 videret minar-
 t, dicit; cave-
 st, non parce-
 i Principes
 Comminatori-
 n exere, non

regas à sceleris
 sed & à sceler-
 do mature fi-
 udans, horre-
 , nullos tamen
 incipit effigis

Primò, quia conjunctio unius planetæ cum alio brevi temporis intervallo durat, ut videre est in novilunio, & Solis eclipsi; sed cometæ aliquando sex mensium spatio conspiciuntur. Secundo: Quia cometa statim incipit in majori quantitate, quàm quæ à duobus vel tribus stellis confici potest & ad eam devenit magnitudinem, quæ non nisi pluribus ac pluribus stellis possit componi; sed non est credibile, tot occultas errare, & sese ostendere stellas, aliàs frequentius sibi occurrerent & conjungerentur. Confirmatur, quia Attalo regnante effulsit cometa totum lacteum circulum complectens, sed si ex planetis coaluisset, non omnes, qui existunt, sufficerent, ut patet; ergo. Deinde observaretur carum stellarum accessus mutuus, & recessus.

Conclusio Tertia: Nec sunt sidera, non nata quidem de novo, sed tantum de novo apparentia, nec astra errantia, quæ per ingentes Epicyclos volvuntur, atque ita ex summo cœlo, ubi propter summam distantiam non possunt videri, descendant interdum & conspicua fiant; neque sunt stellæ caudatæ, ut sentit Cardanus, quæ tamen terris caudam suam non semper obvertant, ut appareant caudatæ. Ratio est, quia imprimis sine fundamento finguntur ignitæ hujusmodi circulares orbitæ. Secundo, si descenderent ex sublimiori loco cometæ, ac si fierent conspicui, deberent initio minores apparere, cum videlicet ex alto veniunt, sensimque accedunt; hoc tamen constat esse falsum.

Conclusio quarta: Non est stella apparens detectis maculis & quasi velamento materiæ striatæ, illam ante contegentis, ut vult Cartesius; quia perindè maculæ istæ, ex vorticibus Cartesianis erumpentes, stellas fixas quandoque occultarent, quod nunquam factum.

Conclusio quinta: Nec materia eorum sunt halitus pingues & viscosi ex aqua & terra etiam super lunam elevati. Nam hoc prorsus improbabile videtur, quia tanta interdum cometarum est magnitudo, ut terram millies excedant; & aliqui observati sunt durare per sex menses, alii per unum, alii per duos annos; unde necesse esset, ut terra tota solveretur in halitus, ex quibus tanta & tam crassa moles conficeretur. Deinde non videtur credibile, quod ascendere possint halitus terrestres supra Jovem.

Adverte tamen conclusionem hanc procedere de cometis propriè dictis & superlunariibus, illos enim cometas minùs strictè tales, quos dixi præced. quæst. aliquando apparere in aère, non renuo constare posse ex halitu terrestri accenso in suprema regione aëris, modò tamen parvisint, & non diu durent; vide rationes ibidem assignatas. Rejctis igitur aliorum sententiis sit.

Conclusio sexta: Probabilissimum est, cometas fieri de novo ex materia & vapore cœlesti effluente tum ex materia solaris, tum aliorum planetarum, qui vi siderum condensatus & alteratus vel accenditur, vel certè radios Solis excipit instar siderum. Ratio deducitur ex dictis, quia à materia sublunari, vaporibus & exhalationibus terræ fieri non possunt, ut patet ex allatis rationibus. Ergo, à materia superlunari. Secundo, quia certum est, maculas & faculas erumperè à Sole majores ipsâ terrâ: est autem observatum apud Ricciolum, uti & se observasse testatur P. Christophorus Scheinerus in sua Rota Ursina, quod eo tempore, quo cometæ apparent, nulla apparuerit macula circa Solem, ut anno 1618. Quod signum non omnino vanum esse potest, materiam illam solarem (uti quoque cæterorum astrorum) longius à Sole effusam in cometam efformatam fuisse. Tertio, si novæ subinde in firmamento stellæ sunt ex materia cœlesti natæ, quæ deinde iterum consumptæ quasi exspirârunt, cur non potest ibidem ex eadem stella caudata aut crinita nasci, & ad tempus lucere? Hinc orta celebris illa cœlestium cometarum à septem planetis sumpta divisio, qua Saturno plumbei, Jovi argentei, Marti rubei, auri Soli, flavi Veneri, cœrulei Mercurio, pallidi Lunæ adscribuntur.

Conclusio septima: Causa formalis, sive forma substantialis cometarum est eadem cum causa formali, sive cum forma ipsius cœli. Ratio est, quia vapores & exhalationes habent eandem cum aqua & terra, à quibus exeunt; ergo etiam cometæ eandem habebunt formam cum cœlo planetarum, à quo per virtutem Solis & siderum generantur.

Conclusio octava: Causa effectiva cometarum est ipsa vis activa Solis & siderum. Nam quemadmodum vis activa Solis, & siderum & planetarum potest influere & alterare corpora sublunaria, ita etiam poterit alterare corpora cœlestia illa condensando, calefaciendo & illuminando.

Colliges primò ex P. Arr. D. unica de cœlo. sec. 3. n. 2. Aliquos Cometas esse miraculose à DEO procreatos, & hi possunt è quacunque materia fieri & procreari, quia cum à Deo miraculose fiant, non repugnat, à DEO illos ex quacunque materia ad illius beneplacitum procreari.

Colliges secundo: Cometam sublunarem & minùs propriè dictum esse exhalationem pinguem, crassam, copiosam, partibus benè densis in suprema regione aëris accensam. Causa vero efficiens horum cometarum est tum calor vapores copiosos attenuans, & usque ad supremam

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Get Smart

Over 2,000 years of
human knowledge in
797,885 volumes

Instant access
\$8.99/month

Continue

*Fair usage policy applies

qui vigesima sexta Decembris anno 1680. tristia quæque ac ominosa nunciavit. Cometa erat, qui stationem initio in Antinoi, aliàs Ganymedis æde posuit, sidere hoc integrè occupato. Traducta per Antinoi corpus siderea virga constellationem aquilæ ita possedit, ut collum ejus flammæo ense secuerit, stella illic col'ucente penitus obtecta. Eo tandem *Facula* se hæc extendit, ut Delphini dorsum radens adusque dexteram Cygni alam pertigerit. Cursum deinde mutans, Pegaso ac Andromedæ imminuit. Fuisse Ganymedem super Asiæ partem Monarcham, ac grave inter reges bellum concitasse, scribit Sabellicus. Aquilam Romani insignie Imperii, Delphinum tempestates portendere, Cygnum seu colorem candidum colore, Pacis nuntium, quis ignorat? Hac siderum conjunctione nemo non per flammantem cœli linguam gravissimam tempestatem ab Asiatici Ganymedis gladio Romanæ Aquilæ denunciaram interpretabatur; eam nimirum, qua universam Hungariam ac Austriam inundavit; fixis ad ipsum Romanæ Aquilæ nidum Viennam hostilibus castris & hac Imperatoriâ sede in dubiam aleam redacta; malo principio Austriam funestatam, hodierni cineres loquuntur, & tantum non universalem cataclysmum sanguinea cometæ cauda denunciâsse timebatur. Verum sic hostili gladio ex omni latere ad usque jugulum petita Aquila felici exitu coronavit principium malum: quando velut Cygnus aquis ablutus non obrutus, Pacis candorem, armorumque silentium cum Delphino anno 1697. iniit: Est autem Cygnus pacis amicus, Æliano teste. Otomannum autem Ganymedem, qui velut marina bellua Austriacam Andromedam uno rictu, hiatuque sorbere affurrexit: non tantum Lotharingici Persei, advolantisque Polonicæ albæ aquilæ auxilio ex Christianitatis corde Viennâ avertit: sed & ipsum tanquam Prometheum vinculis ligatum repetitis victoriis vulnerat, recentique usque fermè ad internecionem clade die II. Septembr. 1697. sauciavit. In pietatis armis entheatus Politicus, licet funesto terreatur sidere, gloriosa tamen lauro finem coronabit. Nam & siderum Monarcha principio nubibus involutus, mox erumpit illustrior; & fax jactata clariùs rutilat, & aurum in igne probatum purgatur, & navis agitata procellis altiùs surgit, velocius currit, ipsi turbines flabra sunt, quibus ultra Herculis cancellos portatur. Et Austriaca Potestas tot probata casibus, vexata insidiis, jactata fluctibus, felici exitu in utriusque & orientis & occidentis Imperium gloriosa inferet vexilla, ex utroque Cæsar.

QUÆSTIO III.

De Figura ceu prima proprietate Cometarum.

Quinq̄ue potissimum quasi proprietates cometarum, de quibus quæstio institui potest, observantur. Prima est figura, præsertim cauda illa minax, quæ flagelli instar mundo sublunari exoritur. Secunda est magnitudo, tertia color, quarta motus, & quinta demum duratio. De prima hæc duntaxat erit sermo, tametsi jam superiùs in quæst. I. aliquid sit actum. Hanc fusiùs & eleganter M. Manilius l. I. Astron. hæc versibus exposuit:

*Diversas quoque per facies accensa feruntur
Lumina, quæ subitis existunt nata tenebris.
Nam modò ceu longi fluitent de vertice crines,
Flamma comas imitata volat, tenuisque capillus
Diffusos radiis ardentibus explicat ignes.
Nunc prior hæc species diversis crinibus exit,
Et globus ardentis sequitur sub imagine barbæ.
Interdum æquali laterum compagine ductus,
Quadratamvè trabem fingit, teretèmvè columnam.
Quin etiam tumidis exæquat dolia flammis,
Procero distenta utero, parvosque capillos
Mentitur parvos ignis glomeratus in orbes.
Hirta figuratur tremulo sub lumine messis.
Lampadias fissus ramosos fundit in ignes.*

Ita fulsit cometa facis ardentis instar anno Christi I. & anno 68. visus gladio flammeo modo similis, imminens urbi Hierosolymæ. Anno deinde 72. jaculi similitudine apparuit; columnæ verò imaginem referens ortus est anno 384. similiter & lanceæ figuram retulisse notatus anno

550. In modum maximæ trabis per 4. menses visus est 1017. Mirabilis & singularis planè videbatur cometa anno 1180. nam serpentem hirsutum repræsentans nunc progrediebatur; nunc in spiras se colligebat; nunc cum horrore intuentium, quasi inferiores ex alto devoraturus esset, humani sanguinis avidus vastum rictum aperiebat. Anno 1511. illuxit cometa in Lombardia instar ignei pavonis, è quo, cum evanisset, tres lapides sulphurei deciderunt, quorum primus 160. alter 60. tertius 20. libras pondere æquavit. Anno 1541. cometa visu terribilis Draconis formam referens, caudamque prælongam igneam extendens die 2. Aug. conspectus est. Hæc occasione figuræ diversæ in cometis annotatæ, eruditionis causâ annectere placuit.

Observa tamen, differentias cometarum potissimum ex sola dispositione visus noctis inter Solem & cometas oriri, procul nempe hujusmodi corpora aliter ac aliter in oculos nostros incurrunt. Unde benè etiam Seneca l. 7. c. 11. de cometis differens ait: Sive sint aliquæ differentiæ illorum, live non sint; eadem fiant omnia ratione necesse est. Quod si tamen cometæ extraordinariâ & insolitâ apparuisse figurâ, quales paulò ante enumerati censentur, ab Astronomis adnotentur, singulari haud dubio divinâ ordinatione ad erudiendas mortalium mentes de secuturis insolitis sinistrae aut prosperæ sortis eventibus ita effigiatos fuisse credi potest.

Dubitabis nihilominus & quæres, quomodo caput cometæ constitutum sit? Resp. & sit

Conclusio prima: Caput cometæ formatum ex materia cœlesti, benè compacta ambitur & cingitur ab exhalationibus vel partibus æthereis minùs densis & opacis. Rursus licet sit opacum ac lucem reflectat, habet tamen etiam aliquam diaphaneitatem, qua lucem transmittit, siue constat tenuiori, & diluiori materiâ porisque intersita, ut radiis solaribus haud difficulter transitum concedere possit. Non est accensum, sed duntaxat à Sole illuminatum. Ratio asserti ultimi, de quo maximè controversia est, ex eo desumitur: quia si cometa ignis esset, motus ejus nequaquam esse posset adeò regularis, & constans, neque caput ferret, neque comam projiceret, utpote temerè propulsus violento actionis igneæ impetu, neque durare tam diu posset. Deinde ignis perpendiculariter sursum tendit, cometæ verò cauda deorsum aliquando, sæpè oblique, & semper rectâ ex adverso Solis porrigitur. Hinc sequitur

Conclusio secunda: Cauda cometæ est rarior adhuc materia, quàm illa, unde caput cometæ constat, sed ejusdem tamen rationis. Non verò est ab intrinseco accensa & splendida, sed opaca & illuminata à solari lumine per caput cometæ transmissio. Ratio est, quia, sicut per quodlibet foramen, aut particulam vitream convexam Sol radiosâ pyramide in conclave illucet; aut per varias sæpè nubes luminosus tractus sursum, deorsumve projicitur, cum vel ignea cœlo tela mitti, vel cœlestes virgas vibrari dicimus; eodem modo transparens esse potest cometæ corpus, & ideò radii solares per illud vibrantur. Sic etiam conspicitur in vitreo globo solido, aut aquâ pleno, ita per angustum foramen in obscurum cubiculum illabente, ut pars radorum in parietem album incidat, pars margine globi excipiatur. Confirmatur hoc potissimum ex eo, quòd in omnibus cometis, qui ab annis centum apparuere, cauda semper in adversam à Sole partem protenditur; quod argumentum est, caudam illam esse rariorem materiam à radiis Solis per caput & corpus cometæ trajectis & refractis illuminatam. Aliquando tamen observatum est, cometam caudam projicere in oppositum alterius stellæ valde lucentis, & præcipuè Veneris, quia tunc cauda formatur ex radiis Veneris. Hinc

Benè explicari potest primò, cur cauda minùs sit illuminata, quàm corpus cometæ, ratio est, quia exhalationes & partes ætheræ rariores, formantes caudam, sunt minùs opacæ, atque adeò reflectunt minorem lucem, quàm corpus cometæ.

Explicatur secundò, cur cauda soleat esse latior in fine, quàm in principio, imaginem pyramidis inversæ effigians. Ratio est, quia radii refracti postquam uniuntur in aliquo puncto, deinde decussantur, & divaricantur, atque adeo post decussationem caudæ incipit latescere. Seu ut alius fors clariùs explicar; quia in priori parte cometæ collecti sunt radii, deinde vero paulatim diffecantur & diffunduntur, eo ferè modo, quo nebuloso interdum cœlo Sol per quædam nubium foramina radios, & virgatum veluti faces jaculatur in exitu compressos, sed paulatim se diducunt & spargentes.

Explicatur tertio: Cur aliqui cometæ criniti sint, alii barbati? quia aliquando radii materiam cometæ densiorem non possunt pervadere, sed hæc illac disperguntur, & rebulliunt in superficiem, eamque veluti coronant, & crinitam efficiunt. Quia vero radii sæpiùs non per ruperunt initio materiam, postea vero dissolvente se materiâ viam reperiunt, propterea contingit non raro, ut barbatus ex crinito fiat cometes, sicut vice versâ ob contrariam rationem ex barbato efficitur crinitus. Cujus etiam rei causa esse potest, major aut minor accessus ad Solem, ut benè observavit Tycho in cometâ 1584. cum enim propior Soli est Cometes, comantibus apparet radius, cum recedit, promittitur illi cauda,

cometa erat, occupato, illum ejus è hæc exursum de rtem Mo mani insi colore, Fa n cœli lin nunciatam ;; fixis ad in dubiam & tantum Verum sic it principi norumque teste. Or. uno rictu, onicæ albæ ometheum mem clade sto terrea nicipio nu vigne pro ines flabra calibus, ve ærium glo

litui potest, instar mun us, & quin ius in qua st ribus expo

flammivomo uit; columnæ notatus anno 550.

Explicatur quartò : Cur Cometæ aliqui caudam initio non habent, deinde verò illam acquirant, vel etiam illam amittant; hoc enim ex eo evenit, quia radii non initio penetrant opaciorē materiā, quam deinde sensim pervadunt; sin autem condensetur materia, Cometæ prius comati aut caudati, glabri omnino fiunt.

Argues tamen adhuc contra dicta primò: cauda cometæ aliquando non omnino in directum Solis, sed deflectendo ab opposito in aliquam partem projicitur, ut de cometa ann. 1558. observat Rothmannus, de cometa anni 1577. notat Tycho, & de cometa ann. 1518. asserit Snellius, quando cauda non illuminatur à radiis solaribus. Respondeo, oriri hoc ex diversa figura cometæ, quæ figura causat diversam refractionem; sive clarius: fieri hoc, quia radius propter profunditatem & variam opacitatem capitis cometæ avertitur, ut non exeat in oppositum; ideòque solet id evenire ipso statim initio, quando adhuc est opacior materia, & indigesta; ubi autem opacitas illa major fracta fuerit, laxat exitum, & tunc radius in directum emicat.

Argues secundò: Et est potissima objectio, licet radii per refractionem inflectantur, & faciant angulum, adhuc tamen nunquam propagantur per lineam curvam, sed solum per rectam, constat autem, quod sæpè apparuerit cauda curva, falcata & arcata, ergo. Respondeo, ut superius annotavimus, id oriri ex sensuum illusionē. Neque enim est novum, rectam lineam contemplanti à longè videri curvam. Sic navigantibus littora etiam recta videri curva. Ratio vero à priori potest desumi ex definitione lineæ circularis, atque adeo curvæ; omnis enim linea, cujus omnes partes æquè distant ab aliquo puncto, quod est centrum, est circularis, & curva, sed aliquandò linea recta potest ita videri à longè, ut oculus non distinguat, quæ pars sit distantior, sed ita, ut omnes videantur æquè distare ab oculo, unde tunc objectum videbitur circulare & curvum. Secundo potest dici, quod tunc falcata appareat cauda, quando aliæ illius partes apparent altiores, aliæ depressiores; tunc enim fit quædam quasi curvatura. Atqui partes illæ, quæ sunt propiores spectanti, apparent altiores, quæ vero remotiores sunt, apparent depressiores, sicut in longa porticu extremum tabulatum notabiliter inclinatum videtur; ideo cometæ cauda licet recta semper sit, videtur tamen aliquando arcuata. Vel demum potest id accidere propter refractionem radiorum in capite ipsius cometæ, eo modo, quo remus in aqua fractus apparet.

Colliges, quod in comeris sublunaribus, qui fiunt per accensionem, cauda possit formari ex vaporibus accensis in longum protensis. Unde contingere potuit, quemadmodum Historici testantur, ut aliquando cometæ sublunares scintillas in terram excusserint.

Colliges secundò ex Hevelio, nullum cometam propter diversitatem materiæ, halituum scilicet, nucleorumque commotionem, tum etiam diversissimam distantiam cometæ à terra colorem, lumenque suum, licet hoc prorsus à Sole hauriat, illum verò etsi ex unico tantum Planeta deducat, constanter per totum apparitionis tempus conservare posse, sed assidue lumen, colorem, formamque capitis ea propter mutare, & non nisi certis quibusdam diebus splendidiori, amœniori, & majori specie videri.

Colliges tertio: Quo altiori loco cometæ existunt, eò cauda necessario minor comparabit; in altissimo vero æthere ne quidem ulla sæpè comparere poterit; nam quo altiori loco cometa existit, eo Sol magis post ipsum corpus cometicum caudam producendo occultabit. In altissimo autem æthere, cum ob minus reputandam distantiam Solis & terræ linea directionis caudæ à Sole per corpus cometæ producta fiat propius parallela lineæ visionis in terra; ideò cauda necessario post ipsum corpus cometicum projecta visui terreno patere non poterit. Ita credibile est, si stellæ remotissimæ firmamenti radios solates trajici permitterent sicut corpora cometica; quod lingulæ à Sole collustratæ haberent post se caudas, quæ tamen hic in tellure à nobis ob immensam distantiam obstantibus earum corporibus videri non possent.

CONCLUSIO POLITICA.

Incentores malorum ne tolerantur.

21.

N. 21.

Plè crudelèr te cupio, Politice. Teste Sophocle, Medici amaram bilem amaro remedio *Soph. apud Plin.* diluunt. Cometæ siderum abortus, & amari nuntii morborum atque bellorum, acuta orientis Solis luce pelluntur. Caudatis his oculis Sol spina est. Venenatas bestias flammeus gladius expurgat. Paradisus non tolerat aspidis venenum. Malorum incentores venenum humanæ conversationis sunt, in commerciis contagium: contactu nocent. Abortus humani generis sunt, pestis Reipublicæ. Pia crudelitas est exilii aut pœnæ malo malo mederi, semina opprimere impietatis. Scelus amat, qui tolerat sceleratos. Impius est, qui cum potest, non vult scintillas incendiolorum restinguere. Grassatur in vicinas ædes flamma, cum proximus ardet Ucalegon; & ni è consortio pestifer ablegetur, socium intoxicat; huic qui societati favet, fovet. Unius culpa in plures redundat: & *malus ipse fiet, qui malo convixerit;* Menander, consentit malo, qui malos tolerat; tolerat, qui non tollit. Monet Statius Poëta:

- - - *Primo in limine siste*

Conatus scelerum, atque animos infanda parantes.

Strab. l. 5.

Extinctum carbonem qui tangit, tingit manus. Scelerato qui convivit, fit socius culpæ: hic niger est, hunc tu cavere memento. *Quotidiano contactu etiam sapientie studiosi contaminantur.* Just. Lips. Rescindantur pernicioosa membra, ne corpus Reipublicæ inficiatur. Vertem & Catilinam quot Philippicis insequeretur Romanorum Consulum eloquentissimus; ne suis ipsi probris avitæ gloriæ notam iurant, sui que sequaces in partem pertrahant morum cotruptelam. Ovidius canit:

Lips. l. 2. manu- duct. disert. 21.

*Dum spectant oculi laesos, laduntur & ipsi
Multaque corporibus transiione nocent.*

Integer grex quomodo lue correptus ab it in ruinam? à vicina ove labe contrahitur: & serpit membrorum consanguinitate intestinum morbi malum, quoad propinquitate cor, vitæ caput corripitur.

Juven.
Sat. 2.

Dedit hanc contagio labem. Juvenalis.

Livius l.
26.

Cùm Hannibal Romam comprehendere bello quæreret, Saguntinos belli incentores aggressus est. Cùm domesticis seditionibus res Romana turbaretur, in dissidiorum capita Julius Cæsar animadvertit. Et Alexander coercitione tredecim seditiosorum militum toti exercitui quietem invexit. Seminâ malorum elide, & perniciofa herba non pullulabit. Fontem obstrue, ne in torrentes excreseat.

QUÆSTIO IV.

De magnitudine, colore, motu, duratione, & reliquis proprietatibus Cometarum.

Conclusio prima. Cometarum magnitudo varia est, sive in capite, sive in cauda. Patet hoc ab inductione variorum cometarum. Ann. 1427. visus cometa 4000. milliarium Germanicorum occupavit, qui anno 1456. fulsit plusquam duo cœli occupavit signa. Tantum annus 1556. spectavit, ut (verba sunt Bodini) *non tantum expirationes levissima & arida, sed nec omnes quidem sylva ac nemora, quotquot erant ubique terrarum, pabulo bimestri, quo luxit, sufficere potuissent.* Testatur Tycho caput cometæ anni 1577. fuisse dimidiâ parte minus, quam Luna. Cometes autem anni 1618. fuit milliarium Germanicorum 382700. sicque potuit septuagies totam terram circumligare, imò, ut ait L. Rhodes, septuagies possit aliquis totam terram percurrere citius, quam caudam illam adeò magnam. Sub Aristæi Imperio lucens cometa tertiam cœli partem longitudine implevit. Attalo regnante tantus erat, ut in immensum extensus, cœli plagam, cui lactea nomen est, æquaret, ita testatur Seneca qu. nat. l. 7. c. 15. Longitudo ultimi cometæ 1680. varia fuit, donec minor semper factus tandem evanuerit. 29. Decemb. 60. gradus in circulo suæ Sphæræ maximo occupavit, qui in globo terrestri efficiunt 900. milliaria Germ. Latitudo verò eodem tempore habuit 4. gradus seu 60. milliaria. Ex quo universaliter deducitur, superlunares maximè cometas, de quibus potissimum agitur, ingentis omninò vastitatis esse debere, cùm eandem cum planetis altitudinem occupantes, longè tamen majores spectantibus appareant.

Notandum tamen ex Hevelio, duplicem esse cometarum magnitudinem, aliam apparentem, aliam veram; illa est, quæ oculorum judicio, & instrumentorum dimensione, vel etiam à rudioribus secundum pedes, ulnas, imò perticas & hastas discretione factâ designetur, quæque pro temporis diversitate sit diversa. Vera autem est ea, quam revèra possidet cometa, atque in semidiametris terræ, vel secundum milliaria aut stadia determinatur. Apparentem proinde longitudinem oriri docet ex vario cometarum situ, distantia à terra, item elongatione à Sole, anguloque visionis & similibus; veram autem caudæ longitudinem, ut plurimum ab amplitudine Atmosphæræ cometicæ dependere ait, ita scilicet; ut hæc cò major sit, quo Atmosphæra amplior, nucleiq; capitis solidiores sunt.

Conclusio Secunda: Color Cometarum non est verus, sed tantum apparens, illéque varius & multiplex juxta variam dispositionem materiæ. Candidus seu albi coloris cometa ex materia rariore, ut patet in lino succenso & magis tenui, & dominio Mercurii oritur, unde Mercurialis vocatur. Rubicundus ac sanguineus propter densitatem ac crassitiem exhalationis, ut in pice videtur, propterquæ dominium Martis conspicitur, unde Martialis à Mathematicis dicitur. Lucidus naturam refert sui gubernatoris Jovis, quem ob id Jovialem nominant, quia Jupiter nec est fulgoris rutili, neque albicantis, sed medii. Si denique materia cometarum multum compacta est, dabit colorem puniceum, qualem ligna duriora fundunt: si humida cætuleum referet, qualis in vino sublimato spectatur. Minerales etiam exhalationes coloris diversitatem cometis sublunaribus affundere pariter possunt, nam candidam camphora, pix græca rubeam, sulphur cæruleam, sal ammoniacus viridem, antimonium crudum rufam, scobs eburnea. sublividam alit flammam. Verisimile etiam valde est cometas in colore rubicundiores igneosque magis & lucidiores, nobis plerumque esse viciniore.

Observant præterea Astronomi, quòd Lunâ præsentem magnâ variatio cometis induci soleat; nam obscurius & pallidius illorum corpus plerumque comparet cum minori cauda. Lunâ verò occidente & occumbente mox corpus lucidius cū cauda longiori in conspectum venire appetit.

Conclusio 3. Motus Cometarum duplex est, unus diurnus, quo circa terram volvuntur spatio viginti quatuor horarum. Aliter vocatur motus raptus, & primi mobilis ab oriente in occasum, quo unâ cum Sphæris cœlestibus, supremaque aëris plaga in gyrum volvuntur.

Alter proprius, quo movetur in circulo maximo circa Solem, vel ab occasu in ortum, vel à Septentrione in Austrum, vel ab Austro in Septentrionem. Seneca narrat duos, unum tempore Claudii, alterum tempore Neronis motos à Septentrione in Austrum. Unde communior eorum motus est in Septentrionem, quod Aristoteles & plerique Astronomi observaverunt. Ita testatur Nicephorus de cometa viso tempore Theodosii: Régimontanus de cometa 1475. Gemma Frisius de cometa 1552. & alii de eo, qui visus est anno 1618. & penè omnes affirmant de nupero, quia affulsit 1680. in nostra regione à 26. Decembr. usque ad 5. Febr. anni 1681. à spica Virginis progressum dirigens versùs Ganymedem, ubi ad diem 26. Decembr. miri splendoris albicantis caudam amplam, valdeque illustrem & longum per collum Aquilæ, ultra etiam alam dextram Cygni trajiciens apparuit: Perrexit porro per caudam Delphini, Equum minorem, Pegasus, caput Andromedæ, & caput piscis Borealis ad Triangulum; ultra quod caudam rarissimam & tenuissimam exhibens, tandem in Februario disparuit.

Quæres, quæ sit causa hujus posterioris motus? Respondeo, cum cometæ motus est regularis, qualis solet esse superlunaris, referendus est in intelligentiam, sicut motus Astrorum, est enim incredibile, quod excogitarunt Keplærus & Cyzarus motum illum trajectorium esse instar fulminis; quomodo enim ille posset esse adeo perennis & regularis. Cum vero irregularis observatur, signum est, cometam esse elementarem, & temere ferri huc & illuc ludibrio causarum accidentalium. Movetur enim cometa ad motum sui pabuli ex septentrione scilicet, ut asserit Seneca in occidentem per meridiem, & ex septentrione in orientem, secutus non certam viam, sed pabuli sui venam, quoniam ignium materia suum alimentum sequitur, ut est videre in stupa. Hinc aliquando agitur motu, si nempe deficiat materia ex parte inferiori, si vero ex eadem parte accrescat, rapitur motu deorsum inclinante. Præterea varium seu erraticum cometæ hujus motum à sidere prædominante ficti præter Aristotelem testatur Scal. exerc. 70. & 131. qui sic scribit: etenim, quam mareiam informem sidus ab ima nostra traxerit regione, quare nunc abs se compactam, formatam, libratam, sibi propiorem non secum evehat? sustinet igitur eum stella, & ut ita dicam, parens ejus: quasi cum à Sole nubes suspenduntur. Quid mirum si secum trahit? eadem namque potestate quippiam & attrahi & retineri alibi disputatum est. Hæc Scalig.

Hic tamen observandum est, tam celeri motu cometas interdum progredi; ut, cum ad occidentem apparere incipiunt, intra dies paucos solem ita antevertant, ut matutini orientur, & hoc modo unus idemque cometa & orientalis & occidentalis re ipsa iisdem seu unius paralleli incolis apparere possit, quod, qui exactè non animadverterunt, unum & eundem cometam pro duobus ac diversis habuerunt.

Conclusio quarta. Duratio cometæ sublunaris pendet à materiæ incensæ & qualitate & quantitate, prout enim multa copiosaque materia, cæque vel benè compacta & tenacior vel rarior fuerit, ita vel longiore vel breviori tempore durat cometa. Illam enim materiam flamma seriùs pervadit, & diuturnum ab ea pabulum præbetur; hæc celeriter consumitur. Quia verò universa horum cometarum materia non eodem modo sublevatur, inque tantæ molis coagmentatur corpus, sed subinde novæ exhalationes ad eandem accedunt, quæ augent molem, & sovent incendium, fit, ut tam diu cometa duret, quoad conveniens nutrimentum elevetur, & alimentum fomiti nutriendo sufficiat. Causam verò majoris aut minoris durationis in sublunaris cometis esse majorem aut minorem resistantiam materiæ contra solates radios, à quibus dissipatur majori aut minori temporis spatio.

Ex quo colligitur, de tempore durationis nihil omninò certè determinati posse. Unde nec sententiæ Philosophorum inter se conveniunt. Plinius enim brevissimum, inquit, quò cernerentur, spatium septem dierum annotatum est; longissimum octoginta; sed exempla huic doctrinæ dissimilia compluta inveniuntur. Lubicnecius enim 8. cometas invenit senis mensibus durasse, nempe anno à Christo nato 60, 64, 78, 145, 337, 603, & 1240. Verum & octimestres spectavit annis 375. & 975. ut annotat Calvisius ex Cedreno. Quinimò Josephus paulò ante excidium Jerosolymitanum per totum annum cometam gladio similem in cælo conspectum esse scribit: quem admodum & stella illa, quam elapsum sæculum vidit anno septuagesimo secundo, sedecim integris mensibus in asterismo Cassiopeæ hæsit. Quod etiam de stella natali Salvatoris prælucente dicitur, eam biennio integro affulsisse. Sed hæc postrema tria phænomena prodigiòsa potius sunt, quàm quæ naturaliter generentur.

Conclusio quinta. Tempus cometis supernaturalibus nullum omninò fixum est, ut eorum causis efficientibus colligi potest. Sublunares vero generantur potissimum cum magnæ sunt siccitates secundum Arati versum:

Sapè dat horrendos tempestas sicca cometas.

Cùm enim aëris regio siccis abundat exhalationibus, facile hæc flammam concipiunt & exar-
descunt in cometas accedentibus maximè aliarum materialium pinguibus & sulphureis efflu-
viis. Gignuntur autem ferè in Autumno, quoniam ea tempestate intensus æstatis calor exha-
lationum materias consumens, aliquantum remittit, attamen tantus adhuc viget, & halitus ex-
citare possit, quos & moderatum frigus condensat, & antiperistasis vel attritio, aut Solis radii
dein succendunt. Raro in hyeme generantur, nam tempus frigidum æquè ac humidum cau-
sæ materiali adversatur, calidorumque vaporum ascensum prohibet & retundit. Nec verò ob
humiditatem nimiam cometarum patui propitium est, tenuis enim calor ejus vis insuffici-
ens est ad tantam viscosarum exhalationum molem elevandam, quanta ad vastum cometæ
corpus efformandum requiritur.

Quæres: An possit saltem proximè cognosci distantia cujusque cometæ à terra? Re-
spondeo affirmativè, & tres statuo modos ex Blancano, primus est ex paralaxi, quam come-
ta ab aliqua stella fixa obtinet. Cùm namque cometæ motum nedum diurnum parallelum
æquatoris, sed etiam annum possideant, observetur cometa, quando incipit oriri, aut manè,
aut vesperi, & est propè horizontem, quamnam distantiam obtineat ab aliqua stella ei supe-
riori; & deinde, quando jam circa verticem est, notetur, an eandem distantiam adhuc obti-
neat. Quod si non obtinet, signum est, non esse inferiorem stellis fixis, sed in ipso firma-
mento lucere, si vero distantiam mutavit, signum est, eum esse inferiorem. Cùm enim stellæ
ob remotionem diverso loco, in quocunque situ sint, non aspiciantur, si & cometæ seu in Ho-
rizonte, seu in Meridiano, in eodem situ intueantur, cum ipsis eadem distantiam potiri judi-
candum.

Secundus modus desumitur ex duobus locis distinctis per aliquot gradus ad invicem, sed
tamen sub eodem meridiano existentibus; namque si cometa eadem horâ observatus, eandem
ab aliqua stella fixa, quæ sit in eodem meridiano cum cometa distantiam habet, signum est,
nullam pati paralaxim. Quod si à duobus observatoribus diversæ ab ea stella observatæ sunt
distantiæ, jam paralaxim patitur, quæ quanto major est ut diximus eo cometam ostendit terra
viciniorem.

Tertius modus est, per filum, nam cum cometa, cum proprio cursu lentescit, vix movea-
tur ab occasu in ortum; tunc quando cometa Meridianum tenet, observetur, quibus cum stel-
lis in rectam Lineam sit prætenso ante oculos filo, qui & per cometam, & per duas stellas in
directum ad Meridianum positas & cum eo parallele se habentes transeat; quando vero ea
prope occasum versatur, iterum observetur; nam quò iis stellis, aut filo per eas extenso de-
pressior est, eo majorem paralaxin recipit, terraque vicinior dignoscitur.

Nota quod etiam iste modus observandæ paralaxis, possit adhiberi in Saturno & multò
securius; cum vix moveatur & ejus motus certus sit. Si mutet distantiam prope Horizon-
tem, signum est illum aliquam pati paralaxin; si vero non, eandem distantiam obtinere.

CONCLUSIO POLITICA.

Nil violentum diuturnum.

Percurre Romanorum, à primo eorundem Fundatore Julio, Cæsarum vitas, haud te-
merè quemquam invenias, quem non violentus ensis, actusque in jugulum mucro
eripuit. Testis est dictus Julius Cæsar, testis Claudius Domitianus, C. Caligula,
Nero Claudius, Vitellius & Aurelius Antoninus: Testis Ælius Pertinax, qui octogesimo
Imperii die à militibus, Juliano auctore, occisus est. Hoc ipso septimo Imperii oc-
cupati mense à Septimio Severo obtruncato: Ab Ælio Pertinace usque ad Numerianum
Cari filium, nonaginta ferè annorum spatio, viginti circiter Imperatores suorum insidiis vi-
olentè perierunt: Ipse Augustus, modestiâ atque prudentiâ verè Augustus, rebellantis populi
insidiis, atque violentiis non caruit. Nimirum utroque & Græcæ & Latinæ eloquentiæ
Principe Demosthene & Cicerone teste: *Nihil violentum diuturnum, neque ulla vis imperii tan-
ta est, qua premente metu possit esse diuturna, nihil magnum nisi quod placidum.* Violento ense
falces Imperii obtinuerunt; virgâ ferreâ tenuerunt. Severitate atque despoticâ potestate ha-
benas constrinxerunt; violento ense perierunt. Veluri frameata sidera in minaces enses,
virgatesque caudas excrescunt, non nisi funesta, & violenta belli mortisque præfagia denun-
ciant, truci imperio cœli subsellia ambiunt: aut velut deciduis foliis, desiccatisque cristis
majales arbores mense suam amittunt decorem, ac cum inconstantis Aprilis periodo imperii
florem mortuali Epilogo terminant. Ita strictâ nimiam manu gestata sceptrâ repentino exi-
tu

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Know Your Bible

Forgotten Books'
Full Membership
provides unlimited
access to more than
28,000 volumes of
Christian literature for
\$8.99/month

**HOLY
BIBLE**

Continue

*Fair use policy applies

QUÆSTIO V.

De Prognostico, seu significatione & effectibus Cometarum.

E Numeratis generibus & formis, causis & proprietatibus cometarum, de prognostico seu significatione eorundem etiam agendum. Et quamvis receptissima hæctenus apud sapientissimos quosque tam Philosophos, Astronomos, Historicos ac Poetas, quam etiam Ethicos & Theologos ea fuerit opinio, quam recentior Poetarum nonnemo his versibus exposuit:

*Unda, fames, ignis, contagia, praelia, motus
Terra, Regnorumque vices, post funera Regum.
Hæc sunt, quæ signat cæli tibi Munde cometes.*

Communi tamen huic assero acerrimè se se opponunt quidam & præcedentis & hujus sæculi Novatores statuentes, cometas omnes esse corpora omnino è facundiori naturæ sinu in sublimiori æthereâ regione genita vi prorsus naturali, aut esse mundo coæva sidera nec ad alium finem, quàm ad mundi ornatum & decorem, rerumque Cosmicarum varietatem & Creatoris gloriam enarrandam producta sine ulla cum rebus inferioribus & terrenis connexionem; adeoque nec quicquam triste aut fatale unquam portendisse, sed casu duntaxat factum, quod in Fatales orbis inferioris eventus, qui aliunde etiam, non ex oriente cometâ, contigissent, eorum apparitiones inciderint. Quid hæc in re nos sentiamus per sequentes conclusiones breviter expediemus, quare sit

Conclusio I. Cometas, qui fiunt in aëre, portendere naturaliter posse terræ siccitates, ventos, terræmotus, famem, & pestilentias. Ratio ex eo deducitur, quia significant, ex quibus constant, & in quæ dissolvuntur. Constant autem ex magna copia exhalationis sicca; siccitatem sequitur agrorum sterilitas, quia ob humoris inopiam terra annuas fruges proferre nequit. Hanc consequitur annonæ caritas, fames, & tandem pestis, tum ob fatidum deflagrantis materiæ balitum, à quo homines inficiuntur, tum propter nimiam corporum exsiccationem, & humidi radicalis consumptionem; unde levi occasione corpora morbo opprimuntur. Sequuntur inundationes aquarum & terræmotus; fumi enim illarum post incendium dissipati, & in aërem sparsi ventos cient, eosque præter solitum augent; venti mare commovent, ut non tantum naufragia accidant, sed etiam gravissimæ fiant inundationes & alluviones. Hi ipsi autem flatus, si tectæ includantur, eandem quatiunt, & vibrant, & commovent. Rationes has passim luctuosis exemplis omnium ætatum sæcula confirmant. Sic anno 1337. præter aëris corruptionem tantum locustarum agmen orhem infestavit, ut carum copia per aërem diffusa Solis conspectum eriperet. Anno 454. sub Theodosio secundo, ubi cometa evanuit, mare in terras mirum in modum effusum est. Tempore Anaxagoræ 75. diebus ardens hæc fax fatalis eam desit in tempestatem, ut lapidem vehiculi magnitudine avulsam in sublime turbo extulerit. Anno 1511. in Lombardia visus cometes in ventum resolutus tres lapides jecit, quorum unus sexaginta, triginta secundus, & tertius viginti libras appendebat. Cometes verò 1543. exhaust rivos, agri fructus absumpsit, & famem induxit. Sed his omisis nostrum duntaxat sæculum percurramus. Cometam 1602. ingens inundatio secuta, quæ Angliam damnis nullo auto redimendis affectit. Exortum 1610. gravissimam sibi pestem annuntiâsse Cracovia testatur. Anno pariter 1656. diram hanc flammam subsecuta pestis illa Neapolitana omnibus sæculis memoranda, quæ ad trecenta millia hominum spatio 5. mensium extincta sunt. Quem vidit 1668. ingens terræ motus, quo præcipuè Ragusa miserè vastata, comitatus est. Anno 1672. spectatus ingentem inundationem in Galliam invexit. Demum, quem annis 1677. visendum dedit, subsecuta est ann. 1679. lues dira in Hungaria, aliisque Provinciis & Regnis Cæsareis, præcipuè verò Viennæ in Austria miserabiliter grassata, ubi à Januario ad Novembrem inclusivè in urbe 49486. in suburbiis supra 30470. homines perièrunt.

Conclusio Secunda. Portendunt insuper mediatè ratione materiæ probabiliter bella, tumultus, Principumque & Regum mortes. Ratio est, nam materia cometarum cum sit calida & sicca, non solum aërem inficit, illum arefaciendo, sed humores etiam in humanis corporibus ad calidam & siccam intemperiem reducit, & choleram auget. Et quia mores animi corporis temperamentum sequuntur; hoc deinde temperamento ad impetus violentos, & rapaces, contentiones nimirum, rixas, & ad arma demum rapiuntur homines, imprimis verò Reges & Principes, qui cæteris sunt delicatioris, & animo etiam elatiores, quique hu-

mores habent ad accensionem magis accommodatos, & per acutis & periculosis morbis obnoxios, cum in deliciis vivant, & à multis rebus non abstineant, quæ in tam sicca cœli constitutione plurimum vitale robur oblædere solent, cujusmodi sunt exercitia vehementia, usus vinorum valde potentium & aromatum, nocturnæ commessationes, & id genus alia; Hinc enim fieri potest, ut faciliè intereant Principes, vel ratione intemperiei, vel bellorum occasione; ad quorum fata sequuntur regnorum & legum mutationes, quia novus Rex, nova lex, dici potest.

Ad hos effectus Cometarum etiam illorum causa efficiens, influentia nempe siderum aliquid conferre potest, docet enim Ptolomæus lib. 2. quadripart. operis, quæ à cometis portentantur, ejusmodi esse, qualia Marti, & Mercurio, & cæteris Planetis in præceptis suis assignant Astrologi. Quando ergo exempli gr. Martis naturæ vel Mercurii cometæ sunt, tunc bella, crudelitates, exitium & mortem delignant. Mars enim rixas, discordias, calumnias, bella, tumultus; Mercurius autem inconstantiam, mendacia, perfidiam, fraudes denotat. Quod confirmatur ex doctrina P. Kircheri in Physiologia nova de cometarum natura, ubi statuit, etiam cometas aliquo influxu mala quædam in mundo inferiori posse causate & præsignificare, utpote signa alicujus magnæ commotionis, quæ facta est in globis cœlestibus: unde postea terra fiat particeps talis influxus, debere enim pro indubitato haberi dicit, quod Sol non solum influat cum lumine & calore in corpora inferiora, verum etiam à natura donatus sit adhuc aliis virtutibus particularibus, quæ si aliquando in malefico situ Martis, aut infæusto Saturni aspectu infestentur, subito ab illa malignitate concitata commoveant illas horrendas conturbationes motus; quæ ab aliquibus vocantur *morbi Solis*. Unde deinde nascuntur sterilitates, siccitates, tertæ motus, inundationes, quæ damno afficiunt hunc mundum sublunarem, & insuper in hominibus bilem accendendo moveant bella, & similia, quæ magnas commotiones necessariò sequuntur. Non autem semper, sed solummodò, quando illi fumi ex illis vaporibus exhalati propter immensam materiam in altum evolant, & in æthere condensantur. Unde etiam si cometa spatio 30, 40, 50, annorum non apparuerit, mala tamen; (ut mortes Principum, pestes, fames, annonæ caritas, terræ motus) ingruere possunt. Hæc enim mala, ut plurimum etiam à suis causis proximis dependent; ut pestis adscribi debet dispositioni aeris, putredini venenosæ cadaverum & animalium, corrupto victui, & aliis malis conditionibus locorum, proximis causis contagiorum. Hæc Kircherus.

Conclusio tertia. Cometes omnes, etsi per se naturalem aliquam vim significandi habent, ut ex dictis liquet, potissimum tamen ex DEI beneplacito prænuntiare mortem Principum, bella, & alias hujusmodi plures calamitates. Constat imprimis hoc ex ipsis verbis Christi Luc 21. v. 10. *Surget gens contra gentem, & regnum adversus regnum, & terræ motus magni erunt per loca, & pestilentia & fames, terroresque de cœlo, & signa magna erunt.* Quod si intelligatur (ut quidam Commentatores volunt) de excidio urbis Jerusalem, constat certè, testibus Josepho & Eusebio, cometam illic excidio super urbem præluxisse; si de universali orbis interitu ante supremi Judicis adventum, sentiunt sane plures Doctores inter signa illa & prodigia in cœlo & stellis futuros esse cometas; quorum intuitu scelerati à peccatis deterreantur, & ad seriam pœnitentiam moneantur. Constat id secundò ex ipso ductu rationis & lumine naturæ; cum omnes nationes cujusvis Religionis ad conspectum harum fatalium flammaram exhorrescant, judicantes has ut signa impendentium calamitatum.

Confirmantur hæc inductione cometarum prioris & præsentis sæculi extracta ex Mundi mirab. Oeconomia Joannis Zahn. Anno 1500. cometes horrendæ magnitudinis apparuit, paulò post Bajazetes, Turcarum Imperator, urbem Methone, siue Modon dictam ad Venetos pertinentem, unà cum aliis locis in Peloponeso sitis occupavit. Dira insuper lues per totam Germaniam cum magna annonæ caritate grassari cœpit. Anno 1506. cometa illuxit, & mors Philippi Hispaniarum Regis, uti & pestis magna cum ingenti terræ motu Constantinopoli secuta. Bellum quoque Venetum decennale exarsit, quod Imperator Maximilianus, Julius secundus Pontifex, Ludovicus XII. Rex Galliarum, Ferdinandus Rex Hispaniarum confederati Venetis intulerunt. Cometam anni 1511. maxima clades inter Sigismundum Regem Poloniae & Ducem Moscoviæ comitata est, in quo 40000. Moscovitarum prope annum Boristhenem perièrunt. Subsequente verò anno tursus Ostrogus Dux eductis 17. militibus Poloni milibus 80000. Moscorum ad Ortam vicit. Cometa 1515. post se traxit mortem Regis Galliarum, maximas inundationes, sævam luem in Saxonia; Thuringia, Misniâque, ita ut tertia pars hominum vix remanserit, quibus accessit anno subsequente mors Ferdinandi Regis Hispaniarum & Vladislai Regis Hungariæ. Cometam 1517. secuta est expugnatio Hierosolymæ à Selimo Imperatore, & Hæresis Lutherana. Cometa affulgente 1521. mortuus Leo X. Pontifex Maximus, Alba Græca à Turcis expugnata. Bellum diuturnum inter Carolum V. & Franciscum Galliarum Regem exortum. Anno 1526, 27, & 28. cometæ attulerunt miseram cladem

re-

rognoſtico
tenus apud
tas, quam
nemo his

hujus sæculi
finu in ſubli-
ad alium fi-
& Creatoris
ione; adeo-
quod in Fa-
ant, eorum
nes breviter

æ ſiccitates,
cant, ex qui-
ionis licet;
res proſerre
dum deſta-
um exitia-

opprimun-
d incendium
are commo-
es & alluvio-
ommovent.

e anno 1337.
n copia per
ubi cometa
5. diebus ar-
e avulſum in
lutus tres la-
appendebat.
Sed his omni-

secuta, quæ
bi pestem an-
uta pestis illa
atio 5. menſi-
miferè valla-
nvexit. De
ngaria, aliis
liter graſſata.
homines pe-

liter bella, tu-
cum ſit cali-
umanis cor-
mores animi
violentes, &
imprimis re-
; quique hu-
mora

Ludovici Regis Hungariæ ad Mohatzium ; Budam captam, uti & Romanam Urbem ab exercitu Caroli V. Duce Borbonio occupatam ; irruptionem Turcarum in Germaniam, inde à Solymano Viennam Austriæ obsessam cum devastatione plurium Regionum. Anno 1533. Cometes ingentis magnitudinis visus est, subsecutum schisma Anglicanum hæresi conjunctum ob negaram à Romano Pontifice dissolutionem matrimonii, quo inducto Henricus Rex se caput Ecclesiæ edixit. Anno 1537. cometes apparuit, secuti ingentes terræmotus, æstas maxima, unde fontes & flumina exaruerunt, domorum ædificia ac sylvæ Solis ardore incensa. Cometes anni 1539. infelicem Ferdinandi Regis pugnam cum Turcarum exercitu portendebat, ab eo enim in fugam actus multa millia amisit. Exorta etiam in Italia & Brabantia magna annonæ caritas ac dira pestis. Anno 1541. cometa visu terribilis conspectus, & paulò post Turca in Moravia, Silesia & Austria crudelissimè grassatus. Pestis dira propè Rhenum in Germania & Austria multa millia hominum absumpsit. Carolus V. etiam infeliciter trajecit in Africam, multis mercibus & militibus procellosâ tempestate submersis. Buda à Ferdinando Rege Hungariæ obsessa, verùm vidua Joannis Wayvvodt Turcas invocavit, qui obsidione pulsa arte & astu Budam extorsit, & 2. Sept. eandem occupavit. Anno 1558. cometa atrii coloris veruimagine exhibens affulsit, quem mors Caroli V. Imp. 27. Septembr. in cœnobio morientis è vestigio excepit ; ad conspectum verò cometæ subsequenti anni mortuus est Henricus secundus Rex Galliæ, ac paulò post Paulus IV. ac 15. Cardinales ; item Hercules Dux Ferrariæ, Rex Daniæ, Dux Venetorum Laurentius, multiq̄ue Principes alii. Anno deinde 1560. cometa in Gallia visus, & mox obiit Franciscus II. Rex Galliæ, quem quadriennio post ad similem Tragicam facem secutus Ferdinandus Imperator, Zigethi in Hungaria expugnatio à Turcis, & Nicolai Serinii Herois fortissimi cædes. Anno 1582. cometes visus Henrico tertio Regi Galliæ fatalis, quippe cultello à monacho interfectus. Cometa ann. 1583. funestum bellum in Archiepiscopatum Colonensem intulit, ubi Ernestus Dux Baviaræ adversus Gebhardum Turchesium Protestantium fidem amplectentem, ac uxorem ducentem, libertatèque Religionis subiectis concedentem Archiepiscopus declaratus est. Anno 1585 cometa ferè crinitus & fuscus magis quàm fulgidus observatus est ; quem biennio post crudele supplicium Mariæ Stuartæ, Reginæ Scotiæ, secutum est, ferali enim sententia impiæ Elisabethæ ejusdem Cognatæ in eam latæ, augusta cervix per carnificem securi percussa est. Anno 1602. cometa in pectore cygni apparuit, & in Hungaria perdita Alba Regalis. In Gallia & Britannia seditiones, in Anglia pestis horrenda Londini. Demetrius Moscus à summa gloria in summum dedecus devolutus. Anno 1610. cometa in cœlo visus, & conversa Sigismundi fortuna, ac amissa biennio post Moldavia. Anno 1618. cometa prolixa admodum cauda formidabilis in cœlo ardere cœpit, secuta anni sequenti die 20. Martii mors Imperatoris Matthiæ, ingentes turbæ & clades ; ortum bellum Bohemicum & Bethlemi Gaboris irruptiones in Hungariam, quas 1621. subsecutum bellum Turcicum, succesit bellorum Suecicorum moles, ac miserrima malorum lerna Germaniam affecit. 1661. Cometa ad caput Aquilæ volantis exarsit, & mortuus est Philippus Prosper infans Hispaniæ. In Polonia secutum bellum civile. Turcicum etiam ann. 1663. viribus totius Imperii & auxiliis Gallicis gestum, quo præter alia Neohusium in Hungaria à Turcis occupatum. Anno 1664. & 1665. duo cometæ visi sunt ; secutum est bellum navale inter Hollandos & Anglos, pugna inter Hispanos & Lusitanos. Mortuus Philippus quartus, Rex Hispaniarum. Anno 1668. mense Martio apparuit cometa capite destitutus, & Candia post diuturnam obsidionem à Turcis occupata. Alphonus Portugalliæ Rex coactus cedere Regno ; Rex verò Poloniæ Casimirus spontè Regno renuntiavit. Anno 1677. observatus cometa sub Andromeda, quam subsecuta est pestis dira, de qua superius. Demum 1680. insignis ille cometa visus, qui haud dubio bellum ingens Imperatori Christiano anno 1683. exortum cum Turcico denuntiavit, hinc Vienna à Turcis obsessa devastatis per circuitum integris Regionibus, abductisque in servitutem multis Christianorum millibus. Anno deinde 1684. Buda incassum à Christianis obsessa deperditis 30. Christianorum millibus. Ann. 1685. Luxemburgum deditione à Gallis occupatum ; item Casalium in Italia. Genua quoque ab iisdem miserabiliter exusta, & tandem anno 1688. rupto fœdere Romanum Imperium invaserunt.

Ex quibus omnibus colligitur primò : Cometas semper ferè quid infaustum, aut planè inopinatum portendere, signaque esse, quæ DEUS assumit, *ut det metuentibus se significationem, ut fugiant à facie arcûs.* Non negaverim tamen, hos aliquibus faustos esse posse, nunquam enim aliquid ita perniciosum existit uni, quin non & alteri prodesse queat, quemadmodum morbi & ægrotudines Medicis sunt exoptatæ. Nec aberrabit à Philofophia veraci is, ex mente Francisci Resta, qui dixerit, Angelorum ministerio sæpiùs formari cœlestes cometas ad salutarem timorem nobis incutiendum.

Colligitur secundò, non omnino recedendum esse ab illorum sententia, qui cœlum Naturæ librum ex S. Scripturæ & antiquorum Rabbiorum testimoniis esse velint, dicantque stellas veluti characteres ibidem assignatos, Deum porro, dum in alium extraordinarium mortalibus eventurum significare desiderat, extraordinarias stellas in cœlo accendere solere. Altissimus enim, inquit P. Kircherus in Physiologia nova, sæpissimè utitur causis naturalibus ut hieroglyphicis, ut homo in his legat hoc, quod sapientia divina descripserit in cœlo, terra & elementis, ut, si lemitas præceptorum Divinorum egreditur, illa homini horrorem incutiant, illumque ad meliorem frugem reducant. Præterea addit Ricciolus, ut admoneantur Patres familie & œconomi ad prudentem parsimoniam; magistratus vero ad avertendam acris infectionem, morborum contagia, & bellorum motus. Unde deducitur contra Longomontanum, finem Cometarum non esse ad repurgandam duntaxat aëris stationem.

Colligitur tercio, dato, quod generatio Cometæ sit res plane naturalis, de quo acriter complures Authores controvertunt, malè tamen infertur, eum non posse esse signum extraordinarium alterius rei, uti iris licet sit res planè naturalis, signum est gratiæ & tœderis divini cum genere humano; Deinde licet naturalem habeat originem, cur non Providentia divina ex peculiari dispositione ordinare posset, ut tunc solum orbi affulgeat, quando morrales punire decernit.

Colligitur quãrtò: Licet non omnes cometas subsequuta sit calamitas, eam tamen significare potuerunt, quemadmodum Jonæ prophetia prædixit Ninivæ ruinam, quæ tamen haud secuta est, novit enim divina Nemesis fulmen suspendere, si nos noverimus à delicto mentem retrahere.

Colligitur quintò; ut superius ex Kirchero annotavimus, tametsi multi Reges & Principes lato functi sint, multæque regiones everstæ sine prævia cometæ face, manet tamen hic, ubi illuxerit, impendentis mali lignum, sic multæ etiam pluvix ex aere decidunt, quas iris non indicavit, & tamen iris apparitio non cessat esse signum pluvix. Neque enim Deus obligatur, ut semper ex thesauris naturæ signa & portenta in cœlo ostendat, & ad resipiscentiam admoneat.

Colliget tamen 6. vana esse cometarum prognostica, quæ subsequuntur à Plinio & aliis authoribus annotata, nempe: si cometa videatur instar tibix, malum musicis minari; si aspectu trino stellarum fixarum aliquem aspexerit, literatorum interitum sequi. Vana pariter sunt Paracelsi, qui cometam, si illustris, procerum; si caudatus Ecclesiasticorum; si fuscus rusticorum mortem portendere autumat. Nec placent omni ex parte observationes Cardani, qui putat, cometam juxta *Saturnum* portendere pestem, proditiones & sterilitatem; juxta *Jovem* legum mutationem, mortem Pontificum; juxta *Martem* bella; juxta *Solem* toti orbi magnam cladem, juxta *Lunam* inundationes, aliquando siccitates; juxta *Venerem* Principum mortem & Nobilium; juxta *Mercurium* varia mala & multa; juxta *Lyram* deliciosis & Nobilibus; juxta *Coronam* & in *Tropicis*, æquinoctiisque Regum interitum; juxta *Serpentes* & *Scorpionem*, pestem; juxta *Trigonum* perniciem ingeniorum; in fixis signis terræ motus; juxta caput *Gorgonis* & armatas figuras bella; juxta *Andromedam* & *Cassiopeiam* servitutes & desolationes; juxta *Eridanum* & *Argo* tempestates & inundationes. Similia refert Leopoldus Austriacus, qui si cometa in signo *Arietis* apparet dolores oculorum, boum pestem augurar; in Tauro frigus vehemens; in *Geminis* grandia tonitrua, in *cancro* mortes subitas, in *leone* bella; in *virgine* febres; in *Libra* siccitatem, in *sagittario* æstum, in *Capricorno* Religionum depressionem, in *Aquario* fulmina, in *Piscibus* fidei mutationem. Hæ & similes speciales prognoses explodendæ potiùs, quàm approbandæ sunt, cum præter vanam sciendi curiositatem, nihil solidæ rationis contineant.

Quæres, an cometarum apparitiones possint ab Astronomis prædici? Respondet Hevelius negativè, dum in epist. die 27. Jan. 1665. ad D. Lubieniecium ita scribit: mirum sanè multum, qui fieri unquam possit, cum Astrologi gloriantur, se posse cometas adeò præcisè prædicere, quod famosus ille Astrologus Germanus (Schimferus) circa pacem Turcicam, quæ eodem anno, quo bellum minabatur, inita est, adeo enormiter aberraverit. Profecto adeo multa, imo contraria verba nonnunquam funditant, ut mirum esset, si casu unum aut alterum non attingerent. Quam multos cometas ex conjunctionibus magnis prædixerunt, quorum nullus sanè humanis oculis visus est? ita ille. Et Ratio est, quia prædictio cometæ est res prorsus incerta, nam si ventos, fulmina & similia meteora prædicere res planè fallibilis sit, quanto magis prædicere cometam; siquidem majus opus est naturæ producere cometam, quam meteora, potentiorésque queunt intervenire causæ, effectus siderum impediens,

APPENDIX.

Quæri à non paucis solet, num stella, quæ magos duxit ad præsepe Domini cometa fuerit, vel aliquod aliud illustre meteoron. Huic quæsito satisfaciunt Conimbricenses, negando quoad primam partem stellam hanc fuisse cometam, cum ea, quæ de natura & ingenio cometarum, de illorum motu & evanescentia sub diurno lumine & distantia à terris dicta sunt, minimè huic stellæ convenient. Hæc enim biennio, ut quidam volunt spectandam se perpetuo tam interdiu quàm noctu dabat tanto splendore, ut alia cœli lumina vinceret; occultabatur, dum opus erat, eoque se in terram demisit ut Ephebi instar Regibus præluceret face viamque monstraret, donec constiterit supra speluncam Neonati Salvatoris, Fuit igitur Meteorum quidem, sed nullum ex hæctenus dictis, verum insolitum planè & singulare, non naturali, sed Angelica virtute ex materia sublunari conflatum, valde illustre, quod Angeli ministerio in inferiore aëris regione devehebatur. Ita communiter SS. PP. Quamvis S. Chryf. hom. 6. in cap. 2. Matth. & quidam alii existiment, fuisse Angelum, qui eâ figurâ apparuerit.

CONCLUSIO POLITICA.

Laboribus ne plus æquò gravet.

23.

N. 23.

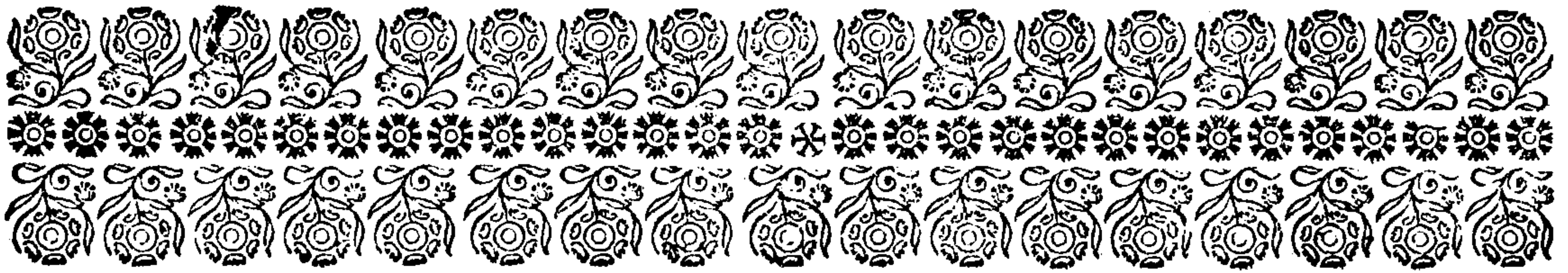
Meteoristarum scitum est, Cometam in Domo Libræ visum turbas præfagire, ac veluti terroribus plagisque formidandus Jupiter saxorum mole prægravatos Gigantes contra se armavit: Ita laborum pondere pressus subditus fatiscat necesse est, aut in prementem se Dominum erigat. Non sunt de genere cœlorum servi: illis nec mora, nec requies; horum imbecillitas levamen querit, ut vires colligant. *Gaudent Divina perpetuo motu, & jugi agitatione vegetat aternitas. Indefessa vertigo calum rotat. Maria astibus inquieta sunt, & stare Sol nescit.* *Latinus Pacatus in Paneg. Theod. Manuel. educat. reg. c. 80.*

*Quod caret alternâ requie, durabile non est,
Hac reparat vires, fessaque membra levat.*

*Ovid. ep.
4. Heroid.*

Nimio impetu aquarum copia versùs hydromylam præcipitata, illam non modò non circumagit, sed frangit ac demolitur. Franguntur vires, cum plus æquo premuntur; nam & equo sua ponderis mensura est, quam trahat; & quod nimium est, camelus rejicit, non plus patitur sarcinæ, quam sustinere queat. *Aptari onus viribus debet, nec plus occupari, quam cui sufficere Sen. epist. passimus. 158.* Qui cum Sisypho incessanter volvit ac revolvit iterum iterumque recidens saxum, inutili fatigatur labore, sine fructu lassatur. *Danda est remissio animis: meliores acrioresque requiete Sen. c. 15. surgent. de tranq. animi.* Fertilibus agris non est imperandum, citò exhaustiet illos nunquam intermissa fecunditas. Animorum impetus assiduus labor dejicit. Vires recipient paulum remissi. Legum Conditores festos instituerunt dies, ut ad hilaritatem lassis servirent. Ex assiduitate laborum nascitur hebetudo animorum: in sese redeunt necessarium laboribus interponentes temperamentum. Arcus nimium tensus rumpitur, moderatè attractus metam assequitur. *Perniciosissimum est in omni vita, quod nimium est. Plinius. Et bovem opus frangit, ut sub jugo corruat: & fructibus assiduis lassa senescit humus. Ovid. l. 1. de Pont. elog. 5.* Araneus continuo textu se eviscerat; arborem ubertate pressam copia perdit; & cos moderato usu splendescens, nimio attritu conlumitur. *Ne quid nimis, verbum hoc placet mihi nimis. Alpheus. Alpheus in epigr.*

DISSERTATIO V.

De Meteoris apparentibus in sublimi.

DE Meteoris ignitis, quæ verè subsistunt, & accenduntur in aere (exceptis scilicet Cometis superlunaribus) in priori Dissertatione egimus; nunc ad ea, quæ ignita non sunt, sed tantùm apparentia, hoc est, quæ re ipsa cum nullibi existant, specietamen & figurâ visuntur, accedeudum erit. Dicuntur aliàs etiam lucida, quoniam lux ea effingit in nube, quam propter crassitiem & densitatem non omnino penetrare potest. Ex varia enim lucis refractione radii multiplicantur, & variè miscentur, & ex ea radiorum mixtione exprimuntur colores, vel nudi, vel ad rei alicujus imaginem conformati. Hinc ea ab Aristotele simplici vocabulo *φάσμαλα*, id est apparentia, spectra, sive visa appellantur, quoniam, ut Seneca lib. i. Natural. quæst. ait: *Eorum in nube substantia non est, sed mendax sine re similitudo*. Non secus ac imago apparens in speculo, aut aquis. Sunt autem præcipuè *γαλαξία* sive via lactea, Vorago, Halo, Parelus, Paraselene, virgæ, colores nubium, Iris. De quibus singulis pauca pro instituti brevitate differemus. Quare sit

QUÆSTIO I.

De Circulo, sive via lactea.

X Meteoris apparentibus primo loco occurrit via lactea, quam eleganter, licet paucis, describit Sulmonensis vates:

*Est via sublimis cælo manifesta sereno,
Lactea nomen habet, candore notabilis ipso.*

De hac via lactea ex nostra subjiciendâ sententia, quâ meteorum esse negabimus, hic tractandi locus non foret, quia tamen ea Aristotelis & plurium antiquorum Philosophorum fuit opinio, hanc dissertationis gratiâ Meteoris inserimus. Unde sit

Conclusio prima: Circulus lacteus, vel via lactea non est lumen stellarum, ut Democritus & Anaxagoras docuerunt, quæ à Sole ob terræ interjectum non conspiciuntur; nec illius obscurantur splendore. Ratio est, nam primo fieri nequit, ut Sol omnes inerrantes stellas non semper aspiciat; cum Sol sit multo major totâ terræ mole, at, ut Perspectivi demonstrant, cum corpus opacum objicitur luminoso, à quo magnitudine superatur, radii è luminoso prodeuntes coeunt tandem post umbram jactam à corpore opaco, unde jam eorum diffusio non impeditur. Accedit, umbram terræ non pertingere ultra Sphæram Mercurii, quo fit, ut terræ interpositio neutiquam impedire valeat explicationem radiorum solarium ad sidera inerrantia. Secundo etsi hoc concederetur, non adhuc ea esset causâ lactei circuli, quia tunc Sol alias & alias stellas diversis temporibus inflexâ suâ latione aspiceret, alias quidem, cum in signis est Australibus; alias cum in septentrionalibus; alias in æquinoctiali circulo; quare oportet, lacteum non in iisdem semper stellis cerni, nec eandem perpetuo habere faciem, sed pro tempore mutari, quod falsum esse docet experientia.

Conclusio secunda: Nec est mera in aëre, sicut in speculo, luminis reflexio, nec merus calor, aut densior ignis, ut Macrobius & Diodorus opinabantur. Ratio primi patet ex paulo ante dictis, quia alioquin via lactea non eandem constanter stationem teneret, sed situ & loco mutaretur ad corporis luminosi circuitum. Ratio secundi est, quia nec calor, nec ignis

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Get Smart

Over 2,000 years of
human knowledge in
797,885 volumes

Instant access
\$8.99/month

Continue

*Fair usage policy applies

Infertur secundò, quam vana quorundam de hoc lacteo circulo fuerint commenta. Pythagoras enim viam hanc astri cujusdam lapsu, alii Phaëthontis è cœlo casu attritam putârunt. Fuère, qui lac Junonis Mercurium lactantis effusum ad signandum hunc cœli circulum diffusissè crediderunt. Fasciam cœli Theophrastus seu hemisphæriorum juncturam asserebat, ratus, quod Deus cœlum in duas partes quasi scutellas procuderit, & dein ferruminatione hac argentea etiamnum spectabili junxerit.

Quæres quis effectus hujus lactei circuli sit: Plinius lib. 18. c. 29. tribuit ei vim humectandi atque optimo succo seu lacte alendi & implendi fruges. Hujus enim defluvio, inquit, velut ex ubere aliquo sata cuncta lactescunt, hoc est, fœcundum & frugiferum fructum concipiunt. Ego aliùm haud influxum in inferiora invenio, quam qui vulgo astris omnibus conceditur.

CONCLUSIO POLITICA.

Per vestigia majorum ascenditur ad gloriam.

24.

N. 24.

S.S.F.

Tacit. l. 4.
Annal.

Prædecessorum facinora summaria sunt, quibus Successores instruuntur ad æqualia, ut juvenes aquilæ seniorum volatu ad sequelam pertrahuntur: Ita majorum vestigia sunt leges juniorum. Certè Tiberius Imperator omnia facta, dictaque Augusti Caesaris vice legis observabat, ait Cornel. Tacit. Ex Alethologorum doctrina. Heroës per viam lacteam progressi, ad splendores perducuntur, sanguinis etiam profusione, lucrati sunt nominis candorem. Ita Politice, quam cum lacte hausisti indolem, in Antecessorum exemplis exerce, pressoque pede semitæ laudum, benefactorum luminibus, quasi astris, instratæ, indefesso cursu inhære. Lupoldi Austriaci ad Sempacum generositas anno 1386. profuso sanguine lacteam omnibus Austriæ Archi-Ducibus viam stravisse videtur; quando ille candentem vestitum belli-

bellicosus sanguine pinxit, solo, quem baltheum incinxit, circulo suo in candore relicto. Cuius praelii memoriam insigniter Austria tenet, insignita candido scuti baltheo sanguineo trans- *Cranzius*
versum campo illud dividente. Inde ad eum, quem etiamnum tenent gloriæ apicem, tot *l. 9. Van-*
Austriaca sidera pertigere, suo semper in lacte ad tam gloriosam semitam enutriti. Nempe: *dal. c. 39.*

Fortes creantur fortibus & bonis,

Est in iuvenis, est in equis patrum

Virtus, nec imbellem feroces

Progenerant Aquila columbam.

Horat.

Quinti Maximi & Publii Sciponis laus est, si quando Majorum suorum imagines intuerentur, inflammari animos suos aiebant, & in virtuosa acta incitari; nec ante conquiescere poterant donec semitam laudum ita decurrerent, ut rerum à se gestarum famâ ac gloriâ eos omnino exæquarent. Nempe Prædecessores gloriosos habuisse felicitatis est, at imitari est virtutis. *Is mihi videtur Amplissimus, qui sua virtute in altiore locum pervenit:* Ciceronis effatum est. *Cic. pro*
De tuo adde majorum exemplis. Illi Pharus accenderunt, tu remum intende: Illi facem *Rosc. A-*
prætulere, tu sequere præeuntes. Illi fasciam & baltheum proprio Marte ac arte merue- *merin.*
runt; tu disce tanquam ad ideam ac regulam ornare & componere vitam tuam juxta viam illo- *Plut.*
rum atque virtutes. *Hæc semita laudum.* Claudii. l. 3. de Consul. Honor. *Thim.*

QUÆSTIO II.

De coloribus in aere apparentibus.

EXperientiâ & oculis videmus quosdam colores apparere in nubibus, maximè tunc, quando illas post Solis occasum, vel in aurora observamus, qui ornamentum non mediocre mundo afferunt. Spectamus illas jam rutilas, jam flavas aut candidas, modò virides & cinereas, aliquando obscuras & opacas. Unde præcipuè quatuor colorum genera notantur, albus nempe, niger, rubeus & viridis. Dubium hic est, utrum hujusmodi colores proprii & veri sint, & unde proveniant. Quare sit

Conclusio Prima. Colores, qui in nubibus apparent non sunt proprii & veri colores ipsarum nubium, sive exhalationum, & vaporum, quibus ipsa constant: ratio desumitur ab eorum instabilitate & continua varietate, videmus enim nubes cinereas Sole ad illas accedente reddi purpureas, & puniceas, eodemquè solati lumine recedente vel deficiente rursus deficere in albidas, cinereas, & nigras juxta mensuram nempe incidentis lucis & nubium temperamenti, ergo signum est, tales colores haud emanare ab ipsis nubibus sive exhalationibus & vaporibus, cum hi ibidem perseverent.

Conclusio Secunda. Nechi colores, qui in nubibus apparent, sunt Solis, ejusve radiorum proprii. Ratio est, quia nubes varias colorum formas assumunt; ut jam virides, jam purpureæ appareant, sed neque Sol, neque ejus radii sunt virides, aut purpurei, ergo.

Argues tamen contra primò: nubes sunt Solis speculum, unde sicut colores, qui repræsentantur in speculo, sunt ipsimet colores objecti repræsentati, ita pariter colores in nubibus relucentes erunt colores Solis ibi per reflexionem repræsentati. Secundo color, qui visitur in cubiculo obscuro, in quo tantum tenue foramen relinquitur, cui opponitur charta, est color ipsarum rerum, quæ transeunt per plateam, omnia enim hæc fiunt per species reflexas; quo idem sentiendum de nubium coloribus. Resp. ad primum, disparitatem esse, nam in speculo videntur colores objecti, cujus species in tali corpore terso reflectuntur, at verò in nubibus, cum alius color appareat diversus à colore Solis & radiorum, signum est, nullam ita in iis fieri borum reflexionem. Eadem est responsio ad secundum, quia in allata instantia objectum habet similes colores, qui ibi ad chartam reflexi videri possunt; at verò in nubibus apparent colores, qui in Sole non sunt.

Conclusio tertia; colores, qui in nubibus videntur, non sunt veri, sed apparentes, qui oriuntur partim ex diversitate affectionum materiæ, in quam lux Solis, Lunæ, vel aliorum astrorum incidit: partim ex diverso aspectu luminosi; partim ex qualitate medii, per quod transmittitur, aut species visibiles ad oculos feruntur, partim denique ex alia & alia intensio-
ne vel remissione luminis. Probatur hæc doctrina variis instantiis. Primò in vitro trigono, sive triangulari, cum luci opponitur, ob diversitatem opaci inæqualis, & diversam luminis incidentiam generantur similes colores diversi; Secundo in collo columbæ, cujus subtilissimæ plumæ aliquantulum sunt diaphanæ, & ob crispas colli undulationes admittunt opacitatē inæqualem, similes apparent colores, qui tamen nec in vitro triangulari, neque in collo columbæ sunt, nisi tantum apparenter, ergò etiam ex mixtura lucis in corpore diaphano cum aliqua opacita-

te

nenta. Py.
putarunt.
lum diffu-
serat, ra-
ne hac ar-

vim hume-
rio, inquit,
etum con-
nibus con-

m.

s. s. f.

æqualia, ut
restigia sunt
saris vice la-
am lacteam
ominis can-
plis exerce-
, inde fesse
sanguine la-
em vestitum
belli.

te umbrosa, qualis est nubis, possunt similes colores generari, qui solum ibi apparenter, non tamen veri sunt. Similiter ut flammæ ex variâ fumî commixtione variè colorari solent, aliæ enim puniceæ, aliæ purpureæ, aliæ virides apparent, ita astrorum, præsertim Solis ac Lunæ variæ species nobis effulgent pro diversitate medii inter illa & aspectum nostrum constituti. Hinc eodem tempore Sol oriens nobis ob copiam vaporum superficiem occupantium rubet, & idem respectu alterius horizontis altior flavet, quia hujus radii à medii vaporibus calore consumptis nullam opacitatem contrahunt.

Ex his colliges, causam materialem hõrum colorum, cui videlicet inexistunt, esse vaporem & exhalationem, vel aërem addensatum, vel etiam aquam, præsertim quæ in majorem raritatem attenuata sit. Formalem esse lucem variè modificatam, efficientem lucida corpora, aliâque id genus, quæ lumen ipsum jaculantur, & materiam ad ejusmodi colores admittendos præparat.

Arguèstamen contra primò. Colores apparentes variantur, quoties variatur positio oculorum, ut fit in coloribus, qui in collo columbæ apparent; sed non ita contingit in nubibus, earum enim colores perseverant, licet oculorum positio varietur, ergo. Secundò, aliquando post Solis occasum per integrum horæ quadrantem perseverat in nube ejus color flavus; ergo hic non resultat ex mixtura lucis cum opaco nubis. Respondeo ad primum, positionem oculorum non adeo facilè variati, ut respectu talis positionis varietur etiam in nube mixtura illa lucis cum opaco; quod tamen facilè accidit in collo columbæ, cujus color facilè variatur, quia subtilissima plumæ crispantis opacitas facillimè etiam variatur. Ad secundum nego consequentiam, licet enim Sol jam occiderit respectu nostri, non ita recidit respectu nubis, quæ cum sit in horizonte & in sublimiori loco, adhuc respicitur & penetratur à Sole spatio illius quadrantis, sicque perseverat in eo eventu talis color, quia perseverat lux Solis nubem penetrantis.

Quæres adhuc primo, quomodo ergo color albus, niger, rubeus, & viridis ac alii intermedii colores generentur? Respondeo, album generari, quando in nubem rariorem, & ex vapore subtiliore, parùmque condensato constantem, lux luminarium cœlestium incidit, eamque penetrat, & in totum ejus corpus æquabiliter diffunditur. Niger verò color in nube ex densa & crassa materia constante, parumque luminis recipiente producitur. Rubeus fit, cum nubes in se habent humidum, fumosum, terrestri adusto commixtum in quod incidens Solis radius non penetrat, sed repercussus duplicatur rubeumque colorem efficit. Viridis color oritur, cum nubes est aquosa & rorida, ac stillare jam incipit recepto lumine, quod enim aqueæ est injectum materiæ, viridem colorem efficit. Denique reliqui colores medii gignuntur ex majori vel minori incidentia Lucis, qualitate medii, & diversitate affectionum materiæ.

Quæres secundo, cur cœlum, dum serenissimum est, cœruleum appareat? Respondeo, hoc ex eo contingere, quia tunc nullum in aëre corpus opacum, quod aut terminare oculos, aut fallere possit; unde visio tendit in solum aërem, qui cum sit corpus tenuissimum, oculo nullos videndi limites ponit; quo verò magis ab oculo distat objectum, eò amplius vergit ad nigredinem. Hinc cum visuales radii in serena cœli facie terminum non assequantur, fit, ut superficierum aëris multiplicatio ex æquali lucis & tenebrarum mixtura medium oculo colorem nempe cœruleum affundat; sicut eundem montes remotissimi colorem oculis ingerunt, eadem superficierum aëris multiplicatione causatum.

Quæres tertio. Quid color albus, niger, rubeus & viridis portendat? Respondeo: albus color serenitatis & siccitatis est nuncius, quoniam tenues hæ & raræ nubes parùm aut nihil humoris continent, & facilè dissipantur. Niger color gravestempestates & largos imbres denunciat. Rubeus color & serenitatis & tempestatis est nuncius. Serenitatem promittit rubedo vespertina, quia nubem taram & æstu diurno Solis exsiccata esse ostendit; tempestatem denotat matutina rubedo, quoniam ostendit Solem multos vapores attrahere in sublimè. Viridis demum color, ob aquæ copiam in nube existentem, magnas indicat pluvias.

CONCLUSIO POLITICA.

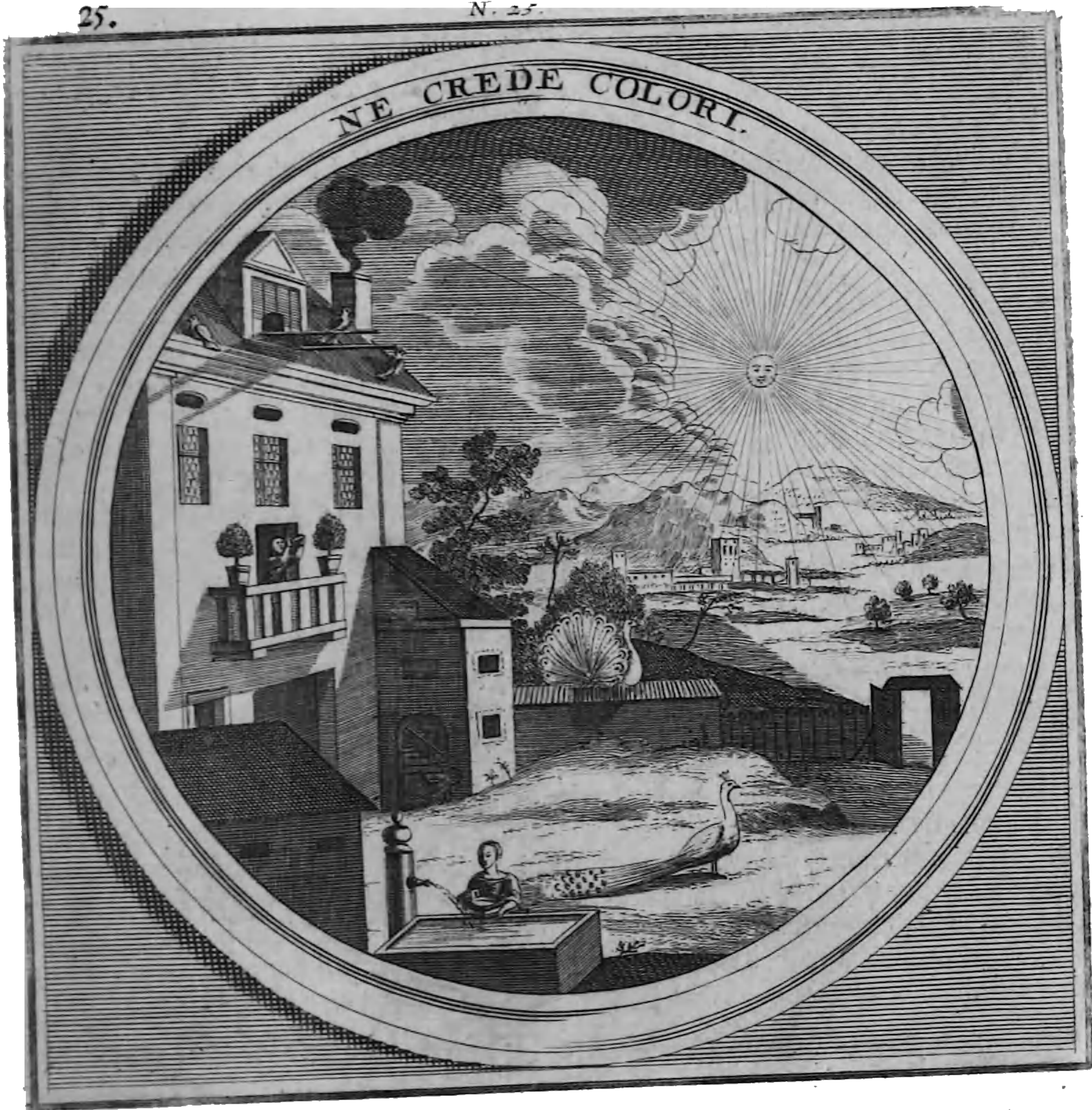
Coloratis prætextibus attende.

Quis credat, ipsum cælum mentiri? Pictis illudit coloribus, fascinat oculos, & dum aërem purpurat, evanido mox specioso apparatu nubium se velamine obfuscat. Velut Pavo syrma extendit, & cum pomposa colorum prosopopœia gemmas ac adamantes cauda præfert; contractâ illico atque decussatâ colorum suspectili ales fit, quam si pudat

puget ipsius. Ita speciosos consiliis suis titulos sæpè prætexit mens fucata, palliat animi latebras, purpurat fraudum pedicas, pro Reipubl. salute Zelotes splendet: at detecto sipario, revelatisque occultis machinis, everfor communis Boni audit, Principis ac populi tri-

25.

N. 25.

ditor, qui regnum promovet ad occasum. Pellucidum vitrum à colorum triade trigonum dictum Iridem refert, picturâ exhilarat: Sole recedente colores exiit, pallium detegit, quod credulum nimis oculum deceptit. O quoties Pacis Iridem prætexit Consiliatrix lingua Provinciæ bonum atque augmentum, populi quietem: & tandem sub larva ludit, & illudit, imò cum hoste colludit, pessimus communis boni æconomus; quia cum domesticam rem promoveri videtur, tanto pejus nocet, quanto minus noscitur. *Nulla sunt occultiores insidie, quam Cic. orat. ea, que latent in simulatione officii* (loquitur Romana facundia) *nam eum, qui palam est adversarius, i. in Ver-* facile cavendo vitare possis: hoc verò occultum intestinum, atque domesticum malum, non modo non existit, rem. *verum etiam opprimit, antequam prospicere atque explorare potueris.* Quod afforis exhibet, formosum est: quod auribus offert, salutare: at quod intentio celat, in ruinam cedit Reipublicæ. Sincerum cor ad speciem fingit, prodicionem in abscessu abditam reservat. Fons turbidus est, venenum dissimulat. jure ergo Græcus ille Scriptor: *A nullis plus insidiarum Regibus tenditur, quam ab his, qui se simulant amare maxime.* Ne ergo crede colori. Prudens diffidentia insania non est. Audi consilia, excipe vota; at speciosa sunt, intimius perspice, torus oculus fias, qui sub colore lateat, velut Argus considera: diffidentia hæc providentia est. Tam enim studiosus sui palliandi infidus est animus, ut velut mare syrtibus abundet, ac sinuosum in se recondat ambitum, non nisi tractu temporis detegendum. Scire enim arcana consilia dissimulat, oculi amicitix favum propinant, lingua Regni Patriæque Patrem loquitur, communisque navis promotorem: at fluctus in recessu fovet, qui Reipublicæ ratim, cum Principe Navarcho in scopulos propellat. Unde Tu Leonis Junioris adagio stare contende: *Fide, & diffide.* Credere omnibus, facilitas est, diffidere omnibus vesania est. Fidere cum fiducia, boni Politici est.

QUÆSTIO III.

De Voragine, Hiatu, & Halone aut Area seu Corona.

Pro diversitate apparentium colorum, qui spectantur in aëre, & figurarum, quas exhalationes in eum everti induunt, contingit, ut in sublimi diversæ rerum species & imagines appareant, inter quas prima occurrit vorago & hiatus, sive chasma, de quo fit

Conclusio prima. Chasma est meteorum apparens, speciem exhibens aperientis se & dehiscens cœli, quod tunc contingit, cum serenâ nocte multæ exhalationes sive vapores in sublimi, in medio quidem densiores in Orbem verò rariores inter lumen astrorum, & nostrum aspectum constituuntur, similitudinem foveæ exhibentes, quæ si magna sit, vorago dicitur, si parva, hiatus. Causa verò apparentis profunditatis est, quoniam, quanquam æquabiliter sint sitæ hujus nubis partes, tamen extremæ ob lucis profusionem sunt clariores, hoc est, extremæ partes sunt subtiliores, & albescunt, ac propiores nobis esse videntur. Media autem, quæ densa, & nigra est, longiori recessu in profundum subsedisse putatur, idque non aliam ob causam, quàm quod, quæ clara sunt, albóque apparent colore, celeriter visum moveant, quæ vero nigra & obscura sunt, minùs eum afficiant. Unde ingeniosi pictores, quas partes in suis tabulis profundiores conspici cupiunt, illos nigro & cœruleo colore exprimunt, eumque albo circumdant, ubi ita profunditas quædam esse videtur. Cùm vero quidpiam eminens, aut aliquid aspectui vicinius repræsentare volunt, albo, aut coloribus ei cognatis id exprimunt, nigrum aut cœruleum circumquaque adhibentes.

Patet ex his causa formalis, & materialis istarum apparentiarum. Causa vero efficiens ipsarum solet esse casualis, casu enim accidit, ut vapores nigri subjiciantur exhalationibus accensis, ita ut lumen per ipsos transiens coloretur, & quod disponantur ita, ut forment apparentiam hiatus aut voraginis, vel aliorum similium. De effectu borum ita loquitur Plinius l. 2. c. 37. quòd sint prænuntia ingentium malorum, seditionum, defectionum, incursionum hostilium, & immodicarum siccitatum. Quæ omnia, si ultimum demas, meâ opinione commenta sunt.

Conclusio secunda. Halo, Latinis Area, Plinio & Senecæ Corona, est circulus circa Solem, aut Lunam, aut aliud quodvis astrum, qui exprimitur in aëre incidentiâ luminis ab astro in vaporem dispositum, & pro ejus dispositione varios sortitur colores. Nominatur *Area*, quoniam areæ rotundæ serendis frugibus apud Veteres destinatæ similitudinem habet. Plinius & Seneca circulum & coronam vocant, quia rotundâ plerumque constat figura & sidera cingere & coronare videtur. Rustici hanc impressionem vocant, *der Sonnen Hof/ oder der Sonnen Cron/ oder des Mondes Hof/ oder Cron.*

Conclusio tertia. Generatur hoc phasma, quando vapores ex terra exhalantes æquabiliter & moderatè in orbe spissescunt, nubemque efficiunt tenuem & quasi complanatam. Quæ deinde sideris, cui subest, & cui directè, apponitur, radiis non nihil propter spirationis densitatem infractis & circumdiffusis, illustrata aream quandam rotundam ostendit. Causa ergo efficiens est Sol, Luna, vel alia quædam illustris stella, nubem raram fulgore suo feriens & illustrans. Materia sive subjectum est nubes, quæ tribus debet esse prædita conditionibus. Primùm, ut sit rara, non densa, ut lumen sideris possit penetrare. Secundò, ut sit æquabilis vel uniformis non in una parte crassa, in altera tenuis. Tertio, ut directè sub astro consistat. Forma est refractio luminis in nube ad angulos æquales, ideoque forma est rotunda, & integro circulo apparet halo, quo areæ spatium clauditur. Quomodo autem ad angulos refractio fiat, docet Seneca lib. 1. natur. quæst. cap. 2. his verbis: Humor & Aër & omne, quod exictu formam accipit, in talem habitum impellitur, qualis est ejus, quod impellit, omne autem lumen rotundum est, ergo & aër percussus lumine hunc modum exhibet.

Hoc autem Idolum in medio est luminosum, quoniam in mediam nubem rectiores radii Solis vel Lunæ, incidentes eam fortius attenuant, magisque illuminant. In extremitate verò nigricans est, quia in eam radii obliquius & debilius

debilitus incidentes minùs candem illuminant, & obscuram relinquunt. Nonnunquam tamen deficiente materiâ non integer circulus, sed quædam tantummodo illius portio cernitur.

Dices: In coronis aliquando apparent varii colores, ergo non differunt ab Iride. Respondeo, varios aliquando colores apparere in coronis, non eo tamen ordine, quo apparent in Iride, sed ordine planè inverso, sicque etiam adhuc differunt ex hoc capite, de quo plura, ubi de Iride.

Quæres primò, an halo vicinus sideri sit? Respondeo: etli proximè sidus cingere, & quasi coronare videatur, hoc tamen visus nostri imbecillitati adscribendum, idolum enim hoc directè infra sidera in medio aere existit.

Quæres Secundò. Cur frequentius Lunam, quàm Solem, aliavé astra ambire videatur? Respondeo: Rationem esse, quoniam sub Sole non facilè possunt colligi & subsistere tenues istæ nubeculæ, in quibus halo generati solet, propter calorem istius dissipantem. Reliqua verò astra infirmiolem habent lucem, quam ut semper possint in corpore subjecto splendorem, hujus præsertim figuræ, cujus est halo, efficere. Lunæ autem vis inertior, quàm ut discutere vapores possit, neque tamen tam exigua, sicut reliquarum stellarum.

Quæres Tertiò. Quo tempore halo contingat? Respondeo: post Austri flatum plerumque generati, quoniam tum crassiusculi excitantur vapores, in quibus halo facilè imprimi potest. Deinde in autumno & vere frequentius conspicitur, cum remissiora sunt calor & frigus, & plus humidarum exhalationum redundat in aere. Unde & noctu sæpiùs, quàm interdiu producit, quoniam die calor est fortior præsentem Sole.

Quæres Quartò. Cur irides frequentius à Sole, coronæ autem frequentius à Luna fiunt? Respondeo: id esse, quia ad iridem major exigitur copia luminis, quàm ad coronam, in qua modicum sufficit lumen inspersum vaporibus, sicque ad hanc sufficit lumen Lunæ, ad illam tamen exigitur lumen Solis, à quo frequentius fit.

Dices: Si aliquando fieret à Sole, illam videremus, sed non ita videmus, sicut videmus iridem, ergo. Respondeo: Iridem videri, & non ita facilè coronam solarem, quia cum debeant oculis in Solem intentis aspici, & in iride oculus sit inter Solem & nubem, potest facilè iridem videre; in corona autem, cum nubes sit inter oculum & Solem, non potest oculus Solis coronam videre.

Quæres Quintò. Cur corona sit perfectè circularis, non ita verò iris? Respondeo: quia undique habet vaporem sparsum, in quo totum implet ambitum, quod non habet iris, cui inferne obstat terra.

Quæres Sexto: Quare corona potissimùm sit unicolor, iris autem semper versicolor? Respondeo: quia lumen, per quod fit corona, est imbecillius, cum plerumque sit Lunæ, & fiat in tenebris; licet solates coronæ, rubræ sint, & aliquando versicolor corona appareat, ut ait Seneca l. i. c. 2. Ulterior etiam ratio dari potest à diversa affectione nubium.

Quæres Septimo: Quid corona portendat? Respondeo: Si cito evanescat, solet esse signum serenitatis, cum indicet, vapores esse valde debiles; si perseveret pertinaciter, signum est pluriæ, cum ostendat concretionem vaporum esse valde consistentem; si scindatur & distrahatur, est signum ventorum, cum talis distractio fiat à flatibus, licet adhuc non sentiantur in terra. Cæterum narrat Seneca, quod eo die, quo Octavianus Cæsar urbem victor ingrederetur, corona iridis specie Solem ambire visa sit. Idem contigisse referunt inaugurationis luce Caroli Imperatoris. Sabell. l. i. c. 4. tradit, ante mortem Henrici VII. Imperatoris præter alia signa etiam circularem speciem lucidam Solis orbem ambiisse. Similiter Lothario imperante scribunt, in civitate Paderbornensi visos duos ad Solem circulos, quorum interior Ecclesiæ magnitudinem, exterior vero urbis complexus fuit latitudinem. Vix dum evanuerunt, exortum est incendium, & urbs cum Ecclesia miserabiliter conflagavit. Ita Crantzius l. 6, Metrop. C. 23.

Pariter Schefferus in memor. Suec. gent. cap. 2. testatur paulo ante Joannis Regis in Suecia obitum supra regiam Holmiæ, cælo sereno apparuisse circum varii coloris in nubibus, quos Rex ipse intuitus, nuncios esse judicavit mortis suæ. Quare illos in vicina arcis æde sacrâ exprimi coloribus mandavit. Neque fuit vanum augurium, paucis enim post diebus ex morbo discessit. Hæc tamen omnia casu potius quàm halonis prælagio facta judico, quamvis in signum horum eventuum à Divina Providentia assumi potuerint.

n, quas ex
species &
ia, de que

itis se & de
ores in sub
& nostrum
igo dicitur,
æquabiliter
ioc est, ex
dia autem,
on aliam ob
veant, que
artes in suis
eumque al
minens, aut
exprimunt.

ro efficiens
ionibus ac
ment appa
tur Plinius
risonum ho
pinione com

irculus circa
luminis ab
minatur A
inem habet
t figura & li
nen 1307/0

ntes æquabili
matam. Quæ
ter spirationis
ndit. Causa
re suo feriens
ta conditioni
cundò, ut sit
ut directè sub
que forma est
odo autem ad
lumor & Aë
st ejus, quæ
ic modum ex

ediam nubes
magisque illa
quibus & deti
lis

Colliges, similem esse rationem coronæ, quæ videtur aliquando circa lucernas, præsertim tempore humido, velut cum flat Auster, ut observat Seneca. Oritur nempe hæc corona ex eo, quod radii lucernæ refragantur à vaporibus circumfusis, admixtis cum turpissatibus, quæ prodeunt ex ipsa lucerna, talis autem corona apparet rotunda, licet flamma sit pyramidalis, quia radii refracti à vaporibus ejusdem densitatis deferuntur ad oculum cum eadem refractione & obliquitate, atque adeo repræsentant objectum cum eadem distantia & cum rotunditate.

Colliges secundo ex eadem ratione, cur oticus, occiduusque Sol major intuentibus appareat, quam meridianus, quia nempe aëre vaporibus pleno obliqui Solis radii refringuntur, & objectum amplificant. Sic etiam Lapillus fundo pelvis aquâ plenæ mersus majorem se, quam sit, mentitur.

CONCLUSIO POLITICA. Turcæ juratus hostis maneat Politicus.

26.

N. 26.

In Licinio
Licinia-
no Imp.

Liceat cum Pomponio Læto conqueri, qui adversus sui ævi injurias haud injuriâ indignabatur. Mali dæmones sic implevêre nostras mentes, ut relictis veris hostibus, in nos nostrorumq; membra armatas & sanguinolentas manus convertamus. Ausim dicere, omnes sub uno signo Crucis militare, nostram religionem unam esse, Rempublicam unam, ipsius Dei urbem, cujus nos cives sumus, & bellum inter nos esse non posse, nisi civile. Hæc ille. Ergò positis dissidiis, levibusque irarum incitamentis, quæ à pernicioso *Idolo Statûs* procedunt, junctis animis armisque contra decumanos Ottomannâ à Porta excitatos fluctus vos coadunate, atque immanem illum nominis vestri hostem, Fideique Cerberum frangite. Ut ut Pacis amans sum, ac Marciani Imperatoris adagium non rejicio: *Dum in Pace esse possu-*

mus,

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Know Your Bible

Forgotten Books'
Full Membership
provides unlimited
access to more than
28,000 volumes of
Christian literature for
\$8.99/month

**HOLY
BIBLE**

Continue

*Fair use policy applies

tino potissimum, & vespertino tempore ut plurimum apparere, quando nempe materiam nubis, propter radorum efficaciam, non ita consumere potest Sol. Semper autem pluviae signa sunt, quia magna pars nubis humoris plena est & eo crassior, densiorque, quae mox dissolvitur in guttas, & sese in pluviam effundit.

Conclusio Tertia. Parelum bene definitur, quod sit Solis imago juxta cum in nube visa; dicitur enim parelium à παρα & ἡλιον id est juxta Solem, quoniam splendore & figurâ similis est Soli.

Conclusio quarta. Subjectum seu materia hujus phasimatis est nubes, quae primo debet esse densa, ne omnino radios Solis transmittat, sed ut receptam Solis faciem retineat, & terminet more speculi, à quo imagines reflectuntur, neque enim resilire, & recipere imagines solent, nisi cum impingunt in aliquid, quod ulteriorem earum progressum inhibeat; quam ob causam speculis vitreis plumbum averſa parte illinitur. Secundo debet esse plana, quia inaequabiles, asperae & fordidae non recipiunt, sicut etiam apud nos res asperae, maculosae aut impolitae nullam reddunt imaginem. Tertio consistentem, seu quiescentem esse oportet, nisi enim tranquilla foret nubes, jam propter mobilitatem & inconstantiam non posset in eam imprimi Solis imago, sed dispergeretur, quemadmodum videmus in aqua commota & fluctuante imagines sic & humida rerum turbari & confundi. Quarto aquosa sit & humida, quia in tali facile Solis imago resplendet, quemadmodum & in aqua, cujus naturae cognatae nubes sunt, formas reddi videmus. Quinto denique Soli ad latera & ex obliquo, hoc est, vel ad Austrum vel ad Septentrionem (quae Astrologis sunt quasi latera Solis ab ortu in occasum commeantis) occurrat, ut totam Solis faciem recipere & referre possit. Cum enim radii solares in nube refracti ad visum nostrum tum idolum Solis, tum colorem ejusdem exprimant, haud aliter ac in immoto & limpido fonte Solis imaginem cernimus.

Conclusio quinta. Sub Sole, aut propè Solem, aut procul è regione illius parchum generari nequit. Ratio primi est, quia nubem ita vicinam sibi, dissiparet Sol. Ratio secundi est, quia propter longum intervallum sive distantiam & imbecillitatem visus nostri, nulla, aut admodum exigua fieret reflexio & imaginis impressio.

Quæres, quis sit numerus pareliorum? Respondeo numerum ordinariè binarium esse, contingeretamen posse, ut non tantum duo, sed & plures Soles appareant, fieri enim potest, ut plures nubes bisce conditionibus, quas diximus, sint præditæ, & ita collocentur, ut imago Solis ad unam perducta aliam imaginem in alteram nubem imprimat, & hæc rursus in aliam. Hinc aliquando visi sunt tres Soles, ita ut duo alii Soles viderentur hinc & inde ad latera Solis veri; ita ad Cameracum contigisse testatur Frodoardus; 1628. die vigesima Martii Romæ apparuerunt quatuor, qui in candidas nubes resoluti dicuntur à *Gassendo* lib. de parel. Dietmarsiae verò quinque visos esse plutes scribunt Authores. Demum Mylichius annotat Sex Soles simul à Rege Poloniae conspectos fuisse. Idem memorat Cardanus, & addit, Soles apparentes fuisse adeo claros, ut non possent distingui à Sole vero.

Difficultas nunc est, utrum illud, quod videtur, quando fit parelium, sit lumen illud, quod refractum est intra nubem; an vero Sol ipse resplendente nube tanquam è speculo?

Conclusio Sexta. Probabilius est videri ipsum Solem in nube tanquam in speculo. Ratio est, quia si nihil videretur aliud, quam lumen refractum in nube, non appareret adeo perfecta imago Solis, ut ea vix à Sole ipso discerni posset. Deinde quemadmodum in speculis non imagines, sed res per eas representatas cernimus, in alieno tamen situ, nempe in ea parte, unde imagines resiliunt (quando quidem species non sunt objecta visibilia, sed sunt formæ, similitudinesvè, quarum interventu oculus visionem allicit) ita nec in nubibus, effigiem Solis conspiciamus, sed ipsum Solem in alieno situ videlicet in nube, à qua imago ad oculos resultat. Itaque cum tres apparent Soles, ut unus duntaxat secundum substantiam est, ita unus tantum cernitur, sed per triplicem imaginis delationem, quarum una progreditur à naturali, proprioque situ ipsius Solis, qui in quarta sphaera cœlesti est; aliæ vero à nubibus, unde Solis imagines reflectuntur.

Dissentiunt huic conclusioni non pauci cum Keplero præsertim ex eo, quod in pareliis anguli reflexionis non sint æquales angulis primæ incidentiæ; sed nihil ex eo probatur, quia nubes, in qua fit parelium, cum sit ad latus Solis, non potest fieri per eandem lineam primæ incidentiæ. Posito jam hoc, quod ipse Sol multiplicatus cernatur in nubibus, quæri ulterius potest, an hoc fiat duntaxat per reflexionem nubis specularis reflectentis Solis imaginem, ut insinuavimus, an vero etiam fieri possit per refractionem?

Conclusio Septima. Apparentia plurium Solium fieri etiam potest per refractionem. Ratio est, quia sicut, si inter Solem & objectum ponatur vitrum plurium facierum, obje-

Quæres, quis sit numerus pareliorum? Respondeo numerum ordinariè binarium esse, contingeretamen posse, ut non tantum duo, sed & plures Soles appareant, fieri enim potest, ut plures nubes bisce conditionibus, quas diximus, sint præditæ, & ita collocentur, ut imago Solis ad unam perducta aliam imaginem in alteram nubem imprimat, & hæc rursus in aliam. Hinc aliquando visi sunt tres Soles, ita ut duo alii Soles viderentur hinc & inde ad latera Solis veri; ita ad Cameracum contigisse testatur Frodoardus; 1628. die vigesima Martii Romæ apparuerunt quatuor, qui in candidas nubes resoluti dicuntur à Gassendo lib. de parel. Dietmarsiae verò quinque visos esse plutes scribunt Authores. Demum Mylichius annotat Sex Soles simul à Rege Poloniae conspectos fuisse. Idem memorat Cardanus, & addit, Soles apparentes fuisse adeo claros, ut non possent distingui à Sole vero.

Etum videtur multiplicatum, sic potest Sol videri multiplicatus, eo quod inter oculum & Solem mediet vapor refringens radios solates ad modum vitti plurium facierum. Rursus sicut, si aspicias lucernam per lentem vitream interpositam, præsertim, si ex una parte sit plana, ex altera sit curva, videbis lucernam duplicatam & aliquando triplicatam, sicaliquando, cum inter oculum & Solem ponitur vapor ad modum lentis vitreæ, videtur Sol multiplex.

Quæres secundò: Quo tempore hæc parelia contingant? Respondeo: Serena cœli facies multis effingendis Solibus est aptissima, cum nulli venti turbant aërem, nam à ventis dissipantur nubes, ut effigiem Solis suscipere nequeant; ut plurimum autem vel oriente, vel occidente Sole fiunt propter nuhem nondum radiis solaribus dissolutam, atque attenuatam; quod præterea sub finem aut initium noctis roscidus aër reflexiones adjuvet, & refractiones rarissimè meridie accidunt, quia Sol in medio cœli, unde radios directè, aut minùs obliquè ad terram jacit, idoneam ad id aeris densitatem caloris æstu solvit. Narrat tamen Aristoteles, durasse aliquando parelia ab aurora ad vesperam. Frequentiora sunt autumno & vere.

Quæres tertio: Quid portendant parelia? Respondeo: naturaliter prænunciant pluvias, præsertim si in parte Austri constiterint, inde enim maximè nubes ingravescent, quæ materiâ sunt pluviae, ex DEI ordinatione sunt parelia monitores de insidiis & clandestinis dissiidiis; de conspirationibus ad turbandum imperium vel Religionem, de bellis, contagionibus & similibus. Exempla borum eventuum passim ab authoribus annotantur. Sic plures Soles post obitum Julii Cæsaris, unde Triumviratus secutus est, apparuerunt. Cardanus l. 14. c. 70. Anno Christi 51. tres Soles Romæ visi sunt, & penuria civitatem adeo affixit, ut multa hominum millia fame extincta sint. Vico meratus comment in 2. meteor. Anno 571. ante cladem Aruernam plerumque tres aut quinque Soles apparuerunt. Greg. Turon. Histor. Franciæ l. 4. c. 31. Anno 1107. tres Soles conspecti sunt, & Boemundus, cum Græciæ fines devastasset, relicto in Syria hilio, vita defunctus est, 1156. Nonis Septemb. cœlo serenissimo tres soles affulserunt: Astrologi discordiam inter Electores ob Imperatorem eligendum hinc conjectarunt; tanta etiam pluvia consecuta, ut lata perierint. Anno 1490. in Octobri mense tribus solibus cum totidem iidibus cœlum illustre fuit, non multis annis post cum ingenti exercitu in Finlandiam impetum fecere Moschi, cunctaque propemodum regionis illius ferro, flammâque exciderunt. Secuta Regis Daniæ Joannis, quem per annos 14. suspensum incertumque tenere Succii, coronario; post quæ tempora quantum maiorum Suecia subire coacta sit, ex monumentis publicis notum est. Schefferus in memorab. Sueviæ gentis c. 2. Anno 1496. tria parelia Romæ visa sunt, quo tempore acerima prælia Castrioti Scanderbegi cum Turcis; mortuo Francisco Sfortia bella in Italia exarserunt, sicut in Anglia intestina. Anno 1525. trium Solium luminaria Hungariæ regno affulserunt; ante mortem Ludovici Regis, quæ significasse credita sunt, tres Reges concertaturos pro regno Hungariæ, nempe Ferdinandum, Joannem, & Turcam. Laurent. Sur. hist. part. 2. Anno 1528. Tiguri tres Soles vilos, qui famem prænunciare æstimati (quæ incredibilis postea fuit) notat Simon Majolus in diebus canic. Anno 1669. die 10. Jan. circa primam pomeridianam Posonii in Hungaria parelium observatum est cum duobus spuris solibus collateralibus, qui tam illustri fulserunt jubare, ut nudis oculis haud observari potuerint. Evanescente deinde uno laterali Sole alter ex oppositione respondens corpore auctus & major effectus est. Secuta fuit infamis illa conspiratio rebellium quorundam Nobilium in Hungaria & Croatia in Cæsaream Majestatem, quæ lamentabilem tandem exitum sortita est.

Quæres quartò: Quid sit Paraselene, & quid prænunciet? Respondeo, quòd sit imago Lunæ ex refractione radiorum lunarium, vel reflexione in nube levi & humida repræsentata. Plinius nocturnos Solès vocat. De hoc phænomine Pontanus:

*Sæpe etiam duplicem in tenebris est cernere Lunam,
Nube cavâ referente aliam sub imagine formam.*

Unde Plinius l. 2. c. 32. refert Cn. Domitio & C. Fannio Coss. tros simul visas; idem contigisse testatur Hartmannus Schedl in Chronico ad annum 1157. Non accidit verò hoc phasma, nisi oriente vel ad occasum vergente Lunâ; Item, non nisi in plenilunio, eo quod tunc corpus lunare fortiùs sit ad ejaculandum lumen. Rariùs hoc spectaculum est in Luna, quàm in Sole, ob lunaris luminis imbecillitatem. Observandum verò, cum tres Lunæ appareant, mediam duntaxat vetam esse, reliquas ad latera apparentes, quod idem de tribus Solibus tenendum. Naturaliter pluvias significat ob copiam humoris in nubibus comprehensam; politicè assumi potest ad magnum conflictum aut aut cladem denotandam. Ita ad annum 1490. Olaus M. lib. 2. c. 18. observavit, quòd post tres Soles, visæ sint pariter tres Lunæ, denotantes Moschorum cum ingenti exercitu in Finlandiam, ut superiùs annotavimus, itruptionem.

CONCLUSIO POLITICA.

Heroicis paternæ virtutis exemplis insisten- dum.

27.

N. 27.

UT mali corvi malum ovum. Ita Aquila noctuas non parit. Carolus Emmanuel Sabaudia Dux, in defuncti Parentis solium positus, seipsum recens ex cluso pullo aquilino, ac à ptimis unguiculis in Solis faciem intuenti similem dixit, lem mate exprimens: *Non degenero.* Solis avis aquila dicitur; in Solem enim totus intentus. Ita Solis æmulum, atque Aquilinum pullum dicere possum Politicum, cujus omnis industria eò contendit, ut Parentis faciem sibi imprimat, totusque sit alter ab illo: aut dixerim potius, sit unus in illo; velut ovum ovo simile, atque speculum non fallax, in retribuendo fidele, à Solis radiis illustratum formas projicit, quas tanquam exemplaria, atque veraces imagines intueamur. Tale vel in ipso coelo speculum natura dedit. Versus Solem nubecula convertitur; nubeculam Sol, aureus ille coeli oculus, intuetur: & ita duplici Sole aër resplendet, ut solem à sole haud dignoscas, alter alterius imago: unum replicatum dixeris, aut duos in uno. Parelion duplicis solis apparitio dicitur: Parelion est filii cum parente par morum splendor, vitæque similitudo, ut cum filium vides, in eo parentem agnoscas. Hoc conformium facinorum parelio apud M. Tull. Cic. gloriatus Cato: *Ut cateri ex Patribus; sic M. Cato nostri Catonis Pater, qui illud lumen progenuit, ex filio est nominandus.* Cic. l. 3. de officiis. Qui hæres paterni est æris ac gloriæ, sit & actionum æmulator. Sanguinem traxit, sit & imago prototypi. Gloriatu filius se, velut radius à sole, hoc genitore hausisse vitam? & facere potest, ut se filio Genitor gloriatur. Sic enim verborum lenociniis ad blandiebatur Philippo Macedo-

Macedonum Rex
tuam principem
dicam generalis
Filii
corum
tate
vires
plumbeas
omnes
quod
pauca
gustari Hor
Par
Tunc in parelio
marum non non
Parente videt
Aquila pullus
de Balaio quat
pulum getit
nobilis ad
Cato.

Qui

U Niverſa
ut omnia
quam
Vile
nobilitate gloria
nates eleganter
matam, live T
venus novit
beignum
quoniam
Propertius veni
in

Condit
dilatatione
enim Deus
les hinc
quam
dilatatione
Dices: C
terum. Ergo
meritalem
cautionem
quoniam
Condit

Macedonum Regi apud Sabellium Orator celebris: Tacebo, O Philippe, illustrissimam tuam profapiam & stirpem, è qua descendisti: Silebo regna amplissima tibi subjecta, nihil dicam de palmis & trophæis, quæ de profligatis inimicis reportasti: *Hoc unum dixisse sufficiat, Filium te habuisse Alexandrum.* Neque alio nomine virilis illa Fœmina (atque hoc ipso hic locorum non reticenda) Cornelia Gracchorum Mater, apud Valer. Max. l. 4. c. 4. de paupertate gloriabatur. *Quum enim Campana Matriona ornamenta sua pulcherrima seculi illius ostenderet, traxit sermonem, quousque è schola redirent liberi: Et hæc, inquit, ornamenta mea sunt.* Nec Ægyptiacas tenebras hujus veritatis lux latuit. Ptolomæus enim Rex dicere solebat: *Videri sibi omni regno pulchrius, Regis esse Patrem.* Fuitque ab Homero Poetarum ingeniosissimo, Odysseæ 14. Castor laudatus, quasi à Cretensis Deus haberetur, quia filios habuit optimis moribus præditos. *Castor Hylacides, ait, quondam in Cretensis ut Deus colebatur, filiis honestis.* Desine ergo conqueri Homere, Minervæ nomine Odysseæ secundo alloquentis Telemachum:

Pauci enim Filii similes Patri sunt.

Tot enim parelia, quot à Sole Cæsareo, velut radii, Serenissimæ Proles. Duplo Sole firmamentum nonnunquam relucet. *Duplo Sole Leopoldus respundet, quando se in filio, Filius in Parente videt, iste prototypon, ille imago, alter ab illo, at ita defixus in illo; ut velut genuinus Aquilæ pullus toto volatu in ejus imitationem connitatur.* Ita nimirum fieri addecet, quod de Boleslao quarto Poloniæ Rege scribitur. Patris sui effigiem in numismate aureo, à collo pendulam, gestabat, quoties majoris momenti negotium occurreret, ori eam venerabundus ac deosculans admovebat, dicens: *Avertat benignissimus Deus, ne quid ego indignum regio tuo nomine stueram.*

QUÆSTIO V.

Quid sit Iris, quæ ejus colores, & horum causa efficiens.

UNiversa phasmata, uti & veras meteoricas impressiones venustate superat Iris adeò, ut omnium oculos pulcherrimo colorum discrimine & varietate in se abripiat. Ad quam contemplandam ipse Ecclesiasticus cap. 3. adhortatur Philosophum, inquit: *Vide arcum, & benedic eum, qui fecit illum. Valde speciosus est in decore suo, gravavit cælum in circuitu gloria sua. Manus Excelsi apparaverunt illam.* Unde & Veteres cum Platone admirantes elegantem hanc naturæ picturam nomen ei ab admiratione imposuerunt, dum Thaumantiam, live Thaumantis filiam appellârunt; colores enim ejus tam exacti, ut vix artificis manus noverit penicillo exprimere: alii vocârunt eam sapientis arcum, quod Divinæ sapientiæ signum sit, mundum diluvio aquarum non periturum. Demissis ad tetram cornibus aquam haurire credidit vetustas. Hinc illud Virgilii l. Georg. vers. 118. *Eo bibit ingens arcus.* Propertius verò lib. 3. *Purpureus pluvias cur bibit arcus aquas?* De hoc igitur admirabili arcu sit

Conclusio Prima. Iridis existentia est naturalis, & non miraculosa, neque à DEO post diluvium instituta. Ratio est primò; quia Iris frequenter accidit, ergo naturaliter, aliter enim Deus absque necessitate tot miracula fecisset. Secundò assignabiles sunt causæ naturales Iridis, ut ostendemus, nempe lumen Solis & nubes opaca & rosida, quæ non minùs ante, quam post diluvium concurrere potuerunt ad talem effectum, ergo non minùs ante, quàm post diluvium produxerunt talem effectum.

Dices: Genes. 9. habetur: *Arcum meum ponam in nubibus, & erit signum inter me & inter terram.* Ergo videtur de novo à DEO poni, & non antea extitisse. Respondeo, DEUM assumere talem arcum ad significandum diluvium non amplius futurum. Sicque solam significationem, & non naturam de novo accepisse. Sic aqua longè ante in rerum natura fuit, priusquam adhiberetur in hunc finem, ut esset aqua regenerationis, pari modo Iris longè ante extitit, licet initio non habuerit officium illud, quo in præsentia fungitur.

Conclusio Secunda. Causa materialis, sive subjectum, in quo fit Iris, est nubes concava, ita Arist. 3. meteor. 2. debet esse concava, ut lumen Solis excipiat, in anteriori parte translucida, ut luce penetretur, & in posteriori parte opaca, ut lumen Solis vel refringat, vel repercutiat more speculi, à qua imagines diffiliunt; est & rosida, inque guttulas exiguas colliquescens, quod inde constat, quia, quandoque frigus, aut aliud agens condensare incipit hanc nubem in formam propriam, hoc est, reducere in aquam, tunc delabatur, & Iris simul evanescit. Secundò, quia, cum post pluviam adhuc nubes rorant, formari solet Iris. Confirmatur, quia, si quis ore projiciat aquam ex adverso Solis, in tali aqua

formantur colores Iridis, quales etiam videre quis poterit in aqua minutim cadente ex fontibus quibusdam artificialibus Solem inter & aquam collocatis. Hinc refert Vitellius, quod in quodam aquarum præcipitio juxta Viterbium, in Hetruria perpetuò quædam appareat iris certo ad Solem aspectu in aspergine aquæ in altum salientis, ergo ut in nube formentur colores Iridis, debet in tali nube suspendi aqua ad modum roris. Debet porro esse etiam translucida nimirum externâ facie, quâ nos respicit, sic enim facilè injectum lumen imbibit.

Observa verò, quod ejusmodi nubes lumen Solis excipiat dissimiliter secundum nempe partium suarum dissimilitudinem, cum aliæ sint tumidiores, aliæ submissiores, quædam crassiores, quædam imbecilliores, & rariores in guttulis istis singulis ex radiorum solarium reflectione, vel refractione, & ex varia lucis & umbræ mixtione tanquam in speculo illa mirabilis arcus, ejusque colorum exprimitur varietas. Nam experientiâ notum est, luminosa corpora in levibus & politis corporibus, aut simulacra, aut rerum objectarum colores efficere, quemadmodum manifestum est in vitro, speculis, aqua. Quare sequitur

Conclusio tertia. Triplex potissimum Iridis color, puniceus, viridis & rubens, quorum primus supremum, secundus medium, tertius infimum sibi in arcu locum vendicat; causantur tanquam à causa efficiente à luce & radio Solis è regione oppositi nubi roridæ & concavæ, in quam ille projectus & reflexus, mixtusque cum umbris Iridem efficit. Ratio est, quia lumen diversimode obscuratum ab opacitate corporis diversos causat colores, unde cum radii solares ad opacitatem nubis roridæ refracti diversimodè obscurentur, diversos exhibebunt colores. Hinc quia lux obscurata ab opacitate corporis, per quod transit, præsertim causat colorem puniceum, viridem & rubeum, ut experimur in vitro trigono, in vulgaribus etiam vitris plenis aquâ, in columbarum cervicibus, ideo etiam refracti transeuntes per opacitatem nubis præsertim exhibent colorem puniceum, viridem & rubeum.

Quæres tamen pro majori rei intelligentia, quæ sit causa, quod primus Iridis color, id est ille qui ad peripheriam altissimum locum occupat, sit puniceus? quem alii citrinum appellant; medius verò viridis sit, & infimus purpureus? Huic quæsito satisfacit Conclusio tertia, nam probabile est, hanc diversitatem oriri ex eo, quod lumen reflectatur ex diversa nubis profunditate, nam ubi radius primam ingreditur nubem color ardentissimus est & puniceus; ubi radius idem penetravit paulò altiùs, debilitatur, & per inferiorem nubis superficiem multa opacitate & umbris guttarum implicitus redit viridis versùs oculum. Longius deinde adhuc adactus versùs nubis profundum, tenuiori adhuc luce purpureus seu violaceus emergit per infimam arcus curvaturam. Nec improbabilis est etiam ratio, quam alii referunt ex Scaligero, qui varietatem colorum tribuunt discrimini vaporum.

Conclusio quarta. Quamvis valde probabile esse judicemus, in Iride videri lumen ipsum à Sole productum, in nube & in ea variè refractum, ut in præcedenti Conclusionem dictum est; non rejiciendam tamen ducimus, illam sententiam, quæ asserit id, quod videtur in iride, esse ipsum Solem oppositum, cujus species à nubè rorida veluti à speculo ad oculum reflectuntur, unde quot guttæ, tot Solis sunt specula. ita Seneca l. 1. c. 4. *Non dubium, inquit, quin arcus imago Solis sit male expressi ob vitium, & figuram speculi.* & cap. 3. ait: *Singula cadentis pluvie stillicidia totidem esse specula, reddique à singulis imaginem Solis, neque aliud iridem esse, quam innumerarum hujusmodi imaginum confusionem, quæ ideo perturbata appareant, quia intervalla guttarum spatio consumuntur & evanescent, ne hinc discerni possint.* Cujus ulterior ratio est, quia ubi sunt conditiones omnes ad reflexionem speculi necessariæ, ibi datur reflexio similis speculo; tales reperiuntur in Iride, nam habetur in ea nubes perspicua ex parte anteriori, opaca verò ex alia, Sol est etiam directè oppositus, & nos inter Solem & nubem constituti, ergo. Confirmari potest hæc analogia: pelves mille die sereno pone, & omnes habebunt imaginem Solis; at ingens e contra stagnum non habebit nisi imaginem unam, quia omnis circumscripta lævitas & circumdata suis finibus, speculum unum est. Unde, cum stillicidia illa copiosissima nubis roridæ specula totidem, singula Solis faciem exhibebunt, conturbatam tamen ob rationem dictam. Ex quibus

Colligitur primò. Aliquas esse Irides, quæ videri possunt reflexæ, in quibus ipse Sol videtur, & hæ non videntur ex omni loco, sed tantum ex eo, ubi centrum Solis, oculi & Iridis cadunt sub eandem lineam. Alias refractas, quæ videntur ex omni loco, & variâ figurâ. Unde Iridem rectè definiri: est vel reflexio Solis à nubè rorida & concava veluti à speculo; vel varia refractione luminis intra nubem à Sole producti.

Colligitur secundò. Iridis colores non esse veros, sed solummodò apparentes; ratio est, quia ex qualibet mixtura lucis in corpore diaphano cum aliqua opacitate umbrosa generantur similes colores, ut patet in vitro triangulari, & in collo columbæ, de quibus superius; unde sicut in his & similibus non sunt colores veri, sed tantum apparentes, ita idem de coloribus iridis sentiendum.

Colligitur tertio: Flavum colorem, qui etiam in Iride observatur, non efficere diversum semicirculum à puniceo & viridi, utpote qui est commixtura viridis & punicei, ex quorum permixtione nascitur. Eodem modo licet alii alios adhuc numerent colores in Iride, omnes tamen illi tantum secundarii sunt, & minus præcipui, utpote commissuræ primariorum colorum.

Colligitur quarto: Quod sicut causam effectivam iridis Solem esse dicimus, ita & Luna quandoque eam efficere poterit. Unde irides aliæ appellantur solares, aliæ lunares, quæ ex mente Philosophi à solaribus differunt, quia lunares sunt rariores & verè unicolores. Rariores quidem, quia Luna nisi plena sit, vix vires habet ad penetrandam paulisper & colorandam nubem. V. Timon tamen & alii testantur, sæpè à se visas esse irides lunares. Unicolores etiam ferè sunt, quia languor radii lunaris non altè penetrat opacitatem nubis, sed in superficie tantum ejus albente quadam & fractâ luce splendet.

Videl. Arist. annis so. bis tantum in eam se incidisse memorat.

CONCLUSIO POLITICA. Fœdera cum externis pacem conservant.

28.

N. 29

Cœli annulus iris est, terram cœlo desponsat, dissita jungit. Ut autem pacis symbolum semper arcus cœlestis habebatur, ita externorum Principum amicitia ac confœderatione, & pacis oleæ & lauri coronæ germinant. Id quod, teste Livio, Locrenses ab Hannibale experti. *Locrensibus jussu Hannibalis data pax. Societas eo jure staret, ut Pœnus Locrensem, Locrensis Pœnum bello ac pace juvaret.* Haud scio, an quisquam Principum, quos legerim, æquè intellexerit fœderum necessitatem, atque Carolus V. ille decantatissimus mundi Monarcha, tot laurearum messor, ac hostium terror. Quippe, qui statim ætatis flo-

te ex fontibus, quod in apparat iris entur colorum translucet. tum nempe ædam crasurium reflecte illa mirabilis rosa componere, quem-

ns, quorum cat; causan- & concave, est, quia lule cum radii ibebunt concausat etiam vitritatem nubis

color, id est inum appellulio tertia, sa nubis pro-

riceus; ubi m multa o- inde adhuc vergit per in-

x Scaligero, lumen ipsum dictum est; in iride, esse effectuntur, in arcu ima-

stilla totum hujusmodi nuntur et con- omnes ad re- in Iride, nam im directè op- analogia: per- stagnum non is finibus, spe- totidem, tur- ribus

us ipse Sol v- oculi & Iridis ra figurâ. Un- à speculo; vel

ntes; ratio est sa generantur erius; unde se e coloribus

re, ac imperii principio ad ineundam cum Exteris unionem armorum & animorum comparavit. Emmanuели enim Lusitaniæ Regi Eleonoram; Christierno Daniæ, Norvvegiæ, Sueciæ Isabellam; Ludovico Pannoniæ Bohemiæque Regi Mariam sorores suas matrimonio collocavit. Ferdinando autem Fratri prædicti Ludovici sororem (quæ affinitate duo illi regna lucratus est) despondit: sibi verò Isabellam Lusitani Regis filiam copulavit. Quibus affinitatum fœderibus ad tantum amplitudinis ac potentia apicem evectus est, ut non solum subditos in officio continere; quod satis testatum faciunt crebræ ad Hispanos, Belgas, Germanosque contentiones: verum etiam vicinorum hostium barbaros impetus & conatus comprimeret, frangeretque. Clara sunt nominis hujus argumenta Gallicum & Italicum, Herruscum & Saxonicum, Pannonicum & Bohemicum, Lybicum seu Tunetanum, & Mexicanum, ac Africanum seu Algerense bella, quibus adeo subjectas sibi reddidit universas nationes, ut immanis ille Christiani nominis hostis tanquam Numen quoddam, vel naturæ miraculum Carolum revereretur, ac formidaret. Ita videlicet probatum est illud communis Juris effectum, atque Lactantii sententia: *Cum enim inter nos cognationem quandam ipsa natura constituerit, adeoque præsidii causa homines societatem cum hominibus inierint & sanxerint, fœdus illud à Principio sui ortus inter homines inîtum violare, aut non conservare summum nefas putandum est.* Hac præceptione probè imbutus Scipio Africanus, Polybio referente, nihil ita sollicitè curabat, nisi ut aliorum amicitias sibi devinciret. *Nam regna eorumque custodia, non tam turribus (Socrate docente) propugnaculis, aut mœnibus, armis aut satellitibus, quàm amicorum præsidis asservatur.* Nosti pluvialium aquarum, aut plurium tenuium torrentium confluvio flumen intumescere, quod transvadari non potest. Ita virtus unita fortior, & vel apes junctis aculeis in turmam coeuntes exercitum in confusionem agunt. Iterum Polybium, loquentem audire placeat: *Optimè sibi consulunt republicæ tenuiores, quæ prudentes, & proposita periculi magnitudine ac vicinitate pellicunt alias republicas vel regna potentissima in suam societatem.* Armorum, animorumque conjunctio, hic *murus abeneus* esto.

l. 3. ff. de
justit. &
jure.
Lactant.
c. 10. de
vero cult.

Polyb. l. 2.

QUÆSTIO VI.

De figura iridis & earum numero.

Pæter vulgarem iridem solarem versicolore nonnunquam etiam alia solares irides contingere, veluti albæ, aureoluteæ & rubræ. Albas tres se observasse narrat, D. Menzelius Ann. 3. Ephem. Germ. dec. 2. aitque potissimum tempore æquinoctiorum præsertim autumnalium accidere; ratio esse potest, quod solares radii non in roscidam & guttis gravem nubem, sed in tenuissimum tantum vaporem incidant. Aureoluteas D. Mœren plures se vidisse perhibet à Sole jam occidente ex opposito horizontis descriptas, cum nubes pariter illo tempore ad aureæ auroræ exemplum essent inauratæ, unde ex reverberatione hic color iridi affundi potuit. Rubeam quoque iridem annotasse, idem supra memoratus Menzelius meminit die 19. Octobr. 1677. vesperi, cum Sol jam occubuisset; causam efficientem hujus statuit auroram vespertinam, materialem verò vapores crassos frigore constrictos & nubibus intermixtos. vide Ephem. Germ. 2. Ann. 3. observ. 5.

Quæres primo: cum aër ubique sit plenus nube, cur non ubique mirabilis illa colorum varietas appareat, sed semper in circinum ducta medietatem circuli exhibeat? Respondeo: rationem esse, quia, ut diximus, phasma hoc generatur cum radiorum solarium reflexione, quæ reflexio à nube non fit nisi versùs lineam illam, quæ ducitur à centro Solis per centrum nostri oculi & iridis ipsius; patet enim experienciâ, non videri à nobis iridem, nisi sub istiusmodi linea; item & quæ videntur per reflexionem non videri nisi sub determinato puncto & angulo. Jam vero, cum radii omnes à nube ad punctum & lineam jam explicaram concurrant sub æqualibus angulis, consequens est, ut objectum nobis repræsenterent sub figura circulari. Quia quæcunque à nobis videntur sub æqualibus angulis, apparent semper habere æqualem distantiam ab oculo, ac proinde in orbem disposita. Secundo, quia colores hi in forma arcûs dispositi causantur etiam à radiis refractis, ut diximus, versùs centrum nubis, hoc est versùs punctum, per quod transit radiûs perpendicularis; radii vero undique refracti versùs aliquod punctum, ac centrum in eadem distantia à tali centro æqualiter obscurantur, & colorantur, unde colores apparent ut ducti in orbem circa aliquod punctum existens in perpendiculari, quod se habet, ut centrum iridis. Tertio, quia radii solares penetrantes nubem non videntur ab oculo, nisi respectu illius sint obliqui; sed non in toto medio, sed in sola circumferentia nubis incipiunt solares radii oculo obliquari; ergò non illos, videt in medio, sed in sola circumferentia nubis circumcirca, consequenterque in figura rotunda

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Get Smart

Over 2,000 years of
human knowledge in
797,885 volumes

Instant access
\$8.99/month

Continue

*Fair usage policy applies

Quæres tertio. Num etiam cornibus everfis, hoc est versus cœlum exporrectis arcus cœlestes apparere possint? Respondet affirmativè Cornelius Gemma cum nonnullis aliis, qui tradunt tales aliquando se spectasse. Verùm idem dicendum de his, quod de iridibus integri circuli paulò ante dictum est, taliter enim oriri possunt, si nempe, inquit Le Gran. Histor. natur. parte 6. artic. 9. solares radii per reflexionem in maris aut lacûs alicujus superficiem incurrant; modo sit magna aëris tranquillitas, nullusque ventus adsit, qui aquam commoveat, & inæqualem ejus superficiem reddat; præsertim si quædam nubes illi aquæ superincumbat, quæ impediatur, ne Solis lumen rectum ad pluviam tendens illud, quod aqua eo remittit, supprimat, atque extinguat. Raro tamen talis arcus visibilis est.

Quæres quarto. Cur in Iride non perfecta & integra Solis imago repræsentetur, sicut in pareliis fieri docuimus? Respondeo: duas hujus rei subesse causas. Primo enim perfecta & integra Solis imago non exprimitur ob refractionum multitudinem, ita enim formæ partes non secus ac in speculo fracto confunduntur. Secundo ob nubis raritatem, & guttarum in nube ista rorida minutissimarum parvitatem, quæ tanquam minima quædam specula formam impressam non omnino continere possunt; in pareliis autem propter nubis densitatem, levitatem & continuitatem perfecta Solis imago conspicitur.

Quæres quinto: Num plures eodem tempore possint simul apparere Irides? Respondeo, licet communiter una tantum iris secundaria videatur, numero tamen simul tres conspectas esse testatur Mazzota l. 1. de Meteor. aër. cap. 2. Sic etiam triplex visa Patavii 1601. die 7. Febr. horâ 21. teste Gassendo in vita Peireskii l. 1. Triplicem quoque observavit Georgius Francus mense Majo Anno 1668. in Alsatia Superiore. Snellius etiam quinque aut sex videri posse, seque observasse testatur. Hollandi ex illa celebri navigatione ad novam Zemblam inter cætera valde admiranda, retulerunt, se vidisse tres Soles ad Austrum, sex iridum discerniculo à se iavicem abjunctos. Ex quibus omnibus compertum est, pluralitatem iridum non esse negandam. Verùm difficultas est, quomodo hæc pluralitas oriatur? unde

Quæres sextò: An, dum plures apparent irides, immediatè fiant à Sole? antequam respondeam, observa, Irides esse alias primarias, quatenus scilicet Sol immediatè à se ipso in plures nubes diaphanas impingit; alias esse secundarias, quatenus lux Solis in unam nubem immediatè impacta, in aliam nubem similiter diaphanam reflectitur. Hoc posito: Respondeo primò, plures possunt irides primariæ apparere, quæ simul habeant eorundem colorum seriem & immediatè fiant ex Solis luce admixta cum diaphano aliquo opaco & umbroso plurium nubium. Ratio est, quia si Sol medium cœli teneat, & nubes ad impressionem iridis aptæ altera sit ad ortum, altera ad occasum, tunc fient duæ irides, cum utrobique fieri non repugnet, & ad id dentur omnia requisita, licet non ambæ à nobis videri possint. Julius Scalig. exerc. 50. sec. 4. existimat tales generari posse in diversis separatis nubibus, quarum aliæ sunt altiores, aliæ humiliores. Contingit autem hoc, quando vapor vicinior terræ longè densior est, ac compressior, quam circumferentia nubis superioris; tunc enim distinctum efficit speculum à nube superiore, & reflexionem distinctam, quod tamen valde infrequens est.

Respondeo secundo, plures possunt irides comparere, quarum una solum sit primaria, alia secundaria, quæ efficiuntur relatione sive reflexione primariæ, potest enim iridi opponi vapor aliquis specularis, qui repræsentet colorem & figuram iridis; & deducitur hoc eo, quod secundariæ irides obscuriores sint, inversosque habeant colores, qui enim in principe illa summus est puniceus, hic in secundaria est infimus, qui infimus in primaria, is in secundaria est summus, ita ut vltimis semper maneat in medio, nulla verò alia hujus rei ratio reddi potest, nisi quod secunda v. g. iris sit veluti speculum primæ, quia in speculis sæpè objecta invertuntur, ut dextrum appareat sinistrum, & è converso: Et sicut ex uno speculo fit reflexio in aliud; sic fieri potest reflexio iridis ab una nube in aliam.

CONCLUSIO POLITICA.

Sanguinis claritas factis probanda.

Lucan. ad Pisonem. **P**erit omnis in illo nobilitas, cujus laus est in origine sola: canit Lucanus. Quæ, quæso te, altior origo, quam circuli illius tricolore radio variegati, & quasi annuli sponsalicii, quo cœlum terræ jungitur? opus est, aureo Pictore Sole expressum, cui adscribas: *Solis opus.* At quia ipsa nihil ad sui agitur conservationem, semihorariæ lucis ostentatione exspirat, ac perit omnis in illa nobilitas. Principum Natalis haud absone Iridis exortu significatur & ita Mediolanensis Resp. recens nato Principi Philippi IV. Hispaniarum Regis Infanti festivè aggratulan-

lans

lans, iridem incunabulis ejus junxit, quoniam inter bellorum tempestates ac nubila natus erat, inscribens: *inter nubila grator.* Annum satis est, tam præcellsum ortum duxisse, cerasque & insignia longo stemmate numerare?

Qui genus jaëlat suum, aliena laudat. Sen.

*Seneca in
Herc. fur.*

29.

N. 29.

Propria accedat virtutis commendatio, factisque probetur, sanguinem nobilem in venis bul- lire. *Nobilitate non nisi propria virtus potest,* Maximiliani Austriaci Cæsaris responsum erat, ad quendam, qui nobilitatis insignia auro venalia expetebat. Romani profecto hoc senserunt, in cujuscunque animo virtus inesset, ei plurimum esse tribuendum, testis est Vellejus Pater- culus. Neque novus hic mos Senatûs populiqûe Romani est, inquit ille, putandum enim re ipsa est, *Vell. Pat. l. 2.* quod optimum esse, sit nobilissimum. Ait enim Satyricus:

Tota licet veteres exornent undique cera

Atria: nobilitas sola est atque unica virtus.

Pecudum nobilitas est bona ac firma corporis habitudo, inquit Democritus, & equus velo- citate probatur, & canis venaticus, si odore feras indagat: hominum autem nobilitas morum est bonitas. Fili mi! (certans in agone Nobilissimus Parens, Neapolis Pro-Rex Fridericus, Nobilissimo filio Calabriae Duci pro testamento monitum reliquit) honestis te exercitiis & la- boribus trade, nec præposteris frangere voluptatibus, nec periculis aut difficultatibus terrere. An enim nescis, nobiles cunas, triumphales currus, aurea nomina, immortalem famam, non nobilitatis, sed virtutis præmium esse? Qui primus clara insignia, betoum lanceas, galeas & plu- mas gestavit, an ex sanguine hæc nobilitatis trophæa traxit? non ex sanguine traxit, nam pri- mus non esset, sed ex heroico facinore. Nec Hercules Leonis exuvias indutus est, quia Leone natus, sed quia proprio Marte Leonem pelle exuit, propriae virtutis tegumentum compara- vit. Præmiorum regula mensura est meritorum. Aspice hos in profanos Deastros conditione elevatos, illos in Regnorum Atlantes, istos in belli fulmina præpositos: Illis vicariæ demanda- tæ sunt habentæ, istis Primatum incumbunt tituli. Si bene cedit, virtutis suffragio sunt pro- moti, non sanguinis claritate. Verè Nobilis se factis probat: nam verum est illud Solonis apud Ausonium: *Pulchrius muliò parari, quàm creari nobilem.* QUÆ.

QUÆSTIO VII.

De reliquis proprietatibus, effectu & significatione Iridis.

Conclusio prima. Maximæ Iridis latitudo sive diameter aliquando est, sed valde rarò unius horatii milliaris; altitudo verò ejus à terra est ferè unius dimidii milliaris, quia vix solet altior esse iris, quàm initium mediæ regionis aëris. Pater verò Maurus statuit altitudinem Iridis esse graduum 45. ut se quadrante deprehendisse asserit. Rationem tradit Cabelus l. 3. tex. 25. quæst. 1. quæ potest videri apud ipsum. Ex quo deducit, quod, quo remotior ab oculo est nubes rorida, in qua formatur iris, eo Iris sit major & pars majoris circuli. Ratio est, quia ex duobus semicirculis, quorum unus in spatio centum passuum appareat altus gradibus 45. alius appareat altus totidem gradibus in spatio passuum ducentorum, secundus erit multo major, & altior primo; ergo idem contingit in iride. Et confirmat, quia cum quadrante mensuramus altitudinem turris, quo magis accedimus, cò plures gradus altitudinis exhibet, quo magis recedimus, eò pauciores gradus exhibet altitudinis. Deducit secundo, cur iris sequi videatur fugientes, nempe, quia cum summitas iridis debeat semper habere æqualem altitudinem, cum accedimus, iris apparet in parte nobis distantiore, cum recedimus in parte propinquiore. Ex quibus & hoc sequitur, Sole altiore deprimi iridem, eò depresso attolli, adeoque pro Solis altitudine diversimodè iridem situari.

Conclusio secunda. In quavis mundi parte Sole adversus nubem posito, suisque radiis illam feriente fieri potest iris, dummodo Sol non sit altior supra horizontem 45. gradibus, tot enim graduum cum sit semidiameter iridis, tota ipsa sub horizonte depressa esset, nec videri potest, si Sol esset tot gradibus altior. Hinc ergo colligitur, sæpius in oriente & occidente fieri iridem. Cæterum, ut spectabilis sit observanti, necesse est, ut spectator existat medius inter ipsam & Solem, alioquin non fieret ad oculum reflexio. Unde Meteorologi docent, centrum iridis, oculum & Solem esse sita in eadem linea recta.

Ex quo deducitur, quod iris non omnibus eadem, sed sua tantum cuique appareat, totque in roridis guttulis, decidentibus arcus picti conspiciantur, quot oculi sunt, qui versus eos diriguntur, proinde moto cujusvis oculo etiam illi movetur iris. Cum enim moto oculo alia fiat linea à Sole per oculum ducta, hæc autem linea sit axis illius conii, in cujus superficie existunt guttæ iridem exhibentes, & murato axe alicujus conii, mutari conum necesse est; alia igitur erit superficies conii, sive occupabit aliud spatium, & consequenter & aliam iridem comparere necesse est. Unde, qui caput elevar, vel deprimit, mox iris mutatur, qui stat, illi stat, qui progreditur illi & iris progreditur, & *singulis passibus singulas irides spectamus*, ut rectè loquitur le Grand. hist. part. 6. art. 9. *ut ita nobiscum progredi, currere, stare, sedere, vel quiescere videatur.*

Imò cum ex guttulis pluvialibus perpetim stillantibus à radiis solaribus illustratis producatur iris; singulis etiam momentis nova eisdem oculis iris comparere solet, succedentibus nempe continuo in delapsarum locum novis aliis ex nube in pluvialia illa specula sese resolvente; haud aliter ac fluvius idem apparenter perseverat, licet continuo mutetur eo, quod sequentes aquæ prioribus succedant. Deinde etiam Sol continuo movetur, ideoque linea recta ducta à centro iridis per oculum ad ipsum Solem necessario etiam continuo mutatur. Unde singulis etiam momentis iris revera alia, & in alio loco spectatori immoto comparere debet.

Deducitur secundo. Nullas nobis pingi irides ad austrum, quia nunquam Sol trans Zenith nostrum ad Septentrionem digreditur, ut oculus meridiem aspiciens, Solem à tergo habeat. Neque obstat, quod videri à nobis possint res collocatæ inter nos & speculum; unde sequi videtur, quod videri iris possit in nube, quamvis collocatus sit Sol inter nos & nubem, consequentia enim illa non est vera, quia lumen Solis inter oculum & nubem interjacentis est adeo magnum, ut impediatur eos colores videri, sicut impedit videri stellas. Ob eandem rationem neque his, qui ultra Æquatorem in Australi terræ parte habitant iris apparere potest versus Borealem plagam. Frequentius autem in iis locis irides apparent, ubi facilè ascendunt rari quidam & roridi vapores, qui totam non expellant serenitatem, sed accipiant & reddant, non extinguant Solis radium, hinc fluminibus & lacubus, aut udis vallibus incumbentia iridum brachia sæpè cernimus.

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Know Your Bible

Forgotten Books'
Full Membership
provides unlimited
access to more than
28,000 volumes of
Christian literature for
\$8.99/month

**HOLY
BIBLE**

Continue

*Fair use policy applies

emas. Quid enim feceris, si expugnata Bellonâ Pacis fanum aperias, contractisque Martialibus spiculis oleaginas nectas coronas? funestissimam regni noctem serenabis, terrarum sua à felicitate detrudendarum naufragium avertes, Civium urbiúmque sepulchrum, incolarum tyrannidem, calamitatis Iliadem, cruentum Trojani equi puerperium è finibus tuis ad ultimos usque Garamantas proscribes. Neque deerit tamen aut justi belli ratio, aut exasperantis, provocantisque hostis insultatio. Quod si ad arma coactus fueris, qualiter Othomanna Luna sæpius in Austriæ Solem eclipsandum cornua erigit, arma arripe, at non nisi Pacis studio prehende. Erit tunc gloriosissimæ Pacis certissima spes, quia non nisi Deo entheatus, justitiæque thorace cataphractus in campum procedis. Tota equidem tunc Gigantomachia ruptis orci rudentibus, tota Cyclopium officina stygiis è caminis profiliat, omnis Bistonum ferocia compactis viribus exsurgat licet: videbit orbis & mirabitur, posse ex Lunæ refractione Pacis Iridem colorari, exitu glorioso; quia non potest non cum lauro olea crescere, ubi Pacis amator non provocans, sed provocatus Justitiæ titulo pugnat, alias quieturus in Pace.

QUÆSTIO VIII.

De insolitis, ac miris in aere simulacris quandoque conspicuis.

Solent quandoque etsi infrequentius varia insolita ostenta, cujusmodi sunt integri exercitus, præliantium concursus, turmæ militum & phalanges, classes armatæ inter fluctus cum remis velisque, & his similia in aère comparere, quæ haud exiguum mortalibus impendentium infaustorum eventuum metum incutere consueverunt. Nos præsentis quæstione circa hujusmodi simulacra, ac spectra inquiremus, præcipuè quid sint, quæ eorum causæ, quid possint, seu significant.

Conclusio prima. Militum ac armatorum simulacra, (idem sentiendum de reliquis) non sunt oculorum ludibria, sed verè quandoque apparent in aère. Patet veritas hujus conclusionis ex authoritate tum Sacrorum, tum profanorum scriptorum. Sic l. 2. Machabæorum c. 5. narrat sacer textus: contigit autem per universam Jerosolymorum civitatem videri diebus quadraginta per aëra equites discurrentes, auraras stolas habentes, & hastis quasi cohortes armatos & cursus equorum per ordines digestos, & congressiones fieri cominus &c. sic etiam antequam Titus & Romani obsiderent, & caperent Jerosolymam, die 21. mensis Maji ait Josephus l. 7. de Bello Judaic. cap. 12. post dies festos ante Solis occasum visi sunt per inane ferri currus toris regionibus, & armatæ acies tranantes nubila, & civitati circumfusæ. Idem accidit Romæ tempore S. Gregorii Pontif. Max. cum Longobardi invaderent Italiam, ut ipsemet testatur Homil. q. in Evang. dicens: priusquam Italia gentili gladio ferienda traderetur, igneas in cælo acies vidimus, ipsum, qui postea humani generis susus est, sanguinem coruscantes. Plinius l. 2. natur. hist. cap. 51. hæc refert: armorum crepitus & tubæ sonitus auditos è cælo Cimbricis bellis accepimus. Tertio verò consulatu Marii Amerinis & Tudertibus spectata arma cælestia ab ortu, occasuque inter se concurrentia pulsas, quæ ab occasu erant. Ita illi. Paulo etiam antequam Caractacas Scotorum Rex cum Romanis confligeret, acieque victus in hostium potestatem veniret, equestris pugna mediis in campis, ut inquit H. Boet. l. 4. accerrima conspecta tandem evanuit. Plura similia passim invenies apud Authores.

Colliges tamen, fieri subinde ex debilitate visûs, Metu, ac Phantasia posse, ut ostenta quædam apparere putentur. Sic teste Aristotele l. 3. Meteor. quidam Antipheron Oretanus semper ante se videbat simulacrum quoddam, quod erat sui ipsius imago respiciens ipsum, id autem fiebat ob visûs debilitatem, ob quam speculum eidem fiebat propinquus aër.

Conclusio secunda. Probabile est, aliqua in aère apparentia spectra naturali modo effici posse, modum hunc insinuat Kircherus Art. Mag. lum. & umb. l. 10. part. 2. cap. 1. Ex locis, ubi multa glareæ, sive arena ex selenite, antimonio, vitro, aliæque materia perillustri conflata reperitur, Solis intensissimo calore unâ cum vapore ejusmodi particulas elevari & exaltari, quæ diversas, ac varias deinde superficies in aère conficiunt, & crassioribus in medio vaporibus, montique alicui, aut artæ nubi oppositis tractu quasi opacatæ in speculum plenum tandem coalescunt. In hoc deinde speculo qualicumque aëreo, prout varius ejus ad oculum sirus erit, varia etiam subjectarum rerum simulacra miro planè modo aucta, vel multiplicata reflecti, & ita admiranda in aère specula exhiberi possunt. Confirmatur observatione, quam adducit Deschales Diopl. l. 3. prop. 23. dum meminit à Magistro

suo Philosophiæ audivisse. Velasii in Burgundia spectrum aliquod in nubibus apparuisse formam representans militis armati exerto gladio in aëre penduli; totam urbem spectaculum hoc haud modico terrore concussit, donec attentius à Viris peritis machina hæc aërea observata & fabula deprehensa est, dum animadversum, S. Michaëlem Ecclesiæ fastigio impositum reflexè in nubibus fuisse, ceu in speculo objectum.

Eadem specularis nubium superficies fieri poterit incidente frigore in vapores tenues ac pellucidos, à quo congelati & opacati terrestrium rerum species in se velut in speculum incidentes opportunè reflectent. Unde Cardanus observat lib. 14. de variet. cap. 70. scribens: Aëris ostenta in Borealibus regionibus & mira magis & frequentius apparent. Similiter, quod variæ animalium voces quandòque è nubibus prodeuntes audiantur, id eodem modo per voces animalium viciniorum, teste Kirch. loco supra cit. in concava nube, aut monte reflexas fieri posse. Idem intellige de aliis quibuslibet Sonis.

Conclusio 3. Refractionis etiã beneficio spectra quædam in aëre contingere possunt. Ratio est, quia potest alicubi aër immixtis vaporibus roscidis densior existere, ut ita objectum alio loco repræsentet, quàm revera sit; analogia est in nummo demerso & existente in fundo vasis, qui tamen ob refractionem proximus superficiei aquæ apparet. Item sicut Sol infra horizontem depressus supra eundem affulgere conspicitur, quatenus scilicet radii à Sole procedentes incidunt in vapores Atmosphæræ, ibique refracti attollunt corpus solare apparenter supra horizontem, ita pariter poterit objectum aliquod in terra vel mari constitutum etiã per medium vaporosum alicubi densius ita radiare, ut refractè videri queat, alio loco nempe elevatum & in aëre existens. Unde quando ad lacus & maria, ubi aër vaporosior & densior est, aliqua ostenta, veluti navigantes in aëre conspicerentur, contingere potuerunt.

Conclusio quarta. Tametsi per prædictos modos phasmata quædam insolita contingere possint propè terram, universim tamen omnia illa ostenta, quæ Conclusionem primã obiter relata sunt, remotiora nempe & in cœlo altiori constituta minimè, & nequaquam his modis contingunt; priora enim hujusmodi sunt, quæ non nisi certis ac determinatis locis & temporibus contingunt, nec nisi ex certis & determinatis locis videntur, nec durant nisi ad breve tempus; posteriora verò fiunt variis in locis, durant sæpè multis diebus, videntur variis ex locis, à se valde distitis. Ex quibus sic argui potest primò cum P. Schotto Phys. Cur. l. 6. c. 2. Si milites v. g. equites, exercitus, aliãque similia objecta alicubi in terra, aut maris superficie existentia, radiarent in nubes, aut aërem vapidum, indèque ad intuentium alibi constitutorum oculos reflecterent species suas; viderentur ipsa illa objecta in se per radios reflexos, prout in speculis fieri assolet, vel ergo sunt admodum remota ab intuentibus vel sunt propinqua? si valde remota, non possunt videri, aut non nisi sub minima forma, tametsi prorsus gigantes forent magnitudinis; cum constet, eò minus apparere objectum, quo magis distat. Si verò propinqua sunt, ergo dum in cœlo apparent exercitus integri, & cruenti conflictus, facilè sciri potuerunt eodem ferè tempore, quo videntur, aut non longè post, fuisse alicubi conflictum illum, qui in cœlo apparuit, quod tamen nunquam hætenus fuit deprehensum. Secundò, dum similia in nubibus apparent, manifestè nubes ipsæ aut earum partes in se mutuò incurrunr, & locum mutant, ac proinde non easdem, quas antea, superficies in terram vertunt, ergo & anguli incidentiæ ac reflexionis mutantur, ergo non ex eodem loco, quo antea, possunt videri res, & tamen aliquando ad multas horas durant, hujusmodi phasmata & in diversis locis videntur. **Quare sit**

Conclusio quinta. Insolita aërea spectra & ostenta, Conclusionem primã enumerata, esse vapores, exhalationes, & partes aëris addensatas, quæ non casu, aut naturâ, sed à Deo ministerio intelligentiarum sive geniorum & spirituum bonorum in formas equorum, hominum, militum & exercitus effigiantur. Ita sentit Fromondus, Cabeus, Cornelius à Lapide & alii communiter. Et de causâ quidem materiali difficultas non est, nemo enim negabit, eam esse evaporationes, tum crassiores, tum tenuiores, quæ diverso modo formatæ & accensæ diversos illos colores & figuras ostentant. Si enim fiunt nubes diversarum figurarum, cur non etiã illi halitus ita possunt efformari, ut nobis & equites & homines, & exercitus & classes repræsentent? Difficultas igitur sola est de causâ efficiente, quam non naturam aut casum esse, inde manifestum est, quis enim dicet, casu contingere, ut equorum & hominum formas imitentur apparentiæ illæ? & frequenter id contingere? ad multos dies durare? omnibus sese ostentare? & quod majus est, præcurrere bellorum strepitum & quasi classicum canere? necessarium igitur est, hæc à mente & intelligentia provenire, ita Cabeus.

Argues tamen contra cum August. Nipho, tametsi hæc casu non fiant, non ideo tamen ad causam primam DEUM, aut ad intelligentias recurrendum, poterunt enim hæc ad influentias syderum & certam constellationem referri. Sed contra est, ut benè opponit Schottus phys. cur. lib. 6. c. 2. §. 2. Si stellæ vim habent producendi in aëre effigies armorum, navium, similiùm.

miliùm quædam
similiùm quædam
qualescunt
rum illi
necessari
quædam
speculæ quædam
deus quædam
cuiusmodi
parvitas
auctoritatem
temperari
fides eundem
nam & motus
descendunt
ad exterridos
Concludit
tam mortali
manitatis per
quædam Byz
urbem verge
perforam Peor
bisque tu
Alex. l. 1. c. 1
nimque specul
noperiam
amorum stre
Cruentorum
acceptam in
per omne
Polonos con
Monachus cre
nachum vict
ore, quæ cruc
sunt gravia
Polem factum
in Helvetiis
de mensis
conspicitur
nes. Eadem
Chilmonum
interdè M
poti sunt
arbor imp
flans arbor
visum ex
in Hungaria
flaurum
te Dialectic
bovicas Rex
mensurati
delegum
fland
foc
pag
tum
rent
curv
um ver
& Neom

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Get Smart

Over 2,000 years of
human knowledge in
797,885 volumes

Instant access
\$8.99/month

Continue

*Fair usage policy applies

ferre prætermitto, cùm ab anno præsertim 1681. similibus portentorum ipsi spectatores & oculati testes simus, hæc non nisi bellicarum calamitatum prælagia fuisse, & etiamnum esse. *Solet nempe his, similibusque prodigiis DEUS præmonere homines, ut erudiat, inquit Cabeus, ad impietatem debellandam, & det metuentibus se significationem, ut fugiant à facie arcus, ut liberentur dilecti.* Cui consentit Ammianus Marcellinus l. 21. Ethnicus licet Scriptor, dum ait : *Amat benignitas Numinis, seu quòd merentur homines, seu quòd tangitur eorum affectione, his quoque rationibus prodere, que impendent.*

CONCLUSIO POLITICA.

Jacula, ne feriant, prævide.

31.

N. 31.

UT magna Capita cœlo propinquiora sunt, ita sunt ei magis in amore. Non vult eorum ruinam, sed ut avertere possint, præmonet. Faces exponit, ut ad lumen videant : prodigiosa præmittit eventa, ut sapere doceat : in aere conflictus instruit, ut pro futuris bellis præmaturè disponant. Retrospecte in annum 1568. Famiano Strada teste, illustri nocte gemini exercitus per cœlum parata acie discurrebant, hastis coruscantibus congregiebantur, arma resplendebant, stationes mutabantur, volabant spicula, scuta scutis collidebantur; quasi novi in cœlum gigantes consurgerent, mutuis proeliis conflegebant. Meritò timorem Albano insolita species incusserat, & monentis cœli amorem fuisse, ut timorem providum excitaret, eventus dabat. Hæc enim prodigia, ut Historicus annotavit, Ormagii exercitum imminentem, Gheusiorum cædes ac latrocinia, longamque bellorum ac miseriarum Iliadem denun-

denun-

denunciabant. Non inanis commentum adagium: *Prævisa jacula minus feriunt.* Unde uti per rara hujusmodi ostenta *prævidit olympus*, galeam cristamque parat providus animus, ac ut binis oculis eum natura munivit, ita bino capite præsentia simul ac futura meditatur. Ita Jacobus IV. Scoriæ Rex caput bifrons in columna polirum, pingi fecit, cum lemmate *utrumque*, præsens scilicet ac æquè futurum respiciam, ut ita sim ad utrumque paratus. *Si prudens est animus tuus, tribus temporibus dispensetur,* (verba sunt Romani Philosophi) *præsentia ordina, futura prouide, præterita recordare. Qui nihil de futuro præmeditatur, in omnia incautus incidit.* In futura armatus tutò illud Austriaci Cælaris Rudolphi II. repetet, *Adsit.* Aquilam enim sibi statuit, spiculum unguibus gestantem; tela & bella minaris? Tela & bella reponam. Jam enim aquilinis oculis prævidi, & providi: en pararum invenies, telis tela reponam. Si enim aquila *de longè prospicit*, aquilæ genuinus Pullus est & in futura paratus. Non, quando hostis in campum progreditur, armamentaria sunt lustranda, scribendus miles, annona paranda, nervus belli colligendus. Jam stat accinctus, & classico hostili provocatus, momento respondet præclarus Politicus: *Adsum.* Ex qua futurorum providentiâ non nemo Domui Austriacæ citatum Rudolphianum lemma, *Adsit*: ita in honorem exposuit:

Austria Domus secunda Jovis Telorum.

Onofandri præceptio est: *Ut optimus Gubernator, priusquam solvat è portu, navem omnibus armamentis instruere solet; ita etiam providus imperator, quocumque usui sibi fore putabit, præparet diligenter.* Hâc diligentia, quia D. Alvarus de Bazzano Architalassus præstantissimus, navibus suis, antequam ad expeditionem se accingeret, prospexit; dicere solitus, diligentiam esse fortunæ matrem. Ideo contigit, joanne Botero id attestante, illius Classem nunquam non rediisse victtricem. *Amar victoria curam*, Magni Ducis Medicei symbolum erat. Unde cuivis, sive cælorum, sive regnorum Domino familiare est Maximiliani II. ex Austriæ Archiduce Romanorum Cælaris: *Dominus providebit.*

Onof. in
stratag.
c. 4.

Jo. Boter.
Diælor.
memor.
p. 1. f. 60.

DISSERTATIO VI. De Meteoris Aëreis sive ventis.

Aërea Meteora ea in præsentem nominare placuit, quorum materia vel aër est, vel ita aëri similis, ut meritò talis existimetur. Hujusmodi meteora sunt venti, ac procellæ, ut ex dicendis constabit. Cæterum tractatio præsens difficilem habet explicationem, ventos enim, attestantè ipso Sacro Oraculo, in thesauris sapientiæ suæ inclusit DEUS, ut cum eos nemo ignorare possit, nemo etiam possit cognoscere. Unde Christus ipse Joannis cap. 3. ait: *Spiritus seu ventum spirare ubi vult, & vocem ejus nos audire quidem at nescire unde veniat, aut quò vadat;* nam, ut ait Divus Augustinus, *Quia ventus flat, sentis, quâ causâ flat, vel à quo thesauro sit erutus, nescis.* Ventos quippe percipit sensus; ratio ignorat, & miratur, & mirari non desinit inquirendo. Quare sit

QUÆSTIO I.

De Materia, & Natura Ventorum.

Venti nomen haud immeritò deduci videtur à verbo *venio*, quod assiduè veniat; semperque velut priori flatu alter succedat. In tradenda verò materia, naturæque ventorum varia fuit Philosophorum opinio; quidam enim cum Hippocrate existimârunt, ventum nihil aliud esse, quàm aërem agitatione commotum. Alii, ut Anaximander, ventum dicebat fluxum aëris, cujus tenuissimas, maximæque humiditas partes Sol absumpserit. Keplerus terram, magnum quoddam esse animal, & ventos è pulmonibus spirare credidit. Stoici ventum omnem fluentis aëris impetum vocabant, qui pro locorum & Regionum diversitate varia nomina obtineat. Astrologi aërem percitum ventum esse statuerunt, qui, cum omnia ad siderum dominantium vim & aspectum referant, ajunt aërem dissipari stellarum errantium ictu, radio- rumque

tatores & o-
um esse. &
ad impiam
Cuius
itas Nam
que impo

in vult corus
nen videant
ut pro futuris
illustri nocte
prediebantur
ollidebantur
ritò timorem
in providum
egit exercitum
arum Illud
denon

rúmque multiformi jactu commoveri, túmque ventorum portas aperiri, cum Jupiter Solem, Lunam, & Mercurium, aut eundem Mercurium Mars diametrali radiatione aspexerit, vel ei quadrata fuerit conjunctus; vel ubi utérque in signis aëreis fuerit, aut in Geminis, & Libra; aut cum Luna & Jupiter in Ariete & Scorpione pariter fuerint constituti; deinde Luna æquali societatis potestate cum Mercurio coierit.

Paracelsus lib. de Meteor. cap. 5. solitis suis nugis assuetus, ait: *Venti in stellis existunt, & istæ matres eorum sunt.* Et paulò post: *Semen, ex quo venti nascuntur, est materia prima trium primorum, ut sulphur, sal, & liquor; hæc tria mater sunt, ex qua flatus proveniunt.* Et infra: *Videtur aquam in olla ferventem emittere ventum &c. pariter Vulcanus igneus existens in stellis tria prima bullire facit pro sua natura, inde ventus exsurgit.* Ita ille, quæ, quis non videat, nugas esse?

Aristoteles & Peripatetici communiter docent, materiam ventorum esse exhalationem calidam & siccam. Conimbricenses tamen tract. 6. Meteor. c. 2. asserunt, non esse puram exhalationem, sed interdum ac frequenter etiam vapores exhalationibus permixtos. Quam opinionem ego ex his veriore sentiam, ex sequentibus assertionibus collige, unde sit

Conclusio prima. Materia ventorum est exhalatio calida & sicca. ita Arist. 2. Met. c. 4. Ratio est primò, quia vere & autumno, quando est exhalationum copia, maximè dominantur venti. Secundò, quia matutino tempore, Sole exoriente, ventorum flatus commoveatur, eò quod tunc multa exhalatio è terra eliciatur. Hinc sentiunt nautæ circa promontoria vehementes ventos, & circa littora, propter halitus è vicina terra resolutos. Unde conjecit optimè Christophorus Columbus, terram esse ultra Oceanum Atlanticum, quia magnos ibi ventos experiebatur. Ovioduni in Gallia continuus è specu montis ventus viciniam inquietat. Impatientes aliquando accolæ specus fauces muro obdixerunt, sed hoc brevi dejecto, violento magis impetu bacchari cœpit; sic etiam liquefacta nive oritur ventus, quia datur ex eundem locum spirationi siccæ, quæ nivi permixta erat. Tertio igneus color in cœlo, Sole, & Luna, & nubibus ventum significat, non alia de causa, nisi quia signum est, esse fumidas & torridas exhalationes in aëre congestas. Ob quam causam & cometa potentes procellas prænunciat, quia nempe illius flamma copiosarum exhalationum coagulo nutritur. Quarto, quia venti exsiccant, ex eo scilicet quod calidâ & siccâ materia constant, non tamen pingui, alias enim accenderetur. Testatur P. Schottus Panoimi in Sicilia flante vento, quem Sirocum appellant, & ex Africano mari per Insulas mediterraneas eò defertur, homines exercitis linguis præ æstu & siccitate obambulantes, clausisque fenestris ac portis omnibus domorum intra loca oblcura aquis conspersa languore tantum non enecatos sedere. Quinto demum & maximè, quia non videtur ratio major, cur ventus possit consistere, ut conclusione tertia dicam, in aëre commoto & non possit etiam consistere in exhalationibus hujusmodi commotis, tum quando admiscerentur vapores, ut mox dicemus, quam quando non admiscerentur.

Conclusio secunda. Materia ventorum non semper est pura exhalatio calida & sicca, sed etiam vaporis humidi mixturam habet. Ratio est, quia constat eos quandoque humectare & esse humidos. Secundo non rarò è mari spirant per integros menses, & etiam si quidem fretum possit ex se exhalationes emittere ob terræ conereticioris admixtionem, ut ejus falsedo testatur, tamen non est verisimile, ut observant Conimbricenses, tantam exhalationum vim ab eo nasci. Tertio eadem causa, quæ in obliquum movere elatas à Sole ipso exhalationes, potest item movere in obliquum vapores, ut sic flatum edant. Quarto quia pluviam plerumque sequi solet ventus; quando nimirum è terra humectata multi ascendunt vapores. Denique nisi exhalatio & vapor materia ventorum esset, causa nulla foret, cur certis anni temporibus Etesia, & alii solemnes venti è certis regionibus adspirarent.

Conclusio tertia. Probabile mihi est, ventum etiam sæpè in sola aëris commotione consistere. Nam primò in quibusdam locis continuus est ventus, atqui non potest esse continua exhalationum & vaporum affluens copia, ergo. Secundo, flabello autam impellentes in faciem utique ventum facimus, qui eodem modo nos afficit, quam ventus à natura impulsus, aër enim commotus refrigerat & perflat instar venti, unde gratis omninò negaretur esse ventus, cum quoad sensum nulla appareat differentia, nec firma ratio habeatur in contrarium. Tertio ventus sæpè vehemens per aliquot dies ex eadem parte constanter propellitur, unde quæso tot exhalationes & vapores & tam diuturni? ergo aër est, qui tunc propellitur, quem admodum enim ex flabelli motione potest notabilis sentiri ventus, ita ex majori motione aëris excitari potest ventus magnus. Quarto cum in aliquo cubiculo ad caminum fit ignis vehemens, sentitur ad januam ventus cubiculum ingrediens: talis autem commotio aëris non fit ab exhalationibus, sed ad vacuum impediendum. Cum enim ignis aerem attenuatum elevet sursum per eaminum, illique succedat aër proximus, qui etiam elevatur, ingreditur in cubiculum

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Know Your Bible

Forgotten Books'
Full Membership
provides unlimited
access to more than
28,000 volumes of
Christian literature for
\$8.99/month

**HOLY
BIBLE**

Continue

*Fair use policy applies

Sen. ep. re arrogantiam ambitionem calces. *Magnanimos nos natura produxit, & gloriosum nobis, ac
105. ad excelsum spiritum dedit.* Sen. In hoc vero magnanimi sumus, quod honorum gradus infra
Lucil. nos ponimus, & quæ alta apparent, ut vilia contemnimus. *Optimos mortalium altissima sapere,*
Tac. l. 4.

Ælian. l. 2, c. 2. dicebat Cæsar Tiberius. At qui abjecta hæc appetit, quæque sub pedibus jacent amplexu ambit; an altissima petit? an non infimis hæret? *Regnare ambis? annon nobis fili, nostrum regnum nobitem esse servitutem?* Filio suo Antigonus Rex acutè suggestit. Purpuram & divitias, honores & sublellia quæris? ad ea contendis, quæ abjectissimi nominis, ac rusticæ appellationis hominibus, Fabiis & Lentulis, Porciis & Scrofis, Vitellis & Suellis, obtigerunt. Hæc ergo cum infima sint, non in honoribus reputanda: contemnere hæc honorifica honor maximus est; quia virtus excelsa est. *Honor autem premium est virtutis,* Philosophorum Principis axioma est. *Plus ultra,* cum Carolo V. illo Germaniæ Alexandro ac Austriaco Hercule conitendum est; ut non his infimis desideria nostra definiamus, sed plus ad alta, viro digna, excelso atque ad sublimia nato animo paria contendamus. Hæc, quæ infra pedes jacent, pedibus calcare, optima arrogantia est.

QUÆSTIO II.

De causa formali, & efficiente ventorum,

Conclusio prima. Formalis substantialis causa ventorum, est eadem, quæ exhalationis, vaporis, & aeris. Accidentalibus est motus obliquus seu transversalis agitatio circa terram. Ratio primi patet ex dictis, ex his enim constituitur. Ratio secundi est, quia compositum illud accidentale, quod ventus dicitur, eo modo constituitur per motum, quo statua v. g. lignea constituitur per figuram, unde non debet dici ventus mo-

veri,

veri, quasi ventus sit subjectum motûs, cum potius sit essentialiter ipse motus, sicut statua non est subjectum figuræ, sed figuram essentialiter includit; rursus neque ventus definiti debet, quod sit solum exhalatio, vapor, vel aër, sicut statua non dicitur esse solum lignum. Ex quibus constat, nunquam posse bis sentiri eundem ventum, quia morus est aliquid fluens; unde optimè ventus definiri poterit, quod sit exhalatio, vel vapor, aut aër commotus.

Major controversia est, circa causam efficientem obliqui & transversalis motus, à quo aër, vapor & exhalatio habet, ut dicatur ventus. Quæ quæstio adeò difficilis est, ut ob illius obscuritatem se ab illa abstinere fateatur P. Arriaga D. unic. de cœlo, n. 73. nos tamen per aliquot conclusiones rem præsentem examinabimus, & quid nobis tenendum sit, subjiciemus. Unde sit

Conclusio secunda. Angeli non sunt ordinariè causa efficiens ventorum. Ratio est, quia quando assignabilis est causa physica prædicti motûs obliqui, non est philosophi ad intelligentias, sive angelos recurrere, hæc verò infra assignabitur, ergo. Dixi ordinariè, quia tum ex Scriptura, tum ex Sacris ac profanis historiis constat, Deum excitare subinde, aut regere ventos ministerio Angelorum, ita Jonæ c. 1. *Dominus misit ventum magnum in mare.* Quin & dæmones etiam permissione Dei ventos commovere patet ex Job. c. 1. ubi narratur, ope dæmonis repente ventum vehementem irruisse à regione deserti, & concussisse quatuor angulos domûs. Constat etiam ex Olao Magno l. 3. c. 16. ut alibi retulimus, de Finnis & Lapponibus, eos olim mercatoribus ventos venales exhibuisse, ac tres nodos magicâ arte consecratos tradidisse, quorum 1. soluto habituri essent ventos placidos, 2. vehementiores, 3. vehementissimos. Sic etiam Sopater Philosophus morti adjudicatus obligatos ventos versu magico, ne annona Byzantium de-veheretur. Plutarchus quoque in Lucullo refert, cum Mithridates Rex Pontivalidâ classe urbem Cyzicum obsideret, Proserpinam (dæmonem videlicet) nocte apparuisse Aristagoræ, ac dixisse: Crastubicinem Lybicum cum tibicine Pontico committam; ac die postero Austum ferocissimum à Lybia adspirantem disjecisse classem Ponticam.

Conclusio tertia. Nec Sol, & vis corporum cœlestium immediata ventorum & motûs obliqui causa efficiens est, ut Astrologi quamplures tenent. Ratio est, quia nulla certa lege flant venti, mutanturque sæpius aliquando eodem die; neque in effectibus sublunariis, ubi aliqua potest inveniri causa ad cœlestes, & superlunares, tutò recurri potest. Tenco tamen causam remotam influxum syderum esse, utpote quorum caliditate exhalationes & vapores è terra & aqua sublevantur, rarefiunt, & ad agitationem præparantur. Præterea experientia compertum est, certa syderum coitione, ortu & aspectu maximos ac frequentes ventos sæpe existere, unde ad generationem, motumque ventorum multum astrorum influxum conferre colligimus.

Conclusio quarta. Nec aër ex naturali, & innata sua vi agitationem hanc obliquam efficit, ut docuerunt Stoici cum Seneca lib. 5. c. 6. Ratio est, quia vim movendi se ab intrinseco solis viventibus natura concessit, unde aër de seiners & inagitabilis est.

Conclusio quinta. Et verò prorsus aliena est opinio Kepleri, qui voluit, ut in priori quæstione insinuavimus, terram ingens quoddam animal esse, & exspirando, inspirandoque aërem, ventos efficere, & halitus obliquè super terram effundere. Ratio est, quia venti sæpè ab alto mari, aut è locis Mediterraneis aspirant, ubi nulli sunt camini, nullaque insignia spiracula. Accedit hæc potissimum in montium verticibus reperiri, sursumque exhalationes eructare, & non ad latus, ut compertum est in Aetna Siciliae monte, cujus halitus directè ad aliquod spatium in cœlum fertur, deinde vero ad latus flectitur, vel versùs meridiem, aut Septentrionem, aut aliam mundi plagam pro diversitate adflantium ventorum, adeò manifestè, ut ad spatium 60. aut 70. miliarium vestigia sua in aère relinquat.

Conclusio quinta. Nec placet Theophrasti sententia, qui ventorum motum ab ipsa spiratione proficisci putabat, quia videlicet cum non omninò sicca sit, sed multum humidæ admixtionis babeat, proindeque partibus levibus & gravibus constet, ab illis sursum, ab his deorsum rapitur, atque ita in obliquam partem venti eunt ob pugnam hanc inter se excitaram. Non placet, inquam, ratio est, quia si halitus habet aliquas partes graves, alias leves; vel illæ sunt æqualiter graves & leves; & sic immota hærebit exhalatio in aère, quemadmodum nubes suspensæ manent, quamdiu gravitas non vincitur levitate; vel illæ non sunt æqualiter graves & leves, & sic directè in altum ascendet, & descendet sine ulla pugna, non verò movebitur obliquè. Probar id Cabeus hæc experientia: fiat globus ex cera & plumbo, & ponatur intra aquam. Si cera prævalet plumbo feretur globus sursum ad superficiem aquæ, si plumbum prævalet ceræ, feretur deorsum usque ad fundum aquæ, si fiat æquilibrium inter ceram & plumbum, non movebitur globus transversim intra aquam, sed tenebit situm sibi ad initium datum, uti ex hydrostatica constat. Accedit

nobis, &
adus inha
sima sapie,

ent amplexu
ostium regis
vitas, hinc
pellationis h
Hæc ergo cit
rmaximus et
pis axioma et
nitendum et
cellis arque
adibus calcis

quæ exhalat
versalis agit
Ratio levis
odo conflict
dici ventus

dit, quod si partes leves superant graviores, cum semper ascendant, non apparet, undè tanto impetu sæpè tutres & ædificia in terram venti prosterant.

Conclusio sexta. Causa obliqui motus non est gyratio rapti aëris in gyrum è cœlo moto ab oriente in occidentem. Ratio est, quia sequeretur, omnes ventos ab oriente in occidentem ferri, quandoquidem illo motu solum aër rapitur, si à cœlo rapitur; quod tamen est apertè falsum. Accedit, quod omnes venti æquali velocitate in transversum agitentur, utpote moti ab eadem causa, ejusdemque virtutis.

Conclusio septima. Nec sola gravitas halituum descendendum & occursum ascendentium, & in se invicem impingentium causa obliqui motus est, ut Fromondus l. 4. Meteor. c. 2. art. 5. asserit, dum docuit exhalationes & vapores recuperatâ gravitate in secunda regione aëris magno impetu torrentis instar in terram cadere, quia verò in descensu in alios vapores ascendentes offendunt, uti & in aërem, luctantur cum illis, & in obliquum impellunt, ac cum illis etiam moventur in transversum. Incidit hæc Sententia cum opinione Theophrasti. Ratio autem conclusionis præter dicta est, quod illa sola gravitas & levitas exhalationum non sint ventorum causa, quia etiam in summis montibus, ac supra illos spirant venti in transversum acti; & tamen ibi non sunt exhalationes recta deorsum ruentes, & ab occurrentibus aliis impeditæ, quia deberent ruere ex suprema aeris regione, ubi tamen non possunt generari. Secundo, quia si exhalationes sunt adeo graves, ut tantam edere possint stragem, certè sentiretur illarum pondus, & haberet densitatem aliquam; sicut nubes non sunt graves, nisi fiant etiam densæ. Accedit, aquam multo graviores esse, quàm exhalationem; & tamen non ruit cum tanto impetu. Denique ventus turbines in terra facit, sursum rapiens pulverem: ergo non est tantum exhalatio cadens in terram. Dico tantum, quia, quod prædicta juvent quandoque ad motum obliquum halituum, ultro admitto.

Conclusio octava. Nec sola rarefactio, aut condensatio aëris à calore vel frigore causata ventum excitat; quemadmodum voluit Averfa, qui sic philosophabatur, quando rarefit subito magna pars aëris, necessario propellit ante se alium aerem, & hic rursus alium, & ita ventus excitatur; similiter quando condensatur magna pars aeris, debet necessario statim succedere alius aër, & sic pariter causatur ventus. Ratio verò conclusionis est, quia si hæc esset adæquata causa omnium ventorum, sequeretur omnino, ut optimè P. De Rhodes observat, quod pauciores essent venti autumnò & vere, quam æstate & hyeme, quia minor tunc est rarefactio, quàm æstate, & minor condensatio, quam hyeme. Accedit, quod, dum rarefit aër, in omnem partem expandatur, unde ventus non flabit unquam ab una solum parte ab Austro nimirum, vel Aquilone; sed æqualiter in omnem partem.

Conclusio nona. Relatis aliorum sententiis dicendum igitur est: Causam detorquentem halitus in obliquum, ac ventos efficientem non esse unam semper, sed aliquando illam, aliàs aliam, frequentius tamen & universalius esse tum rarefactionem & condensationem, tum impetum, ut communis Peripateticorum opinio est; impetum, inquam, halitibus à frigore & densitate mediæ regionis aeris impressum, dum enim halitus à calore Solis attenuati sursum tendunt, & mediæ regionem aeris frigidam, vaporibus & nubibus refertam offendunt; ab illa tanquam inimico valde repelluntur, nunc ad obtusum sursum, prout nimirum figuratus est vapor, & nubes frigida, quam offendunt. Cujus ulterior ratio est, quia cum horum halituum materia sit levis & aërea, hinc ubi repellitur, recta deorsum descendere non potest, sed in obliquum detorquetur ob mixtum motum violentum & naturalem, quam motus obliquitatem adjuvat fumorum nova soboles continuo ascendens, & priores exhalationes impellens. Hinc tam varii exsurgunt motus ventorum; ut aliquando in sublimi in nubes dominantur, cum tamen apud nos omnia sint tranquilla; aliquando inferiora súsque deque vertant, cum tamen superiora tranquilla sint.

Sententia de rarefactione, quæ mihi valde arridet, probari & explicari duobus exemplis potest. Primum vulgare est de tormentis æneis, ubi conclusus ignis magnâ vi exilit, quia in ampliorem diffusus molem, non potest angusto spatio capi, unde totum illum fragorem & motum etiam transversum efficit rarefactio ignis in spatium appositum tubi orificio; ergo similiter inclusa exhalatio, vel aqua in cavernis terræ, si rarefiat ex angustis illis locis prodiens, moveri poterit obliquè. Alterum adhuc similius exemplum habet Vitruvius l. 1. c. 6. fiunt enim Aeolipilæ æræ ac cavæ; habent illæ punctum angustissimum, quo aqua infundi potest, collocanturque ad ignem; illæ simul cum fervere cœperint, efficiunt ingentem

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Get Smart

Over 2,000 years of
human knowledge in
797,885 volumes

Instant access
\$8.99/month

Continue

*Fair usage policy applies

l. 1. de Remed. primitur (est Romanæ eloquentiæ effatum) inveteratum sit plerumque robustius. Et plantulæ firmatâ tadicc in quercus assurgunt, quibus Poëta adscribit:

*Quæ præbet latas arbor spatiantibus umbras,
Quo posita est primùm tempore, virga fuit.*

33.

N. 33.

Et granum fuit, aut herbulâ à Sole excoquitur in latam messem:

Idem ib. *Nam mora dat vires, teneras mora præcoquit uvas:
Et validas segetes, quæ fuit herba facit.*

Et flaviorum minutix successu temporis in flumina non transvadanda se colligunt:

Idem ib. *Flumina magna vides parvis de fontibus orta,
Plurima collectis multiplicantur aquis.*

Nunquam sanè in tam immanem Hydram Lernæam hæresis excrevisset, si suo in venenoso partu fuisset succisa. Nunquam dissidia & Atheniensium cum Persis (Æliano teste) in tam vastum mare armorum excrevissent, si Mæandri Samii contra Athenas inimicitia fuisset in herba sopita. Iterum audiatur Philosophiæ caput: *Quod in principio modicum est, in fine fit perquam magnum.* Sapienter itaque Henricus IV. Galliarum Rex, cum inaudisset Pietæ ne variis in locis seditiones agitare, ob grandium vectigalium impositionem, ipse ad eos iter suscepit, atque festinante remedio motus omnes in prima scintilla sopivit. Aquilam ajunt, contra serpentem fatalem suum hostem dum pugnat, statim caput ejus unguibus retorquere. Aquilinus animus primis obviat motibus: principio quidem clementiâ utitur; qualis est Clementissimæ Domus Austriacæ genius, magistrogâ, quàm sago bellare: Quod si Marte opus est, etiam arma corripit, gnara ex eadem officina & enses & vomeres producere, prout res exigit, ut scintillam in principio restinguat.

Ælian. var. hi. stor. l. 12. c. 53. Aristotel. l. 1. de cæloc. 33.

P
temerariis
hominum
pauca
ludiciorum
genus. Bædici
ginitum dicit
mens vel nati
miam Belgic
Cæli in pri
dioribus seu p
te. P. & S. b
arctico. A. f. x
Bico Boream sine
Conculio
scandit in qu
anis punda, cu
eam finitum &
Sa. de Arcin
Atheniensibus
est culpas contra
samamorem
vato circumger
indidem vige
tam in totidem
casus, & sine
xartico. Ab
libolanus; et
quidem Afric
Sinter Libon
alibus ventis d
vultorum he
libum ventem
coluætes.
Condu
venti Provin
vigent; et
ultra eorum
pellam reliqu
pæ. Cæliam
aræta hinc
ra.
Cæli
pæpionem
vultorum
umæta
lice. Cæli
vum hinc
rit. P.
niver
diebus
vivum

QUÆSTIO III.

De numero & varietate ventorum.

Pro intelligentia meliori subsequentiū conclusionum, præmittendum duximus primò, nomine horizontis, ex quo dicuntur venti surgere diversi, non intelligi circulum illum, qui terram in duo secat hæmisphæria, quia non potest una exhalatio per totum terræ quadrantem ad nos usque fluere. Nominè igitur horizontis intelligitur hic spatium terræ remotissimum, quod stantibus in planitie aperta cerni potest à nobis, quem vocamus horizontem visibilem.

Præmittendum secundò, spatium hoc horizontis varii variè definiunt. Proclus censet illud esse stadiorum mille, id est Leucarum 42. Daniel Barbarus non extendit ad stadia nisi quingenta. Bodinus non tribuit milliaria nisi quatuordecim. Macrobius milliaria duntaxat viginti duo cum dimidio. Nautæ communiùs ajunt intra sextum milliare Belgicum summa emergere vela navium; unde sequitur totum diametrum horizontis visibilis esse duodecim milliarium Belgicorum, seu Italicorum triginta sex. His positis

Conclusio prima. Quatuor esse Principes seu Cardinales ventos è quatuor scilicet mundi partibus seu præcipuis angulis spirantes, quos Æolus primum notasse perhibetur, referente Plinio & Strabone videlicet ab oriente æquinoctiali *Subsolanum* seu Euium: à meridie seu polo antarctico *Austrum*; ab occasu æquinoctiali *Favonium* seu *Zephyrum*; à septentrione seu polo arctico Boream sive Aquilonem.

Conclusio secunda. Quod spectat ad cæteros ventos, qui hisce quatuor primariis possunt adjici tanquam Collaterales, innumeri assignari valent, tot nimirum quot sunt horizontis puncta, cum ex quolibet puncto possint spirare. Placuit tamen illos reducere ad numerum finitum & certum. Et Andronicus Cyrrhestes octo ventos statuit, qui, ut Vitruvius lib. 1. de Architect. cap. 6. commemorat, eorum descriptionem in turri marmorea octogona Atheniensibus exhibuit hunc in modum: in singulis lateribus singulorum ventorum imagines sculptas contra suum cujusque flatum ac situm designavit: tum supra eandem turrim metam marmoream, cui Tritonem æneum imposuit, virgam dextrâ manu porrigentem, ita ut vento circumageretur, semperque contra flatum consisteret, ac supra effigiem spirantis venti indicem virgam teneret. Aristoteles verò duodecim ventos designabat, qui horizontem in totidem partes dividit, duos polos, duas in singulis circulis polaribus, tres ortus, tres occasus, & singulos ventos in singulis punctis locavit. Boreas à polo arctico venit; Auster ab antarctico. Ab ortu Solstitii æstivi Cæcias; ab occasu ejusdem Argestes; ab ortu æquinoctiali Subsolanus; ab occasu ejusdem Favonius; ab ortu solstitii hiberni Vulturnus; ab occasu ejusdem Africus; à dextris Boreæ Thrascias, à sinistris Meses. Dexter Austri Phænicias; Sinister Libonotus. Recentiores tamen Philosophi propter usum navigationum aliter & exactius ventos diviserunt. Retinuerunt enim quatuor ventos Cardinales antiquorum, & dividunt totum horizontem in partes triginta duas, ut in pyxide nautica annotatur, & singulis suum ventum assignarunt, ponentes nempe inter duos quosque Cardinales, septem alios collaterales.

Conclusio tertia. Præter Cardinales illos & universales ventos, dantur etiam plures venti Provinciales, qui provinciam aliquam specialiter perflant, non autem ubique terrarum vigent; est enim observatum, singulis ferè provinciis peculiare ventos ita esse proprios, ut ultra earum tractus non prodeant, sic Athenis proprius est ventus quidam, quem *Seyro* appellant, reliquæ Græciæ ignotus. *Arabulus*, inquit Seneca infestat Apuliam, Calabriam *Japix*, Galliam Narbonensem *Circius*, violentus ille quidem, sed regioni adeò salubris, ut ei ara erecta sit imperante Augusto. *Subsolanus* in tota ferè regione torrida toto pænè anno spirat.

Conclusio quarta. Dantur etiam venti anniversarii, quales solent esse Etesiae, Græciæ proprii, notantur tamen & in aliis plerisque regionibus. Frequentiores tamen & constantiores sunt in oceano. In oceano enim Atlantico certo anni tempore ventus excitatur deferens uno circiter menste naves ex Hispania in Americam. In duplici sunt differentia. Æstivi scilicet & Hyberni. Illi octo circiter diebus ante Caniculæ exortum, sive post solstitium æstivum spirare solent ad 40. circiter dies; Lenti dicuntur & somniculosi, quod, ut asserit Plinius lib. 2. cap. 47. à tertia diei hora oriantur, & noctu denuò conquiescant. Hyberni verò sunt æstivis contrarii, contrariòque exoriuntur tempore, hoc est, post brumam 70. diebus proflantes, sed exiliores. Etesiarum originem docet Arist. & Theoph. à liquatione nivium spiritus flatuosos exhalantium sub polo & in remotis Borealibus regionibus evenire.

Verum si hoc esset, spiraret, æstate torâ die & nocte, cò quod semper polaribus regionibus *per sex æstivos menses super horizontem sit Sol*. Quare potius dicendum juxta diversam positionem regionum à liquatione nivium in montibus proximis evenire. Unde in Græcia à montibus Mædoniæ & Thraciæ perpetuas ferè nives habentibus scaturiunt. Sicut, quod Madriti in Hispania magna æstatis parte flent venti Boreales, causa Pyrenæis jugis continuis nivibus obtectis adscribitur.

Secunda ratio Etesiarum esse potest, quia certis locis Sol & sydera determinatis anni temporibus excitant certos spiritus, qui ventos efficiunt. Hæc verò est ratio Etesiarum spirantium in oceano Atlantico, ac pacifico, dum enim Sol est in certo situ & in tali configuratione cum aliis stellis, excitat illos spiritus. Ratio verò summæ constantiæ talium ventorum in oceano est vastitas ipsius, est enim ingens maris tractus, ex quo erumpunt spiritus, qui concipientes motum, cum non impingant, ac refrangantur ad littora propter oceani vastitatem, servant eundem tenorem.

Conclusio quinta. Dantur etiam tres illi famosi, nautisque formidabiles venti, qui à Philosophis dicuntur Ecnephas, Typhon, & Præster. Repentini omnes, & subitanei, ac per modum fulminis è nube excussi. Unde eorum generatio & natura à communium Ventorum generatione ac natura recedit, & ferè ad fulminum speciem accedit: causas quippe easdem ferè habet, quas fulmina. Materia est exhalatio, sed paulo crudior, quàm fulminum: forma est explosio illa è nubibus, & motus deorsum; efficiens est eadem, quæ fulminum, idemque finis, nempe metus, & reverentia Creatoris. Singulas has species placet brevissime perstringere. Ecnephas igitur sic generatur. Cum scilicet multæ spirationes densæ & confestim acervatæ ascendunt, & in cavam nubem subeunt, fit nonnunquam, ut per antiperistasisim, vel in cursu, attritûve calefactæ rarefiant ac libertatem majorem quærant, tandemque per disruptam nubem more fulminis sine flamma tamen & gyro rectâ deorsum ruant. Hunc ventum sub æquinoctiali nonnunquam experiuntur nautæ Lusitani. Quare suis jam periculis edocti, ubi eo loco nubem conspiciantur, confestim vela dejiciunt. Ex ipsâ verò nube calidæ aquæ proluvies spargitur, quæ vermes gignit, vestesque attactu putrefacit. Typho, qui latine turbo dicitur, fit, dum halitus, siccâque exspiratio à diversis nubibus obliquè descendens, impingit in aliam, & sic impedita à cursu, in se vertitur, & gyrum facit; unde in gyrum abripiuntur naves. Verùm, quia hic etiam contingit quandoque sereno aere, & nubibus non obducto adeo densis; videtur melius dicendum esse ventos per lineam rectam in se invicem spirantes; qui, cum unus impediatur ab alio, in orbem se torquent, & more aquarum, vorticem efficiunt, hic flatus præcipua navigantium pestis est, utpote qui non vela tantum, sed ipsa etiam navigia contorta frangit, & absorbet, ac nonnunquam in altum abiepta secum auferit. Similiter in terra evulsas arbores, & saxa ingentia aliorum devehit. Quod si contingat prædictos halitus per antiperistasisim, vel repercussu, & arietatione ex parte ignem concipere & inardescere, ac depressæ nubis specie erumpere, flammam secum devolvunt, ita ut unâ ignis & flatus deorsum ferantur. Præster dicitur (à verbo *πύματ' ἐρημι*, quod est incendio) proxima quæque non solum prosternens, sed amburens, cujus etiam incendio nonnunquam mare effervescit. Differt tamen à fulmine, quod hoc plus flammæ, minus flarum habeat; ille è contrario plus flarum, minus flammæ, deinde, quia materia fulminis subtilior est, & quia non gignitur sine præeunte tonitru.

Conclusio sexta. Sunt adhuc & alii venti, qui à diverso spirandi modo nomen sortiti sunt, ut sunt, Altani, Tropæi, & Apogei dicti, de quibus etiam Plinius lib. 2. Nat. Hist. c. 43. vocantur Altani, quod ab altioribus terræ partibus spirent, videlicet è montibus & silvis: Tropæi sunt, quando ex convallibus, & locis humilibus, nimirum è mari in terram se committunt: Apogæi quando è terra orti per terram pergunt, & superficiem terræ radunt, Aristoteles dicit illos ex humecta perflare terrâ; præsertim autem matutino tempore spirare solent, & propter debilitatem non sublevantur, nec ascendunt, & hic ventus non multum differt ab aura. Alii quoque venti Antelucani, dici meruerunt, qui plerumque ante lucem flare solent, ac comprimis in vere. Alii denique, prodigiosi vocantur venti, qui nonnullis in locis, tum ex montium, tum ex intimis terræ visceribus & voraginibus tum etiam ex fundo maris, lacuumque quorundam magno navigantium periculo, dum aquas vehementius concitant, erumpunt.

Ex dictis colliges, differentiam & multitudinem ventorum oriri tum ex diversitate locorum, duratione temporis, variatione, reciprocatione, tum ex modo eruptionis & materiæ, aut miscellæ una conclusæ conjunctæ, aut translatae protusione & proflatu.

M
Romane
animus
firmidque rada
diora turbidone
mus, radice in
cò arum in rupe
merit: Fovea p
Ez non a
adrianus hujus
sio, & ad gloria
hobitadum: a
rie, & devora
neris animus
rumque aut
hoc sunt hinc
gunt potem
venenum non
conculsi; &

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Know Your Bible

Forgotten Books' Full Membership provides unlimited access to more than 28,000 volumes of Christian literature for \$8.99/month

**HOLY
BIBLE**

Continue

*Fair use policy applies

pervolavit, quia ventosa non venenosa, ac in tam robustam est arborem solidata. *Non est Senec. de arbor solida, nec fortis, nisi inquam frequens ventus incurSAT, ipsa enim vexatione constringitur, & ra- Prov. c. 4. dices certius figit.* Sen. Austria, dum stetit in herba, jam turbinibus agitabatur. Exinde domesticis conflictabatur malis, non tamen frangebatur: bellicis jaetabatur tempestatibus, non tamen mergebatur: invidis praescindebatur insultibus, non tamen dejiciebatur. Domesticiturbines flabra erant, quibus ultra Herculis cancellos portabatur. Bellici fluctus vehiculum erant, quibus aliorum super capita promovebatur. Invidiae vulnera lineamenta erant, quibus formosius pingebatur. Persecutorum consilia concilia erant, quibus in sublimè levabatur. Dum in eam conjuraverant mala, ipse facta est bona: quantoque illa pejora, tanto haec melior: cumque illa essent pessima, haec optima evasit. Variis exercebatur casibus, à quo stat. Durius premebatur, à quo Romani Imperii pomum moderatur, & adhuc *Frider. I. stat. Quorum animi per calamitates transierunt, fortissima quaque forti & immobili constantia per- Au. Ro. ferunt.* Seneca consolat. ad Helviam. Cum orbe nempe in motu immotus fortis stat animus.

QUAESTIO IV.

De effectibus & proprietatibus ventorum in genere.

Non est ubique locorum eadem ventorum natura, affectio & proprietas, cum venti cujusvis effectus, & proprietas à duobus potissimum pendeat, ab ipsomet scilicet spiritu, quo ventus consistit, & ab eo loco, per quem transit. Ut igitur certi aliquid de ventorum effectibus & proprietatibus constitui possit, tum vel maximè unius regionis natura & constitutio observanda est. V. g. Halitus, ex quo loco spiret, & per quod medium transeat. Quare sit

Conclusio prima. Venti ab intrinseco, & ex natura sua eas petunt qualitates, quae ipsorum substantialibus formis debentur, unde si ventus ex exhalatione agitata provenit ab intrinseco, siccus est & frigidus, ut terra, cujus soboles est, si verò non ex sola exhalatione, sed vel ex exhalatione vel vapore agitato oritur, tunc alius ab intrinseco siccus & frigidus erit, cujus nempe halitus è terra prodit; alius frigidus & humidus, cujus spiratio ex aqua evocatur. Unde venti, qui à mari veniunt, multum habent humoris, qui à mediterratio aëris, eas enim & hic poscet qualitates, quae formae aëris debentur, qui est humidus, & calidus.

Conclusio secunda. Si autem sermo sit de qualitatibus, quae ventis obveniunt secundum eum statum, quem obtinent, dum vi Solis, aliorumque siderum è subjectis clementis in sublime vehuntur, dicendum omnes ventos calidos esse & siccos, si eorum materia sit exhalatio; vel etsi omnes calidi sint, alios tamen siccos, alios humidos esse, juxta eam sententiam, quam & nos tenemus, ut paulò ante dictum, quae etiam vapores ventorum materiam facit.

Conclusio tertia. Quod si locorum & regionum, per quas transeunt, ratio habeatur, tunc dicendum secundum earum varietatem diversas induere qualitates. Hinc fit, ut non idem ubique temperamentum habeant v. g. Boreas Africae nubilus est, Auster serenus, inquit Plinius, Europa verò experitur contrarium. In America narrat A Costa frigidissimum esse Austrum, & Boreae nostro cognatum. Sic etiam Septentrionales, quia per loca nivosa, & frigida ad nostrajiciunt, frigidissimi sunt, & sicci; oppositi verò, quia per mare loca humida & calida, ut per Zonam torridam, ad nos perveniunt, calidi sunt & humidi. Ex quibus illud deducitur, primò, quod venti pro qualitatibus, quibus imbuuntur, excessu & mediocritate, & temperie, alii corporibus salubres habeantur, alii noxii, alii hoc, alii illud morbi genus invehant. Unde Vitruvius lib. 1. c. 5. ait, in Insula Lesbo oppidum Mytilene magnificè ædificatum esse, atque eleganter, sed positum non prudenter, quod in ea civitate, cum Auster fiat, homines ægrotant; nam is ventus putredinis causam praebet; cum Corus Circio affinis ab occasu solstitiali spirat, homines tussiunt; cum Septentrio atque Aquilo restituntur in salubritatem.

Deducitur secundò. Ut certi aliquid de ventorum natura constitui possit, tum vel maximè unius regionis natura & constitutio observanda est: v. g. halitus, ex quo loco spiret, & per quod medium transeat. Haec enim duo maximè ventorum naturam constituunt, variantque, ut superius annotavimus.

Deducitur tertio: Venti tamen omnes naturâ censentur frigidi ob motum; quo autem validiores, eo magis refrigerant & exsiccant, ac tandem serenitatem pariunt; imbecilles verò rarefaciunt humectant, pluviâsque gignere solent.

Deducitur quartò. Maritimi venti plerique censentur esse insalubres, utpote qui calorem & humorem, principia corruptionis, simul ferant. In calidissimis tamen regionibus & summâ æstate nonnunquam salubres sunt, quia refrigerant, & ex eo, quod altius à Sole eleventur, sunt penetrabiles sine noxa.

Deducitur quinto. Medicorum judicio omnis ventus, qui ex aëris commotione non fit, sed ex halitibus solùm & vaporibus, non tantùm nocivus, sed & exitialis esse potest.

Deducitur sextò: Cur una regio sit magis ventosa, quam alia, quia nempe terra unius regionis emitit plures exhalationes aptas ad hoc, ut convertantur in ventos, quàm alia. Idem etiam contingit in mari, unus enim fundus maris abundat pluribus spiritibus flatuosis, quàm alius, vel certè unus maris tractus cingitur littoribus ac terris, ex quibus erumpunt plures spiritus flatuosi. Sæpè etiam videmus civitates quasdam & regiones esse subjectas quibusdam ventis montanis vehementissimis & parum salubribus, ratio eadem est, quia montes illi abundant exhalationibus flatuosis & insalubribus.

Deducitur septimò: Cur idem ventus, qui in una regione est insalubris, in alia sit salubris, in una cogat nubes, in alia serenitatem? Quia scilicet licet ventus spiraret ex eadem parte, non tamen oritur ex iisdem locis, sed ex diversis, v. g. ventus aliquis spirans hinc ex parte meridionali oritur ex montibus, qui sunt nobis ad meridiem, & sæpè propagatur solùm per milliaria 50. & 60. & deinde exhalationibus dissipatis quiescit. Ex qualitatibus verò exhalationum, prodeuntium ex talibus montibus, talis ventus est salubris vel insalubris. In alia regione ventus meridionalis oritur ex aliis locis, ex quibus diversæ erumpunt exhalationes, atque adeò ventus habebit qualitates diversas. Secundò, licet etiam ex eodem loco oriatur ventus spirans & alibi, eò quod spiritus concitati, qui transeunt hac, perveniant etiam ad alium locum, adhuc habet alibi diversas affectiones, tum quia transit per diversas regiones, e. g. per paludem pestilentem, ex qua defert halitus pestilentes, tum quia, ut optimè advertit Aristoteles, venti augentur, sicut flumina. Quare exhalatio, quæ hoc loco concitata est parva, paulatim in itinere accedentibus novis exhalationibus, quasi novis fluminibus vel torrentibus augetur; sicut ergo fluvius, qui propè fontem est purus & pellucidus, deinde auctus aquis lutulentis evadit turbidus; sic ventus, qui in principio est salubris, auctus exhalationibus insalubribus evadit insalubris. Patet hinc etiam, cur venti initio parvi, evadant maximi. Item, cur diversis temporibus venti ex eadem parte spirantes diversas habeant qualitates, ac producant diversos effectus, quia nempe diversis temporibus exhalationes ac spiritus diversi prodeunt è terra, tum quia in medio, per quod transeunt, inveniunt diversitatem diversis temporibus.

Deducitur demùm octavo. Cur regulariter superveniente pluvia cesset ventus, & è converso post pluviam venti excitentur. Ratio scilicet est, quia per pluviam spiritus concitati madescunt, atque adeò gravescunt, & redduntur inepti ad morum velocissimum, qualis requiritur ad ventos. Post pluviam verò solent concitari venti, quia, ut advertit Aristoteles, ex rebus madefactis, fumositates & exhalationes ascendunt in majori copia, quam ex siccis. Præterea per pluviam segregantur vapores humidi, qui convertuntur in aquam ab exhalationibus siccis, atque adeo exhalationes siccæ remanentes in aëre converti possunt in ventos.

CONCLUSIO POLITICA.

Fortunæ inconstantia arrogantiam arceat.

Lunatica fortuna est, ubi totum impleverit orbem, deficit in cornu. *Nunquam quò prius orbe micat.* Ovid. Ad apicem cum devenit felicitas, fato quodam deficit, faciliq̃ue vento mutatur. Quid mirum? rotæ insistit, volubili stat orbe locata, leviq̃ue pennâ avolat, cum ad fastigium evolavit. Tot laureatæ messes, tot victoriarum decantatissimi triumphi, quoties in triumphum abierunt. Assyriorum atque Persarum potentia ac divitiæ in summo cum starent, in fumo finierunt. Asiæ orbisq̃ue ornamentum Troja cum in fortunæ flore vireret, in quid degeneravit? *Jam seges est, ubi Troja fuit.* Ovid. Optimarum disciplinarum colonia, ditissima artium nutrix Athenæ, quo pede stant? armorum illuvioni involuta facta est piscium pabulum Mater Philosophorum. Et cum inflatus victoriis Alexander Macedoniam Græciâq̃ue tot triumphis laureatam, in Gentium Dominam evexit; tandem Romanorum armis corruens, propriis cineribus docuit: *Continuans esse rebus generatio-*

nem atque corruptionem.

Arist. de gen. & corr. l. 12, tandem 6, 10.

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Get Smart

Over 2,000 years of
human knowledge in
797,885 volumes

Instant access
\$8.99/month

Continue

*Fair usage policy applies

modicè calens, omnium maximè blandus in regionibus, quæ maximè distant à mari. Mensi Aprili summoperè familiaris, quadam temperie caloris & humoris glaciem resolvit & nives, unde spirat potissimum, cum ad nos aves in vere denuò remeant, quæ hyeme latitabant, tum iterum, cum à nobis in autumno recedunt. Subinde pluvia temperat Solis calorem, & cum aptissimè ad generationem humori miscet. Vesperi aut horis pomeridianis crebriùs spirat. Parit varias corporum mutationes, solétque aliàs tenui frigore saluber esse, ac ambiguus. Ova quædam dicuntur Zephyria seu Favonia, quæ à gallinis aut columbis generari putantur solo inflatu Zephyri seu Favonii. Dicebatur etiam, in Lusitania ex solo Zephyro equas concipere; quod tamen negant Lusitani se experiri. Alter occidentalis ventus est Africus, solis tempestatibus celebris.

Conclusio quinta. Ventus generalis Zonæ torridæ dominans, qualis est subsolanus aut ejus collateralis non in omnibus eidem Zonæ subjectis regionibus semper uno & eodem tempore & loco viget, sed sub iis potissimum signorum parallelis, quæ Sol percurrit. Unde naves, quo propius Solis semitis accommodantur, eo faciliori, breviorique navigatione terminum suum consequuntur. Si utrinque à semita Solis plus æquo recesserint, ob novas ventorum, quos experiuntur, leges subsolano contrarias etiam magis retardantur & impediuntur. Ventus etiam hic Generalis sub uno & eodem parallelo indivisibili spatio non fertur, sed habet suam latitudinem in nonnullis locis majorem, in aliis minorem. Sub Tropicis ad 7. gradum tam ad Austrum, quam ad Boream excurrere compertum est.

Conclusio sexta. In loco sub polari arctico nullus ventus septentrionalis aut quicumque alius præter australem dari potest; à quacunque enim plaga in eam regionem spiret ventus, semper ex partibus australibus ad septentrionem feretur. Contrarium accidit sub polo antarctico; nam omnes ibidem venti sunt septentrionales.

Conclusio septima. Ornithius & Chelidonium ventus, qui ab Hirundinum adventu denominatur, oriuntur à diversis locis, sub diversis terræ tractibus verno quidem tempore sub vespertinum Arcturi exortum. Fertur autem Chelidonium circa terræ latera humilis, omniumque suavissimus & commodissimus, ut plurimum verò in Favonium abit.

Conclusio octava. Exhydrius ventus à ruptura nubium dictus germanicè *Wolckenbruch* dupliciter, ut benè innuit Kircherus, exoriri solet; vel enim resoluta in humorem nubium mole, quæ in terram non guttatim decidit, sed totali effusione omnia inundatione sua infestat; vel etiam ex imo aquarum profundo nascitur, cum ex mari quietissimo tempore & maliciâ quasi scopis purgato exurgit quidam vapor, qui instar tubæ, aut monicæ in summam altitudinem paulatim elevatur; deinde vero adeo dilatatur, ut totum & cælum & mare densâ caligine cooperiat; mox autem horridissimi ac incredibilis violentiæ venti consequuntur, quibus Oceanus tantâ rabie incandescit, ut nemo facillè formidabilem illam fluctuum vehementiam concipere queat, nec ulla facillè navis, si quando ea in Exhydrium hujusmodi ventum incidat, evadere possit. Venti hi Exhydrii in nostris regionibus solent plerumque accidere, dum aër comprimis est valde tranquillus, rarus & calidus, ex nubibus atris valde gravibus, ac terræ admodum propinquis; atque etiam iis potissimum locis, ubi inter montium utrinque constitutorum catenas sive clausuras ventus aliquid inferiùs arreperere, & easdem nubes facillè sustinere, aliòque transferre nequit; in apricis autem campestribus, & in planitiem excurrentibus locis vix ejusmodi procellæ contingere solent.

Quæres primò. Cur venti septentrionales & australes sint vehementiores orientalibus & occidentalibus, licèt in aliquibus locis oppositum contingat. Respondeo: Rationem esse, quia venti vehementiores oriuntur ex montibus, ut constat experienciâ, quod provenit ex eo, ut patet ex dictis, quia ex montibus exhalat magna copia spirituum, qui vehementissimè concitantur; montium verò juga communiter protenduntur à septentrione ad meridiem in Germania, Gallia, Hispania & Africa tota secatur montibus protensis à septentrione ad meridiem. Tota Asia dividitur montibus Sinicis, aliisque in eandem partem decurrentibus. America meridionalis & magna pars Americæ septentrionalis dividitur montibus decurrentibus à septentrione ad meridiem. Quòd si quæras occasione hujus, cur natura protenderit montes à septentrione ad meridiem. Respondeo: Rationem esse, quia montes sunt, quasi ossa terræ, ut firment illam contra mare, & præsertim contra oceanum, ne impetu suo terram scindat, Oceanus enim secundum longitudinem extenditur ab oriente in occidentem, & verberat mole aquarum littora septentrionalia & australia; unde illa firmanda fuerunt jugis montium excurrentibus à septentrione ad austrum seu meridiem.

Quæres secundò. Quare marmora & ligna nonnunquam videantur sudare & madefieri. Respondeo: Rationem non esse, quod ipsa marmora vel ligna emittant illum humorem, ut vulgus putat, sed ventos asferre vapores, qui marmoribus adhærescentes, ab illisque frigefacti resolvuntur in aquam.

Colliges
maria non
est, animal
mortua
Colliges
est, animal
firmam
diam
spere
nom

Chelidonium

Observatio
O
an calid

vere queant
libere solet, aut
manum solariibus
lesque ad quat
gata obtineat
cur. Alia

Observatio
p. Caroli lib
naicure illis de
evantur, ut ultra

Observatio
sim meatus spe
nim laborant, h

Observatio
piculo exper
p. an quipport
Narrasse quoque

gum porcorum
montis copios
pilla P. O. ad

commentis pri
tudo esse qu
culo intercl

gida ad aere
ita ad in lam
doris effluvia

Observatio
ab hinc anno 16

P. hinc dicitur M
tinentique lra

vique ubi flar
volutus ea
N. & N. a

Observatio
reos rati
fluctus est

cap.
Qu
Eolus ex
se procedent
mentibus

Colliges primo: Dictis proprietatibus ventorum adhuc alias addi posse: sine illis enim maria non navigantur: aer spirare nequit, nisi haurias ex eo pestilentiam; terra infæcunda est, animalia non vivunt, mundus non spirat, sed mortuus est, ut omnia sine spiritu sunt mortua.

Colliges secundo: Quod suam venti qualitatem è medio, quod prætereunt, ut dictum est, accipiant, experimento docuit Kircherus: fiat canalis longus per modum tubæ, qui ita firmetur, ut latior pars extra cubiculum, minor per foramen orbiculi unius cubiculum ingrediatur, quo factò dicti canalis orificio extra cubiculum existenti quicumque flores odori inspergantur, sic flante vento iidem in cubiculo spirabunt odores, quos extra cubiculum positi flores fundunt.

A P P E N D I X.

Observationes nonnullæ circa ventos vehementiores eorumque mirabiles effectus.

Observatio prima. In littore *Coromandelii* lat. boreal. grad. 162. inter *Calecut* & *Mase Luta* *Tapar* ex quadam regione ab octava hora matutina usque ad quartam vespertinam venti tam calidi & æstuosi ac fœtidi spirare solent, ut incolæ absque specialibus refrigeriis manere vix queant. Unde singulis diebus quisque ex iis vas aliquod aquæ, quàm ad potum adhibere solet, aut quocumque alio consueto bibulo humore plenum ad palum, arborem vel murum solaribus radiis ac ipsismet sævientibus ventis oppositum appendere & exponere solet usque ad quartam horam vespertinam; quo fit, ut aqua illa potatoria plurimùm sic refrigerata obtineatur, ut in nullo alio subterraneo loco, veluti cella melius refrigerari posse indicetur. *Acta Anglicana Mens. Martii 1666.*

Observatio secunda. Ad urbem Dalmatiæ *Zenus* dictam, ut memorat Valvasor in *Topog. Carniol. lib. 2. cap. u.* tam validi & vehementes subinde sæviunt venti per hyemem, ut nemo securè illis flantibus domo egredi possit. Imò tam altè fluctus propinqui maris in aërem elevantur, ut ultrà Sabbæ turrim ibidem collidantur.

Observatio tertia. In Aforibus flante austrò pueri plurimùm ægrotare solent; corporis enim meatus aperit, laxat, & humores liquat; artifices etiam, qui circa plumbum & Mercurium laborant, hoc vento flante malè se potissimùm præ aliis habere solent.

Observatio quarta. In altissimo Sorani agri monte (ut scribit Kircherus, non sine levi periculo expertus ipse) ad cuius verticis planitiem aditus non datur, nisi per præruptum scopulis angiportum, tanta ventorum sævities est, ut nemo ercctus sine periculo progredi possit. Narrasse quoque itineris comitem testatur præfatus Author, non ita longo tempore integrum porcorum gregem hoc loco ventorum turbinibus involutum, abreptum & in vicini montis scopulos illisum periisse. In mundo subter. lib. 4. sect. 24. cap. 5. Idem refert, accepisse se à P. Ovale S. J. Chilensis Regni Procuratore, eis, qui ex Regno Chilensi in Paraquariam comitant, primò incredibilis altitudinis montes, quos Andes, sive *Cordileura* vocant, superandos esse 40. leucarum itinere, in quorum vertice tanta esse dicitur subtilitas, ut sine periculo interclusionis spiritus vix ullus ibidem consistere possit: unde omnes spongiis, aqua frigida ad aërem condensandum imbutis, instructos esse debere. Esse præterea aërem ibidem ita ad inflammationem dispositum, ut viatores flammæ eructare videantur, immensòque sudoris effluvio inflammati toti ignei cernantur.

Observatio quinta ex Procopio lib. 1. de Benevento Italiæ oppido, quod etiam proximo abhinc anno 1688. miserabiliter terræ motu conquassatum laboravit; ita scribit: Quondam Prisci dixere Maleventum; id namque oppidum Dalmatiæ ex adverso oppositum est, in continenti que situm, in quod spiritus violentior quidam, & acerbissimus ingruere consuevit, qui utique ubi flare cœperit, non foris iter agere, sed domi se quisque conservare laborat. Nam venti hujus ea est violentia, ut vel equitem cum equo simul arreptum sublimem mox deferat. Unde & Maleventum, ut in edito positum ex eo vento toleratu difficili sortitum est nomen.

Observatio sexta. Tam noxii sunt venti in occidentalibus Norwegiæ ripis, ut nec arborem, nec fruticem germinare permittant. Quò fit, ut ad eorum defectum in ignibus instruendis, cibusque coquendis, ossibus magnorum piscium utantur. *Olaus Magnus lib. 1. cap. 10.*

Observatio septima. Civitas est in Italia *Oesis* dicta haud procul *Ternio*, cui adjacet mons *Æolius* è grandi lapide consurgens, & ad sesquimilliare Germanicum ex ortu versus occasum se protendens: ad pedem verò istius montis plures patent rimæ & fissuræ, per quas æstivis mensibus venti vehementes efflare solent: ibidem incolæ canales aliquos applicare ad ventos illos

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Know Your Bible

Forgotten Books'
Full Membership
provides unlimited
access to more than
28,000 volumes of
Christian literature for
\$8.99/month

**HOLY
BIBLE**

Continue

*Fair use policy applies

claro majores pisces se ex mari attollant; si Delphines in maris superficie ludant, vel navigia aliquot horarum vel dierum spatio comitentur: si turba albarum avium marinarum compareat.

Septimò. Solis orrus nigro tectus velamine pluvias & ventos portendit. Nigredo enim condensationem vaporum, opportunam ventorum materiam denotat. Pariter si ita Sol oriens involvatur nubibus, ut radii infra instar barbæ promineant vel si reconditi & per obscuram nubem rubei transparent; vel ad meridiem halone cinctus videatur. Unde bene Mantuanus vares cecinit:

*Sol quoque & exoriens, & cum se condet in altum,
Signa dabit: Solem certissima signa sequentur.
Ille ubi nascentem maculis variaverit ortum;
Conditus in nubem, mediòque refugerit orbe,
Suspecti tibi sint imbres: namque urget ab alto
Arboribusque, satisque Notus pecorique sinister.*

Et post paucos versus.

*Sæpe videmus
Ipsius in vultu varios errare colores.*

Octavò. Ex Lunæ quoque diversâ apparitione ventorum prognostica desumi possunt, ut si observetur cum pluribus circa se circulis interruptis, ut alibi annotavimus, vel si in plenilunio diversi coloris coronis cingatur. Rubedo etiam in ea apparens, uti & in aliis sideribus flatus denotat. Hinc versus ille decantatus:

Pallida luna pluit, rubicunda flat; alba serenat.

Alii hanc Regulam universalem statuunt: ventus, inquit, qui spirat in novilunio, perseveret usque ad diem 18. continuabit usque ad 27. si verò spiret alius ventus intermedius, alternis vicibus spirabunt; plures tamen, qui tertio die.

Nono. Curiosum est, & observatione dignum, quod experientia teste in pisce orbe seu physa dicto deprehensum est. Totus hic rotundus, totusque capito hanc à natura virtutem obtinuit, ut exenteratus, & siccatus, tementoque oppletus, si filo alligetur, aut vitro suspensio includatur, liberèque in aère pendeat, semper ad eam Horizontis partem rostrum tanquam ventorum indicem convertat, à qua flatus exoritur. Unde Gesnerus eum vernaculâ linguâ nominat: *Ein Seehahn* / gallum scilicet marinum, eo quod instar Galliænei versatilis in turribus ventum actu spirantem indicet. Qua de causa etiam Kircherus in arte magnetica lib. 3. part. 6. c. 2. 5. 6. *Magnetem Æolium* appellat.

Quod ad alteram quæstionis partem attinet, de natura nempe ventorum ad rerum electiones faciendas sequentia accipe:

Primò medicina majori cum effectu sumitur spirantibus ventis Australibus, eo quod per hos corpus humanum laxetur, ut vis medicinæ faciliùs & citiùs queat penetrare; oppositum fit afflantibus ventis Aquilonaribus, cum hi membra constringant.

Secundò. Spirantibus orientalibus, & septentrionalibus Lunâ cursu vacuâ salubre est, mittere sanguinem cælo præsertim sereno, minimè verò Austro flante.

Tertiò. Septentrionales venti serviunt generationi masculorum in animalibus; vim enim digestivam juvant, virtutem retentivam confortant, & vim generativam augmentant. Contra vero Australes ob oppositam qualitatem femellarum conceptioni potiùs deserviunt.

Quarto. Ædificiorum situs, ventis orientalibus, aut septentrionalibus oppositus optimus est. Unde & illis spirantibus fenestras & januas aperire valdè salubre habetur. Contrarium fac afflantibus ventis Australibus, ubi granaria maximè occludenda, ne frumentum corrumpatur. Ratio hujus colligitur ex dictis. In seminum tamen jactu, ac vegetabilium plantatione Australes venti boni habentur, cum poros terræ aperiant, plantas nutriant, & augmentent, ubi e contra Aquilonares enecant.

Quinto. Flante Boreâ copiosius sal provenire solet, flòsque salis maximè producitur; rationem dat Kircherus in Mund. Subt. l. 9. Sect. 4. cap. 6. in appendice, quod constrictivâ vi intensi frigoris in hoc vento corpuscula salina, quamvis minima, faciliè constringantur, & condensentur.

Sexto. Septentrionales & orientales venationi magis idonei sunt, non ita Australes & occidentales, canibus enim ab humore odoratus obstruitur, qui à siccitate acuitur.

Septi-
valem
Ita hanc
Claudia
Oria
E. 1771
L. 1771
d. 1771
religiosa
genio et
republica
M. 1771

Urbis
L. 1771
R. 1771
M. 1771
N. 1771

Septimo. Ventorum observatio multum conducit ad prælium tam terrestre, quàm navale instituendum, dum eorum nempe flatus in hostiles acies fumum, ac pulveres defert. Ita horum subsidio Theodosius Augustus cum parva manu Gothos devicit, cujus meminit Claudianus :

*O nimum dilecte DEO, cui militat æther,
Et conjurati veniunt ad classica venti.*

Ita etiam Joannes Austriacus ad Naupactum anno 1522. ingentem victoriam de formidabili Turcarum classe reportavit; triremes enim ac alia navigia occupata numerabantur 170. reliquæ verò naves omnes vel submersæ, vel incendio perierunt. Contrarium verò cum ingenti damno expertus Philippus Hispaniarum Rex, dum anno 1588. adversus Anglos sinistro vento depugnavit cum classe centum & quinquaginta navium. Et hæc de Dissertatione ventorum dicta sufficiant.

CONCLUSIO POLITICA. Sufurriones non facilè fuscipiendi.

37.

UT aquila merus oculus est, etiam in Solem intentus : Sic Politicus non auris, sed oculus sit. Videat, non audiat tantum. *Oculos fideles Lyricus; contra infideles aures Historicorum primus appellat. Mentiantur aures sæpè, quia mendaciis aperiuntur : at fallere visus nescit, quem non passio excæcat. Magis veritas oculata fide, quàm per aures animis hominum insigitur, acrior enim est oculorum, quàm aurium sensus. Diei soboles oculus est, at auris etiam noctu sentit, decipi potest. Hinc intellige illam Comici hieroglyphicam pro-* *Horat. de arte. Herodat. in Clio. Sen. ep. 6. lam;*

Plant. A- *fin. scen. 3.* *act. 1.* *Stob. ser.* 44. *Seneca* *ep. 123.* *L. fin. C.* *de Calumn.* *Tacit. l. 4.* *ann. Sen.* *in ep.* *Dio l. 52.*

lan: Oculata nostra sunt manus, credunt, quod vident. Visus per se, auditus per accidens con-
ducit, & ex alio habet, unde vivat. Optimè itaque reges, si omnia des operam perspicere, nec quidquam
negligere, Agapetus Justiniano scripsit Imperatori: Etenim homines se mutuo accusant: aliqui com-
posito falsis criminibus: alii verò incusantes. Contra alii laudant, aliqui ut res est, testantes, nonnulli verita-
te neglectà gratificantes. Stobæus. Vulcaniam adi, diductis follium faucibus eructant venti,
ignem sufflant, scintillas dispergunt, ad cudenda fulmina Cyclopius deserviunt: mera sunt
armorum ac bellorum instrumenta, quibus ferrea tempora, regnorum exitia, bonorum exi-
lia, incolarum ruina, animorum diffidia excitantur. Sufurronum, Delatorumque genus
tam ferrei homines sunt. Ventos cient, velut crabrones auribus obstrepunt; at de tali sor-
te hominum Senecam audi: Pessimum genus hominum, videbantur verba gestare, & sunt, qui vitia
gestant. Horum sermo multum nocet. Nam etiamsi statim non officit, semina in animo relinquit, sequi-
turque nos etiam, cum ab illis discesserimus, resurrecturum postea malum. Heu! quàm crudeliter cre-
dulæ nimium aures hisce susurris sunt accensæ, ut in sanguinarias flammæ emerferint. So-
lum accipe Hadrianum Cæsarem, qui apertas facilè suggestionum fiabellis aures inclinans, Ta-
tianum Nepotem, Septicium, Clarum, aliosque præcipitato consilio hostium loco habitos
neci tradidit. Justâ romphæâ in hujusmodi aurium flagellatores Honorii & Theodosii Impp.
Constitutio flagellis animadvertit: Quisquis crimen intendit, non impunitam fore noverit licentiam
mentiendi. Cum calumniantes ad vindictam poscat similitudo supplicii. Certè, quis innocens esse
possit, si accusasse sufficit? Sunt, qui præmio inducti in infontes debacchantur. Sunt, qui
passione excoecati sine discrimine criminantur. Sunt, qui adulandi libidine in aures titillan-
tes livoris odiique venena liberè effundunt; at ne auriculariis hisce incentoribus aditum, au-
ditumque præbeat, Titus Cæsar Vespasianum, Filius Parentem orasse legimus, & quidem
multo tempore, ne criminantium sociis temerè accenderetur. Seneca agmen claudat: Difficilem oportet
habere anrem ad crimina. Sicutamen non statim non crede, ut nulli credas; sed crede nec
omnibus, nec nemini. Mediâ viâ incede, & Augusti Cæsaris semitâ gradere. Memento, non
omnia statim credenda, sed diligentem considerationem adhibendam.

QUÆSTIO VII.

locò Appendicis.

Concordiæ studiosus fit Politicus.

Xiphilin. *in Anton.* *Liv. l. 1.* *Menand.* *apud* *Stob. ser.* 29. *Plut. in* *apoph.* *Lacon.*

VOces acutas & graves, altas & profundas concordi discordiâ organum emittit; & licet
 ordinis ac quantitatis discretæ fistulis instruatur, spiritu tamen animatur ab uno, ea-
 demque dat aura loquelam. Ad Templum te evoco Politice; & ad illud, quod à mor-
 te Severi Imperatoris apertum Romæ patuit, quando Getam inter & Antonium fratres
 exortum est bellum, Concordiæ templum. Irrefragabile enim est Q. Fabii Maximi Roma-
 norum Senatoris celeberrimi edictum: *nihil concordia firmitus esse ad Rempub.* Expugnatâ Nu-
 mantiâ, quæ toties Scipionis Africani arma confregit, repetitòsque incursus repulit, Tyresias
 Numantinorum Princeps à victore Scipione Africano quæritur, cur sæpiùs invicta civitas suis
 armis tandem cesserit? *Concordia* (inquit Tyresias) victoriam, *discordia exitium præbuit.* Est
 Concordia ut gluten animorum, ita chalybs armorum, vir viro, animus animo additus vires
 duplicat. *Si vel modicum modico conjunxeris, idque frequenter feceris, statim fiet hoc quoque magnum.*
 Menander. Carolus Fridericus Cliviæ Dux, ut orbì palàm faceret, quantus reipubl. per popu-
 li concordiam fiat accessus, multa humana corda intra unius clypei sphaeram pinxit: *Hic murus*
abeneus esto. Quid enim ad propugnandum validiùs, ad tuendam urbem præsentius, ad sub-
 jugandum hostem potentiùs, ad conservandum suo in flore Bonum commune utiliùs, Con-
 cordiâ? Id quod Spartanæ urbis munimentum erat, Lycurgo Fundatore. Unde Agesilaus
 Rex rogatus, *Cur Sparta mœnibus non cingeretur?* digito in Cives unanimes & armatos intendit:
Hi sunt Spartana civitatis mœnia, Cùmque successu temporis iidem Spartani de murali cinctura
 consilium caperent, Isæus Sophista in publicum progressus in populi frequentia Homeri ver-
 sum recitavit:

Scutum hæsit scuto, galea galea, atque viro vir.

Stob. ser. 41.

Addiditque de suo: Sic mihi stete Lacedæmonii & muris cincti sumus. Amphion concordi fi-
 dium sono Thebas adversus hostiles incursus communivit. Communitatem hominum Hippo-
 damus Pythagoræus *omnimodam cum lyra, fidibusque similitudinem recipere dixit, eò quod appa-*

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Get Smart

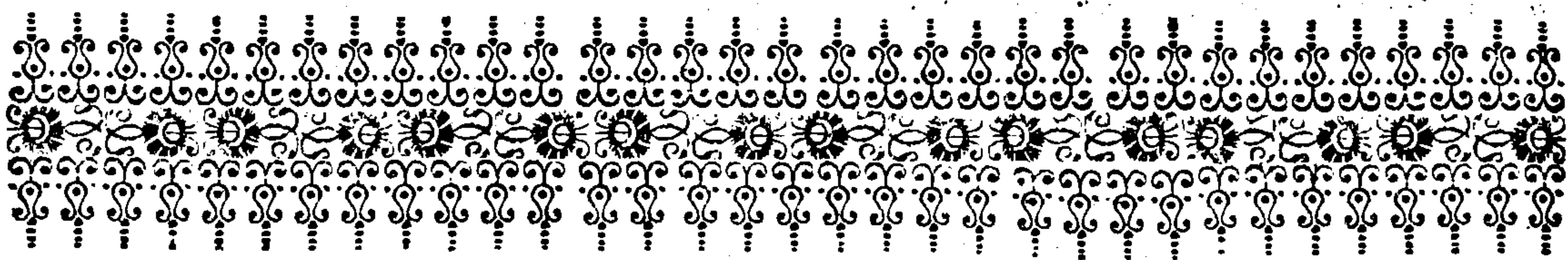
Over 2,000 years of
human knowledge in
797,885 volumes

Instant access
\$8.99/month

Continue

*Fair usage policy applies

DISSERTATIO VII.

De Meteoris aqueis, quæ fiunt in aëre.

Aëreum Meteorum præcedenti Dissertatione explicatum est, sequitur aqueum, quod ex vapore concrefcit in aëre; & quia ex aqua potissimum constat, in eandem sæpius resolvitur. Unde aqueum meteorum est, quod ex vapore plenius à frigore constricto, & quasi consolidato constat; quando enim Solis & reliquorum astrorum motu, & calore è locis humentibus vapor evocatur, calorem suum adventitium ob frigus circumstans imprimis mediæ regionis deponit, & caloris discessu, & loci frigore rursus cogitur, & in aërea natura aqua oritur, quæ denuò in terram delabitur. Producitur hoc Meteorum vel in secunda regione aëris, & sunt nubes, pluvia, nix & grando; vel in infima & sunt nebula, pruina, ros, cui adjuncta sunt, mel, manna & saccharum. In summa enim aëris regione tum ob aqueam vaporis gravitatem, ob quam altiùs efferri nequit, tum ob intensum ejus regionis calorem, & orbicum, rapidissimumque motum hujus generis meteora fieri non posse rectè statuit Aristotel. I. Met. c. 3. De singulis his per subsequentes Quæstiones breviter agemus. Quare sit

QUÆSTIO I.

De Nubibus.

Conclusio prima. Nubes est vapor exhalatione mixtus in secunda regione aëris frigore condensatus. Dicitur primò nubes ab obnubendo, hoc est, ab operiendo cœlum. Dicitur secundo vapor, per quam particulam denotatur materia, quâ constat nubes; est enim nubes vapor aqueus sursum virtute Solis & aliorum siderum attractus, qui condensatus resolvitur in pluviam. Dicitur deinde exhalatione mixtus, patet hoc ex aquæ pluriæ & nivalis impuritatibus, in quas se nubes exonerant, unde constat vaporem hunc multas partes terreas habere admixtas. Reliquæ particulæ explicant locum, causam formalem & effectivam, nam nubium locus est secunda aëris regio: exhalationes enim, quæ usque ad tertiam regionem evadunt, reliquis leviores, calidioresque frigus, quo densentur, non admittunt, maximè cum suprema regio, quantum à radiorum solarium reflexione abit, tantum ad astrorum calorem accedat. Forma accidentalis est opacitas quædam & densitas vaporum, non tamen planè constricta, ut in aqua & glacie, sed adhuc rara & instar spongiæ cavernosa & mobilis in aëre dependens. Effectiva autem est frigus, tum ipsius aquæ, quæ se ad pristinum frigus reducit, tum circumstans frigus mediæ regionis aëris, quo vapor veluti congelatur, ut in nubis consistentiam abeat, haud aliter atque hyberno tempore exhalationes ex ore animalium prodeuntes statim cogi, & veluti in pruina, aut nivem condensari videmus.

Conclusio secunda: nubes duplicis sunt generis, quædam enim sunt sicciore & evandæ, atque infæcundæ, quæ licet ventis incitentur, non tamen effundunt imbres, sed in aëris naturam faceffunt, aut in ventos abeunt. Aliæ sunt humidiores irriguo quodam humore scatentes, ac proinde sæcundæ & ad pluviam pariendam idoneæ.

Conclusio tertia. Nubes manent in aëre suspensæ partim calore congenito, quem habent inclusum, partim Solis & Astrorum calore, partim denique motu ipso aëris, cum enim sint instar spongiæ cavernosæ, facilè in se autam recipiunt, qua detineantur, & hinc inde agitentur, donec resolvantur in elementum gravius, tunc enim mole & gravitate suâ de-

pressa

preffionem d
cessantem m
demotum
bium hanc
natura, hoc
supraque
quæstio Hin
in natura, q
occurrit, ut

Colliges hi
aëre suspensi
in hanc rem

Conclusio q
aëris, & in
aëre homog
appareat debet
aëreum ali
aëre compact
Conclusio q

in hanc rem
aëre suspensi
in hanc rem

Conclusio q
aëris, & in
aëre homog
appareat debet
aëreum ali
aëre compact

Conclusio q
aëris, & in
aëre homog
appareat debet
aëreum ali
aëre compact

Conclusio q
aëris, & in
aëre homog
appareat debet
aëreum ali
aëre compact

Conclusio q
aëris, & in
aëre homog
appareat debet
aëreum ali
aëre compact

Conclusio q
aëris, & in
aëre homog
appareat debet
aëreum ali
aëre compact

Conclusio q
aëris, & in
aëre homog
appareat debet
aëreum ali
aëre compact

Conclusio q
aëris, & in
aëre homog
appareat debet
aëreum ali
aëre compact

Conclusio q
aëris, & in
aëre homog
appareat debet
aëreum ali
aëre compact

Conclusio q
aëris, & in
aëre homog
appareat debet
aëreum ali
aëre compact

Conclusio q
aëris, & in
aëre homog
appareat debet
aëreum ali
aëre compact

Conclusio q
aëris, & in
aëre homog
appareat debet
aëreum ali
aëre compact

Conclusio q
aëris, & in
aëre homog
appareat debet
aëreum ali
aëre compact

Conclusio q
aëris, & in
aëre homog
appareat debet
aëreum ali
aëre compact

Conclusio q
aëris, & in
aëre homog
appareat debet
aëreum ali
aëre compact

Conclusio q
aëris, & in
aëre homog
appareat debet
aëreum ali
aëre compact

Conclusio q
aëris, & in
aëre homog
appareat debet
aëreum ali
aëre compact

Conclusio q
aëris, & in
aëre homog
appareat debet
aëreum ali
aëre compact

Conclusio q
aëris, & in
aëre homog
appareat debet
aëreum ali
aëre compact

Conclusio q
aëris, & in
aëre homog
appareat debet
aëreum ali
aëre compact

Conclusio q
aëris, & in
aëre homog
appareat debet
aëreum ali
aëre compact

Conclusio q
aëris, & in
aëre homog
appareat debet
aëreum ali
aëre compact

pressa in terras decidunt. Unde dum validus spirat ventus pluvias non timemus; cum autem cessat ventus, mox pluere solet. Analogia etiam est à pulvere jactato in aerem, diùque ibidem ob ventorum flatus hærentem. Cæterum unica pænè causa suspensionis est, quod nubium levitas major sit, quam aeris mediæ regionis, ob hanc enim rationem unum corpus stat naturaliter, hoc est, nullâ vi externâ detentum supra, aut infra aliud corpus, unde lignum supernatat aquæ, saxum verò demergitur, quia nempe lignum levius est, saxum gravius quàm aqua: Hinc quanto levior est nubes, eò altius ascendit, ut sit supra corpus gravius se, sicut econtra, quo gravior est, eo magis descendit, ut sit infra corpus se levius, & si ita condensatur, ut sit gravior, quam aër etiam infimæ regionis, confestim tota subsidet in terram.

Colliges hinc, fabulosum esse, quod affirmat Antonius Berga & Scaliger Exerc. 79. nubes suspendi à Sole vi quâdam magneticâ, quia sic nocte, quando nubes sunt supra, Sol infra Horizontem, nec amplius illuminantur à Sole, universæ ruercut in terram.

Conclusio quarta. Figura nubium non est plana, nec rotunda, ac terræ concentrica, sed irregularis, & inconstans, varia, dispar, & fortuita, ut tenet Cabeus, eo, quod materia carum non sit homogenea, & ejusdem prorsus secundum omnes partes levitatis, aut gravitatis, ut propterea debeant singulæ æqualiter à terra distare; patétque ipsâ experienciâ oculari; cum partes carum alicubi rariores, & elevatiores, alicubi compressiores & submissiores, ac diversimodè compactæ, atque ipso discursu plurimum variati cernantur.

Conclusio quinta. Nubium motus vagus & incertus est, proindeque non est naturalis, sed ab extrinseco impressus, præsertim à vento, cujus qualitas ex eo præsertim nubium motu dignoscitur; ad instar candidi velleris aliquando sparsa crispatur à vento, detracto scilicet vapore, hic enim facilè à vento excutitur, unde fit, ut nubes hæ candidæ humore excusso sterilecant.

Conclusio sexta. Nubium colores non sunt veri, sed apparentes, ut diximus de Iride, oriunturque ex varia lucis admixtione cum quadam opacitate & perspicuitate; unde aliquando rubræ, aliquando candidæ, & aliquando nigræ apparent, nam cum valde densæ sunt, atque adeo parum perspicuæ, exiguum intra se lumen suscipiunt, ideòque videntur nigræ; quando vero sunt raræ, parum habent opacitatis, ideòque plurimum lumen suscipiunt, & apparent candidæ; quando autem nubes aquosa Soli subjicitur, ita lumen cum opaco & perspicuo miscetur, ut accendatur rubor, appareantque rubræ.

Conclusio septima. Inæqualis nubium à terra est remotio, tum propter diversos vapores, nam rariores & subtiliores altius assurgunt, crassiores vero & densiores manent loco humilioti tum ob diversam siderum virtutem, quorum alia altius attollunt vapores, alia minùs altè; tum demum propter ventos, qui hinc inde nubes agitant. Cæterum certum est, æstate altius assurgere, quia reflexio radiorum Solis hyeme minor nubes citiùs condensari patitur. Certum videtur secundo, infimam altitudinem multarum nubium esse minorem quàm quingentorum passuum. Nam experienciâ constat, sæpè ex montibus aut collibus, quorum altitudo perpendicularis est certissimè minor, quàm quingentorum passuum, apparere nubes infra verticem illorum. Neque dicas, illas non esse nubes, sed nebulas, nam vapores concreti, qui resolvuntur in pluvias, nubes sunt; isti autem vapores, de quibus loquimur, sæpè in pluvias resolvuntur; nam sæpè contingit, ut in montium istorum vertice sit serenum cælum, in planitie vero & ad radices sit pluvia decidens ex illis vaporibus concretis; ergo. Certè nubes non procul terrâ distare, morus, qui videtur celerrimus, suadet, si enim remotæ forent, tam parum carum morus pateret oculo, quàm parum Solis aut Lunæ vastissimarum molium cursus sub oculum cadit. Sententia igitur Magiri est & complurium aliorum, nubes interdum vix abesse spatio dimidii milliariis, ubi secundum auctores incipiunt cogi omnes vapores, interdum vero inquit ille, ulterius ascendunt ad milliaria Germanica 10. 23. 40. 70. ulterius autem facilè non ascendunt.

Conclusio octava. Effectus nubium præcipui sunt terræ fæcunditatem, & seminibus, herbisque incrementum humiditate suâ præbere, siccitatem, & hinc enatam sterilitatem abigere, solarium radiorum æstum temperare. Quocircà nubes haud immerito dici queunt velum quoddam inter Solem & terram sapientissimâ providentiæ Divinæ lege varios ad usus obductum.

Quæres primo. Quid denotent nubes apparentes in aère floccis lanæ assimilatae. Respondeo: pluvias plerùmque cum frigore futuras prænuntiare; quæ autem gradatæ & siccæ ad modum ovium gregis apparent, ventos denuntiant.

Quæres secundo: Cujus tempestatis signum sint nubes purpureæ in ortu vel occasu Solis? Respondeo, juxta illud vulgare.

*Manè rubens cælum venturos indicat imbres ;
Serò rubens cælum, cras indicat esse serenum.*

Quærestertiò: Nubium color niger, uti & albus quid significant? Respondeo quoad primam partem; si Sol oriens nigrescat, æquè pluvias ac ventos portendit, nubium enim nigricans color vaporum constipationem & consequenter idoneam ventis & pluvix materiam notat; & ventos quidem, si nubium ex arcto in latum dissipatio fiat; pluviam si Solis vi earum in aqueas partes fiat dissolutio. Quod attinet ad secundam partem, dico; albas nubes æstivo tempore grandines, hyemali verò tempore nives indicare. Præcipuè vero, cum albæ nubes vesperi propè Horizontem apparent, per duos sæpè dies, aut tres continuos hyemali tempore frigoris aut nivis indicium præbent. Quo etiam magis eodem tempore albicant, & aër insuper post apparentiam illarum erit calidiusculus, eo certius nives indicabit.

Quoad reliquas affectiones nubium observa primo. Nubes crassiores quocunque anni tempore ad Horizontem propè dependent, aut montium jugis incumbunt pluvias portendunt; secundò, si pluviosa nubecula super montes exoritur, paulatimque accrescere videtur, ingentis tempestatis certum signum à nautis compertum est. Tertiò altissimæ nubes in nivem potius, quàm in pluviam concresecunt; unde sæpè cum in subjectis vallibus pluit, eodem tempore in præcellis montium jugis ningit. Quartò nubes profundæ colore viridi in atrum vergente cum sulphure & terreis exhalationibus sint admodum foetæ, quæ idcirco etiam facillè inflammantur, & factâ incensione & inflammatione congeneres particulas lapideas citò congregant, plerumque in tempestatibus graves minantur ictus & percussiones.

Colliges, varia etiam quandoque ostenta & spectra apparere in nubibus ex speciali DEI ordinatione ad futuros eventus indicandos. Ita anno 1536. die 5. Februarii in quodam Hispaniæ oppido, cælo aquoso & nubilo visi sunt duo adolescentes armati gladiis congregientes, quorum unus habebat in læva parvam Aquilâ insignitam cum inscriptione: *Regnabo*; alter scutum perlongum cum inscriptione: *Regnavi*. Verum cum Monomachiam instituisent, Aquilam habens prostrato hoste victor demum evasit. Aldrovand. l. 2. Ornith. cap. 2. Plura alia spectra aërea ex dictis constant, & passim ab authoribus annotantur.

CONCLUSIO POLITICA. Malefactoribus benefaciendum.

VIndictæ genus aptissimum tibi dicto, Politice, quo tuus erubescere discat inimicus: opprime eum, & in sinum illius deplue. Injuriis illius obvia, brachium contra ipsum extende. Non qualiter in proverbium abiit *vindicta Neoptolemea*, ubi par pari refertur, & pro malo redditur malum; sed qualis ex nube legitur reciprocandi genius. Collocata supra mare nubecula è falso marinæ aquæ vapore amaricatur, ipsa tamen & amarotem digerit, & in dulcem liquorem Solis ope destillat, & largo ac benefico sinu dulces pluvias refundit. Non qualiter Zeno Isauricus dicere solebat: *Malo nodo malus cuneus*. Non qualiter Julius Pollux scripsit: *Clavus clavo, paxillus paxillo excutiendus*. Id enim foret, quod Homero displicuit, *morbum morbo, vulnus vulnere curare velle*. Impar pari est referendum, bonum malo reddendum. Quod Odoando Farnesio in laudum numerum accessit; cum in eos beneficiæ sinum aperuit, & charitatis radios dispersit, qui nomini ejus umbram offundere, ac generoso splendori maculam inurere nitebantur. In hac parte Longimanum te opto, brachio Juris ac vindictæ longius gratiæ brachium habeas. Pülcherrima hæc deformitas generosi peccatoris est; Lacerto misericordiæ vindicativam manum excedere. Aureis scriptum elementis fixum vellem heroicis animis Marci Aurelii, optimi Romanorum Imperatoris, exemplum: Permagnam belli ac victoriæ præmium se expectare, suos ad Commilitones dicebat, quantum unquam quis accepit. Quod verò illud præmium? *Homini, qui injuriam fecit* (Cassium Imperatoriæ suæ Conjugis Interfectorem intellexit) ignoscere & *illi qui amicitiam, fidemque violavit, amicum & fidelem permanere*. Nihil sanè augustius, nihil pulchrius, quàm nullius veniæ petitionem expectare, malefactoris beneficiam obviare. *Magni animi est proprium, placidum esse & tranquillum, injurias atque offensiones semper despiciere*. Seneca. Julii Cæsaris, & Titi Vespasiani, Adriani, & imprimis Augusti laus haud mediocris est, qua sibi Parentum nomen proprium non vindicando vendicarunt, Seneca teste: *ob nullam aliam causam, quàm quòd contumelias nullâ crudelitate exequerentur*. Quid congruentius, quàm Lauro oleam jungerere? illa caput, hæc manum exornat. *Speciosius aliquando injurias vince beneficiis, quàm mu-*

Indictæ genus aptissimum tibi dicto, Politice, quo tuus erubescere discat inimicus: opprime eum, & in sinum illius deplue. Injuriis illius obvia, brachium contra ipsum extende. Non qualiter in proverbium abiit vindicta Neoptolemea, ubi par pari refertur, & pro malo redditur malum; sed qualis ex nube legitur reciprocandi genius. Collocata supra mare nubecula è falso marinæ aquæ vapore amaricatur, ipsa tamen & amarotem digerit, & in dulcem liquorem Solis ope destillat, & largo ac benefico sinu dulces pluvias refundit. Non qualiter Zeno Isauricus dicere solebat: Malo nodo malus cuneus. Non qualiter Julius Pollux scripsit: Clavus clavo, paxillus paxillo excutiendus. Id enim foret, quod Homero displicuit, morbum morbo, vulnus vulnere curare velle. Impar pari est referendum, bonum malo reddendum. Quod Odoando Farnesio in laudum numerum accessit; cum in eos beneficiæ sinum aperuit, & charitatis radios dispersit, qui nomini ejus umbram offundere, ac generoso splendori maculam inurere nitebantur. In hac parte Longimanum te opto, brachio Juris ac vindictæ longius gratiæ brachium habeas. Pülcherrima hæc deformitas generosi peccatoris est; Lacerto misericordiæ vindicativam manum excedere. Aureis scriptum elementis fixum vellem heroicis animis Marci Aurelii, optimi Romanorum Imperatoris, exemplum: Permagnam belli ac victoriæ præmium se expectare, suos ad Commilitones dicebat, quantum unquam quis accepit. Quod verò illud præmium? Homini, qui injuriam fecit (Cassium Imperatoriæ suæ Conjugis Interfectorem intellexit) ignoscere & illi qui amicitiam, fidemque violavit, amicum & fidelem permanere. Nihil sanè augustius, nihil pulchrius, quàm nullius veniæ petitionem expectare, malefactoris beneficiam obviare. Magni animi est proprium, placidum esse & tranquillum, injurias atque offensiones semper despiciere. Seneca. Julii Cæsaris, & Titi Vespasiani, Adriani, & imprimis Augusti laus haud mediocris est, qua sibi Parentum nomen proprium non vindicando vendicarunt, Seneca teste: ob nullam aliam causam, quàm quòd contumelias nullâ crudelitate exequerentur. Quid congruentius, quàm Lauro oleam jungerere? illa caput, hæc manum exornat. Speciosius aliquando injurias vince beneficiis, quàm mu-

Conclusio politica. Malefactoribus benefaciendum. Indictæ genus aptissimum tibi dicto, Politice, quo tuus erubescere discat inimicus: opprime eum, & in sinum illius deplue. Injuriis illius obvia, brachium contra ipsum extende. Non qualiter in proverbium abiit vindicta Neoptolemea, ubi par pari refertur, & pro malo redditur malum; sed qualis ex nube legitur reciprocandi genius. Collocata supra mare nubecula è falso marinæ aquæ vapore amaricatur, ipsa tamen & amarotem digerit, & in dulcem liquorem Solis ope destillat, & largo ac benefico sinu dulces pluvias refundit. Non qualiter Zeno Isauricus dicere solebat: Malo nodo malus cuneus. Non qualiter Julius Pollux scripsit: Clavus clavo, paxillus paxillo excutiendus. Id enim foret, quod Homero displicuit, morbum morbo, vulnus vulnere curare velle. Impar pari est referendum, bonum malo reddendum. Quod Odoando Farnesio in laudum numerum accessit; cum in eos beneficiæ sinum aperuit, & charitatis radios dispersit, qui nomini ejus umbram offundere, ac generoso splendori maculam inurere nitebantur. In hac parte Longimanum te opto, brachio Juris ac vindictæ longius gratiæ brachium habeas. Pülcherrima hæc deformitas generosi peccatoris est; Lacerto misericordiæ vindicativam manum excedere. Aureis scriptum elementis fixum vellem heroicis animis Marci Aurelii, optimi Romanorum Imperatoris, exemplum: Permagnam belli ac victoriæ præmium se expectare, suos ad Commilitones dicebat, quantum unquam quis accepit. Quod verò illud præmium? Homini, qui injuriam fecit (Cassium Imperatoriæ suæ Conjugis Interfectorem intellexit) ignoscere & illi qui amicitiam, fidemque violavit, amicum & fidelem permanere. Nihil sanè augustius, nihil pulchrius, quàm nullius veniæ petitionem expectare, malefactoris beneficiam obviare. Magni animi est proprium, placidum esse & tranquillum, injurias atque offensiones semper despiciere. Seneca. Julii Cæsaris, & Titi Vespasiani, Adriani, & imprimis Augusti laus haud mediocris est, qua sibi Parentum nomen proprium non vindicando vendicarunt, Seneca teste: ob nullam aliam causam, quàm quòd contumelias nullâ crudelitate exequerentur. Quid congruentius, quàm Lauro oleam jungerere? illa caput, hæc manum exornat. Speciosius aliquando injurias vince beneficiis, quàm mu-

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Know Your Bible

Forgotten Books' Full Membership provides unlimited access to more than 28,000 volumes of Christian literature for \$8.99/month

**HOLY
BIBLE**

Continue

*Fair use policy applies

gregantur; & fumositates quidem igneæ, utpote leviores, evolant, & ascendunt etiam usque ad tertiam regionem aëris, atque ad Sphæram ignis; exhalationes terreæ, utpote graviores, descendunt usque ad infimam regionem aëris, ac remanent in locis humilioribus ac terræ propinquioribus, ibique concresecunt in nebulas & caligines; vapores humidi utpote medi in levitate, sistunt in secunda regione ac ibi concresecunt in nubes. Et ex hujusmodi nebulis factæ sunt sine dubio Ægyptiacæ illæ tenebræ, quæ poterant palpari; & propter nebulæ densitatem motum localem impediebant. Atque hæc prima nebulæ species est, quæ descendit è nubibus. Ex his subsequens dubium resolves:

Cur hæc nebula & caligo sint infæcundæ aquarum & non resolvantur in pluviam, quia nempe constat exhalationibus terreis & fæculentis, atque ideò non resolubilibus in aquam; deinde etiam ratione loci; nubes enim, cum sint in loco frigido & maximè apto, ut ibi vapores redire possint ad suum nativum frigus, possunt in pluvias resolvi; cum autem nebulæ ad talem locum non ascendant; ideò ineptæ sunt, ut in pluviam solvantur. Oliverus meminit; haud longè à portu *Formoso* in tractu marino inter *Baldviam* in *Chili* ac Civitatem *Lima* incidisse se in tempestatem nebulosam, in qua vix ad lapidis ictum quis visum protendere potuit; nebula autem illa fuit instar sicci pulveris ad modum farinæ comminuti, unde & vestes eorum, qui in navi erant, conspersæ ita albicarunt, quasi farinâ albâ fuissent conspersæ.

Conclusio secunda. Nebula è humidioribus locis ascendens est crassus quidam vapor ex humentibus locis elevatus, & manens in infima regione aëris ob spissitudinem, quam frigus tanquam causa efficiens inducit. Gignitur fermè sub finem vel diei, vel noctis, quæ humida fuit, quoniam multum vaporum è terra exit. Hi autem vapores, prout sunt affecti, nebulæ etiam, quæ inde fiunt, varios odores spargunt. Teter odor non rarò in illis deprehenditur, quod fit, quia nebulæ constant mixtione exhalationum siccarum cum vaporibus, quæ cum non sint temperatæ, cum iisdem fætores pariunt. Wormius in Musæo suo refert in partibus septentrionalibus verno tempore, cum densæ admodum nebulæ ex mari exsurgunt, mures, quos indigenæ alias *Lemmar* vocant, cumulatim apparere, imò & cum nebulis istis aëre tranquillo decidere solere. Esse verò nebulas has ingentis fætoris, itaque crassas, ut spirandi facultatem adimant. Compertum etiam scribit, post nebulas hujusmodi vernaes mures sæpè super nives in altissimis montium jugis in admiranda altitudine reperiri. Cæterum etsi Aristoteles inter nebulam & caliginem nullam ponat differentiam, ut nec nomine discernat, quoniam apud eum *νεμύχλη* communis est vox: quidam tamen sic discriminant, ut nebula sit vapor non adeò coactus & densatus, sed rarior & sparsus natura, & loco medio inter nubem & vaporem. Caligo verò sit aspiratio condensata, ideoque hanc calidis potius, quàm frigidis fieri temporibus censent. A Nubibus vero differt nebula, quod hæc sit terræ vicinior, & vi frigoris citius concresecat, nec ita ob vaporum crassitiem altiùs coelum versùs evehi queat. Hæc si orientis Solis præsentia extenuetur & evanescat, serenitatis signum est; si confestim ascendat, & ad aërem frigidum evecta una cum vaporibus concresecat, sæpè in pluviam vertitur.

Conclusio tertia: tam nebula è locis humentibus sursum ascendens, quàm nebula è nubibus descendens, est nube crassior & densior. Ratio est, quia talis nebula occupat locum infra nubes, consequenter illa gravior, adeòque densior: nam omne corpus levius quærit locum supra omne id, quo ipsum levius est: unde cum nubes supra nebulas & nebulæ infra nubes sint, benè sequitur, nebulas esse necessariò graviores nubibus, consequenterque ipsi nubibus densiores, quod maximè de nebula descendente verum est, cum conficitur ex exhalationibus siccis & terreis, quæ sunt graviores vaporibus aqueis.

Dices: nebula est minùs apta verti in pluviam, quàm nubes, quæ in pluviam vertitur, quæ verò accedunt magis ad statum aquæ crassiora & densiora sunt: ergo. Respondeo nebulam descendentem esse minùs aptam converti in pluviam, quia componitur ex exhalationibus terreis non resolubilibus in aquam, ut superius diximus: nebula verò ascendens etiam in pluviam resolvi non potest ratione loci, ut pariter ibidem annotavimus.

Dices secundo. Nebula facilè à Solis radio dissolvitur, non ita nubes; ergo signum est, nebulam esse rariorem, nubem densiorem. Respondeo, hoc fieri duntaxat ratione loci, in quo inveniuntur; nam nubes præmuniuntur à frigore suæ regionis, & non ita nebulæ, quæ absque ulla, vel saltem minori resistantia frigoris solati radio patent, ideoque hæc faciliùs, illæ verò difficiliùs solvuntur.

Dices tertio: nubes est in loco frigidiori, ergo necessario debet magis constipari & condensari, quàm nebula, sicque est densior ipsâ nebulâ. Respondeo, nubes licet sint in loco frigidiori, non ideo æquè ac nebulas condensari, tum quia partibus & spiritibus constant subtilioribus; tum quia aliquando adsunt aliæ causæ & influxus siderum illud frigus tenentes & moderantes, ne magis densentur.

Conclusio quæ
nubibus exhalationibus
substantia torum
condensatio vaporum
Colliges primæ
nubes ascendens è
nubibus expositis.
Colliges secundæ
nubes ascendens è
nubibus expositis.
Colliges tertiæ
nubes ascendens è
nubibus expositis.
Colliges quartæ
nubes ascendens è
nubibus expositis.
Colliges quintæ
nubes ascendens è
nubibus expositis.
Colliges sextæ
nubes ascendens è
nubibus expositis.
Colliges septimæ
nubes ascendens è
nubibus expositis.
Colliges octavæ
nubes ascendens è
nubibus expositis.
Colliges nonæ
nubes ascendens è
nubibus expositis.
Colliges decimæ
nubes ascendens è
nubibus expositis.
Colliges undecimæ
nubes ascendens è
nubibus expositis.
Colliges duodecimæ
nubes ascendens è
nubibus expositis.

Conclusio quarta. Nebulæ ascendentes ingenito terræ calore potius, quàm radiis solaribus excitantur. Mane equidem, vel vesperi sæpius; rarò sole fervido terram obducunt, subito etiam totum horizontem complent, atque ex certis locis erumpunt, quæ omnia non cadunt in vapores à Sole attractos. Ex dictis

Colliges primo: ex humidioribus & humilioribus terræ locis, ex palustribus & fluminibus frequentius & majori copiâ elevarinebulas, quàm ex locis aridis, excoelsis, ac ventorum flatibus expositis.

Colliges secundo; nebulas dissipari vel Solis in illas agentis virtute, vel ventorum flatu, aut etiam repentinæ pluvix lapsu.

Colliges tertio. Dum manè fuerunt nebulæ, meridiem fieri calidiorē, licet enim illas calor Solis discusserit, aërem etiam dissipatæ faciunt densiorem, calor autem in densiori materia receptus, magis est activus.

Colliges quarto. Aliquas nebulas prorsus esse aqueas, alias viscosas & limum ex qualitate corporis, ex quo sublimantur, congenitum habere, quæ ab aquis putrescentibus exspirant, ut dictum est, fætorem habent, tussimque creant, & noxiæ sunt; unde urbes paludibus aut lacubus adlitæ minùs salubres habentur. Huc referri poterit, quod Gerardus de Vëer in descript. secundæ navigat. Batav. anno 1595. memorat, dum scribit, nebulas adeo crassas, atque ingentium guttarum terram illam obsidere, quarum unica etiam ferè commune potorium vitrum ad medietatem implere valet: solet etiam nebulosa illa aqua valdè ingratum fætorem exhalare. Similiter scribit idem, dum à *Samitico portu* solverint, tam crassâ nebula fuisse naves obtectas, ut ex una navi ad alteram, quæ primo vix ad lapidis jactum distabat, prospicere nequiverint, etiam ob nimium madorem funes nauticos benè, ut volebant, tractare non valuerint; ne etiam ipsæ naves in progressu in se invicem impingerent, continuo buccinarum, sclopetorum exoneratorum atque tormentorum explosorum sonitu, invicem se moneere debuerint.

Colliges quinto. Nebulosis temporibus miasma pestiferum facilius transfertur; unde tunc plures inficiuntur, ac intereunt; ab iis igitur pestis tempore maxime cavendum.

Colliges sexto. Nebulosa tempora sunt serenis calidiora cæteris partius, ratio est, quia serena tempora sunt exhalationibus magis expertia; nebulosa vero sunt plena exhalationibus, quæ suo calore aërem calefaciunt.

Colliges septimo. Nebulæ Autumni tempore in his regionibus nostris sunt frequentiores, quod tetra tunc facilius & uberiùs evaporet. Quæ vero verno tempore, postquam terra diu gelu constricta fuit, ac inprimis in Martio contingunt, insalubriores censentur.

Colliges octavo. Nebulæ, quæ immediatè post pluviam interdum è montibus surgunt, sunt ex iis vaporibus siccis, quos pluvia per inane repertos suo lapsu depressit, illi vero, quia ob siccitatem suam in aquas resolvi non possunt, rursus levitate sua in sublime contendunt, locum, unde pulli sunt, repetituri.

Colliges nono. Nebulas terram fæcundare, quia sunt fæculentæ & crassæ, atque adeo ad fæcundandum aptæ; frumento tamen & fructibus maturis, vel propinquis maturitati noxiæ sunt, quia cum sint terreæ & satis siccæ, exsugunt humorem frumenti & fructuum. Refert tamen Josephus à Costa lib. 3. c. 21. ubi à Peruvianis montibus *Ariqua*, & *Arequipa* in campi planitiem descenditur, jam à longe sese conspectui offerunt duo colles, quorum unus altero paulo altior, clatior & lucidior comparet, alter vero priore demissior, & obscurior. Solet hic nebula rorida (cum nullæ ibi decidant pluvix) omnem irrigationis pluvialis defectum compensare, satisque mirè conducere. Et licet etiam in ea regione profluentes aquæ per campos deducantur, ros tamen & nebulosus aër magis conferunt herbis, plantis, & frugibus; iis enim quacunque de causa impeditis agri omnino sterilescunt; unde colliges has nebulas non esse terreas & siccas, sed prorsus aqueas.

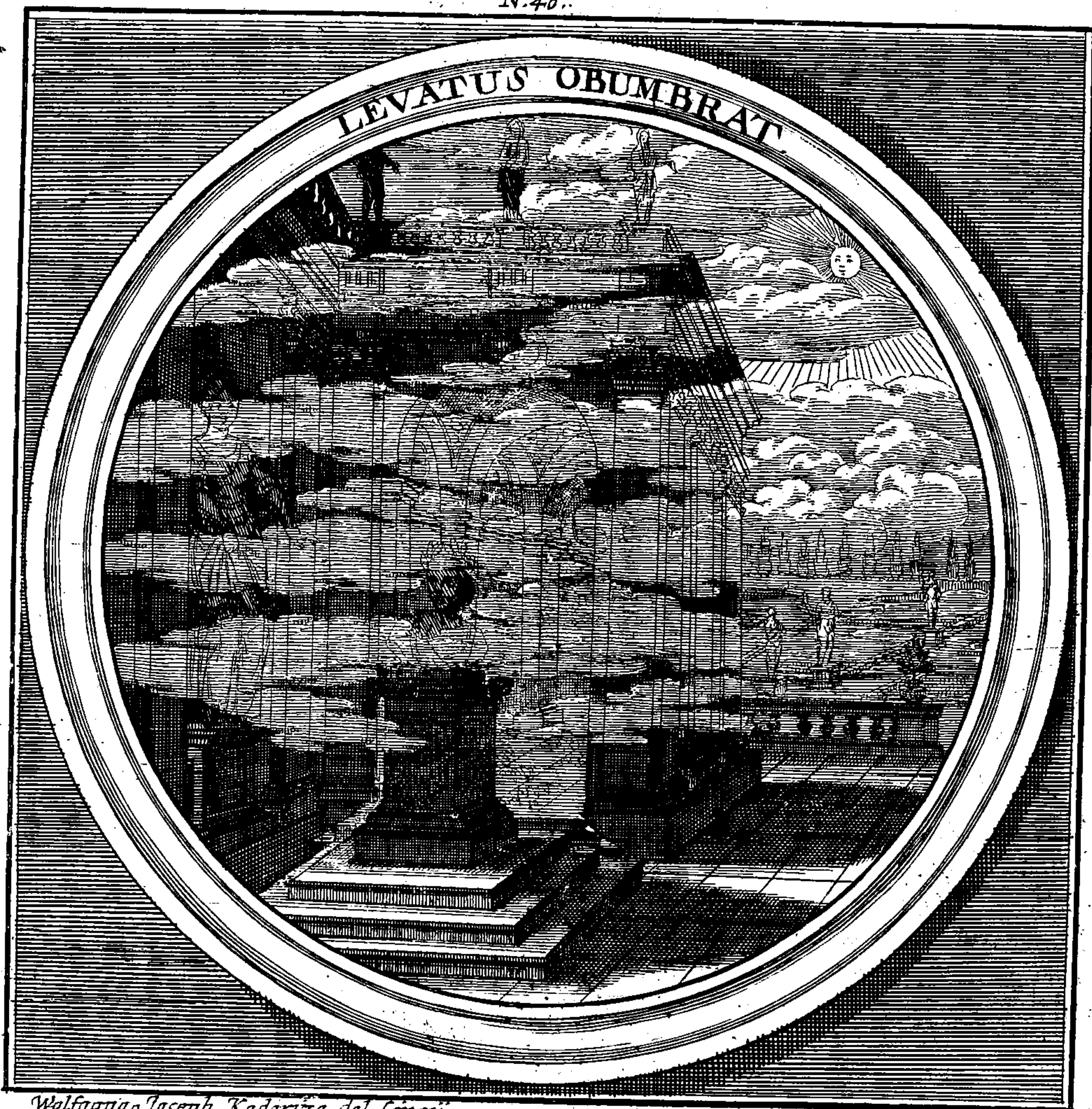
Quæres, num nebulæ etiam tempestatis indices sint? Respondeo, in aliquibus locis, præsertim si è montium jugis surgunt, eas omnino signum esse tempestatis imponentis. Ita in Gallix Delphinatu haud procul ad urbem *Vienna* altus exurgit mons, in cuius vertice stagnum est aqua repletum, unde omnes tempestates illius regionis originem trahere censentur. Cum enim nebulosus quidam vapor inde notatur ascendere; mox tempestatem validam cum tonitruis & fulminibus affuturam conjicitur.

CONCLUSIO POLITICA.

Ingratitudo vitium commune.

40.

N. 40.

Wolfgang Joseph Kadortza del. Linzj.

J. S. J.

Sublevatus in aëris regionem, atque ad sublimioris domicilii sedem promotus nebulosus vapor, quàm ingratus sit, quis non videt? Solis adminiculo levatus obumbrat levantem. Augusto illius oculo velum obducit, ne in inferiora despiciat. Et cum velut ex luto, aureo Monarcha succollante, emerferit, Promotorem excœcat. Nebula fuisti, ingrante Sabinorum Rex Tati; Tarpejæ operâ Romanum occupasti Capitolium, levantem ad umbras ablegasti, promotricem suffocasti. Nebula fuisti ingrante Jason: Medæ ope velus aureum, & insignem de Minotauro victoriam reportasti; squalore & ærumnis oppressam Benefactricem destituisti. Anguis in sinu est, qui beneficium non agnoscit. Lupi catus est, qui beneficium se accepisse negat; at omni tigride pejor est, qui beneficio maleficium reddit. *In ingratitude nihil mali non inest*, enunciavit Cicero. Experto crede. **Hu-**

Cicero ad jus facundia paulò ante & nominis commendationem, & vitæ protelationem obtinuit Popilius, delicti reatu gladio subjiciendus. Scelus scelere auxit ingratus patricida; Benefactorem persecutus, Advocatum oppugnâvit, Ciceronem Popilius crudeli manu vita sustulit. Vorax ignis alentem devorat; ingratus Nero Agrippinam parientem trucidat. Augustam Domum primi Romanorum Cæsaris subeas, Julium conspice pro populi emolumento jura dictantem, M. Brutum in Regni Successorem, Filiûmque adoptantem, pro solio sedentem conspice; Siciatorum Caput fit Brutus, adacto in benefica viscera pugione de throno dejicit, qui de eo in thronum sufficiens meditat. Ita quæ bona dantur, nocent: materia malè agendi est, quæ debuisset esse amoris illicium. Nescit felicem usum, qui pro auro venenum refundit.

refundit. Cœ
reddunt. Com
pechus. Impu
primi. In a in
& pœd. Rom
nis. Testator
plena. Nerone
veris, & j
pœd. Rom

Ne proinde
alibi. Lave
alibi, persona
qui imme
tium apu
tam Paradi
non sentit
is, pœd. Rom

Conclusio
decidens
subterr
sim, vel per
geta. Crass
z. Explicatur
aliquid aliud
ppolito opere
arem aqueum
tionibus. Te
tur ad caput
turi in nubem
natur in huma
nitate. C
ter in mundo

Ex his pat
dium aërem. e
ciens autem f
ris regione &
tes Saturnus
mbres. Hæ
Mulum patit

Conclusio
tam est pluvia
& communit
tionis debi
tate. Sec
victoria
tam mor
dicitur, in
go. In
noscit in
quibus de
pœd. Rom

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Get Smart

Over 2,000 years of
human knowledge in
797,885 volumes

Instant access
\$8.99/month

Continue

*Fair usage policy applies

Guttas maximas & frequentissimas. Oritur ex eo, quod congregetur in unum locum magna vaporum copia, qui valdè condensentur, & pænè simul resolvantur in aquam; ex hoc enim sequitur, ut cadant veluti flumina aquarum. Stillicidium est hyeme frequentius; Imber autumno & vere; Nimbi autem in æstate, quia tunc faciliùs plures guttæ in unam coeunt, vel quia àer infimæ regionis tenuior tunc est, & calidior; vel quia tunc nubes magis frige fit per antiperistalam, & in majores solvitur guttas.

Quæres tamen in genere, cur guttatim pluvia decidat, non continuum autem ducat rivum? Respondeo, causam esse, quia, cum fiat pluvia ex vaporibus concrecentibus, & sic in aquam abeuntibus, tota simul nubes concrecere nequit, sed per partes; non enim tota æqualiter nubes ambitur à frigido aëre, nec tota æqualiter calida facta est à Sole, quæ autem partes calidiores sunt, tardiùs refrigerantur, quam aliæ. Sic ergo concretæ partes à non concretis avulsæ decidunt.

Conclusio tertia. Pluvia ex diversa vaporum mixtione, vel est dulcis, vel amara, alioque sapore prædita. Dulcis pluvia est, quando vapor est aëreus humido immixtus, & ejusmodi pluvia facundat terræ nascentia. Amara pluvia est à terreo, sicco & adusto salis sibi admixto. Et ejusmodi pluvia plerumque nocet, quia exsiccatur & facit sterile scere, sicut acetum & urina. Huc quoque referenda pluvia salia, quæ fit propter exhalationem vaporum immixtam. In Summa: Sicuti aquæ fontium à variis terrarum, per quas transeunt, qualitibus varias & ipsæ sortiuntur qualitates & sapes; ita etiam aquæ pluviales ex diversis vaporibus diversos sequuntur sapes.

Quæres, cur guttæ pluviarum sint rotundæ? Respondeo, triplicem hujus rei assignari rationem. Prima est, quia partem mediam omnium corporum robustam esse convenit ad incolumitatem, ad quam rem figura rotunda est aptissima. Secunda, quia tota aqua tanquam totum *ομογενές* etiam retinet rotunditatem, propterea quælibet ejus pars in orbem conglobatur. Tertia, Albertus Magnus vult eas volutione rotundas fieri, adde, quod figura rotunda meliùs aëri resistent ambientem. Quod autem guttæ sint rotundæ, probant lapides, qui sub stillicidiis excavantur, & guttæ pendentes in foliis arborum.

Conclusio quarta. Signa imminentium pluviarum sunt plura: primo rubedo matutina in Sole, indicat enim subjectam esse Soli nubem aquosam, quæ faciliè solvatur in pluviam. Contrarium habet vespertinus nubium rubor, licet à vaporibus causetur, quia vapores vesperei horizontem occupantes calore Solis abeuntis destituti nocturno frigore densati revocantur ad terram. Secundo pallor in Sole ac Luna, utpote qui ex interjecta aquosa nube oritur. Tertio si Sol in ortu major solito conspiciatur, talis enim magnitudo oritur ex humoribus crassis inter nos & nubem interpositis. Quarto, si Sol cœruleus appareat in ortu, vel in occasu ob eandem causam. Quinto ranarum coaxatio, animalia enim humida exhilarantur tempore sibi convenienti, vel quia cum humidæ sint, humor eorum corporibus extrahitur, quæ vaporum extractio sensum, sensus clamorem parit, similiter galli canunt, cum enim sint natura calidi, à vaporibus ascendentibus refocillantur. Idem indicant fulicæ matutinum edentes clangorem, mergi, anatesque pennas rostro purgantes, mergi stagna fugientes; mergi fugientes in mediterranea. Volucres quoque terrestres contra aquam clangorem edentes, & se profundentes. Hirundo volitans propè aquam, anseres diu clangentes, boves cœlum olfacientes, formicæ absconditæ, lumbrici emergentes: Sextò ex rebus inanimatis lapidum & parietum humiditas, quia illa fit ex multis vaporibus humidis & crassis, qui cum ascendere properè non possint, adhærescunt ad lapides. Idem denotat stridor olei ad lampadem, quia vapores, qui attrahuntur, illi attrahuntur & miscentur.

Conclusio quinta. Pluviæ Universo necessariæ. Ratio est, quia sine his exsiccarentur omnia frugum genera. Pascunt hæ arbores, flores, herbas. Suppeditant fossilibus viscositatem. Æstus tum Solis, tum subterraneorum ignium temperant; noxios spiritus infimam regionem obsidentes, in hominum pecudumque ruinam congregatos mole suâ in terram detrahunt; fontes & flumina vel excitant, vel augent. Unde lingulare naturæ beneficium est, ut dum pluviae è nubibus præcipites in terram labantur, è terris tamen rursus in vapores tenuatæ redeant in sublime. In Ægypto tamen nunquam ferè pluit; Sunt, qui pluviae defectum calori tribuant, sed multæ regiones calidiores pluvias madent; alii ventorum penuriam accusant, sed quis nesciat, Etelias Ægyptum frequenter perflante, unde rationem esse existimo, quod nubes in eum tractum delatæ ob spiritus nitrosos nubium liquationem prohibentes, in pluviam solvi non possint. Econtra Narnivensis ager pluvia sic-

cari, Solis ardore madere scribitur à Plinio. Fortè quia terra spongiæ instar porosa allapsos imbres statim absorbet in profundum, maximè si aquam haberet subterraneam; vice versa verò proliciente Solis ardore, facilis per eosdem poros vapor ascendit, qui ubi aerem frigidiorum senserit, in humorem abiens terram madere facit.

Quæres hic primo: Cur imbres sint frequentiores in hyeme, quam in æstate; **Respondeo:** Rationem esse, quia æstate major est calor, consequenter pluvix debent esse infrequentiores, nam pluvix non oriuntur proximè ex eo, quia vapores elevantur sursum, quod est opus caloris, sed ex eo, quia vapores elevati condensantur, & cadunt deorsum, quod est opus frigoris; in æstate autem viget & regnat calor; unde vapores elevantur & ascendunt; hyeme vero, cum regnet frigus, vapores elevati gravescunt, & descendunt deorsum in pluvias. Hinc colligit Aristoteles textu 46. lib. 1. Met. dari mirabilem circulationem vaporum ascendentium, & descendentium, quæ circulatio imitatur circulum Solis, qui dum movetur per Zodiacum, modo accedit ad nostrum verticem, dum à Tropico Capricorni progreditur ad Tropicum Cancris, & causat æstatem: modo recedit à nostro vertice, dum à Tropico Cancris regreditur ad Tropicum Capricorni, & causat hyemem. Similiter ergo aquæ æstate convertuntur in aquam, & refluent deorsum per pluvias, nives &c. ideo hyeme abundant aquæ in terris, ut patet ex redundantia fluminum, lacuum, fontium &c. æstate vero vapores abundant in aère, ut patet ex decrecentia fluminum & lacuum, quæ provenit ex eo, quod aquæ in vapores conversæ fluxerint sursum.

Quæres secundo: Cur nimbi sint frequentiores æstate, quàm hyeme. **Respondeo:** rationem esse, quia æstate cum calor vigeat, ut vapores infrigidentur, debent cogi in magna copia, ut vincant calorem aëris ambientis, unde cum pluvix æstivæ orientur ex vaporibus coactis in maxima copia in locum angustum, non est mirum, si sint valdè abundantes, & impetuosæ, atque adeo sint nimbi. Et confirmatur, quia cum calor æstatis sit vehemens, elevat sæpè vapores in magna copia, & non benè coactos & attenuatos, qui deinde statim resolvuntur.

Quæres tertio: Cur nimbi occupent parvum spatium terræ, & durent brevi tempore? **Respondeo:** Rationem esse eandem, quam paulo ante dedimus, nempe, quia vapores, ut infrigidentur, cogi debent in magna copia in locum angustum, ergo debent occupare parvum spatium. Rursus propter ipsam vehementiam & copiam pluvix resolvitur statim nubes, & cessat nimbus. Eadem ratio est, cur tales nimbi orientur ut plurimum circa vertices montium flante contra illos vento, scilicet, quia ventus defert vapores in illas partes, & inveniens impedimentum montis, coadunat in maxima copia, quare uniti infrigidantur, & resolvuntur in nimbum.

Quæres quarto: Cur singulis ferè annis circa principium æstatis, quotidie sub meridiem excitetur nimbus brevi transiens. **Respondeo,** rationem esse, quia circa principium æstatis superficies terræ, & aquæ & aër illi propinquus propter radium reflexum vehementer incalcescit, durante interim in secunda aëris regione frigiditate, cum illic non pertingat radius reflexus, & radius directus eget majori tempore ad illam calefaciendam; Calor ergo vehemens circa terram, vapores elevat in magna copia, qui pertinentes ad secundam aëris regionem non satis calefactam à radio directo statim refrigerantur. Et quia vapores præcipuè elevantur circa meridiem, ideo paulo post meridiem refrigerati resolvuntur in pluvias & nimbos vehementes. Interim etiam ad secundam regionem aeris propagatur æstus, atque adeo cessante subitâ refrigeratione vaporum cessant nimbi. Unde in Zona etiam torrida pluit quotidie sub meridiem.

Quæres quinto: Cur pluvix magis terram fœcudent, quàm irrigationes. **Respondeo:** Rationem esse, quia cum in aère sint effluvia & partes spiritosæ omnium rerum, pluvix multas ex his deferunt in terram, quibus illam fœcundant. Ex eadem ratione aquæ fluviales sunt fœcundiores, quàm aquæ fontanæ. Fluviales enim magnà ex parte colliguntur ex pluviis & nivibus, atque adeo sunt plenæ multis spiritibus, qui desunt aquis fontanis, quæ sunt valde puræ & limpidae, cum fluviales soleant esse turbidæ. Ex eadem ratione nix & ros fœcundant terram, quia plena sunt talibus effluviis. Nives tamen fœcundant etiam ex alio capite, quia nimirum suo frigore claudunt, & constringunt poros terræ, atque adeo impediunt exhalationes spirituum, qui evolarent, unde occlusi melius à terra imbibuntur.

Quæres sexto: Utrum quo altiores sunt nubes, eo guttarum motus circa terram sit velocior? **Respondeo affirmativè,** quia guttulæ illæ quo longius feruntur, eo in se majorem impulsu imprimunt, sicque perfectius principium motus in se habent, virésque acquirunt cundo, & consequenter in fine motus velocius movebuntur guttulæ illæ cadentes.

Quæres septimò: Quantum pluvia penetret terram, introrsúmque descendat? Respondeo, nullam pluviam esse adeo magnam & perennem, ut terram penetret & madefaciat ultra decem pedes in altitudinem, nisi terra cribrosa sit, & rarior.

Dices: Arbores eóusque radices agunt, quó humorem aqueum inveniunt; sed radices altiùs agunt, quàm est altitudo decem pedum, nam Theophrastus lib. i. de Plantis cap. ii. ut refert Falopius lib. de term. cap. 4. testatur, se radices cujusdam Platani secutum usque ad cubitos 33. ergo. Respondeo, hanc & similes arbores, si quæ inveniuntur, radicibus quæsitum ire humorem alicujus fluminis subterranei.

Quæres ultimò: Cur bruta magis & promptiùs, quàm homines præsentiant tempestatis mutationem. Respondeo, bruta propriè non præsentiant tempestatem, neque futuram esse præsciunt, sed naturali instinctu ea faciunt, ex quibus homines experienciã vel ratione docti, qualis tempesta imminet, facillè colligunt. Verum tamen est, quod aëris mutationem citiùs percipiunt bruta, quàm homines, cujus rei causa est, ut dicit S. Thomas i. p. q. 86. quod bruta solis naturalibus actionibus distinentur, homo verò variis spiritualibus actionibus ita distrahitur & occupatur, ut ad aëreas impressiones illas percipiendas animum & sensum non applicet. Adhæc homo intemperie vivendi tam frequentes in corpore suo subit mutationes, ut impressiones, quæ ab aura & cœli influenza fiunt, vix possit distinguere. Aliàs inter homines etiam est reperire, qui auræ vicissitudinem, & tempestatem certò præsentiant, & infallibiliter solent prædicere.

CONCLUSIO POLITICA.

Liberalitas Politico propria.

41.

N. 41.

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Know Your Bible

Forgotten Books' Full Membership provides unlimited access to more than 28,000 volumes of Christian literature for \$8.99/month

**HOLY
BIBLE**

Continue

*Fair use policy applies

Quin infantes aliquot Antverpian appulsi in fiscellis suis sive cunis, ac plerique illorum ab aquis sumpti nomen Moyses meruerunt, diuque supervixerunt, ceu reliquiae demerlorum pagorum. Plura similia passim in Authoribus invenies.

Conclusio secunda. Diversae ac prodigiosae pluviae aliquando evenerunt, & evenire possunt, qualis est sanguinea, lactea, carnea, lanea, ferrea, lateritia, & similes, de quibus videri potest Fromondus lib. 5. cap. 6. act. 3. Pluvia sanguinea dicitur, quando aqua decidens rubra est; sic Romae pluit ut testatur Dio ante necem Neronis. Plutarchus etiam refert, post Cimbricam cladem sanguineam de caelo pluviam cecidisse. Similiter anno post urbem Romanam conditam 626. in oppido Care sanguine pluit. Secutus eventus terribilis, Ptolomæus enim Evergetes ob nimiam tyrannidem regno pulsus, cui in regnum soror & uxor ejus Cleopatra, quam prius repudiarat, subrogata. Ille exinde irā excandescens, filium, quem ex Cleopatra genuerat, mactavit, ac matri Reginae caput ense crudeliter resectum, manus quoque & pedes præcisos transmittit. Dum Sueciae regnum obtinuit Birgerius Magnus propè *Ringstholmium* guttæ pariter sanguineae ex nubibus cecidisse memorantur. Paucis dehinc annis Rex Birgerus duos fratres suos Waldemerum, & Ericum teterrimo inclusit carceri atque fame & fætere eos interemit. Cujus tyrannidis impatientes subditi rebellârunt atque throno eum & regno exuerunt, Scheferus memorab. Suec. c. 2. In Suevia anno 1534. similis pluvia vestes crucibus rubris tingebat, sicut & anno 1601. in Belgio crucibus rubris pluit, in vestes etiam cistis inclusas, imo illis etiam corpora hominum signabantur, duravitque prodigium anno integro. Novissimè etiam anno 1691. die 29. Decembris vesperi haud procul ab urbe Lubecensi ad locum aliàs *zum Vorwerck* dictum sanguine pluit, qui à Reinfeldensibus incolis, supra glaciem & nivem guttatim dispersus fuit observatus, aliquibus autem in locis copiosè projectus ulnam latitudine complexus est.

Pluvia lactea fuit, ut memorat Livius Decad. 3. lib. 7. & alii Historici anno ab urbe condita tribus diebus Romae Consulibus Publ. Scipione & L. Calphurnio quam secutum fuit bellum Jugurthinum. Carnibus pluit in Liguria sub Callisto tertio, & alias sæpius, ut refert Plinius. Ranas, mures, colubros, pulices, locustas & alia id generis pluere tritum est. In Velauniis tantum erucarum unâ nocte decidit de caelo, quemadmodum Dalecamp. ad lib. 2. Plinii c. 56. meminit, ut eas in domos reptantes biduo toto accensâ paleâ urere necessum fuerit, vix ad id sufficiente hominum mulierumque turba. Joann. Willanius narrat, sub Imperatore Carolo 1348. in superiori Asia ac regno Cathay ingentem copiam vermium, & minorum serpentum ex aëre cecidisse, qui fætere suo totam terram illam infecerunt; unde etiam pestis enata, quæ primò Asiam, deinde Ægyptum, Africam, Græciam, Italiam tandem & Galliam, Hispaniam, & Angliam, ultimò verò & Germaniam invadens lamentabili strage ingentem hominum multitudinem abripuit. Memorat etiam Jonstonus inter admiranda, se certò compertum habere, aliquando copiosè Piscibus pluuisse non procul à *Regiomonte* in Prussia, ita ut viæ quoque & prata piscibus fuerint repleta, seque ipsum ex piscibus illis comedissem unâ cum parentibus suis. Anno 1586. supra Constantinopolim atra nubes apparuit, quæ cum soluta fuisset in pluviam maximam unâ secum locustarum copiam effudit, quæ mox omne gramen depastæ fuerunt. Similis locustarum pluvia Francofurti ad *Oderam* proximis abhinc annis decidit, unde ingens damnum emerit. Eodem anno supra memorato in Croatia propè castellum *Wissig* ex atra nube cum immodica pluvia anseres & anates in maxima copia decidisse tradit I. Leunclajus in addit. ad Chron. Turc. Quinta deinde nocte in duas acies se collegisse ac invicem non secus ac duos hostiles exercitus sese invasisse & impugnasse multis eorum millibus interfectis, ita ut incolæ, ac milites ibidem exeuntes magnam eorum copiam collegerint & uni nonnunquam centum, ducentæ, imò & quadringentæ volucres pro spolio ad lautum victum cesserint. Reliqui autem anseres victores, ut idem Author refert, accedentibus hominibus in duas se turmas colligentes, aliò avolarunt. In Quiteni Provincia caelo etiam sereno nonnunquam in ipso aëre vermes excludi ferunt, qui in terram lapsi in angues vertuntur bicaudatos, eâ qualitate imbutos, ut quemcunque momorderint, eundem statim resolutis sanguinis ostiis non tantum ex omnibus naturæ orificiis sed & per ipsos poros cruorem profundere usque ad ultimum hominis exitium cogunt, nullo adhuc contra tam immane malum invento remedio. Kirch. lib. de Peste Sec. 3. c. 3. ex *Annalibus Americanis*.

His subjugendæ etiam sunt aliarum rerum pluviae mirabiles. Linthurius observat in *Fasciculo* Anni 1496. propè oppidum Munckspurge peracta D. Margarethæ festivitate lapides caelo dejectos, in quibus visæ sunt hominum facies, & diademata expressa. Vidimus annò

no. inq. Card
dura concinn.
Callen. d. g.
reus. f. c. c.
quidam dicit
nus. f. d. d.
tunc de iteru
Apoll. restig.
p. in Lucan.
enique cum
Elias. 2. c. 16.
clorum. A.
tim usque d.
reus, aucto
Lugia, quod
alibit post d.
p. d. d.
c. c. c. c. p.
quando Atre
ca. Unde ve
d. r.
Jera
Sole. etiam
bisque de
undunt, aqu
hoc manna v
ficulo & c.
sque frugibus
nem Capetum
im prodigi
p. lib. 1. c.
re Pascha men
tam optima p.
pluvias Ser.
Ex his dicit
fari polline
p. r. vel tan
Conclusio
pluvie, ita ut
da, lapides, &
immo exhibe
metallera, &
bus effluvia
sua genera
Conclusio
bus, quæ ve
g. locis t.
tem, ut cele
d. d. d. g.
Pimò. I
tratum c.
ma d. p.
d. d. d.
B. cum
d. d.
d. d. d.
d. d. d.
d. d. d.
d. d. d.
d. d. d.

510. inquit Cardanus lib. 14. c. 72. é cœlo lapides circiter mille ducentos in agrum fluvio Ad. duæ conterminum dejectos, ex his unum 120. pondo, alium 60. delati fuerunt ad Regis Gallorum satrapas pro miraculo plurimi, color ferrugineus, durities eximia, odor sulphureus. Præcesserat in cœlo ignis ingens horâ tertiâ; decidentium lapidum strepitus horâ quintâ exauditus, ut mirum sit horis duabus tantam molem in aère sustineri potuisse, ita Cardanus. Subdit deinde: intra viginti menses pulsi Galli. Triennio post reversi varia prius fortuna, inde iterum pulsi, ad excidium profligati. Urbs nostra, in cujus finibus deciderunt lapides, vectigalibus, incendio, fame, obsidione, peste nunquam aliâ vexata gravius. Ferro pluuisse in Lucanis anno præcedente cladem eam, quâ M. Crassus à Parthis interemptus est, omnesque cum eo milites Lucani, quorum magnus in exercitu numerus erat, Author est, Plinius l. 2. c. 56. sub Severo imperatore, ut Dion recenset, Romæ pluvia argentea delapsa est ad forum Augusti, quo rore argenteo, ubi cuprei nummi obliti, argenteum colorem ad tertium usque diem retinuerunt, quarto autem die argenteus color omnino evanuit, Amminanus, author est lib. 17. apud Jonstonum in Thaumato-graphia auro pluuisse in Insula Pelagia, quod tamen haud diu colorem aureum retinuit. Gregorius M. lib. 4. Dial. c. 36. scribit post diram pestem Romæ magna hominum strage peractam sagittas ad modum pluvix cœlo dejectas. Julius Obsequius prodig. 107. narrat, Romæ aliquando cretâ, sive cretaceâ terâ pluuisse, quam insecutus est annus fertilis ac fœcundus. Pluit etiam manna aliquando Atrebatî in Artesia, quod ibidem etiamnum perseverare, & integrum servari dicitur. Unde versus:

*Atrebatî manna : Romæ pluit unctio sacra,
Jerusalem sanguis ; quæ sunt tria dona salutis.*

Solet etiam in Polonia mensè Junio & Julio manna depluere, ut varii docent Authores, herbisque de nocte instar roris incumbere. Hoc autem ante Solis ortum cribro colligunt, rundunt, aquâ miscut, & in alimentum sumunt admixtâ farinâ. Fatetur Cornelius à Lap. se hoc manna vidisse, esseque instar seminis mili, atque referre saporem punici; includi folliculo & colore rubere. Vincentius hist. lib. 23. refert, in Campania hordeo, siligine, aliisque frugibus pluuisse. Caroli Magni stirpe in decedente Arnulpho extincta, cum ad Hugonem Capetum Gallix Regnum devolutum esset, cœlum ipsum applaudere voluit; novo enim prodigii genere quamprimùm frumento & per aliquot dies pisciculis etiam pluit. Egnatius lib. 5. c. 6. & Sabell. l. 1. c. 4. anno 1550. ut memorat Lycosthenes aliquo tempore ante Pascha mensè Martio in Carinthia propè Clagenfurtum & Villacum annonâ pluit; unde etiam optimi panes cocti fuerunt, qui ejus regionis necessitati apprimè conduxerunt. Omitto pluvias Serici, telarum linearum, lanæ, papyri, & similium.

Ex his dictis & enumeratis pluviis prodigiolis resultat quæstio, quomodo pluvix istæ formari possint, an viribus naturæ, vel extraordinario DEI concursu, & utrum veræ sint pluvix, vel tantùm apparentes. Huic quæsitio ut satisfiat, sit

Conclusio tertia. Naturaliter contingere potuerunt multæ ex prædictis prodigiôsæ pluvix, ita ut formari ex. gr. potuerit in aère verus sanguis, lac, caro, animalia imperfecta, lapides, & alia hujusmodi. Ratio horum in genere est, quia in aère & nubibus plurimæ exhalationes ex omnis generis terra velut argillacea, petrosa, nitrosa, bituminosa, metallifera; similiter ex omnis generis plantis, arboribus, radicibus, herbis, & animalibus effluvia sunt vaporibus adjuncta, à quibus facta activorum passivis applicatione hæc mixta generari potuerunt.

Conclusio quarta. Sæpè tamen non sunt veræ pluvix, sed apparentes ex eo, quòd illæ res, quæ vel in pluvia decidunt, vi ventorum in sublimi vehantur, & interdum ex longinquis locis ferantur, ac postea decidant; vel à calore Solis, & aptitudine materiæ ita mutantur, ut colorem, vel duritiem, vel figuram illarum rerum referant; Ex his duabus Conclusionibus genesim in specie prodigiôsarum pluviarum resolves.

Primò. Lactis fit pluvia, quando intensissimus Solis calor vel ex pecudum uberibus lac extractum cum reliquis nubium partibus miscet, vel vaporem & exhalationem ex terra cretacea ita percoquit, ut lactis album calorem induat. Gassendus putat, lacteam pluviam nihil esse aliud, quàm tantùm candescentes aquas, cui nonnihil plumbeæ materiæ aut salis Saturni cum halinitro & aceto admixtum sit.

Secundò. Sanguine pluite potest, quando Sol vel ex campis, ubi magnæ strages eduntur, vel ex locis aquosis infectis rubedine vapores sanguineos elicit & attrahit, vel suo immenso calore vaporem aqueum ita percoquit, ut quæ inde descendit aqua, colorem capiat rubeum; & quasi sanguincum, perinde atque urina febricitantium immodico calore rube- scit, & lixivium per calidos cinetes colatum similem colorem trahit.

le illorum
demerlorz

evenire ge
s, de qui
idò aqua à
archus eic
ter anno p
tus terribi
num soror
adescens, E
ter relectur
irgerius M
tur. Pau
o inclusit ca
ti rebellanz
Suevia anc
ucibus rub
r, duravit
ari haud pr
qui à Reim
quibus aute

ab urbe ce
m fuit bella
refert Plin
est. In V
np. ad lib.
necessum fu
arrat, sub I
nium, & m
cerunt; un
aliâ tande
ntabili strag
r admiran

Regione
us illis com
pparuit, qu
ffudit, qu
ti ad Ode
præmemor
res & anaz
jinta deini
sele inval
em exeunt
ò & quad
victores, e
ò avolar
cludi fer
uemunc
uræ orific
gunt, n
c. 3. ex. 1

observ
icate lap
limus 27

Tertiò, Piscibus, vermibus, ranis potest pluere, vel quando viscosa exhalatio, & spermatica dictorum animalium corpuscula unà cum vapore aqueo ex stagnis & paludibus elevata accedente calore Solis variè commiscuntur, atque ad illud perveniunt temperamentum, ut ad formam viventis proximè disposita ab Authore naturæ vitam, motumque obtineant; non aliter, quàm hìc in terra mures, ranas nasci videmus. Sic in Martiis nivibus diutiùs asservatis mures natos vidimus. Et cur in aëre non possit natura, quod ars præsumit in terra. Qui veteres lumbricos siccatos in pollinem redegerit, vasque terra pingui, & aquâ dulci repleto immiserit, ac per intervalla irroraverit, ingentem prævi lumbricorum multitudinem aspiciet. Ranas producturus, limum, in quo pauciores ranæ nidulari solent, accipiat, & Soli expositum tepidâ sensim irriget, limus hic calefactus grandem ranarum numerum dabit. Eadem arte serpentes generantur. Secundò, similibus animalibus pluere potest, quando ventorum è montium piscinis, aliisve locis abripiuntur, aliundèque in aërem transportantur, & ita cum pluviis in terram è cœlo dejiciuntur.

Quartò. Carnem, cretam, terram & lutum cum pluviis decidere puta, quando præpinguis & crassa vaporum materia à Solis calore diu multumque subacta in unam quandam massam coit, & hanc vel illam formam admittit.

Quintò. Sicut lapides in terra producuntur per spiritum lapidificum, & crassos vapores; ita fieri potest idem, quando vapores crassi & terrestres in medio aëre per antiperistasin frigoris & caloris constringuntur. Sed an naturaliter in tanta copia, aut quantitate, aut magnitudine lapides in nubibus generari queant, non ausim asserere, cum enim mixta illa majora generatione physicâ produci debeant, quæ in instanti peragi nequit; credibile mihi non est, longiori aliquo temporis spatio ob insitam gravitatem in aëre tamdiu suspensa manere posse. Unde potissimum lapidum pluvia apparens est, eò quòd ventus vehementissimus lapides ex uno loco abreptos alibi grandinaverit. Pari ratione philosophandum est de ferro & similibus metallis.

Sextò. Lana seu pilis pluit, quando ex arboribus, virgultis, & plantis Sol attrahit ejusmodi materiam similem, quæ volitans in aëre unà cum pluvia instar lanæ coagulata fertur in terram. Denique quòd crucis rubræ attinet pluviam, de qua superius Cardanus libr. 16. de Subtilit. eam ex eò factam arbitratur, quòd pulvis admodum arduus iisdem vestibis inhæserit, quem gurræ diluentes in crucis figuram diduxerint, vel quòd texturæ filamenta per se talem habeant formam; vel quòd mediam in partem incidens humor majori mole cohæreat, per extrema autem in stellarum aut crucium formas diffiliat, cum latè sparsæ guttæ non possint omninò continuari.

Ultimò demùm, animalia perfecta, & alia hujusmodi non dicuntur pluere, sed aliunde adducta cadere. Confirmatur exemplum ridiculum, quod Cardanus refert l. 16. Subtil. sibi contigisse. Dum enim Apenninum eque transiret, subitus ventorum turbo pileum illi abripuit, ac velut sagittam è scorpione emissam detulit cum impetu, parumque abfuit, ne portenti vice decideret cum pluvia in proximas villas. Transtulit & equum, cui insidebat, ad duos passus, ut fermè præcipitaretur. Si fuisset ibi exercitus hominum, & omnibus, vel multis eodem impetu turbo pileum abripuisset, & asportasset in villas ad montis radices positas, jurassent rustici pileis pluuisse, nec defuissent Historici, qui id libris suis consignassent. Æquè ridiculum est, quod Cabeus narrat, contigisse Mantuæ circa annum 1618. ventum nimirum vehementissimum inter alia abripuisse mulierem lavantem pannos ad lacum, & per aëra longissimè asportasse.

Conclusio quinta. Finis harum pluviarum & significatio communiter prodigiosa esse solet, qua nempe Divina Providentia sæpè res imminentes indicare, atque indicando de iisdem quemlibet præmonere cupit, ut det metuentibus se significationem. An autem semper, ut aliqui frivole arbitrantur, sanguineæ pluvie prænotent, ac prænuntient ingentem sanguinis effusionem, cinereæ locorum exustionem; carniùm pluvie hostilem invasionem, piscium pluvie prodicionem: lapidum pluvie hominum indurationem, & obscurationem in malo; lacteæ demùm pluvie fœcunditatem eorum omnium, quæ in alimentum cedunt, nempe rite asserere potest.

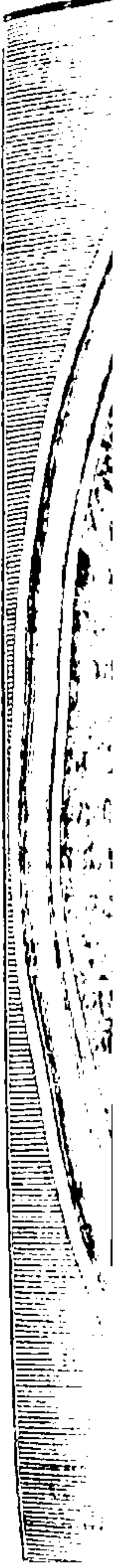
A P P E N D I X.

Artificialem invisentibus hospitibus pluviam nonnunquam suo in cubiculo spectandam dedit P. Kircherus, ad quam faciendam tradidit sequentem regulam: fiat tholus, seu fornix metallinus aut ferreus duplicatus, cui interponatur nix, aut glacies contusa nitro, vel vitriolo mixta. In quatuor cubiculi angulis totidem cacabos super ignem bullientes pone, è quibus copiosi vapores ascendent, qui in ferreum fornicem impingentes, à superimposita glacie

Cie frigus
Si pluvia
aqua mudo color

C

42

Ullibi mac
Vandaria
Sinaro
piondant
Si per
tate onere
tum fin
Pelopon
abus exci
ta, quan
centum m
adornos
nonnisi ple
tan gubern
tas restring
Villego sta

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Get Smart

Over 2,000 years of
human knowledge in
797,885 volumes

Instant access
\$8.99/month

Continue

*Fair usage policy applies

culis videat, quid sit felicem esse, depauperavit. Nempe *Fortuna divitibus pecunia non donavit, sed mutuo dedit.* Bio. *Ciò reposuit, qua dedit.* Publianus est. Quandoquidem hæc ipsa in felicitate infelicitas est, quòd nunquam sit sincera, aut perfecta, aut perpetua. *Corpora, ubi ad summum perfecta sunt vigorem, non consistunt, sed momento in contrarium impelluntur.* Plut. Ipse siderum Princeps, aureusque dictator ascendendo descendit; in apice dum stat, mergitur. Quid aenacius discurrente per aërem flammula, aut è candidissima cera radiante? In novissimo fumus est, ascendendo vanescit. Omnis mundi splendor, & braccatæ gloria gentis, quò sublimius enititur, velocius disparet: Fulgura sunt honorum ac felicitatis radii; dum tenentur, non sunt. Dum nitent, cadunt; dum tumescunt, inanescunt. Quævis dies illis criticus est, imò quodvis momentum climactericum. Ille ascensus fatalis horoscopus est, qui in Sphæra felicitatis statuit, *Non est ista solida & sincera felicitas. Crusta est, & quidem tenuis.* Seneca. Joannis Castiliæ Regis favor Didacum Arias pleno vultu arrisit; suspectus ei semper fuit merities gratiæ; clavum sibi optabat; cum ut instabilem Principis gratiam, si in summo est, figeret: tum ut fortunæ rotam detineret; ne, quem in sublimi locavit, ad ima deprimeret. *Res est inquieta felicitas; alii elidentur, alii cadent.* Sen. Casibus exponitur, qui promovetur. Quò propinquior cælo est vertex montis, è fulvini obvis magis exponitur. Quò magis blanditur fortuna, decipit. *Inopem me copia fecit, apud Nasonem fructuum ubertate pressa pomus ingeminat: & apud eundem nux nucibus plena: Noxet, esse feracem.* Copiam time, fuge abundantiam. Nam ubi turmatim & collecto agmine apes volitant, præagiunt imbrem; & mel immoderatum nocet.

Ovid. 3.
metam.

Idemeleg.
de Nuce.

Arist. 1. 9.

hist. anim.

c. 40.

QUÆSTIO V.

De Nive.

Conclusio prima. Nix est concretio vaporis resoluti in aquam minutissimam, qui vapor antequam formetur in guttas, dum adhuc habet admixtum multum aëris, & aliquid exhalationis siccæ, superveniente frigore densissimo coagulatur, & copulatis invicem pluribus particulis formatur in floccos. Materia igitur nivis est vapor imperfectè resolutus modo explicato; forma est cogulatio talis vaporis; coagulum sunt exhalationes siccæ interceptæ; causa efficiens est frigus. In idem recidit definitio Aristotelica, quòd nix sit nubes congelata; nomine enim nubes intelligit vaporem imperfectè resolutum. Nec differt etiam nisi verbis ab eorum descriptione, qui volunt nivem nihil aliud esse, quàm spumam quandam, quæ in glaciem concrevit eo ferè modo, ut brumalis nebula capillis aut barbæ solet apparere. Nec illis contradicimus, qui nivem nubes stillicidium decidens in aëre congelatum nominant; pro cuius intelligentia adverti volunt, in infimo nubes contineri partes crassiores, in medio medias, in summo autem spiritus subtilissimos; tunc contingere, quòd versi in aquam partibus crassioribus, & deinde mediis, subtilissimi tandem spiritus decidant, versi in stillicidia minutissima, quæ in aëre ob vehementem frigiditatem dicimus gelari, & sic gelata decidere per modum lanæ tenuissimæ.

Conclusio secunda. Albedo & candor nivis oritur primò propter frigiditatem sicut in phlegmaticis corporibus, & frigidarum regionum incolis est videre, qui semper sunt albiore illis, qui calida loca incolunt. Secundò, quia habet admixtum aëreum, humidum, & pingue cum ipsis aqueis spiritibus, quam ob causam albescit aqua oleo infusa. Deinde, quia albedo resultat ex opaco temperato cum Diaphano seu transparenti, hinc ergo, cum in nive opacum glaciei temperatur Diaphano aëris admisti, resultat candor. Ex simili ratione spuma aquæ albescit. Opacitas enim aquæ temperatur diaphano aëris admisti. Nec verò nivis candor, uti M. Albertus & Lovanienses opinati sunt, est color tantum apparens, ut in multis concretionibus aëreis, sed verus & expressus, alioquin non ita diu perseveraret etiam in nive compressa, ac minime translucida. Nimirum colores veri non in solis mixtis perfectis, sed in imperfectis etiam visuntur.

Conclusio tertia. Nivis mollities oritur ex admittance aëris, qui facile cedit; hinc nix etiam mollior pruina est, & candidior, tum quia plus aëris admixtum est nivi, quàm pruinae, tum quia pruina, cum formetur juxta terram, plures continet exhalationes siccas, quas non continet nix, unde cum sit nive siccior, est etiam durior, sicque nix est pruina mollior, licet sit durior aqua, utpote quæ est aqua siccior, idè enim continuata & per modum lanæ decidit, quòd non habet aqua.

Conclusio quarta. Nivis flocculi plerumque instar stellarum sex radiis distincti apparent; cuius rationem dat *Renatus Descartes*, dum ait: nivem non glaciari hexagonam, sed hanc

hanc figuram
enim nix
res ipsa
cuiuslibet
duræ, illi
est a fonte
hinc
dicitur, hoc fr
dicitur depre
quando ma
nive nives de
et forma & im
aliquo die &
Conclusio
abiam, non
humorem re
niam tempore
quæda nix
dicitur est cum
parari nix, ne
iam tacit.
Conclusio
allem reddere
ludit enim e
bricium nix
antum, live aut
observatibus
tam copiosis ad
vixemus ex co
In Americ
un usque altit
adatione agr
ido lib. de gen
enivis copiam
oro in astate ta
vocari poterit
laingens arbore
quando tamen n
incipiant. In
bilis dem arcen
nus, licet ex p
quæ versus sep
nus fertiliores
at. c. 69. Inc
nem oves
piva sua que
Tertius est
in genere, et
Quartus
tam tate
tam cadaver
in nix
hinc parat
de ad de
quædam cit
hinc nix

hanc figuram coalescere, quia plures simul vapores glaciati se conjungunt in rotundum, hæc enim rebus maximè connaturalis est figura; Quod autem leni nec plures, nec pauciores vapores concurrant, accidit quia cum medius vapor rotundus sit, ejus rotunditatem pauciores explere non possunt, nec illa plures admittere. Experimentiam obviæ corpus rotundum dabit, Uniones v. g. in plano æquali consule projice, ut in circulum confluant, & eos ita sponte disponi observabis, ut unioni in medio consistenti sex alii se associant, & stellam efficiant. Aliam rationem hujus figuræ dat Tylkonsky; nix ait: multum terre calefacti includit, hoc frigore interceptum quasi se afflando dilabitur, quâ datâ portâ; sed in ipso dilapsu deprehensum à frigore congelatur. Observat tamen Olaus M. lib. 1. Hist. Sept. c. 22. quando magis acceditur versùs Polum Arcticum, tantò magis quantitate & qualitate variare nives descendentes, ut potius stupenda, quàm inquirenda ratio sit, cur & quomodò tot formæ & imagines, tam mollibus, & exiguis rebus tam subito imprimantur; uno enim, eodèque die & nocte 15. vel 50. aut plures quandòque distinctas formas reperiri.

Conclusio quinta. Nix generatur in media aëris regione, quæ frigidissima est & sedes nubium, non tamen in infima (ut Plato existimat) quæ ob suam caliditatem vaporem faciliè in humorem resolvit. Sicut autem non nisi frigido loco nix producitur, ita frigido etiam tantum tempore, hyberno scilicet vapores congelari, & nix generari potest. Signa verò generandæ nivis duo sunt; Primum est ex nubis dispositione, quæ magis ad albedinem inclinât, Alterum est cum aëris frigus cælo nubilo remittere incipit; & ratio est, quia quando incipit generari nix, nubes discerpitur, & ex ea egreditur calor, qui in aërem sparsus eum tepidiorrem facit.

Conclusio sexta. Effectus nivis primus & præcipuus est, terram fœcundare eamque fertilem reddere, quia sensim humectat. Secundus est, fovere terram semina continentem; claudit enim ejus poros, & prohibet, ne vis omnis dissipetur, calorve evanescat, vel quia plurimum nitrosa est nix; undè ob eam causam etiam in aqua faciliè resolvitur, & resoluta ventum, sive auram frigidiusculam expirat. Quocircà anni nivosi plurimum fœcundi semper observati fuerunt. Horti etiam cultores, quandò frigus per hyemem fuit valdè intensum cum copiosis admodum nivibus, adverterunt, Tulipas non tantum binos sed ternos, & quaternos ex eodem caule, vel bulbo sæpè flores protrudere. Idem in aliis plantis observatum. In Americæ Regno Chili tanta sæpè copia nivis dejicitur, ut integræ valles iis ad montium usque altitudinem impleantur; cum verò nix colliquescit, alvei mirè exundant, quâ exundatione agri & prata summoperè fœcundari perhibentur. Bartholinus ex Paulo Warnefrido lib. de gent. Langobard. c. 10. notat, tempore Papæ *Benedicti* ad planitiem terræ tam uberem nivis copiam dejectam fuisse, prout in altissimis montium jugis cernere licet; secutam porro in æstate tam miram terræ fœcunditatem, ut altera similis nulli hominum in memoriam revocari potuerit. Testatur etiam Olaus M. lib. 19. Hist. septentr. quòd licet nivis dejectæ copia ingens arbores sæpè in septentrionalibus regionibus deprimat, & ad terram ferè declinet; quando tamen nix colliquescit, resurgunt & denuò eriguntur, miramque indè fertilitatem concipiunt. Imò prata in copia nivis tam pingui & fœcundo virescunt gramine, ut pecora ab iisdem arcenda sint, ne plus depascendo rumpantur. Similiter in Daniæ Insulis Ferroënsibus, licet ex pluribus rivis inundentur, & lætis abundant pascuis, ex nihilominus partes, quæ versus septentrionem jacent & nive copiosiore deflua imprægnantur, multò aliis partibus fertiliores & fœcundiores esse solent. In Siranagar, ut Nirembergius refert lib. 19. Hist. nat. c. 69. incolæ solent nive vesci pro pane; & in præmemoratis Daniæ Insulis per totam hyemem oves in præruptis petris & montium jugis nive contactis circumcurlare, & in nive pascua sua quærere solent. Erasmus Francisci in Dicursu de nive.

Tertius effectus nivis est, quòd, si quis eam lavet manus, reddat has firmas, eò quòd nix generetur ex vapore quodammodo sicco & terrestri.

Quartus est, quod putredini & corruptioni omnino obsistat, nec faciliè quid in se reconditum tabe infici ac computrescere sinat. Unde etiam animalium quorumlibet demortuorum cadavera integumento suo à corruptione vindicat; & in Islandia ut refert *Paulus Bionno* pisces in nive haud aliter ac in sale absque ulla putredinis noxa diutissimè conservari solent; ratio patet ex dictis, quia nempe utcunque nitrosa est, & ex vapore sicco & terrestri constat. His adde, quòd carnes & alii quicunque cibi (ut observatum est) in dissolutæ nivis liquore coqui citius quàm in alterius fontanæ lymphæ fervore molliri, ac magis etiam candescere soleant, quod sali nitroso in nive contento adscribendum existimat.

CONCLUSIO POLITICA.

Morum senectus Politici ornamentum.

43.

N. 43.

Cicero in Dial. de senectute. **P**lacet Romanæ Eloquentiæ laudatissimum verbum : *Maturè fias senex , ut diu vivas senex* Non qui diu vixit , sed qui benè vixit , annosus est. Senectus quid sit , Solon respondeat : *vita hyems*. Puer centum annorum est , qui hyemem niveo vertice portat , & moribus infantescit. Non semper Catores sunt , quibus pili candicant. Morum gravitas vitæ senectus est. Etiam in juvenibus canities reperitur. Ardet Ætna , licet niveo sit tegmine canus. Senes decrepiti sæpè juvenes sunt moribus , æstuant libidinis flammâ , nutriunt incendia odiorum , lasciviunt ingenii geniique levitate. *Non cani , non ruga repente auctoritatem afferre possunt* (ait Romanæ gravitatis exemplar Cicero de viro gravissimo Catone Majore) *sed honestè acta superior ætas fructus auctoritatis præbet extremos*. Rigente terrâ , niveisque contactâ floccis , herbarum radices , & innatus calor non extinguuntur , fœcunditas conservatur , posito candore virescit. *Diffugère nives , redeunt jam gramina campis*. Venerabilis senectus est , ubi virtutes junioribus annis plantatæ florent , atque in annosos fructus maturescunt. Senectutem *florem animi* Seneca nominavit. Hyeme senectutis mores venient , merita autumnent. Non in canis , nec in annis , sed moribus sanis ætas numeratur. *Ibi perfectæ est ætas , ubi perfectæ est virtus*. Est & in adolescentibus vitæ canities ; quantum morum honestate albescunt. Prudentiâ maturi , verecundiâ decori decor sunt Reipubl. Honor non capitis canitie , sed vitæ integritate comparatur. Levis armaturæ est , qui moribus & amoribus pondus non addit , sit licet gravis ætate. Inanescit vinum , quando accescit , quia spiritus evanescit. Levitatem senex induit , quando volatilis spiritus exiit , quam habuit juvenis , virtutem. Ipse suo tandem tristis acore senex. Non inficior senibus reverentiam,

rentiam, i. mori
dorem p. p. p.
virtutes p. p. p.
tatem p. p. p.
in p. p. p.
ria p. p. p.
p. p. p. p. p.
ven. p. p. p.
& p. p. p.
p. p. p. p. p.
p. p. p. p. p.
p. p. p. p. p.
p. p. p. p. p.
p. p. p. p. p.
p. p. p. p. p.

Uxres p. p.
vallibus.
trium ver.
ca, quæ caele.
notum jugam.
minit relictio.
p. p. p. p. p.
nonnulli, qu.
sunt. Nam
p. p. p. p. p.
p. p. p. p. p.
p. p. p. p. p.
p. p. p. p. p.
radices v.
radere quæ.
p. p. p. p. p.

L.

la Teneria l. e. s. b.
c. 4. qui a d. s. s.
recumine l. e. s. b.
recumine; p. p.
ellant, neque
cu

Contra aut.
Neapolis. Ead.
p. p. p. in moni.
p. p. p. p. p.
p. p. p. p. p.
p. p. p. p. p.

Caros fœc.
p. p. p. p. p.
p. p. p. p. p.
p. p. p. p. p.
p. p. p. p. p.
p. p. p. p. p.
p. p. p. p. p.

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Know Your Bible

Forgotten Books' Full Membership provides unlimited access to more than 28,000 volumes of Christian literature for \$8.99/month

HOLY BIBLE

Continue

*Fair use policy applies

capta in grandem prius molem concrefcet, donec radicem montis attingat. Talis è Dolfriniorum montibus lapfu urbem integram obriviffe legitur apud Olaus lib. 19. c. 15. In Cambizena sæpè spontè fe ita nix è montibus decidua fenfim agglomerat, ut integras hominum catervas obruat. Strabo lib. 11.

Quæres tertio. Cur in Norvegia, & aliis Regionibus feptentrionalibus, quæ penè femper veftiuntur nivibus, lepores, urfi, cervi, & vulpes sæpè fint albi? Refpondeo: Rationem effe, non quia pascuntur nivibus, ut quidam volunt, fed quia, cum penè perpetuo videant nives, ex earum imaginatione concipiunt fætus albos, eo pacto, quo oves Jacob ex afpectu virgarum verficolorum concipiebant fætus verficolores, ficut & pavones dicuntur albi fieri, fi locus, ubi mater incubat, albo rotus inducatur.

Quæres quarto. Num nivium candor obfit oculis? Refpondeo affirmativè, quia nimis intenfus candor perstringit oculos. Unde, qui in mediis nivibus habitant, plerumque debilioris visus effe folet. Ita Galenus lib. 10. de ufu part. c. 3. fcribit. Xenophontis milites, è Perfide redeuntes, dum per multam nivem iter fecerunt, oculis plurimùm læfos fuiffe. Idcirco etiam in Regno *Tibes* incolæ montani perfpicillis cancellatis, ac reticularis, ubi continuæ nives in oculos cadunt, uti folet, ut radiorum nimum candentium affluxum nonnihil caftigent.

Quæres quinto. Cur nix, ut obfervatum eff in alpiibus, etiam quandòque rubefcat? Refpondeo, fieri hoc ex eo poteff, quod aëreæ partes (quas candoris etiam cauſam effe diximus) cum tempore avolent, & materiam nivis deferentes, eam mixturam relinquant, quæ rubori plus accedat. Euſtathius verò, dum refert, in Armenia nives rubicundas inveniri, docet, hoc contingere ideò, quod exhalationes ibi frequentes ex locis minio abundantibus aſcendant. Eandem cauſam affert Alexander ab Alexandro lib. 4. Genial. dier. c. 9. de rubicundis nivibus in Scythiæ montibus. Cœruleæ etiam nives videri juxta fretum Magalianum affirmat Cardanus lib. 1. de variet. c. 4. fierique hoc non tantùm ob vetuftatem ipſam, fed quod ad glaciem atram accedat, & profpectus è longinquo fit, quemadmodum & in aëre cœruleum oftendat,

Quæres ſexto. Cur, dum ningit, ſonus vocum & campanarum difficiliter percipiatur? Refpondeo, rationem effe, quia nix aëris agilitatem aufert, & in flocculos nivis ſonus toties impingit, ut tandem difſipetur, nec per eorum intervalla integer permanere poſſit.

Quæres ſeptimo. An animalia in nive naſci, & vivere poſſint? Refpondeo, licèt in glacie nullum oriri, aut vivere poſſe videatur animal, quod ea congelata, adeoque frigidiffima, omni deſtituatur calore, quo tamen opus habent animalia, ut oriri & vivere queant, ficut docet Ariſtoteles; nix tamen, quia mixtum quid, licet imperfectum & humidum, utpote ex vaporibus concretum quoddam eff; nullum autem humidum ſine calore effe poteff, ut idem Philoſophus docet lib. 5. de generat. animal. idcirco etiam animalia quædam in nive oriri & vivere poſſe negari non debet. Unde Helmontius tradit, in nivibus vermes naſci. Veriſſimiliùs tamen eff, animalia cum nivibus decidua vel ſub foliorum in arboribus congerie, vel alibi latibulum aliquod hyeme appropinquante quæſiſſe atque cum magno ventorum impetu alio difperſa, nivisque flocculis conclufa denuo dejecta effe. Quæ infecta, cum deinde vivificis Solis radiis feriuntur, aut alio proficuo calore foventur, facilè in iis torpidi ſpiritus animantur, & fic ipſa hujusmodi infecta quaſi in vitam revocantur.

Quæres ultimo. Utrum nix aliquando lapideſcat in cryſtallum? affirmat hoc Plinius lib. 37. nat. Hiſt. c. 2. Ideo nec eam reperiri teſtatur, niſi ubi maximè hybernæ nives rigent, ut in cautibus Alpium. Unde ipſam plerùmque à locis inviis fune pendentes extrahunt. Itaque ait, cryſtallum effe glaciem unde & nomen Græci dedère. Dicitur enim *κρυσταλλός*, id eff, glacies, & *σέλλω*, id eff, contraho; quod ex glacie frigoris vehementia obdurefcat in lapidem. Gigni vero ita Cryſtallum confirmat præſens experientia; cum hoc etiam tempore è præaltis & frigidiffimis rupibus, ut è Perſinianis, quæ in extremis Noricis ſunt, evellatur. Verùm & intra terram in venis tam metallicis, quàm propriis, ut alios pretioſos lapides, cryſtallum inveniri conſtat.

A P P E N D I X.

Primò. Nivis artificialis productio ſequenti modo, ut tradit Kircherus in arte luc. lib. 3. c. 2. confici poteff: fiat è laminis ferreis Tholus, live hæmiſphærium, duplicatis ita laminis, ut inter utràmque nix glacies nitro, vel vitriolo mixta poni poſſit; aptentur infra tholum folles, qui flatu continuo aërem ad tholum refrigerent; ita fiet: ut ſi ſub tholo in cubiculo vas aquæ ferveat, è qua vapores ad tholum ſublimentur, hi à nivibus frigeſacti in tenuiffimas guttulas reſolventur, quia vero à ventò, folium ope excitato, impetuantur

cur in nivi-
poteſt
gent
teſt
pili
legit
P
quæda
de
O
a
ea
n
qua
lib.
tertiò
ut
quæ
lib
a

Concluſio
catur,
dente
nere
nive
magn
concre
cans
dorem
pſionibus
algeat,
nubem
causa
blorum,
Concluſio
ne; Ratio
nem
teſt
ſit,
gumento
meluſera.
um
quod
pſiorem.
Dices:
nive,
catur
tandem
p
C
p
M
O
p
p

târ, in nivem gelabunt, & decidentibus floccis omnia contegent. Alio modo sic fieri potest; Includatur aqua tubo vitreo; hæc diu multum agitetur, innumeræ hinc emergent bullæ, quæ gelido aëri expositæ in vetam nivem abibunt. Sic etiam pruina produci potest, si nempe hyberno tempore intra vas ferventis aquæ plenum frigido aëri expositum capilli aut folia roris marini suspendantur, vapores congelati concrefcunt in pruina ci similem, quæ hyemis tempore crinibus adhærescit, sive quæ ex hominum vel equorum halitibus prodit.

Secundò. Anno 1510. Regina *Maria* filium edidit *Emanueli* Regi Lusitanix Patri specie & forma simillimum, qui *Henricus* appellatus est; eodem die, quò Princeps hic in lucem editus fuit, *Olyssippo* (in qua quidem urbe propter summam cœli temperiem monstro simile est, partem aliquam nivis intueri) plurima nive conspersa fuit, quod multi sic interpretati sunt, ut ea nive mentis candorem, vitæ puritatem, & continentiam, virtutis eximix fecunditatem, quæ in hoc Principe mirabiliter eluxit, præmonstratam fuisse dicerent, ita *Orolius* lib. 8. rerum Emanuel.

Tertiò. Narrat *Olaus M.* lib. 19. c. 15. in partibus septentrionalibus, nivem tantâ copiâ dejici, ut arborum rami, ipsæque arbores ita ramis, & arboribus innectantur, invicemque fornicario quasi opere cohæreant, sicque in longissima ambulacra, etiam multorum miliarium sub nive mire congelata protendantur.

QUÆSTIO VII.

De Grandine.

Conclusio prima. Grando est congelatio aquæ, quæ cùm à vento detinetur, & agitur, commiscetur multis exhalationibus siccis & salnitralibus, quarum vi, accedente etiam frigore, congelascit. Distinguitur à nive, quia nix est nubis stillicidium in aëre congelatum; grando autem est imber, qui grandioribus, vel nimbus, qui maximis guttis decidit, in aëre congelatus. Si accidit tempore æstivo: ejus materia remota est spiratio, magni caloris efficientiâ in sublime evecta, & in nubem paulò densiorem & calidiorē concreta. Materia proxima est imber. In quem nubes solvitur. Proxima causa efficiens est etiam calor circumfusi aëris; aquam per antiperistasis refrigerans, totumque ab ea calorem exprimens, & extinguens. Quo fit, ut grando horridior ac durior sit cœteris impressionibus humidis, quæ in aëre fiunt. Si autem grando existat, cùm omnia circumquaque algent, ejus remota materia est exspiratio, non tanto calore, nec in tam densam calidamque nubem coacta. Proxima verò efficiens causa est frigus acris ambientis, congelantisque. Causa formalis est specie globulorum conglaciatus humor. Numerus autem tantus est globulorum, quantus guttarum; nam singulæ guttæ si frigore concrefcunt & fiunt grandines.

Conclusio secunda. Grando fit & generatur tum in media, tum in infima aeris regione; Ratio est, quia dum omnia circumquaque rigescunt, potest aër in utraq; regione idoneam obtinere frigoris vehementiam ad conglaciandam aquam. Dum autem viget æstus, potest in ejusdem locis per antiperistasis tantum si frigoris, quantum ad eundem effectum opus sit, intra aquam coalescere. Sanè gelari nonnunquam grandinem propè terram, illud argumento est, quò interdum grando decidit interceptis paleis, quas aqua concrefcens in se incluserat. Unde negandum est, semper geminationem radiorum in infima regione aëris tantam esse, ut frigus ad conglaciandam aquam necessariò expugnet & interimat. Accedit, quod prædicta conglaciatio non ad frigus duntaxat circumjecti corporis, sed interdum ad ejus calorem, & ad antiperistasis, ut superius diximus, referenda sit.

Dices: Grando non rotunda, sed angulata est, sed hoc est evidens signum, quod non ex alto, nempe ex media acris regione cadat, aliter aëris attritu rotundaretur, eigo. Respondetur primo negando, grandinem aliquando non esse rotundam. Secundo, illa grando, quæ rotunditate caret, aut generatur in infima aeris regione, aut in ea frangitur, quod stare potest cum eo, quod in media aeris regione fuerit genita.

Conclusio tertia. Dividitur grando ex quantitate & figura. Ratione quantitatis est vel maxima, vel minima. Maxima est grando in orbiculos solidos & duros instar lapidum compacta. Minor, quæ vulgò granula dicitur, ex humore leviter & molliter compacto constat, cùmque ex altiori loco descendat, globuli ipsi paulatim ex illa mora liquefcunt, & atteruntur. Ottonarum circiter librarum grandinem *Majolus*, non minorem humano capite *Sidorus*. 12. pedum longitudine *Bontinius*, 12. pedes longam, septem latam, & duos altam *Sigebertus* 1636. in territorio Rodungensi 30. libris graviolem vilam alii memorant. Digna

alis è Dolle
In Cæ
is homin

quæ peat
ondeo: R
nè perpetu
oves jaco
ones dicu

vè, quia ni
plerumque
hontis mli
m lafos fu
iculis, ub
um affluxur

ue rubescat
usam esse
relinquar
undas inve
no abunda
dier. c. 9. d
etum Magal
latem ipsam
dum & in aë

percipiatur
lonus totie
it.

leo, licet ic
que frigidiff
re queant, l
umidum, ut
re esse pote
edam in nix
vermes nasci
ous congeri
ventorum in
ecta, cùm de
iustorpidif

it hoc Plin
nives riget
xtrahunt. l
m, idè
refeat in l
im tempore
it, evellat
lapides, c

reluc. lib. 4.
catis ita l
tur infra
holo in c
frigescenti
, imp

memoratu grando illa est, quâ DEUS percussit Pharaonem, fueritque haud dubie maxima, cum in tota terra Ægypti ab homine usque ad jumenta, cunctamque herbam & lignum confregerit, ut constat ex lib. Exodi c. 9. pariter & illa grando insolitæ fuerit magnitudinis, quam Dominus in exercitum quinque Regnum urbem Gabaon obsidentium immisit, dum testatur sacer textus lib. Josuæ cap. 10. *Et mortui sunt multo plures lapidibus grandinis, quam quos gladio per-* *exusserunt filii Israel.* Inter prodigia, quæ Hierosolymitani Regni Christianorum excidium anno 1187. à Saladino Ægyptio illatum præcessere, Tyrio memorante, præter insuetos terræ motus, ventos atroces, solis defectus, mare solito æstu majore redundans etiam grando frequens instar ovi anserini cælo decidit. Ratio vero naturalis hujus magnitudinis inter cæteras superius annotatas non postrema est pugna ventorum rigidiorum, quæ materiam grandinis, dum adhuc mollior est, & ceu nivis colliquescentis inter se variè collidit, & in grandio-rem molem confœderat. Quod ad figuram ordinariam grandinis attinet, ea interdum est rotunda, interdum angularis vel ovalis. Rotunda est, quando à terra generatur remotius, altiùs enim delapsa aeris contactu atteritur atque rotundatur. Angularis est, quando generatur prope terram, sic enim non atteruntur latera ejus. Ovalis vero cadit ex insufficienti adhuc attitu & inæquali contactu aeris; aut comitantis grandinis. Quod si interdum in globulis grandinum ligna, pili, paleæ, arenulæ, similisque quisquilæ reperiantur, non hæc continuo præstigiis adscribenda, nam hæc calor cœlestis auxilio ventorum una cum vapore sursum evehere, & vis deinde frigoris congelando vaporem agglutinare, & inferere potuit.

Cur autem grandini interdum imagines mirificæ variorum animalium aliarumque rerum sint impressæ, explicatu est difficile. Albertus quidem Magnus à virtute & nimia calliditate, vel singulari aliquâ constellatione cœlestium corporum has imagines ita conformati censet. Ego hæc & similia inter portenta numero. Tales grandinum species memorabiles Nauclerus describit, quarum ea, quæ anno 1240. *Cremonæ* decidit, nucum magnitudine impressam crucis figuram faciémque Christi adscriptis verbis: JESUS NAZARENUS continuit. Altera vero in Regionibus septentrionalibus anno 1395. mense Augusto decidens, humanas facies exhibuit, cujus mentionem quoque facit Crantzius lib. 9. Vandal. cap. 42. dum memorato anno circa Assumptæ D. Virginis festum in Saxonia cecidisse scribit grandinem, quæ humanæ faciei imaginem prætulit. Barbata inquir virorum, fæminarum verò crispantibus involuta peplis imago in grandine cernebatur. Ludovicus Clavellus meminit grandinis sanguine mixtæ, quæ in agro Bononiensi ad Annum Christi 1537. mense Augusto cecidit, in ea inventa sunt grana, quæ pondere libras 78. excefferunt. Hoc ex eadem ratione naturaliter contingere potuit, qua pluviam sanguinem fieri superius annotavimus.

Conclusio quarta. Frequentius vere & autumno grandines decidunt, teste Arist. 1. Met. 12. minùs frequenter in æstate, nunquam, aut rarissimè in hyeme. Ratio est, quia in vere & autumno calor sufficiens adest, qui excitate possit vapores, qui deinde à frigiditate per antiperistasi aucti, facilè constringi possunt. Autumno autem sæpiùs quàm vere fit grando; quia cum autumnus succedat calido æstatis tempore, vapor magis est idoneus ad celeriter & durissimè congelandum. In æstate minùs frequenter contingit, eò quod Sol materiam panè omnem grandinis consumit. In hyeme autem propter frigiditatem poros terræ constringentem, atque vapores exhalare prohibentem, raro, aut nunquam generatur. Eadem ratio est, cur plerùmque grando circa meridiem, raro circa ortum & occasum Solis, rarissimè noctu decidere soleat, quia nempe ad elevandam copiam sufficientem exhalationum coagulantium requiritur tempestas & hora calida. Deinde, quia coagulatio grandinis solet procedere ex antiperistasi, seu circumobstantia contrarii. Sicut enim aquæ puteales, quæ hyeme sunt tepidæ, æstate evadunt frigidissimæ, eo quod frigus propter obsidionem caloris, recipiat se in profundo terræ; ita cum magna copia aquarum à vento detinetur, & obsidetur à calore meridiano, valde frigeat, & congelascit; & quia noctu, mane & vespere aquæ non obsidentur ab intenso calore, non solet fieri grando. Si tamen ex alia causa infri- gidentur vehementer, quod raro contingit, tum præter morem grando generatur etiam illis temporibus.

Quæres primo. Cur aqua, è qua fit grando, celerius congeletur. Respondeo, rationem esse, quia retinet in se aliquid caloris, quem ad congelationem multum conferre constat experientiâ; siquidem aqua præcalecta frigido cælo exposita, impensius celeriusque refrigeratur; nimirum, quia calor aquam attenuat, & rarefacit; rarefacta hosti magis patet, ejusque vim incunctanter recipit, quemadmodum & densa ob materiæ multitudinem pertinaciùs resistit; ita fit, ut aqua pluvia ob inclusum calorem faciliùs in gelu coëat, quia rarior est, proindeque insinuanti se frigido aëri faciliorem præbet aditum.

Quæres secundo. Cur nunquam soleat generati grando, quin vehemens ventus præcesserit? Respondeo, rationem esse, quia si aer tenuis est, non est frigidus, quare gelascere

non potest
dicitur in
sunt apud
Quæres
dam
num
frigiditas
In
Quæres
dicitur in
hominis ad
tam non
nam quæ
in qua cal
in gidi in
Quæ
frigiditate
quod ubi
hominis
Quæres
tam sub
in grandis
dicitur in
et inven
& creden
potebat
Colligat
adulteram
in unque
p. licet non
sublit, ac de
in grandin
bus legibus
Colligat
abolitio
de holum

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Get Smart

Over 2,000 years of
human knowledge in
797,885 volumes

Instant access
\$8.99/month

Continue

*Fair usage policy applies

frangitur: in probatam si laminam *insilit*, & *resilit*. Nubifragium saxorum, ut plumæ, ex-
Lips. l. 2. cipitur, cum in benè compaginatam animum incidit. Ut grando, *teclis magno strepitu illisa*, ipsa
de Const. tamen *dissilit*: sic *clades in firmum animum si incidant, franguntur, non frangunt.* Just. Lips. M.
c. 19.

Q. Capitol
Quicciar.

44.

N. 44.

Wolff Joseph Kadoriza del. Lincoy.

Antonius re & cogonamine Philosophus moerore vel gaudio mutari nunquam visus est, quia
in ferreum incidit animum, quod nulla varietate alteratur. Media inter lacrymantis coeli
profluvia pulchrior ridet Thaumantias. Turbidis non turbatur mente serenus, in ipsa rerum
perturbatione stat animi sudus. Nunquam virtutis molle documentum est, ejus magnitudo
calamitatibus approbatur. Aristæ vento fluctuant, & grandini succumbunt; qui adaman-
tem mente gerit, incudes fatigabit; ipsi grandinis globuli adamantes fient. *Aversa fortuna
aëla, quibus genus humanum debellatur, grandinis more dissilit; qua incussa teclis, sine ullo habitato-
ris incommodo crepitat ac solvitur.* Infelicem dicebat Bias Prienæus eum, qui ferre nequiret
infelicitatem: felicissimum ego affirmo, qui non modo ferre non possit, sed in ipsa infeli-
citate se dicit felicem. Exegon legatus à Consulibus Romæ in dolium serpentum missus,
circum mulgentibus veneno turgentibus linguis, adversi passus est nihil. Pnyllis Marisque
viperae non nocent, Ophiogenes Insulae Cypri incolae corporis umbra angues terrent. A-
nimi robore qui præstant, contrariis obviant: malis non cedunt, sed contra audentius e-
unt. *Tanta cujusque sunt mala vel bona, quantus est animus, qui ea sustinet.* Telo omni præstan-
tior animus, Forti grandinum saxa cera sunt. Timido & ignavo plumæ & flores globi bel-
lici apparent, cum folio tenui sibilo tremit. Generoso sanguine qui imbuitur tam ad Afri-
cos, quam Favonios ridet. Qualis ille orbis bellique miraculum Carolus V. Austriae Glo-
ria, Hispaniarum Decus, res lætas seu acerbas vultu semper eodem accepit: tanta oris, o-
culorum, totiùsque hominis constantiâ, & quasi perenni serenitate, ut in media
grandine ei Sol luxerit.

Sen. ep. 45

Diog. La-

ert. l. 1. de

vitâ Phi-

losoph.

Plinius l.

28. c. 3.

Cicero 2.

Tusc.

Zenocar.

l. 5. Caro-

li.

Conclusio
is & pleo
cipitar.
propriet deb
na & maruina
da qui inter o
Cassidens e
na & densa i
obvativa est S
cum elerax. J
co, in quo ma
all vapores ille
natur in aquas
Conclusio se
ita, ros vero e
videdit guttat
Conclusio e
nar regionis.
alum aërem i
s aequè præst
si, teste eodem
hinc etiam co
sine aliqua
humidis & e
pur, cum ag
Conclusio a
cune vapore
orum humo
neque flante
his humores
at tunc maxi
na generand
ga gata mino
lis robat m
Quares; g
aprimus est
tis recreant
viam semel
pauca mo
nanti ulgen
narrem b
hætili, qu
abilicem a
nar, & qu
rescum a
cama est
pæditate
na decende
non illum re
quod splend
no-ty

QUÆSTIO VIII.

De rore & pruina.

Conclusio prima. Ros dicitur, ut Isidoro placet, quasi rarus, quod non adeo densis & plenis guttis descendat. Pertenui enim constat aspersione, quæ vix manu percipitur. Unde definitur potest, quod sit resolutio in aquam vaporis parùm elevati à terra propter debilitatem caloris Solis occidentis, qui vapor superveniente frigore vespertino & matutino concrefcit ac resolvitur. Materia igitur roris est vapor subtilis & humidus, qui inter omnes vapores est tenuissimus; forma est guttarum tenuissimarum aspersio. Causa efficiens est frigus nocturnum, vel vespertinum, & matutinum temperatum, quod cogit, & densat illum vaporem in aqueum liquorem, non autem congelat. Causa vaporis elevativa est Sol sub vesperam, cum enim sit parùm efficax propter caloris debilitatem, parum elevat. Ad rorem etiam juvant astra nocturna, præsertim Luna, maximè in plenilunio, in quo majores sunt rores; ideoque Luna dicitur roris mater, quia scilicet tempore molli vapores illos etiam noctu educit, qui noctu terris incubantes sub crepusculi initium solvuntur in aquas.

Conclusio secunda. Ros distinguitur à pluvia, tum, quia pluvia est nubes in aquam soluta, ros vero est tantùm vapor evolare incipiens ad nubem efformandam; tum quia pluvia decidit guttatim, ros vero lenius, & sensim sine sensu herbis ac floribus adhærescit.

Conclusio tertia. Locus, ubi generatur, est infimus aër, non autem suprema pars mediæ regionis, sicut Albertus Magnus existimavit. Nam non offertur hic vapor tenuis ad medium aërem, ut ibi fiat ros, quia teste Arist. i. Meteor. 10. in altioribus montibus neque ros, neque pruina reperitur. Causa autem hujus rei est imbecillitas caloris, qui in vapore inest, teste eodem Arist. loc. cit. Quare humiliori in loco fieri rorem probabile est; quod vel hinc etiam constat, quoniam eis, qui iter noctu faciunt, pedes & calcei rore sunt conspersi sine aliqua superiorum partium humectatione. Copiosior tamen, & frequentior in locis humidis & palustribus reperitur quam aridis. Idcirco fluminum ripæ passim rore teguntur, cum agri & sicca alia loca nullo externo humore perfundantur.

Conclusio quarta. Tempus rori generando commodissimum est ver & autumnus, quia tunc vapores sunt plurimi, nimio enim ardore in æstate humor absimitur; hyeme vero parum humoris ob terræ constrictionem evehitur. Attamen cælo pluvio, aut nubilo, sicut neque flante vento, non sunt rores, quia nubilo cælo pluit, non rorat; & ventus rorifluos humores dispergit. Præcipuè etiam noctu & diluculo decidit, quod terra à Sole averfa tunc maxime refrigeretur. Ubi notandum, etsi totâ nocte descendant vapores ad rorem generandum, & quidem sublimiores tardiùs, tum quia altiores sunt, tum quia singulæ guttæ minores; hic tamen, qui ultimo cadit præsertim in Majo sicut & æstivus à Chymistis probatur melior.

Quæres; quinam sint effectus roris? Respondeo: hos esse varios & admirandos, quorum primus est. Gratam quandam & levem humectationem terræ affundit, quâ herbæ & fruges recreantur, nearescant; peculiariter confert ad admirandam & valde pretiosam radicem Sinensem *Sinsen* volgo dictam. Testatur id litteris Rumphius ad Menzelium 1684. scriptis in hunc modum: quærunt illam in frigidis & nudis Regni Sinici montibus. Inque serena nocte fulgentibus altris stato tempore, quando radix illa paululum supra terram extuberat, ut rorem bibat; Ros autem radici huic illapsus facit illam non nihil splendere luce quâdam astrali, quod signum quærentes secuti dilutam calcem in eum finem secum illatam loco, ubi lucem advertunt, illinunt, diemque expectant. Postquam dies illuxit, montana repetunt, & quæcunque loca calce illita inveniunt, effossâ humo perscrutantur, radices inventas secum asportant, & in umbra, aëre tamen sereno & pervio, siccant. De Arabia, quæ contermina est Ægypto, scribit *Andreas Corsalins* apud Majolum, quod in quodam districtu prope civitatem *Aden* nec pluviae, nec fontes, nec flumina terram humectent, nihilominus à decidente ibidem rore mirificè ad uberrimos fructus sæcundetur. Adverte tamen, rorem illum rebus nascentibus adhærentem noxium esse, qui in magna cæli varietate, etiam cum Sol splendet, minutissimis guttis facilè & sine strepitu delabatur, vocatur germanicè *Milthau*.

Secundus effectus est. Aptam materiam generandis apibus suppeditat, hæ enim non ex concubitu, neque ex putre factione sicuti muscæ & pulices, sed ex rore generantur, quem important in suas cellulas. vide Plinium lib. 5. c. 16. Pariter & margaritis gignendis eodem docente lib. 9. c. 36. materiam idoneam præbet. Sic & adjuvat multum ros insectorum procreationem. Ovibus vero nocet, nam ros copioso mixtus salnitro teneris pecudibus periculum creat, ne ventris profluvio intereant. Unde mos apud Pastores gregum obtinuit, ut dum herbas rore madentes viderint, oves non prius pascuis immittant, quam Sol rorem absumpserit.

Tertius est, ut scribit Schröderus, Pharmacop. l. 3. c. 3. quod aqua roris omnes alias subtilitate & penetratione antecellat, constetque liquore volatiliori, saleque acriori. Unde etiam, ut Palingenesia, sive regeneratio plantarum ex cuiusque plantæ semine in phiala vitrea hermetice occlusa artificiose instituat, & mira cum oblectatione exhibeatur, roris beneficio procuratur; de quo artificio consule Harstorfferum tom. 2. delic. mathem. part 9. qu. 26. Schottum in Mechan. hydropneu. part. 2. class. 1. c. 6. & in Jocoseriis, cent. 2. prop. 47. Rorem tamen Brasilianum insignis Medicus Piso virtute subtilioris penetrationis Europæo longè prævalere scribit; imo hæc ei virtutem attribuit, quod lassa membra tam in hominibus, quam pecoribus mirifice confortet; cum nativum calorem colligat, vi insuper diureticâ polleat.

Quartus est, quod in venenosis animalibus effluvia veneni constringat, unde minus noctu, quam interdiu toxici diffundunt. Ob quam causam serpentes quamdiu flores & gramina rore madent, haud transeuntes infestare solent.

Quintus est, Cum insit rori vis laxativa, facile in animalibus solvit ventrem, unde uvæ rore madefactæ & comestæ ventris profluvium causant, ex eo, quod ros subtilitate suâ & raritate intestina penetret; reddendoque fæces lubricas inde dejiciat. Addit Plutarchus obesas mulieres rore pannis aut mollibus velleribus collecto, & excepto pinguedinem minuere & consumere ob salnitrum nempe, quo ros abundat.

His addi potest experimentum mirabile D. Danielis Ludovici in artificialiter distillato rore majali: hic enim, dum aliquando argenteum cochleare ejusmodi distillato rori immisisset, mox aureo colore imbutum repetit; dum & alterâ rursus vice immerisisset grato purpuræ colore tinctum advertit.

Conclusio quinta. Pruina est vapor tenuis, à terra in proximum aërem evehctus, & à frigore in salis quasi formam constrictus. Ita Arist. 1. Met. 10. dicta est pruina, quasi perurina; quod urat arbores, & flores; vehementer enim suo frigore nocet arboribus verno tempore germinantibus. Conveniunt pruina & ros in materia, causa efficiente, loco, & tempore; differunt autem primo formâ, quia vapor roris non congelatur, sed convertitur in aquam; vapor autem pruinae congelatur, & instar salis constringitur. Secundo qualitatibus; ros enim est temperatè calidus, & humidus, & ideo lætas & uberes facit segetes; pruina omnino est frigida, & propterea inimica vitæ rerum omnium. Tertio ros generatur tempore tranquillo & temperato; pruina autem frigidioribus & imprimis in aurora, ubi abundat frigus congelativum. Quarto ros fit temperate flante vento Australi, & Orientali; pruina vero flante ut plurimum vento Boreali; nam sicut Auster facit temperiem, ita Boreas rigorem.

Conclusio sexta. Nix & pruina etsi hoc habeant commune, quod utrumque fiat concretionem & album sit, his tamen quatuor potissimum inter se differunt. Primo materiæ qualitate quoniam nix est crassior, pruina vero ex subtiliore fit vapore. Secundo forma, quoniam nix est crassior, pruina subtilior. Tertio loco, nix enim in media, pruina vero in infima fit aëris regione. Quarto nivem præcedunt nubes, pruina non præcedunt.

Quæres primo. Cur pruina plerumque fæteat? Respondeo, rationem esse, quia fit è materia impura foetida, hoc est, ex commixtione exhalationis calidæ cum vapore humido, ex sordidis palustribus, & cænosis locis elevato, vel verò ob terrestre admixtum & frigore impediendo non consumptum. Hinc illud *Porisma*: *aquam ex pruina solutam esse insaluberrimam.*

Quæres Secundo. Unde sit alba. Respondeo, pruina albescere ex nimia frigiditate, minus tamen candescit quam nix, quia habet admixtum aliquid de aëre sicut nix; sed non ita de puro aëre, quia propius ad terram generatur. Unde etiam non ita rara est sicut nix; quo enim aër est crassior, eo tenacius cum vaporibus coagulatur.

Quæres
Sensu per
prode mudo
gelant, prius
longiora cito
hæret & ab aër
Quæres 4
et aqua frigus
cum mular hu
mor fibre præ
mor vineis post
Colliges.
hæretatur, p

45.

Ures regiz
Aro melle
et, & ta
boc tannu

Quæ-

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Know Your Bible

Forgotten Books' Full Membership provides unlimited access to more than 28,000 volumes of Christian literature for \$8.99/month

**HOLY
BIBLE**

Continue

*Fair use policy applies

incedat cum malam animam habeat, per quam male videt, & pessimè audit. Nihil æque necessarium, nihil magis proficuum, nihil ita honorificum Reipub. quod illustrius eam exornet, & in amplitudinem efferat, quam justa officiorum distributio, officialium delectio. Per hos Princeps agit, communis status vivit. Sit pius Princeps, juxta omnem numerum à Diis formatus; at si malis sustentetur Ministris Politica: corpus est pulchrum capite, membris deforme. *Non est aureum sceptrum, quod Regnum tuetur, sed amici fidi Regibus sunt tutissimum, maximumque sceptrum,* Inepti Consilarii, improbi Magistratus, indigni Ministri lappæ sunt regii paludamenti, & probra probo Principi inusta. Solem agit Princeps, sunt sydera aulici, & à consiliis positi: chimericus est & abortivus Siderum senatus sub bono Sole, si Scorpheus Planetam agat, si Mercurius bello præsidet, si Mars navigia regit. Sua cuique sedes competit, quo aptus est loco resideat. Qui vacuum cerebro regit, non ditabit Rempubli- cam: neque legibus inviolatè servandis opem consiliùmque adjiciet, qui ipse Legum violator pestem moribus alit. Non per hoc venenum Scorpheus exiit, quod inter sidera translatus Senatorem in duodenario Zodiaci agit. Nec in Mercurium evasit malè instructus truncus, qui scalprum non admisit unquam, licet in Honoris templo collocetur. Munus Reip. in indignum translatum, robur addit malitiæ, Legibus perniciem. Inspice, quam præsens icon objicit, meteori faciem. Ex pluribus unum à Sole attrahitur ovum, & quasi per gradus ascendit; aut si mavis sceptro principali affine est ac peramicum. *Unum præ reliquis charum, quia unum præ reliquis dignum, nam rore plenum.* Non, ubi datur vacuum, Solis radius deliciatur: inanis testa est, non trahitur. Qui rore repletur, hic dignus est scandere, quia Pullus Regis dignus amore. Juvat hic audire, quod in Themistii adoptione Constantius Cæsar effatus est. *Cum existimatio de viro longè lateque dispersa Themistium Philosophum ad nostras aures adduxisset, Imperatorij judicii, atque etiam vestri existimavi, illum splendidissimo Patrum Consilio adscribendo, virtutem ejus congruo honore remunerari, simulque unum per alterum decorare.* Animatae leges sunt & viva simulacra, qui dignitatibus præsent. Ita officium viro, vir officio respondeat; ut homogenei sibi sint, & à natura sociati. Sinat se officium à viro tractari, & nõrit vir officium tractare. Gladius Scanderbegi sine Castriotæ lacerto aciem perdit. Optima artium instrumenta nullum per se dabunt opus eximium, nisi artifex adsit, qui gubernare didicit. Helenæ artificium Apellem exigit, linea minima penicillo ducta Parrhasij manum expectat. Illi ad Consilarii atque Magistratus officium ascendant, qui sunt ipso Magistratu meliores & in arte Magistri. Pietate fulgeant, consilio polleant, experientiâ & justitiâ sint celebres, sint ad labores indefessi, Boni publici amantes, non sui Studiosi, scientiarum fautores, ad ardua imperterriti, veritatis & taciturnitatis laude conspicui, modestia & æquitate probati: Ex his qui Atlas est & apicem tenet, unus præ reliquis esto. Non qui vi aut dolo dignitates ambiunt: hos enim *Canes & voratores Curiarum* Legislator Bartolus nominavit. Non qui auro aut sanguinis titulo honores aucupantur: hos enim Togatos vultures Apulejus vocavit. Justissimè censoria virga in eos Theodosius Imp. piissimus animadvertit: *Siquis ad illustre palatii nostri ambierit dignitatem, atque ad eos honores ascendere ambitione cogitaverit, qui non nisi probatis viris nostro judicio deferuntur, cujuslibet ille sit loci, dignitatis, ordinis; amissis bonis, & fisco nostro protinus vindicatis, deportationis mulctetur exilio.* Certè Autilius Rom. Conf. adamante dignam edidit sententiam, ipse marmore dignus. Dum enim ab indigno promotionem rogaretur, reposuit: *Quid mihi tua prodest amicitia, quam tui promotione contraherem, si me urgere cupis, ut in leges justitia tua causa peccem?*

Xenophon in Cyrop. l. 8.
Bartol. L. omnes populi ff. de just. & jure. Apul. l. 10. Theod. Codic. ad leg. Juliam l. 1.

QUÆSTIO IX.

De Melle.

Conclusio prima. Apes non conficiunt mel, sed tantum è floribus & frugibus colligunt productum à natura. Ita Arist. 5. de Hist. animal. 22. Ratio est, primò; quia ut constat experientiâ, mel est annona, quâ vivunt, & pascuntur apes, & conservantur ab ipsis in suis cellulis, ut sit earum nutrimentum tempore hyemis, sicut cera deservit ad conficiendas domos, & parietes solidandos. Secundo, quia uno aut altero die cellas melle repletas inveniunt apiarii. Terrio, quia autumno mel sibi detractum non reparant, cum tamen illo etiam tempore flores suppetant, & sublato magnâ ex parte cibo, & ad inopiam redactæ repeterent certè, quâ vigent solertia ac providentia conficiendi mellis, si id conficerent è floribus. Accedit, quod observatum sit, apes ore quidem mella colligere, sed non dimittere in ventrem, sed exonerare crura, & coxas, in quibus sunt instar pilorum

eminent.

Conclusio prima. Apes non conficiunt mel, sed tantum è floribus & frugibus colligunt productum à natura. Ita Arist. 5. de Hist. animal. 22. Ratio est, primò; quia ut constat experientiâ, mel est annona, quâ vivunt, & pascuntur apes, & conservantur ab ipsis in suis cellulis, ut sit earum nutrimentum tempore hyemis, sicut cera deservit ad conficiendas domos, & parietes solidandos. Secundo, quia uno aut altero die cellas melle repletas inveniunt apiarii. Terrio, quia autumno mel sibi detractum non reparant, cum tamen illo etiam tempore flores suppetant, & sublato magnâ ex parte cibo, & ad inopiam redactæ repeterent certè, quâ vigent solertia ac providentia conficiendi mellis, si id conficerent è floribus. Accedit, quod observatum sit, apes ore quidem mella colligere, sed non dimittere in ventrem, sed exonerare crura, & coxas, in quibus sunt instar pilorum eminent.

eminentia quædam repagula detinentia mel, ne decidat, onustas verò ad alvearia prædam asportare, ubi inveniunt parvas quasdam apiculas, quarum munus est, exonerate portantes mel, & deinde ad prædam remittere. Non nego tamen, mel calore apum, dum ei incubant, aliquomodo alterati & perfici, sicut gallina fovens perficit ovum, & excludit pullum. Hinc vicesimâ die mel concrevit, moxque obducitur tenui membrana fervoris ipsius spuma.

Conclusio secunda. Verosimile videtur esse, mel non esse humorem roscidum e cælo deciduum, sed potius succum florum. Ratio est primo, quia apes colligunt mella ex floribus non solum summo mane, cum humor roscidus decidit, sed etiam fervente jam die, cum Sol, ejusque calor penitus rorem exsiccat. Secundo Apes plerumque attrahunt mella ex floribus terram respicientibus, neque ex patulis hiantibusque sidera versus; sed roscidus hic humor cælestis ab his, & non ab illis excipitur, ergo. Tertio ex qualitate florum & herbarum qualificatur, mel enim ex thymo dicitur optimum, ex absinthio amarum, è spico odoriferum, ergo signum est, mel esse succum florum & herbarum. Accedit cælestem illum humorem non solum super flores, sed etiam super frondes cadere. Et tamen apes non nisi ex floribus, & neque iis omnibus mella colligunt. Paritas etiam est à Saccharo, quod è certis arundinibus sugitur, ergo etiam mel è certis floribus, imò constat experientia, quod si thymum, & alios certos flores leviter quis ex fugat, melleam dulcedinem degustare.

Conclusio Tertia. Probabilius tamen est, mel esse humorem roscidum, & succum prædulcem è cælo deciduum, herbis, foliis, floribusque adhærentem, Unde nihil aliud est, quàm terrestris exhalatio aqueo permixta vaporibus, simulque fermentata in infima aëris regione. Ratio est, quia quando humidum aqueum non multum dissolvitur, prædulcis gignitur succus, ita vero in præsentia contingit, ergo. Hinc hujusmodi liquore sub prima aurore folia arborum roscida inveniuntur: eodem perunctas vestes & concretum capillum sentiunt aliquando, qui noctu sub diu fuerunt. Confirmatur Authoritate Aristotelis dum libro 5. de hist. animal. c. 22. docet, inquiens: itaque apes construere favos è floribus, etiam ex arborum lachryma effingere, mella ex rore aëris colligere. Addit Ælianus, in Media stillare mel ex arboribus, & in India, maxime in regione Prasiarum, liquido melle pluere, quod in herbas, ac palustrium arundinum comas decidens, pecori mirificè gratum est.

Ad argumentum primum in contrarium, respondetur, male supponi Solem ejusque calorem totum penitus rorem exsicasse, solum enim exsiccarunt illum, qui foris apparebat, non autem, qui intus in floribus latet, aliter omnino sicci, & veluti emortui essent flores, sicque hunc rorem, qui intus latet, sugunt apes, quando jam fervescit dies. Ad secundum dicitur, ab omnibus floribus, tum pendulis, tum patulis excipi, & colligi ab apibus hunc roscidum & cælestem humorem; potius tamen illum ex pendulis colligi, quia magis ibi conservatur, fugiens ab inimico calore. Ad Tertium dicitur, eam mellis diversitatem non ex diversitate florum, sed exhalationum & vaporum, ex quibus fit ros ille cælestis, colligi; licet ex diversitate florum aliquando bonum, & aliquando amarum sit, id enim evenit ob aliquas florum qualitates rori admixtas, à quibus etiam potest illa mellis diversitas provenire. Ad quartum negatur, quod apes non nisi ex floribus mella colligant, licet verum sit ea potissimum inde sugi; cum magis ibi conservetur cælestis humor, utpote quod flores sint magis spongiosi, quàm frondes; & si magis in unis, quàm in aliis floribus mella colligunt, est, quia aliqui flores ob aliquas suas qualitates rorem ipsum magis insipidum reddunt, ab ipsisque magis avertuntur apes. Paritas desumpta à Saccharo nihil concludit, quia non est ejusdem naturæ cum melle, nec eadem rationes militant pro illo. Ad illud, quod additur, respondetur, ex hoc solum probari in Thymo & similibus floribus contineri mel, non tamen, quod illud ex se habeant, & non aliunde suscipiant; cum tamen possint illud continere aliunde susceptum sive è cælo ipso elapsum, & sic suscipere dicimus rorem illum cælestem, quem continent.

Ex his colliges, materiam mellis esse partim terrestrem exhalationem & vaporem in rorem concretum; partim purissimas florum exhalationes, è quibus præcipua est dulcedo, idè enim apes herbas eligunt, quia non omnes æqualem melli dotem affundunt, sicque è floribus, quibus sunt jucundi spiritus, cujusmodi est thymus, mel laudatissimum prodit, quibus sunt spiritus injuncundi, amarum exit mel, sicut in Sardinia amarum dicitur esse, quia ex absinthio legitur; & in Heraclea venenatum, quia legitur ex aconito.

Conclusio quarta. Dividitur mel in tres species: aliud dicitur anthinum, seu vernum, quod è primis floribus colligitur; aliud horæum, seu æstivum, quod ardente Sirio legitur, & aliud ericæum, seu autumnale, florescente scilicet erica, & est omnium pessimum. Mel præterea aliud est nativum, aliud factitium. Nativum aliud domesticum, aliud sylvestre. Mel laudatius communiter in regionibus magis calidis colligitur, quia melius excoquitur; sed dicitur tamen illud in Russia nasci optimum. Copiam præcipuè Lithuania & Moscovia habent. In Troglodytiæ parte, quæ dicitur Belgada, mel candidum adè, ut ne nivibus quidem

Nihil apes
us eam ex
telestio. Pa
numerum
te, membra
n iustissimè
i lappæ su
ut sidera a
sole, si Soc
cuique sede
it Republi
gum violat
ra translat
sus truncus
Reip in ind
præsens ice
gradus ascen
harum, quæ
radius delin
ndere, quæ
Constantius
um ad vestra
Patrum Consi
corare. Ac
o, vir officio
tractari, &
perdit. O
qui guber
Parthianum
nt ipso Magi
entia & iustit
i, scientiarum
lestia & æqu
qui vi aut ce
is nominavit
ures Apulei
xit: Signis
rit, qui non
bonis, & si
adamante
rotationem re
si me videret

fugibus col
, primò, &
, & confert
: cera defert
ero die cælo
non reparat
o. & ad inop
ellis, fides
mella collige
ntar pilos
emina

dem cedat ; durum verò quasi lapis. Scalig. Exerc. 191. f. 1. solidum etiam in Calicut, ita ut in Sportis contineatur.

Conclusio quinta. Effectus mellis varii sunt: Imprimis enim corpus melle illitum, etsi exanime, per multos annos servari à pudredine incolume, Columella tradit. Ideò apud quosdam, ut author est Xenophon, mos fuit, sepeliendi mortuos in melle; naturæ enim terræ cum sit, partes habet sicciore, quæ humorem superfluum, & adscititium exsiccant; aliunde lentore suo corporum poros ita stringit & occupat, ut humido innato vis exhalandi præcludatur. Quæ ratio facit, quòd botri, pruna, cæterique fructus melli aut etiam ceræ liquatæ intincti plurimum etiam annorum spatio innoxii & recentes servantur. Ob eandam vim calefaciendi & exsiccandi pituitosis mel optimum est; à biliosis autem in bilem vertitur. Utilissimum dicitur contra serpentis morsum. Coctum constringit ventrem; crudum solvit. Præ vetustate amarescit, dulcia enim acescunt post partium resolutionem. Panis mica melli injecta illud corrumpit, non autem farina. Zenon pane, ac melle; Pythagoras solo melle vixit, ut dicitur; Democritum autem solo mellis odore vixisse fabulosum creditur; sicut superstitiosum, quòd placenta mellitâ mortuis ministraretur ad placandum Cerberum, ut narrat Suidas; semper tamen initio, & in medio mensæ olim mel ministrabatur.

Quæres primo. Unde aureus melli color, dulcedo & viscata tenacitas proveniat. Respondeo, quòd color ignem, sapor materiam benè excoctam, & tenacitas eandem percolatam probet. Hinc cum igne multo constet, nil mirum, quòd flammam alat.

Quæres secundò. Cur mellis infima pars laudetur, cum olei commendetur summa, vini mediâ? Respondetur, causam esse, quia optimum id mel habetur, quod minus fluit, & quasi saccharum concrevit, præcipuam etiam habet dulcedinem, tale verò suo pondere ad ima labitur. At oleum id excellit, quod nitidius est, & defecatius, magisque aëreum; hoc autem, quia levius innatat. Denique vini vis in calore consistit, qui ut noxam fugiat maximè colligitur circa medium; inferior autem pars faci vicina sordescit, & saporem amittit, summa ab aëre proximo læditur, nam aërem infestum esse vino, vel id satis arguit, quod dolio pleno vinum minus vapescit, quam semipieno; tum, quod munitum operculis extrinsecus illitis, vel subtus terram defossam, quo aër non pertingit, diutissime conserve-
tur.

Quæres tertio. Qualenam fuerit illud mel sylvestre, quo D. Joannes vescabatur in deserto? Respondetur, diversissimam in hoc esse Interpretum sententiam. Rabanus putat, esse arborum folia candida, quæ trita manibus saporem quasi mellitum exhibent. Alii volunt, esse humorem ex arborum foliis collectum. Faber credit, esse illud, quod apes deficientibus aliis floribus colligunt ex erica, qui frutex autumnii tempore flores emittit, cum reliquæ omnes herbæ & virgulta defloruerunt, estque id mel, ut superius annotavimus, in-jucundi saporis. Ad quam sententiam aliquantulum accedit Isidorus. Non est herba, inquit, mel sylvestre, sed mel montanum, quod ab agrestibus apibus conficitur, summèq; amarum est. Ex his opinionibus quænam verisimilior sit, Lectorum arbitrio relinquimus

CONCLUSIO POLITICA. Per adversa venit ad secunda.

Nucleum quæris? corticem frange; neque enim otioso datur corona, neque mel delibare dignus est, qui fel sumere recusat. Dulcia non meruit, qui non gustavit amara. *Utile est, ad usum secundorum per adversa venisse*, scripsit C. Plinius secundus. Apes ex amarissimo thymo mellificium colligunt, atque intra viscera sua ex amarore dulcissimum favum conficiunt, ait Plutarchus. Quia de industria, dum mella colligunt, acerbioris succi studiosæ sunt, quasi rationalis naturæ scholares. De illis enim Plinius scribit: *Ante omnia alvearia non intus modo, sed circumquaq; succis amarioribus illinere, iisdem quoq; fores latiores circumstruere. Apura cibus, dum operantur, & ipse amari saporis.* Ex amaro succo dulcem liquorem extrahunt; neque suavitatem colligerent, nisi inamœnis prius pascerentur. Ille coeli sudor, illa syderum saliva (sic citato Plinio libuit dulce mel indigitari) ille purgantis aëris succus, est amara dulcedo; delibare dignus non est mellis favum, cui non amaritudo labia castigavit, dulcedo sequitur. Miserrimus es, si nunquam miser fuisti. Transegisti sine adversario vitam? nemo scit quid possis; ne tu ipse quidem. Non scit æstimare sanitatem, qui nunquam fuit infirmus; quam nobilis sit favus mellis, nescit, qui non è contrario fel degustavit. Non est dignus præmio, qui nunquam certavit: statim arma submittit, & ad levem jacet impulsus, quem arena nunquam exercuit: Sine merito ascendere, molles

Adoni-

Adonis: dore. Alaba-
ris formidat: q-
ruere. Quæ ve

nic. Gloc-
potum sequi
sua, amara
regio quæ
opus illap-
tenuis ad vir-
tutem con-
am videtur
adipis, q-
bis simum, q-
is elaboravit
cristallum
per se rosar-
matis decen-
tibus Præ-
tibus parat
quæ proce-
bus, in sup-
bus, dicitur
quæque be-

Plin. l. 11.
6. 6.

Plin. l. 11.
c. 12.

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Get Smart

Over 2,000 years of
human knowledge in
797,885 volumes

Instant access
\$8.99/month

Continue

*Fair usage policy applies

pesto, & bonæ indolis viros fructu impensa benignitatis ad instituta meliora accendere. Spes præmii summarum est operationum parens; & licet pulcherrimum sit sui præmii virtus, poenitet tamen multos gratis bonos fuisse. Virtutis appendix præmii est. Falces Imperii non dantur, nisi manibus fatigatis, nec competit corona, nisi capiti, quod sudavit & alfit. Græci & Assyrii, Persæ & Romani, Celtæ & Germani ad tot gloriæ trophæa non è molli strato, sed è sanguinea sunt semita eluctati.

*Qui cupit optatam cursu contingere metam,
Multa tulit, fecitque puer, sudavit & alfit.* Horat.

QUÆSTIO X.

De Manna, & Saccharo.

Conclusio prima. Manna est ros temperatissimi tum cœli, tum loci ex purissimo & præpingui terræ vapore, in infima regione aëris convenienter admodum percocto, & frigore temperatæ noctis densato genitus. Ejus igitur materia est vapor pinguis & purus, qui non est inquinatus ullis putridis, aut corruptis exhalationibus. Causa efficiens est calor Solis in diurna serenitate hunc evocans in aërem, eum percoquens, depurans, & ad optimam formam præparans. Forma est suavissima melligo, penidii instar, lubrica & viscosa.

Ex quo patet, vix manna differre à melle nisi corpulentia & concretione, est enim eadem materia roris, quæ si concreseat per seipsam, priusquam ab apibus illa colligatur, est manna. Dicitur à quibusdam cœli sudor, ab aliis mel aëreum, à nonnullis ros Syriacus, quod copiosè illud colligatur in monte Libano, Invenitur etiam laudatissimum in Calabria. Observat tamen Cabeus, duplicis generis esse manna. Primum est rorscidum, quod defluit, & concrecit ad modum pruinae, & colligitur ex frondibus, floribus, stipulis, lapidibus, & de hoc hætenus dicta. Alterum est, quod exsudat ad modum gummi ex duplici genere arborum, hoc est, ex orno & fraxino in summis caloribus æstatis, hoc est, à 15. Julii usque ad 30. Augusti. Hujusmodi fortasse fuit illud mel, quod Galenus lib. 3. de alimento facult. cap. 19. ait in plantis nasci. Ejusdemque generis esse cum rore, illudque in monte expansis coriis legi, ac fictilia eo repleti; & illud, de quo Dioscorides ait l. 2. can. 75. narrare Curtium in suis hortis in Hircania esse arbores, quarum folia multo melle irrigantur, quod ante Solis exortum colligi necessario debet. Addit P. Maurus, cum plerumque solum in illis locis fluat manna roridum, generari ex halitibus, vi caloris extractis à manna terrestri, & commistis humido vaporum. Ideo manna roridum habet naturam affinem mannæ terrestri, & similes effectus producit.

Quæri hic solet, num manna Hebræorum ejusdem fuerit speciei, cum vulgari manna? huic quæsito, ut respondeam sit.

Conclusio Secunda. Manna Hebraicum idem fuisse, ac nostrum quoad substantiam; quamvis quoad modum diversificabatur, nimirum, quia prius cernebatur in modum pruinae, abundantius cadebat, statim in grumos coalescebat; adulto sole corrumpebatur excepto Sabbatho; deserto cadebat, ubi alioquin generari non poterat, &c. Unde circumstantiis miraculosis exornabatur illius generatio, dum supra usitatum naturæ modum perficeretur, applicantibus videlicet ad id Angelis naturalia activa passivis. Tametsi non negandum sit, manna illud accidentariis quibusdam excellentiis multo fuisse perfectius V. Conimbr. tr. 7. c. 9.

Conclusio Tertia. Saccharum est succus quidam dulcis, & candidus, qui exprimitur ex Indicis arundinibus; ideò non est meteorum hujus dissertationis, nec ejusdem cum melle naturæ, cum in arundinibus contineatur, è quibus succum hunc extrahi notant Scaliger, & Matthiæus; vel enim exprimitur ex illis & decoquitur usque ad candorem & spissitudinem; vel sponte prodir ex arundine, sicut cæterarum arborum lachrymæ; Unde dum Plinius Saccharum nucis avellanæ magnitudine crevisse scripsit, non intelligendum est, quasi Saccharum fructuum instar in arbore germinaret; sed quia sudantium præ ubertate arundinum Lachrymæ, nisi maturè scindantur, exuberant; & in gemmam durantur, non secus ac in arboribus resina nascitur.

Quæres I. Quæ sint Sacchari qualitates, & affectiones, & cur sit candidum? Respondeo, Candorem illius communem causam habere: est enim ad instar solidioris spumæ concretum, omnis autem spuma candet, cujus causa alibi insinuata; Liquatur deinde etiam Saccharum, & coquitur, quia præter igneos spiritus etiam humoræ constat. Calore suo cruditatem fructuum temperat, & castigat, unde singularis ejus usus in condiendis fructibus iisque conservandis, Saccharo enim conditi longè diutius a corruptione intacti perdurant, & conservantur, nam omnes illorum poros & meatus sic obstruit, ut nihil avolante de requisitis eorum accidentibus patiantur. Unde mirum sane mollissimū cerasum, quod sibi relictū paucos post dies in corruptionem

degene-

degenerat, si
melle quibus
dicunt tempera
ed tenentur pe
mellibus relata
Quæres tunc
quæ notiam
revert, sed lo
caldum, den
zantium tollit
Mellenes et ar
laudisse ver
Quæres tunc
sine molend
negativè. U
sare medicame
Libonensis, qui

Indica
Dulcia:

Colliges ex
sindibus trahit
modam, unde

Defluit ad Sol
Antequam d
ptima Reip
tæ consilium
pur. Depura
na manuducit
sæ admotis se
qui publicas
mellium callid
scho indiget
muna non est
in, descriptio
les velle abar
vel. Id ha
micio usum
saccharum
saccharum
Leo prin
argil; Despi
quoque aze
quæ domina
suis. Etiam
suis per oculos
suis & fax; qu
Mellina Sol,
hæta. Pollic
Quæres corp
suis non po
suis paretur

degeneraret, saccharo ubi conditum per plures annos conservari illæsum. Cæteras cum melle qualitates communes habet, salubrius tamen illo tum in condiendis cibis, tum in medicinis temperandis. Memoratur etiam, quod cannis, è quibus saccharum decoquitur, ad eò tenerescant porci, ut caponibus teneriores reddantur, quod haud dubio vi calefactivæ, & mellifluæ relictæ in illis humiditati ac pinguedini attribuendum.

Quæres secundò Utrum antiquis notum fuerit saccharum? Respondeo affirmativè, quoad notitiam hujus substantiæ; Plinius enim lib. 12. c. 8. sic loquitur: Saccharum & Arabia fert, sed India laudatius; est autem mel in arundinibus collectum gummi modo candidum, dentibus frangibile. Et Seneca ep. 81. ajunt, inquit, apud Indos mel inveniri in arundinum foliis, quod aut ros illius cœli, aut ipsius arundinis humor dulcis & pinguis est. Megasthenes etiam Indiam asserit, ferre in arundinibus mel sine apibus. Ex quibus satis constat, inaudisse veteres multa de saccharo.

Quæres tertio, an etiam illis fuerit notum artificium exprimendi saccharum ex arundinibus in molendino, in quo teruntur cannæ, cujusmodi est apud nos. Respondeo probabiliter negativè. Unde habebant solùm aliquas & pauciores hujusmodi cannas, quibus ad sola ferè medicamenta utebantur. Meminit tamen Sacchari nostri per torcular expressi Varro Narbonensis, qui vixit imperante Julio.

*Indica non magna nimis arbore crescit arundo,
Dulcia cui nequeant succo contendere mella.*

Colliges ex Scaligero, qui alterum adhuc sacchari genus reperi ait, quod non ex arundinibus trahitur, sed ex Arabica radice Tigala; dicit enim, erodi herbam à vermiculo quodam, unde saccharum exturgescit in minutas grandines.

CONCLUSIO POLITICA. De manè consilium.

Diffluit ad Solem manna, & ab exiguo radio calefactum tabescit. Auroræ soboles est, antequam discit, sapor emanat. Cessat manere manna, si manet ad Solem. Optima Reipubl. portio, & velut politici corporis frustum, consilium est. Verùm: De manè consilium. Aurora consiliorum obstetrix est, matutinâ vigiliâ aciores spiritus colliguntur. Depuratur cerebrum antelucano studio, defœcatum consilium est, ad quod aurore manuducit. *Præcipua Politici pars est, ut vigil semper excubet, utilitati & commodo publico.* Unde admotis semper stimulis se excitabat, si quo casu ad pauculas horas quietem expeteret, qui publicas habenas novæ Hispaniæ suscepit; author est Joannes Boterus. Non est consilium callidum, quod calet à lectisternio, nec illuminatum, quod alto Sole illustratur. Electio indiget matutina meditatione & exporrectâ industria: ubi negligentia est nulla, ibi fortunæ non est pigritia: at *ubi te socordia & ignavia tradideris, nequaquam Deos implores: irati enim, insensiq, sunt.* Sallustius. Nota est Persarum vigilantia; summo enim mane aures Regis vellicabat vigiliarum internuncius: *Consurge Rex, & obi negotia, qua te obire voluit Mesoromades.* Id laudis Agesilao adscribit Xenophon, somno illum non ut Domino, sed ut mancipio usum fuisse. Sidus Reipubl. Politicus est, ante lucem luceat; Phosphorus sit, Solem excitet. *Non Atridem Agamemnonem, pastorem populorum, somnus tenebat dulcis, multa Hom. Illi animo volventem.* Homerus. Ex naturæ rudimentis antelucanæ sollicitudinis fructum percipe. Leo princeps ferarum, etiam dum cubat, excubat, apertis sopitus oculis, dum dormit vigil; Delphinus æquoris Rex, nec in quiete sistit, importuno agitato motu; imagine quoque attendentis somnum expergiscendo libat, nunquam cognoscit dormire; aquila, quæ dominatur ætheri, pertinaci valet obtutu, & genus suum observantiâ pericitatur luminis. Etiam venenatorum princeps, Regiò propterea nomine decorus, visu pollet, & virus per oculos spargit. Rex elementorum Ignis perspicuus & lucidissimus est, ipsius lucis focus & fax: qui ut perpetuò vigilet, vigilantia versabilium servatur. Siderum quoque Monarcha Sol, oculus mundi dicitur, somno & quiete caret, nunquam non suum regnum illustrat. Politicus iraque mundi oculus est, mens communit, lumen Reipublicæ, intellectus civilis corporis, custos omnium, caput populi; privilegiarios habeat oculos, Argus sit, sciâtque, non posse fieri simul, ut orio indulgeatur, & sana consilia capiantur. Ita somni portio conservet publici boni promotorem, ut pars vigiliarum promoveat bonum publicum.

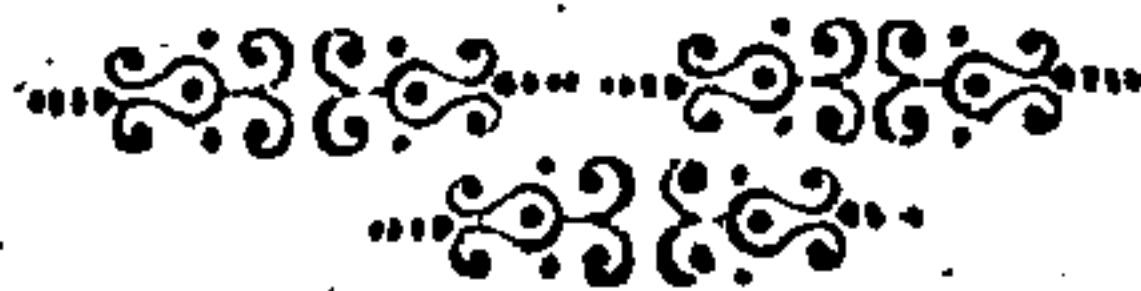
Octavia.

Sen. con- Octavianum Seneca commendat. *Omniū domos illius vigilia defendit. Ex quo se Caesar orb,*
sol. ad Po- terrarum consecravit, sibi eripuit, & siderum modo, qua irrequieta semper cursus suos explicant.
lybium c. nunquam illi licet vel subsistere. Pastoris munus qui subis, incommoda suscipis, aliis cubanti
 26.

N. 47.

Plut. li- bus, in cubili vigiles, tuorumque somno prospiciens Epaminondam agas: *Ille enim dormien-*
bel. adv. tibis civibus lustrabat urbem, & muros vigil obambulans agebat excubias. Petenti, cur id face-
Ducem ret, respondit: ut ceteri in utramque aurem dormirent. Derisit antiquitas Epimenidem, qui
imperitū. quinquagesimam Solis orbitam fertur dormivisse. at Deorum numero digni censebantur ab
Laert. l. 1. Indis, Celtis, Ægyptiis, qui insomnes pro grege vigilant, maturè consulunt. Profectio vi-
Ælian. l. 2 ta vigilia est: celebris sententia est C. Plinii secundi. Vivere est agere; qui ergo somno in-
c. 31. dulget, vivere desinit, nam cessat agere. Aurea mala Hesperidum Draco vigilans custodit;
Plinius in ubi excitati Consilarii excubant, aurea tempora redeunt. Unde Imperator Mauritius in
præf. ad stratego suo requirit: Modicè vivere & de nocte consilium capere; de nocte enim & certius solct pro-
Vespas. venire consilium, quiescente mente à tumultibus externis. Non caret aculeo Tarquinii factum. Sextus
Maurit. l. Tarquinius ad Patrem Tarquinium nuntium mittit, quid factu opus, ut Gabios in officio con-
s. strateg. tineret? Nihil loquendo, multa respondit Tarquinius. Rex velut deliberabundus in hortum adi-
Liv. l. 1. um transit, sequente nuntio filij; ibi ambulans tacitus summa papaveris capita dicitur baculo decussisse. So-
dec. 1. mni conciliatrix papaver est: non sunt apta Reipubl. instrumenta, quibus somno caput est gra-
Sinesius ve. Qui vigilare, & in maximo sollicitudinum cursu versari sustinet, hic in genere quidem
lib. de re- ovium Pastor, in hominum vero genere Rex est.
 gno.

QUÆ-

De Mete

Quæ meteor-
 us monet, u
 hi ex sententi
 herma, & simi
 in solum est d

De

Onel
 nec te
 bus a
 placet
 pio h

en ejus partem
 nam aquam p
 plis patet hze
 Conclusio tec
 equatum. Expi
 tan ut primò tes
 on die divino im
 ventalem maris e
 id flumina, nam
 tus tamen tan de
 tu in mare im
 na, est Deus.

quorum locum,
 et hoc aquar
 pascit tamen
 opones illi
 trans terram,
 ergo mare ex
 et intelligenti
 terra sinu div
 ditiem, pro
 gant Raban. &
 Conclusio te

quorum co
 lunt & idem
 fontem, collation
 mentaque car
 vidit reberia
 Gelliam
 Oceanus di

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Know Your Bible

Forgotten Books'
Full Membership
provides unlimited
access to more than
28,000 volumes of
Christian literature for
\$8.99/month

**HOLY
BIBLE**

Continue

*Fair use policy applies

tur, *ωκεος* enim celer est. Hic totam per circuitum terram instar magni & latissimi circuli ambit, efficitque ut terra supra & infra sit aquis repleta, idque ex Dei jussu, tum ad perfectionem & ornatum universi, tum in plantarum, tum in animantium usum. Hic prout postea varias mundi plagas & Regiones oberrat, varia inde nomina sortitus est. Ac primo quatuor appellationes, ex quatuor mundi Regionibus accepit. Ab oriente Eous dicitur, ab occidente Occiduus, à Meridie Notius, sive Noricus, à Septentrione Septentrionalis. Secundo prout deinde quamque regionem perfundit, diversa à littoribus suis traxit vocabula. Hinc Æthiopicus Atlanticus, Scythicus, Britannicus, Germanicus, Gallicus dictus.

Mare Mediterraneum illud vocatur, quod ex oceano erumpens, per medias terras diffunditur, & Europam ab Africa determinat, distribuiturque in multa maria, Ibericum, Balearicum, Ligusticum, Gallicum & Adriaticum. Sequitur mox Siculum obliquè porrectum; inde Creticum, cui unâ ex parte conjuncta sunt Ægyptium, Pamphilius, Syriacum; ex alia Ægeum, & Myrtoum, quibus objicitur ex adverso Pontus divisus in multas partes; pars enim illius intima Mæotis appellatur, altera in fauces contracta Propontis, quæ Asiam, Europamque discriminant.

Mare rubrum, quod appellatur etiam Arabicus sinus, incipit ab Insula Socotora, terminaturque ad septentrionem oppido Sues. Habet longitudinis leucas trecentas sexaginta. De ejus vero appellatione varia ab Authoribus prodita sunt. Plinius lib. 6. c. 23. Mare, inquit, rubrum dixere nostri Græci Erythræum à Rege Erythra, aut ut alii, Solis repercussu tale reddi colore existimantes; alii ab arena, terraque, alii ab ipsius aquæ natura. Philostratus lib. 2. vitæ Apollonii: Rubrum mare, ait, vehementer cæruleum esse tradunt. Solinus c. 46. rubrum mare, quod Erythræum ab Erythra Rege, Persei, & Andromedes filio, non solum à colore appellatum Varro dicit, qui affirmat, in littore maris istius fontem esse, quem si oves biberint, mutant vellerum qualitatem, & antea candidæ amittant, quod fuerint usque ad haustum. Arrianus 8. gestorum Alexandri libro scribit, in mari rubro insulam esse, cui, qui primus imperavit Rubro nomen fuit, ab ejusque nomine mare illud rubrum nuncupatum. Verùm controversiam hanc totam diremisse videtur navigatio Lusitanorum, qui, ut tradit Joannes Barrius hist. Ind. Decad. 2. lib. 8. cap. 1. dum mare illud pervagati sunt, observarunt, aquas esse limpidas & omnis ruboris expertes, colorem vero hunc repræsentari solum ex rubris arenis, quibus maris illius fundus scatet. Ab hoc igitur colore mare rubrum appellatum est.

Mare Persicum (quod etiam sinus Persicus à Persidis populis vocatur, nunc Mesendum) qua parte mare accipit, utrimque magnis lateribus grande ostium quasi cervice complectitur, deinde terris vastæ aquæ portioni cedentibus magno littorum orbe reddit quasi formam capitis humani. habet longitudinis circiter 280. Leucas.

Mare Caspium, seu Hyrcanum dicitur à Caspiis & Hyrcanis montibus, inter quos jacet. Videtur non tam esse mare, quam palus multorum fluminum concursu stagnans, quia cum reliquo mari non est conjunctum, sed undique cingitur terra, neque ulla ex parte patenter communicat cum reliquo mari. Existimant tamen gravissimi Authores, Oceanum Indicum per canalem subterraneum in ipsum infundi. Imò Kircherus in Mund. subterr. lib. 2. c. 13. & lib. 4. cap. 10. ostendit, cum sinu Persico & cum mari Euxino per occultas semitas ultro citroque negotiari. Evidens autem argumentum est communicationis cum aliis maribus, dum innumeros recipit fluvios, nullum tamen emittit neque amnium in se deponentium multitudine augeri videtur, quod per occultos quosdam meatus in alia vicina maria sub ea proportionem, sub qua aquarum multitudinem recipit, exonerare sese debeat. Herodotus in Clio ait, latum esse octo, longum dierum quindecim navigatione; sed qui ipsum quotidie transmittunt, mercatores testantur, non amplius duodecim diebus universum ejus ambitum explere.

CONCLUSIO POLITICA.

Affectus moderandi.

Sen. ad Lucil. ep. 105. Horat. Turfell. l. 9. epist. **U**T quibusdam animantibus ferum dedit, quibusdam subdolum, quibusdam pavidum; Ita nobis gloriosum & excelsum spiritum dedit natura. Magnanimos nos produxit, ait Seneca, Turpe est homini jacere, turpius subjacere, turpissimum seipsum subjicere feris & belluis. Ad excelsa nati sumus, sublimioris sphaeræ, quam animantia. Quid passiones sunt nisi belluæ? quid affectus indomiti, nisi effera animalia? Infra nos sint, pedibusque subiaceant. Execrandum Tamberlani facinus, quia belluinum; consensurus equum terga Bajazetis Turcarum Regis calcavit. Pari passu Diogenes Græcorum Imperator Ottomania

Sulta-

Sultano
fra se bellu
pla viciat

48

est, maris be
lino, Platon
epo belluar
tunni opid
non est
bellior es
n. terrenus
Belligia con
zato Alexand
illis accre
tibus prece
maticos hof
ches. Quo
Sultano prim
Ardua

Turcell. Plac
lino. Unde
pugnat arenas
est, Sirena

Sultano equum seffuro sebellum fuit. At sanctus hic fastus & laudabilis superbia est; in-Tyrus
fra se belluinos motus habere, & indomitis dominari affectibus, fræna ponere passionibus; i-Antistes l.
psa vitia calcare. Vides maris Deum oceano leges dictare, fluctibus limites ponere, calcare pro-1. belli Sa-
ori.

48.

N. 48.

cellas, marinis belluis habenas injicere; Quid mirum? Deus est, æquora frænat. At quid
homo? Platonium effatum erat: *Cognoscendum est homini, se esse ex genere Deorum.* Dictator
ergo belluarum sit, feras cicuret. Antiqua hominis laus est à Trismegisto enunciata:
Terrenus quidem homo est Deus quidam mortalis: celestis verò Deus est homo immortalis: At Deo-
rum annon est dominati? annon leges ponere, dictare jura, scepra rotare? ergo quantum *Cal. Rhe-*
Deo similior es, quantumque brutis præstas, tantum brutalibus præsis affectionibus, domina-
re. Terrenus Deaster cœli progenies; proles cœlo lata excelsa pete, & per belluarum ver-
tices fastigia conscende; noli ferinis motibus subjacere. Hercules & Achilles, Æneas, Ro-
mulus, Alexander Diis nati credebantur, quia fulgor quidam divinitatis ex subactis tot ho-
stibus illis accrevit. Nosce te ipsum homo. *Nec enim parvum est donum, seipsum agnoscere, de*
cælis homo processisse legitur. Seneca. Unde monstra passionum, feros fluctus vitiorum edomes,
domesticos hostes subigas, teipsum prudentiæ habenis in potestatem redigas, proximum Deo
colloces. Quod si verbo uno comprehensum velis: vince teipsum. *Vincere se ipsum omnium*
victoriarum prima est, & optima: vinci autem à seipso & turpissimum & pessimum. Plato. *Plato l. de*

Ardua res vicisse alios, victoria major

Est, fluctus animi composuisse suos. Mantuanus.

Testis adest Plutarchus, Alexandrum seipsum vincere, quam hostes, magis regium esse, exi-
stimasse. Unde bis vincit, qui se vincit, in proverbio habebat Seneca. Habet l'oliticus tot
pugnandi arenas, tot campos vincendi, quot feros motus, & belluinos affectus: Ita Muræna
est amor, Siren est, timor Phoca est, odium Balæna est, tristitia Delphinus est, voluptas Hippo-
potamus

potamus est, vindicta cephalus est; animi procellas excitant, naufragia minantur. Hæc qui passionum monstra domat hostem vincit maximum. Adeo verum dixit facundissimus Romanorum: *Animum vincere, iracundiam cohibere fortissimi est. Hæc qui facit, non modo eum ego summis Cicero pro viris comparo, sed simillimum Deo judico.* Præstantissimus videri posset Sesostris Regis Ægypti triumphus, qui Reges quatuor à se subactos jumentorum in morem currum suum protrahere coëgit: At ipse passionum mancipium, sibi ipsi dominari nesciebat. *Eum demum optimum & laude dignissimum dixerim, qui propriis affectibus imperaret.* Stare in fastigio & è vestigio jacere sub vitio: sedere in throno, & volutari in cœno, non hoc fortium, non summorum est. Turpe est Herculi Hydræ caput demetere, & vinci affectu; virum exuere fœminæ amore, & sedere ad colum, pendere à collo, qui pectore immoto in sinu jacuit victoriæ. Illud profecto primarium ac summe regium est, sui ipsius Regem esse, mentemque domesticæ belluæ quasi moderatricem præficere: neque cum infinitis propemodùm hominibus dominari velis, ipsum turpissimum dominis, servire voluptati, dolori, & quæcunque his affines belluæ, suum in animali domicilium habent. Aurea hæc Synesi verba sunt Politici animo imprimenda, utne fluctibus passionum abreptus ipsæ præda sit belluarum, sed bellum belluis inferat, affectus gubernet.

*Tunc omnia jure tenebis,
Cum poteris Rex esse tui.* Claudianus.

QUÆSTIO II.

De proprietatibus maris; & primo de salsedine.

Conclusio prima. Inter maris proprietates primum sibi locum vindicat Salsedo, quia ut experientia constat, mare saporem ex falso & amaro permixtum habet, ideoque mare dicitur ab amaritudine; à salsedine falsum appellatur. Adverte tamen, non æqualem ubique salsedinem maris esse. Pontus enim Euxinus non ita falsus est, ut eo animalia non possint adaquari, ideoque congelatur, adeo, ut sub Copronymo centum miliarium glacies plaustratulerit altitudine triginta cubitorum. Oceani autem ultimi septentrionalis glaciem æstate etiam solstitiali, sex pedum altitudine nuper Hollandi reppererunt. Frigidarum zonarum Oceanus minus habet salsedinis, crescitque sensim amaritudo, quò torridam propius acceditur. Sic etiam mare autumno & æstate falsius est, quam hyeme. Ex quo universaliter deducitur, maria quo calidiora sunt & Solis ardori magis opposita, eo majori falsugine infecta comperiuntur. Ratio est, nam Sol majorem dulcis aquæ copiam attollit, & in vapores convertit, qui sæpè versus polos recidunt. Præterea ubi longior imber mare de cœlo perpluit, aut ubi major aquæ dulcis copia corrivata mare influit, minus falsum existit. Ità in littore Malabrico mensibus præsertim pluvialibus propter magnam aquæ copiam, quæ ex montium jugis delabitur, aquam oceani pene dulcem experiuntur. Cumque in locis Borealibus per totum fere annum pluatur, fit inde, ut oceanus etiam septentrionalis minus habeat salsedinis. Ingentes quoque fluvii qui magna aquarum dulcium copia in mare se se exonerant, salsedinem maris haud mediocriter attemperant. Ità fluvius ille magnus in Brasilia, vulgò *Rio della plata* dictus, oceanum influens ejusdem aquas ultra 15. miliaria ità attemperat ut in grato dulcedinis sapore perseveret. Idem fere contingit in Africa, ubi Zaire fluvius in Oceanum infunditur.

Conclusio secunda. Hæc maris salsedo non provenit tanquam ex unica causa ex multitudine exhalationum adustarum, quas è terra Sol educit, ventisque delatæ in mare decidunt, & cum aqua miscentur. Ratio est primo: quia exhalationes, quas è terra Sol educit & adurit, non videntur sufficere ad totum mare saliendum, præsertim incurrente tanta fluminum copia. Secundo, quia etiam flumina, fontes, lacus & paludes habent hujusmodi exhalationes aut admiscuntur illis & tamen non contrahunt salsedinem. Tertio, quia cum ex aliquo corpore vi caloris aut ignis elevantur exhalationes, quod elevatur non est ita falsum, sed pars potius fixa, quæ remanet, est falsa, patet hoc inductione, nam si aqua falsa distilletur, quod elevatur est insipidum, sal remanet in fundo; in cibo excrementa, quæ subsidunt & remanent, sunt falsa e. g. urina est falsa & generaliter cum aliquid comburitur, cinis remanens est falsus, ideoque si aqua per cinerem coletur, fit lixivium, quod est falsum. Quarto, quia si hujusmodi exhalationes aquæ admixtæ, eam falsam efficerent, etiam pluvia & nix, quibus immixtæ sunt tales exhalationes, deberent esse falsæ, quod tamen est contra experientiam.

Quod tamen prædictæ exhalationes adustæ aliquid conferant, non omnino improbabile est. Nam sapor falsus provenit etiam à permixtione humidi & sicci adusti à calore, non tamen ex toto decocti, ut patet in sudore, lixivio, talis autem adustio est in terrenis exhalationibus mari permixtis. Analogia est etiam ab humano corpore, in quo calor natus dulces etiam cibos in falsum humorem resolvere consuevit.

Conclusio
quando dicitur
piscium itam, &
aquæ illa, quæ
trahitur in
fuerit & retine
piscem fieri po
tius pura, & in
Quæras tamen
hanc ortum esse
Deinde causa est
sapore hunc sal
interdicit coquend
ria. Addit P. M.
maximo spatio te
questit reddere ill
caucioribus min
solatione Insula C
ex quo adus ipse
reperitur. Unde
Quæras primum
plerumque deriva
tam concretione
era, sive vasa ce
seatum augmēta
inde excludit re
sibus navigiorum
illis, ita terrenis a
nim aqua graviter
in tempestate ma
Quæras secundo
sive exhalationi
dicitur, ut docet
Quæras tertio
ho, vulgò quæ
quæ partes humo
bus, in quibus s
vero similis tra
sive, quod aqua
sibus mari sub
sibus salsedinis prop
am ubi viciniam
sibus, quam in ma
tamodo infest
Quæras quæ
sive partes aquæ
tam insipidum
relinquitur, nec
sive natura gra
de oleo graviter
pressi, sed quia
non facile poss
Quæras sicut
esse, cum cal
quæ parte & ipse

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Get Smart

Over 2,000 years of
human knowledge in
797,885 volumes

Instant access
\$8.99/month

Continue

*Fair usage policy applies

à marina aqua sequentia : primo, sunt qui spongiam saliram marinæ immergi volunt, quæ ubi semel cocta fuerit, omnem à spongia salem attrahendum spondent, quæ & coquorum observatio est, qui pisces salem exempturi, illum in aqua pisce plus salita coquunt, à copiosi- ori sale minorem attrahendum existimantes; Alii linteo triticeam farinam illigant, quæ mari- næ immersæ salem attrahit. Sunt & alia, quæ salem constringunt, ut ad fundum subsidat, sic alumen lixivio injectum salem ad imum trahit.

Quæres septimo. Cur salsa sitim excitent? Respondeo, fieri hoc ex eo, quia falsedo fundum ventriculi petit, ubi subsidens concrevit, ad quam diluendam appetitum humidi na- tura excitat, & nisi humidum affundatur, omnes naturæ humiditates ad salem dissolvendum attrahit, idè guttur & fauces siti exsiccantur.

Colliges primo. Verisimile esse, maris falsuginem non ab una salis specie promanare, sed plures sæpè concurrere adeo ut vitriolum, nitrum, alumen, & bitumen multum confe- rant ad majorem in uno, quam alio maritimo tractu falsedinem inducendam. Ita propter bituminis copiam in mari Asphaltico sive mortuo aquæ falsissimæ comperiuntur.

Colliges secundo, aquam marinam tum ob falsedinem, tum ob crassam & viscidam suam inde natam densitatem, quibus imbuta est, ineptam plane esse lavandis linteis, & extinguen- dis ignibus. Sic mare ipsum aliquando arsisse testatur Livius decad. 3. lib. 31. & Theophane teste apud Baren. tom. 9. anno Christi 726, æstivo tempore vapor, ut ex camino ignis visus est ebullire inter Theram & Therasiam Insulas ex profundo maris per aliquot dies, qui paulatim increffato & dilatato igniti æstus incendio totus fumus igneus monstrabatur.

CONCLUSIO POLITICA. Prudentiæ sal actionum est condimentum.

49.

Joh: Sibylla Krause fecit

Tullius in loqu
gubernat
parum le
quæ sit non p
Natura Numen
Ionscellentia
Quo fit, u
naturæ prudent
propria declinat
perit, hoc pa
talem animæ a
pudant recte
pudant recte
quæ stare poss
quæ, quid iud
Minerva de
sua Cicerone:
alum det, & v
neus, quo con
sua Ducem, qui
et, non sibi sol
facit. Quæ
maximus, tra

Regni
sque enim ca
pocellis agitat
sime interelli,
naturam agno
oculata. H
nam faciem p
ites Romanis.
elimandum est
tor: Philo P
est decern
an hoste digla
stet bellager
si Ex quo rect
sals maluit. S
sigent. Chre
z, potentia p
tatos senile jec
trebr; owar
theadna filum
suo mentem,
Argument
sue Sarcid
hænt: primo
delatum con
sunt, dice
sualo unius.

D
Oculu
sals. H
demer
sals in
sua Arid

Tullium loquor: prudentia optima vitæ magistra est, consiliorum præceptrix, actionum gubernatrix, felicitatis procreatrix, omnium denique virtutum Dux & moderatrix. *Cicero, Plato in Platonem loquor: Prudentia sola præit, & ducit ad rectè faciendum. Aristotelem lo-* *Menone*
 quor: Fieri non potest, ut quisquam vere probus sine prudentia audiat. Satyricum loquor: *Arist. l. 6. Eth.*
 Nullum Numen abest, si sit prudentia. Hæc est maxime regia, divinæque virtus, in qua sola Jovis excellentia summa poni possit, & quæ comites habet omnes virtutes; verba Plutarchi sunt. Quo fit, ut neque Rex, neque Princeps, neque omnino Magistratus, quisquam idoneus sine prudentia esse possit, Pythagorico quodam Philosopho Judice. Ut sine oculo in prærupta declinatur; ita prudentia duce nihil non rectum geritur. *Quod enim acies videndi est in oculo, hoc prudentia est in animo*, ait Sophocles. Quomodo & Aristoteles prudentiam oculum animæ nominat. Unde Sceptro regio oculum junxerunt Ægyptii: neque enim sine prudentia rectè gubernatur respublica, cum sine intellectu & delectu rerum nec privata nec publica stare possint emolumenta. Est autem prudentia recta ratio, lumen quoddam afferens animo, quid fugiendum, aut sequendum sit sine errore. Opus mentis à Tyrio Maximo dicta: Minerva de Jovis vertice nata, à Poëtis: & vis, & telum, & murus à Pythagora: vivendi ars à Cicerone: optima regni custodia ab Isocrate. Hæc ergo actiones Politici condit, & gustum det, & vitam. Qualis est aureus ille cœli oculus Sol, in terræ gremio salem excoquens, quo condimenta parat. Unde Timotheus Cononis filius, eum exoptavit Atheniensibus Ducem, qui velut Argus Panoptes à fronte pariter atque à tergo esset oculatus. Peccat, non sibi solum, sed toti multitudini, qui dum viribus etiam & potentiâ pollet, prudentiâ deficit. Quare non inscitè Rudolphus I. hujus nominis Imperator, ut virtute, sic nomine maximus, frequenter Symboli loco usurpabat:

Regni prudentia custos.

Neque enim cujusvis est Rempublicam, ut & navim, gubernare; præsertim si fluctibus & procellis agitur. Tranquillo mari etiam cœcus ad clavum sedere potest; perturbato statum summe interest, quis gubernacula teneat, an in polarem simul oculos norit conjicere, & maris naturam agnoscere. Huic prudentia virtus necessaria est præsentium, futurorumque intuitu oculata. *Hanc ipsam ob causam, Macrobio teste, Janus, qui optimi Gubernatoris typus est, geminam faciem prætulisse legitur, ut quæ ante, quæque post tergum essent, intueretur.* Divinitatis comites Romanis fuere, Antevorta, & Postvorta: Binis oculis in antecedentia & subsequencia collimandum est, prudentiæ adminiculo. *Melior est viribus sapientia, & vir prudens forti præstantior*: Philo Parum sunt arma foris, si domi non est consilium; multoque magis, expetenda est decernendi ratio, quam decertandi fortitudo. Temerè in acie versari, improvidè cum hoste digladiari, belluarum est simile, quæ unguibus, non rationibus, cornu, non intellectu belligerunt. Potestas sine prudentia, quid aliud est, quam gladius in manu furentis? Ex quo rectè Agamemnon, ille Græcorum Coryphæus decem Nestoris, quam Ajacis similes maluit. Scanderbegi gladius, Herculis clava, ut feciliter dimicent, prudentiæ oculo indigent. Chreunti Tiresias, Minoi Polieuctus, Ulyssi Palamedes, Jovi Prometheus jungatur, potentia prudentiæ ductu armetur. Æneæ humeris senex Anchises incubet, fortes laertos senile judicium comitetur. Sphyngis effigiem tibi opto Politice, *qua qua parte bestia est robur: qua vero parte homo est, prudentiam significat.* Ex tot anfractibus & labyrinthis ut exeas, *Synesius Ariadnæ filium necesse est; ex tot Mæandris & syrtibus cynosura prudentiæ sola educit. Mi. orat. de bi plus mentem, quam manus valere, plus industriam, quam opes, certum est, Justi Lipsii sermo Rege. est. Argumento prudentiæ omnes suas actiones formavit Ferdinandus II. prudentissimus Lips. æquæ ac Sanctissimus Austriacorum Imp. In rebus gravioribus constituendis hac Methodo de- Cent. liberavit: primo mentem quavis perturbatione exemit: tum Deum studiose consuluit, exin- misc. ep. de alienum consilium prolixè & patienter exquisivit, plerumque quod plures censuerant, 94. constituit, dicens: securius esse Consiliariis adhærere, etiamsi aliquando eventus fallat, quam suo unius judicio Regi.*

QUÆSTIO III.

De densitate, & gravitate & colore maris.

Conclusio prima. Aqua maris est densior aquis dulcibus. Causa hujus est admixtio salis. Hinc onera navium majora facilius sustentantur ab aqua maris nec tam alte demerguntur. Ex hoc aliquando oritur, ut naves, quæ commode feruntur in mari, flumina ingressæ penè demergantur, ex cujus rei inadvertentia aliqui naufragium fecerunt, ut notat Aristoteles. Ratio est, quia in tantum naves & alia quæcunque supernatant aquæ, in

in quantum tota moles navis levior est, quàm moles æqualis aquæ, potest vero contingere, ut moles navis, quæ levior est aquâ marinâ ejusdem molis, non sit levior aquâ fluviali, ergò tunc submergetur. Maris verò hæc gravitas oritur ex densitate, cum gravitas major ex majori densitate sequatur. Ex quo habes unam & alteram maris proprietatem de gravitate explanatam.

Conclusio secunda. Mare licet densius & gravius sit aquâ dulci, perspicua tamen est, quod inde patet, quia interdum ad magnam profunditatem fundus maris videtur, quod haud dubio magnam perspicuitatem indicat. Hinc marmor appellatur, marmor vitreum ob densitatem scilicet & perspicuitatem, adeò enim illius aquæ quibusdam in locis claræ sunt & limpidæ, ut fontanas quasvis limpiditate superare soleant. Circa Insulam *Ternate*, quæ una est ex Moluccis, Davitus de mundo, tom. 1. tradit, omnium aliarum aquarum marinarum clarissimam reperiri, ut ad summam illic profunditatem injectæ ad fundum anchoræ, uti & minuta illic arena optimè discerni possit, ubi tamen valde profundum est mare, radii solates ad fundum usque collustrare haud valent, sicut testatur Kircherus in arte magn. Lum. & umb. lib. 1. p. 1. c. 3. se ab eximiis urinatoribus, mancipiis Turcicis audivisse, qui in mari Erythræo unionibus corallisque inveniendis multis annis operam impenderunt, quod ad certam tantum profunditatem Solaris lux mare penetrare soleat, ubi verò altissimum sit fretum, fundum sine ullo lucis vestigio in perpetuis tenebris relinqui; quarum rationem aliam non esse censet idem Kircherus, quàm multiplicium superficialium constipationem.

Conclusio tertia. Diversis mare coloribus tingitur non tamen veris, & è mixtura primarum qualitatum genitis, sed apparentibus tantum; viriditas enim ejus oritur ex diversa reflexione lucis in opaco & perspicuo; subruffus color nascitur ex bitumine, nitro, & alumine, quia vel mari subsunt, vel ei sunt admixta, aut etiam ex arena rubra, ut in prima quæstione annotavimus. Similiter discurrendum de colore albo & nigro, qui etiam è profunditate magna maris oriri potest. Audiamus hæc de re pulchrè philosophantem Cardanum lib. 10. de Subtil. Adeò, inquit, magnum est aquarum discrimen in mari, ut juxta Indiam in Æthiopiæ dire. No passum millibus fere trecentis albescat, ut lac; alibi cœruleum sit, alibi nigrum, alibi viride. Album est, cum arena alba subest mari minimè profundo; viride cum mediocris fuerit profunditatis, cœruleumque cum magnæ, moveturque; sed si quiescat, color fit argenteus, ita Cardanus. Observatum etiam est à peritissimis rerum Philosophis, ut ait Au. Gellius Noct. Attic. l. 2. c. 30. Austris spirantibus mare fieri glaucum & cœruleum, Aquilonibus obscurum atriusque, tempore Caniculæ turbidum. Unde colliges, ad apparentem colorum marinorum diversitatem multum etiam conferre ventorum magis vel minus sævientium diversitatem. Multum etiam ad hanc conducunt Solis radii, qui maris penetrant interiora, crassioresque partes commovent, non absumunt. Qui marinis tempestatibus frequenter sunt jactati, testantur mare per tempestatem commotam apparere velur metallum ignitum & fusum; similiter manus eodem tinctas videri ignitas, quod haud dubio bituminosis & nitrosi exhalationibus, quæ tunc copiosius ascendunt, adscribendum. Ex his rationem pro sequentibus deduces:

Primo ad Americanam quandam Provinciam Chiribichi mare singulis annis sanguinis instar rubere solet; quocirca & mare sanguineum appellari consuevit, ut memorat Nieremb. l. 1. Hist. Nat. c. 27. volunt autem incolæ ab innumeris piscium ovis, ibi generatis, hanc rubedinem ortam trahere. Idem accidit in Insula Cabaqua, quod ostreis adscribitur, ostrea enim passim fundunt sanguinem.

Secundò, mare mortuum à lentore & Asphalticum à bitumine sic dictum, Josepho teste, ter de die colorem suum mutare dicitur: mané equidem atro, ad meridiem cœruleo, vespeti rubeo infectum colore conspicitur.

Tertio. Mare, quod *Bandinas Insulas* 30. miliaribus versus ortum distans circumfluit, quotannis bis, Julio nempe & Augusto noctu adeò candescit, ut nivis instar splendescat: interdiu verò consuetum cum aliis aquis marinis colorem habet. Mare tunc noxio aliquo humore infici creditur. Vide Ephemer. Natur. Curios. Germ. Decur. 2. Anni 1. observ. 22.

CONCLUSIO POLITICA: Gaudet oneribus Politicus.

L Atos humeros mare habet, portantem portat. Oneribus gravatur navigium, orientis merces in occidentem transfert; onus est leve, gaudet gravari, oneratum feliciter pergit, neque oneri succumbit; Par est ferendo. Et mare rot classibus oneratum, perpetuo com-

commemorat
fobinitur est
168

pro Olearum
religat, an
de omni ex
Ethnici ex
mus, qui si
obvial, ad
que amara
celo non
Experiment
videntur
ore, em
Armis
Supplet vir
eris frustra
Milonis lace
tore. Tar
præstanti
arta. Fortu
do, quam ferent
que est ferent
comitia pug
Sape q

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Know Your Bible

Forgotten Books'
Full Membership
provides unlimited
access to more than
28,000 volumes of
Christian literature for
\$8.99/month

**HOLY
BIBLE**

Continue

*Fair use policy applies

Liv. l. 22.
Idem
Plutarch.
fidentia, cum quod arteriis & artibus natura negavit, arte & industria assequimur. *Nihil audentibus est inexpugnabile, nihil satis munitum adversus animosos.* Nam fortuna cum benigna semel arripserit, audentes secundo passu subsequitur. Senecæ versu pro symbolo usus est C. Junius Posthumus Imperator. *Fortuna fortes metuit, ignavos premit.* Immanis fera ad latratum canum lenta respicit, irritus ingenti scopulo fluctus assultat, ad catelli lusum Leo non movetur, ad decumanos fluctus petra non frangitur. Sic animo generoso, fortitudinis lorica armato, non nocent vitæ tempestates; nulla in eum cadit injuria; invulnerabilis est, licet multa in eum tela conjiciantur; laboribus non premitur, quia appetit; tunc maximus cum se illi fortuna apposuit; exercitus dolorum & malorum non timet, quia *par est ferendo.* Etenim audere is mihi recte videtur, qui nihil temerè præsumit, nec ignave rejicit. Magnanimitatem moderatam esse debere, dicebat Alphonfus. Caro Carolo Burgundo stetit, Audacem plus æquo fuisse, at Carolo V. Fortuna in arma conspiravit, quia nil temerè assumpsit, nisi quando fuit par ferendo. Id consilii à me cape: Noli ad quamvis umbram metuere: quæ tuæ sunt sphaeræ, audenter suscipe; imparrem te sentis? animos ne dejice. *Forti animo, & honesta petenti, audentiq;, neque Dij, neque homines desunt.* Nolim hic Miltiades & Themistocles, Lucullos & Alexandros Magnos proferre. Id, quod Fulvius Testi in Austriaci Hispaniarum Regis laudem convertit, de tota Augustissima Domino Austriaco enunciari potest, Atlantis cœlo succollantis symbolum: *Excedit robore pondus.*

Zenocar.
l. 5. Caroli
Fovius.
Ful. Testi.
Cant. 1.
Ind. Con-
quis.

QUÆSTIO IV.

De situ, profunditate, amplitudine & communicatione marium, ac nonnullis aliis quaesitis.

Conclusio prima. Mare non est terra altius, sed depressius. Ratio inde deducitur, quod omnia flumina in mare tandem sese exonerent. Defluunt porto ad humiliora, atque ipsorum alvei ita versus caput & locum originalem ascendunt, ut in paucorum milliarium intervallo multis centenis pedibus sæpe altiores sint. Nec hoc mirum attenda geometrica proprietate inclinationis, secundum quam certum est, ut Derkennis in opere 3. diei computat, si 100. v. g. pedes inclinationis dent unum digitum depressionis in termino plani inclinati, unum milliare Italicum, id est 500. pedum dabunt digitos quingentos, seu pedes 5. Inclinatio porro ista admodum parva est, & anguli perexigui, vixque sensibilis, si visus consulatur, in hac tantilla 20. milliaria Italica, id est septem circiter leucæ Belgicæ itineris dabunt differentiam altitudinis pedum 100.

Dices: Littora navigantibus longe depressiora apparent, ergo signum est, his mare esse altius. Respondet P. Adalbertus Tytkovvski Phys. part. 3. de Meteor. c. 1. & causam in nigredinem conjicit; quod nempe littora nigra sint, aqua vero maris subalbida, aut subviridis; huic vero colori composita nigredo fingit depressionem.

Conclusio 2. Maris profunditas incerta est. Baptista Benedictus ejus profunditatem extendit ad milliare tantum dimidium Italic. Priscianus ad 15. stadia, quæ nondum conficiunt unum milliare Germanicum, ut accepit à Julii Cæsaris exploratoribus, alii ad 30. stadia. Solinus verò vult illud in multis locis imperisrutabile; quod idem affirmant Plinius & Olaus M. asserentes, in Norvvegia non posse sufficere funem in explorando fundo, etsi totam navim occuparit. Circa Insulas quoque maris pacifici nulla bolide assequi fundum potuerunt Hollandi. Nautæ nostræ ætatis testantur experimentis edocti, mare communiter extra vortices & abyssos duo milliaria & dimidium vix sese protendere.

Conclusio 3. Amplitudo maris pariter etiamnum incerta est. Julius Scalig. exerc. 38. è totius globi terraquei superficie duas partes tribuit aquæ; Piccolominius plus terræ, quam aquæ adjudicat; Bodinus pares elemento utrique attribuit superficies; ex quibus hoc ipso patet ejus amplitudinem certam nondum detectam esse ex mappis generalibus, quantumvis accuratè delineatis.

Conclusio 4. Fundus maris inæquali constat superficie, quemadmodum enim terræ spatium & circulus inæqualiter jam exsurgit in montes majores vel minores, jam deprimitur in valles, jam excurrit in prata, jam intumescit in sylvas & ejusmodi similia; ità his affinia etiam in submarina superficie reperiuntur, ut sunt scopuli, sylvæ, prata, ut sic fundus illius haud secus ac terræ scabrosus & in æqualis observetur. Ita in mari Siculo prope Drepanum, in Gallico prope Telonem, in Ligustici Oceani oris circa Majoricam sylvæ submarinæ Corallinæ admirandâ Naturæ industriâ constructæ reperiuntur. Prata pariter submarina variis in tractibus Oceani observari docet Kircherus in mundo subterraneo. Ubi ex Hispania & Lusitania in Americam trajicitur tota maris superficies herba submarina, quam vulgò *Sargusso* vocant, velut in prato amœnissimo multorum dierum spatio efflorescit. Similia prata videntur quoque prope Insulam Melitam virore miro conspicuam, in quibus innumeri piscium greges, ceu in campo pabulantes, deliciantur. Talia etià floribus referta ad littus novi Regni observari idem Kircherus tradit, qui

ab unius
duo...
bem...
dent...
les...
ri...
les...
ces...
P...
A...
Con...
do...
bus...
Qu...
a...
nub...
bus...
prop...
Qu...
adem...
red...
quod...
& font...
les & vent...
Collig...
um in...
his hu...
adillor...
quod tot...
ne aliar...
am apto...
nae part...
alibide...
na mar...
zore, & con...
pugus, ita ut...
nariat, vel re...
lmo exi...
na; inter...
elle Insul...
opros à...
E contr...
truffo, Eth...
nae. Rur...
suet rapina...
Mel...
Mel...
vitas Ar...
zifluctibus...
mania exp...
abula, &...
Ceterum...
quando vero...
alim ex...
tribus mult...
mili adve...
mili mare...
rebus an...
fata, mare

ab urinatoribus decerpti, mox ac in auram educuntur, crystallini lapidis naturam quasi induunt, unde adornandis altaribus peridonei. Mirabile est, quod de mari Pario novum orbem alluente traditur, tot herbis virentibus hoc implicitum esse, ut navigari non possit obsidentibus retium more longissimis herbarum ramusculis; exurgunt ab imo, in superficie coalescunt, & superant interdum mare palmis quindecim. Refert Plinius lib. 12. c. 25. in mari rubro laurum maxime progigni uti & olivam ferentem baccas, & si pluat fungos, qui sole tacti, mutantur in pumicem. Fruticum ipsarum magnitudo ternorum est cubitorum, caniculis referta, ut vix de navi respicere tutum sit, remos plerumque ipsos invadentibus; Polybius etiam narrat, in mari Lusitanico gigni quercus, quarum glande Thygni vescantur & pinguescant.

Conclusio quinta. Datur plerumque etiam marium quoad vires & proprietates quasdam communicatio cum illis terrarum tractibus, quas allambunt. Hinc mare mortuum quia littoribus cingitur bituminosis, & mare rubrum, quod cum eodem per subterraneos meatus communicat, etiam fætura bituminosa quibusdam in locis referta sunt.

Quæres primo. Cur mate non deficiat, etsi Sol illud continuo siccare laborer? Respondeo, rationem esse, quia quantum per vapores in sublime coactos exhauritur mare, tantumdem nubibus in pluvias resolutis refunditur. Unde erronea est illorum opinio, qui maris vaporibus Solem, non secus ac Lucernam oleo pasci crediderunt, priusquam enim vapores soli appropinquent, à frigore secundæ Regionis aëreæ densati se in mare refundunt.

Quæres secundo. Cur in globo terraqueo, quamvis maxima sint in eo maria & aquarum ad eadem ingentes plurimum fluminum illapsu fiunt affluxus, nulla tamen unquam contingat redundantia, qua limites suos constitutos transcenderent. Respondeo causam esse primum, quod per occultos meatus subterraneos tantumdem aquæ denuo ad alia maria, lacus, flumina & fontium scaturigines abducatur; vel ut Digbæus observat tantum à Sole delibetur in nubes & ventos, quantum à tot fluminibus aggeitur.

Colliges tamen ex doctrina Aristot. l. 1. hujus operis cap. 14. magnam fieri progressu temporum in terra ab aquis mutationem; primum enim ait quasdam terræ partes velut circulo ex aridis humidas reddi, & ex humidis aridas, esseque in hac re terram animantibus similem, quod illorum more juvenescat & vigeat, postea senescat, & in deteriorem statum mutetur; nisi quod totum animal è juventute ad senium transit, integra vero terra non item, sed ratione aliarum, atque aliarum partium. Juvenescit autem terra, dum humore ad fæcunditatem apto irrigatur; senescit dum humore ita destituitur, ut sterilis fiat: quo pacto aliquot terræ partes, quod alere homines non possent, incultæ, inhabitabilesque mansere. Ad dit subinde in eodem capite Philosophus, interdum continentem fieri mare & contra, nam cum maris agitatio è cœlestium corporum vi & efficientia manet; si contingat ea sidera inter se coire, & conspirare, quæ ad fluctuum jactationes plurimum valeant; sævit ultra modum pelagus, ita ut aliquando continentis aliquam partem accessu inundet, & in posterum sui juris faciat; vel recessu detegat, & hominum generi attribuat. Sic Delos & Rhodus ex aquis denuo extitisse dicuntur. Sic ultra Melon emerit Anaphe; inter Lemnum & Hellepontum Nen; inter Lebedum & Teon, Alone, inter Cycladas, Thera, Therasia, Hiera. Sic nonnullæ Insulæ factæ, quæ antea continenti junctæ erant; nam Sicilia ab Italia avulsa dicitur, Cyprus à Syria, Eubœa à Bœotia, Besbycum à Bithynia, & quædam aliæ.

E contrario quasdam Insulas junxit mare terris, ut Antissam Lesbo, Zephyrium Halicarnasso, Ethusam Mindo, Dromiscon & Pernem Mileto, Narthecusam Parthenio promontorio. Rursus idem mare (quasi paria velit facere, quæ alibi dedit hinc auferendo, & quæ hinc per rapinam abstulit reddendo) urbes quasdam hausit, ut Pyrrham & Antissam circa Mæotim, Elicem, & Buram in sinu Corinthio. Nec defuere qui putarint, totum mare Mediterraneum inter columnas Herculis viam sibi ex Oceano in medias terras aperuisse. Imò & ad oras Atlanticas Insulam quandam, Atlanticam nomine, majorem quondam Africa, Oceani fluctibus absorptam fuisse, ideoque Christophorum Columbum Americæ inventorem, dum maria exploraret, pelagus inibi vadosum & herbidum offendisse. Sed hæc de Atlantica insula, & irruptione Mediterranei fabulosa sunt.

Cæterum causa, cur mare aliquando recedat, & novos terræ tractus apertos relinquat, aliquando vero accedat, & alveum suum extendat, malè æstui duntaxat maris adscribitur; accidit enim ex eo, quod terræ tractus aliquando altiores assurgant, tum quia à supremis montibus multum materiæ in subjectas valles sensim descendit, tum quia à fluminibus multum limi advehitur, cujus accessione terra haud dubie accrescit; tum quia ingens arenæ cumulus à mari ejectæ congeritur, tum etiam, quia fieri potest, ut terræ motus vi integri terræ tractus attollantur, sicque aqua repellatur. Vicissim, quia terræ motu aliquando debilitat terra, mare in subjectum depressumque littus excurrit, & sinum explicat, aliquando prima

mur, Nā
ignasela-
s Posthura
n lenta ref
l decumant
m nocent
itela conji
posuit; ex
recte videt
se debere, c
arolo V. Fo
Id consili
iscipe; imp
neque hōm
rolere. le
pūissima De
bore pondus

ione

ducitur, quo
umilia, z
in paucorū
nattenta ge
i opere; di
ermimo pla
, seu pedes
, si vilis con
tineris dabua

his mare est
ufam in nigre
ut subviridā

litatem exte
i conficiunt
stadia. Sc
& Olaus M.
navim occu
unt Holland
rtices & ab

xerc. 38. è r
e, quam aque
iplo pater e
s accuratè

terre spatiz
nitar in valls
etiam in sē
haud secusa
Gallico pr
æ admirant
tibus Ocea
in Americ
ut in prato
rope Insul
o pabulant
us tradit, q

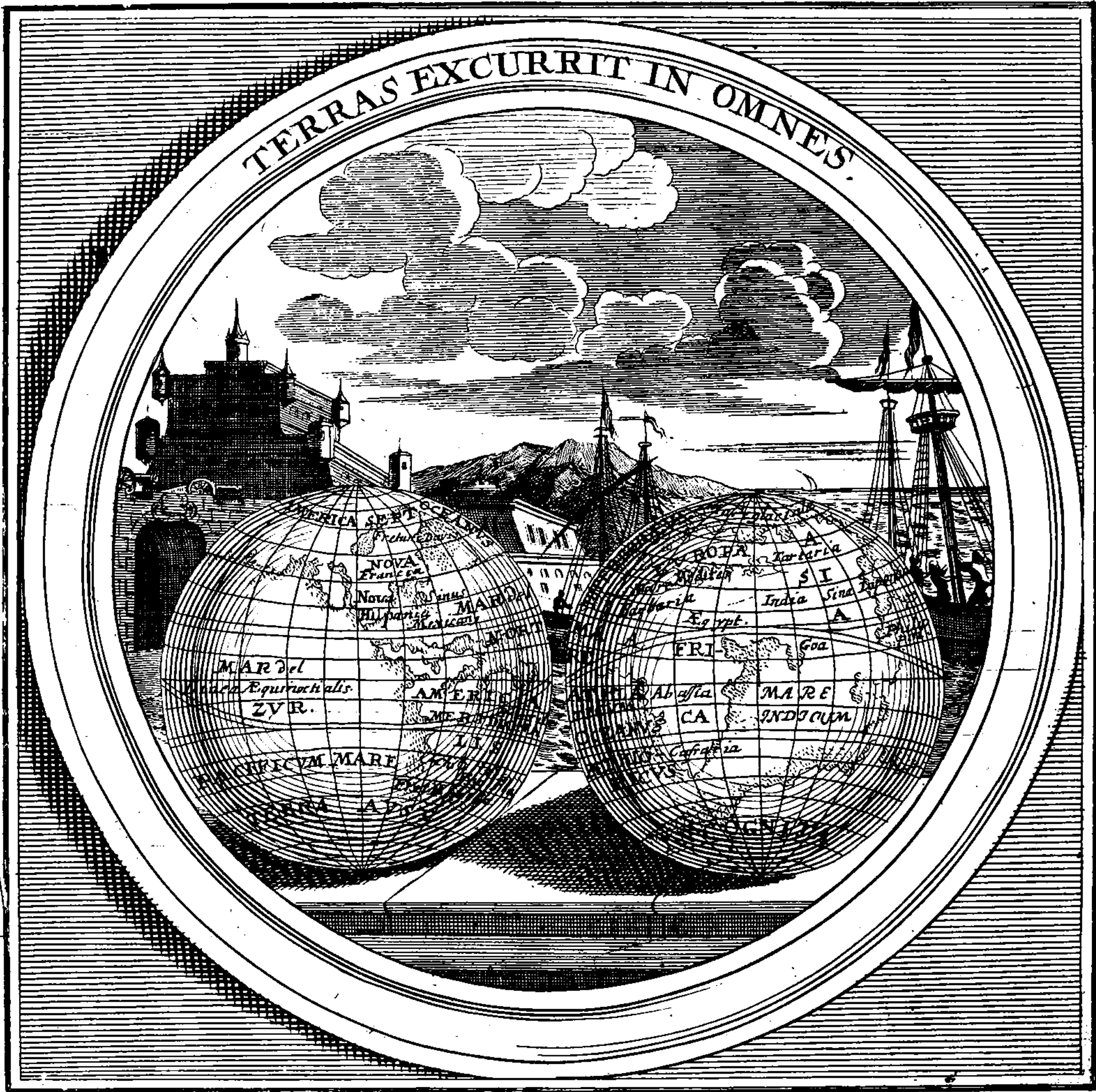
repagula disjiciuntur, quæ sensim aqua excavat, sibi que viam, qua dilatetur, aperit. Nonnunquam certâ divinæ providentiæ dispositione propter hominum scelera, aliasve causas fit, ut mare extra fines egressum in continentem effundatur.

CONCLUSIO POLITICA.

Correspondentia & communicatio Reipubl. utilis.

51.

N. 51.

Wolff Joseph. Kadortza del. Line.

Utut mons monti jungi non potest, nec dissitæ Insulæ conveniunt : Terra enim stat, suo in axe firmata : Ipsa tamen maria, quantumcunque disjuncta, non seipsa solum, sed & terras jungunt, sibi que communicant. Habent ostia sua, sinusque mutuos, quibus mare in mare influit, & quæ fuerunt longè, fiunt propè. Habent, quæ dorso portant, navigia, quibus Austro Boream jungunt, hominem ad hominem transferunt, negotiationes promovent, mores moribus conformant, arcana mentium communicant. Fluunt maria, & mutuo manant epistolæ. Illuuntur emporia, & florent commercia. Volant cursores, & aulæ confœderantur. Mobilia sunt maria, sed in hac mobilitate Rerumpublicarum consistit stabilitas. Velis remisque dum mutuo per ipsos undarum montes & arma, & merces, & ablegati conferuntur, regna uniuntur, sic unita non vincuntur. Naves & triremes pontes sunt marini, quibus regnum ad regnum, animus ad animum accedit. Mari potissimum suam stabilire fortunam, armorum & consiliorum cum exteris conjunctione suasit Carolus V. Rom. Imp. Quid namque tam est validum ac potens, quod amicorum copias & opes simul junctas, velut binas manus sociatas vincere, colligatas dissolve-

re

re possit. M...
 verop...
 mus, per...
 terrarum...
 emittit...
 generalio, & au...
 fœderibus vap...
 quæ nutrit...
 Quotid...
 incendiar...
 generalis, spoli...
 legum mores...
 non con...
 his sunt dig...
 regna jung...
 nutrit opem...
 quibus ubiq; rep...
 dividias, ut ali...
 cesset amicitia...
 belli indigentia...
 terere; imbelles...
 plura vident...
 deseruere: a...
 rum commo...
 subruet, d...
 ventis, neque Te...
 ercia fovetur;
 vido.

Non hic quæ
 que de ap...
 temper ead...
 Conclusio p...
 ita in occid...
 tem Solem ec...
 nat. Item Lu...
 nus semper pro...
 panis in P...
 ad si vero mar...
 non deberet...
 Neque dicat...
 mille orien...
 dem sint freq...
 quæ tur mot...
 quam fer...
 vestos & mar...
 Conclusio se...
 tur ab orient...
 tate. E...
 quæque sub...
 ita esse potest...
 vix refacit...
 etiam, ubi...
 quæ adum ce...
 & quæ concipit...
 videri, atque

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Get Smart

Over 2,000 years of
human knowledge in
797,885 volumes

Instant access
\$8.99/month

Continue

*Fair usage policy applies

ores sub zona torrida, ut testantur periti. P. Athanasius Kircherus in sua arte magnet. lib. 3. p. 3. c. 2. dat tertiam rationem, dum docet, hunc motum provenire à Sole absumente, & in vapores resolvente magnam Oceani partem, quæ sub Zona torrida jacet, qua absumpta reliquæ aquæ in subsidium veniunt partium laborantium, ad impediendum vacuum: Hæc tamen ratio non ita placet, quia creditu difficilè est, quod tanta aquarum copia continuo absumatur ab immenso Solis calore, & tamen mare non deficiat, neque minuatur.

Observe tamen, hunc motum ab ortu in occasum non ita intelligendum esse, quasi mare continuato semper fluxu rectà planè semita feratur ex ortu in oppositam continuo plagam: verùm subinde obliquo etiam tramite progredi, ac nonnihil deflectere, imò nonnunquam circulari fluxu morum continuare cogitur. Et talem nautæ in Adriatico mari experiuntur, sentiunt enim, mare illud ad littus quidem Dalmatiæ ab ortu versus occasum fluere; sed in Venetiarum sinu retorqueri, & ad littus Italiæ versus ortum recurrere, ideoque moveri quasi circulariter. Idem dicunt de Mediterraneo, quod juxta Europæ littora, versus Hispaniam in occasum defluit, in sinu tamen Hispaniæ deflectit secus Africæ littora versus ortum. Et hoc putat P. Rhodes, mirabili quadam DEI providentiâ fieri, nè mare ab ortu in fluens terram obrueret; ac si DEUS, qui mari terminos constituit, quos præterire non poterit, hoc quasi circulari motu indigeret, ut maris impetum cohiberet. Conimbricenses verò causam hujus circularis motus conjiciunt in occurrentium impedimentorum constitutionem, nam cum aquæ inter terras conclusæ, & in littora impingentes perpetuo tenore cieri nequeant ab ortu in occasum; consequens est, ut propè terras flexuoso itinere in gyrum volvantur, & circula rem motum imitentur.

Conclusio tertia. Secundus motus, qui in utroque etiam mari visitur, est, quo mare à septentrione ad Austium sive meridiem seu à Polis ad æquatorem defluit, ut docet Arist. l. 2. hujus operis & ex eo S. Thomas, Albertus Magnus, aliique communiter. Constat hoc experientia; in mari mediterraneo enim aquæ à palude Mæotide influunt in Pontum Euxinum, à Ponto in Ægeum, ab Ægeo in Siculum, usque ad fretum Herculeum. Eundem motum in Oceano notarunt Recentiores, ex quo provenit ut navigationes à septentrione ad meridiem e. g. ex partibus Daniæ & Hollandiæ in Hispaniam sint velociore, quam navigationes à meridie ad septentrionem e. g. ex partibus Hispaniæ in Hollandiam & Daniam. Ut reddatur verò ratio talis motus,

Norandum venit, aquas & omnes humores se librare. Librario porrò consistit in hoc, ut secundum supremam superficiem sint æque altæ, seu æque distantes à centro, ideò, si una pars superficiæ aquæ elevetur supra aliam, statim aqua descendit in partem depressiorem, & movetur motu librationis nec unquam partes aquæ quiescunt, donec librentur, ita ut omnes partes superficiæ æque distent à centro. Hoc prænotato

Triplex ratio afferri hujus motus potest. Primo, quia terra Borealis altior censetur esse australi, ideoque necessario ab ea aquas dilabi in cava & profundiora. Secundo, quia versus Septentrionem maximi mare subeunt fluvii, ut Mæotidem, Tanais, Pontum Euxinum Danubius. Tertio, quia Sol valde imminuit maria meridionalia per vehementissimum calorem extrahens ingentem vim vaporum circa Zonam torridam, ad septentrionem vero parum imminuit aquam propter caloris debilitatem, ergo ut aquæ librentur, & non nimis crescant in altitudine in maribus septentrionalibus, ubi multum augentur à fluminibus, parum minuentur à Sole, necesse est, ut defluant, versus meridiem, ut suppleant defectum aquarum, causatum in maribus meridionalibus ex elevatione vaporum.

Observe tamen hunc motum explicarum in locis valde latis, esse tardum, ut notat Arist. ac penè insensibilem, in angustiis vero esse valde velocem, & sensibilem. Rationem affert idem Philosophus, quia ut conservetur librario aquarum, necesse est, ut eodem tempore tantundem aquæ egrediatur ex mari angusto, quantum ex lato, alioquin in maribus angustiis aqua excresceret. Ut verò una hora tantum aquæ egrediatur per alveum centuplo majorem, quantum egreditur per alveum centuplo minorem, debet aqua centuplo velocius moveri in alveo centuplo minori; unde necesse est, ut aquæ dum defluunt per maria lata, moveantur tardissime & insensibiliter, cum vero diffuunt per maria angusta, moventur velociter, & sensibiliter.

Conclusio quarta. Tertius morus maris est ille, quem æstum usitata significatione appellamus. Motus hic marinus consistit in eo, quod mare jam ad littus accedat, mox iterum recedat. Non est autem toto mari æqualis, nam in quibusdam tractibus aut nullus aut perexiguus existit; sic Mæotis, Propontis, Euxinus, mare Caspium & Ægeum nullo sensibili æstu recipiuntur. Mediterraneum vero totum notabili caret æstu, præsertim in ora Gallica, Italica & Hispanica. In fine Adriatici tamen prope Venetias est notabilis intumescencia, in opposita vero parte Adriatici non respondet æstus æqualis. Mare Balthicum, cui se inter Daniam & Nortvegiam infundit Oceanus, nullum patitur æstum. In Oceano vero ad litto-

ra Angli. Flan
cium ostendit
obdormitibus
Infinita est
mensura Per
colony est ita
hinc inna circ
dum est cyr
Abundat. Ne
pibus mari ab
Conclusio q
Abundatione, ar
Læzigit. Jux
septies die q
sæ dictum est
his rotidem r
flexque allis ho
Colligitur hi
caum. Diem
intollente se Lu
tunc verò r
am intumesce
rit, quousque
cipit æstus, qui
dus mensura
lenilunis si
una distat à Sol
modus demom
eade incipiat d

C
Abdic

Iberi nati s
qui cupidit
Sijani & Ro
mont. Accep
tare animo, e
ta Romanus C
taque spolia r
ollum. Sic q
tan pondere n
tas exonerand
tas merces. L
vævetur anir
travat, aut i
de. Emicre
vanc poffe
Expedi aut
imelius vir
iana. Ha
care, & anir
ta Alexand
tibus. Se
dibus, in vi
mæcebat R
gæ per orbe
quæprem d
tae nati Pa

ra Angliæ, Flandriæ, Hollandiæ, Galliæ, Hispaniæ, Lusitaniæ, Africæ, quæ littora respiciunt occidentem, est maximus æstus, ita ut in littoribus Angliæ dicatur aqua exurgere per octoginta cubitos. In littoribus oppositis respicientibus orientem circa Mexicum & Cubam Insulam vix est sensibilis æstus & intumescencia. In Oceano pacifico æstus est ita vehemens, ut in Peruvia aqua progrediatur in continentem per duas leucas. In Oceano Indico fluxus est ita magnus, ut in littore Cambajæ, quæ est in faucibus Indi fluminis, mare binis horis triginta circiter leucas obtegit. Unde homines ea pernecitate sæpè undis obruuntur, & necesse est cymbali sonitu præmonere viciniam, ut veniente mari, quisque in tempore sibi consulat. Nec naves possent ibi commorari, nisi haberent lacunas ad eum usum defossas, in quibus mari abeunte consistunt.

Conclusio quinta. Non eodem ubique temporis spatio æstus perficitur. Patet hoc ab inductione, nam Garumnæ fauces in littore Aquitanico septenis horis subit Oceanus, quinque refugit. Juxta fluvium nigrum in Guinea mare quatuor horis affluit, octonis refluit. Euripus septies die quolibet fluit & refluit, licet hoc à nonnullis negetur. Ad Indi fluminis fauces, ut dictum est, in littore Cambajæ mare binis horis triginta circiter leucas accessu obtegit, & binis totidem recessu detegit. Aliis in locis communis regula est, quod mare sex horis fluat, sexque aliis horis refluat.

Colligitur hic, æstum hunc maris triplicem habere periodum, diurnam, mensuram & annuam. Diurnalis est, ut apparente Luna supra horizontem mare incipiat intumescere, & attollente se Luna etiam aqua attollatur, donec hæc perveniat ad meridianum cœli verticem; tunc verò totò ad horizontem occiduum descensu residet, ad quem cum pervenerit, iterum intumescit mare, quoadusque Luna punctum mediæ noctis attigerit, ibi enim detumescit, quousque sidus ad ortum se reduxerit. Deinde una fere hora singulis diebus tardius incipit æstus, quia Luna ab occasu in ortum integra penè hora singulis diebus retardatur. Periodus menstrua consistit in hoc, ut intumescencia non semper sit æqualis, sed in noviluniis, & pleniluniis sit maxima, deinde incipiat decrescere, ita ut in quadraturis, cum nimirum Luna distat à Sole per quartam partem cœli, sit minima intumescencia ac penè insensibilis. Periodus demum annua consistit in hoc, ut duobus æquinoctiis intumescencia sit maxima, deinde incipiat decrescere, ita ut in solstitiis sit minima.

CONCLUSIO POLITICA.

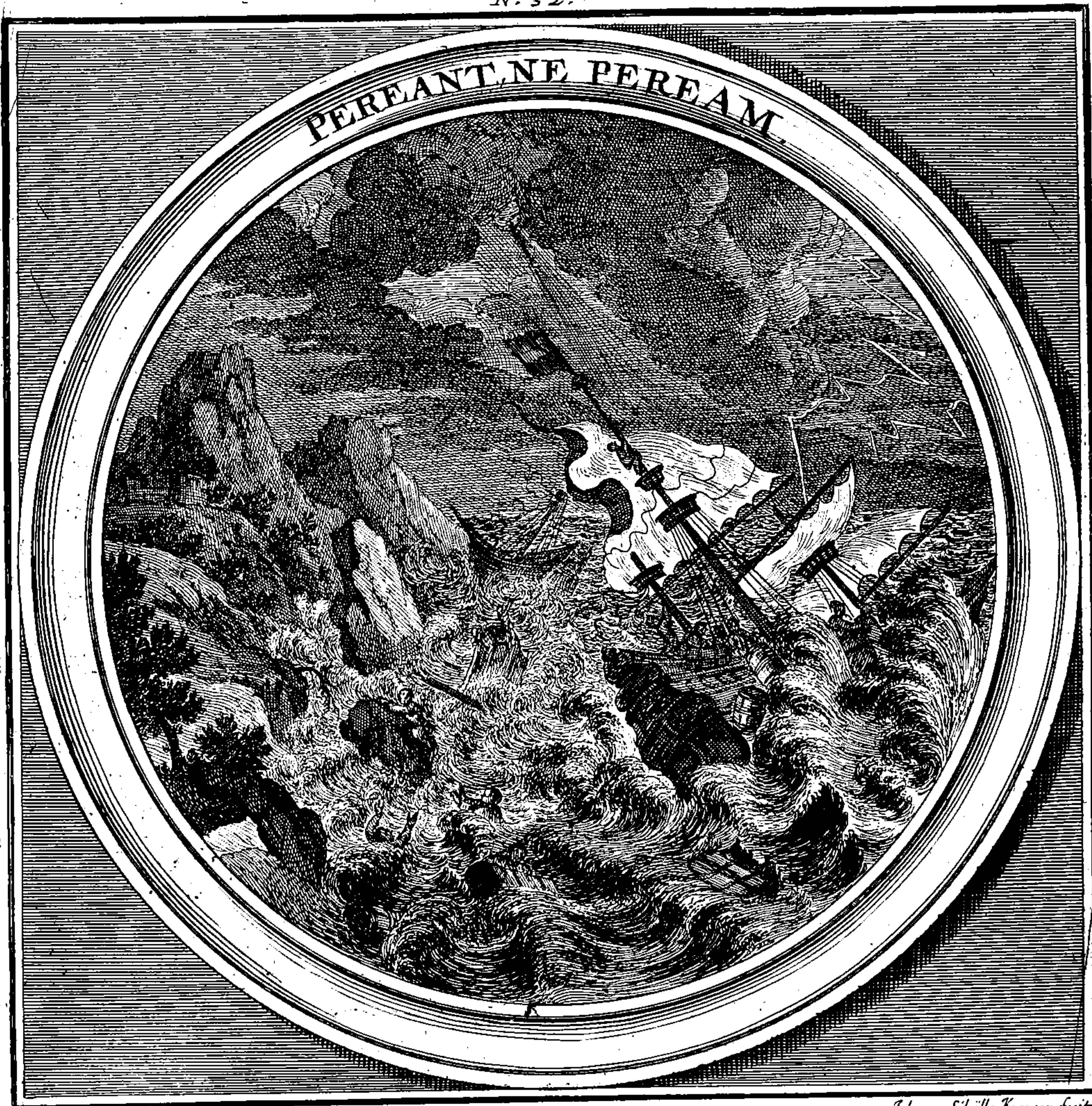
Abdicanda sunt bona, quæ animum perdunt.

Liberi nati sumus, & vincula amamus. Possidemus, & possidemur: nam servus est, qui cupiditatis suæ Dominus non est. Labem purpuræ asperferunt Persei & Galbæ, Sejani & Ruffini, Eutropii & Pertinaces; quia cum essent orbis Domini, cupiditati servierunt. Acceptare pecuniam, & violare justitiam: manus implere auro, & virtutem eliminare animo, est in seipso raptorem agere. Spolia qui suscipit, sibi est virtutis prædo. Aliter Romanus Dux Scipio: Carthaginem victor inventus, cuncta urbibus Italiæ, Africæ, Siciliaeque spolia reddidit, quæ olim Carthaginenses sustulere; nihil sibi servavit, ne ipse fiat spoliolum. Sic qui vitam amant, merces in mare ejiciunt, ne ipsi absorbeantur. Merca mercium pondere navigia, ne in ima descendant, aut in scopulos acta vectores maris rapinam faciant, exoneranda sunt; quo levius fluctus premant, ne opprimant. Vectores ne pereant, pereant merces: Divitias sic perdere, lucrum est. Amittuntur bona, ut servetur vita. Ut vita servetur animi, ne in scopulos & prærupta flagitiorum mergatur, perdatur, quod mentem gravat, aut famam nigrat. *Diogenes per medias Macedonum gazas nudus incessit calcatis regis opibus. Eminere visus est, infra quem omnia jacebant. Multo potentior, multo locupletior fuit, Seneca. lib. 3. omnia tunc possidente Alexandro. Plus enim erat, quod hic nollet accipere, quam quod ille posset dare beneficium.* Expedit aut perdere modica, aut parva elargiri; quam quod maximum est, amittere. c. 4. Nihil melius viro bono, virtute: nihil pretiosius viro justo, animo, nihil charius viro honesto, fama. Hæc ne perdas, pereant reliqua: minora hæc sunt illis. Turpe est, exuvias quaerere, & animum occidere. Infames sunt manubiæ, quæ spoliant virtute. Centum talenta Alexandri nomine Phocioni oblata sunt, quia solus Atheniensium probus videretur & optimus. Sed quia optimus erat, bona rejecit, ne cesset esse optimus; cum suscipiendo divitias, in vitia lapsus virtutem exuisset. Quo quis plus habet auri, minus habet virtutis, dicebat Rupellæ Marchio. Gloriabatur de Africana victoria tumidus Sylla, quia magnifica per orhem increbuit fama. At quidam honestioris ordinis eum arguit de infamia, quia quia majorem divitiis perdidit virtutem, accipiendo spolia. *Quonam modo vir bonus esse potes, lustr. qui cum nihil à Patre tibi relictum sit, tot ac tanta possideas?* Placeat proinde Adolphi Cæsaris familia- *Plus. in ris Sylla.*

risparcemia: *Præstat vir sine pecunia, quam pecunia sine viro. Animus est, qui divitias facit. Quomodo vir est, cui animus non est? animum perdit, qui munera accipit. Rectè Seneca neminem divitem censuit, licet pecunia opulentum, si virtutis egenus est. Quis enim*

52.

N. 52.

Wolffg. Jos. Kaddoriza del. Incij.

Johanna Sibylla Krause fecit.

aureum imbrem æstimat, ubi avaritiæ pruina virtutem decoquit? *Persuasum tibi sit, ajebat Pythagoras, te non posse esse possessorem rei, quam non intra mentem habes. Quæ perdere potes extra te sunt. Quæ mentem inficiunt, hæc te perdunt, hæc major ruina est. Virum ut serves, conare; hic in animo est. Malo virum absque pecunia, quam pecuniam absque viro. Vir sine pecunia probus esse potest; cum iniquis opibus non potest non esse malus. Dives autem si malus est, an tu eum opulentum dixeris, cum sit mentis egentissimus? si volueris te divitem facere, non est, quod augeas opes, sed minuas cupiditates. Mente egente nullus non est pauper. Divitiæ enim non à fortuna petendæ sunt, sed à seipso. Quantum quis valet animo, tantum stat bene. Qui totum poscit & obtinet orbem, si seipso caret, quid habet? at qui perdit, quæ extra se sunt, si se servat, cum aliud nihil habet, possidet omnia, quia animum servat, qui intra se continet omnia. Præ Callia Atheniensi gloriatus est Aristides, cum ille opibus fuerit amplissimus; quia hic seipso contentus, malletque perdere omnia, ne perdat se. Virtutes habuisse plurimas Crassum, Plutarhus est testis; modico perdidit omnes, quia parvo lucro nimium adhæsit. Qui omnia possidet, multum debet. Quantum? omnia. Quia fortunæ est obligatus. Qui se servat, cum perdidit omnia, perdidit nihil, quia tenet seipsum. Tu ne pereas vide; pereant cætera: sic perdere, lucrum est.*

*Themist.
apud Val.
Max.*

*Plut. in
Crasso.*

QUÆSTIO VI.

De causa reciproci æstus maris.

PRæmissis illis, quæ dicta sunt præcedente quæstione, omnibusque notissima sunt, sequitur, ut Inquiratur Ignotissima reciprocantis marini æstus causa, unde nimirum fiat perpe-

tuus

tus ille, æque ad
lophonon corat
indubis calia
am liden inter
sube. no satis ex
se peripem del
noq. et. p. a. E
marz miraculo e
licite crediderunt
arand esse credi de
viteribus inspire
ne. Saraceni, quos
flere, quod aveat
vicos sub mari an
nos rarefactores e
Cepernicanum ca
at tabulis innite
quod nec reciproc
sim, quod actine
er inde in omni
per similem. It
eo, tum in lacub
secundo, sentent
olor; sine quo ne
is navibus. Te
et affectu natural
Quare sic nostra
Conclusio pr
breiturque aspect
nalis viderur hab
luna, nec poter
igne præsent
prodire. Na
secundum lin
a. ascendente
ocelli vertice, in
gulis mare quatu
sum tanto illud
brethueret quod
horizonte; eff
radus servere inc
brem hæc fluxu
is, sic lunæ curv
duabus oppo
partis partibus, &
hæc Solem nunc
hæc alius sunt, &
adæ. ab inter
ignem diem h
re scit, & in e
dunium den
us momentis
Confirmatur
ziani & quæ
hæc scit; re
generatur est, a
dæziones se
cop. definitis
quæz conjun
natura, ut cac

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Know Your Bible

Forgotten Books'
Full Membership
provides unlimited
access to more than
28,000 volumes of
Christian literature for
\$8.99/month

**HOLY
BIBLE**

Continue

*Fair use policy applies

luna vero decreſcente ex defectu humoris detumefcunt, atque decreſcunt. Sic quoque obſervatum luna creſcente vel decreſcente medullas in oſſibus animalium, in ovis albumen, cæteraque id genus creſcere aut decreſcere.

Confirmatur ſecundo. Experimento factò à P. Kirchero. Hic pelvim aqua nitroſa repleta, & ſale communi mixta ſerena nocte radiis lunaribus expoſuit, quæ ſtatim fervere incepit, & tunc vel maxime, dum luna in plenilunio verſaretur. Idem experimentum cepit in lupi marini ſeu phocæ corio, quod lunæ radiis expoſitum pilos ad ejus incrementum erigebat, & ad decrementum demittebat. Cum ergo inter corpora humida primum locum teneat mare; neceſſe eſt quoque, lunam ipſi inter cætera dominari, & conſequenter mirum non eſſe, ſi cauſet in mari intumeſcentiam ac detumeſcentiam cooperante Sole.

Hiſ poſitis difficultas eſt explicare, qua virtute & quo pacto luna cauſet marinos æſtus; modum hunc, quod id luna efficiat, eſſe nobis prorsus incognitum, & incompertum fatetur P. Rhodes, nec habere quemque aliud, quod reponat, niſi exclamare cum Eccleſ. II. v. 4. mirabilia opera altiffimi ſolius, & glorioſa, & abſconſa, & invita opera illius. Quid tamen alii dicant, & quæ opinio tenenda breviter per ſequentes Concluſiones expediam. Unde ſit

Concluſio ſecunda. Luna non cauſat fluxum & refluxum per calorem & lumen. Probatur, quia dum eſt in puncto mediæ noctis, tunc cauſat magnam intumeſcentiam, & tamen aquam neque calefacit, neque illuminat. Secundo, quia in interlunio, quo tempore luna ſuo lumine deſtituitur; & quando in alio eſt hemiſphærio, quin nobis colluceat, aut calefaciat, non ceſſant apud nos maximi æſtus, ergo

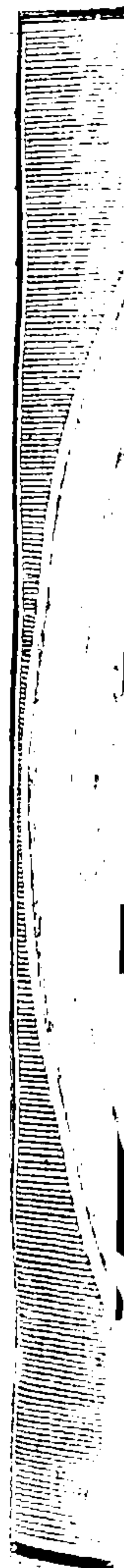
Concluſio tertia. Luna neque marinos æſtus cauſat per motum ſuum vel tumorem quendam, quatenus mare ab ipſa luna ſuſpeditur: aut per impulſum mari impreſſum. Ratio primi eſt, quia ſi maris æſtus ſequeretur ad motum lunæ, ſolum moveretur mare ab oriente in occidentem, nullaque daretur ratio, cur aqua ab occidente in orientem reverteretur per refluxum contra impetum, & delationem motus lunæ. Ratio ſecundi eſt, tum quia nautæ ſub torrida navigantes hoc animadverterent; tum quia non eodem tempore in utroque hemiſphærio æſtus fieret; tum denique, quia majores deberent eſſe æſtus ſub zõna rorrida, quam verſus Septentrionem, quod tamen falſum eſt. Ratio tertiæ eſt, quia quando luna eſt in hemiſphærio, vel in horizonte oppoſito, non poteſt in aliis tamen impetum imprimere, in quibus tamen ſunt tales æſtus; tum etiam quia ſaris explicari non poteſt, quomodo aquis imprimat hujusmodi impulſum, quando mare refluit.

Concluſio quarta. Luna cauſat intumeſcentiam maris per qualitatem & influentiam occultam, cujuſ propagatio non impeditur à craſſitie ac denſitate terræ. Primo enim luna quadam ſua qualitate, & vi occulta influit & alterat humores in corporibus animalium, & in homines lunaticos influit, ergo etiam ſic influet & alterabit in mari ſpiritus ſulphureos & ſalnitraies, qui ſunt veluti maris humores per ordinem ad lunam, talesque æſtus, prout hic cauſabit: Secundo probatur etiam, quod propagatio talis occultæ influentiæ non impediatur à craſſitie terræ; nam cum luna eſt in puncto mediæ noctis, influentiæ lunares proveniunt ad mare, etiam ſi mediet tota craſſities terræ. Quod verò propagatio aliquarum influentiarum & qualitatum non impediatur à denſitate ullius corporis probatur, nam podagrici, & plures alii ægroti ſentiunt effectus punctorum lunarium, e. g. quadraturarum etiam lunam manente ſub horizonte. Sicut enim dantur quædam corpora etiam valde denſa, quæ non impediunt transmissionem lucis, cujuſmodi eſt cryſtallus, & hæc vocamus diaphana, alia verò corpora impediunt transmissionem lucis, quæ vocamus opaca cujuſmodi ſunt lapides, terra &c. ita poſſunt dari corpora, quæ licet lucem non transmittant, atque adeo ſunt opaca, transmittant tamen influentias, ita ut reſpectu illarum poſſint proportionaliter vocari diaphana, ſed de hoc plura in quæſtione ſequenti.

Concluſio quinta. Luna hac ſua qualitate, & occulta influentia non cauſat maris fluxum & refluxum rarefaciendo & condenſando illius aquas, ſed alterando illarum ſpiritus, ita ut alteratis fiat maris accessus ad littus, illis verò ſedatis fiat reſceſſus. Ratio primi eſt, quia ſi luna ita cauſaret æſtus, aqua fieret calidior, verum hoc multo magis efficeret Sol, quam luna, & conſequenter à Sole duntaxat cauſaretur æſtus. Deinde hujusmodi rarefactio ſine dubio ſentiretur, videreturque in navigiis, quæ attenuatâ aquâ maris per fluxum mergerentur magis, & rursus condenſata per effluxum emergerent; quod tamen nullibi obſervatur. Accedit, quod hinc ſequeretur, aquam minus gravitare in maris accessu, utpote rarefacta, quam in reſceſſu, utpote condenſata, quod rursus contra experientiam eſt, ut oſtendant Fromondus & Galilæus. Ratio ſecundi eſt, quia, ut docet Ariſt. I. 3. de generatione animal. cap. ult. mare repletum eſt ſpiribus ſulphureis, & ſalnitralibus quaſi humoribus, ergo illis alteratis per hanc qualitatem occultam & quaſi magneticam lunæ fiunt æſtus, ſicut alteratis humoribus fit febris in ægrotis.

Concluſio ſe
quatur, ex ar
pervincam com
humiditate det
ſtat de meſcentia
meſt proportion
ſeſt probable eſt
ſeſt ordine ad ar
Luna decreſcente
tammodo exſige
per hoc, quod aq
& exſigant tale
canda, pro cujuſ

C
Politicus

Non ſibi ſe
Nanguſta
ut in infe
ſeſt vult, ſa
meſt danda
Reſtam vides
tomonat, ex q

Conclusio sexta. Non improbabile etiam est, intumescantiam & detumescantiam aquarum fieri ex attractione & resorptione humiditatis extraneae ex fundo maris & ex aere per virtutem communicantem aquae à Luna & Sole mediante illa occulta influentia, ita ut hanc humiditatem debilitata actione attractiva Lunae fundus maris atque aer rursus absorbeat, & fiat detumescantia. Ratio est, quia Luna causat intumescantiam ac detumescantiam in mari modò proportionali, ac eandem causat in aliis corporibus humidis v. g. plantis & animalibus; sed probabile est, quod intumescantiam causet in illis per hoc, quod suis influentiis roborat illa in ordine ad attrahendam extraneam humiditatem; detumescantiam verò per hoc, quod Luna decrecente debilitetur eorum virtus attractiva; ideoque ambiens resorbeat, ac quodammodo exsugant humiditatem jam attractam; ergo etiam causat intumescantiam in mari per hoc, quod aqua destituetur robore à Luna accepto, ita ut fundus maris, & aer absorbeat, & exsugant talem humiditatem. Prior tamen sententia verisimilior esse videtur & ideo tenenda, pro cuius tamen meliori adhuc intelligentia sit

CONCLUSIO POLITICA.

Politicus quæ à subditis haurit, in eorum bonum convertat.

N. 53.

Wolff: Jos. Kadriza del. Cuvè.

Non sibi solum vivit, qui publicus est. Miser, qui in suam solius utilitatem natus est. Angustæ est sphaeræ, qui propriis solum parietinis lucet. Præsunt firmamento sidera, ut in inferiora influant. Stat in apice Politicus, ut in subditos sit intentus. Ille ex subjectis vivit, subjecti ex illo. Lunari sphaeræ benè adscribitur: *Attracta refundit*; quas enim maris undas attrahit, eodem alveo refundit, ut perpetuo fluxu & refluxu oceanus agatur. Et Balænam vides, pleno hiatu aquas haurientem; non sic eas servat, ut non in idem gremium revomat, ex quo hausit. Quid aliud Politicus agat? Plutarchi verba cape: *Ministri sunt ad curam ac salutem*

Plutarch.
de doct.
Princip.

ac salutem hominum, ut bona, quæ Deus illis largitur, partim distribuant, partim seruent. A subditis velut ovibus lanam habent: qua se tegant; vicissim illos protegant. Sic ab illis lac hauriant, ut non exhauriant; verum mutuo lactent & nutriant. Crediderim cordi humano eum bene comparati, qui præest. Ut enim cor princeps membrorum est, sic princeps cor est subditorum. Ita verò ex membris ac venis sanguinis rivos attrahit, ut simul fons sit ac oceanus, ex quo fideli reflexu in venas ac membra refundatur. Memoratu dignus antiquitatis mos Reges ad fontes & arbores coronandi. Non enim bene regit, qui non continuo beneficiorum imbre irrigat, velut fons, quas ex terra hausit, in terram aquas refundit: neque utilis est Reipublicæ vir publicus, qui non arboris ad instar se ex terræ succo nutrientis, fructuum alimenta rependit. Non dono, sed mutuo data sunt, quæ à subditis offeruntur, ut referantur à Rege in subditos. Velut vendens & emens se habent, exsolvit iste, quod illi solverunt. Socrates & Alcibiades dando & reddendo colluserunt; iste quod misit, ille remisit; ut & unum nomen benefici non deesset, & alterum titulus gratitudinis ornaret. Correlativa sunt Dominus & servus; iste pendit obsequium ferendo tributum, ille respiciens tributum refert subsidium. Subditi scintillæ sunt & faculæ colligendo flammulas, & in Dominum conferendo. Focus & fons luminis Dominus est flammam & lucem in subditos refundendo. Procurator & tutor populi est, qui præest, concredita sunt illi subditorum bona, ut his sceneretur. In ipsum confluunt populi facultates, ac velut in maris sinum glomerantur, ut divisim alveis in singulis canalibus fluant. Non tam illi proprium est congregare, quam erogare. Opes in eum subditi conferunt, ut opem ferat. Hujus ærarium vectigal est subditorum. Quod montes sunt, hoc celsæ mentes habent; supra alios exaltantur; ut in subjectas valles pluviarum divitias profundant. Secretis cistis otiosa delitescunt peculia, quæ singillatim sunt, collata sunt in Domini ærarium, non ut in arcam, sed ut in dispensationem. Non enim est Dominus, sed custos bonorum, depositum est, quod est datum, non donatum. Binus ei natura oculos dedit, unum quo se; alterum, quo subditos respiciat. Promus sit, non condus: non enim condere, sed collocare debet, ut prompte expromat, quæ fidei illius sunt deposita. Sementis autem ea est, quam illi populus concredidit; non ut mortua domi jaceat; sed ut in Reipublicæ messem suo tempore jaciatur. E mari suas fluvius accipit divitias, non sibi servans, sed in arva refundens: rigat, ut erigat. Nec se totum effundit, neque se sibi totum servat; justa mensura partita communicat. Sibi sinum reservat, brachia exerit. Cedro & adamante digna Alexandri M. vox: *Nefas est, ut Dispensator publicus in delectationes suas, suorumve converteret id, quod Provinciales dedissent.* Oeconomum age, & Tutorem, tuis sunt alii concrediti, quos sub sceptro numeras. Qualis Severus fuit Cæsarum laudatissimus, *publicis opibus idem, parce usus, ut civitatem Romanam longe ditissimam, rebusque omnibus refertam reliquerit.* Ut ad Austriacos accedam, Maximilianum I. Cæsaarem habere; Medium tenendum quam sapientissime judicavit, dicere solitus: *Tene mensuram, & respice finem.* Sic collige, ut & tibi necessaria serves, & in alios eioges; nec te miserum facias elargiendo, nec alios exhaurias colligendo.

Lamprid.
Idem.

QUÆSTIO VII.

Satisfit variis adhuc quæsitis circa æstum maris.

Quæres I. Quomodo fiat hic æstus maris? Resp. supposita veritate Conclusionis quintæ præcedentis Quæstionis nascitur sequenti modo: Exoritur Luna, & suo motu per hanc suam qualitatem occultam, & quasi magneticam incipit movere spiritus maris, & hi secum suam aquam erigunt, ita ut accedente Lunâ ad nostrum Meridianum, accedat ista magna unda, eaque in circulum extenditur, sicut projecto lapillo in medio stagno, videmus undam circularem generari, atque ita dicimus fieri accessum maris ad littus; recedente autem Luna recidit etiam ista magna unda, & tunc dicimus fieri maris recessum. Patet hoc, quia in mari, vel in fluvio videmus erigi undam & moveri, non quod aqua fluat, sed quod pars post partem extollatur, & iterum deprimatur, dumque elata concidit, alia paulatim surgit, unde quod in undâ videmus fieri, boc in magno æstu concedere licet.

Nec obstat, quod Luna fluviales spiritus non æque moveat & concitet, Luna enim non ita habet Sympathiam cum aliis aquis, sicut habet cum aqua marina. Et vero quemadmodum magnes non impellit rem quamlibet, sed ferrum duntaxat, aut magnetem alium, ita nec aquæ fluviales, & palustres vulgò motum à Luna recipiunt, defectu dispositionis idoneæ. Non enim in lacubus, paludibus & fluminibus prout in mari, existunt spiritus sulphurei & salnitrales cum crassitie, mixtura ac temperamento accommodato alterationi per influentias Lunæ.

Quæres secundò. Quomodo Luna possit in nostro hemisphærio causare marinos æstus, quando est in horizonte in meridiano opposito. Respondeo, jam in præcedente Quæstione ostensum esse, Lunam sua vii tute magnetica facile terræ globum penetrare ac permeare. Quod confirmari adhuc potest aliquot instantiis; primo, quemadmodum magnes qualitatem suam

attra-

attrahit
non est
Secundum
venit
magnæ
sele
Luna
de
re
noct
que
ad
in
Quæres
in
re
am
& flux
in
& con
am
ad
exc
ad
mix
et
redd
Ex
multip
vel
rum
qualit
hum
Quæres
regio
ac
aur
cipiant
adum
com
bit
cum
nam
antis
de
Luna
in
magis
plen
temp
vires

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Get Smart

Over 2,000 years of
human knowledge in
797,885 volumes

Instant access
\$8.99/month

Continue

*Fair usage policy applies

Neronem intende, in Hannibalem conjice: factus iste voluptatibus monstrum, ille cupiditate animo motus. Per aures in animum sirenum illecebræ descenderunt. Eliminandi sunt è limine aurium effrænes voces, ne animos faciant effrontes; ut per cuniculos in urbem ingreditur hostis, aut per missitios ignes in favillas obiit Troja: sic per aurium meatus amoris flammæ serpunt ad cordis arcem, quæ ipse animus depascitur. Integer non est animus, si tabe infectus est auditus: triumphat scelus in cordis præsidio, si tympanista limen aurium tenet Cupido. *Difficilem habere oportet aurem ad crimina.* Seneca. Verborum cœnum & opus obscœnum non nisi organo differunt, hoc illis pedisequum agit. In auribus, qui verecundiam exiit, frontem in animo haud gerit. Secutum stat cordis castellum, ubi modestia aurium excubias agit. Candida mens, ubi verecundiæ vexillum est autibus pendulum. Cæcus Cupido est, utinam & surdus neque Xerxem læsisset, neque Alexandrum prostravisset. Prostituta domus est, ubi ostia patent: neque pretium pudoris retinet arca cordis, cui deficit custodia auris. Nullus esset spurcus, omnes forent spurinæ, si occlusæ manerent aurium januæ. Levis propudiosi verbi halitus tempestates animi ciet: subrepens per aurem aura obscœnior pestem pudicitiaë machinatur. Deditionem animi cogita, aurium Tympanum si pulsat Cupido. Monstra ingrediuntur, chimææ vexilla figunt: quid enim aliud voluptas, quam monstrum & chimæra? nam partim fœmina, partim vipera est. *Aut Ishacus fias, aut Palinurus eris.* *Senec. in proverb.*

QUÆSTIO VII.

De effectibus Maris & causa finali motus ejus, ac de diluviis & exundationibus.

Conclusio prima. Nausea, quæ navigantibus contingit, non tam oritur ex exhalationibus ascendentibus è fundo muris, quam ex motu irregulari maris & interna humorum concussione. Ratio primi est, quia sedens in littore, vel scopulo non patitur nauseam, licet ad ipsum perveniant exhalationes: secundo, similem nauseam sentiunt multi etiam ex motu currus, aliisque motibus. Ratio secundi, nam illa agitatione, dum movetur etiam ventriculus, cibus & humores regurgitant ad os ventriculi, ac nauseam & vomitum provocant; ideo quò magis est irregularis agitatio, eò major est regurgitatio & nausea. Sicut verò aqua in cyatho, cum movetur regulariter, parùm regurgitat, sed cum cyathus quassatur irregulariter, aqua valde regurgitat, sic contingit in casu nostro. Præferim vero biliosi humores commoti os ventriculi exasperantes nauseam creant. Hanc tamen jejuni facilius patiuntur, stomachus enim quo inanior, tantò plus agitatione obnoxius est, quemadmodum amphora plena minus agitur, quam semiplena. Porro, quòd non omnes sentiant nauseam, oritur ex diversa affectione stomachi, ac ventriculi.

Huic effectui annumerati possunt sequentes; primò: in mari edaciores fiunt navigantes propter spirituum marinorum calorem & siccitatem. Secundo contra morsum rabidi canis fertur præsens remedium esse aqua marina, sicut & ad purganda corpora, bilem & sanguinem. Tertio, habet vim segregandi, quatenus res naufragas, & cadavera eructat ad littus; sive hoc faciat per vim quandam expultricem; sive per vim continuæ agitationis, per quam naufraga ad littus deducat, ibique destituat; eò quòd majori impetu in littus unda appellat, quam redeat. Quarto: reperiuntur in quibusdam maribus integræ sylvæ coralinaë, ut refert Kircherus Mund. subt. l. 2. c. 14. se à Mercatore quodam Arabe intellexisse, sæpè tantam fruticum coralinorum copiam condensitam, ut non tantùm urinatoribus, sed & piscibus aditum negent; audivisse porro à piscatoribus una cum stirpibus subinde extracta fuisse conchilia, lateres, saxa, ossa, tabulas ligneas, ferramenta, omnia coralina, quæ in iis excreverunt, conferta; quin & Delphinum, ex cujus duro corio planta coralina excrevisset, extractum aliquando fuisse.

Quinto ut in obscuris memorum recessibus, animalia sylvestria humanà formâ prædita reperiuntur, ut sunt Fauni, Satyri, Centauri aliæque similia monstra. Ità Oceanus sua marina habet animalia terrestribus similia, ut sunt Tritones, Nereides, Sirenes, de quibus consule Schott. in Phys. cur. lib. 3. & 4. monstra vero hujusmodi frequentiora dicuntur observari in mari Indico propè Insulas Philippinas, certis tamen temporibus per annum. Sextò de spongiis quibusdam Norvagici maris littorum, etiam admiratione quid dignum refert P. Fournier in Geogr. Orb. not. lib. 2. c. 5. eas nativis fibris frequenter saxi ibidem adhærere, ac sensus apparentiam in iisdem observari. Ubi enim avulsorem sentiunt, compertum est, eas se se contrahere, ac cum difficultate abstrahi, avulsas vero etiam in petris veluti ciuoris quoddam vestigium relinquere.

Conclusio 2. Jugis maris agitatio ob multiplicem finem à Deo ordinata est. Primo enim motus hic putrefactionem impedit, quia putrefactio fit ab externo calore, quem alia atque alia aëris mutatio per motum inducta avertit, quòd experimento discunt ii, qui versus Solem progre-

grediuntur, siquidem minus calent, quam qui incidentem radium immoti excipiunt, nisi forte tam vehementi nisu ferantur, ut membrorum agitatio præponderet, majoremque vim obtineat ad calefaciendum (est enim motus causa caloris) quam ad refrigerandum habet alteratio recentis, frigidique aëris, quo ambitur corpus. Secundo, agitatio hæc est aquarum purgatio. Ut enim Seneca l. 3. Natur. quæst. c. 26. ait, in aquis, quibus cursus est, non possunt vitia consistere, quæ sua vi defert & deportat. Ideòq; mare, cadavera, stramenta; & similia ex intimo trahit; nec solum tempestate & fluctu turbidum, sed tranquillum quoq; placidumque purgari consuevit; videlicet ne pellucidum elementum, quo undique aquarum ductu fæces confluunt, nimium sordeat. Plinius lib. 2. c. 98. ait, omnia maria purgari plenilunio, quædam statis diebus, intellige potissimum; etenim maria quovis anni tempore, tum alia, tum superfuitantia corpora in littus exspuunt. Hinc quidam dixerunt, mare esse animanti simile, sicut enim animantia spiritum accipiunt, & retrahunt, multosque hoc modo fuliginosos halitus ejiciunt, ita quoque mare semper in se & ex se recurrens, multas putridas materias & foetidos halitus ejicit. Tertio accedit & alius finis hujus motus, quod Deus res multas in profundo mari latitantes, humano usui tamen salutes per maris recessum quasi ultro objiciat hominibus, ut in sinu Codano succinum, conchas & margaritas. Quarto demum æstus marinus perutilis est navigationi, ut experimento liquet, cum naves ad subeundum portum accessu maris promoveantur, ejusdemque recessu in altum evehi consuecant.

Conclusio tertia. Diluvium universale, quale fuit Noeticum, naturaliter accidere non potest. Ratio est, quod in mari & aëre non sit tantum aquæ, ut possint tegere etiam summos montes. Nec etiam congruebat, ut naturæ auctor Deus, sic causas physicas componeret, ut universi ordinem per se invertere, & rotam terram, quam homini incolendam dedit, obruere aliquando possent. Ideoque Deus sublunaris mundi diurnitati consulens, eum contrariis calido & frigido; sicco & humido attemperavit, ut unumquodq; alterius sibi adversarii licentiam cohiberet.

Quæres: quo se abdiderit immensa illa aquarum vis, quæ diluvii tempore supra editissimorum montium cacumina quindecim cubitos excrevit. Respondeo, credibile esse partim se in subterraneos specus conglobasse, partim in vapores & aërem abiisse efficaciori divinæ virtutis concursu.

Conclusio quarta. Diluvia particularia, seu unius loci ac provinciæ naturaliter possunt accidere & quidem hac de causa, quod vapores, qui deberent multis in locis dispergi à ventis vel aliis causis congregentur in unum locum, & ibi resolvantur in pluvias magnas, & diurnas, quæ provinciam inundent. Cæterum tamen si diluvia & inundationes nimis magnæ sunt, ea ex intimis terræ visceribus, atque ab iis aquis, quæ ubertim per scaturigines fontium ac fluminum effunduntur, ortum trahere, mihi valde probabile videtur. Unde ad hanc uberrimam effusionem proliciendam, ingentes plerumque in mari commotiones, ventorum turbines, æstus & tempestates insolentes plurimum afferre, atque semper ferè præcedere solent; dum enim aquas marinas violento impetu in subterraneos meatus protrudunt, atque ita nimium opplentur, rursus tandem conceptas aquas per abditas Scaturigines effundere, & inundationes fluminum producere debent.

Quæres: quænam diluviorum & inundationum signa sint prognostica? Resp. primum est, arefcentia & siccitas humidorum corporum insueta, significatur enim vapores humidos elevatos esse & continuò elevari, donec abscedente calore condensentur, & in pluvias transeant. Secundum est, si accedat etiam fontium & fluminum exsiccatio & deperditio, vel ipsius etiam maris vel ex parte, aut ex toto notabilis diminutio; declaravit enim Aristoteles, maria nova fieri ex reliquis magnorum diluviorum, arefcere verò per regenerationem novorum diluviorum. Tertium, si in æstate appareant frequenter jacula, trabes, dolia & cometa, iique majores. Ita post ingentem cometam visum anno exeunte 1680. ineunte 1681. usq; ad 5. Februarii; subsecuta deinde anno sequenti 1682. in Januario maxima inundatio variis in Regionibus Europæis. Quartum, si è cælo, vel terra insolitæ percipiuntur voces & murmura insueta, veluti mugitus boum, quæ vaporum copiosius ascendentium & elevatorum signa sunt. Quintum novorum insuetorum animalium, quæ alias in sylvis aut terris, aut in aquis degere solent, turmatim egredientium, & victum quærentium insolita apparitio. Denique solent tempestates, turbines, & spiritus procellarum in mari, inundationes & diluvia præcedere, fit enim ex his vehementibus commotionibus, ut subterranea Hydrophylacia tanta aquarum repleantur abundantia, ut è terræ visceribus in flumina intumescencia erumpant.

Et hæc nobis circa constitutionem maris dicenda esse visa sunt, in cujus magna parte tutius fuerit ad occultas naturæ causas confugere & comunem Philosophorum ignorantiam fateri, exclamando cum Ecclesiastico: mirabilia opera Altissimi, gloriosa & absconsa.

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Know Your Bible

Forgotten Books' Full Membership provides unlimited access to more than 28,000 volumes of Christian literature for \$8.99/month

**HOLY
BIBLE**

Continue

*Fair use policy applies

non terreatur ferreus animus, loricâ pectus induat, contra torrentem eat. Tandem bona causa triumphat. Innatat altissimis fluctibus arca, procella procellam auget, ipsa montium cacumina diluvio involvuntur, universo hominum grege maris faucibus absorpto: Illæsa supernatat arca, altum mare dum sulcat, exaltatur. *Surgit, surgentibus undis.* Si pleno diluvio tuas hostis terras innundet, animo non diffluas: justitia belli stabis inconcussus. Sinistri casus in altum te periculum conjiciant, exercitus partem diripiant, reipubl. navi exterminium minentur: mentem erige, vultum serena, lucratus es causam, quia tenes jura bellandi: *infirmi ingenii*

Egesip. l. 4. est, teste Egelippo, summe rei diffidere aliquo lapsu: cum exiguis momentis inclinentur omnia, quæ in bello geruntur. Sæpè totius Africæ Mauri contra Ferdinandum tertium Castelli Regem transfretarunt, at Decumanos hos fluctus victor fregit, amplissimumque Principatum Alphonso decimo Filio suo, à mari mediterraneo usque ad Oceanum reliquit. Ut alter Alexander tam

Rodericus gloriosus in præliis, ut cum nullo hoste congressus, cujus non victor. Nullam urbem obsiderit, quam non expugnarit: nullam gentem oppugnarit, quam non debellaverit. Uno hoc *Palentinus* Marte campum ingressus, ut nunquam, nisi justis ex causis cuiquam bellum indixerit; illud *par. 3. c. 39.*

Augusti Octavii semper commemorans jactantis esse animi, & levissimi, ardore triumphandi, ob lauream, folia infructuosa, per incertos eventus civium securitatem præcipitare. Solidatur arbor, & laureas auget, quam frequens ventus incurfat, si modo radicem non in sabulo

fixit. Perficitur ad carpendas victoriæ palmas frequenter in arenam provocatus Martialis vir, si super justitiæ basim vexilla bellica castraque firmarit. Talis Fabius Dictator (Romanæ fæcunditiæ Parens loquitur) inclytæ memoriæ Dux, adversus Hannibalem tot annis decertans, animo semper invicto, infracto, hilari, tametsi summis angustiis constitutus. Justa belli causa hilaritatem vultui, & læta trophæa parturiit. Ipse & Hannibal talis, à diversis sinistrisque

Liv. l. 10. casibus, quibus varie conflictatus, & expeditionibus in Romanos, Tarentinos, Allobroges, & Hispanos, non dejectus; quia super belli æquitate fundatus. Extra patriam ne migrem: Ferdinandus II. optimus Cæsar prudentissimorum crisin, ardorem belli exprobrantium, hac una devicit machina: justam habeo belli causam. Natabat in fluctibus navis Reip. minitabatur naufragium, surgebat tanto magis surgentibus undis.

DISSERTATIO IX.

De fontibus & fluminibus, ac reliquis aqueis Meteoris.

E Mari egressi fontium, fluminumque originem ac naturam in præsentis Dissertatione inquiremus. Perennem die, nocteque cursum his statuit DEUS volens in re fluxissima æternæ vitæ imaginem, ut loquitur apud Eusebium Constantinus Magnus, mortalibus objicere. Cæterum quam perspicuis patent oculis fontes & flumina, tam recondita eorum origo est, ut ingens hac in re Authorum sit dissensio, & hac ipsa de causa difficile in tanto sententiarum discrimine veritatem discernere. Ne tamen refugiamus difficultatem: Sit

QUÆSTIO I.

De quidditate fontium & fluminum, eorumque differentis & origine.

Conclusio prima. Fons est aqua è terræ superficie jugiter exsiliens. Flumen aqua est copiosior perenniter alveo defluens. Amnis est flumen, quod aliquid circuit. Rivus aqua est tenuior, è fonte in alveum effusa, & jugiter decurrens. Torrens est fluvius subitis imbribus concitatus, qui siccitatibus exarescit. Fons igitur à fluvio differt, quia ut hic per alveum non fluit, vel si fluit, admodum tenuis est, si vero est major, non differt à fluvio. Cæterum fontes & flumina constant aqua, ut materia, & eruptione è vena subterranea, ut forma.

Difficultas major est circa fontium & fluviorum originem: qua in re improbabilis est Frømondi opinio, qui docebat, esse abyssum quandam, veluti jecur hujus magni animalis mundi; & ex ea omnes omnium fontium & fluviorum aquas exire. Contra enim est primo, quod talis abyssus sine fundamento ullo adstruatur, nisi nomine abyssi intelligi velit mare, de quo loquitur Scriptura, nomenclaturâ hujus vocis usâ loco maris juxta illud Psalm. 35. *Judicia tua abyssus multa.* Contra est secundo, quia difficilius non est, fontes & fluvios exire à mari, quam ex abyssu hac, si daretur; ergo hoc potius dicendum foret. Rejècta igitur hac sententia sit

Con-

Conclu-
sio
I
Fons
est
aqua
è
terræ
superficie
jugiter
exsiliens.
Flumen
aqua
est
copiosior
perenniter
alveo
defluens.
Amnis
est
flumen,
quod
aliquid
circuit.
Rivus
aqua
est
tenuior,
è
fonte
in
alveum
effusa,
&
jugiter
decurrens.
Torrens
est
fluvius
subitis
imbribus
concitatus,
qui
siccitatibus
exarescit.
Fons
igitur
à
fluvio
differt,
quia
ut
hic
per
alveum
non
fluit,
vel
si
fluit,
admodum
tenuis
est,
si
vero
est
major,
non
differt
à
fluvio.
Cæterum
fontes
&
flumina
constant
aqua,
ut
materia,
&
eruptione
è
vena
subterranea,
ut
forma.

Conclusio secunda. Flumina minora, uti & plurimi fontes, oriuntur ex aquis pluvialibus. Ratio est, quia montes, utpote qui habent maximam superficiem, ex pluviis ac nivibus ebibunt per aperturas & rimulas multum aquæ, quibus terra madescit spongiæ instar; si ergo talis aqua calore interno terræ elevetur in vaporem, & à concameratione montium vapores refrigerati revertantur in aquam, poterunt oriri flumina minora, & fontes etiam perennes, eò quod nunquam consumatur materia vaporum, antequam à novis pluviis & nivibus nova materia subministretur. Secundo: Aquæ pluvix & nivales delabuntur per rimulas & meatus inter saxa, & ubi deinde aditum inveniunt, erumpunt. Hinc est, quod multi sint fontes circa montium latera, quæ hyeme fluunt magis, quam æstate, & si tempestas sit valde sicca, deficiunt omnino. Eodem pacto fiunt sæpè lacus in summis montibus, dum aquæ ex pluviis & nivibus confluunt in aliquem locum concavum, cujus fundus sit ex argilla vel bitumine, atque adeo contineat aquam. Denique non tot visuntur flumina & fontes, ubi rari sunt imbres, ut in Æthiopiæ solitudinibus, & interiore Africa, aliisque in locis, quæ Solis ardore torrentur; contra vero Germania, Gallia & Italia rivis & fluminibus scatent, quia humido irrorantur cælo. Huc referri potest illud, quod scribit doctissimus Gassendus de incremento Nili tam admirabili, nempe illius causam non aliam esse, quàm pluvias, quæ à medio circiter Junio ad Septembrem usque, vigent in Æthiopia. Unde non omnino etiam improbabilis est eorum opinio, qui dicunt esse in terra cavitates & alveos quosdam, quibus imbres excipiantur, atque dimanare ex illis fontes quidam & flumina minora.

Conclusio tertia. Majora tamen flumina, obelioresque fontes & scaturigines ex pluviarum effusione duntaxat nasci non possunt. Ratio est 1. quia nulla ferè pluvia tam magna est, ut terram ultra decem pedes in altitudinem madefaciat; sed superior terræ pars magna ex parte terræ humorem ebibit, & utpote imum per torrentes effundit in fluvios. 2. Plurimi è durissimis saxis erumpunt fontes, qui collecti ex imbribus esse non possunt, cum aquam solida saxa non bibant. 3. Quia in locis admodum siccis putei per ducentum aut trecentum pedum spatia in altum effossi, inveniunt aquarum obesas venas in ea profunditate, ad quam pluvialis humor non pervenit, ut paulò ante dictum. Denique, ut bene observat Aristoteles, videtur impossibile esse, tantam, tamque ingentem quotidie & continenter fluentis aquæ copiam ex imbribus duntaxat generati.

Conclusio quarta. Non improbable est, aliquos fontes etiam perennes, uti & minora flumina, oriri ex aere vaporibus in aquam converſis, intra sinus terræ ob frigiditatem nempe istius loci addensatis, quæ deinde aqua in unum aliquem lacum capaciorem & subterraneum specum fertur, tam diu in eodem commorans, donec accessione continente majore facta loco aliquo opportuno erumpat, ita docet Aristoteles 1. met. 3. Ratio est 1. quia multæ subterraneæ dantur cryptæ, in quibus aer & vapores in aquam converti possunt, quando possunt aliqui fontes ex iis continuo scaturire. Et confirmatur à pati: sic videmus aërem ad vitreas fenestras condensari, & tandem in guttulas aquæ resolvi, ita ut hinc non rarò in terram defluat, ergo idem fieri poterit in specubus subterraneis, qui alembici distillatorii naturam habent. 2. Probatur Conclusio ex ipsa aeris naturâ, qui cum sit calidus & humidus amisso calore humiditatis symbolo convenit cum aqua, & ita facilè in eam mutatur. 3. Absurdum etiam est, ut inquit, non ex eadem causa in terra oriri posse aquam, ex qua super terram & in aère oritur. 4. demum, quod plerumque ex montibus conspiciantur, egredi fontes & flumina, ergo signum est intra sinus illorum, dari aquarum generationem ex vaporibus collectis. Unde aliqui non inepte montes contendunt, ut paulò ante annotavimus, esse instar alembici, ubi vapores à subterraneis ignibus suppositis in altum elevati, refrigerantur, tam ab interna forma aquæ, quam à naturali frigore saxorum.

Conclusio quinta. De omnibus tamen fontibus & fluminibus majoribus dici non potest, ea ex aère & vapore in aquam solutis gigni. Ratio est, quia tanta multitudo aquarum in fontes & fluvios abit, ut vix sufficere illi posset maxima pars aeris, præsertim cum aer parum in se aquæ & terræ convertat. Hinc ad parvam aquæ quantitatem procreandam multo plures aeris partes sunt necessariae. 2. In quibusdam regionibus ardore Solis perustis, ubi perexigua est vaporum copia, flumina, fontesque exoriuntur. 3. Quidam fluvii amplissimi sunt, v. g. fluvius Maragnonius, quem ajunt exonerate se in mare per ostium 70. leucas patens. Nili fluvii vastitas constat ex magnitudine ostiorum ejus, quæ sunt septem aut novem, vel ut ait *Guilielmus Tyrius*, quatuor tantum, sed ita grandia, ut videantur esse maria, teste *Seneca*, atque adeo totius ferè mundi aër, & vapor ad eorum generationem insufficientes esse videatur. Unde sit.

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Get Smart

Over 2,000 years of
human knowledge in
797,885 volumes

Instant access
\$8.99/month

Continue

*Fair usage policy applies

- Aristot. l. 1.* sanguinis syllabum numerare nihil: *Nobiles ii demum videntur esse, in quibus majorum virtus inest.*
- Polit. s. c. 1.* Quod natura negavit, imitando assequere: & quem rudi e linea ortum traxisti, colores nobilium adapta, ex eorum factis te pinge. Quæ laus fatuorum ignium, quod serenissimam Solis majestatem patrem habeant, quando ipsi tenues sunt scintillæ inter tenebras evanidæ? Gloriosius magis lucem e tenebris eruere: quam luce ortum seipsum turpibus tenebris sepe-
- Stob. serm. lire.* Neque frumentum optimum judicandum, dicebat Socrates, quod in pulcherrimo agro natum est, sed quod commode nutrit: neque vir bonus, qui genere clarus, sed qui moribus egregiis fuerit. Sæpe ex hortorum florilegio spinæ & urticæ pullulant: at ad aratrum & stivam educati Abdolonimi & Bambæ sceptro rotando se aptant. Iste ad Regnum Hispaniæ moderandum assumptus, sua virtute Mauros Hispaniæ littora cum ducentis navibus ingressos fudit, classemque succendit. Ille ex suburbani horti cultura ab Alexandro Magno Sydoniis præfectus Rex, tum justus, tum sapientis Principis nomen tenuit: dicente causam suæ promotionis Alexandro: *Ne quis forte existimet, me non virtuti, sed generi regnum tribuisse.* E Terra, ignobili matre, florum
- Q. Curt. l. 4.* regina prodit rosa, originis vilitatem pulchritudine domestica compensans. Quod in principio modicum est, in fine fit perquam magnum. Degeneres si columba es natus, tu marte proprio ad Solem evola. Ut non omnes matre aquila natæ Solem ferunt, sed multæ rupibus allisæ degeneris naturæ pænas luunt: Ità multi natalium caractere ignobiles aquilam rexerunt, supra cæterorum vertices, imperio insignes. S. P. Q. R. Cajum Marium genere ignobilem belli Imperatorem contra Jugurtham elegit, adversariis reponentem: *Contemnunt novitatem meam, ego illorum ignaviam.* Mibi fortuna, aliis probra objectantur. *Quamquam ego naturam unam & communem omnium existimo esse, sed fortissimum quemque generosissimum.* Stagnantes lacunæ Olympo depluo, aut maris eluvio natæ confluxerunt in valles. Num ideo gloriosæ sunt, cum turpi marcescentes otio, natalium celsitudinem putredine commaculant? obscurus qui natus est, in lucem si proprio volatu emergat, Solis filius est. Aureus sis, licet plumbeis parentibus natus. Carolus Cæsar Parisienses scholas ingressus, pauperes studio insignes dignitatibus ornavit, nobilibus desidiis rejectis. Sigismundus Imp. à Magnatibus reprehensus, ob seuri generis pullos, ob virtutem & litteras quod elevet: *Quidni amem eos, reposuit, quos natura cæteris antecellere voluit?* Non tu parentibus & patriæ probro es, si, cum illi mali fuerint & ignobiles, tu bonus sis. Dedecus est patris, patriæque, qui sola gloriatur sanguinis claritate, ipse factis obscurus. Agrippam ignobilem Augustus æstimavit, quia virtutibus nobilem.
- Richt. l. 2.* Tull. Hostilium Romanus populus e tugurio evexit ad Thronum, quia meritis bonum. Sic nihil non parvum fieri potest magnum. Romanum Imperium, quod fundit in omnes imperium, *Claudian. primig. dedit cunabula juris, dispersit cum Sole manus: Quos natales numerat? Finibus exiguis, parvâq; à sede profecta.* Claudianus.

QUÆSTIO II.

De observationibus hydrognomicis fontium, eorumque venis & scaturigine.

EGimus de ortu fontium; nunc quædam circa eorum indica, venas & scaturigines explicabimus. Primam praxim detegendi saturiginem sequentem ponit, Vitruvius lib. 8. Architect. c. 1. antequam Sol exoriatur, procumbatur in dentes iis in locis, quibus vena inquiritur; & in terra mento collocato & fulto prospiciantur eæ regiones; sic enim non errabit excelsius vilus, quam oporteat, cum erit immotum mentum; sed ad libratam altitudinem in regionibus certa finitione designabit. Tunc in quibus locis videbuntur humores se concripantes, & in aërem surgentes, ibi itaque fodiatur, non enim in sicco loco hoc signum potest fieri. Ita ille. Ubi notandum, quod tenuissimus hic fumus speciem quasi columnæ referens, quanta fuerit altitudine ad summum porrectus, tantum aquæ in imo lateat.

Aliæ ab eodem præscriptæ praxes hæ recensentur: cum de aliquo loco dubium oritur, num in eo vena lateat, præscribit, fossam erui latitudine trium pedum, pelvimque aut Scaphium oleo prius inunctum, inversumque ibidem recondi, & arundinibus, palea, fimo & terra operiri; si postero die in eo guttæ aquæ apparent, signum est latentis aquæ. Item si in eadem fossa collocetur vas figulinum crudum, aut cretaceum necdum coctum, quod humidum apparebit; vellusque si ibidem collocatum apparuerit postero die madidum, ità ut humor exprimi possit. Tertio, si lucerna oleo plena, & accensa in eadem fossa frondibus cooperta ponatur, postera vero luce comperiat extincta, nullo olei & vel elychni defectu. Quartò demum si ignis accendatur, & terra adusta nebulosum expiret halitum; latentis aquæ indicium erit.

Præte

Præter enim
um herbarum & a
primi Orogoboc
Terra, quibus dicitur
aquatis, carna les
nra alluram sicut
Secundo.
don animalculis
no observetur.
Tertio. C
reperitur. C
hicertas, stabit
occurrit solum m
Quarto dem
mefur præfens.
quamvis non
leum non emat
Hucreiortis
quirami ex ali
refundunt in a
tæ, unde melius
bas ejus fronde
fente novo aquei
inet. Quam o
sole vero vergent
terior vapores
colloca, ut una
vapore ascenden
dit.

Me

Profunda abri
dultra, & alie
dispartio invol
debantur, Con
reborum, quam
Nate, bellanti
reum Duce dig
mandus II. Rom
saexperit, na
hui Sprensis co
pi revolante.
At vero de ra
d, dicitur in anim
hominis erat.
ordinatoria vie
liberatur anim
um inclinatu
m, hac arte
bus patent.
ahabes, non e
quid epistolis ab
man pandisti.
tiam hostis co
d'ipsum everoim
nosque hæc
tholis servamus

Præter enumerata à Vitruvio indicium labentis aquæ etiam esse potest, primò si virentium herbarum & arborum copia locum vestiat. Quo argumento exstat epistola Theodorici primi Ostrogothorum Regis apud Cassiodorum var. lib. 3. c. 53. ex qua isthæc verba excerpta: *Terris, quibus dulcis humor non longe subest, ubertas quorundam germinum semper aridet, ut est juncus aquasilis, canna levis, rubus validus, salix lenta, populus virens, & reliqua arborum genera, qua tamen ultra naturam suam felici proceritate luxuriant.*

Secundo. Ubi evagantium ranarum agmen terram obsidet. Imo Plinius etiam ex iisdem animalculis latentem aquam deprehendere docet, si rana super ventrem & pectus diu jacens observetur.

Tertio. Colligi ex terræ qualitate & natura; in argillosa nempe dulcis; in tophe frigida reperitur. Glarea incertas, sed boni odoris aquas spondet; sabulum ex arena carbunculosa certas, stabiles & salubres pollicetur; rubea vero saxa, optimas. Ubi vero cretaceum occurrit solum miscellâ corruptum, ibi nec copia, nec boni saporis aqua speranda.

Quarto demum, ubi in scaturigine lutum subcœruleum invenitur: ipsa scaturigo illic dicitur præsens. Nam experientia compertum, nullam scaturiginem sine tali luto reperiri. Et quamvis nonnullæ ex durissimis saxis profluant, si tamen profundius in eas inquiratur, tale lutum non emanabit, ut docet Becherus.

Huc refert potest, quod de virga fontis scrutatrice Kircherus exponit in mund. subterr. p. 2. qui rami ex alno recisi inclinatione se aquam reperisse testatur: cujus inclinationis causam alii refundunt in actionem in distans, alii in virtutem magneticam aquæ latentis, at minus fundatè, unde melius hujus ratio assignatur exhalatio aquæ per radices arboris hausta, & per omnes ejus frondes diffusa, unde fit, ut eadem etiam in relecto ramo maneat, atque hinc accedente novo aquei vaporis augmento virga prægravetur, & ex ea, quæ gravata est, parte se inclinet. Quam ob causam manè solum ad aquas inflectitur, nempe dum vapores ascendunt, Sole vero vergente ad meridiem non incurvatur, non ex alio capite, quàm quia calor vehementior vapores absumpsit. Confirmationem hujus desume ex balance æquilibrata, quam ita colloca, ut una ejus scutella ollæ aqua calidâ ferventi immineat, altera stet libera, ocyus illa à vapore ascendente prægravata inclinabitur, nec nisi vapore consumpto ad æquilibrium redibit.

CONCLUSIO POLITICA. Muneribus hostis consilia expiscanda.

Profunda abyssus hostilis est animus, non nisi lyncea indagine iimandus. Tegir de industria, & aliorum oculis subtrahit occultos mentis cuniculos. Stratagema militare est, consilio involvere consilia; perdita sunt, quæ prodita. Romana Senatûs consulta tacita dicebantur, Consiliarios belli Tacitorum de gente esse oportet. *Diligentius tuenda sunt deposita verborum, quam pecuniarum.* Numen Petis dabatur, silentii nomen quod habebat: sub Demon. Maite, bellantium Numine, qui profitetur, sciattacere, vel cum Pompejo invicto Romanorum Duce digitus ad lucernam cremandus, quam arcanum alienæ auri revelandum. Fer. *Panorm.* dinandus II. Rom. Imp. quæ in deliberationem veniebant, non nisi à singulis sejunctim consilia expetiit, nam pluribus tacenda committere, est palàm facere. Prædicanda sanè Consilii *Ferd.* storii Spisensis constitutio: *In Senatu gesta, dicta, judicata, aeterno silentio reguntur, nihil injussu Cæ. Ord. p. 1. tit. 13. §.*

At vero de ratione bellandi est, hostis consilia, machinationesque rescire. *Grandis cautio is. est, adversarii animum cognovisse: etenim hostem prius sensisse, superasse est.* Anthemii Imperatoris *Anthem.* hic sensus erat. Qui scies, quod hostis ciet? Nosti, abditos fontium recessus ac scaturigi- *apud Ba-* nes divinatoria virga tentari. Inclinat se? fontem prodidit. Inclinata revelat. Quid ma- *ron tom. 6.* gis lucratur animos, quam lucrum? *Pecunie enim cuncta sunt difficultates pervia.* Si donasti, a- *annal.* nimum inclinasti. Aurea clavis peculium est, hac fera oris referatur. Eme Consiliarii a- *Apul. l. 9.* nimum, hac arte arcana cognosces. Scrutinia mille pessulis occlusa, aureis argenteisque *Scriban in* clavibus patent. Fortissima machina pecunia est, hac machinas hostium penetrabis. Autho- *Polit. l. 1.* rem habes, non defuisse Regem, qui supra quadraginta aureorum millia in eum congestit, *c. 126.* qui ab epistolis alterius erat, quo consilium Domini aperiret. Aures & linguam emisti, si cru- *Liv. l. 32.* menam pandisti. Benignior Solis radius flores è terræ sinu prolicet; quæ in cordis sinu sepul- *ta latent hostis consilia, affulgente auro rescies.* Regula belli est, quam Livius tradit: *Tuum & hostium exercitum, locorum situm, naturam recognosce.* Hæc scire, vincere est. At num per te, tuosque hæc semper penetrabis? Ab hostili documento scientiam habe. Scrinium aperi, & hostis scrutinium tibi pandetur. Difficulus eum vinci, dixit Vegetius, qui de suis & adver-

farit viribus, ac copiis, locorum situ & ingenio potest judicare. Hic Fridericus ille Barba-
rossa excellit:

57.

N. 57.

W. J. Kadoriza del.

*Ardua sollicito lustrabat mœnia gressu,
Spectabat muros, spectabat robora valli,
Quæq; locum vasto cingebant aggere fossas,
Quæq; viam captis facilem fortuna parare,
Tuta videbatur, curâ studioq; sagaci
Acri ter intendens, oculis & mente notabat.*

Virgil. l. 8.
in proem.

Surgant contra te hostiles exercitus, machinentur ferreos imbres: tu aureis armis ob-
via, inimicas insidias prævola scientiâ excipe: validius, certiusque vincunt argentæ, quam
ferreæ hastæ, magni Macedonis est monitum. Auream sementem sparge, ut messem feras
victoriam contra hostem, ejus arcana consilia invertendo. Nihil in Imperatore belli lau-
dabilius, quam hostis sui deliberationes prænoscere. Ingenii aciem hic totam intendisse vi-
detur Julius Cæsarum Parens (& vel maxime Ariovistus sensit) hostis intentum indagare, at
non sine numine pecunia. Explora, quid adversarius concluderit, arcanis decretis intende:

Tacit. l. 15. muneribus tibi viam pandes; nam: *Pramio cuncta sunt pervia.*
amal.

QUÆSTIO III.

*Satisfit variis adhuc aliis quæsitis de fontium &
fluminum affectionibus.*

Quæres 1. Unde oriatur diversitas saporum, & medica virtus variorum fontium? Re-
spondeo, quod primo oriri possit ex eo, quod terra, ex qua elevantur vapores, sit
mine-

mineralis, ac pro-
dilatantur ex
potest ex eo, quod
res virtutes; h
res aut & ar
res aureas & a
patria Catanz
res a fluvio, &

Quæres fecit
res pariter pro
res colore maris
res locis Danub
res India est nig
res indis est, Ty
res, dum bibunt
res maculo fam
res croceo aquar
res, cujus aqua in
res. In Provin
res innoxie pec
res deditus, man
res.

Quæres terr
res spondeo affir
res enim variis
res licet. Qu
res vis pondus
res pro Catanz
res Plinium h
res sunt, sicut P
res crescentis aqu
res, ut in Elbo
res, ut Crater T
res, qui id h
res increment
res dam contrari
res, quales die
res macaulescunt
res in sextam abrit
res crescent ad me
res stes fontes h
res quibus diebus
res, namque p
res eximo eger
res civitate Sc
res decreta
res lacus & r
res pitares & r
res adena dille
res in Stria
res ab oppido c
res adeoque p
res ænicus p
res Quæres qu
res & adm
res tam rig
res illam, in
res adeant. I
res ratione fr
res ratione r

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Know Your Bible

Forgotten Books' Full Membership provides unlimited access to more than 28,000 volumes of Christian literature for \$8.99/month

HOLY BIBLE

Continue

*Fair use policy applies

varietate. Aqua fontium quorundam apud Ligures, & in Paphlagonia, & in agro Caleno vini more inebriat. Fons alius in Arania Arcadiæ parte tantum vini tædium ingerit, ut qui ejus aquam bibunt, nec odorem vini ferre queant, cui similem vim obtinent aquæ Clitorii lacus in Arcadia. De quo ita cecinit Ovid 15. Metamorph.

Clitorio quicumque sitim de fonte levare

Vina fugit, gaudetq; meris abstemius undis.

In Bœotia juxta flumen Orchomenon duo sunt fontes; quorum alter, quem Lethen vocant, oblivionem affert, alter memoriam. Est & in Cea insula fons hebetes reddens sensus; in Æthiopia alius insaniam inducens. Quorundam fontium aquæ enecant, ut aqua stygis in Arcadia, cujus veneno nulla materia præter mulæ, vel ut alii tradunt, equi ungula, non peroditur. In Sicilia fontes esse dicuntur, vocati *Gleon* & *Gelon*, quorum ille à fletu, quem in bibentibus efficit; hic à risu, quod potantes in eum dissolvat, nominatur. In Salenio Achajæ fluvio amores deponi volunt. In Hiberniæ provincia Cannochia fons est, qui bibentes efficit canos, cui prope scaturit alius, qui canos commutat in nigros. In montibus *Cignien* provinciæ *Honan* in spelunca quadam lacus reperitur, cujus aqua aspersi depilantur & calvescunt. Denique in Bonica Insula non procul ab Hispaniola, in vertice montis fons scaturit, juventutem, ut dicunt, restituens.

Quæres quinto: Cur fontes aliqui in hyeme pauciores effundant aquas, quam in æstate? Respondeo causam haud improbabilem esse, quod hyeme origo, unde oriuntur, magis turbida fiat & lutosa, ob idque crassiorem devehat aquam, quæ non facillè terram penetrare potest; æstate vero, quod minus sit turbida, faciliusque intra glaream, terræque ac saxorum meatus procurrat. Ex harum aquarum genere plerumque videntur esse puteales non adeo profundæ & quæ effossâ terrâ inveniuntur.

Quæres sexto: Cur putei hyeme calidiores sint, quam æstate? Respondeo, hoc fieri ob frigus terræ superficiem obsidens, hinc gelu constricta, exhalationes calidas, quæ à subterraneis ignibus excitantur, emittere impotens, eos gremio conclusas servat, quæ deinde aquam tepesciunt.

CONCLUSIO POLITICA. Amicos & Clientes conserva.

Vento cirius mutantur hominum favores: Quid mirum? Favonii sunt. Sæpè sub Hesperum factus est Vatinius, qui sub Phosphoro Pylades fuit, aut Ephestion. Amicitia hominum fragiles sunt, sunt enim vincula mortalium: moriuntur momento. Proteos agimus, formas subito mutamus: quem levavimus heri, hodie deprimimus. Cadit improvise, qui inopinato surrexit. Non mirare: Carnis brachio elatus, stetit fictili pede. Ut nunquam lunaris sphaera eodem, quo prius orbe micat: ita, qui prius pleno vultu amicus aut Patronus arrisit, facillè supercilium contrahit. Firmi nihil habet mortalium amicitia, verumtumnum indies induit. Omnium locò prodeat Magnus orbis Domitor Alexander: Calisthenem æstimavit, Calisthenem amavit, Calisthenem promovit, Calisthenem favoribus cumulavit, Calisthenem supra omnes extulit, Calisthenem (ô fortunæ volubilis rotam) depreffit, occidit. Vel nodum Gordium præ amicitia vinculo hos inter solvendum credidisses; momento inimicus est factus, qui fuit amicus. Ita nihil tam est arctum, quod non rumpitur: & quod catena videbatur, frangitur amicitia filum. Quos animorum unio agglutinat, & clientela copulat, facilis aura in partes scindit. Ut labor & requies alternant; ut dimidio Imperio noctes diebus succedunt: sic raro continuatur meridies favorum; & quem serenum dedit amici oculus oriens, vespere obnubilat. Facilis umbra diem succidit. Vitrei sunt affectus hominum, quid citius frangitur? Patronorum alæ aleæ sunt, secundo dum ludunt oculo, mox nullo illudunt, dum nulla cadit amicitia. Qui totus, & omnia Neronis erat, Magister Seneca, factus est nullus, esse desit, è sinu repente cecidit, gratia venis disruptis, dum venis scissis filum vitæ fuit disruptum.

Consilium audi, Politicum agere vis? conserva monitum Philosophicum: *Ama, non tanquam osurus, sed tanquam amatorus perpetuo.* Aut non erige Clientem, si deserere vis: aut amare si incipis, non cessa amare. *Non est amicus hic, qui semper non amat.* Turpe est viro, sibi non constare: si per te stat Clientes aut amicus, noli tibi ipsi esse inconstans. Te ipso excidis, si qui tibi carè charissimus stetit, tua fragilitate rursus cadit. Fortunæ globo tua ope collocatum sustenta, turpis vertigo est, eum deprimere, qui in capite stetit. Ut ut fluidum

elemen-

elementum est aqua
stinet. Nimirum p
prestiti, facillè liqua
58.

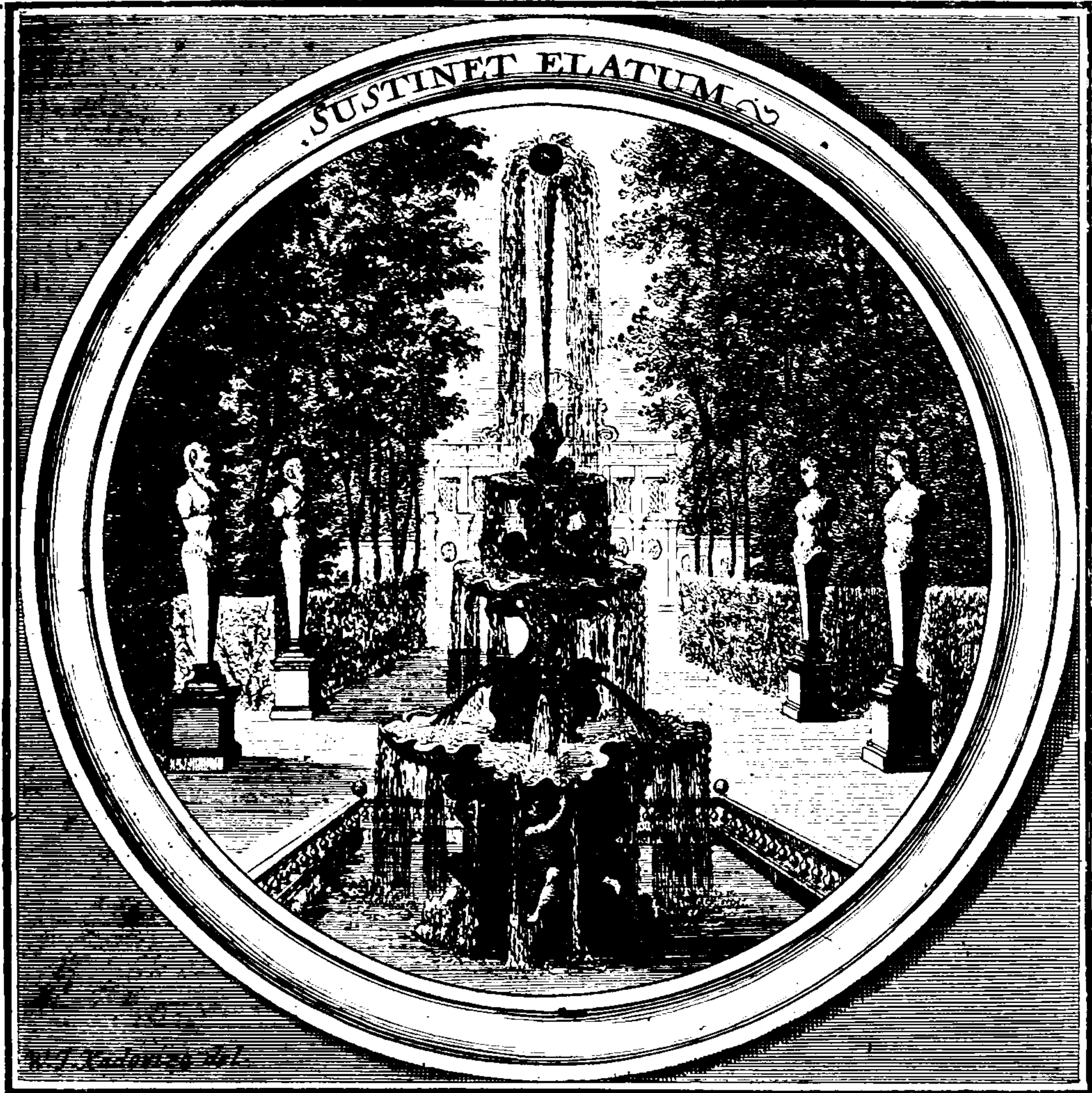
volus jacet. D
gas, quam origas
in cogita, an tibi
bus insiste, una
on, constantia p
te rejicere, ut
villumere, turp
alium temporis
tie, et contracte
qui mora: cauti
ha die explorat
errare, dicebat
dium Politic
ho ne cito parat

De
Conclusio prim
ad loca de
Hinc ut iter

elementum est aqua, vides tamen, quem sinu suo excepit globum, atque levavit, gremio sustinet. Nimum peccote diffusis, & hydropicis ageris paroxysmis, si quem hodie cordi impressisti, facili litura excludis. Tuam prodis inconstantiam, si, qui semel stetit, tua levitate

58.

N. 58.

excussus jacet. Debilis sis, sustentando si non sis, qui fuisti erigendo. Id potius age, prius eligas, quam erigas; antequam diligas, deligas. *Fam probatos amicos ama, non amatos proba. Diu cogita, an tibi in amicitiam aliquis recipiendus sit; cum placuerit tibi toto pectore admite.* Binis *Sen. ep. 3.* basis insiste, uno pede ingredi, altero immobilis persevera. Prudentiâ amicitiam inchoa, constantiâ prosequere. Ut non expedit *cuius dextram porrigere*, ita virtutis non est facile rejicere, ut sic *pudeat elegisse.* Delectos dilectos habeas; veteres probatos mutare, non vos assumere, turpis est libellus repudii. Mutare foeminarum est, Lunaticus genius; secundum temporis motum moveri, & mox odisse, quod amaveris. *Tarde contrahenda sunt amicitiae, at contracta perpetuo conservantur.* Lydio lapide aurum probatur: non est amicus absque temporis mora: cautionem adhibe priusquam eligas. Nam ut *Zeuxis lente pingebat, quod diu duraret: ita diu explorandus amicus, qui sit perpetuus futurus.* Inimicitias mortales, amicitias immortales esse oportere, dicebat Livius. *Loelius vero: ad extremam vitae diem amicitias permanere debere.* Hoc sit studium Politici, Alberti II. Cæsaris mutuatum ex Solone proverbium, tritum habere: *Amicos ne citò para, quos autem paras, ne repudia. Amicos ne temere asciveris, ascitos ne leviter rejeceris.* *Cic.*

QUÆSTIO IV.

De magis peculiaribus fluminum affectionibus.

Conclusio prima. Omnis aqua & humor qualiscunque libere fluens tendit naturaliter ad loca decliviora. Ratio est, quia loca decliviora centro gravium propinquiora sunt. Hinc ut stet aqua vel fluat, loci situs & aquæ positio facit; in devexo enim fluir, in plano conti-

Caleno
t, ut qui e
lironilacta

Lethen vo-
ens sensus;
qua stygis in-
a, non per-
u, quem in
lenio Acha-
qui bibentes
abus Cig. &
ur & calve-
ons icaturis,

min astate;
, magis tur-
netrare po-
ac saxorum
es non adeo

, hoc fieri ob
re à subtera-
re deinde a

Sæpe sub He-
a. Amicitia
nto. Prote-
s. Cadit in-
stili pede. U-
tu amicus ac
micitia, ver-
der: Calisthe-
oribus cura
otam) depre-
n credidisse
nd non rump-
no aggluciat
nt; ut dicitur
quem sereno
Vitrei sunt:
lum ludant:
ronis erat. M-
disruptis, d-

n: Ami, &
i deferere v-
at. Turpe
constans. F-
tunæ globos-
t. Utur fluit-
elem-

Solon apud
Diog.
Laert.

continetur, & stagnat, & si aliquando in contrariam partem ventis propellitur, cogitur tunc, non fluit. Unde fluvii omnes in plano declivi fluunt, nisi enim alveus declivis foret, non esset major ratio, cur aqua in hanc potius, quam illam partem diffunderet: ut igitur aqua fluat, requiritur semper aliquam declivitatem spatii, sive, ut scholæ loquuntur, terminus à quo necessario altior esse debet, quam terminus *ad quem*.

Deduces hinc primo. Ut fiat motus physicus ac sensibilis aquarum ab uno loco ad alterum, pro ratione spatii etiam certa requiritur declivitas saltem sufficiens, ut motus ille perficiatur. Ita si aqua stagnans fieri debeat fluens, vel si fieri debeat aquæ ductus in spatio unius miliaris; ita debet hic disponi, ut saltem quatuor uncias, quarum duodecim exæquant pedem, sit inferior, ac centro terræ vicinior *terminus ad quem*, quam *terminus à quo*. Sic & in altero miliari subducendæ sunt ex libellatione quatuor uncia.

Deduces secundo. Aquam fluentem, ut experientiâ etiam constat, naturaliter non ascendere ad locum altiore sua origine sive liberè fluat, sive meatibus constricta sit. Hinc etiam maris superficies humilior est, quam sit fluviorum.

Adverte tamen, non omnem per decursum alveum necessariò debere esse ubique declivem, nihil enim verat, quo minus tum propter impetum in primo descensu acquisitum, tum quia nova semper aqua succedens priorem trudit, nihil inquam vetat, quò minus in horizontali plano fluete pergant.

Conclusio secunda. Aquæ fluentes moventur velocius in superficie, quàm in imo, unde & leviores sunt. Constat hoc experimento eorum, quæ transferuntur, nisi contrarius ventus obsistat. Id autem contingit, quod aqua levior sit in suprema parte, adeoque supernatet, & quod ibi nullo prematur pondere velut ea, quæ fluit in fundo, quæ à superiori premitur. Media autem medio fluit & commovetur motu. Contra quæ in imo, majori vi movetur, & ob id rapit secum lapides & arenam, quoniam majori pondere premitur: & ideò etiam quo profundior est, eò & validior, & ob id onerata lentius movetur, sed majori nisu objecta evertit.

Quæres: Cur fluvii profundioribus celerius innatent naves? Respondeo, toram rationem velocioris motus esse elevationem supremæ superficiei aquæ ad terminum decurrentis, profundiore autem alveo altior sit superficies: ergo. Pariter dulci aqua promptius feruntur naves, quia minus crassa facilem navi scindenti viam aperit. Sic etiam aqua fluminis propè ripas tardius movetur, quàm in medio, quia ripæ ut plurimum exesæ, ac sinuosæ cursum morantur.

Conclusio tertia, levior est omnis aqua, Aristotele teste, non solum in fluminibus, sed & in fontibus ac puteis, quæ supernatant; sicut gravissima, quæ in imo. Eadem enim est ratio partium quæ totius; descendunt enim quæcunq; gravia, quæ autem levia supernatant. Cum itaque inter flumina cernitur unum alteri supernatant, ut Titaresus Peneo, & Boristhenes Hypani, ratio est in gravitate unius & levitate alterius, vel etiam aliis de causis, ut si alterum sit oleosius.

Quæres primo. Cur flumina se in mare effundant? Respondeo, quosdam hunc effluxum astrorum ductui adscribere, alios, mundum magnum quoddam corpus ratos, qui in eo tot venas, quot fluvios ea lege meare crediderunt, ut quemadmodum sanguis, qui est naturâ sua humidus, adeoque gravis, tamen in bonum corporis ascendit, & continuo in circulum abit, reditque. Quosdam tamen fluvios ebibunt lacus, ut Jordanem Asphaltites, ubi per amœnus amnis & Christi baptisate longe felicissimus laudatas perdit aquas pestilentium admixtione.

Quæres secundo. Cur flumina plerumque matutino tempore non nihil excrecere soleant? Respondeo, rationem esse, quod nocte multum roris in æstate, in hyeme vero multum nebulæ decidat, quo fit, ut sequenti Solis ortu crescere incipiant, & quidem maximè temporibus mediis in Autumno scilicet, aut vere.

Quæres tertio. Quis sit ortus fluminis Nili, qui unus est? ex præcipuis totius orbis fluminibus longo tractu medios secans Æthiopas & Ægyptum irrigans, magna hac in re inter scriptores disceptatio est, ut benè cecinerit Lucanus:

*Arcanum natura caput non prodidit ulli:
Nec licuit populis parvum te, Nile, videre,
Amovitque sinus, & gentes maluit ortus
Mirari, quàm nosse tuos.*

Quidam, ut refert Pausanias in Corinthiacis, sunt, qui ex Euphrate terrâ condito ac postea supra Æthiopiam prodeunte, Nilum effici existiment. Aristoteles lib. 1. Meteor. cap. 13. asserit eum oriri è monte Argyro. Ptolomæus credit, fluere è paludibus inferioris Africæ, quæ aquam è Lunæ montibus nivibus eliquatis recipiunt. *Juba* inter alia, quæ de Libycis rebus scripsit, memoriæ prodidit, Nilum ad montem interioris Mauritaniæ è lacu, quem Nilidem ap-

pellant,

pellant, ar-
ali quidam pe-
est, quæ Nili
culis abcondit-
lus è quatuor fl-
docuit, liquid-
nar, colligit
Æthiopia, que
Circa eum
in annis ad d-
scipit, duratq;
Cleopatra
ne quæst cap-
pere inundaret
hæc, quant
et, aut nulli im-
poro inundat
his inadinant
nois, nisi per
fertilitate respone
decim etiam elur
im delicias, N
am inducit, se
inquit, & quid
lar, & quod oi
Quæres igit
ho magnum op
descendenti Nil
teratum in se rec
Nilire stagnatio
onte. Alii Nil
Nil incrementu
cus esse imment
ho anni temp
Ægypti loca dem
ranitiam rest
hæc fontes, ut
potempore in
is, quæ Sol ab æ
nivium una nocte
Quæres utin
niri posse ex nivi
neo astu liquid
cessione flumina
magorum vi, qu
taugetur prote
Quoad ror
zis, & è maxim
Samaria; Ar
in Germania
in Septentrio
m esse cons
itior Niger
arum ex cov
æ, & ad fluvium
mpos. Obser
min Oceanum
lym; Indus G
amni lacu in v
gentius in D

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Get Smart

Over 2,000 years of
human knowledge in
797,885 volumes

Instant access
\$8.99/month

Continue

*Fair usage policy applies

priusquam in terræ conspectum veniant, dulcem hauriant ex eo aquam. Alter huic similis per Congi & Angolæ regna labitur, triginta sex millia passuum habens in latitudine, quando mare intrat, servatque dulces aquas per octoginta milia passuum.

Observe quartò. Non pauci fluvii diversis in Regionibus se sub terram occulunt, & per subterraneos cuniculos in mare devehuntur. Sic Timanus in campo Aquilejensi, Erasinus in Argolico, Padus in Alpibus, Anas in Hispania Tarraconensi, qui propè Consaburenses ortus, 5. circiter leucis terrâ conditur, deinde propè oppidum, quod vulgo dicitur Villa Matta, erumpit. Idem Eurotas in Arcadia, qui rursus in Peloponneso emergit. Quidam vada subeunt quasi odio maris, ut fluvius in Jonia medium mare cæco alveo penetrans iterum emergit. Notus omnibus est Alpheus, qui Peloponesiaco mersus littore, in agro Syracusano desinit in Arethufam, ubi in ipsum Alpheum jacta redduntur.

A P P E N D I X.

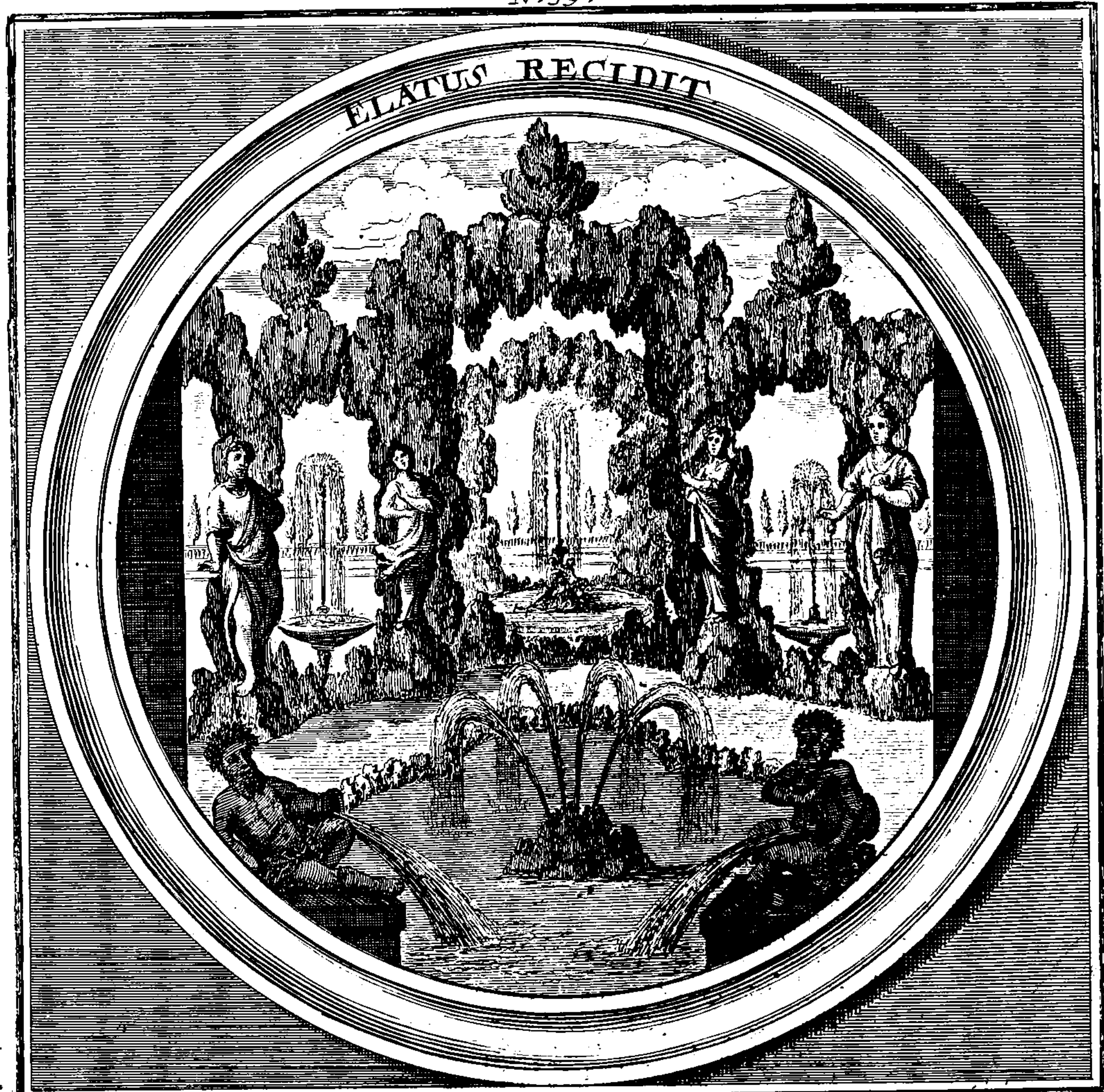
Cùm in hac quæstione potissimum de aquarum motu egerimus, præterire non potui Catadupain Velini amnis in tota Italia celeberrimam. Præcipitatur hic ex præruptis saxorum collibus in profundissimam voraginem altitudine circiter 300. pedum tanto tumultuantium aquarum fremitu, ut vertiginem inspicientibus, teste Kirchero in Mund. subterr. l. 2 c. 19. §. 4. facilè incutiat, nec ullus alterum, etsi clamet voce intentissimâ præ undarum fragore percipere possit. Unde & horridus hic reverberantium undarum mugitus noctis silentio ad oppidum quinque milliaribus inde distitum facilè auditur: Ex lapsu etiam aqua ita atteritur, ut continua quasi nebulâ locus obfusus sit, advenasque ceu larga pluvia excipiat; & quod præsertim notatu dignum, lucente Sole non secus ac in roscidis nubibus semper illic iris spectatur.

CONCLUSIO POLITICA.

Eâdem, quâ ascendit viâ arrogans, recidit.

59.

N. 59.

Circulus est
quod dicitur
voluntate e
dem est quod &
filiis ad altitudi
profundum, unde
in aëria deprimi
hæretici leucis
depenam reffe
in quavis, &
M. officina M.
No est periculo
adum, nec em
rem te exalt
eodem statu pe
radicaliter re
no summum pe
gnum ascend
tenti, nam met
tonum elatus
bus Julium per
s. dicitur, nini
a vertigo verti
gans impetum
illus, primo
s. Buliridi fugat

Quæ
tranquilla temp
sar: quæ alteri
in & patitur. E
Constantianus
a decidit; quo
suis aliquid est
erum. Oculi
suis pena mæ
almpetator, F
simejus. E
squentia Princ
a menti imp
N
E
E

Quæ
Conclusio
odorant
quia, quæ
delectatur
monte prof
millorum et
alget, dan
in viceribus
Sed quare
tam expect

Circulus est humanarum rerum series ; in fine ad principium reditur. Quo' cœpimus *Pausanias* puncto crescere, postquam ad summum venimus, crescendo repetimus, omnia in orbevolvuntur; ex imo quod ad apicem ascendit, ad imum deprimitur. Quod ascendit, idem est, quod & descendit: *Ex summo retro volvitur.* Fontes & flumina altissimis in ripis & fastigiis ad fastidium strepunt, ut quam velocissime in abyssum devolvantur. Revolvuntur in profundum, unde emerferunt. Sic Deorum genius est; quem fastus extulit, fato contrario in infima deprimunt. Est enim mundi curvus: *dejecta erigere, erecta dejicere.* Eadem qua se levavit viâ Icarus, infelix recidit. Talionis lege stat natura, qua quis arte reum se facit, eadem poenam rependit: *Quisque sive faber est fortuna.* Ipse sibi gladium Marius cudit, quo miles pugnavit, & Imperatoriam coronam obtinuit: proprio, quo vixit, ferro mortuus est. Ex *Cicero.* Marii officina Marium confodiens miles exiit: *Hic est, inquiebat, gladius, quem ipse fecisti:* Non est periculiosior gradus, quam quo quis ad apicem pervenit, aut redeundum est, aut cadendum, nec enim stare conceditur, cum omnia vertigine agantur. Qua levitate in virum gravem te exaltavit fortuna, eadem detruderis, quia gravia tendunt deorsum, nec fortuna in eodem statu permanet, nam rotâ vertitur. Ipse ascensus descensus est. Eadem lineâ perpendiculariter relabuntur, quæ in altum aguntur. Pondere proprio inclinant gravia; nisus, quo summum petierunt, impetus est, quo in præceps feruntur. In lubrico ambulat, qui per flagitium ascendit: proximus est casui, qui superbix pede progressus, tremulâ semper stat plantâ, nam metuit Nemesein, cujus ultione *metus in Auctorem redit.* Amicorum manibus ad thronum elatus Cæsarum Princeps, amicorum manibus oppressus cecidit. Sed & iisdem, quibus Julium peremere gladiis Brutus & Cassius sibiipsis animas extorserunt. *Summisque negatum stare diu: nimioque graves sub pondere lapsus.* Quanto magis inclinât ad casum, cui arrogantiæ vertigo verticem rotat? Ubi crevit ambitio, crevit casus. Proprio ad alta conatu sibi arrogans impetum imprimit, ut iis, quibus surrexit, gradibus recidat. *Qui taurum fecit ancum Perillus, primus eum expertus est cruciatum, justâ prorsus sententiâ.* Et qui hospites Jovi immolandos Busiridi suggestit Thrasus, proprii consilii factus est victima.

Neque enim lex justior ulla est,

Quam necis auctores arte perire sua.

Ita æquissimâ temper talionis mensurâ pœnas rependit Numen; quo pede ascenditur, eo receditur: quæ alteri struuntur insidiæ, manent auctorem. *Justum est, ut quæ quis fecit injuste, eadem & patiatur.* Pontem dissutilem Tiberi imposuit Maxentius, quo suam in ruinam decidat Constantinus, ut hujus casu ipse ad Imperium assurgat. Eodem ipse Maxentius in Tiberim decidit; quo voluit gradu crescere, factus est nullus. *Quid enim æquius excogitari potest? grassatus aliquis est ferro & prabeat ipse cervicem. Miscuit noxium virus? refundatur in suum facinus auctorem. Oculos rapuit, effodit, reddat de sua cæcitate solatium. Brevissima justitia est vindicta, cum facinus pœna mensura est.* Per conculcata fidei Christianæ sacra ascendere contendit Valerianus Imperator, Fidelium capitibus inambulans: ipse proculcatus à Sapore, factus Scabellum pedum ejus. Et qui alterius nece viam sibi ad purpuram sternere voluit, merito à Romanæ eloquentiæ Principe audit: *In tuum ipse mucronem incurristi.* Sapientis est Senecianam musam menti imprimere.

*Nunquam pavere destiti dum excelsus steti:
Fortuna magna non caret formidine,
Nec splendor eminentis vacat periculo,
Et quidquid altum est, haud tutum diu manet.*

*Sen. in
Thyest.*

QUÆSTIO V.

Quanam aquæ salubriores & præstantiores sint.

Conclusio prima. Bona & salubris censetur ea aqua, quæ tenuis, pellucida, saporum odorumque expers, ac levis est, atque expota non moratur in ventre. Ratio est, quia, quæ ita se habet à terrena & peregrina admittance, quæ aquam deteriore reddat, detæcator existit. Talis, ait Cardanus, est Eulæi fluminis, quæ per Sufianam à Zagro monte profluit: nam Persarum Reges, hanc secum in expeditionibus deferebant. Hinc error illorum est, qui aquæ bonitatem à sola frigiditate æstimant, talis enim, quæ ultra modum alget, damnatur propterea, quod parum juvet decoctionem, inducat cruditatem, hæreat in visceribus, ventrique oneri sit.

Sed quæres, quomodo dignoscenda sit aquæ levitas? Respondeo, præterquam quod ad stateram expendi possit, aphorismus Hippocratis est Aphor. 26. lib. 5. *si aqua, quæ citò calefit, &*

citò refrigeratur, levissima est. Observa tamen cum Athenæo, inveniri quandoque aquas pari pondere, dispari bonitate. Unde certius aquæ bonæ indicium est subtilitas, ut inquit Plinius, conveniunt ferè omnes conditiones, quibus aqua commendatur, nam ob tenuitatem suam facilius penetratur ab agente calido & eo remoto (quia non cohibet intra se aliena corpuscula, quibus impediatur) faciliori negotio ad nativum frigus redit, ea quoque ob eandem rationem sincerior, pellucidior, & hoc ipso etiam ut plurimum levior est. Præterea ut sciri queat de duabus aquis, quæ sit subtilior in substantia, & vel ideo præstantior ad potum, sequens modus observari potest: intingatur pannus lineus bene mundus in una, & alius similiter in alia. Deinde ambo panni intincti exponantur Soli, qui prius exsiccat; illius aqua subtilior censetur, quippe à facibus terræ purior. Conducit etiam aquæ evaporationem ad ignem instituere. Quod si in fundo nihil remaneat, & facile omnis evolet aqua, optima censenda est, secus si limus, nitrum, vel salia mineralia relinquantur.

Prædictis conditionibus bonæ aquæ etiam sequentes apponi solent. Primo, si aquæ fons erumpat ad orientem Solem, qui benefico afflatu latices modicè excoquat. 2. Si ex sublimi loco descendat, moderate tamen, id est, ex collibus. Tertio, si terreno optimo, appositoque. Tale vero est, in quo reperitur tophus & terra pura, modo crassior sit. Id enim non immutat aquam, nec peregrinis imbuat qualitatibus, ut affolet nitrosum, salsum, aliaque id genus. Juvat autem crassitudo, quia dum liquorem angustiis venarum stringit, colando tenuiorem facit. Demum bonæ aquæ indicium est, in qua legumina facile coquantur.

Conclusio secunda. Aquæ post ventos validos haustæ non sunt tam salubres & bonæ, quam quæ pacato tempore ex quocunque loco exhauriuntur. Ratio est, quia ex commotione illa vehementi, dum terra nimium concutitur, etiam noxiæ quædam evaporationes, vel pulveres, ac sordes qualescunque eidem commiscuntur, quæ idcirco minus salubrem efficiunt. Unde & bene Cardanus in Hippocrat. lib. 2. de aëre & aquis textu 24. dicit, non esse bonum, uti aquis post validos ventos; nam etiam hyeme à ripis & alveo conturbantur.

Conclusio tertia. Aqua qualiscunque tanto minus damnanda, quanto ex frequenti haurientium commotione magis magisque emendatur. *Nam vitium capiunt, ni moveantur aquæ.*

Ex dictis colliges primo. Limum aquarum vitium esse. Quod si tamen amnis ex argillis scateat, salubritatis indicium habetur.

Colliges secundo. Aquas lacustres, stagnantes, & palustres merito damnari, tum quod motu careant, tum quod ipsas ardor Solis indentidem feriens permeet, & relictis partibus crassioribus tenuiores eximat; unde corruptum saporem atque odorem comparant. Minus tamen nocent, si fluviales aut rivales excipiant, ipsa enim influendi & effluendi vicissitudo putredinem arcet, & uliginis virus eluit.

Colliges tertio. Aquas, quæ ex nive glacie resolutis fiunt, omnes insalubres potu esse. Cùm enim, ut ait Hippocrates, semel concretæ fuerint, non amplius in pristinam naturam restituantur, sed quod in ipsa clarum, leve, ac dulce est, deperditur, ac quod crassum relinquitur.

Colliges quarto. Aquas pluviales, quæ tempore æstivo magna ventorum procella & tonitruum impetu decidunt, minus probandas esse, eo quod multas habeant exhalationes raptim collectas; quæ tamen silente cœlo defluunt, eas jure commendati.

Colliges quinto. Etiam aquas cisternarum minus esse utiles, quam à multis putantur, tum quia incoctæ manent, cum cœlum non videant; tum quia inmotæ sunt, nec eas liberior aura verberat. Unde sæpè non nihil putrescunt, & vermiculos parturiunt. Servantur tamen diutius, fiuntque salubriores substrata arena dura, vel glareæ, aut sabulo masculino. Item si pisciculos foveant, ut horum natatu aqua commoveatur.

Colliges demum sexto, aquam fontanam puteali meliorem censerem, quod in perpetuo motu sit, sua sponte è terra scaturiens, cùm putealis non nisi ingenio & opera hominum extrahatur; proficit tamen putealis, cùm crebro haustu exercetur; sic enim æqua aquæ succedit, & quodammodo fluit.

Unum adhuc controversi solet, num aqua fontana bonitate superet fluvialem? Adferam utriusque partis rationes: decisionem lectori relinquo, & quidem, quæ fontanas commendat, sunt, quod non crassescant exhalationibus, ut fluviales; Secundo, non immisceantur dissimilium aquarum concursu. Tertio quod non tot herbarum & stirpium, quarum succo inficiantur, radices lavent. Quarto, quod injectas sordes non devehant, in quæ omnia incommoda fluvialis aqua incidit. His non obstantibus, sunt tamen aliqua, quæ fluviatilem aquam, teste Columella & Avicenna, salubritati corporum accommodatissimam faciunt: nam primo, motus ille & agitatio non parum confert ad cruditatem castigandam: facit enim, ut crudi humoris particulæ saltem aliqua ex parte extenuentur. Secundo, cùm Soli flumina

flumina exponantur, nec tam parum stat deum experiri Ganges in India, rum Reges bibere quid absolute affer

C
Veritas

60.

Quæta res veniunt, jam co-
fontanas, frequenter
ascendunt, for-
etiam ubi in-
& clarior
& Rumusculi
Indic. Fallunt
non rareris ali-
quæ. Fontes
populæ
etiamque popu-
in tantum an-
-

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Know Your Bible

Forgotten Books' Full Membership provides unlimited access to more than 28,000 volumes of Christian literature for \$8.99/month

**HOLY
BIBLE**

Continue

*Fair use policy applies

Livius. fidendum. Nam ut fides maximum est vinculum bonis amicis, ita credulitatis facilitas pessima. Vigeat utinam omnium in mentibus, & oriatur ab orientis Imperatore Basilio Filio Leoni relicta doctrinae radius. *Obstringe te huic necessitati, ut omnia tibi oculis inspicienda esse ducas, & nihil inspectum pratermittas. Quemadmodum enim ea, quae à te diligenter inspecta administrantur, multum emolumentum capiunt: ita, quae non inspecta neglectim pratercuntur, in magnam perniciem labuntur.* Quam facile Eudoxiae pomum jacitur, unde tot nascuntur discordiae, & mors ipsa pullulat, ubi facili aure suspicionum semina recipiuntur. Non saevisset in Crispum Constantinus, si duriores habuisset auditum, nimis ad faeminæ anhelum mollis. Tempore tempora temperat Sapiens, & morâ duce ad fontem indagat, quod rumor populi sparsit. *Prudente diffidentia nil melius, aut utilius est mortalibus.* Cito credere, est molliter cedere, quod foeminarum est. A Virtute vir nominatur, quia non quavis aurâ movetur. Securius propriis, quam vicariis oculis videtur. Quod si tuam ad aurem fama affluit, quod aure audisti, oculis rimare. *Nervos atque artus sapientiae esse, non temere credere,* ait Epicharmus apud Cic. Transfusa ex relatione veritas raro primâ constat puritate: nam vel crescit, vel minuitur: raro æquilibrium tenet. Sincerior propriis oculis judicatur, quam ex aliorum sententia deciditur. Indignum Torquatus Imperio eum existimavit, qui alienis oculis utitur. Nam nec Regis purpura otiosa est; ad hoc est natus, ut quum alii ex fluvio, ipse ex fonte hauriat. Referunt alii, quod forum loquitur, ipse per se intueatur, ut videat, quid credat. Fide, & vide. Babyloniae Rex Apollonium Thyanæum interrogans, qua ratione regnum suum feliciter stabilire possit? audiit: *Si multos honoraveris, paucis verò credideris.* Rapinae exponit animum: qui aures suas aliorum linguis facile referat. Non tutæ sunt à prædatione, quæ illustres ex vado transpiciunt: facile decipitur, qui facile audit: Solus ille tutus, qui tectus est singulis, nulli satis apertus. *Ne cito credideris, multum cito credere ladit. Ovid.*

Nolim tamen te Domitianum esse, cui suspecta omnia, ut & à tergo videre voluerit. *Utrumque enim in vitio est, & omnibus credere, & nulli. Ut enim omnibus fidere, stultum est, ita nulli fidere inhumanum.* Ludibrium metus est, cui quodvis dictum umbram facit. Num quis deliravit magis Alcibiade? qui: *Ego sanè, inquit, ne matri fidem habeo: vereor enim, ne & ipsa nigrum calculum, pro albo immittat.* Qui nulli fidit, non est fide dignus. Nec sibi credit, qui nemini credit. Medio ergo incede, nec omnibus crede, nec statim: nec nulli crede, nec nunquam: Sed fide, & diffide. Non sis facilis, nec difficilis: audi omnia, & ad fontem vade, & vide.

QUÆSTIO VI.

De Glacie.

Conclusio prima. Glacies definiti potest definitione explicante ejus causas, quod sit aqua in stagnis, paludibus, fluminibus, aliisque ejusmodi locis frigore concreta, ex admittance terræ sive exhalationis siccae adglutinantis partes aquæ, ita ut adhærescant. Ex quo patet, materiam glaciei esse aquam: formam concretionem, qua partes aquæ adhærescant ita, ut non possint facile separari: gluten & quasi coagulum, propter quod adhærent, est admittio terræ sive exhalationes siccae. Manifestum est enim inductione, quod sicca & humida sint sibi invicem veluti gluten, ut patet in farina sicca & aqua humida, quæ si misceantur invicem, adglutinantur in unam massam consistentem. Causa efficiens concretionem aquæ est frigus, quod quia congregat heterogenea, unit, & constipat aquam cum admittance terræ sive exhalationibus siccis, ita tamen, ut ad eam congelationem non sola frigoris efficientia concurrat, sed ipsa admittio etiam terrenæ concretionis, quæ congelationem magnopere juvat, eo quod terra ex se densa existit, & crassitiem ultro appetit. Hæc autem terræ admittio ordinarie aquam comitatur, cum non habemus purum & sincerum aquæ elementum. Ratio autem, quod sola vis frigoris ad congelandam aquam non sufficiat, quia alioquin, cum frigus ex natura sua in summo aquæ debeat, utpotè ab ea exhibitum conaturaliter, semper gelu constricta foret, quod præter experientiam ex eo falsum esse deprehenditur: quia aqua ex natura sua in excellenti gradu humida est, at gelatæ aquæ durities humiditati adversatur, ut luce clarius est: ergo. Secundò patet ex eo, quod glacies semper resolvi soleat in aquam turbidam. Tertio, quia constat experientia, quod si centum libris aquæ admisceantur triginta libræ salnitri, & aqua vehementer agitetur, ita ut benè cum salnitro commisceatur, illa aqua congelascit etiam in summis caloribus æstatis, ergo partes salnitrales siccae sunt coagulum aquæ, ergo etiam aliæ exhalationes siccae. Accedit, quod ad concretionem semper aliquid caloris requiratur, docente Aristotele 4. hujus operis cap. 5. quare cum aqua in suo statu summè frigida sit, nequibit ex se concreta esse.

Hinc

Hinc celestis
 talis mæxio, al
 vinum congelare
 quis (dicit), tab
 gelata conlect
 to congelatio acc
 ruz.
 Conclut
 Accurios. Vi
 met. c. 4
 de, quæ solet con
 aqua congelat
 similes cavitate
 ventur cum illa p
 aqua valde turt
 dolentur, tamen
 copat majus spar
 quæ, cui innat
 gelacie, unde b
 Colliges, m
 m, coactu enim
 Conclusio r
 lodam in locis q
 hinc experimen
 Unde
 Puff
 Aera
 Induc
 Hinc tamen mirat
 um esse in Scotia
 illis etiam trig
 gelu totam lacus
 em efficiet non
 la, dum ostend
 Circa tertiar
 kwostingi per
 priarum & pal
 nima superficie
 tum veterum, u
 i congelatum, s
 unius diei nav
 aus Magna. lib.
 ten congelari, u
 vident dum na
 orbis exponit
 noquam acciden
 quæ dulces, quæ
 tur exhalation
 in glacie rigore
 enim illic ma
 colorem, aut
 xperi quæ
 superius ostend
 Colliges. o
 am converti po
 animum agitat
 am in glaciem p
 an agitate, ut p
 nobiliores &

Hinc colligitur, glaciem essentialiter ab aqua minime differre, cùm sit tantum accidentalis mutatio, alioquin etiam dicendum foret, plumbum liquatum non esse plumbum, nec vinum congelatum vinum; igitur si species sacramentales congelarentur, sub quibus est sanguis Christi, sub illis esse desineret. Supersedeo tamen hic Disputationi, utrum vinum congelatum consecrari possit; utrimque enim sunt rationes Theologis discutiendæ. Nobis certò congelatio accidentalis est, cùm scilicet tam citò, & tam facile aqua illa pullino statui restituta atur.

Conclusio secunda. Glacies est aqua condensata, & non rarefacta, ut quidam volunt Recentiores. Vide Schottum Mag. nat. part. 2. lib. 5. synt. 3. Erot. 5. Hamelium lib. 1. de corp. affect. c. 4. Ratio est 1. quia sensibilibus glacies videtur densior aqua. 2. Patet idem ex duritie, quæ solet comitati densitatem: nec argumenta in contrarium concludunt, 1. enim licet aqua congelata occupet majus spatium, hoc oritur tum ex eo, quia in glacie dantur plures sensibiles cavitates plenæ aere, quæ non sunt in aqua; tum quia dum aqua concrevit, commiscetur cum illa plures partes terreæ & aëreæ: ex quâ mixture oritur, ut glacies resolvatur in aquam valdè turbidam. Licet ergo singulæ partes occupent minus spatium, atque adeo condensentur, tamen tota simul moles glaciei concrevens ex partibus aquæ, aëris, terreæ &c. occupat majus spatium. 2. Nec obstat, quod glacies datâ paritate molis levior sit in specie, quam aqua, cui innatat, hoc enim non oritur ex raritate, sed quia aer aliique halitus intercipiuntur in glacie, unde bullæ in ea tam frequentes, quæ leviolem aqua faciunt.

Colliges, minui etiam liquorem cùm gelascit, nam non eadem soluti quantitas invenitur, coactu enim compressioneque aliquæ partes tenuiores evaporant.

Conclusio tertia. Non solum consistentes, sed & fluentes, imo & marinæ aquæ quibusdam in locis gelu contrahuntur. Ratio primæ & secundæ partis patet hyemalis temperatis experimento. Unde illud Poetæ lib. 3. Georg.

*Undaq; jam tergo ferratos sustinet orbes,
Puppibus illa prius patulis, nunc hospita plaustris,
Aeraque dissiliunt vulgò, vestesq; rigescunt
Induta; ceduntq; securibus humida vina.*

Illud tamen mirabile, quod D. Sibaldu in prodr. Nat. Hist. Scotiæ part. I lib. 1. c. 9. narrat, lacum esse in Scotia in loco Stratherrick dicto, cujus aqua nunquam tota congelascit in vehementissimis etiam frigidis mensibus usque ad Februarium; verum post illud tempus unius noctis gelu rotam lacus superficiem glacie operiet. Quod si per duas noctes duraverit gelu, glaciem efficiet non modicè crassam. Hujus tamen rationem facile colliges ex paulò ante dictis, dum ostendimus, solum si frigus etiam intensissimum non sufficere.

Circa tertiam Conclusionis partem sunt nonnulli, qui ajunt, quamvis mare alicubi gelu constringi perhibeatur; re tamen vera non mare ipsum in gelu cogi, sed advenas aquas pluviarum & paludum, quæ in mare influunt, & in eo, quia leviores, innatant. Unde quia extima superficies maris congelascit, mare gelu coactum videtur. Sed contra est 1. quod si tam veterum, quam recentium Auctorum scripta attendamus, plerique affirmant, mare dari congelatum, sive glaciatum occanum: aut mortuum mare, ut alii volunt, quod à Thyle Insula unius diei navigatione ad Aquilonem inveniri testatur Beda in lib. de natura rerum cap. 9. Olaus Magn. lib. II. de rebus septentrionalibus cap. 30. etiam tradit: Mare Gothicum sic interdum congelari, ut naves in co immotæ maneat. Unde nautæ sæpè in maxima discrimina, veniunt dum navibus pluribus mensibus adstrictis omni comiteatu exuuntur, & urforum incursibus exponuntur. Quod similiter in aliis etiam partibus Oceani polo arctico vicinis nonnunquam accidere narrant. Ad tantam vero & tam immensam congelationem haud solæ aquæ dulces, quæ in hæc materia delabuntur, sufficient. 2. ratio etiam partis oppositæ, quæ à natura exhalationum desumitur, haud illud evincit, non posse aquam marinam polis subjectam glacie rigere, vel perpetuo vel saltem hyemali tempore, cùm ab iis plagis longius sol distet. Nec enim illic maris exhalationes concretionem inhibere poterunt; quia aut inhiberent propter calorem, aut propter admixtionem terreæ; non propter calorem, cùm is illius cæli frigiditate perimi queat; non ob terreæ admixtionem, quia hæc non modo non impedit, sed & juvat, ut superius ostensum.

Colliges, corpora ferè omnia, in quibus aqueus humor dominatur, congelari, & in glaciem converti possunt: fluida vero, quorum partes aut sunt tenuiores, & ab ætherea substantia nimium agitata, ut spiritus vini, aut ramoliores, & aliæ aliis implicitæ, velut olea pene omnia in glaciem propriè non abeunt; sicut nec liquores, quorum partes sunt graviores & nimium agitata, ut spiritus salium, & hydrargyrus. Notavit etiam Bartholinus de niv. c. 8. succos, quo nobiliores & forriores, eò difficilius frigore constringi.

Colliges secundo. Aquam salfam ob crassitiem & pinguedinem tanto in glaciem difficilius, quanto dulcis ob levitatem facilius convertitur; unde quòd glacies maris dulcis sit, ratio est, inquit Kircherus lib. 3. Mund. subt. cap. 4. quod aqua falsior condensata frigore, gravitate suâ subsidat, dulcis vero exuta falsedine & pluviis, nivibusque continuo aucta, uti levitate suâ graviori supernatat, ita circumscito gelu facile constringitur.

Colliges tertio. Oleum aliquomodo gelu constrictum gravius redditur, adeò ut in oleo non infrigidato mox descendat, ut annotavit Cabeus in Meteoris, eo quod spiritus plures laxati abierint, qui levitatem conferebant; in non constricto vero spiritus retineantur.

Quæres primo. Cur aqua vasi infusa, & hyemali frigore congelata illud in partes diffringat? Respondeo, rationem esse, quod prius superficies aquæ, quàm quæ in fundo est, gelu constringatur, utpote frigori ambienti magis exposita; glaciata vero superficie etiam interior pars aquæ condensari, stringique adeoque & minus spatium occupare incipit, quia vero aër dura superficie impediendo succedere non potest, vas metu vacui disrumpitur. Tanta vero hæc vis est, ut etiam solidissima quæque corpora valeat diffringere. Ita observatum non semel fuit, tubos ferreos sclopetorum aqua impletos & diligentissime oclusos, cum gelido aëre fuissent expositi, cum impetu disruptos esse.

Quæres secundo. Cur aqua calida frigori exposita citius & firmitus glacie obduretur? Respondeo, rationem esse, quia calida aqua rarior & tenuior est, rariora vero magis penetrat frigus, unde & citius gelu constringit, experientia hujus rei edocti Cynamolgi (populus est Indicus hirto & villoso corpore deformis) qui asperrima hyeme inituri prælium cum Tartaris, aqua calida se perfundunt, ac in pulverulento solo volutant, ut sic pulvis aquâ mixtus super cute congeletur, lorica glaciali corpus contra tela muniant, & sagittarum ictus eludant. Ita scribit Vincentius Bellovacensis hist. lib. 32. c. 11.

Quæres tertio. Cur frigoris vi quædam corrumpantur. Respondeo, inde id probabiliter contingere, quod frigus partium texturam, ac ordinem ita immutet, ut vix restitui possit, dum scilicet aquosæ partes dilatantur, fibræ, & solidiores particulæ disrumpi soleur. Sic in frigidissimis regionibus, ut Russia, Islandia, Norvegia, ubi frigus riger acrius, sæpè aures, & nares, aliæque partes vi frigoris corrumpuntur, nec aliud malo magis opportunum remedium, quam si partes illæ læsæ frigida aqua perfusæ nive in calidiore loco obducuntur; tunc enim sensim meatibus apertis sanguis & spiritus in partes illas depravatas denuo illabuntur.

Quæres quarto. Cur frigus in quibusdam locis etiam à polis remotioribus longe acrius est, quam in iis, quæ sunt polis ipsis viciniora. Ceu frigus in Ukraina Poloniae Provincia est acerrimum, cum tamen eadem ferè sit ejus latitudo, quæ in Normania. Sic etiam in regia Sinarum civitate ad 42. gradus latit. sita, qualis etiam est Romæ, ingens fluvius in Novembri intra unum pænediem frigore concrevit, & congelatur, nec glacies solvitur nisi post quatuor menses exactos. Respondeo, causam hujus acriorum halituum potius in uno loco, quam in alio crumpentium certæ permissioni esse adscribendum.

Quæres quinto: Num & bruta animantia glaciei firmitatem suo modo discernere possint? Respondeo affirmative, in cujus rei testimonium mirum quid refert Digbæus tract. 1. de nat. corp. 36. Rusticos in Thracia ita cognoscere, num fluviorum hyeme congelatorum glacies sat firma sit, ut gradientium onus sustineat, observando scilicet, utrum vulpes audacter super eam incedant; vel post admotas glaciei aures (exploraturæ scilicet, num subterlabentis aquæ sonum percipere possint) revertantur. Cæterum observatum est, glaciem puram, quæ est crassa, duos digitos hominem sustinere; quæ tres, equitem armatum; quæ palmum cum dimidio, turmas; quæ quatuor palmas induruit, integrum exercitum ferre.

A P P E N D I X.

PRIMO. Ad artificialem congelationem in liquoribus procurandam certo compertum est, plurimum juvare glaciem aut nivem cum sale præsertim marino, vel cum nitro, vel etiam cum vitriolo saleque ammoniaco commixtam. Quin & saccharum ipsum cum nive conjunctum, aut spiritus vini, aut oleum vitrioli, salesque penè omnes acidi, ut docet Du Hamel lib. 1. de corp. affect. c. 5. eundem effectum præstant. Descartes vero hunc modum præscribit: Si salæquali copię nivis, aut glaciei conclusæ mixtus circa vas aliquod aqua dulci repletum disponatur; simul ac humore sal dissolvitur, mixtum hoc frigore densatum in glaciem coit.

2. Ex
aëri exponitur,
perfectum in
in vas deprebet
Julis concrevit
; Mirabile
maximè in hor
non ad litora Is
nibus appulso &
volvatur, & in
glacies ad litora
deprebet nullo
+ De hiruc
lib. 4. c. 1. hæc ver
sundum fundo c
diti, mira quada
spere, & veluti
glies, se movere,
nra iis constitur

Violata

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Get Smart

Over 2,000 years of
human knowledge in
797,885 volumes

Instant access
\$8.99/month

Continue

*Fair usage policy applies

Duarum manuum stipulatò junctarum usu, Calimirus Palatinus tibi imprimat sanctum illud inter homines fidei sacramentum: *Constanter, & sincere*. Glaciem vides ex fluido elemento in murum constrictam, dixerim illam riparum esse unionem, qua portus portui manum porrigit, fidem ad promittit, at num constanter & sincere? Gravissimis oneribus dorsum substernit; quas infidum elementum vecturas prohibet, ipsa in se suscipiens, sine pontonis gabello sustinet; pontium deterendorum vices subiens. At num constanter, & sincere? Calidiorum austrum expecta, sub onere resolvetur, littorum fœdus rumpitur, in aquam & aërem hyemale vinculum evanescit: damnum duplicat, nam ruptura rupturam facit. Glaciale vinculum rescissum lignei Pontonis fœdus dirumpit, qua manum littus littori dedit, amicitiam dissolvit, commercia tollit. Commercium animorum fœdus est regnorum, fide humana firmatum. Longo arenarum tractu difficæ Provinciæ in unum coeunt, arma armis, commercia commerciis, maribus maria, cordibus corda junguntur. Ferreis pessulis novus veteri mundo sociatur, dissepta maribus regna tot muris, quot fœderibus copulantur. Vicinorum societas portus est: ad quem confugere licet; ut domesticis agitata fluctibus Reip. Argò navis, vel peregrinis exercita Aquilonibus, hac sociali manu firmetur. Verum constanter & sincere retinendum est vinculum. Solvisti fœdus? glaciem rupisti. Rupta fides rumpet communis boni jugem affluxum: nam

*Fallere fallentem, fraudemq; repellere fraude
Exemploq; licet ludere quemq; suo.*

L. Julian
S. offerris
de act. emp
l. 1. ff. de
pecc. con-
stit.
Cic. l. 3.
de off.
Val. Max
l. 9. c. 9.
Flor. l. 2.
c. 6.
Tac. l. 4.
hist. c. 58.
Bodin. l. 1.
c. 7.
Bonfin.
Dec. 3.
lib. 9.
Imp. Leto
Const. 19.

Deseritur à victoria, qui prior fidem deserit; nam ipse quo firmior stabat, pede excessit. Inviolata sit data fides, turpe est Parthorum more; *fidem diis etque promissisq; addere nullam, nisi quantum expedit.* *Fidem Jovis Capitolio vicinam statuebant Romani*: Illa enim velut alterum quoddam Numen ac certissimum humanæ salutis pignus colenda est. Et stabant hæc petra Romani; illis enim *summa fœderum religio* erat, summa fidei. *Tolerant tum maxime inopiam, obsidiumq; apud fœdera Legiones, nec terrore aut promissis demoveantur.* Merito censoria quadam severitate Carolus V. vere Romanæ laureæ dignus, Helvetios reprehendit, quia antiqui fœderis Germanos inter illosque pactum turpi scissura violarunt. Fœdera regnorum sunt firmamenta. Quod una non potest manus, duæ conservant. Neque alterutrâ, sed binis orhem Atlas sustentavit. Plusquam Gordio nodo firmata vigeant pacta: prius omnia, quam inter Principes fœdus rescindatur. Luget etiamnum Ottomanna Porta Pontem ad usque Trajanum Christiana defluxisse arma, Coronatamque Aquilam suas eo alas protendisse. Violato sub annum 1683. Pacis, fideique vinculo ruptum fortunæ filum adscribunt. Luxit & olim Hungariæ Corona sanguineam cladem, quia rescidit datæ fidei religionem. Bonfinium audi: Amurates, cum suos in pugna Varnensi ab Uladislao Rege Hungariæ (qui violato fœdere prior bellum fecerat) fugari conspiceretur, ad expugnanda fidei piacula, ad ulciscendam Christianorum perfidiam, ad vindicandum jus rescissæ Pacis, depromptum è sinu Codicem iniri fœderis explicar, intentisque in cœlum oculis: Hæc sunt, inquit, JESU Christe, fœdera, quæ Christiani tui mecum percussere; per Numen tuum sanctè jurârunt, datamque sub nomine tuo fidem violarunt, per fidem suam Deum abnegarunt. Nunc Christe, si Deus es (ut ajunt) tuas measque hic injurias ulciscere, & violatæ fidei pœnas ostende. Vix hæc dixerat, qui ultimum in se impetum expectabat; à cæde ad prædam Hungari animos converterant, tandem trucidato Uladislao Rege, Hungari in fugam coniecti, nobilem victoriam Amurati reliquerunt. *Nihil magis est, quod deceat Principem, quam ut verbis suis fidem præstet.* Major regiis verbis fides inesse debet, quam juramenti aliorum. Absit à semel sanctis litura, nam sancta est Regum fides. Quidquid loquuntur oraculum est, quod vis verbum pondus habet. Turpis Blasphemia est dicere: in fœderibus illos esse deteriores, qui fœdera servant. Alberti Belgarum Ducis factum imitare, Armistitio cum Ostendanis stantis, plano pede Præsidium laxatum erat: Maneat illis Ostenda, ait, mihi mea fides vilis non est.

QUÆSTIO VII.

De aquis calidis & Thermis.

Conclusio prima. Licet aqua suo pte ingenio frigida sit, in multis tamen locis per occultos meatus calida excurrit & scaturit. Constat hoc ab inductione multorum locorum, qui calidarum aquarum scaturigine, & thermis gaudent. Sic in Islandia fons est calidus non procul ab Hecla monte: In Britannia inter Iscalim & Ventam; in Gallia Aquitanica, in Tarbellis, in Sequanis ad oppidum Gebersuilerem. In Italia inter Apenninum & Padum. In Germania fontes Mattiaci ab antiquis nominati: inter Martianam sylvam & Rhenum;

in ditione Wirter
Ubelingo. In F
reor: balneo linc
copiar. Idem
loger: Asphalt
fym & Rhenum
qui tum fervens
re: fluvio Anha
ne. P. Corneli
regine Ugenti
leri & facile un
propius accedat
Exproposito varo
is Mud. subter.
monte: urbis (ic
quidem in medic
curant, quorum
profundissima vor
tus profunditas
que ex diversar
namanti conon
sphones, live ar
memperie, auri
imitatibus liber
nagno numero
erurgunt Therm
circus. Ita ille.
Quæstio nar
is à fulmine prov
inum attractum t
reperientia do
tum scitum perie
mentum in terræ
ambentem lue
que viam, qua
quæ aqua; loqu
mente. Secur
re. Senneri sen
suo spirituum re
na vitrioli, idem
ne ad tactum frig
ori, in qua terr
tinnam concip
tum est, tum
na altitudinem
decidente per hy
aque experientia
quis aquam è c
Conclusio se
ambulationibus
sus est, tum et
nifuntur, abur
te. Unde & a
que refrigerant
e, nisi eum ab hi
na præditis ca
tus exemplo: a
vitur, orificios
aratur; nullu
improbabilis etiam

in ditione Wirtenbergensi non longè ab oppido Phorcena : ad Venetam lacum in suburbio Uberlingo. In Pannonia inferiori ad Budam, ubi thermæ aliquæ ita fervent, ut nisi refrigerentur, balneo sint inutiles, cum in eas missum ovum non segnius, quam ad luculentum ignem coquatur. Idem contingit in Bajano sinu, & ad Catunam collem Cariæ, & in Judæa non longe ab Asphaltite lacu. Ex quo genere est etiam aqua fontis cujusdam inter Martianam sylvam & Rhenum, ubi injecta animalia glabra redduntur. Puteolis Tyrrhencrum oppido aqua tam fervens, ut etiam plumbum liquefaciat, teste Cælio. Agricola etiam commemorat de fluvio Atthamas dicto, qui decrescente luna adeo incalescit, ut ligna sibi admota inflamet. P. Cornelius Hazart in suis Annal. part. 6. Japon. c. 11. meminit sulphuræ paludis in regione Ugen dicta, ubi aqua adeo penetrabili caloris virtute viger, ut carnem ab ossibus brevi & facile exsolvat, tam tetro verò & violento scetore imbutam contineat, ut pecudes propius accedentes continuò exanimet, quin ipsas etiam aves illic prætervolantes interimat. Ex opposito verò mirè salubres Selenuntinas aquas calidas ex industria describit P. Kircherus in Mund. subterr. lib. 5. sect. 3. c. 1. §. 8. Inter cæteras thermas celebres sunt illæ, quæ in Selenuntinæ urbis (in Sicilia) reliquiis, hodie Sejaca vocatur, producuntur varietate admirabili, siquidem in medio altissimi montis, S. Colocero dicati, varii hinc inde specuum labyrinthi occurrunt, quorum alii rectis, transversis alii cuniculis patent; alii in imum terræ Tartarum profundissima voragine porriguntur. Antrum inter cæteros est vastum, in cujus medio puteus profunditatis immensæ & visu horridus, hic calentibus hinc inde pluribus scatet venis, quæ ex diversarum cavernarum canalibus relabuntur, ac vapores simul emittit, qui ad supremam antri concamerationem salubres excitant intransibiles sudationem. Sunt in hoc antro syphones, sive artis, sive naturæ industria facti calidis referti vaporibus, ad quos, qui capitis intemperie, aurium tinnitu, ac surditate laborant, auribus applicatis exiguo tempore ab infirmitatibus liberantur; nervis quoque corroborandis profunt; unde insigni infirmorum illuc magno numero confluentium emolumento visitantur. In planitie hujus montis, alia mox exurgunt Thermarum genera, & inter cæteras aqua limpidissima miræ ad laxandum alvum virtutis. Ita ille.

Quæstio nunc versatur, quonam modo istiusmodi aquæ calorem adsciscant? Aristoteles à fulmine provenire putavit; at contra est, quod fulminis vis sit pestifera, quisquis enim vinum attactum biberit, aut exanimis, aut amens redditur, aquæ verò calidæ communiter, ut experientia docet, salubres sunt. Accedit, quod multa loca sint, quæ nunquam fulminum ictum persenserunt; nunquam enim quinque pedibus altius descendit. Alii existimant, ventum in terræ viscera impulsum, & verberatum calefieri, atque in subterraneas aquas incumbentem suum illis calorem communicare. Verum contra est 1. quia, cum ventus, ubi aquæ viam, qua erumpant, invenere, confestim evolet, siquidem tenuior & subtilior est, quam aqua; sequeretur, non posse aquas subterraneas diu calorem servare, ejus causa evanescente. Secundo, quia ventus non tantum mittit caloris, ut eo aquæ possint effervesce-re. Sennerti sententia est, calorem induci à duabus aquis natura sua frigidis, sed in concursu ob spirituum repugnantiam incalescentibus. Simile quid observatur in oleo tartari, & spiritu vitrioli, idem aquæ fortis, & tartari, butyri, antimonii, & spiritus nitri misturâ, quæ licet ad tactum frigida, si tamen misceantur, incalescunt, & quidem ita, ut si repente aquæ forti, in qua ferrum solutum est, oleum tartari infundatur, non solum hoc ebulliat, sed & flammam concipiat. Placuit aliis, aquas terræ inclusas radio Solis calefieri, sed à vero hoc alienum est, tum quia Sol non tantam ad calefaciendum vim obtinet, ut etiam in cavernarum altitudinem ad latentes aquas tam intensi caloris effectum pervadat; tum quia sequeretur, abscedente per hyemem Sole, ejusmodi scaturigines minus calidas esse, quam æstate, quod negat experientia. Demum calci subterraneæ calorem aquæ adscripsit Democritus, sed ignarus aquam à calce non calefieri, nisi prius igne sit excocta. Quare sit

Conclusio secunda. Aquas sinu terræ conditas calefieri tum à calore terræ nativo si-ve exhalationibus & spiritibus calidis; tum ab ignibus subterraneis, per quos aquarum transcursus est, tum etiam à materia præcalida. Ratio est, quia constat terras, in quibus ii defluxus visuntur, abundare ignis fomite, ut sulphure & bitumine, & interius æstuarè, aut inardescere. Unde & aliquibus in locis aquas calidas eructantibus tali materia exhaustâ thermarum aquæ refrixerunt. Nec sane ullo modo toto anni tempore tanta aquarum vis calorem servaret, nisi eum ab hisce causis mutuarent. Quare valde probabile est, aquas calidas ac thermas à prædictis causis non secus ac ab igne supposito cacabos incalescere. Declaratur res ulterius exemplo: aqua salsa argillæ misceatur, fiatque ex argilla vel limo globus, qui intus excavetur, orificioque iterum argilla obstructo ei fistula angusta indatur, globusque igni admoveatur; fistula ab igne aversa; hic ubi incaluerit, per fistulam aqua calida ex ea effluit. Non improbabilis etiam modus est, quem Honoratus Faber observat: quemadmodum enim aqua

frigida

at sande
s ex flu
, qua pe
Stravill
suscipie
constante
i rumpit
a ruptur
illius lit
is est reg
um coëur
r. Ferre
denibus
licis agit
ou firmet
ciem rupit

essit. Invis
am, nisi quæ
erum quod
Romani; ill
bfulmij, ap
eventate Cæ
teris Germa
firamenta
nem Atlas
inter Princi
ajanum. Chr
to sub ann
lim Hungaria
n audir; An
dere prior bel
m Christian
m iniri foss
fœdera, que
ie sub nomi
ses (ut ajunt
lixerat, qui
erant, tande
nurati reliq
ajor regis ve
nam sanctæ
habet. Tur
Alberti B
træfidium

in locis per
ultorum loc
slancia font
dalla Aquæ
enninum &
am & Rhen

frigida, inquit, seu vinum frigidum, quod bibimus, incalescit, per talem scilicet percolationem seu filtrationem, quæ fit in nostro corpore: ita prorsus fieri potest, ut aqua multa uligine constans, ita percoletur per meatus & poros terrarum & rupium, ut inde multum humoris secernatur, unde partibus ignis collectis aqua illa calida evadat. Hinc aliquando accidit, ut idem locus calida & frigida scaturiat; in hoc clarissimam analogiam habes humorum corporis animati, ac illorum, qui in corpore terræ fluunt; analogiam etiam habes in fœno humido cumulatum congesto, quod incalescit.

Conclusio tertia. Hujusmodi aquæ calidæ & thermæ plerumque admodum salutiferæ sunt, ac præsertim ad depellendos morbos frigoris noxa contractos, singulari naturæ beneficio comparatæ; quippe sulphurata nervis utilis est, aluminata paralyti, similique morbo affectis bituminata, & nitrosa purgationibus. Notandum tamen, aquas has non tam à calore, quam à minerali halitu & admixtis illis corpusculis è fossili vena eductis suam derivare virtutem: hæc enim humoris vehiculo, calor beneficio laxant poros, oppilationes, & obstructions discutunt, & primævam arteriis habilitarem, liberumque musculis usum restituunt. Neque enim universim medicinæ argumentum est calor in aqua, ut patet in Egesta Siciliæ, Larissa, Troade, Magnesia, Melo, & Lipara, uti refert Plinius lib. 31. cap. 2, & 6. Notandum secundo, quod & longior & frequentior balnei usus vires & robur immittuat, dum enim calor poros aperit, copiosior se corpori aqua insinuat.

Conclusio quarta. Salubritas thermarum interdum etiam variat? Solis enim calore æstate perfusæ, attenuatæque sunt optimæ, utpote magis purificatæ; Hyeme vero sunt pessimæ, graviores enim & crassiores halitibus subterraneis conspurcatæ evadunt. Mutationes has aquarum fieri varia docent exempla. Sic balneum de aquis in agro Iisano graves infert potoribus noxas, si illo promiscue utuntur. Unde prævidere hunc effectum solent incolæ, nam cum aquam mense Martio, Aprili, aut Majo luteo tingi colore; turbidamque fieri cernunt, perniciosam fore præsciunt. Sic etiam Aleardus Veronensis Medicus, qui de balneis Calderianis scripsit, Apponitanam aquam quandoque lethalem esse dicit, exemplo cujusdam nobilis Galeatii, qui ex potu illius cum genero, & aliquot famulis obiit. Similiter acidulæ Alsatiæ aliquando tam acres sunt, ut dysenteriam commoveant, nonnunquam effœtæ, & pristino vigore privatæ. Causa verò harum mutationum præter dicta etiam est pluviosa, nebulosa, caliginosa, austrina, & pestilens cœli constitutio, æstus nimius, inundationes, & terræmotus.

Quæres primo. Cur si quis sitiens in balneum descendat, etsi non bibat, sitim tamen amittat? Respondeo, rationem esse, quod aqua per poros subingressa frigidi & humidum appetitum sedet.

Quæres secundo: Quales thermæ sint Carolinæ in Bohemia, & Badenses in Austria, & quibus morbis medeantur? Respondeo, Thermas Carolinas esse sulphureo aluminosas, & curare glandulas, strumas, schiaticam, paralytin & similes morbos; Badenses verò esse sulphureo-nitro aluminosas, & frigidis mederi morbis.

Quæres tertio: Quomodo universim thermæ quoad virtutem dignosci possint? Respondeo 1. Si thermæ sunt aquæ dulcis frigida, condensant, digestionem confortant, corpus refrigerant, & constipant; profunt juvenibus & carnosus contra morbos calidos & siccos, itemque profuvia, articulorum dolores, & podagram. Nocent vero hominibus frigidis & humidis. Secundo: Si thermæ sunt aquæ dulcis calidæ, emolliunt, & humectant corpus & membra, humores liquant, & evacuant, somnum conciliant, carnem & cutem mundificant, alvi obstructioni, capitis dolori, calori interno, pulmonis vitiis medentur. Tertio, Si thermæ aquæ mineralis salis sint, exsiccant, & frigidas ac humidas intemperies curant, medentur Hydriopis, frigidis nervorum doloribus; Valent adversus calculum, splenis durtiem. Quarto: Si nitrosæ, mediocriter astringunt, & valenter abstergunt. Quinto: Si aluminosæ, exsiccant valde, calefaciunt, multum adstringunt & corroborant, valent adversus omnes morbos humidos & frigidos. Sexto: Si sulphuræ, calefaciunt, siccant vehementer, resolvunt, aperiunt, attrahunt, consumunt, & attenuant. Septimò: Si bituminosæ, enixè calefaciunt, & prolixè molliunt. 8. Si gypseæ, intrigidant, exsiccant, conglutinant, oppilant, profunt calidis & humidis morbis.

Ex quibus colliges, quod effectus aquarum *Calefacientium* potissimi sint rarefactio, fusio, digestio, & attenuatio; *Frigefacientium* repletio & distensio; *Siccantium* adstrictio, & condensatio; *Humectantium* mollitio & lenitio.

Quæres quarto, quomodo dignoscantur aquarum mixturæ. Respondeo, vel per correctionem ad tertiæ partis consumptionem, & residuæ aquæ adhibito panno crassiori filtrationem, vel per evaporationem, vel distillationem adhibito unâ vase refrigeratorio; deinde sedimentum extractum, & exsiccatum examinetur hoc modo: exponatur sedimentum supra

tabulam ferream:
marmor & gypsum
aut combusta, rur
tis: quod si gypsu
manifestandum ne
is areolentia &
fimbriant, ita t
venit rubedine
non adfit; id liqu
Quæres quom
apores externo
scribere, quod de
refertur Carver
min harum collect
hoc rursum ab
Colliges pr
gram, aut aceri
oreat, calor is
aur, per motum
Colliges sec
ionibus Hepheli
tinguere non
neunt. Sic car
sic & ardet viant

Aerar

Unifera Nat.
habentibus
tis viscera,
re mineralium
efficitatem obr
ulle intelligas.
am miserorum
pior, quod trib
m; Pandis balne
lorum curas gon
veritos, et major
mum quippe mil
s, cenfer Plinius
tiaz possidere, dice
hobiticum Impe
mi, quamvis per
to molius unia
de fœno in agru

Nullum

Feri

Quod da

Dan

novos census
regenorum Pa
cho debitorum au
ne providum em
tam pluribus in bo
na impediretur,
na pedissequi, et

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Know Your Bible

Forgotten Books' Full Membership provides unlimited access to more than 28,000 volumes of Christian literature for \$8.99/month

**HOLY
BIBLE**

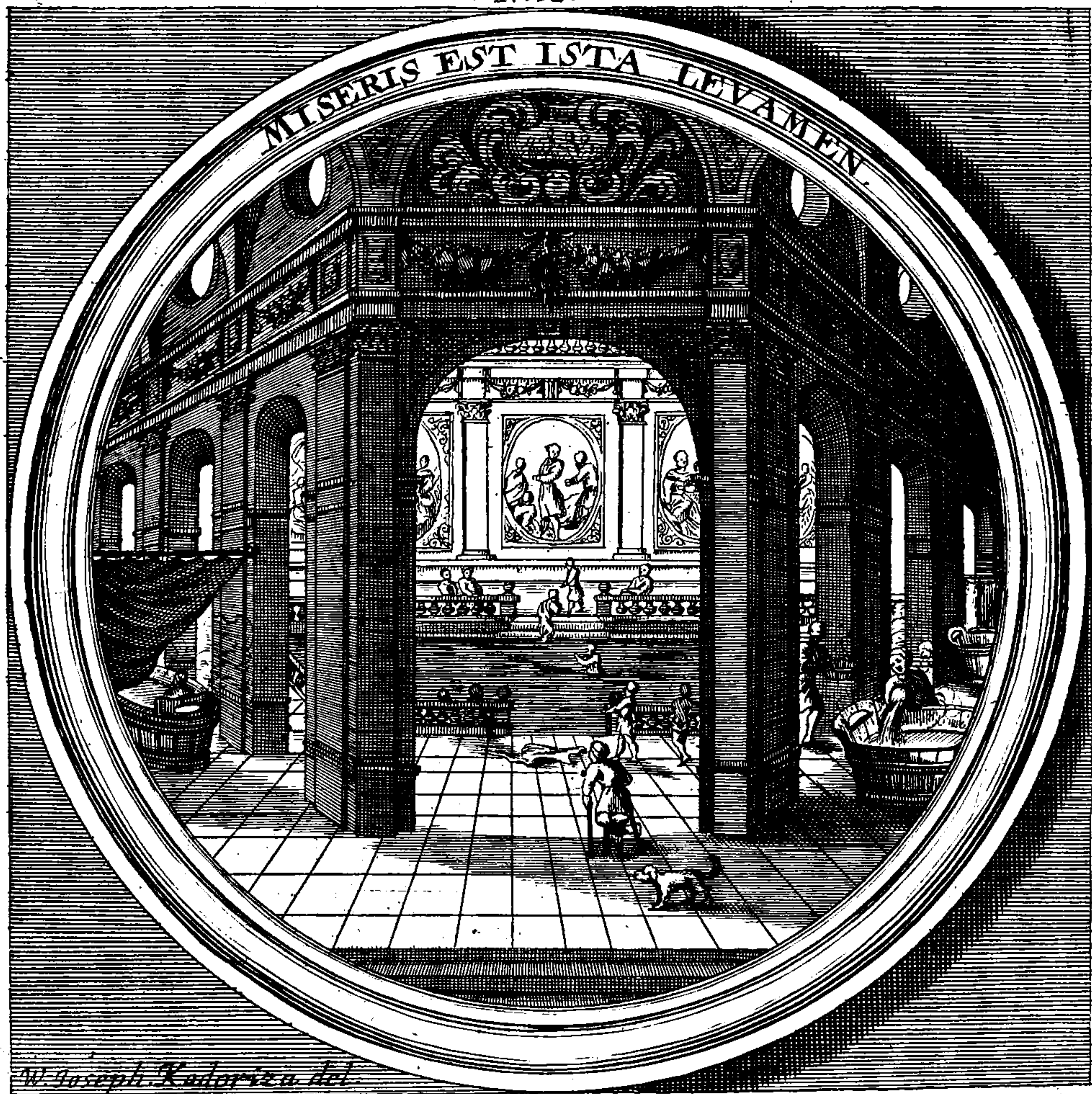
Continue

*Fair use policy applies

Æmilius. retur, *Æmilius.* Aliquam nempe jam partem dempsit muneri, qui differendo donat. Bis dat, qui cito dat. Diu enim noluit, qui tarde tribuit. Maximilianum I. solitum dicere ferunt: *Charitas non expectat homines egentes, sed ubi necessitatem videt, ante preces opitulatur, & auxilium*

02.

N. 62.

W. Joseph. Kadoritz u. del.

Epietetus fert. Misericordia non causam, sed fortunam spectat. Scilicet, sicut Sol preces (magni viri Epieteti doctrina est) aut blandimenta non expectat, ut exoriatur, sed statim surgit, & ab omnibus salutatur, sic tu nec plausus expecta, nec strepitus, vel laudes, ut benefacias, sed sponte benefac & pariter ac Sol omnibus clarus eris. Amplius dico: DEO proxime similis est, qui prompta stipe pauperem subleuat, majus quippe aliquid humano agit, ut vates inquit: *Accipere humanum est; inopi donare Deorum.* Anaxilao Regi visum, hoc unum Regibus felicissimum evenire, quod a nemine vinci possent beneficiis, cum nullum sit majus & certius felicitatis ac magnitudinis argumentum, quam plurimos felices fecisse. Hinc de Nerva Dio Cassius: *Quosdam, inquit, Senatorij ordinis delegit, qui agros emerent, eosq; egenis dividerent. Pecunia autem inops, vestes primium & vasa aurea, argenteaque atque pretiosam suppellectilem seu propria, seu publica & Regia esset, auctioni subjecit.* Quam laudabilis vox quoque illa Impp. Valent. & Mart. qua contestati, humanitatis sue esse, egenis prospicere, ac dare operam, ut pauperibus alimenta non desint. Quid Constantinus? *Quemadmodum Sol super terram oriens in omnes claros sui luminis radios assatim profundit; sic Constantinus simul cum Solis ortu in Regis adibus apparens omnibus probitatis sue splendorem exhibuit, neque quisquam ad eum adventabat, qui non aliquo bono potitus.* Baron. Quid Carolus V. Etiam adolescentulus adhuc uno die subinde septies crumenam in egenorum necessitates explevit; cumque aliquando æs, non liberalitas deficeret, lachrymas in stipem fudit. Præterea alia Austriaca benignitatis sydera. Omnium instar sit Ferdinandus II. Princeps præter modum munificus, qui cum nullum benefaciendi ac donandi finem faceret, suo tamen adhuc animo, munificentia cupidissimo, minime satisfactum credebatur. Facetè jocatus aliquando, gratissimum sibi futurum, si novam copiosamque aurifodinam ejus in terris DEUS aperuisset, ut esset præ manibus, quantum alii peterent, quantum ipse optaret, dare. *Ita misericordis fuit iste levamen.*

QUÆ-

De ali
 Nonnulla
 inermis e
 centur, &
 his nonnulla & p
 non institutio pr
 Conclusio p
 res fontes & flum
 fno Oxus; in Ar
 reis scaten ram
 ter abare, quo d
 rius argentea dicit
 Conclusio se
 Hæc autem
 ista aqua decurrit
 in particulas cor
 nen, sulphur, ni
 tum, &c. Præter
 res imbibantur
 a ipsis aquis tota
 acquiritur.
 Conclusio re
 nim acida sunt
 rare à nigro: h
 mediis vero
 minis, sulphur
 argenteas præ
 tiam olidat
 nullis modis
 mi. sub. h. s.
 sum atque ac
 nodi sunt aqua
 amoblataveris
 si fuerit argen
 antis indicium
 Ex his coll
 fura, quia se
 amantose, qu
 de; quodam ca
 un hebetans, ut
 raleculum con
 renum ac
 secum aff
 s, ferreale
 te glapidea
 denuridam
 aqua ruit, in
 Quares, un
 sanatur, &
 eam, tum ac
 apponcas, e.

QUÆSTIO VIII.

*De aliis aquis medicatis, mineralibus, lapidescentibus,
& aliis nonnullis.*

Nonnulla de aquis medicatis jam in præcedenti Quæstione explicata sunt, dum de thermis egimus. Vocantur verò medicatæ, eò quòd aliqua medicâ vi pollere dicantur, & quas propterea Medici ad curandos aliquos morbos adhibere solent. De his nonnulla & pauca duntaxat indicanda sunt, majorem partem ad Medicos rejicimus, quorum institutio propria est de his agere. Quare sit

Conclusio prima. Minerale & medicas dari aquas indubitatum est. Sic inter auriferos fontes & flumina numeratur Tagus in Hispania; in Italia Padus; in Asia Pandrosus; in Bætris Oxus; in Africa Nilus, Niger, & Zairus; in America juxta Potosium omnes fluvii aureis scatent ramentis; Albis in Germania; Hermus in Lydia, Chrysius in Hungaria. Pari-ter ab ære, quo abundat, nomen *Chalcis* fluvius sumpsit, ab argento Narbonensis Galliæ fluvius *Argentens* dicitur.

Conclusio secunda. Aqua medicata suam vim habet & virtutem ab admixtis corpusculis. Hæc autem aquæ admiscuntur, quia per sodinam seu metalli, seu alterius corporis fossilis aqua decurrit; Humor enim sensim sine sensu cavat lapidem, hoc est, ramenta quædam, seu particulas corporis fossilis subducit. Sunt autem ea fossilia vitriolum, sal, alumen, bitumen, sulphur, nitrum &c. quibus adde metalla, ut ferrum, æs, plumbum, argentum, aurum, &c. Præterea fieri etiam potest, ut aquæ mineras prætervectæ proprias metalli qualitates imbibant sine substantiæ accessione, quamvis communiter hanc secum devehant, cum ex ipsis aquis fossilis portio educi possit, sicut aqua mari extracta, Solique exposita in salem excoquitur.

Conclusio tertia. Saporis operâ præsertim qualitas aquæ medicatæ cognoscitur, aquæ enim acidæ sunt ab atramento sutorio, seu vitriolo; acerbæ & adstringentes ab alumine; amaræ à nitro: salæ à sale; acres à calcitide; subpingues à sulphure; dulces à plumbo & auro, mediæ verò saporis ab argento & stanno. Cognoscuntur præterea etiam a calore; ita aluminis, sulphuris, vel lapidis calcarii admistio colore lacteo aquas inficit; bitumen subnigras, æs ærugineas præbet. Ex ferro rubiginem contrahunt. Vitriolatæ & bituminosæ observantur etiam olfactu, quem potentissima mephiti percellunt. Præter insinuatam quæst. priori & alios modos, sequentem quoque minerales dignoscendi aquas præscribit P. Kircherus in mund. subt. l. 5. sec. 2. c. 5. Sedimentum metallicæ aquæ infundatur in acetum generosissimum atque acerrimum, vel in erodentem alium liquorem causticâ virtute pollentem, cujusmodi sunt aquæ fortes, seu erodentes Chymicorum. Inspecta deinde aqua, si supra sedimentum observaveris concrevisse ferruginem, certus sis, medicatas aquas ferri mixturam continere; si verò æruginem crevisse videris, erit id in æris mixturæ signum; si auruginem, id auri latentis indicium habet, & sic de reliquis.

Ex his colliges, ut etiam in priori quæst. insinuatam, quasdam aquas strangulare, ut gypsum, quia scilicet arteriarum meatus obstruunt: quasdam exsiccare ulcera ut aluminosæ, atramentosæ, quia scilicet adstringunt meatus illos, quibus humor in ulceris locum confluebat; quædam calefaciunt, ut sulphurosæ, multo enim constant igne; quædam sensus & caput hebetant, ut bituminosæ, quia pinguiore succo meatus nervorum obstruunt; quædam in calculum concrevissent, ut quæ multa terrâ constant; quædam vero obstructions lienis, jecoris; reuum auferunt, quia, cum facile percolentur, illa corpuscula, quæ meatus obstruebant, secum asportant. Sic & aurea aqua, inquit Kircherus, corroborat, æneâ pectus & pulmones, ferrea lienî prodest & melancholiæ; plumbea & stannea jecur sanat, & hydropem remover; lapideæ substantiæ miscella calculos dejicit, ut experiuntur Tyburis incolæ, qui ex flumine turbidam bibunt, nec inde ullus calculo corripitur, licet eadem aqua & ripas, & ligna, quæ ruit, in lapidem vertat.

Quæres, unde sit vis illa multarum aquarum, quæ fit, ut brevissimo tempore in vesicam traducantur, & toras ejiciantur, ac proinde abunde potari solent tum ad ventriculum reficiendum, tum ad obstructions discutiendas? Respondet ad hoc quæsitum Honoratus Fabri supponens, tantum in renibus fieri percolationem, seu filtrationem sanguinis, hoc est;

traduci sanguinem ex arteriis emulgentibus in renes; indeque portionem aqueam per ureteres in vesicam derivari; aliam verò sanguinis portionem in venas emulgentes perpetuo arteriæ motu intrudi; iraque supposita hujusmodi percolatione, corpuscula illa, quæ aquæ medicatæ insunt, laxant meatus, ac viam facilem humori faciunt; imò si quæ prius obstructio erat, eam discutiunt. In rem præsentem mirabile quid refert Sibbaldus his verbis: In Hoja Orcadum Insula tres altissimi montes sunt, qui sublimitate sua mirandâ navigantibus à terra longissimè adhuc distantibus cursum, quò dirigunt rectà phari quasi præstantissimi speciem, & vicem præbent. In ipso cacumine unius ex hisce tribus montibus sic contiguus fons est ex ipso corde seu fundamento montis ortus miræ claritatis, raræ dulcedinis, siti sedandæ convenientissimus & stupendæ adeò levitatis, ut si quis potando integrum dolium de illius aqua in stomachum trajicere posset, nullatenus se graviolem inde effectum sentiret. Verisimilius tamen est, hanc aquam non tam ob levitatem non aggravare stomachum, quam ob virtutem impulsivam, quâ ocyus aqua in vesicam detruditur, & foras expellitur, ne oneri sit bibenti.

Conclusio quarta. Danrur etiam fontes, qui immersa diversimodè commutant. Testantur hoc passim Historici. Sic in Islandia haud longè ab ignivomo monte Hecla fons emanat, qui immersas ad fundum usque virgas in ferrum commutat. In Palæstina infra montem Carmelum scaturit fons, qui mineralia quævis injecta in vitrum transformat; vitrum autem injectum in arenam reducit, ac convertit. Arborum folia in Yo Provinciæ *Pequin* cadentia commutantur in hirundines. Similiter in locum Hæniao folia dejecta in nigras abeunt aviculas. In Hyberniæ Provincia *Ultonia* prope urbem *Armac* lacus *Niach* dictus aquam continet hujus naturæ, ut si baculus ligneus usque ad fundum attingens immittatur, in infima parte, quâ fundum attingit, convertatur in ferrum, media verò pars aquæ immersa lapidescat; reliqua verò extra aquam remaneat lignea, uti fuit. Denique, ne longinqua & peregrina petamus, prope Scepusium Hungariæ urbem aqua tam vehementis virtutis testibus oculis observatur, quæ ferrum, ubi in canalem conjectum, brevi tempore in cuprum convertit. Ipse, qui hæc scribo, immutatas inde equorum soleas, in probatissimum cuprum non semel in manibus habui.

Quæres: Num ergo unum metallum se in aliud convertat? Respondeo negativè, nulla enim hic transmutatio fit, sed tantum separatio ope vitrioli inducta. Et hæc ratione cuprum à ferro in Scepusiensibus aquis separari credibile. Nempe quia magnus ferrum inter & cuprum magnetismus intercedit, fit, ut ubi corpuscula vitriolata ferreum quid aquis immixtum senserint, ei statim adhæreant, poros penetrent, ferrum acredine sua dissolvant, & remanente ferri scoriâ, reliquum in cuprum condensent. Hinc fit, ut ferro priori crusta quædam, seu cortex cupreus adnasci soleat, nempe ex congregatis corpusculis æreis, ferreis interea in rubiginosam scobem resolutis. Experimentiâ rei hujus edoctus Kirchcrus, qui tantumdem ferreæ rubiginis ab aqua vitrioli exesum reperit, quantum massa ferri prius pendebat. Similiter cum proportione discurrendum de aliis superius adductis mutationibus. De arborum foliis verò avium feracibus, si fides historiæ adhibenda sit, sentio ea ab aquæ qualitatibus quasi fermentata dispositionem quandam accipere ad generationem similium avicularum.

Conclusio quinta. Reperiuntur pariter aquæ lapidescentes, & injecta quævis in lapidem convertentes. Sic in Gothia fons reperitur, qui in lapidem, quidquid immergitur, convertit. Vim hanc lapideam expertus Fridericus Imperator chirothecam manu detractam sigillo appresso notatam fonti jussit immergi, & eâ, quâ immersa fuerat, parte lapideam recepit. Similis est Regno Barnagasso prope urbem *Abbarach* injecta quævis paucarum horarum spatio in lapidosam duritiem convertens. In Bohemia propè *Falckenavium* fluit fluvius, cui injectæ pinus brevi tempore lapidescunt. Propè Persiæ civitatem mons est, ad cujus radices plures emanant scaturigines, quarum aqua in pellucidum lapidem vitri instar incrascescit, & induratur. Propè Peruvianam civitatem *Guanavilcam* fons calidus ebullit, cujus aqua mox lapidescit, à quibuslibet etiam animantibus pota, eadem mox interimit cum in ipsis similiter concreseat in lapidem. Notissimum est, in Scepusiensi Hungariæ Comitatu plures erumpere fontes, qui quaqua gradiuntur, in lapidem abeunt, levem quidem, & pumicibus non dissimilem; qui eâ quantitate augetur, ut ubi domus ædificandi materiam accolis præbeat, se domos aqueas incolere gloriantibus. His adde, rivulum illum in *Glevelis* ad locum dictum *Achigniglium*, de quo scribit D. Sibbaldus in prædrom. Natur. Histor. Scotiæ part. 1. l. 1. c. 9. Hic ita

ita Agrifolium i
dendas plumben
eodem conficere
vella; quibus fu

Quæres.

feri ob mixturam
quæ condensare.
nec Joannes
nec nec conder
falsitatum con

Colliges.

hæc enim harum
hæc obvia dabit;
vitrum salis, aut
hæc lapideo obdi
crusta investitur.
is copia immittit
talem redigantur

Quæres uli

bilis? Respondi
tur, existimo ad
ne civitatis Ulm
annonæ carimen
fuit, quæ si aqua
dicit, pestem præfa
autum in Autum
vero in Autumno
vero solito citius e
bus Bochnæ in l
rum quorumlibet
in Toscana fons
um fons acrem
curdat, ferentia
colliges, quor
tæ ad fabulas re
p. op. 2. de Amm
man urgentem.
hæc ad jurament
is in eo se lavan

Ute dicuntur

ut ita sit; n
dissimiles o
iter quæ dicta
na sunt, rationi
& hic per tot
quo sequitur
tio; hæc enim
ta corpuscula,
apud Garam

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Get Smart

Over 2,000 years of
human knowledge in
797,885 volumes

Instant access
\$8.99/month

Continue

*Fair usage policy applies

fabulam esse puto, idem censeo de aliis similibus. Quod autem aliqui quantumvis frigidi, fervere videantur, procedit ab halitu, seu vento erumpente. Quod etiam aliquæ aquæ semper abundant, & nunquam effluant, adeò mirum non est, cum vel ad instar puteorum sint pari scilicet libra cum sua scaturigine; vel eo quod aqua per alios meatus affluat, per alios effluat. Nec difficile explicatu est, quomodo alii fontes cuncta injecta absorbeant, vel enim quod injicitur gravius est ipsa, cui immergitur, aquâ vel levius: si primum, necessario immergitur; si verò secundum, quod leve est, rarum est, ac proinde aqua ea subtilitate pollet, quâ facile totum corpus permeet, atque penetret, sic charta aqua imbuta immergitur; idem dico de ligno, foliis, imo & de ipsis plumis, quibus nihil fere levius est; & ita in lacu Averno folia subsident, quia præ subtilitate aqua statim totum folii corpus penetrat; In Agrigentino econtra omnia fluitant, & innatant propter densitatem aquæ, quæ oritur ex admixto bitumine.

CONCLUSIO POLITICA.

Exterarum Regionum Iustrator sit Politicus.

63.

N. 63.

Wolff Jos. Kadoviza del. Lincij.

J. S. K. f.

Habet & interior mundi facies Regiones suas non minus visu & admiratione dignas. Habet tot urbes, civitates & oppida, quot subterraneos meatus, specus, & divites mineralium numerat fordinas. Si peregrinari per has curioso naturæ scrutatrici oculo liceret, quam dives eruditionum voragine mens inde rediret? Quod negatum humano oculo, id mi-

ne-

neralibus maximè
subterraneos se-
re dulci suavitè
auri insuper & q
gimanti sic unda
hic fructus est; q
quo circuitu con
mentum est q
latur. Pueri
et affectus fac
nis hujus est
que Tacitus, m
nas Gallia, h
e moribus exp
finitus) mala
quoque Deo
tam propu
solem expler
de Reipubi. C
tur consiliis, qua
que ad Princip
tibus, quâ imp
libere conv
pa; Historico
re erudicum fa
vivere aurius, c
sibi dubitare n
is, Hominum
dicantur. In b
ganadam perti
pit, alieni q
adeo quæ per
ens emendat; l
domesticos inte
e optima sapien
duplex sapien
cium hunc l
tam anfractus
eam voco, q
tacionat, liberu

D
Q

rojana quidem
to multum U
althodoro h
sicut hunc m
sunt florem &
ates ad dome
ficiunt, quor
n & Græciar
tendas cum
ai Dii dedere
smorum & se
non aliud, fat
pergrinatio a

neralibus maximo lucro concessum est aquis. Vix enim natali maris sede egresso, per subterraneos se diffundunt anfractus, quantocyus spissam salugine mutant indolem, liquore dulci suavem assumunt naturam; nec contentæ, variorum fossilium virtutem imbibunt, auri insuper & argenti corpuscula immiscentes latici secum in lucem evehunt. Ut peregrinanti sic undæ merito apponi possit: *Dives abinde redit.* Subterraneæ peregrinationis hic fructus est; tuum tibi, Politice, quem in superioris mundi plaga, ab exterarum Regionum circuitu consequi potes, ob oculos proponens. Audi Lipsium: *Peregrinatio, inquit, instrumentum est usus rerum & prudentiæ accommodatum.* Alius cum alieno solo statim homo induitur. Purior succus imbibitur traductus per varia & angusta terrarum. A nativis materni affectûs sæcibus purgatur animus per exteras terras peregrinus. Beneficio commutationis hujus cum patria villosæ illius & veteris Teutoniæ species, quam asperis coloribus pinxit Tacitus, modo evanuit, ut jam in se una perspicuitatem mentis Italiæ, elegantiam & facetias Galliæ, humanitatem, orisque decorem Britannia, constantiam & gravitatem Iberiæ, moribus exprimat Germaniam. Ex peregrinationibus nempe (Auctor est Franciscus Patritius) multa audiuntur, multa ediscuntur, multaque oculis cernuntur; quæ nulla disciplina, nulloque Doctore unquam perdisci possent. Objicit scilicet illa urbium mœnia & Castellorum propugnacula, ut de munitione, fortitudine, situ & aditu edoceat, variarum gentium indolem explorandi facit copiam, ut de earum natura, genio & moribus informet; ad diversas Reipubl. Curias januam aperit, ut, quibus floreat legibus, conserventur institutis, regantur consiliis, qua prudentia, industriâ & æquitate administraretur justitia penitiùs proponat; denique ad Principum aulas & palatia sternit aditum, ut quibus regia capita coronari deceat virtutibus, quâ imperandi clarere formâ, quam severitatem clementiæ innixam erga subditos adhibere conveniat, optimè instituat. Longa nempe via per præcepta est, brevis per exempla; Historicorum annales pervolvere Politicorum axiomata memoriæ mandare, speculativè eruditum faciunt, non præctice prudentem. Ipsis oculis cernere, quæ narrant libri, haurire auribus, quæ explanant Codices, & experiri usu, quæ Theoria docet, de veritate objecti dubitare non sinit. Educari inter lycæa poterunt Doctores Patriæ, ægre populi rectores. Hominum mores, regnorum consuetudines, aularum statuta non domi, sed foris addiscuntur. Inde & ipse Sirachides postquam ea, quæ ad sapientiam & moderationem comparandam pertinent, descripsit, peregrinationem non in postremis adjungit: *In terram, inquit, alienigenarum gentium pertransibit; bona enim & mala in omnibus tentabit.* Nihil mortalium undequaque perfectum, etiam alterius non tantum virtute, sed & vitio suum peregrinus sapiens emendat; Ubi enim magis, quam in alienis terris alieno bono & malo sapere addiscet. Domesticos inter parietes mens delidiosa obducitur rubigine, novarum rerum varietate, velut optima sapientiæ cote, acuitur ingenium. Nec cum Phrygibus sero nimis sapiet, cui multiplex sapientia dat intellectum. Nosti Ulysses Græcorum sapientissimum fuisse, unde divinum hunc sapientiæ ad se attraxit succum, nisi mineralium aquarum more in omnes terrarum anfractus sese insinuando, gentiumque mores & statuta observando. In testem Homerum voco, qui à diuturna, longinquaque peregrinatione fortissimo belli Duci Panegyria concinnat, librumque suum talibus Horatio interprete orditur.

*Dic mihi musa virum captæ post tempora Troja,
Qui mores hominum, multorum vidit & urbes.*

Horat.
art. Poët.

Trojana quidem decennalis belli expeditio, tantaque rerum varietas & fortunæ vicissitudo multum Ulysses fecere expertem, amplius tamen maris, terræque errores edocuere, si Castiodoro fides est: *Interdum expedit, ait hic, patriam negligere, ut sapientiam quis possit acquirere: Ulysses Ithacus nisi hoc fecisset, in laribus propriis forsitan latuisset.* Nobiles teneræque arborum stirpes ut florem & fructum geminent, in alienum solum transferuntur ad tempus; & nobiles mentes ad domesticos duntaxat lares adstringemus? Ignorantium is fastus est, quo extera despiciunt, quorum periti sua nonnunquam contemnerent. Nunquid Lycurgus in Ægyptum & Græciam profectus, & jura didicit. Nunquid Pythagoras ad leges & litteras cognoscendas cum Persarum Magis vixit, atque inde Spartam contendit? Non omnia eidem Regioni Dii dedere. Ut enim non omnis fert omnia tellus, sic non quævis Regio collectim eos morum & scientiarum Magistros continet, qui sparsim in pluribus celebrantur. Demum si non aliud, satis hoc commodi errores itinerum adferrent, quod recte *Menandri moderatorem peregrinatio doceat.* Non audiendus proinde vates:

Menand.

Felix,

mvis frigida
æ aquæ rem
rum sint pa
r alios efflu
t, vel enim
cessario im
utilitate pol
immergitur;
& ita in lacu
at; In Agri
tur ex admi

dignas. Hi
divites mior
oculo licere
oculo, id est

Felix, qui propriis ævum transegit in agris,

Ipsa domus puerum, quæ videt, ipsa senem.

Laert. l. 1.
in Archi-
lao.

Patrit. l. 1.
3. de regn.

Plut. &
Sabel. l. 10.

Zenocar.
in vita Ca-
roli.
Plin.

Cassiod.
Ep. 39 Var.

Annon enim felix Alexander Macedo, qui gloriari solitus, se plura oculis per maximam orbis partem lustrasse & addidicisse, quæ ad optimam Regis disciplinam pertinent, quam quæ alii Reges, unquam vel animo, vel cogitatione attingere potuissent? Annon felix Sesostris omnium Ægyptiorum Regum excellentissimus, qui Arabiam, Lybiam, Aethiopiam, & universam Indiam ad Oceanum usque peragravit, in Scythiam tandem pone Tanaim fluvium colonias deduxit atque obeliscos erexit in perpetuum peregrinationis suæ monumentum. Annon felix Mithridates Rex Ponti, qui peregrinandi studio id assecutus est, ut duabus viginti diversis nationibus, quibus imperabat, sua cuique lingua jus dicere solitus fuerit? Sed ut vetera ommittam, quid Carolo V. Imperatore felicius? Et nunquid hic iter novies fecit in Germaniam, sexies in Hispaniam, in Italiam septies, in Belgium decies, in Galliam quater, in Angliam atque etiam Africam semel atque iterum, postremo mare mediterraneum octies, Oceanum verò tertium enavigavit, ut nempe, Trajani exemplo *mores gentium, Religionum situs, opportunitates locorum nosceret, & velocissimi sideris more omnia invisere, omnium preces audire & undequaque vocatum statim velut Numen adesse & assistere posset.* Itaque merito hi felicissimi, qui sic usu rerum & experientia facti principes prudentissimi. *Semper enim prudentiores, ut loquitur Cassiodorus, illi habiti sunt, qui multorum hominum conversationibus probantur eruditi.* Ita & tu peregrinare Politice, & sapientiâ, prudentiâ, morum culturâ dives abinde redibis.

DISSERTATIO X.

De terræ motu.

EGimus de Meteoris aqueis, reliquum est, ut etiam de terreis impressionibus ac primùm de Terræ motu differamus. Meteorum hoc horrore plenum & terrificum Naturæ subsidentis spectaculum est. Quid enim cuique satis tutum videri potest, si mundus ipse concutitur? si quod unum immobile est & fixum, ut cuncta in se contenta sustineat, fluctuat, & quod proprium habet terra, perdidit stare. De hac igitur subterranea concussione inquiremus primum quid sit, quæ ejus causa. Secundò quæ sint ejus species & præfagia. Tertiò de effectibus terræ motuum. Quartò demum de sono, loco, tempore, magnitudine ac duratione terræ motus.

QUÆSTIO I.

Quid sit terræ motus, & quæ ejus causa.

Conclusio prima. Terræ motus à Græcis σεισμός dictus, est commotio quædam terræ facta, in aliqua sui parte, dum nempe diversi ejus tractus validis motibus succuriuntur. Hanc dari apud omnes in confesso est; & si quis est, qui neget, perpetuo somno dignus censendus. Dicitur verò in aliqua sui parte; & quidem totus terræ globus simul non movetur, quantam enim vim impulsus vel impetus tantæ molis motio desideraret? sed tantùm varii terræ tractus & plagæ modo ampliores, modo minores, quod certè innumeris experimentis comprobatur. Itaque de re, quod sit, plusquam certum est, in assignanda vero hujus causa major difficultas oritur, quæ in varias opiniones distraxit Philosophos. Democrito enim visum est, cum aqua pluviae terram subit, & ejus cavernis capi non potest, vi repulsam terræ motum facere. Explodenda autem est hæc opinio propterea quod nulla sit ratio, cur ille aquæ fluxus tam vehementis sit, ut terram tantis motibus quassare valeat. Thales Milesius in hac sententia est, terram quasi navigium aquis innatare & tremere, cum procellis huc illucque jactetur, vel undam ex aliqua parte recipiat, per quam inclinatur in latus. Sed hæc sententia philosophiam non olet, quia palam est terram non innatare aquis, cum gravior sit mundi que centrum occu-

pet.

pet. Alii, quibus
brim interpretatur
est, & a Philo-
tus causam esse
gandum, contra
volvatur, ver-
bus demum se-
tere Naturæ
ignari possit.
Conclusio
alitu seu spiri-
tus hujusmodi
non poterit inve-
rius est inclusu-
motus terræ
tenui & lev-
sim spiritus, ut
ut, ventum con-
bre, & tota zoni-
tem, qui instrum-
possunt, ut cum
Inde exemplo
in terra, qua ter-
tum quærentes
Idem com-
bus fluunt; tum
temporibus anni
sani temporibus
his enim tempori-
rendis patet.
tamen mollibus,
jam, & æquibus
Confirmatio
nis sonus ex act-
in terræ motus
Conclusio
modis: primo
impetu sese ex-
le hanc terræ m-
bove succo hal-
strumpat, uti
tenus nova mater-
nim maxima vi-
montes & igni-
bona naturalibus
cum tam cito per-
pervenire non po-
venter concutit.
fluvii sub Tir-
stem majus, aut
nature claudis pe-
Conclusio
est, quia ex-
mentibus ejus
est hic in protu-
rendi; unde ve-
de major vis rat-
ade in flammam
zic. Hinc Ar-
ritates, ab orpa-

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Know Your Bible

Forgotten Books' Full Membership provides unlimited access to more than 28,000 volumes of Christian literature for \$8.99/month

**HOLY
BIBLE**

Continue

*Fair use policy applies

Ex his colliges primo, terræ motum fieri posse per exhalationes inclusas tum accensas, quando nempe spiritus nitri sulphuris & bituminis adunantur in magna copia, & vel per motum, vel per attritionem, vel per ignes subterraneos, aut etiam per antiperistasis accenduntur, & per accensionem rarefiunt, ut libere exspirare non possint; tum etiam per halitus non accensos, sed ad modum ventorum duntaxat concitatos, nam sicut spiritus, cum in aëre concitantur, movent illum vehementissimè & causant ventos, cum sint in aqua, commovent aquas, & causant tempestates; sic cum serpunt per terræ viscera, concutiunt terram.

Colliges secundo: Ad accensionem halituum non requiri semper ignes subterraneos, nec enim sub omni terræ tractu hi ardent, unde eo ferè modo & sub terra accendi possunt, quo in aëre. Hinc subterranea fulgura, fulmina, tonitrua &c. quomodo verò accendantur in aëre, constat ex dictis.

Colliges tertio: Solem etiam, ut observat Honoratus Fabri, aliquomodo concurrere ad terræ motum, non quidem quatenus prædictos halitus, qui in terræ cavernis coguntur, educat; hoc enim fieri non potest, cum tam altè ejus radii non penetrent, sed quatenus vi Solis è terrestri globo educti concrefcunt deinde imbres, nives & alia mixta imperfecta, quæ terram diluunt, ac subigunt, & tandem percolantur in longissimis, & sinuosissimis meatibus; cujus percolationis operâ, tum multæ ignis particule colliguntur, unde novus calor, tum materia præparatur, quæ deinde in halitum facîle inflammabilem abit, qualem terræ motus desiderat.

Colliges quarto: non quascunque exhalationes ad terræ motum sufficere, non enim quoties in terra sunt exhalationes, terra concutitur; sed quando illæ ita copiosæ sunt, ut continere illa terra nequeat in venis, ubi clausæ sunt, sed amplior em exigunt locum, quod fit, quando vel magis terra constipatur, vel rarefit exhalatio, vel subito copiosa generatur.

Colliges demum quinto: Terræ motum per causas sic definiti posse, quod sit concussio terræ causata à spiritibus interclusis, vel per attritionem aut ignes subterraneos accensis vel concitatis ad modum venti.

CONCLUSIO POLITICA.

Nimum stringendo dissolvuntur Leges.

Inventum cœlestis prudentiæ Lex est, stillicidium divini sapientiæ, oculus publici status, communis mens Reip. compago civium, fundamentum libertatis, nervus politici corporis, anima urbium, & si Pindaro credimus, Regina omnium mortalium, immortaliumque, quæ vivendi regulam imponit, licentiam constringit. Sine lege, & Rege vivere, est damnosissimum pro grege. Remedium omnium malorum lex est, naturæ emendatio, inæqualium æquamentum. At ut nihil tam utile in humanis, quod modus non commendet: ita legum excessus est servandorum defectus. Prohibere omnia, imperare cuncta, negare singula, jugum est omnibus impar. Ipse sanguis vitæ dos, & necessaria animæ supellex, ex crescendo extinguit, abundantia submergit. Natare debet cor in sanguine, non fluctuare. Ita legum multitudo, ut pondus opprimit Rempublicam. Pressa nimium natura tandem vires colligit, ut per vim eluctetur. Clausa montium repagulis aura cum impetu prorumpit. Qua data porta perfringit latera, & quam antea lente non dabatur exspirare, ejedtis in liberiores aërem strictioribus cataractis graviore damno erumpit. Vincula hominum leges sunt & pessuli libertatis, si nimium stringunt, bonum publicum infringunt. Avida enim libertatis conditio nostra irritatur in vetita; irritantur leges, quæ multiplicantur. Quandam libendi pruriginem movet prohibitio; arceri est illecebra agendi. Nam:

Nititur in vitium, semper cupimusq; negata.

Malæ sunt Respublicæ, quæ legibus quotidie curantur: non valent benè, ut corpora quæ pharmacis continuò egent. Non cumulo leges valent, sed usu. Pauca leges sunt vitæ cardines: multa claudunt, & populum continent, si sunt tolerabiles. Assiduè sollicitans latera calcar præcipitem agit sonipedem: constrictum supra quam par est sicenum, facit segniter stare: moderata placent. Ut sine lege jacent respublicæ, ita ultra modum compulsus ad legem populus, contemnit tandem, quia servare desperat. Platonem accipe: *ubi multa leges, ibi & lites, moresque improbi.* Quod Navarcho cynosura, Dioptra Geometræ, amussis architecto, pondera horologio, hoc civibus sunt leges. At si vel Camelo

ultra

ultra vires
lex caliditate
dam libertatem

gubernatione
nimium grave
herunt, cunctis
numerum excedit
qui pondus totum
deratio onerum
utilissimis validis
vires, libertatem
in Macar nullo
erent nulli.
nis novem Ga
tatores omnes
dos cum vicio
aron Saturni
nibus Vestæ.
in, Timaratus
niles, nec supra
me, quam vire

ultra vires onera adjicias, stabit immotus: & sub excessu ponderis mula sternetur, aut exlex calcitrabit. Statutorum & Canonum turba turbat populum; ut, cum ad constringendam libertatem sint inventa, in licentiam effundantur. Amalthææ cornu moderaram suble-

64.

N. 64.

ge gubernationem Hippodamus dixit: nihil enim non boni bonæ institutioni inest. Quodlib. de fe-
 si nimium gravet, dorsum infringit. Neque Susidæ boves pensum laboris augeri vo-
 luerunt, centum quot diebus cados aquæ exantlate sufficit: nec unum supra centum. Si *Alianus*
 numerum excedis, & modum non servas servabitur nihil: nam non vult aggredi pondo, *l. 7. de a-*
 cui pondus totum ultra vires est. Aurea populus suspirat sæcula, non ferrea: aurea est mo- *nimal, c. 1.*
 deratio onerum, hæc æneam faciet hostibus Republic. Ita Talus æneus dictus est; quod
 utilissimis validissimisque legibus Cretenses gubernabat: quas, quia nec graves, nec in-
 utiles, libenter susceperunt, & velur metallum pro Legislatore steterunt. Quæ suis Lesbiis san-
 cita Macar tulit, sancte servarunt: Leonem appellavit legem, nam eos sic firmavit, ut ce-
 detent nulli. Quæcunque tuis onera injungis, viribus accomoda. Minos imitandus est,
 annis novem Gnosio delituit antro, legem ferendarum rationem à Patre Jove edoctus. Le-
 gislatores omnes, bonique publici moderatores, Dei discipulos Galenus dixit, quippe à Deo
 doctos cum ratione gubernare. Pompilius habitus Dæ Ægeriæ scholaris, Solon Minervæ,
 Charon Saturni, Lycurgus Apollinis, Zoroaster Horomasdis, Trismegistus Mercurii, Za-
 molxis Vestæ. Imò & Dii dicebantur moderatorum onerum fabri. Charondas & Zaleu-
 cus, Timaratus & Theætetus, Helicam & Aristocrates, Pithius & Zamolxis, nec nimium
 molles, nec supra modum graves moderatores divinitate illuxerunt. Dii non ultra impo-
 nunt, quàm vires ferant: nam volunt servari, quæ volunt mandari.

Meteorologia

QUÆSTIO II.

Quæ sint terræ motus species, ejusque præfagia.

Conclusio prima. Duas species terræ motus enumerat Aristoteles. Una est *τρόμος* Tremor, sic dictus, quoniam ea, quæ tremunt modò in hanc modo in illam pattem vibrantur. Altera est *σφυγμός* Pulsus, quando terra veluti intumescens assurgit, quia ventus ex infero recta ascendere contendit & fornice cavernæ pulsat. Appellatur verò *pulsus* propter similitudinem pulsus arteriarum in animalibus, qui ex alto, seu profundo subit, & arteriam in sublime tollit. Ex his tremor adeò noxius non est, quòd eum faciat vis venti in partes distracta. Nec periculo constat pulsus, quoniam parum attollitur terra, & mox remittitur; periculosissimus verò est; quando in hiatus se pandit, tum propter magnum venti impetum, tum quia in unam partem procumbens ita terram impellit, ut ruat & subvertatur.

Has duas terræ motus species Seneca l. 6. quæst. c. 21. ex Possidonii sententia paulo aliter enumerat, & propterea tertiam adjungit his verbis: duo genera sunt, ut Possidonio placet, quibus movetur terra, utrique nomen est proprium, altera succussio est, cum terra quatitur, & sursum ac deorsum movetur. Altera inclinatio, quæ in latera nutat navigii more. Ego tertium illud existimo, quod novo vocabulo signatum est. Non enim sine causa tremorem terræ dixere majores, qui tremor utrique dissimilis est, tum inclinationi tum succussioni, nam nec succutiuntur omnia, nec inclinantur, sed vibrantur. Auctor verò libelli de mundo ad Alexandrum, qui Aristoteli tribuitur, septem species recenset, quarum tamen quædam ad accidentia terræ motus referri possunt. Una est eorum terræ motuum, qui ad angulos acutos in obliquum quatuntur. *ἐπικλίντης* dicitur. Altera nominatur *βράσσης* idem ebulliens, effervescens, quo terra confringitur, & sursum & deorsum rectis angulis succiditur. Tertia est *χασματίας* cum fit terræ hiatus, & amplam voraginem retinet. Quarta *ρήκτης*, qui vi eruptione facta rimas aperit. Quinta est *ώσσης* impulsorius; qui terræ motus unâ agitatione subvertit. Sexta *παλματίας*, id est, tremulus, quia efficit terræ motum tremori non dissimilem. Septima *μυκητίας*, mugiens dicitur, quia cum mugitu & sonitu terram quatit. Ex quibus vides, quod quidam effectus potius vel accidentia, quam species sint terræ motus. Itaque Aristotelis vel Senecæ divisio retinenda est.

Addit verò idem Philosophus, terram moveri in latum frequentius, quam secundum profunditatem, hoc est, sursum & deorsum. Ratio nem affert, quia exhalatio & spiritus, qui causa est terræ motus multo magis protenditur secundum latitudinem, quam secundum profunditatem.

Observatum etiam est, ut referunt Fromondus & Cabeus in text. 46. quæst. 1. terram cum concutitur lateraliter moveri, vel ab oriente in occidentem, vel à septentrione ad meridiem. Rationem optimam affert Cabeus, quia venæ terrarum excurrunt plerumque à polo ad polum, & aliquando ab oriente in occidentem, ut constat pluribus experienciis. Et ratio potest esse, quia terra coagmentatur, per ordinem ad axem, cum alteretur à cælo, quod circa axem rotatur. Cum ergo venæ terrarum protendantur vel ab oriente in occidentem, vel à septentrione ad meridiem, etiam exhalationes cum per venas diffunduntur, protenduntur eodem pacto, atque adeò cum terram concutiunt, concutiunt illam vel ab oriente in occidentem, vel à septentrione in meridiem.

Conclusio secunda. Plurima sunt signa, quæ futurum præhænt terræ motum. Primum est; magna & intempestiva aëris tranquillitas, quia tota ventorum materia vel ex terra nondum egressa est, vel in terræ profundum se recepit, & intra viscera illius serpit. Referatur à Seneca lib. 6. natur. quæst. c. 12. ante terræ motum, qui tempore Neronis concussit Campaniam, multis diebus serenitatem fuisse. Secundum est, si aër solito est frigidior, oritur enim hoc frigus ex eo, quòd exhalatio, quæ suâ natura est calida, serpat per venas terræ, atque adeò aër destitutus calidis exhalationibus intempestivè frigit, à qua frigiditate etiam terra amplius constringitur, ne vapores erumpant. Tertium est nubecula tenuis, & in modum lineæ rectæ oblonga & alba, eaque aut interdiu, aut maxime post Solis occasum sereno cælo apparet. Ratio est, cum cælum ventis & vaporibus, qui sunt nubis materia, vacet, nubecula admodum recta, tenuisque relinquitur, proindeque omnia tranquilla esse indicat, cuncto intra terram halitu, flatuque cohibito. Adverte tamen enumerata tria signa non semper, aut plerumque sequi terræ motum, cum sæpissimè videantur talia signa, quin terræ motus subsequatur; sunt ergo signa, quæ, cum terræ motus fit, plerumque præcedunt,

dunt, ideo non
cum signum est
scetore, aut ali
dorque ex m. al
Ideoque sine re
potius urbis ex
ris ebulliat, aut
mo subiens terr
tam est ante in
pere Eridanas t
delcat sine fl
extum signum
aliquant, & no
atorum concu
camaer, cum ve
tam verberatur
et eo, quia spira

Sepulch

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Get Smart

Over 2,000 years of
human knowledge in
797,885 volumes

Instant access
\$8.99/month

Continue

*Fair usage policy applies

Vides, ut omnia sine discrimine eadem involvantur ruinâ, & Regum palatia, & pauperum tuguriola, & altæ cedri, & humiles myricæ, colles æque, ac montium vertices pari terræmotûs concussu æquantur solo. Nulli parcit, *Dubia nutant cum mœnibus urbes.* Solum superest sepulchrum. Imago atra hæc est inexorabilis fati.

Claud. de
Rapt.

Horat. l. 2
Od. 3.

*Omnes eodem cogimur omnium,
Versatur urna: serius, ocyus
Sors exitura, & nos in æternum
Exilium impositura cymbæ.*

Sen. ep. 91.

Claud.
Sap. 7.

Iycosth. ex
Alian.
15. var. c.
10.
Sen. ep. 25.

Ex Æ-
lian. 8.
var. c. 15.

Mund.
Symb. Pi-
cinel. l. 2.
c. 3.
Stob.
Sen. ep. 91.

Epictetus.
Cic. Cat.
maj.
Sen. ep. 30.

Jo. Rhô
Var. virt.
Hist. l. 5.
c. 7.

Cæcus est, offeus ille humani generis tyrannus, non reveretur purpuram, nec coronæ, & sceptri terretur majestate. Sine discrimine tam regio, quam plebejo capiti falcato ferro imminet. Nec precibus, aut lamentis flectitur, quia surdus est. *Æquat enim omnes cinis; im- pares nascimur; pares morimur. Conditor ille juris humani non natalibus, nec nominis claritate distinxit, nisi dum sumus.* Seneca. Emines modo sublimi throno super vulgi fæces, sed ad tempus tantum mox sepulchro æqualis Codro futurus. *Mors sceptrâ ligonibus æquat. Unus introitus est omnibus ad vitam, & similis exitus.* Sapiens oraculum est. Nihil hinc est, quod æquè supercilium cogit ponere, quam crebra mortalitatis cogitatio. Quod si enim amplitudo Regni distendit animum, coarctant illum Sarcophagi angustia; si corona & laureæ erigunt verticem, eundem pallida deprimunt Cypressi setta. Novit diadema esse bonum mutuam posteris cedendum. Num purpura mentem extoller superbia, quàm mox cum mortuâli Sindone norit commutandam. Minus ærarium auri, argentique pondere refer- tum explete animum poterit, ex quo egentior Iro, ne quidem assem inferet sepulchro. In- tuere Alexandrum, magnum illum orbis domitorem, ut famâ, gloriâ, & laudum suarum amplitudine terram impleat, omnemque Regum & Principum felicitatem sibi faciat tribu- tariam? at unam mortem, dum vincit omnia, debellare non potest. Cum totius mundi spoliis in spelium ipse cedit: ex omnibus *solum superest sepulchrum.* Sed & hoc aliquamdiu caruisse Olympiadis matris lachrymæ testantur, dum amaro gemitu in hæc verba prorum- peret: *O Fili, tu cum in numerum Deorum inferri volueris, & id perficere summo studio conatus sis, nunc carere debes, quæ sunt mortalium omnium communia, terrâ & sepultura.* O magna huma- næ felicitatis metamorphosis; quis se magnum jam credet, dum Alexandrum sic parvum vi- det. Itaque nihil æquè, ut loquitur Romanus morum Magister Seneca, *proficiet ad temperan- tiam omnium rerum, quàm frequens cogitatio brevis ævi, & hujus incerti.* Idcirco Romanis sole- mne fuit, ut triumphanti in sublimi curru adstaret quispiam, qui identidem illud â tergo suggereret: *Respice post te, hominem memento te.* Salutarem hunc ritum æmulatus Philippus Ma- cedonum fufis in Chæronea Atheniensibus, sibi metuens, ne triumpho sui oblitus, supra hu- mana extolleretur, ter indies mortalitatis conditionem ab acclamante in memoriam revoca- ri hac voce voluit. *O Philippe, homo es, memento mortis.* Vapor nempe est omnis vitæ splen- dor, levi aura in altum è terra extollitur, mox in eandem relapsurus. Ingeniose Rancatus mortem, seu in evitabilem fortunæ, ac Majestatis terminum emblemate significaturus, cine- rum acervo inscripsit: *omni momento memento.* Quamvis enim Rex natus fueris, audi tamen, ut mortalis, inquit appositè Stobæus. Diu hujus non meminisse, minus hoc agnovisse vo- luit Saladinus Asiæ, Syriæ, atque Ægypti Sultanus, morti vero vicinus mortalem fateri de- buit dum jussit, ut interiorem tunicam hastæ prælongæ impositam pro omni pompa funebri per castra deferrent cum acclamatione: *Hoc unum linteum ex totius orientis opibus Saladino resta- re.* Sepulchralem hanc Sindonem sæpiùs tibi ob oculos statue, Politice, & Regum pompam quid nisi fabulam esse duces? Est nempe vita nostra comœdia, cujus epilogus mors. Un- de quomodo fabula, sic vita: non quamdiu, sed quam benè acta refert. Quid enim est no- vi hominem mori, cujus tota vita nihil est aliud, quàm ad mortem iter. Eâdem horâ, quâ ad vitam editur, ad mortem destinatur. Nemo unquam mortalium erravit ad sepulchrum. Benè Epictetus, *uno eademq; ubere vitam, mortemq; sugimus.* *Commorandi enim nobis (subfra- gatur Cicero,) natura diversorum, non habitandi locum dedit.* Intervallis distinguimur, exitu æquamur. Eripere vitam nemo non homini potest, at nemo mortem. Quid igitur: Num mors timenda? nequaquam. Quo pacto hoc possis consequi, audi Senecam: *ut nunquam mortem timeas, semper mortem cogita.* Illi enim mors gravis incubat, qui notus nimis omnibus igno- tus moritur sibi. Sic mortis nunquam immemor Innocentius IX. Pontifex maximus. Nihil hic unquam decernere consuevit, nisi prius oculis, ad duas icones defixis; quarum prima cal- variam, reliquamque offeam demortui homines compagem; altera funebrem pompam reptæ- sentabat. Unde factum, ut omnes vitæ suæ actiones ad Legis divinæ libellam expleverit. Ita & Maximilianus Primus Imperator quotidie mortuus, ut sibi non immemor moreretur, nihil ho-

horum que ar-
credebat. Unde
item è querno lig
Maur. & extenuis?
de capite. Emul.
hanc mortis tot Ro
muit, ut illa tota
vivas.

Conclusio u-
mus exerte
perpendit.
suscipiuntur sic
Olysiipone
principe omnes pe
nabae ibi perient
Pompejos populo
urbes Asiæ corru
motibus tam ter
intra medium qu
arces & plusquam
Illud mirabile, qu
nem Venerabilis
sacerdos, qui ad z
in castello S. Agath
Quaresime
Kermannus; &
collatur, ut gem
dicitur; cum r. a
cis medi, ac ut
Secundus cu
coommunit; qu
nspartes veru
Analogiam habes
ur; quod tape n
fert Plinius lib. 2
gressis in agro Ma
Tertius eite
videntur, videlicet
aliquando sine no
contingit cum n
suta quatuor, ut
morat Plinius
us, & de uore
uinterciula per
Quartus e
as, urbes, pag
atu, nullum e
nario tractu
mes excipiat; q
per declive
mbientis. Sic
fo & Aaron ce
Septura quand
n; alterum in
plura.

horum quæ circa ipsum erant, suum judicabat, omnemque diem sibi ultimum illucescere credebat. Unde, ne vel uno momento oculos à vitæ instabilitate averteret, capulum lunæ brem è querno ligno circumferri secum iussit, addita hac præmonitione: *Cogita mori, quid tibi dilatatis & extendis? quid multa possides? plura appetis? quem tot Provinciae & regna non capiunt, locus iste capiet.* Æmulatus hoc factum Carolus V. tanto Avo dignus nepos, qui contemplationem hanc mortis tot Regnorum ac Provinciarum amplissimo Imperio, quo se ultro abdicavit, præhabuit, ut illa torus perfrui posset. Ita & tu Politice vivens semper morere, ut mortuus semper vivas.

Just. Lips.
l. 2. Monit.
Polit. c. 14.

QUÆSTIO III.

De effectibus terræmotuum.

Conclusio unica. Effectus terræmotuum sunt varii, quorum primus est ædificia & domus evertere, cujus ratio est, quia scilicet vel subsidunt fundamenta, vel parietes à perpendiculari removentur, unde amplius stare non possunt; vel succussu vehementi disjiciuntur. Sic 1509. tredecim hominum millia hujusmodi calu obruta sunt. Sic etiam 1531. Olyssipone 1500. ædes sunt everse. Item 1570. Ferraria fere tota corruit. Trajano Principe omnes pene domus in pulverem comminutæ sunt, & ipse Princeps, qui forte hymbabat ibi per ienestram vix evasit. Tremor Campaniæ sub Tito duas urbes Herculæ & Pompejos populo sedente in theatro penitus obruit. Quinto anno Tiberii Principis multæ urbes Asiæ corruerunt, ut refert Eusebius in Chronico. Novissime demum Sicilia Terræmotibus tam fortiter concussa die II. Januarii anno 1693. ut tribus horis ante Solis occasum intra medium quadrantem horæ, decem venustæ urbes, 40. muris vestita oppida, castella & arces & plusquam 100. pagi corruerent, & aliquot hominum centena millia tumularentur. Illud mirabile, quod dum in summo templo Cataniæ hominum ferè decem millia benedictionem Venerabilis sacramenti præstolantes ibidem vivi sepulti sunt, solus illæsus permanerit Sacerdos, qui ad altare consistens benedicturus populo Venerabile exhibebat, & 400. alii, qui in sacello S. Agathæ divinam opem implorabant, à ruina fuere immunes.

Quæres hic, utrum fornices magis tremoribus resistent. Affirmat Plinius, negat verò Keckermannus; ego distinguendum puto, si enim terra, quæ medio fornici respondet, ita attollatur, ut geminum hinc inde clivam faciat, vel ut vocant, dorsum, haud dubio fornix diu vitur; cum nullo modo resistat; secus verò si prædicta terra subsidat, tunc enim muri forniciis medii, ac utrumque connectentis fibula se se invicem sustinent.

Secundus effectus est; aliquando motu circumducta, & in orbem versata terra locum loco commutat; quod tunc evenit, cum terram solidam subterraneus aliquis turbo in contrarias partes vertit ac torquet, spiritus enim hic inclusus seipit circulariter ad modum vorticis. Analogiam habes in foliis buxi, quæ ab halitu incluso, ubi calorem sentiunt, in gyrum aguntur; quod sæpè nugantibus pueris ludum facit. Ita contingit supremo Neronis anno, ut refert Plinius lib. 2. cap. 83. pratis, oleisque intercedente viâ publicâ, in contrarias sedes transgressis in agro Marrucino.

Tertius effectus est, nonnunquam tecta, vel etiam montes ictu contratio arietare quasi videntur, videlicet, cum duo flarus sibi mutuò occurrentes rem interjectam feriunt. Quod aliquando sine noxa fieri potest, cum scilicet alter motus alteri repugnar, sæpè verò etiam contingit cum noxa, dum montes, in quorum medio loca cava posita sunt, se se alterno pulsu ita quatiant, ut quidquid in eis continetur, elidant. Ità contigisse in agro Mutinensi, memorat Plinius loc. supra cit. Ubi duo montes inter se concurrerunt maximo strepitu assultantes; & denuo recesserunt; Villæ autem omnes intermediae attritæ sunt, & non pauca animalia interclusa perierunt.

Quartus effectus est; succussa aliquando terra latè diffunditur, & profundissimis faucibus, urbes, pagos, arces, atque integrum per sæpè terræ tractum absorbet, rursusque clauso hiatu, nullum eorum, quæ ibidem consliterant, relinquit vestigium. Ratio hujus est, quia interiore tractu excelsa ea est capacitas, quæ montes etiam, excelsis scilicet fundamentis corruentes excipiat; clauditur autem vorago illa, quia tractus terræ circumambiens ab omni parte per declivem ruit, ac proinde voraginem claudit, non tamen sine depressione tractus illius ambientis. Sic Num. 16. Chore, Dathan, & Abiron, quod populum DEI contra Moysen & Aaron concitassent, disruptâ terrâ cum tabernaculis & universis opibus absorpti sunt. Sic plura quandoque oppida ab Historicis memorantur absorpta; velut unum in insula Ænaria, alterum in Eubæa, aliud in Thracia, rursus aliud in Phœnicia ultra Sidonem atque alibi plura.

Quintus effectus est. Tumuli & montes aliquando assurgunt, novæque Insulæ emergunt è mari: quorum ratio est, quia spiritus inclusus terram attollit, eo pacto, quo in animalibus spiritus carnem inflat, & non potens illam effringere, generat montes in terra, insulas in mari. Ita mons *Modernus* apud Avernum lacum dicitur excitatus hoc pacto. Ita & novae Insulas non semel terræ motus fecit, ut in Archipelago & Oceano Atlantico. Adde, quod tanti motus vi, vis ingens quandoque cinerum, lapidum, pumicum &c. ut plurimum è spiraculo vel antiquo vel novo evomatur, ut ad instar montis deinde assurgat. Aliquando terræ convulsio absorpta continentis parte reliquam permittens mari, novas facit Insulas, quæ continenti prius adhæserunt. Sic Plinius l. 3, c. 88. tradit, à terræ motibus alio provolutis montibus Insulam extitisse *Prochytam*. Namque & hoc modo inquit, insulas rerum natura facit. Avellit Siciliam Italiæ, Cyprum Syriæ, Eubæam Bœotia, Eubææ Atalantem & Macrin, Besbycum Bithyniæ, Leucosiam Sirenum promontorio.

Sextus effectus est. Terræ motu mare intumescit, & è converso maris tractus absorptis undis siccus aliquando remanet, ita ut pisces & naves aquâ à littore secedente relinquuntur in arenâ. Ratio primi est, quia multus halitus aquas elevat; imo nihil obstat, quin ipsum maris fundum attollatur. Hinc aquæ huc illuc in utramque partem non sine terrarum diluvio excurrunt. Hinc cum aliquando in terræ motu Tagi alveus, vel potius alvei fundum attolleretur, aquæ in utramque partem fluxerunt, ac sicca in medio vada non sine spectantium stupore visa sunt. In tractu, qui est inter *Euonymum* & *Hieram* insulas Vulcanias non longe à Ptolomæide marini fluctus adeò aliquando everti comparuerunt, ut excelsi montis speciem exhibuerint, qui deinde in continentem profusi, Tryphonis exercitum inopinata eluvione oppresserunt. Ratio secundi est, quia nempe apertis, quæ sub mari erant, subterraneis specibus tanta voragine aquæ exhauriuntur, ut tractus siccus remaneat. Uti accidit M. Antonio, & P. Dolabella Coss. cum reciprocos maris fluxus Hostiæ gregem piscium in sicco reliquit. Similiter in eo terræ motu, qui sub Theodosio fuit, & terrarum orbem magnis cladibus afflixit, conspecta fuere navigia per mare tranantia in arido consistisse.

Septimus effectus est. Montium, ædificiorum, & terrarum transportationes quarum causâ esse potest, impetus inclusi spiritus fortassis etiam accensi, qui montem attollit, ita ut alium in locum relabatur eo pacto, quo in militaribus cuniculis muri & propugnacula in altum sublata alio relabuntur. Sic constat ex Nierenbergio lib. 16. Histor. natur. cap. 8. in novo Regno Granatensi factum, ubi ingens terræ concussio evellit montem, eumque quasi lapillum per aëra jactavit in aliam sedem à prima satis remotam. Sic etiam anno Christi 1116. villam quandam terræ motu excussam, ad alium longe distitum locum transvolasse, narrat Bonvisius lib. 6. c. 15.

Octavus effectus est. Novæ aquarum scaturigines, fontium, lacuum, fluminum exortus & contra desiccatio. Ratio est, quia dum terrâ concutitur, accidit claudi meatus aquarum, vel alios aperiri, atque ita quosdam fontes siccari, quosdam erumpere. Ita terræ motus Padonem Arcadiæ flumen exsicasse perhibetur; & bello Mithridatico prope Apameam Phrygiæ urbem quassatum solum paludes, novosque fontes, veterum nonnullis terræ motu reclusis & obduratis, egressisse memoratur.

Nonus effectus est. Interdum aquæ antea frigida post terræ motum calidæ fluunt; & è contrario tepidæ, frigida evadunt. Causa est, quia perturbatis venis corrivantur calidæ ad frigidas, frigida in calidas, vel certe mutatis itinibus calidæ per loca frigida, frigida per sulphurosa & calida decurrunt, quo fit, ut hæ incalescant, illæ refrigerentur. Vel demum etiam, quia novi ignes juxta illos latices accenduntur, qui aquas calefaciunt, aut frigescent, quia ignes extinguuntur. Ita Kircherus referente in Mund. subt. lib. 5. sect. 2. c. 6. districtus ille circa Pyrenæos montes cum thermis compluribus fuisset refertissimus, in earum quibusdam post montis ruinam à terræ motu, aquæ prius ferventissimæ tantum frigus contraxisse perhibentur, ut nemo deinceps amplius illis uti potuerit.

Decimus effectus est. Non raro ignium sive flammarum fit eruptio, quod materia sulphurea per hanc terræ agitationem vel per alios modos superius explicatos inflammetur, sicut & cineres & favillæ eructantur, quæ sunt reliquæ & excrementa materiarum in terra deustarum; ingentes præterea lapides vel saxorum moles egeruntur ventorum scilicet inclusorum vi maxima. Ita septimo Justiniani Thracis Imper. anno, sicut refert Cedrenus in ejus vita, terræ motus ac incendium Antiochiam corripuerunt. Sic etiam anno 1631. terræ motus, qui Vesuvianum præcessit incendium, horrendam plane exhibuit catastrophem, cum præter igneos torrentes, novorumque fontium, bituminisque scaturigines, totum circumquaque aërem fumo, cinerea pluvia, ingentium saxorum eructatione, Kircherus asserente, replevit.

Undecimus
conferam natura
esse reor, quod ma
anno Christi 1067. C
montium vastitates
no capiendes pisces
peverunt. Quo
ædificia obrue
na tectorum, p
Duodecimus
quuntur. C
occlusa & cohib
de homines inspi
irulenti, sed &
& quæst. nat. in Pe
quod oves, quia
ctus attrahant.
te ea ad triennium
imperio inaugura
ni tractum affixi
inestavit.
Quares: A
bium moenia & p
faciant, Mod
Sin
Magnis Ca
to tuto pro
objicere et
tus est veteratis
Deitatis abyflo e
bus nascuntur cu
vis maria, ease
qualte præcep
nabile genus iq
est, & elementu
tu. Cui felicit
bitur, vel auxilia
Non subsistit sui
mina; destituer
tegente DEO in
malorum imbore
proctum, defen
quit enim ei vel
bellum, emine
minem præce
um. Neque ha
us regione fan
s est, qui sub
os committat
etas expectit.
um dante. Su
no habebit tel
De beneficio.
oltra, quanto
tra sine Numi

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Know Your Bible

Forgotten Books'
Full Membership
provides unlimited
access to more than
28,000 volumes of
Christian literature for
\$8.99/month

**HOLY
BIBLE**

Continue

*Fair use policy applies

pseudopolitica iniustitia, & virium humanarum fiducia imbecillitas est, si non Numine sustentetur. Ænei lacerti, & impenetrabile pectus, fictilis fortitudo sunt, facili afflatu dilabuntur. Nihil agit, qui agit omnia sine Deo: malè cedit, ubi Deus adiutor non accedit; &

66.

si sine illo ad votum succedit, malè tamen cedit, quia nemo benè à Deo recedit. Primum fulcrum ille est, quo cœlum & terra firmantur: quomodo stabit, qui hac basi non subsistit? Sine Sole stella tenebrescit: sine mari flumina siccantur: sine Nilo Ægyptus exarescit: sine ponderibus horologium otatur: sine lumine nox una est mundus: sine vento triremes fistuntur: Hæc omnia homini Deus est, sine quo homo est nihil; & si tentet omnia, assequitur nihil, quia sine eo est, qui solus est aliquid. Austro flante movetur navis: Austriaca Domus aspirante Dei auxilio provecta hætenus, provehetur amplius, quia Ferdinandi I. Cæsaris fiducia velificat Christo duce. Hæc fiducia est Austriacis, hac navigat Austriacus.

QUÆSTIO IV.

*De sono, loco, tempore, magnitudine, & duratione
terramotus.*

Conclusio prima. Sonus & mugitus terræmotus prodromi ex vehementi variorum spirituum conflictatione oriuntur, non secus ac exhalationes nubium cavo clausæ, dum exitum quærentes hæc illacque nubem verberant, sonum faciunt. Comes hic indivisus est terræmotus, cum enim sonus resultet ex collisu corporum, ille autem fiat ex vehementi spiritus intus inclusi repercussu, consequens est, ut ipsum aliquis sonus perpetuo comitetur. Qui quidem, ut Arist. 2. Meteor. c. 7. tradit, pariter cum terræ motione fit, licet ipse

ob

ob suam
elligend
mirum, cum
qui ad eam
us terra mo
et: porro u
Conclui
ætes, sic
ad in terra
is, comite
am. sed ar
comitid, p
adunt ex va
tor, magnit
olorum, pe
re exhalatio
ingusti tenuat
um.

Conclusio
pirationes in
rationales; q
is subterraneis
in illis cavitate
realia neutqua
Keckermannus
terra motus in
dem observatum
didit Seneca l. 6.

Conclusio
de caverna loca
ritibus congre
culos terram co
gionibus. Qu
montosa etiam
tiores specus.
ls tamen cavern
loquin si adit;
sine concutitur
ca nitrosa, si p
alis ac spiritibus
(ut cum Saxo
dunt) accendit
tinere non valent
& balneis tepent
suam globos e
appellatur: te
quod ignis sub
terra motus acc
la frequent
um, Eubæam,
otibus agitari;
a obnoxia su
a locum spirit
tado, quia ag
si concipiente
res spiritus p
res exhalatio
quædit, aqua

ob suam tenuitatem, & agilitatem citius ad aures nostras perveniat. Quod tamen non ira intelligendum est, quasi unâ semper fiat: præit enim interdum aliquanto tempore, tunc nimirum, cum spiritus per cava terræ ferri incipit, sed nondum vim, impetumque accipit, qui ad eam impellendam satis sit. Sic Neapoli Vesuvii mugitus non raro auditur, licet nullus terræ motus sentiat; idem dico de Ætna monte, qui sæpius mugit, licet terra non tremat: porro ubi iidem tractus tremunt, major haud dubiè fragor editur.

Conclusio secunda. Varius ac multiplex hic sonus est. Ratio est, quia, ut monet Aristoteles, sicuti spiritus, cum verberatur, varii generis sonos edit, ita & cum ipse verberat, quod in terræ motu accidit. Hinc benè Plinius annotavit, dum lib. 2. cap. 80. scribit: *Præcedit, comitaturq; (terræ motum scilicet) terribilis sonus, alias murmur simile mugitibus aut clamori humano armorumque sonantium fragori pro qualitate materiæ excipientis, formaq; vel cavernarum, vel cuniculi, per quem meat.* Sicut enim in hominibus sonorum, vocumque differentiæ proveniunt ex varia gutturis & asperæ arteriæ compositione ac qualitate, & ex aëris, qui emititur, magnitudine, sic in terræ motibus, soni diversitas oritur ex varia cavernarum & cuniculorum, per quos meat, forma, & ex qualitate materiæ impetum excipientis & aëris sive exhalationum copia. Ex quo deducitur, quod ampli meatus reddant sonum magnum, angusti tenuem, recurvi varium, humidi raucum, duri solidum, leves clarum & perspicuum.

Conclusio tertia. Terræ motum rarò sentiunt loca valde calida, ut Ægyptus, quia spirationes nimio æstu confestim dissolvuntur. Loca etiam valde frigida, ut regiones septentrionales; quia in illis ob nimii frigoris inertiam exhalationes difficilius gignuntur in locis subterraneis. Loca etiam arenosa, & concreta ex limo rarius moventur, quia non sunt in illis cavitates. Dixi rariùs in his locis observari terræ motus, nam primo etiam loca Borealia neutiquam omnis concussionis subterraneæ immunes sunt; nam anno 1572. ut etiam Keckermannus refert in contempl. de terræ motu anno 1601. circa sextum Januarii gravis terræ motus in Borussia plurima ædificia publica & privata magno cum damno quassavit. Idem observatum in Polonia, Suecia & Dania. Ægyptum etiam aliquando contremuisse prodidit Seneca l. 6. Natur. quæst. c. 26.

Conclusio quarta. Valde econtra frequenter terræ motu quatuntur primò fungosa & cavernosa loca. Ratio est, quia cum terra est fungosa, & veluti cuniculis plena, in illis cavitatibus congregantur multi flatus, seu spiritus, unde facilè exhalatio serpens per eos cuniculos terram concutit. Id evidens est in Phrygia, Italia, Caria, Lydia, multisque aliis regionibus. Quæ plurimùm porosa & subtus cavernosa comperiuntur. Quam ob causam montosa etiam sæpius terræ motus subeunt, quam plana. Sunt enim in illis, quàm in his crebriores specus. Contingit tamen quædam plana ob peculiare causas sæpius concuti. Tales tamen cavernæ non debent habere aditus apertos, quibus erumpant spiritus concitati, alioquin si aditus pateat spiritibus, loca evadunt immunia à terræ motibus. Ideò Roma rarissime concutitur, quia intus est cava, & talibus cavitatibus patet aditus apertus. Secundo loca nitrosa, sulphurea, & oleaginosa magis terræ motibus subjecta sunt. Ratio est, quia in illis aër spiritibus illis & exhalationibus foetus facilè inflammatur, aut ab aliqua ignis scintilla (ut cum Saxorum vel Silicum fragmenta ex cavitatum fornicibus in substratum solum decidunt) accenditur. Cum autem calorem conceperit, rarefit, ac intra idem spatium se continere non valens, carceris sui parietes convellit. Idem sentiendum de iis locis, quæ thuris & balneis tepent, ut in Campania, ac in Sicilia, ubi montes ignivomi perpetuo flammæ suarum globos ejaculantur. Tradit etiam Fromondus Flandricas Insulas, quæ & Terzeræ appellantur, ferè quotannis tremere, tuncque vicinum aërem veluri flagrantem apparere, quod ignis subterraneus hujus tremoris sit causa. Unde universaliter iis in locis frequentius terræ motus accidunt, sub quibus pyrophyllaciorum potissimum sæviunt æstuaria. Tertio: Insulæ frequentius terræ motu agitantur, ut testatur experientia; constat enim Cyprum, Siciliam, Eubæam, Tyrum, Ænariam, Liparam, Moluccas, & quas Terceras vocamus sæpè terræ motibus agitati; Et hinc universaliter loca omnia mari propinqua præ cæteris concussionibus obnoxia sunt, cujus ratio primò est, quia aqua infundens se terræ per rimulas, coangustat locum spiritibus, qui proinde, dum locum quærunt laxiorem, concutiunt terram. Secundò, quia aqua marina, quæ est salsa, infundens se terræ visceribus, generat spiritus nitrales, qui concipientes motum, causant terræ motum. Tertio, quia dum mare verberat littora, plures spiritus per rimulas intrudunt se in terræ viscera. Quarto, quia ex terra madefacta, plures exhalationes & spiritus prodeunt, quam ex non madefacta, cum ergo terra spongiola madescit, aqua marina plures spiritus emitit aptos ad terram concutiendam.

Numine
affatu dicitur
accedit;

dit. Primus
non subsistit
exarefcit: hinc
to trimes
nia, affequit
ultrica Dor
ti I. Cesar
us,

ione

tivariorum
vo clausa, d
mes hinc in
n fiat ex r
onus perpe
nefit, licet

Conclusio quinta. Licet, ut dictum est, omnibus anni temporibus hujusmodi terræ motus accidant, ordinariè tamen autumno, aut vere contingunt. Et de vere quidem ratio est, quia hoc tempore plures exhalationes gignuntur, sicuti videmus, ad pedes arborum multum è terra fumi evaporare. Cumque etiam ipsa obstruatur tum à frigore, tum ab aquis ne exhalari possint spiritus, fit ut eo tempore magis quam aliis terræ motus generentur. Eadem pænè ratio est de autumno. In æstate autem rariores sunt terræ motus propter calorem, qui poros terræ aperit. Unde quidquid est spirituum aut ventorum sub terra collectum exhalat. Nec hyeme fiunt cum propter debilitatem caloris, tum quia clausis præ frigore poris terræ nulli excitantur flatus, multo minus rigor hyemis spirationes evocat.

Præterea solent etiam terræ motus contingere cælo maximè tranquillo & pacato. Ratio est, quia exhalatio, quæ deberet foras prodire & excitare ventos in aère, serpit intra terræ viscera. Accedit tamen aliquando, ut terræ motus fiat vento flante, quia sicut aliquando aër agitatut ventis contrariis, eò quod dum in uno loco exhalatio concipit motum versus unam partem, in alio loco exhalatio concipit motum versus aliam partem; sic exhalatio clausa intra terram in uno loco concipit motum, per quem egrediatur ex terra & causet ventum; in alio concipit motum versus terræ viscera, & causat terræ motum. Terræ motus tamen, qui fiunt aère tranquillo solent esse majores, quia tum tota exhalatio remanet terræ inclusa, quin pars egrediatur ad ventum causandum.

Crebrius etiam noctu quàm de die; quod si etiam de die frequentius meridie accidere solent. Ratio primi est, propter frigoris antiperistasin, quâ spiritus in angustum cogitur, & excalesctus disrumpitur, vel certe, quia noctu aër solet esse tranquillior propter defectum Solis, educentis exhalationes è terra, unde tum maximè spiritus subterranei possunt concipere motum per terræ viscera. Ratio secundi est, quia Solis calor tunc maximam vim habet spiritus exsuscitandi, & in majorem raritatem distrahendi; vel etiam, quia aër tum est tranquillior, quam aliis diei partibus. Alii etiam volunt, circa auroram fieri maximos terræ motus, quia eo potissimum tempore spiritus concipiunt motum, unde si non ad extra prodeunt, sed intus serpunt, concussiones efficiunt.

Observarunt & alii; terræ motus non rarò illis annis fieri, quando sunt crebræ eclipses Solis, imprimis Lunæ, quia dum deficit calor externus, qui alioquin terram aperire poterat, cumque lumen hoc, quod universam naturam veluti spiritu vitali regit & vivificat, aufertur, necesse est, deficiente calore, non recte regi inferiora, sed aliquam mutationem & motum illis accidere.

Conclusio sexta. Quod ad terræ motus magnitudinem spectat, ordinariè non concutitur magnum terrarum spatium, nec una integra regio. Ratio est, quia nec cavernæ, quibus spiritus disfluunt, adeo amplæ sunt. Nec tanta spirituum copia in locum unum colligitur, aut vim suam tam latè extendit. Quando tamen caverna ingens altissime defossa propior scilicet terræ centro constituta est, licet ut eidem tanquam fornici plates terræ regiones incumbant, cum spiritus concussorius ibidem accenditur, & exagitur; etiam plures simul regiones concuti queunt. Hinc ulterius dico, si in centro terræ caverna esset satis ampla, pulvere tormentario instructa, tanta esset vis halitus accensi, ut tora inde terræ moles non leviter, nec sine ingentibus ruinis quateretur.

Cæterum quando contingit, ut plures regiones eodem terræ motu concutiantur, fieri id etiam poterit ob nexum unius terræ cum alia, sive quod spiritus sulphureus accensus per ramosos subterraneos meatus quaqua versus dispersus fulminis instar discurrat, & in alias cavernas delatus similes efficiat concitationes, sicque plura terræ loca in ejus superficie constituta uno penè momento convellat. Unde colliges, improbabilem esse Senecæ opinionem, qui ratus, terræ motum non extendi posse ultra 200. milliaria Italica. Præter enim dictas rationes reclamant contra ipsa experientia. Imprimis enim scribit Josephus à Costâ, in regno Peruviano frequenter ad 150. vel etiam ad 500. leucas excurrere. Sic etiam Paulus Orosius testatur lib. 7. Hist. c. 32. sub Valentiniano terræ motum per totum pene terrarum orbem editum. Item anno 1601. eodem tempore Asia, & Europa tota fuere concussæ, ut ait P. Rhodes. Judico tamen cum gravi Authore Didymo mox citando, nullum motum totam terram concussisse hæctenus, præter eum, qui tempore Dominicæ Passionis divina virtute accidit. Quod prodidit citatus Author, cujus de hac re testimonium refert Catena super Job collecta è quatuor & viginti Græciæ Doctoribus. *Terræ motus, inquit, sæpè fiunt in terris; verùm, qui ante, vel post Christum exstiterunt, partem quandam terræ occuparunt. Mei autem Christi tempore non privatus fuit aliquis terræ motus, sed tota ipsa terra conquassata est, & centro convulsa.* Hæc Didymus ad caput. 9. lib. citati.

Conclusio
enim brevillimo
primo, qui quo
quo autem frige
veris inclusus u
evanescit, & pu
sicuti cavern
alpidosa & ap
bre possunt.
exhalationur
spiritus sepultos
mus. Unde terr
per 15. dies

Observat et
m concussione
per annum & du
m consumuntur
terra sæpius & læ
nasant tremores
ctus, & paulatim
tem terræ. Rat
quam plures mor
in aëri solet obse

Uod ortus
omniaque
corruptis
terris rebus inel
verissime op
peria.

Conti
Hora,
Aut fa
Nec demonstrat

Corru
Concu

Utut tamen
Ita Sine
hymiter infla
te persualum,
lennis religio
italis Albano
Romanorum
mpe Regnum a
nautilis, Ne

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Get Smart

Over 2,000 years of
human knowledge in
797,885 volumes

Instant access
\$8.99/month

Continue

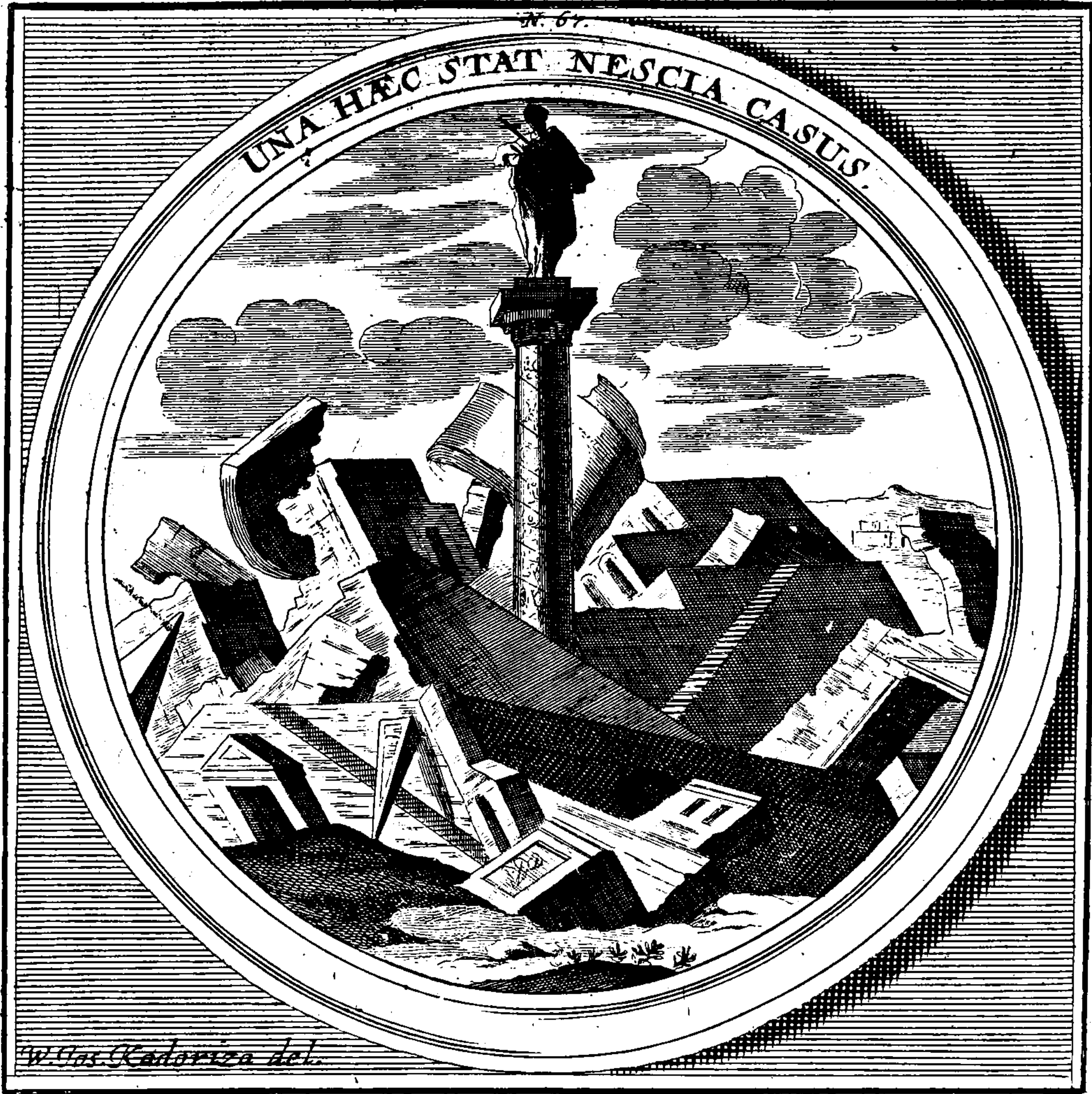
*Fair usage policy applies

vigil amor Numinis custodit. Non coercetur melius effera libido populi, quam sacro Dei timore. *Hac sublata Pietate, ut Tullius loquitur, fidem & humani generis societatem tolli necesse est, & justitiam virtutum omnium excellentissimam.* Author est Josephus, Romanos Impera-

Cic. l. 1. de
nat. Decor

67.

tores Augustissimum illud Salomonis templum honoribus atque muneribus affecisse. Ut sic vel alienum Numen pietate hac sibi redderent propitium. Ausus hinc gloriari Cicero: *Romanos non calliditate, & robore, sed Pietate, & Religione omnes gentes, nationesq; superavisse.* Ceterum ut officium Principis ad conservandam Regni incolumitatem primum est, subditis instillare pietatem, ita ipse hac imprimis excellat oportet. Monitum hoc Potentissimi Aragonum Regis Alphonsi est dicentis: *Eos, qui aliis praessent tanto privatis hominibus meliores esse oportere, quanto honoribus & dignitate antecellerent.* Nec immerito. Quid enim aequius, & decentius, quam eum, cujus favore ad dominationem evectus est, Dominum, & Imperii sui auctorem colere, & venerari. Unde appositè Justinianum Imperatorem Agapetus Diaconus ita alloquitur: *Sceperum Imperii cum à Deo susceperis, cogitato quibusnam modis placebis ei, qui id tibi dedit; cumq; omnibus hominibus sis praelatus, pra omnibus eum honorare festina.* Hac verò ipsa viâ divinam clementiam ad stabiliendam Regni felicitatem in suas trahet partes, ut *conjurati veniant ad classica divi.* Exposcenti in dubiis lumen desuper, ejus sapientia dabit consilia; adversus inimicas acies imploranti auxilium, ejus fortitudo roborabit brachium. Inter insidias & intestinos domesticorum motus periclitantem protectionis sinu excipiet providentia. Atque ita cum Deo, quasi alter Deus effectus omnis mutationis stabit expers, ipsumque Regnum Atlanteis his innixum humeris ad omnem Borealem adversæ sortis afflatum stabit inconcussum. *Tunc est optimus Regni vester status,* inquit S. Leo ad Theodosium Imperatorem, *Quando sempiterna, atque incommutabili Trinitati unius Dei confessione servitur.* *Contentibus quippe Deum omnia prospera eveniunt, ut adversa spernentibus.* Livius. Est Principum pietas illecebra, per quam subditorum animi ad cultum & obsequium eorundem alliciuntur.

lib. 6. de
bello Juds
Orat. de
Arusp.
Ex Panor
lib. 6.
de rebus
ejus gestis.
Epist. pa-
ran. extat
apud Ba-
ron. tom. 7
annal.

l. 3. Div.
Just. 6. 29.

Quod quæ
sunt hæc
obtemperat
in illis. Ex
legionis & Cast
tam, & Rudip
tæ in superos
transmissat.
Imum Leopold
Imperator, quæ
modo lucidiss
conculsus temp

Quod quæ
sunt hæc
obtemperat
in illis. Ex
legionis & Cast
tam, & Rudip
tæ in superos
transmissat.
Imum Leopold
Imperator, quæ
modo lucidiss
conculsus temp

De mo

Quarvis
graphor
in mentio
ni, multum
explanatio d
viam adje

non esse inter
tæ contra d
verum pro p
tæ, dum Ge
tæ. Etc. &
fædum app
medat, quæ d

tur. *Nam nihil non boni expectant, ab eo Principe, ut inquit Aristoteles, quem prater ceteros Religiosum & Dei amantem vident, & minus ei adversantur, insidianturque, quem à Divino Numine protectum defensumque iri credunt.* Accedit, quod & suo exemplo tales subditos efficiet, qualis ipse est, pios nempe, ac temperantes canente Poëta:

*Totus componitur orbis
Regis ad exemplum: nec sic inflectere sensus
Humanos edicta valent, quam vita regentis.*

*Claud. 4.
Hon.*

Quod quantum ad stabilitatem Imperii conferat, locuples testis Plutarchus est, inquit: *Plurimorum hac fertur sententia, id maxime ad disciplinam civilem instituendam attinere, ut cives quoque bene moratos, & temperatos Princeps exhibeat.* Ubi enim homines Deum colunt, Principibus obtemperare student. Xenoph. *Cura igitur O Princeps, ut cum ipse bonus, atque strenuus sis, uti etiam quam optimis imperites, monitum Salustii est.* Ita nescia casus corona Regio vertici insistet. Experti hoc Constantini, & Caroli magni cognomento, Alphonfus secundus Legionis & Castellæ Rex, Stephanus, Ladislaus, & Ludovicus Hungariæ Reges, Casimirus item, & Rudolphus primus cum tota Augustissima domo Austriaca, qui omnes non nisi pietate in superos Imperium sibi suisque firmarunt, amplificarunt, atque ad posteros longâ seriè transmiserunt. Si præsentia requiritis in unum Piorum Cæsarum compendium Augustissimum Leopoldum primum modò felicissimè regnantem oculos convertite. Hic est ille Imperator, quem concatenatis hostium machinis toties jam consumptum orbis credebatur, modò lucidissimi instar luciferi Syderis exortum, undequaque spectat triumphantem. Inconcussus semper, quia pietatis fulcro nixus, quæ sola nescia casus.

DISSERTATIO XI.

De montibus, cavernis, ac ignibus subterraneis.

Quamvis de montibus, antris, hiatibus; & ignibus subterraneis agere Geographorum potius, quàm Meteoristarum institutum sit, quia tamen eorum mentio in pertractatione terrestrium maxime impressionum sæpius recurrit, multumque ad meliorem notitiam subsequenti præcipuè materiæ illorum explanatio deservit, præsentem brevem Dissertationem in tres Quæstiones divisam adjecimus. Unde fit

QUÆSTIO I.

De Montibus.

Quæres Primo. Quid sit mons? Respondeo, montem aliud non esse, quàm tumorem terræ in altum sese erigentem, & sola radice cu pede terram tangentem. Vel, ut vult Isidorus, dicuntur montes, eo, quod sint super aliam terram eminentes.

Quæres secundo. An montes ab exordio mundi fuerint? Respondeo, item esse inter Philosophos. Alii enim volunt terram montibus distinctam creatam esse; alii econtra diluvii tempore ab aquis terram in tumulum congestam surrexisse in montes. Verùm pro prima sententia stat ipse sacer textus clare innuens, montes ante diluvium existisse, dum Gen. c. 7. testatur, aquas diluvii quindecim cubitos supra altiores montes elatas fuisse. Et c. 8. arcam 17. die mensis septimi quievisse supra montes Armenia, & prima die mensis decimi apparuisse montium cacumina. Ratio hujus etiam desumi potest ab utilitate, quis enim credat, quod tot sæculorum spatio, quæ inter creationem mundi & diluvium fuere interposita, huma-

in sacro Dei
m tolli neque
ios Impen-

flicite. U
riari Cicero:
aviff. Ce
est, subditis
entiffimi A
s meliores q
æquius, d
, & Imper
gaperus Di
dis placet
estna. Ha
ahet par
vientia d
t brachiu
excipiet
tabic exp
e fortis
Theodori
ferunt.
incipum
m allien

humanum genus innumeris montium commodis fuerit destitutum: nam conferunt hi non modo ad gratiam & pulchritudinem universi; sed etiam ad Regionum salubritatem, ad arcendos ventorum impetus, arcendas fluviorum & maris eluviones, quin ad fertilitatem, rerumque copiam faciunt quam maximè, dum copiosos è sinu rivos effundunt. Unde existimat Kircherus in itin. Ext. 2. dial. 3. cap. 3. quòd nullus tere celebrioris nominis mons sit, qui non à natura suis hydrophylaciis, ac reconditis aquarum penuariis instructus sit eo fine, & intentione naturæ, ut montes, velut ubera quædam Geocosmi, humorem ex Oceano attractum in universas deinde terrarum oras non in vegetabilium tantum fomentum, sed & hominum, animaliumque necessarium usum diffundant. Quare adstipulamur D. Damasceno docenti lib. 2. Fid. orthodox. cap. 9. & 10. terram imprimis quidem aquis circumfusam, & physicè sphericam esse conditam, tertio tamen creationis die, qua divisæ sunt aquæ, jussos esse & montes consurgere, seque in juga extollere.

Quæres tamen tertio: An omnes montes in prima mundi productione creati sint? Respondeo negativè; ut enim multi montes successu temporis decreverunt, & solo æquati sunt vel per aquarum inundationes vel terræmotus, ita ex iisdem causis plures de novo producti sunt. Pariter & ventorum turbines arenam undique conflatam in ingentes cumulos glomerare possunt, montesque efficere.

Quæres quarto. Quanta sit montium altissimorum magnitudo? Respondeo, nihil certi de hac statui posse. Blancanus 3. p. sph. c. 1. tract. 4. altitudinem montium profunditati marium, quæ ultra unum, alterumve milliare non descendit, commensurandum judicat. Cadamustus Dicæarchus, ut testatur Plinius, Regum jussu montes dimensus, altissimum Pelion in Macedonia esse tepetit, elatum in perpendiculari 1250. passibus. Joannes Hevelius Selenograph. c. 8. pag. 270. tam ex veteribus, quam recentioribus nostri sæculi Mathematicis montes terrestres, etiam primæ altitudinis non dimidium superare milliare Germanicum, si ve duo milliaria Italica in linea nimirum perpendiculari. Unde si quid de majoribus montibus referunt Historici, non de perpendicularis lineæ altitudine, sed & ambitus & itineris amplitudine intelligendi sunt.

Quæres quintò. Quæ sint celebriora montium juga? Respondeo, juxta observationem de Chales in Geograph prop. 79. imprimis esse Alpes, quæ Italiam à Gallia dirimunt; vocantur autem Alpes montes perpetuis nivibus albescentes, talesque sunt Ligustici, Cottici, Graji, Pennini, Summi, Lepontii, & Rhætici, qui lunato ambitu instar muri claudunt Italiam, & eam à Gallia & Germania separant. Tales etiam sunt hic conjuncti in Germania, qui orientem versus abeunt, & per Vindelicos, Carnos, Noricos, Illyricos, Pannonos & Macedones in ultimam usque Thraciam penetrant Danubio penè semper paralleli. Ejusmodi juga & catenæ, quæ montes alias Pyrenæi dicuntur, Hispaniam à Gallia separant. Celeberrima sunt & juga Peruviana, quæ Americam Australem à Fretto Magellanico ad Æquatorem usque pervadunt, & Peruvianam à reliquis provinciis distinguunt. Unus tantum est transitus, quo superati possunt, ita in altum ascendunt, ut supra nubes extollantur, & carere aere ad respirandum idoneo dicantur; perpetuis insuper rigent nivibus. In Asia minore juga Tauri montis progrediuntur usque in Indiam; totam pervadunt Persidem & totam Asiam in septentrionalem, quàm intra Taurum vocant, & meridionalem, quam extra Taurum nominant, distinguunt. *Imaus* mons Scythiæ Asiaticæ in formam crucis protenditur usque in Indiam longitudine milliarium 1500. Caucasus montis juga propè Caspium mare per 200. milliaria ad Pontum usque Euxinum pervadunt. In Africa excellit Atlas, à littore occidentali Africæ exortus extenditur in Ægyptum usque. Nivosus est licet in Zona torrida existat. In Europa sunt Riphæi montes à sinu Moscovico ad fauces Obii fluminis protensi. Juga Norvvegiæ & Lappiæ Sveciam à Norvvegia separant.

Inter montes verò altitudine famosior est Olympus, de quo alibi dictum est. Alterius meminit Zabarella: ascendi inquit, ad summitatem usque montis in agro Patavino, ibiq; per totum diem habui aërem serenissimum, sed infra circiter medium montis videbam nubes, quæ me visione vallium prohibebant. Vespero autem, dum de illo monte descendi, inveni factam eo die in infera parte magnam pluviam cum in montis cacumine nihil pluisset. Caucasus tantæ sublimitatis à Philosopho 1. Meteor. 13. describitur, ut videatur ex ostio Mœotidis paludis, & Solem in vertice usque ad tertiam noctis partem radiis illum illustrantibus ostendat. Athos mons Græciæ, qui umbram, ut refert Plinius lib. 4. c. 12. usque in Insulam Lemnum, quæ hodiè Stalimene vocatur, sparsisse dicitur. Mons Kinninus in China prope Kinhoa civitatem, cujus supremum culmen non nisi novem dierum itinere superari potest. In Teneriffa, una ex Canariis Insulis, mons surgit altissimus, aliàs Eltico de Terrairo dictus, qui ad distantiam maritimam 60. milliarium spectatur; vertex illius perpetuâ nive & glacie obrigescens ob frigoris vehementiam attingi non potest. Denique referuntur ab aliis Historicis montium cacumina novem

etiam

etiam milliaria:
perpendiculari
Quæres tes
curum conserva
Sals reflexione
quæ nives per
per integros r
monte dignissim
studialis qu
aëris magnus
temperatiss
mare solet e
ingens in
non valet.
Quæres
magis collig
esse origin
colligunt; v
quomodo c
mus, explicat
sax appellat
Credibile est, has
atione pariter di
maribus & fluvio
conchyliate
memorat, propè
tudinis aperto
Quæres octo
no & multiplices a
scribendas, dum a
horum Historici
reddere possit. de
putetur. Occu
is hujusmodi vo
non raro, ubi juss
Vulcani prope Lu
pines; quod si
nam motu copio
montes ob habitac
monte apud Tarr
tam esse dicitur,
nos illinc vix, &
P. Hazard in
in dièta De Les Cer
eredit, cui vero re
tem materia nigra
contra venena. &
sidi magnitudin
tuo in iisdem
In Transilva
riorum colorum
characteribus
ne esse montes
habentes dem
te de monte quo
pines cœlum im
nos morbos de
pibus expressas
Philosophi. Re
tunc, vel in subsec

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Know Your Bible

Forgotten Books' Full Membership provides unlimited access to more than 28,000 volumes of Christian literature for \$8.99/month

**HOLY
BIBLE**

Continue

*Fair use policy applies

CONCLUSIO POLITICA.

Magnates non sunt irritandi.

68.

N. 68.

W. J. Kadoriza del.

Sacratus est Principum vertex, unctus in organum Dei: hominum rector ac caput, tantum excellit homines, quantum homines bruta. Artifex est communis boni, arbiter publicæ felicitatis. Ejus humeris Deus imposuit orbem, vicarium fecit suæ providentiæ. Virgam ei tradidit justitiæ Syngrapham, & fulmina subministravit, ut jaciat in reluctantes. Sic tamen justitiæ vindicis arma gestat, ut armata potius clementia parcat, quàm puniat. Ætnæ ac Vesuvii naturam Princeps gerit: externa facie nives ac gelu induit, clementia & patientiâ alget: Quasi frigeret ad justitiam, & gelasceret ad pœnam: totus glacies est. At viscera Ætnæ perenni incendio æstuant: extra friget, sed viscera flagrant. Facile flammam evomit, cum domestica penus incendium sit. Montes inter homines Principes esse, quis neget? sunt enim ex hominibus toto vertice supra. Sicut pro omnibus, sic præ omnibus eminent, fastigia mortalium. Divinitatis sunt statuæ, vitales Reipublicæ spiritus, aurea numinis simulacra, humani generis excubiæ, ex hominibus primi, secundi post Deum. Hæc spirantia divinitatis ectypa, cum mera in subditos viscera sint, sicut contemnere sacrilegium, ita irritare improbitas est. Velut faces in publicos se usus consumunt: velut fontes nil sibi reservant: velut montes in subjectas se valles effundunt Principes: quia eorum præesse, est prodesse. Quis ergo impunis irritet? utut misericordiæ viscera gerant, & ardeant charitate: attamen flammam nutriunt, ut vindicent severitate. *Ignem gladio ne fodito*, dicebat Pythagoras. Irritare Dei Inter-nuncios, est flabellum igni addere, aut Ætnæ januam pandere, ut gravius erumpat. *Sicut flam-*

m.

ma que me
aque in
amandum

Ma

Bia

Fur

Capibus
Arma
aculeam
qui ex
humanis
&
interest
caput &
Quantum
lucis &
huc con
grea est
me qd,
miam be
num micat

Ne tamen
in fragran
na dilata
dolum doc
per dies
Civem pr
oculis iram
habea
mabam,
quo Cap

Ex montibus
illorum
tes a pro
nos esse. No
nere lese
sobil. lib.
tium ocella
que lapides
Quæres
a Kircherus
quo intimo
atus longe
atus traduc
prio omnia
s affectionib
el Noricis ad
est. Medica
reterur. Kir
ona delli Serp
bis in cribri

ma quo magis exagitur, hoc magis atque magis invalescit: ira iracundia exagitata semper fit ferocior Diog. La- atque immanior. Duratur sub malleo adamas: exasperatur à duræ frontis subdito natus ad erit, amandum animus Regius. Verum est Publii verbum:

*Mutat se bonitas, cum irrites injuriâ:
Bonus animus lesus gravius multò irascitur:
Furor fit, lesa sæpius patientia.*

Quid apibus suavius? matres sunt dulcedinis, & melleæ genitrices, at concitatæ non sunt disarmatæ. Armata est illarum clementia conjungunt vulnera melli: qui suaviter persequitur, aculeum irritat. *Potentum ira, & indignatio non est commovenda, monet Plutarchus. Hos Plut. apud enim qui exasperat, offendit liberos Jovis. Anima populi, Caputque hominum, sidus ge- Diog. La- neris humani, & umbra Deitatis, nonne reverentiam exigit, & majestatem explicat? Quan- eri. l. 8. tum interest inter animum & faciem corporis: ille divinus, illud squalidum. Quantum Pindarus inter caput & pedes: illud sensuum metropolis, mentis capitolium; hi oneri & solo nati. Quantum inter Solem & minutas Plejades: ille oculus mundi, rotius jubaus penus; istæ infidæ & luminis aværæ. Tantum differt Rex à subdito, Princeps ab homine vulgari. In hunc conjicere contumelias, majestatem irritare ciimen est. Tange montes, & fumigabunt: ignea est ira Principis, & cum ignis sit levis, tamen *gravis ira Regum est semper: Nam: Iul- Seneca, men est, ubi cum potestate habitat iracundia. Durius excipitur retenta diu, atque contra opi- Publius. nionem benigni Principis stricta romphæa, quam torva semper facies, quæ nunquam serene micat: improvisa est illa, hæc in assuetis. Eripere telum, non dare irato decet.**

Ne tamen tyrannis sit ira tua, sic punias, ut misericordiam non exuas. Irritatus non *Publius. in flagranti castiga, ne incendium videatur. Maximum judicis decus est mora. Potest pœna dilata exigi, non potest exacta revocari. Præcipitata in Thesalonicenses sententia Theodosium docuit legem sancire: Si vindicari in aliquos jusserimus, nolumus statim eos subire pœnam, In Codice sed per dies triginta super statu eorum fors & fortuna suspensa sit! Sero lacrymatus est Alexander, Theod. Clytum præcipiti furore sublatum. Cum Monocerote lanceam intra oculos feras, ut præ Sozomen. oculis iram habeas. Laus est Ferd. II. Imp. Austr. Factum est, ut quos humanitate ad loquendum Lamorm. invitabat, majestate faceret elingues. Tartarorum Regis Legatus obmittit: fulgore se fuisse victum con- c. 22. fessus, quo Cesaris majestas emicabat. Sic terreas majestate, ut non exanimés.*

QUÆSTIO II.

De speluncis & subterraneis me- tibus.

EX montibus ad subterraneos meatus descendimus, de quibus quæres primo, quæ sit illorum origo? Respondeo non minus hos in intimis terræ visceribus, quam mon- tes à provida numinis dispositione ad necessaria rerum naturalium commercia consti- tutos esse. Novæ tamen interdum cryptæ, antra & speluncæ rupto interioris telluris pa- riete sese aperiunt, quod variis ex causis contingere potest, ut bene observat Cardanus de subtil. lib. 2. fiunt, inquit, terræ motu in arido factò, dehiscente terra; item aquis per mon- tium occulta decurrentibus; unde in aliquibus flumina sunt; fiunt & exhalatione ignea, quæ lapides tum urit, tum exedit, tum expellit.

Quæres secundo. Num subterranei hi meatus etiam virtute aliqua polleant? Respon- det Kircherus Mund. subt. lib. 2. cap. 20. affirmative, accipereque virtutem suam non nisi ab aliquo intimo ingentique antro, sive id Hydrophylacium, sive Pyrophylacium fuerit, per meatus longe porrectissimos derivatos, & pro ratione terrenæ substantiæ, per quam dicti meatus traducuntur, obtinere. Hinc nonnullæ cavernæ succo petrifico loci conditioni proprio omnia in saxa convertunt. Aliæ aromatico odore mirum in modum recreant; aliæ aliis affectionibus dotatæ sunt. Sic testatur Seyfrid in medull. mirab. Naturæ oppido Vel- lensi Noricis adducto vicinam sat amplam specum adjacere, in qua tres magni lacus se diffun- dunt. Medica hic terra eruitur, uti & mortuorum animalium ossa, quæ variis infirmitatibus medentur. Kircherus in Arte Magnet. lib. 3. p. 7. c. 4. §. 2. mirabilem pariter speluncam vulgo la *Grotta delli Serpi* appellatam describit. Duorum hominû hæc capax fistulosis quibusdam forami- nibus in cribri formam perforata cernitur, ex quibus ingens quædam principio veris diversico-
lorum

caput, tantum
arbitrè publicè
ntia. Virgac
es. Sic carne
Ætneæ ac Va
patientia alger
scera Ætneæ
omit, cum de
ger. sunt eni
t, fastigia mo
ulacra, huma
vivinitatis est
are improbia
it: velut me
e. Quis ergo
in flammis
irare Dei loci
mpat. Siem

lorum serpentum progenies, veneno tamen immunis, quotannis pullulare solet. In hac spelunca elephantiacos, leprosos, paralyticos, arthriticos, podagricos, similibusque desperatis membrorum affectionibus laborantes nudos exponere solent, qui mox halituum subterraneorum calore in sudorem resoluti, serpentum propullantium, & totum corpus infirmi implicantium suctu, linctuque ita omni vitioso humore privari dicuntur, ut reperito hoc per aliquod tempus medicamento tandem perfectæ sanitati restituantur. Notum est de Crypta D. Pauli in Insula Melitensi. Terra huic candidissima est, quæ adversus toxicum propullandum remedium esse præsentissimum celebratur.

Quemadmodum vero cryptæ quædam salutiferis qualitatibus sunt præditæ, ita & aliæ noxiis humoribus abundant. Talem inter Neapolim & Puteolos, ubi via ad Paludem *Agnani* inflectitur, specum esse commemorat Cardanus de subtil. lib. 2. quam subeuntibus mire caput læditur. Est & apud Phrygiæ *Hierapolim* terræ hiatus, ex quo se se promens spiritus lethalis, quidquid accesserit propius, enecat confestim. Mirabile, si fabulosum non est, quod Olaus Magnus Histor. septentrion. lib. 2. cap. 4. refert, nempe esse cryptam subterraneam prope littoralem urbem *Viburgum, Smellen* dictam, quæ ejus occultæ virtutis est, ut animali vivo in ipsam projecto tam horribilis sonus in ea excitetur, ut prope adstantes fragore pæne exanimet. Hinc ingruente hostilitate præfectus terræ jubet subditorum aures cerâ obduci ac se se cellariis ac antris abscondi; demum se muniens, animal aliquod vel hasta, vel fune præcipitat in os speluncæ. Mox tam horrido mugitu personat antrum, ut fragore percussis hostes in terram ceu mactanda pecora collabantur. Narratur etiam de antro Puteolano, adeo crassis abundare exhalationibus, ut animalia illata quasi in momento stupelacta ac demortua comperiantur, subito vero, ac in vicinum Agnani lacum submerguntur à stupore liberata reviviscunt. Hinc vult Cardanus, plerasque subterraneas cryptas humano generi adversari, & venenosis humoribus pollere, nam, inquit, de subtil. lib. 20. si halitus ille lapides, & durissima saxa exedere potuit, quam vim in mortales ipsos obtinebit? Accedit, quod veluti stagnans ibidem aër facile computrescat. Unde

Quæres tertio. Quâ ratione dignoscantur cryptæ venenatæ & salutares? Resp. si vel faces non ardent, vel facile rursus extinguantur, signum esse, aërem lethiferis exhalationibus multum infectum; intoxicatus enim aër difficulter repurgationem, quam ignis adfert, admittit. Unde satius est, ut inquit Cardanus, similes specus non ingredi. Econtra indicium salubritatis est, & salutarium cryptarum, si aquæ dulces salutares per illas permeant. Item herbarum, ac arborum salutiferarum in ipsis luxuria. Cæterum ex antris subterraneis sæpe etiam pestis & contagio nascitur, dum eorum fauces maxime per terræ concussionem referantur, & exhalationes suas putridas, mineraliumque venenatorum qualitatibus infectas in radices, plantas gramina, & arborum fructus eructant. Quæ deinde in alimenta assumpta, sanguinem inficiunt & corrumpunt, ac tandem pestiferam luem prognerant.

Quæres quarto. Num nix & glacies ac grando in specubus generetur. Respondeo affirmativè, quod tunc solet contingere, quando exhalationes in frigidam & nitrosam spiritibus refertam cryptarum fornix impingunt, cujus frigore, priusquam in aquam disfluant, in niveos floccos condensantur. Quod si vero vapores in recidentem quasi pluviam fuerint conversi superveniente frigidiori ventorum flatu, etiam in grandinem & glaciem contrahuntur. Meteorum hoc in montis Sorani crypta observatur, quæ veluti glacie incrustata est, ingentibus in fornice hinc inde stiriis dependentibus. Conficiuntur ex his æstivo tempore per opportuna pocula, quibus infusa aqua vel vinum quantocyus refrigeratur. Similes specus ad montem Ætnam plures visuntur, in quibus servatur nix ab incolis; inter quas eminet *Grotta nuova* & *Grotta delle neve* usibus Catanensium in æstate inservientes.

Quæres quinto: Unde soni, qui quandoque in subterraneis meatibus cymbalorum instar inaudiuntur, proveniant? Respondeo, sonos hos musicos probabiliter ex eo provenire, quod variis & differentis magnitudinis canalibus cavernosa antra sint instructa, in quos velut in organicalicujus fistulas immissus ventus, ubi constringitur & coarctatur, in varios sonos prorumpit. De tali spelunca in Britannia testatur Clem. Alexand. quæ cymbalorum numero se pulsatorum strepitum ad venti ingressum solet æmulari. Memorat etiam Fournier Geograph. Orb. not. lib. 5. cap. 15. in *Barri* insula ad Walliam Australem rupem quandam marinam esse, quæ se in modicam rimam diducit, cui si auris applicatur, observatur quasi fabrilis officinæ tumultus, nunc follium flatus, nunc repetitus malleorum ictus, ortus nempe ex multiplici halituum & ventorum reflexione ac ad cryptarum latera allisione auctus.

Reliqua, quæ quæri possent, ut de magnitudine, structura, forma ac mirabili partium constitutione, Historicis relinquenda sunt, unum, alterumve duntaxat curioso Lectori subnecto: Narrat Americana Historia de montibus *Andium*, quod in his horrida antrorum receptacula tantæ cavitatis reperiantur, ut integris Regionibus in terrena superficie non ce-

dant. In
fragore se in
ter alia mir
modo huc in
Oceani Pacifici
meatibus huc
Regionis S
pentem, qui
naturata ex
pellant haud
ut. Incipit
anum ex ear
pelapis poro
qua, et percol

Alumina
visit, que
medicam
permultorum
tis oculis h
livor, quibus
Verum hunc
ara demulsum

N
I

lira virtute
liquor adre
tolo carcere
pin imo mag
tandem in pu
curus ad ang
Exumpit tan
Vires in temp
flendia, per
nubiumque
at non diu per
vires collige
neca, huc
la virtus p
fra se man
num jaculis

C
Olympus
ec versatur
cere solebat
ngatus, cur
sit, sinte
bit, quam
pendis, n

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Get Smart

Over 2,000 years of
human knowledge in
797,885 volumes

Instant access
\$8.99/month

Continue

*Fair usage policy applies

Claudin
Conf.
Mall.

*Ipsa equidem virtus pretium sibi, solaque latè
Fortuna secura nitet, nec fastibus ullis
Erigitur, plausuque petit clarescere vulgi.*

66.

Verum dum & hunc non exoptat, suoque contentus vivit interno pretio, maxime confes-
Plutarch. quitur. *Eximiam virtutem, ait Plutarchus, sponte sequitur suum decus* Imo & pressa altius cum
palma surgit. Non urit, sed auget decorem lini Asbestini flamma. Teruntur gemmæ, ut
niteant; inter torrentis saxa refulget Sardonyx. Ab ipso ictu clarescit Silex. Fortitudine,
constantia, longanimitate & patientia quæri debet, quod gratia impetrari nequit. *Fortiter*
enim *qui malum patitur, idem post patitur bonum*, inquit idem citatus Author. Quisquis igitur
in obscuro versaris, lucem non despera. Prodibit ex umbris virtus illustrior. Non nisi
per adversa hæc graditur, & semper ab accepto vulnere firma magis. *Ut aromata, ait Li-*
vius, longè lateque odorem emittunt, si teras, sic virtutis fama diffunditur, si premas. Nihil sibi vi-
deri, dicebat Phalereus Demetrius, infelicius eo, cui nihil in vita accidisset adversi. *Qua-*
re tu ne cede malis, sed contra audacior ito, fluminum more, quæ non sistunt, sed inceptum
constante tramite peragunt iter.

Silves.

*Explorant adversa viros; perque aspera duro
Nititur ad laudem virtus interrita clivo.*

Quod Ennas, Tr
monium, ubi di
Dura

Conclusio p
re vicorib
haud intre
ismatibus erudit
dantur, mox in a
Nemelis curat se
quædam esse, pe
ca ipsa apud nos
Conclusio se
gnuntur, ex me
est, videlicet sub
scens, quod viri
ad institutum no
lorem habet sub
sapor illi est sub
nisi aperta sint m
olorum magna i
flammas ex in
hisse in convic
percuttu pullore
lucus hic est adm
innatet, multum
dam illius specie,
quæ ignis è long
subterraneis mate
d'hiberranea in
quavis etiam fa
precipua & potil
nam conducibili
mitem, & in aqu
quid bituminis ad
orum exortus ar
flus aquis, nec
nempe materiam
minur, & accensu
Conclusio te
ne, spirituque car
dioneamque man
ntum causa est,
hiones hæc per a
rossunt. Alii e
a accendi, quæ
a terre superio
libur agere po
obervavimus, ill
dens, ex proba
ovari, vios et
quæ, 12. c. 9. Ser
hanc juxta publ

Quod

Quod Æneas, Trojanus ille Heros commilitonibus, terræ marisque erroribus fractis, dedit monitum, tibi dictum puta: *Virgil. in Æneid.*

Durate & vosmet rebus servate secundis.

QUÆSTIO III.

De ignibus subterraneis.

Conclusio prima. Extra controversiam esse videtur, multos & maximos ignes in terræ visceribus latere, constat enim vel ipsa oculorum experientia, dum videmus eos haud infrequenter tum ex montibus, tum ex lacubus, fontibus, aliisque subterraneis meatibus eructare; quæ vero horum ignium sit materia & pabulum, & quomodo accendantur, mox in subsequens exponemus. Cæterum cum in centro terræ igneus divinæ Nemesis carcer sit ad impiorum crimina puniendi præparatus, probabile etiam est, spiracula quædam esse, per quæ magnus hic igne & sulphure exardescens lacus evaporat, quæ fortasse ea ipsa apud nos loca sunt, e quibus continua eructari incendia spectamus.

Conclusio secunda. Fomes seu pabulum horum ignium, qui sub terræ specubus gignuntur, ex mente Georgii Agricolæ lib. 4. de natura eorum, quæ effluunt ex terra, duplex est, videlicet sulphur & bitumen. Est autem sulphur duplex, unum fossile ac sponte nascens, quod vivum appellant, alterum factitium, de quo hic quæstio non est. Fossile, quod ad institutum nostrum pertinet, multis in locis reperitur, ut paulo post dicemus; exterius colorem habet subcinereum, interius cum frangitur subluteum, nitedulæ modo collucentem; sapor illi est subpinguis, sed injucundus, odor gravis; halitum adeo foetidum exspirat, ut nisi aperta sint montium spiracula, fossiles illic interimat. Hinc ob insitam siccitatem & calorem magna illi cum igne affinitas; unde ejus fragmenta lignis vel carbonibus inspersa, flammam ex intervallo ad se pertrahunt. Narrat. Plinius l. 35. c. 15. Anaxilaum ejus artificio lusisse in convivio; nam sulphur in calice novo prunâ subditâ circumferens, exardescens re-percussu pallorem dirum velut defunctorum offudit convivis. Quod ad bitumen attinet, succus hic est admodum pinguis & calidus, liquoris oleacei, & aërei; ad eum ut interdum aquis innatet, multum pariter cognatus naturæ ignium, quæ cognatio potissimum apparet in quadam illius specie, quæ Naphtha dicitur, circa Babyloniam & in Austagenis Parthiæ profluens, in quam ignis è longinquo transfilit, referente Plinio lib. 2. c. 105. Ratio vero, cur hanc ignibus subterraneis materiam adstruamus, est, quia pænè omnia loca, in quibus exhalationes igneæ, & subterranea incendia observantur, bitumine & sulphure feracia deprehenduntur. Et quamvis etiam saxa, aliaque his ignibus in fomentum & pabulum sunt, hæc tamen illorum præcipua & potissima materia est. Ex his vero bitumen ad alendam & conservandam flammam conducibilis est ob suam pinguedinem, & viscositatem, qua & uberiores præstat fomitem, & in aquis ardet, unde artificiosis ignibus, qui & inter undas flagrant, semper aliquid bituminis admisceri solet. Hinc ignis, qui Claudio Nerone Cæsare in agro oppidi Ubi-orum exortus arva & vicos exussit, teste Corn. Tacito lib. 13. annal. nec pluviis, nec fluvialibus aquis, nec alio quovis humore poterat extinguere, sed saxis, & pannis, ob bituminosam nempe materiam; nam bitumen rebus siccis extinguitur, aquis alitur; ut sulphur cito consumitur, & accensum, si ei aquam instilles, emoritur.

Conclusio tertia. Probabile est, subterraneum ignem inflammari partim ab exhalatione, spirituque cavernis incluso, qui dum exitum quærit, ipso attritu incalescit, & accenditur, idoneamque materiam nactus, late spargitur & durat. Quandoquidem motus non caloris tantum causa est, sed etiam flammæ, cum in materiam idoneam incurrit. Sæpè etiam exhalationes hæc per antiperistasin frigoris, dum ab eo in locorum angustias coguntur, inflammari possunt. Alii etiam volunt, subterraneos ignes à Sole per intimum, occultumque calorem accendi, quod opinari difficile est, cum, ut ex dictis constat, solares radii non procul ultra terræ superficiem in abditos telluris recessus penetrent, aut tantâ virtute in bitumen & sulphur agere possint, ut flammam excitent. Illud tamen non improbabile est, ut superius observavimus, illos ignes posse ex inferorum quoque specubus educi, ut docet P. De Rhodes, dicens, ex probatissimis historiis constare, defunctorum animas sæpè in hujusmodi specubus cruciari, visos etiam illic non raro dæmones; quod confirmat ex relatione Petri Damiani opusc. 12. c. 9. Servus DEI (inquit) habitabat solitarius in prærupta rupe Regionis Neapolitanæ juxta publicam viam, qui dum nocturno tempore psalleret, & fenestram cellulæ hor-

raurum

maxime cons-
sta alius cur-
ir gemma: et
Fortitudin:
quit. Foris
Quisquis igit-
or. Non
romana, ait L.
Nihil sibi
adversis. Q-
sed inceper-

rarum explorator aperiret, multos videt nigros homines tanquam Æthiopes iter capere, longoque tractu onustos sagmarios comitari; cumque illos curiosus inquireret, quicquid eiusve rei gratia hæc jumentorum pabula devectarent; maligni, inquiunt, spiritus fumus & paramus non pabula pecoribus alendis, sed tormenta potius ignium hominibus comburendis: præstolamur enim in proximo Principem Capuæ Pandulphum, qui jam decumbet, & Joannem Magistrum militum Neapolitanæ, qui adhuc incolumis vivit. Uterque paucis post diebus moritur, & statim eructat Vesuvius. Et cap. 10. narrat, Presbyterum, qui matrem suam Beneventi reliquerat ægrotam, ivisse Neapolim; ac ibi cum exundantibus flammis intenderet clamorem lugentis audivisse, quem procul dubio matris esse cognovit; notavit horam, & eadem matrem esse mortuam comperit.

Quæres primo: Utrum hujusmodi ignes subterranei aliquam inter se habeant differentiam, saltem accidentalem? Respondeo affirmative, ratio est, nam quidam intra specus latent, nec se produnt, sed occulte exedunt terræ viscera; alii foras emicant; quidam nullam evomunt materiam; alii cineres sulphur, pumices, saxa, ferri massas eructant; quidam noctu, diuque incendia ostendunt; alii noctu tantum; quod ea Solis luce, quæ minora lumina abscondit, offundantur. Quidam in eminentioribus duntaxat terræ partibus hærent, alii in profundo. Quidam perpetuo ardent, alii per intervalla. Plerique non nihil ad tempus remittunt propter fomitis inopiam, deinde resumptis viribus effervescent.

Quæres secundo. Quomodo prædicta materia subterraneis ignibus perpetuo subministrari potest? Respondeo, fieri hoc duplici modo posse; primo ab aqua marina, quæ cum pinguis & oleosa sit, multum sulphuris ac bituminis habet, inter viscera enim v. g. montium antra & hiatus profundi excavantur, aquis pleni ex mari illuc delatis per subterraneos canales, quæ cum sint pingues & oleosæ, potest hujusmodi materia continuo subministrari. Ideo in Insulis & locis maritimis frequentiores hujusmodi spectantur ignes; & hinc est, quod aliquando flammæ admixtæ undis erumpant; & aliquando incendia desinant in lacus, & ubi magnæ fuere olim civitates, quæ terræ motibus & incendiis subversæ sunt, nunc tristes & sulphurei existant lacus. Secundo, potest perpetuitas pabuli talium ignium desumi ex eo, quod in concameratis terræ cavernis materia bituminosa, & sulphurea abeat in tenues flammæ, & hæc, quia converti nequeunt in aërem utpote interclusæ, rursus decidant convertæ in sulphur, & bitumen; iterumque elevantur in flammæ, & iterum decidant in sulphur, & bitumen concurrente ad id situ, ac temperamento humido & oleoso cavernæ. Ratio desumitur à pari, nam simili circulatione gignuntur etiam intra montium viscera perennes aquarum scaturigines, ergo etiam sic poterunt gigni perennes ignium fontes.

Quæres tertio: Occasione prioris Quæsitæ, utrum aliqua arte possit confici lampas, vel candela, quæ perpetuo ardeat? Affirmant nonnulli maxime Historici variis exemplis rem comprobantes. Sic memorat Solinus, erutum quondam sepulchrum, in quo candela super 1500. annos ardens, ut inscriptio testabatur, inter admotas manus in pulverem desiit. Ita etiam Pancirollus lib. de reb. memorabil. p. 1. tit. 35. ita de lampade reperta in sepulchro Tulliæ filiæ Ciceronis in hæc verba scribit: præparabant etiam veteres oleum incombustibile, quod nunquam consumebatur. Id nostra quoque ætate sedente Paulo III. visum fuit; invento scilicet sepulchro Tulliæ filiæ Ciceronis, in quo lucerna fuit etiam tunc ardens, sed admissa aëre extincta, arserat autem annos plus minus 1550. Simile quid narrat Baptista Porta lib. 12. Magiæ cap. 13. Nostris temporibus, inquit, circa annum 1550. in Neside Insula sepulchrum marmoreum repertum est cujusdam Romani, quo recluso, phiala intus reperta est, in qua lucerna adhuc ardebat; rupto & viso aëre extincta est, quæ ante Salvatoris nostri adventum clausa fuit. Sic etiam in Britannia Minervæ delubrum perpetuo igne illustratum legitur. Romæ pariter in Vestæ, Delphis in Apollinis, Athenis in Minervæ continuos arsisse ignes historia testantur. Vide P. Bernardum Cæsum lib. 2. de Mineral. c. 7. sect. 20. ubi de phiala Neapolitana mentionem facit. Item P. Delrium Disquisit. Magicar. lib. 1. c. 5. q. 1. sect. 1. ubi de urna Patavina sequentia subjungit: Mihi quidem dubium non est, liquorem illum Olibii Maximi, cujus beneficio lucerna multis sæculis fuit conservata ardens, chymicum fuisse; de quo Bernardus Scardeonus in historia Patavina scribit, &c. Accedit autoritas D. Augustini de Civit. Dei lib. 21. c. 6. ubi humana arte fieri posse hujusmodi ignes perpetuos non negat.

Circa
 Quidam oleum
 miano lapide
 sal oleo ingratu
 leum è sale ulu
 phuris, & aliam
 com cum somnia
 affundit, spiritu
 idque reperit bi
 instar ceree flua
 Abelli lapidis in
 sulphure imbu
 re; delibutum
 phur preparator
 comprehendit
 loco reponatur
 re tenuissim
 & speculis, res
 guetur, tum qu
 tum quia pabul
 tum ignis. Sic
 hic frigidis rece
 formulam præ
 Salva tamen
 primo quis ore
 depascatur, nec
 perientia ignem
 fabri tract. s. l. 2
 dus, hic sane rare
 percussus partes
 ut flamma in hal
 tum ellychnium
 tum pertende re
 rum, quod dictu
 per biennium tim
 tri ejus flamma
 rum. Unde &
 quis reperiatu
 ab hoc distantia
 dum per tubum
 centum semel ign
 Hinc dicitur
 antea arsisse, sed
 tellure totæ ign
 randi hos ignes
 que, donec accer
 repone, ut inge
 flammam anim
 tum ignes sunt,
 nonum pingued
 in mentur.
 Quæres qu
 & cetera hæc
 luges. Hujus
 historia, Misa
 no longius tuis
 proficiscibus
 ablatæ, est flamm
 modernus spirat

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Know Your Bible

Forgotten Books' Full Membership provides unlimited access to more than 28,000 volumes of Christian literature for \$8.99/month

**HOLY
BIBLE**

Continue

*Fair use policy applies

Lipara, Strongylæ continuis ardent flammis, quæ in medio etiam mari manent inextinctæ. Præ cæteris tamen Ætna mons Catanensi littori adiacens cum horrendo fragore globos igneos late spargit, adeo ut centum aliquando passuum millia cineribus late compleat. Tres etiam in Islandia sunt montes, quorum vertices perpetuis rigent nivibus, radices autem continuis ardent flammis; unus Hecla dicitur, alter mons crucis, tertius Helga. Haud procul Puteolis intra fauces montium planities in conspectum venit, quam olim Plinius Campos Phlegræos à flammis & ardore vocavit; Cornelius autem Strabo *forum Vulcani* appellavit, ubi & antiqui Gigantes ab Hercule superatos fabulati sunt. Solum ibi passim flagrare conspicitur, & magnos ubique cum sulphureo odore fumos per plura foramina exhalare videtur, qui per omnem latè regionem ventis etiam Neapolim usque deferuntur. In eadem planitie ingens lacuna est, quæ continuo bullientibus, & nigro suo colore formidinem incutientibus aquis plena spectatur. Mirum & illud, voraginem illam aquas ultra humanam staturam ad 8. vel 10. & adhuc plures pedes in pyramidis modum, easque pingues & sulphurei coloris in altum evibrare, & hoc potissimum cum mare æstuat, non item, quando quiescit. Spectantur etiam in his caminorum ductibus spiracula non pauca tum ventum, tum flammam eructantia. Nec illud prætermittendum, quod de Chinesi quadam Provincia, *Xansi* dicta refertur, in qua putei ignei non secus ac aquei passim in campis reperiuntur, ubi incolæ magno compendio, ac sumptuum parsimonia cibos impositos coquere solent. Hoc vero, ut efficiant, putei orificium ita claudunt, ut præter ollam aut cacabum nihil aliud admittat, eo fine, ne calor per laxiora foramina dissipatus obturatis strictè terminis, magis magisque intendatur, atque ita nullo penè labore cibos intra breve tempus indigenæ excoquere solent.

Quæres quinto: Unde intervalla eruptionis ignium ex Vulcaniis montibus? Respondeo, hoc evenire ex defectu materiæ, tamdiu enim durare solet ignis iste subterraneus, quamdiu fomentum ejus durat; quod dum absumptum est, ignis, ut sibi à natura inditum, extinguitur, quousque novis conceptis seminibus denuo renascatur.

Ex dictis colligitur primo: Ubicumque Vulcanius mons existit, ibi subtus terram pyrophilacium esse omnino negari non posse, quemadmodum fumanti camino ignem culinarium aut fornaceum subesse quisque fatetur. Hinc nec adeo mirum videri debet, si quandoque & metallorum fluidorum torrentes, amnes ex pice liquida ardent, ac plura alia ab incensis his Vulcaniis motibus profundaantur, ignis enim latentis violentia ipsæ mineræ metalliferæ & durissima quæquæ dissolvuntur, & colliquescent. Ita legimus apud Celtas, cum montes Riphæi aliquando incensi fuissent, argenti rivos per terram fluxisse. Alex. l. 6. c. 4.

Colligitur secundo, Regiones, in quibus flammivomi montes reperiuntur, plerumque sunt fertiliores aliis terrestribus locis. Et ratio est, quia exhalationes, quæ ab ignibus exspirant subterraneis, terræ poros magis aperiant, & apertos contineant; unde vegetabilia non tantum à frigore magis tutantur, sed & spiritus calidiores concipiunt, & per eorum vasa tam succifera, quam aërea, dum succus magis decoctus facilius propagatur, ipsa etiam vegetatio accommodatius promoveri potest.

Colliges tertio: Præter dicta, Vulcanios montes plerumque infestari spectris, vel ut ad euntes procul absterreant, vel de futuris calamitatibus præmoneant. Sic P. Fournier Geograph. Orb. not. lib. 1. c. 11. refert: circa Heclæ montem oberrantia spectra tempore comprimis publicarum stragum & commissorum præliorum plutes cæcos & defunctos habitu & facie exactè repræsentare; eadem aliquando offerri congressibus notorum hominum tam manifesta, ut tanquam viventes excipiantur ab ignaris mortis illorum, darà dextrâ. Fata insuper

Principum, quidvé remotiús in orbe peragatur, ab iisdem frequenter resciri.

Immod

70.

Wolff. Geogr. 20

Audabilis & nobilis spiritus antlandæ me exitum per du bus nominavit. us & fervor indom utiliter sua in & metalla genera instruantur. us implet, mont ipsum erigit, om am, & salus Pat hntur claustris. moderandus & o he est celeberrima raximum, dog

CONCLUSIO POLITICA.

Immoderatus animi fervor ad intra coërcendus.

70.

N. 70.

Wolff Joseph Kadoriza del. Lincy.

Laudabilis & Reipublicæ perutilis calor ille animi, qui generosam inflammat indolem nobiles spiritus suscitatur: ad ardua quæque & sublimia pro Reipublicæ incremento exantlanda mentem impellit. Nihil sine illo egregium, nihil magnum molitur, necdum ad exitum perducit. *Cotem virtutis* hunc appellavere Academici, & *virtutum comitem* Plutarchus nominavit. Quod nempe telluri ignes subterranei sunt, hoc animo natus ille ætus & fervor indolis est. Spargunt illi, per varios meatus in omnem interioris regionis partem utiliter sua incendia, quibus terræ frigiditatem temperent, vapores excitent, mineralia & metalla generent, unde Regum ditentur araria, illustrentur gazophylacia, armamentaria instruantur hostibus formidanda. Hic humano in corpore cor generosioribus spiritibus implet, mentem & animum ad contemnendas & spernendas quasvis difficultates supra se ipsum erigir, coque gloriæ stimulis omnes animæ facultates incitat, quo bonum publicum, & salus Patriæ collimat. At quemadmodum ignes illi ut profint, subterraneis coarctantur claustris, & tectis ardent flammis, ne in vasta alioquin erumpant incendia; sic ratione moderandus & obvallandus calor animi, ne unquam in iræ & vindictæ flammis prorumpat. *Hæc est celeberrima virtus, hæc animi suspiciendi moderatio, vincere iram, & inter similitates quoque vincere.* Quintil. *re animum*, dogma Quintiliani est. Atque hoc quidem intentius, quo major illi materia

inextincta
lobos igne
Tres
utem con-
aud proci-
is Campos
appellavit,
grate con-
ire videtur,
em planitie
incutienti-
m staturam
ureicolis
scit. Spe-
flammas e-
dicta refer-
ragno com-
ut efficiant,
eo fine, ne
intendatur,

? Respon-
derrapeus,
ra inditum,

erram pyro-
culinarum
quandoque
a ab incen-
re metallife-
eltas, cum
.6. c. 4.
plerumque
ignibus ex-
perabilia non
um vasa tam
um vegetatio

ris, velut ad-
urnier Geo-
nore compr-
abitu & facie
tam manife-
Fata insuper
er

ria & seges est continua irascendi. *Quod enim momentum est, quo non improbanda videat, ut recte observat Seneca.* Jam privatos inter parietes vellicati se & carpi inaudit, jam in foro probra & contumelias percipit, jam in curia & aula nigris se coloribus depingi intelligit, atque *ita nunquam irasci desinet, si semel caperit, & omnis illi per iracundiam, mœroremq; vita transibit,* ait idem Romanus morum institutor Seneca. Unde audiendus vates.

- - *Ne fræna animo permitte calenti,
Da spatium, tenuemque moram, male cuncta ministrat
Impetus.*

Nempe ubi calor excedit, accedit ignis, incendium excitat, cujus finis fumus, cinis, pulvis, vastitas. Magnum Reipubl. fulcrum Hercules Hæros, magna ruina Hercules furens. Quomodo habenas publicas moderabitur, qui suo frænum non posuit animo? Nunquam dicendus Dominus, passionum servus. Eadem flammâ, qua ira succenditur, lumen irato eripitur; *Solo tempore ab insano iratus differt,* inquit Plutarchus. Quo minus iram presseris; eo ab ira magis premeris, tunc enim incipimus aliis irasci, cum nobis desinimus. Nullus cum ira, Consultore pessimo, tuto deliberat, utpote *cum qua,* teste Tullio, *nihil recte, nihil considerate fieri potest.* Utenim fumus oculos mordicans, ea quæ ante pedes sunt, videre non sinit, (Stobæus) ut navis ventis agitata submergitur, nisi gubernatoris industria regatur; ut in tumultu non audimus, quid nobis dicatur, (Plutarchus) ut per nebulas corpora non hene conspiciuntur (idem) ita irati qui sunt, prudenter nihil, inconsiderate, & temere multa faciunt. Unde ineptus ministerio, qui huic servit belluæ; publicæ tranquillitatis malus artifex, qui motibus tam cito inter se concutitur, nec purpura honoris decenter tegitur, qui a calore & vindictæ rubet cupiditate. At enim

Oedip. ap.
Sophocl.

*Generosa pectora mordent,
Lacerant, iniqua; objecta
Crimina.*

Seneca in
Med.

Rursus: *Ira, que tegitur, nocet.*
Et illud: - - *Calidi plus est illis, quibus acria corda*

Lucret. l. 3

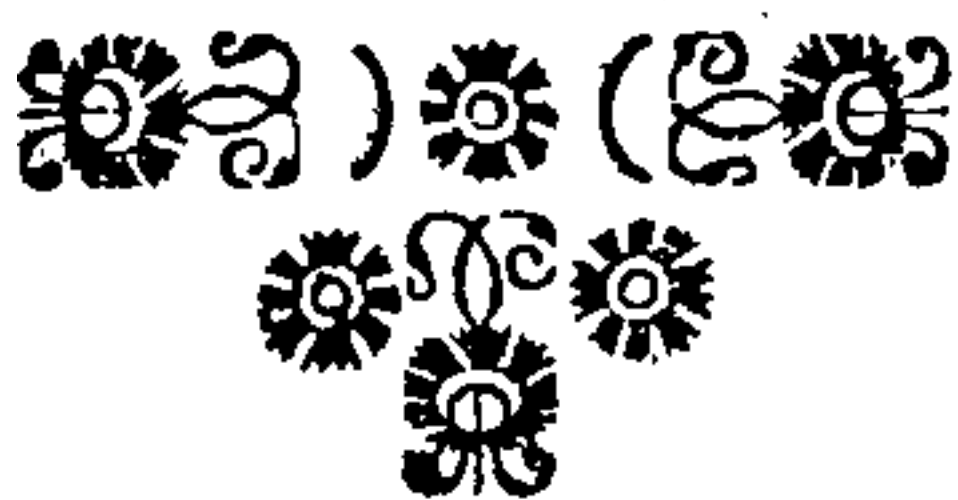
*Iracundaque mens facile exardescit in iras,
Nec capere irarum fluctus in corpore possunt.*

Seneca de
Constant.
sup. c. 10.
Arist. 2.
Eth. c. 8.

Ita quidem, sed nunquid & imbellis animi signum est, muliebri malo vinci? *Morsus hi non sine quadam humilitate animi eveniunt, suppressantis se ac descenditis.* Senec. Nomen viri fortis deperditur, ubi calore intempestive defenditur. Nihil quidquam magni est, nisi quod simul & placidum. *Motus tardus magnanimi viri est,* ait Politicorum Princeps Aristoteles. Proloxæus II. Ægypti Rex ab imperito Grammatico ob generis ignobilitatem convitiatus cunctis Aulæ ministris indigne ferentibus ac calumniatorem ad pœnam poscentibus, at hic nequidem amarum verbum reposuit: *Si Regium non est,* inquebat, *ferre cum dicto tangitur, nec illud Regium est, dictis quenquam attingere.* Nunquam scilicet magis Rex esse noscitur, quam dum dominatur sibi, levi enim stomacho qui exardescit, se irritantis subicit arbitrio. Egregium Aureliani Cæsaris erat Symbolum: *Quo major, eo placabilior.* At ira, que tegitur, nocet? Quin imo ira, dum patet, nocet. Audi mala hujus enarrantem Senecam: *Aspice nobilissimarum civitatum fundamenta, vix notabilia, has ira & vindicta dejecit; aspice solitudines per multa miliaria sine habitatione desertas, has ira exhaustit; aspice tot memoria proditos Duces, mali exempla fati; alium iram in cubili suo confodit, alium inter Sacra mensa ira percussit.* Nempe ignis ira est, dum agitur, augetur, & in vasta grassatur incendia. Si te vincere, aut præcavere non potes, Politice, moram ad minimum interpone:

Ovid. 3.
Fast.

Differ, habent parvæ commoda magna moræ.

Profundior
hac expla
est, & dignur
pensum est, i
varia operat
fertatio quid
ponentur, p
vior. Non
tiam, que ver
quod solida
elementa vir
cum prioru
bus in Meteor
decima de Fo

D
Or
ter
no
flu
dunt in tria gen
mables, ut fulm
partiantur, in
lum genera, fa
tam ferme con
Conclusio
ni, est duplex
tur in profunda
Hinc sicut exha
re ac fluere, sic
litu humido ve
Conclusio
tele recte consti
in sinu fovet, t
valde calide, o
sterant, color
culæ principa
sunt. Ex quo
Deductus
materiam den
generantur illa

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Get Smart

Over 2,000 years of
human knowledge in
797,885 volumes

Instant access
\$8.99/month

Continue

*Fair usage policy applies

E converso, si idem ille spiritus siccus materiam non adurat, sed solum efficiat, ut evaporet humidum crassum & superfluum, subtile autem perfecte incorporet & uniat cum partibus siccis ac terreis, generat lapides.

Deducitur secundo. Quod semper in mineralibus remaneat aliquid humidi, alioquin partes siccae non adhærescerent invicem.

Deducitur tertio. Calorem & frigus non esse causas nisi instrumentales & dispositivas mineralium, utpote pura accidentia, fossilia enim habent propriam formam substantialem, & non constant ex pura varia combinatione corpusculorum; nullum autem accidens etiam partialiter, ut docuimus in Physica, potest producere substantiam. Unde

Deducitur quarto. Quod virtus principalis fossilium sit virtus corporis coelestis, quæ communicat mineralibus quasdam qualitates occultas, per quas causant mirabiles effectus, ut patet in magnete trahente ferrum, & in pluribus lapidibus pretiosis.

Deducitur quinto. Differentiam mineralium oriri ex diversitate halituum. Neque enim omnes exhalationes siccae sunt ejusdem speciei, prout enim diversæ minetæ sunt, diversæ etiam generantur exhalationes, nam sicut non omnis fert omnia tellus, ita non omnis minera eosdem procreat halitus.

Conclusio quarta. Modus generationis metallorum bene ab eodem Philosopho sic explicatur: intra terræ viscera excitantur vi caloris expirationes humidæ, quæ ascendentes in supra positos lapides impingunt & adhærescunt, atque eorum intenso frigore constipantur, ita ut una cum pluribus corpusculis ferreis & siccis concrecant ad modum roris ac pruinae, quæ continuante suam actionem frigore, & subjectâ minerâ novos halitus subministrante crescit, ac magis, magisque densatur, ac duratur donec formetur in metallum. Ex quo

Deducitur primo, materiam metallorum esse halitum humidum intra terræ viscera lapidibus potissimum conclusum, & ob terræ lapidumque siccitatem ac frigus coagulatum; ita ut quemadmodum ros & pruina ex vapore elevato à terra, sed aëris circumfusi frigiditate addensato fir; ita metalla ex vapore adhuc terræ insidenti, & prædicta frigiditate concreto generentur. Confirmari hoc optime potest ex eo, quod etiam ex halitibus in sublime eventis generetur interdum in aëre ferrum, æs, aliaque hujusmodi, ut testatur experientia, nam in Perside non semel ænea corpora, hamatis sagittis similia, cælo coruscante defluerunt, & dilapsa aliquando fuit moles ferrea quinquaginta librarum adeo dura, ut frangi nequiverit. Quate, si exspiratio potest in aëre in metallum concrefcere; multo faciliori negotio poterit in terræ gremio; in aere enim motus, quo exspiratio fertur, raro sinit eam solidari in densitatem, quam metalli natura exigit.

Deducitur secundo. Aristotelem non constituere solum vaporem materiam metallorum; sed halitum ex vapore & exhalatione compositum, in quo tamen prævaleat humiditas vaporis, ideoque ait lib. 3. hujus operis metalla partim esse aquam, partim non aquam; aquam prout concrefcunt ex vapore, qui est aqueæ naturæ; non aquam prout augmentantur ex sicca spiratione, cujus permixtionis argumentum est, quod, ut diximus; metalla igneantur nempe propter siccam exhalationem, & liquefcant propter vaporem humidum.

Deducitur tertio. Formam sensibilem metalli esse duritiem & densitatem, præterquam dari formam substantialem metalli, habentem plures virtutes occultas, impressas à corpore coelesti.

Deducitur quarto. Ex prædictis duobus halitibus in unam molem concretis, addensatisque metallum accipere gravitarem, non autem, quod ex pingui humore, aut ex aqua & terra immediate progenitum fuerit, licet aqua & terra in venis & poris metallicis inveniantur, utpote è quibus vapor & exhalatio prodit.

Deducitur quinto. Ex metallis alia esse liquabilia, alia ductibilia, sive extendibilia per ictum mallei, quod non est ita intelligendum, ut liquabilia non sint etiam ductibilia, & è converso, sed ut aliqua facilius liquentur, quam ducantur; alia facilius ducantur, quam liquentur. Liquabilia sunt, quæ plus habent humidi, ut plumbum, stannum &c. Ductibilia sunt, quæ habent humidum mediocriter attemperatum sicco, ut aurum, quod potest duci in laminas subtilissimas.

Deducitur sexto. Metalla quædam esse magis pura, quædam minus. Puriora sunt, ex quibus, dum ignescunt minus deperditur, & evaporat; oritur enim id ex eo, quia in iis non sunt partes excrementitiæ, quæ igne separentur. Minus pura sunt, ex quibus cum igniuntur, plus deperditur, eo quod abundant pluribus partibus excrementitiis.

Conclusio quinta. Causa efficiens metallorum est pariter virtus siderum præsertim Solis; nam cum metalla sint mista, proindeque excellentioris naturæ, quam elementa, in quibus efformantur, & omnis principalis causa debeat esse nobilior, vel saltem æquè nobilis quam

quam effectus, currendum ad sensu latissime si.

Hinc

Colligitur ma mundi creatio nibus, aliisque v quæ compertur & in terram det

Colligitur in singulos plan- plumbum, Jovi- um & nobis cor- duram, quod

Colligitur ratione metallo- us est attenuar- tio congregat

Colligitur humorum parti- corum peritioru- tilla omnia mino- que metallorum- argentum vivu- crescant.

Quæritur ac- quærit modo: c- dam robur datur- ut ab aliis separa- nuerit, ita ut he- ri non possit si- fluat, quia nim- cum vi caloris- non est bene co- ratur à luti subf.

Quæritur sol- dos? Responde- cohibere debent- sint satis densi, i- venit vena.

Quæritur ter- menta auri, arg- rum v. g. gignu- cum valent.

Ux illustra- lud in terra- da obje- thesauros è oco- tio quibus præ- vgni conservan- que non tam su- abiliam abiens-

quam effectus, nequeunt metalla ab elementis tanquam à Principe causa effici, adeoque recurrendum ad sidera, maxime Solem, cujus vis & influentia omnium Philosophorum consensu latissime funditur, & ad similes effectus mira efficacitate omnia quaqua verum penetrat.

Hinc

Colligitur primo, eorum opinionem non subsistere, qui putant, metalla omnia in prima mundi creatione producta fuisse, nam sicuti naturæ Author ab initio orbis animalibus, arboribus, aliisque virtutem indidit generativam, ita & metallis facultarem, ut docet experientia, quæ compertum est, augeri in matricibus metalla, eademque interdum in nubibus gigni, & in terram decidere, uti superius dictum.

Colligitur secundo. Nec Astrologorum sententiam sat firmam esse, qui singulis metallis singulos planetas attribuunt. Sic aurum Soli, Lunæ argentum, Marti ferrum, Saturno plumbum, Jovi stannum, Mercurio argentum vivum, æs Veneri adscribunt. Quamvis enim & nobis certum sit, astra in sublunaria influere, nulla tamen ratio evincit præter conjecturam, quod à determinato sidere determinatum metallum dependeat.

Colligitur tertio. Quod sicut in generatione fossilium non metallicorum, ita in generatione metallorum causa instrumentaria est, partim calor, partim frigus; calor enim, cujus est attenuare, humidam expirationem gignit & coquit, frigus vero, quod suo opte ingenio congregat, eandem expirationem condensat & constipat.

Colligitur quarto. Improbatur opinio Alberti M. qui materiam metallorum statuit humorem pinguem; Item Agricola, qui credebatur esse terram aqua mixtam, pariter Chymicorum peritiorum, qui sulphur & hydragyrum esse existimant, è quorum varia temperie metalla omnia misceri volunt. Quamvis hi ab Aristotelis placito non ita dissentiant, ille namque metallorum facit materiam remotam halitum; hi vero materiam proximam, sulphur & argentum vivum, quæ ex prædicto halitu, ut ex remota metallorum materia, concrevant.

Quæres adhuc primo. Quomodo liquefactio metallorum explicetur? Respondeo sequenti modo: calor habet virtutem resolvendi humidum, ita ut fluat, cum ergo in quibusdam rebus datum humidum, sed ita bene compactum, & unitum cum partibus consistentibus, ut ab aliis separari non possit, tum si vehementi calore illud humidum resolvatur, & attenuetur, ita ut fluat, simul cum humido fluat tota substantia etiam consistens, cum separari non possit à suo humido. Hinc datur ratio, cur lutum calore durecat, cera liquecat, ac fluat; quia nimirum humidum ceræ est bene compactum cum substantia consistente; ideo cum vi caloris fluit humidum, fluit etiam substantia consistens ceræ; contra humidum luti non est bene compactum cum ejus substantia; ideo cum vi caloris fluit tale humidum, lepatur à luti substantia, quæ proinde humido amisso durecat.

Quæres secundo. Cur metalla inveniuntur in montibus præruptis, sterilibus, ac lapidosis? Respondeo, rationem esse, quia, ut halitus metalliferi concrevant, superpositi lapides cohibere debent transpirationem halituum, quæ cum non impeditur, eo quod lapides non sint satis densi, invenitur quidem lapidibus adhærescens aliqua eructa metallica, sed non invenitur vena.

Quæres tertio. Num etiam in fluminibus generentur metalla, cum ibi inveniunturamenta auri, argenti, & aliorum metallorum? Respondeo negative, non enim amnes aurum v. g. gignunt; sed è terra, quam radunt, effossum, aut è fontibus in alveos derivatum secum vehunt. Nec est ullum aurum pulchrius, videlicet cursu & tritu lotum & perpolitum.

CONCLUSIO POLITICA.

Consilia ferventur in abscondito.

Quæ illustria sunt, natura in obscuro posuit: aurum & gemmas in opaco reservat; illud in terræ visceribus, has in arca conchylii. Rudis terræ massa pedibus conculcanda objicitur; at qui furnulum succendere, & alembico pretiosam à vili secernere novit, thesauros è cœno colligit. Latent enim pretiosa, & profunde sepulta retinentur in abscondito quibus pretium inest. Adeo pretiosa sunt sapientum consilia, ut & Regis anima, & regni conservandi pars optima M. Aurelio Antonio viderentur. At ut valorem perdunt, quæ non rara sunt, & trivio exposita: sic omne pretium perit consilio, visque diffuit in nihilum abiens, nisi rectum servetur. Sunt consilia regii pectoris soboles, majestatem quãdam

dam habent innatam: vilescunt, si patefcunt. Oracula mentis sunt consilia: at semper in lucis expertibus lucis, obscurisque Consi recessibus oracula dabantur. Umbris involvenda sunt illustria Consiliariorum sensa: tanto erunt illustriora, quanto obscuriora. *Optimum ac tissimum administrandarum rerum vinculum, est taciturnitas.* Vel intimam tunicam igni destina-

Val. Max
l. 2.

71.

N. 71.

W. J. Kadoria del.

J. S. K. sculp.

turum se fore Petrus Aragonius dixit, si arcanorum conscia non æque ac pectus, pectoris secreta obtegeret. Hoc est maximum aulæ sacramentum, tacere. Quo celsius ædificium, eò profundius fundamentum: celsi vertices, & excellentia capita, inscrutabiles habeant sinus, ne profunda mens deprehendatur. Mystera sunt senatus consulta, residere corde debent, non labiis. Neque vero frustra cor in occulto est positum quia patere non debent cordis inventa; Eam modo ætatem vivimus, in qua dissimulare sub larva dextre novimus: sola, quæ pallio indigent, consilia non tegimus. Bacchanalia mundus vivit, quia nihil sinceri apertique; politica verborum, morumque simulatio tenebras orbi invexit, frontem vultumque mentitur. Unum illud, quod densissimis deberet nebulis obvolvi, per auram volar, auriumque trivialium iudicio exponitur, iudicium intra regis sipharium conclusum. O quoties necesse esset illo Alphonsi Aragoniæ & Neapolis Regis effato aulas perstringere: Si priscis Romanorum ævis vixissem, senatum hortatus fuissim, ante fores curiæ aram exstruere Jovi Positorio, in qua Senatores ingredientes privatos affectus; egredientes vero secreta consilii deponerent. Valentiores hostium artes superat secreta sinceritas. Hujus virtutis delectum maxime habendum in adlegendis Regiis ministris, consulit Henricus Lusitanus Rex. Quantum occulti cuniculi hostili præsidio de robore demit; tantum inutiles sunt, si non sint tecti. Abscondita consilia sunt de inimicis semi-victoria: hæc si patent purpuram Regum erubescere faciunt, quod irritum reddant exitum mente præconceptum. Melius operatur bombyx, dum operitur. Tutæ aquilarum prædatrix evadunt unguis grues, quando injecto in os lapillo ne gruendo quidem eas possunt excitare. Sunt *tuta silentia*, adjecit eis calamus symbolicus. Aquæ odora-

ta

te ari exponere
mnam amiere.
deat. In iurur
animatorum diata
re stentent, & v
clata, & anmor
cordis exoptet:
flumina silencio
raco pede pro
sed quæ in insat
nem labris sigille
chi pistillo ferret
Lutigniani Gallis

Explicata n
dimus ad l
sequenda
partes & pulve
ra tamen iur, u
fal, bitumen, &
plum, erem, out
ter, & in præter

Conclusio

so terreo mixtis
liat; alii saltem a
ma in extremis
est calor Solis &
trahens, terren
ad salum sapor
sapor, ex altero
tant, ut gelu à fr
ceret, calore di
solvi rem quame
quam à calore.
rea à frigiditate
exticcatus. Fort

Conclusio

dicatur alias tost
vel coctus. Fe
in montibus, ve
reperus effodi
flocati in salum
lem densantur;
extremis littora
nius spumam in
vel marinis, flu
fontium, ut in
hs.

Conclusio

niacum, Salem
arena ardentiss
fossilis è sodini
est, quod ex oc
aut instar frigor

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Know Your Bible

Forgotten Books' Full Membership provides unlimited access to more than 28,000 volumes of Christian literature for \$8.99/month

**HOLY
BIBLE**

Continue

*Fair use policy applies

cus est sal nigricans, vel subrufus in India ex monte Oremento excisus. Hinc sequitur

Conclusio quarta. Sal diversi coloris est; sed ut plurimum album, est enim quasi terrestris spuma, quæ scilicet candorem præfert; quamvis propter admixtionem alicujus heterogenei aliquando rubescat, aliquando nigrescat; quod siccus est, candidus est; humor enim sali affusus non parum de candore detrahit; purpureum tamen, ubi teritur, albescit; idem prorsus marmor rubro & vitro accidit. Quod ex ligno fit, nigrescit, semper enim aliquid fuliginis inest, quæ nigrorem conciliat. Lacustris in Sicilia tanti est splendoris, ut, quod tradit Plinius, recipiat imaginem & speculi vicem obeat. Qui in Cypro ex certa terra in monte Olympo extrahitur, formam & colorem sanguinis concreti habet. Ruber ex Alepo, sanguineus ex Barbaria, croceus ex Hispania versus Majoricam venit, naturamque Halonitri & aluminis obtinet. Ita Unzer. c. 17. de sale. Colorum hanc varietatem varia terræ mixtura conciliat.

Conclusio quinta. Finis & usus salis inter omnia vitæ præsidia præcipuus & multiplex est. Unde recte dicitur: *Sole & sale nihil esse utilius.* Hinc Homerus salem divinum nominavit, quoniam ad varios usus est accomodatus, quos in sua Meteorologia omnes fere sequenti modo describit Garceus. Primo prohibet sal putrefactiones in ipsa nutritione; sine sale enim coctio minus fieri posset, si relictæ massæ chyli & Chymi putrescerent. Salis vero natura absorbit in nostris corporibus superfluas illas humiditates, aperit & abstergit, ac corroborat partes leviter desiccatas, densat etiam & cogit partes. Deinde manifestus usus est salis in arcenda putrefactione carniū, quæ ad usus longi temporis servantur. Propterea ab omnibus corporibus vita destitutis putrefactionem arceat & caver, neque sinit prorsum interire, diu morti veluti resistens; animæque, quoad licet, vice fungitur. Sicut enim anima tuetur animantia, & continet, neque sinit compagem membrorum dilabi; ita sal animæ exemplo continet corporum harmoniam, cum ad tabem declinant, & membrorum inter se amicitiam conservat. Adde, quod & in medicatione vulnerum frequens etiam salis usus sit. Habet & illud quasi divinum sal, quod vi quadam gignendi sit præditus, vigorem enim seminalem expergeficit & acuit. Quare qui canibus alendis dant operam, salis carnibus eos pascunt, quo ad gignendum reddantur alacriores. Unde Poëtæ fingunt, Venerem genituræ Principem è sale natam; nec ullum animal perinde sæcundum est, atque marinum. Hæc Garceus.

Observatum etiam est eos, qui febribus putridis obnoxii sunt, cibis liberalius salitis à corruptione præservari, quia noxios humores corruptionis tomitem exsiccat. Ob eandem causam sale per intervalla pastæ oves & hirci pinguescunt; sed & humanæ vitæ conservationi, victuique necessarius, insulsi enim sine sale cibi. Venenis obest siccitate & calore, illa enim natura frigent. In peste frequens nec inutilis salis usus, quia poros claudit. Testantur etiam agricolæ moderata salis conspersione campos reddi fertiliores, fortè hæc de causa, quod calore suo semen ejectum foveat. Salsa tamen nimis nocent oculis, eo quod in illis debitum humorem consumant. Pariter obesæ mulieres moderato salis in condimentis usu sæcundæ fiunt. Abstergit enim uliginem, matricemque plus satis udam exsiccat, ut semen cohæreat. Generationem pretiosissimarum unionum & coralli ex saxis emergentis in brachia & ramos veluri arboris divaricati, sali adscribit *Quercetan. de Medic. prisç. Phil. 2.* Ad hæc ad os Epilepticorum admotus eos excitat. Ore detentus vel deglutitus, ne in ventriculum ascendant Lumbrici, prohibet. Denique sitis & famis antidotum esse, Caroli V. in obsidione Tunetana exercitus testatus est. Periisset, nisi unusquisque unum aut alterum granum linguæ supposuisset. Ita Bicker in præfat. lib. de sanit. const.

Quæres primo: Cur granum salis oleo injectum faciat, ut minus olei consumatur, quemadmodum experientia constat. Respondeo, rationem esse, quia sal adstringentia quædam corpuscula suppeditat, quæ oleum in ellychnio diutius retinent, atque adeo faciunt, ne tam cito avolet. Alii rationem dant ex eo, à sale non nihil uliginis seu pinguioris succi subministrari lucernæ, & consequenter facere, ne tam cito oleum exlugatur. Contra tamen videtur esse primo, quia sal plus succi ex fugit ab ipso oleo, quam oleum ab ipso Sale. Secundo, quia licet aliquid suppeditet pinguioris succi ad nutriendam flammam; illud certè tam parum esset, ut pro sensibili subsidio vel additamento haberi non possit.

Quæres secundo: Cur Sal in prunas jactus diffiliat cum crepitu? Respondeo, rationem esse, quia tantulum humoris & aëris, quod inest, calore attenuatur & rarefit, atque adeo majorem locum quærit, & cum crepitu erumpit. Quod si tamen majori igni injiciatur, non crepitar, quia magna caloris vis superior statim vincit.

Pro compl
l. 2. c. 38. Tanc
vici. Sicutur:
etiam Aluminu
poras, quæ salis
no Sole in solidu
in frusta diffil
mus integræ è la
lapicidarum mo
auro & margari
iscopis abunda
minima quidem
succresecit; Per
raconensi 7. 2. 2.
materia exhalat.

M

72

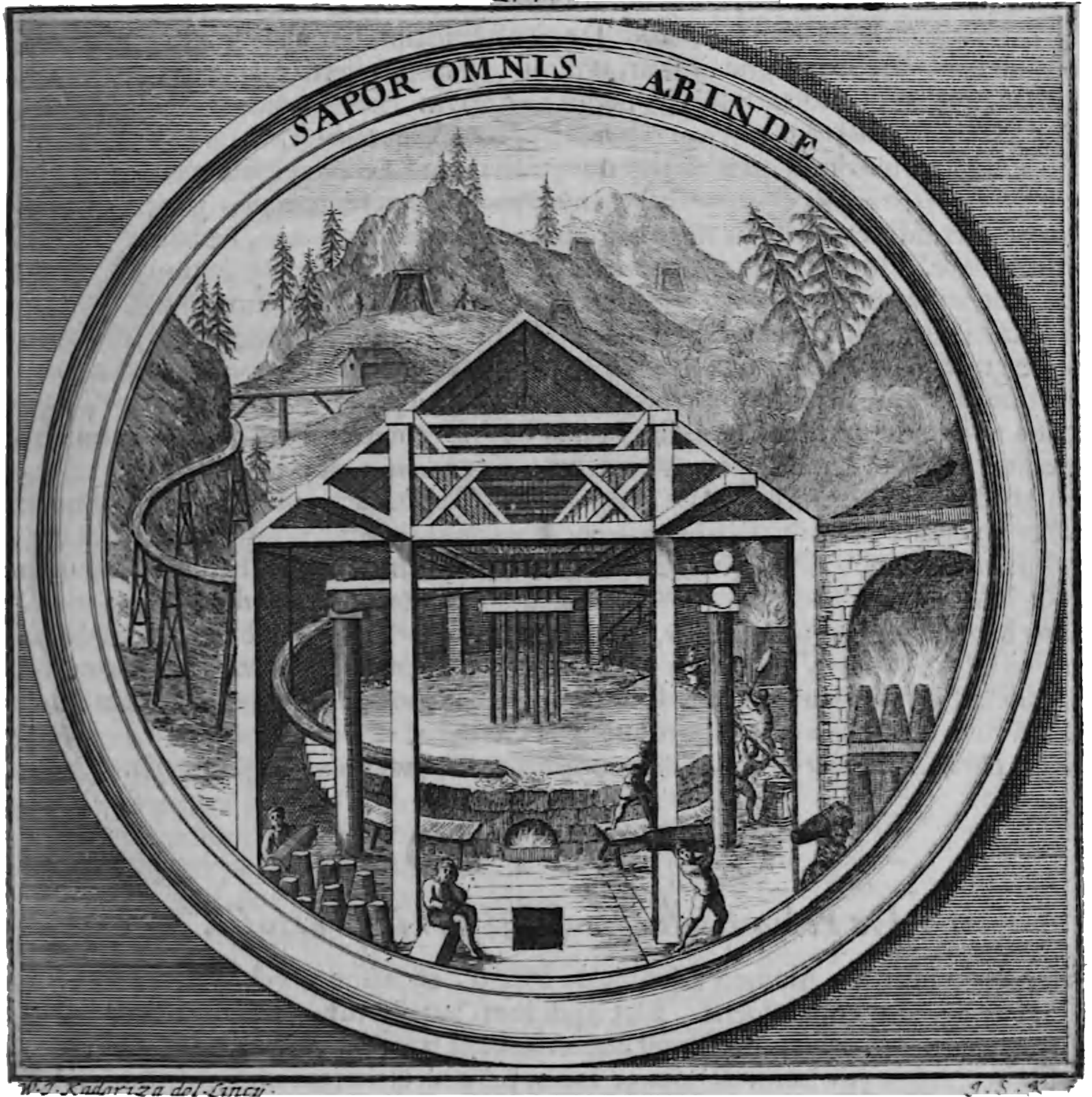
Accesat rubi
sumpta
ralium M

Pro complemento Quæstionis & historicâ noticiâ sequentia habe: Narrat Ramusius t. 2. l. 2. c. 38. Tanti in Tabethana Provincia pretii esse salem fossilem, ut auri loco monetæ seruiat. Siccatur in lacu Tarentino æstivis solibus, totumque stagnum in salem abit. Summa etiam fluminum densantur in salem, amne reliquo veluti sub gelu fluente, ut apud Caspias portas, quæ salis flumina appellantur. Sed & in desertis Podoliæ lacus est, cujus aqua sereno Sole in solidum sal concrevit tantæ crassitie, ut iumenta & homines sustineat, & in plura frustra dissectum, avehatur. *Thuan. l. 56.* Sal cædus copiosus est in Dacia. In Arabia domus integræ è salis lapidibus constructæ habitantur. Mons Oxomenus apud Indos, in quo lapidarum modo cæditur renascens, majus vectigal ærario Regum invehit, quam quod ex auro & margaritis provenit. Non procul Astracano duo surgunt ingentes montes tanta salis copiâ abundantes, ut quamvis singulis diebus viginti millia frustra decendantur, tamen ne minima quidem pars decussa esse videatur, imò quo plus aufertur, tanto majori quantitate succrescit; *Petrus Petreius in descript. Russia.* Idem de monte quodam salifero in Hispania Tarraconensi *Joannes Gerundius* affirmat. Ratio hujus esse potest, quòd copiosa ibi debeat esse materia exhalationum, quæ rursus in salem concrevunt.

CONCLUSIO POLITICA. Maximum Reipubl. bonum à litteris.

72.

N. 72.

Facessat rustica C. Valerii Licinii ad stivam nati, ad aratrum educati, ab agraria lege desumpta gnoma: *Pestis Reipublica littera.* Laurum non meretur, qui Artium liberalium Magistros propulsat. Consenescat cum coronato hoc vertice, inter sarculos & ligo-

inc sequi.
uali terre.
us hetero.
humor e.
, albescit;
per enim
idris, ut
certa terra
per ex Ale.
umque Ha.
varia terra

multiplex
rum nomi.
nes fere se.
catione; si.
. Salis ve.
stergit, ac
fessus usus
Properca
rorum in
nim anima
al anima e.
rum inter se
salis usus sit.
enim semi.
irribus eos
em genu.
inura. Hæc

salis à cor.
andem ou.
nervationi,
lore, illa e.
. Testan.
tac de caus.
quod in illis
dimentis usu
t, ut fermen
gentis in bra.
. Ad hæc ad
ntriculum a
in oblatione
granum lin.

natur, quan
ntia quodam
) faciunt, ne
oris succi sab
contra tamen
ale. Secus
lud certe un

eo, rationem
; atque adeo

& ligones, qui litterarum Studiosos virus & venenum civitatum appellat. Cæcutit nimirum scientiarum osor, ut sanum non formet iudicium, & Aristotelis censuram confirmat: *Litterarum expertem etiam videntem non videre.* Stat sententia Regis Alphonfi in Regem litteras, literatosque extra aulam condemnantem: *Hac vox bovis est, non hominis.*

Quibus cardinibus res quævis publica vertatur; quibus condiatur analectis civilis politicæ status; imo quibus curiæ aulæque instruantur ornamentis, enunciet Ladislaus Hungarorum Rex: *Non videri sibi homines esse, qui bonas litteras ignorarent.* Dissipit sine salis condimento Apicii mensa, vel salialem in modum epulari sine sale, nausea est. Palatum recreat, cibum temperat, & præparat escas: *Sapor omnis abinde.* Opsonium communis vitæ sal, imo salis flos, litteræ sunt. Vel mortua corpora à putredinis labe sal servat: *Vita sine litteris mors est, & hominis vivi sepulchrum.* Acephalum est sine capite corpus, quod à Capite regitur, cui sapientia non residet. Capitale enim damnum est, gubernari à Capite, quod cerebro caret. Qua re differat doctus ab indocto edixit Aristoteles: *Qua vivi à mortuis.* Mortua jacent regna, quibus anima deest sapientia. Malè lauro coronatur caput litteris vacuum: bacca enim lauri solum sapientibus crescit. Quomodo enim mereatur cingi tempora sertis, qui nec verborum tempora novit, nec casus coronarum? *Litteræ & temporum, & locorum, & atatum sunt omnium.* Quippe quæ studia adolescentiam regunt, & senectutem oblectant. Erubuit in purpura Nero, probro sibi datum, quod pro rostris in defuncti Claudii laudem dicens, *Aliena facundia eguisset.* Omnia Romanorum præmia capiti sunt destinata, etiam quando dextra victoriam tulit. Nihil enim sine capite præclari geritur, quando ibi artes nascuntur, & victoriæ concipiuntur. Capitibus præsertim, quæ in membra imperant, scire convenit; hoc enim gemmeum decus est, quod eorum coronas adornat. *Scientia plebejis argenti, nobilibus auri, Principibus gemmarum loco sunt.* Turpe est Principi, per alios loqui, cum per ipsum stet Respublica. Si coronæ graves sunt, optime gestantur à vertice sapientia gravi. Augustus Cæsar, qualis, quantusque fuerit, nemo non novit. *Ipsium*, author est Suetonius, *eloquentiam studiâq; liberalia ab ætate prima cupide, & laboriosissime exercuisse.*

Id autem vel maxime, quod Alphonfus Aragonum Rex sincere fassus est, quis non suspicetur? *Ex libris & arma, & armorum jura didici.* Jovis cerebro Pallas genita est; sed eadem quæ Pallas, Minerva est, ut neque sine Minerva Jupiter regnare, nec sine Minerva Pallas possit bellare. In Minervæ natali aurum si pluit; disce, aurea sæcula tunc ferro comparari, quando armatæ Palladis dextræ Minervæ cerebrum jungitur. Nunquam Alexandri gloria tot laureis fœcundam messem tullisset, nisi Minerva ejus ensem rigasset. Ipse Magistro Aristotele gratus non erubuit dicere: *Malle se doctrina, quam imperij magnitudine ceteris antestare.* Neque diffitetur de eo Plutarchus: *Alexander armis fortiter, sed magis sapientia pugnavit.* Si scientia non cudit missilia; at cudit consilia, ut ne temerè illa jaciantur. Non est Vulcano genita sapientia, unde non vomit incendia, nec fabricat fulmina. At Jove nata est fulminum Moderatore, qui arma novit cum spe victoriæ tractare; ut & sapienter dimicetur, & fortiter vincatur. Ars & Mars quam bene conveniunt: Sinè arte immitis est Mars; sine Marte inermis est ars. Primi Martis Pulli, ut feliciter bellarent, artium Discipuli fuere. Habet C. Jul. Cæsar dicendi Magistrum Apollonium, Augustus Apollodorum, Tiberius Theodorum, Mecænas Arium, Arcadius Arsenium, Carolus Magnus Albinum. Et quum totus ferreus esset Carolus V. id tamen indoluit, quod Geutherio à Latinis dehortanti, morem gessisset; Hadriani vero monitis de Latino idiomate non paruisset. Mirandus suis in vicinioribus Hercules, quod ipsi etiam vincula injecit Cerbero? at non sine cerebro. *Minime putandum est, Herculem viribus & armis tantum præstitisse; sed cum prudens, & sapiens esset.*

QUÆSTIO III.

De reliquis succis & Terris pretiosis.

Conclusio prima. Alumen, definitore Plinio, est salsugo, vel salsus sudor terræ, ex aqua, limoque concrefcens. Est Candidum, aut nigrum communiter. Candidum, quod optimum censetur, aut est liquidum, aut spissum. *Liquidum*, molle, pingue, & limpidum existit, cui immersa charta etiam pessima & siccata atramentum retinet, ne perfluat. Barbaris Roche, id est, rubrum dicitur. Ignem hoc olet, ut lapides, quando eorum attritu ignis elicitur. *Spissum* vel rotundum est, vel scissile. Illud formam habet sacchari, hoc in capillamenta quædam canescentia dehiscens videtur. Cum in carbones ardentes positum, vel ollæ inclusum succensis torretur ignibus, in bullas tumet, & aliquid de sua deperdit substantia. Plin. l. 31. c. 10. *Nigrum* in Cypro invenitur, quo purgatur aurum.

Re-

Reperitur etiam in
Relet Martialis
strictorium per
mum in cortinis
quod ipsi canali
charinum ex alu
mam, sacchari in
vocat, ex alumi
ris colorem aqua
ra inde imbuta
stringitur. Au
tur, quam separa
corpulcula illas
& attingunt.

Conclusio
halmitrium seu
sod factitium: il
ad hoc sicut sub
ex aqua nitro
etiam ex lixivio
multa urina sicut
ex nitro coacta
sperium etiam
frigus concit
ricus, intra lã
cum coacta
nitro sunt
proximumque
ca canis ortum
autem diebus
quia validius con
sile. Macedones

Conclusio
conspiciens. E
terrex gleba & c
Alphalus est bit
& minus male
phalite, referen
verum sit, rati
est bitumen que
pinguis terra
quisque virtute

Liquidum
Naphtha & Am
nim ignis habet
lingui possit pr
tiperistatim acc
petris fluens dicit
quod revera, t
cipit ignem, ita
veniat. Ambra
Ex terra subma
mine, avidissime
ant piscatores,
putant excre
is, quæ ex quib
natur, quæ de
Emplastrum ex
Cordi, nisi à rati

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Get Smart

Over 2,000 years of
human knowledge in
797,885 volumes

Instant access
\$8.99/month

Continue

*Fair usage policy applies

gis attenuantur, morbi existunt. Heurn. l. 2. Medic. Vino infusa temulentos reddit. Illud etiam experientia constat, quod, quo debilior est femina, mobiliorque, eo facilius ab ambra & moscho ei convellitur uterus, & caput dolet.

Conclusio quarta. Vitriolum est succus concretus, perspicuitatem vitream obtinens, Latinis appellatur atramentum sutorium, dicitur & chalcantum. Nativum in terræ venis, aut saxorum commissuris concretum reperitur; aut dum ex iis guttatim destillat, partim ex iis stiriarum instar dependet, partim in canalium fundum incidit. Acerbissimus hic succus est, estque veluti quoddam excrementum metallicum, æris præsertim. Optimum vitriolum Romanum & Ungaricum; bonitas probatur cultro ubi affricueris, si enim cupreo eum inficit colore, laudatissimum habetur. Quercet. de Capit. affect. c. 30. Spiritum illis inesse causticum dicit Riolanus, ut vitrum, in quo insit, exedat. Cum oleo Tartari antipathiam habet: uterque enim illorum, licet sit acutissimus & acidissimus, ubi commiscetur, utriusque acrimonia perit, & liquor fit insipidus. Boët. lib. 2. de lapid. Omnes metallorum venæ in Chalcantum desinere videntur, unde fossores, ubi ad illud proveniunt, ultra non pergunt, ne operam perdant; est enim, ut dixi, quoddam excrementum metallicum, in quod succus concrevit, erosa scilicet exteriori venæ superficie; quid mirum ergo, si venam terminer. Dignum telatu est, quod de eo & succino refert *Conradus in medulla distillatoria*. Repone, inquit, succinum flavum in tabulam è Bismutho factam, & trium spithamarum vitriolum colloca. Mirum visu! vitriolum & calore & acrimoniâ spoliabitur; quæ in succini præparatione vicissim deprehendentur. Adhibetur etiam ad extractionem quarundam aquarum fortium cum nitro & sale. Varia vi medica pollet, v. g. calefacit, cum multo igne constet; maligna ulcera detergit, quia exsiccatur; sanguinem sistit, quia vi sua adstringente orificia venarum obstruit.

Conclusio quinta. Camphoram scribunt Mauri lachrymam esse arboris, adeo patulis diffusæ ramis, ut tantum locum reddere possit opacum, quantus centum homines capere queat. Addunt, lignum esse album, serulaceum, & Camphoram in fungosa continere medulla. Verius tamen est, Camphoram ex bituminis Indici quodam genere fieri, quod in vase coquitur, cujus halitus in operculum incidentes condensantur in tenuissimas partes candidi coloris, in eamque, quam videmus, figuram se transformant. Nativam in India dari, testantur mercatores. Igni amica est, unde accensa jugiter ardet usque ad ultimas particulas. Odor illius repugnat Veneri; pota imo attracta genituram extinguit. Heurn. l. 2. Medic. testatur, quod si cyathus aquæ, in qua tantum camphoræ conflagrarit, quantum nucem avellanam æquet, exhibeatur cardiacis & hystericis, statim liberentur. Garzias vero inquit: experimento didici, in oculorum inflammationibus nivis frigiditatem à dissoluta camphora retulisse.

Conclusio sexta. Stibium vulgari nomine Antimonium appellatur. Liquabile ut metallum est, non tamen malleo ductile. Reperitur in fodinis argenti, cui interdum admixtum est, unde & venæ latentis argenti signum est. Constat multa terra, igne modico, humore modico. Colorem habet, quem plumbarius lapis, magis tamen niter. Præsertim altera illius species, quæ femina dicitur; illa enim, quæ maris nomine appellatur, minus splendet. Vitro etiam affine est, quia fragile est. De mercurio participare dicitur, quod scilicet eos motus excitet in corpore, qui mercurio duntaxat tribui possunt, unde & mercurius ex stibio educi potest. Aurum purgar, quia cum facile exhaletur, sordes secum abripit. Admisceri solet speculis metallicis, ut lumen melius reflectant, uti etiam campanis, ut melius sonent, cum superficiem æris planiorem reddat. Præsertim vero mirifica vi purgante pollet tum per alvum, tum per vomitum, laxat enim meatus arteriarum venarumque, ut proinde humores ex iis facilius extrudi possint. Exempla si requiris, consule Jonstoni Thymatographiam naturalem. Unde Chymici pro universali medicina stibium agnoscunt. Vitrum ejus in vinum injectum, vim ipsi catharticam, & emeticam communicat, nunquam deficiente substantiâ. Adverrit tamen Pater Honoratus Fabri, quod sicut metalla, quorum mixtio imperfectior est, vitiat, ita homines paulo debilioris indolis nimis purgar, & perniciem affert.

Conclusio septima. Alii succi, qui liquari nequeunt, in lapides tamen non indurantur, sunt aut pigmentum, sandaracha, calx, gypsum, creta, ochra, argilla, terra sigillata, terra armenia. Auripigmentum seu Arsenicum est succus concretus, lutei coloris, in picturis aureum colorem referens; calidum est & siccum in quarto gradu, & venenum præsentissimum. Vide Scaliger. Exerc. 104. sect. 22.

Sandaracha est terra rufa, cinnabaris colore, non nihil ad luteum vergens, in metallicis venis plerumque cum auripigmento nascens, redolens sulphuris virus; de hac Scal. Exercit. 104, sect. 22.

Calx est terra
guttur. Vira dicitur
Gypsum est terra
ma cellure effodi-
tionibus inducunt
Creta est terra
Ochra terra e-
stilis, quæ dicitur
Argilla est terra
Terra sigillata
Dicitur sacerdotibus
Hællia, terra Lem-
Terra Armen-
Agendum hic adh-
temus, naturam e-

Wolffo Jac. 3

Consilium
posset ad se
Ca

Calx est terra siccior, lapide cocta, quæ postquam arserit, aqua incenditur, oleo extinguitur. Viva dicitur, quia intus occultum ignem continet.

Gypsum est terra candida, tenax & levis, calci cognata, sed non ita calida, quæ ex summa tellure effoditur. Factitium è quodam lapide fit, in laminas scissile, coque tectoria parietibus inducuntur.

Creta est terra tenax albissima, in Insula Creta fossilis.

Ochra terra est levissima & lutea, è qua exusta in ollis novis luto circumlitis fit rubrica fabrilis, quæ dicitur *Rödelstein* / quæ etiam est nativa.

Argilla est terra pinguis & lenta, è qua fiunt figulina vasa.

Terræ sigillata vel Lemnia est portio terræ valde rubens, in Insula Lemnio & effosa, & Dianæ sacerdotis sigillo, ut Magirus refert, obsignata. Effoditur hodie etiam in Silesia & Hassia, terrâ Lemniâ non deterior. Venenis resistit.

Terra Armenia est portio terræ in Armenia effossa, colore pallido, egregie siccans; Agendum hîc adhuc foret de sulphure, sed quia jam alibi, dum de subterraneis ignibus ageremus, naturam ejus incidenter explicuimus, hic brevitati studentes supersedemus.

CONCLUSIO POLITICA.

Cognosce te ipsum.

73.

N. 73.

Wolff. Jos. Kadoriza del. Lincy.

Consulenti Cræso Lydorum Regi potentissimo Delphicum oraculum, quamam lêmica posset ad felicitatem pervenire, responsum tulit: *Sic te ipsum cognôris, sive ut Poeta habet: Cognoscens te ipsum fueris sic Cræse beatus.*

Plut. Solon.

Nemo Herod. 1.

s reddit. N. o facilius ab
m obinens
in terræ ve
illat, partim
nus hic fac
ptimum vi
cupreo eum
m illis ineffe
ipathiam ha
; utriusque
um venæ in
pergunt, ne
succus coa
minet. Di
vone, inquit
um colloca
varatione vi
um forium
ret; maligna
ia venarum
adèo patulis
nines capere
ontinere me
, quod in va
spartes can
n India dar
mas particu
eum. I. 2. Me
ntum nucem
vero inquit
ita camphora
uabile ut me
rdum admix
modico, hu
Præsertim
latur, minus
icitur, quod
de & mercu
s secum abri
campanis, et
ca vi purgan
arumque, et
mstoni Thar
iofunt. Vi
nunquam de
quorum mix
& pemiciet
non induræ
sigillata, te
ris, in pictur
sentissimuz
in metalli
Scal, Exere

Nemo enim miserius ignorante se ipsum. Oculari captum lumine infelicem dixeris, at infelicior longe illum, qui mente cœcus, se non videndo, nil videt. Quærit cœcus ducem, utiturque aliena luce, dum propria se carere noscit, & errores vitat; hic, quia se cœcum non retur, ducem spernit, & in foveam incidit. Nihil in hac vita omni ex parte beatum, aut perfectum est, *Quisq; suos patitur manes.* Varios terræ succos in medelam humani corporis ordinavit natura, nec quisquam ea ferrea fruitur valetudine, quæ non quandoque sua patiat Synptomata, medicoque potu habeat opus. At & *sums*, verissime ait Catulus, *cuiq; attributus est error, sed non videmus id mantica, quod in tergo est.* Et vel ideo difficulter ad sanitatem pervenimus, quia nos ægrotare nescimus. Fatuam novi, inquit Seneca, quæ cum cœca foret, nesciebat tamen se esse cœcam. Subinde pædagogum suum rogabat, ut migret ex domo, aiebat enim, domum illam nimis tenebrosam esse. Irrides hanc irridendus illa amplius, qui non naturæ vitio, sed perversa mente cum cœcus sis, pro cœco haberi nolis. Ad aliorum nævos Lyncium te esse non negavero, at dum omnia lustras, si tamen te ipsum non vides, talpa manes. Dic enim, amabo, quid recte vides, si te ipsum non vides, dumque omnia scis, quid te ignoto proficis? hercle nihil. Cum vate canito:

*Quæis oculos videam ipse meos, oculi mihi desunt,
Quâ mentem videam, mens mea mente caret.
Si mens, una mei pars optima, nescio quid sit,
Unde tibi possum dicere, sim quid ego?*

Pro primo scientiæ objecto, ut sapiens sis, te ipsum, quo nihil majus habes, statuè, & Lynceus actionum tuarum censor esto. Notabis ocyus, quam sit tibi curta supellex; quam amor sui vitia, quæ amat, defendet; & malit excusare illa, quam excutere. Irascimur illis, quibus ipsi nomen nostrum maculamur, omnesque præposterius motus nostri nunquam bene alienum sustinent exemplum. Divortium animorum facit consensus vitiorum, unius avaritia alterius avaritiam odit, superbia superbiam offendit; & alieno excessu se ipsa damnant vitia. Quid, quod & illis faveamus, & virtutum nomen, quæ proximæ illis sunt, adaptemus, ut non tamen, quæ recta sunt, probentur, quam quæ prava dilaudentur? Astutia hæc est, quæ prudentiam se esse ambit, at ab ea distat plurimum; nec enim *ulla perniciēs vitæ major inveniri potest, quam cum in malitia inest simulatio*, inquit Cic. Maximus abusus in hoc mundo est, quod vitia veste virtutum amiciantur. Unde monet eadem Tulliana eloquentia: *Cernenda sunt diligenter, ne ea nos fallant vitia, qua virtutem videntur imitari. Nam & prudentiam ma-*

Cic. 3.
offic.

Cic. 3. de
offic.
Th. Mez.

Quare

*Lynceus esto tibi, tua cense teq; severo
Ante alios omnes perspice iudicio.*

Senec. lib.
1. de elem.

Neminem cito judicaveris, neminem facile accusaveris. *Quotus enim quisque accusator vacat culpa?* Senec. Quidquid in alio reprehenditur, id unusquisque fors in suo sinu inveniet. Sapienter Plinius in Panegyrico vult, ut magistratus non minus se hominem esse, quam hominibus præesse cogitet. Tam qui imperat, quam qui imperium capit, errorum obnoxii sunt. Alter alterius portet onera, necesse est. Miraris & reprehendis vicini lapsum, audi Comicum:

Mimus.

Cuivis potest accidere, quod cuiquam potest.

Stetit ille, ut modo tu stas, quem ille passus lapsum, hic te expectat. Dum Minerva intercanendum in undas oculos conjicit, se, qualem non credebat, inflatis buccis deforme monstrum spectat. Detestata hinc ocyus arundinem deformitatis instrumentum. *Tantum sese cognoscere prodest.* Omnia vitia in aperto leviora sunt; & morbi tum ad sanitatem inclinant, cum ex abdito erumpunt, vimque suam produnt. Sordes, quia vides in speculo, vultui adimis. Etiam tigris ab incepto furoris cursu *propria tardatur imagine forma.* Concludo igitur cum Juvenali.

Claud. l. 3.
de raptu
Proserp.
Juven.

*Credite, de cælo descendit, nosce te ipsum;
Hinc benè qui sese noverit, ille sapit.*

Conclusio p
pinguis ter
pitur. Cu
nos convolant, re
ex fundo succinur
borum succum ad
que decidant in r
lit ex diversis te
Colore reperitur
tiosissimum est.
fuit attritum ferr
limi sublatam ad se
perat, qui dolor
Balsamo enim su
temilise restituitur
burgenti Coniula
vocatus est. Est
ut hominis quam
Natur. sed de hi
Quæritur cu
quam iaciam. ne
dura. sed de alia
on, & corpora ip
pus electrica vir
tum ab electro;
re generis corp
mis calida ac in
metallum, & pr
Conclusio
tractorum Symp
tas & levitas, /
generum ac nat
tendit, nemo d
reponenda non
tionem hanc a
& metu vacui fe
annon enim ac
præterquam, q
leco ad vacuor
Conclusio
plicatur. Ranc
affictu excitat
que ita apertiore
admodum enic
succinum prop
dens signum er
facile intelligit
uliginosi sint, &
Deinde, cum t
herentia, & cu
ne derivatam, s
unt, ac deince

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Know Your Bible

Forgotten Books'
Full Membership
provides unlimited
access to more than
28,000 volumes of
Christian literature for
\$8.99/month

**HOLY
BIBLE**

Continue

*Fair use policy applies

Ex quo colligitur primo, tensionem hanc halituum fieri ex calore, qui ubi ita se remittit, ut non prævaleat, ad suum principium flamina illa illico regrediuntur, idque juxta naturam uniuscujusque corporis sua raritate vel densitate spoliati; hinc fit, quod vehemens calor tractionem impediatur, ita enim halitus extendit, ut vel urat, vel tumpat, ut redire amplius in se non possint, sed attollantur in altum ob nimiam extenuationem.

Colligitur secundo: quod uti prædicta halituum flamina se ad poros corporis redeunt, possint & debeant rursus egredi, cum perseveret idem in corpore calor, qui semper est ibi major, quam in aere circumstante propter sulphuream materiam, quæ & citius concipit, & diutius retinet caliditatem.

Colligitur tertio: Cur, si succinum post affricatum vento validiori exponitur, vel valido perflatur anhelitu, deinde non trahatur, quia scilicet hac ratione halituum filamenta dissipantur. Idem contingit, si valide succutiatur; aut aquæ immergatur, aut manu humidior, vel pinguiori post frictionem attrectetur. Tempore etiam pluvio minus trahit, quia nempe humoris particulæ partim poros obstruunt, partim tenuissima filamenta solvunt. Nihil etiam trahit, si corpus aliquod, quantumque exiguum, interjiciatur; hoc enim obice sistit halituum flamina, in quo maximè à magnetica virtute discrepat.

Quæres tamen, quo facto palea attracta retineatur, ratio dubitandi est, nam si halitus alternatim prodeunt, & rursus sese recipiunt, cur corpora semel rapta non rejiciunt? Respondeo, facile hoc explicari, considerando naturam filaminis viscosi, ex hoc enim statim apparet; quod dum corpus ad succinum est adductum, illicò sese implicet & involvat usque ad radicem in succino implantatam, ac consequenter non posse amplius ab eo sese expedire, & quod ulterius sequitur, non valere amplius illud repellere.

CONCLUSIO POLITICA.

Morum comitas neminem despicit.

Virum publicum non satis agit Politicus, qui privatum, etiam infimum, suo è gremio excludit. Omnibus hoc patere debet, ut Patriæ Partem se esse audiat. *φιλανθρωπία* sive Benevolentia nullum hominum statum suo influxu prætergreditur, fontis instar dives in omnes. Eodem intuitu, quo observat Principum aulas, plebeculæ respicit mapalia. Eadem aurium facilitate & Magnatum præstolatur imperia, & populi preces excipit; quæque manu januam referat diviti, eadem pauperi recludit. Reveretur & in pretio habet Regum purpuram, sed & laceropalliolo amictum amplexatur clientem. Nihil enim à dignitate sua alienum putat, quod benignitas sui muneris proprium esse ducit. Virtute æmulator succinum: *Attrahit hoc paleas, attrahit ille Codros*, ut Poëta non ignobilis cecinit. *Ille namque verè incrementis suis major est*, inquit Symmachus, *quem sublimitas parti honoris inclinat*. Impar eo ipso majoribus, qui solis grandibus par sibi visus, minores despicit. Commune subjectum agit Politicus, in quo nobilis æquè ac ignobilis forma suum sustentationis fulcrum habere oportet. Gregorius Pontifex cognomento Magnus, ut superbiam retunderet, Joannis Patriarchæ Constantinopolitani, qui universalem se Episcopum inscribere ausus, primus *Servus servorum DEI* sese appellavit. Merito dictus Magnus credentium Pater, dum se ad omnium obsequia demisit Servus. Nullam nempe personarum distantiam benevolentia oculis considerat, qui in unaquaque dignum virtutis exercendæ reperit objectum. **Bene Tragediographus Græcus:**

Sophocles.

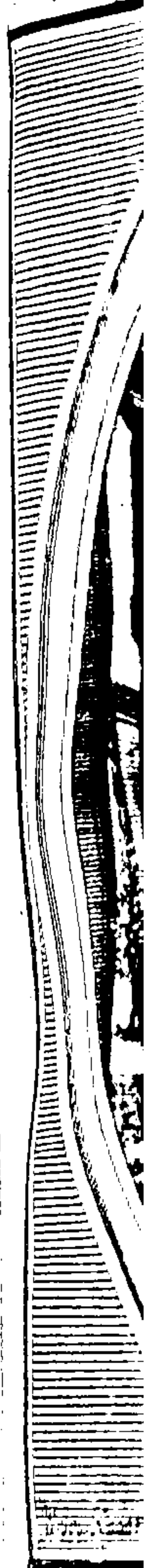
*Magnus parvis sæpè jungitur,
Sæpè à parvis magnorum res
Confirmatur.*

l. 8. de Re-
gno.

Nemo tam est exiguus, ut ad magna non serviat, famam & affectum publicum. Nihil enim jucundius his, qui reguntur, esse potest, si Francisco Patritio credamus, quam cum intelligunt, aures illius, qui regnat, patere non solum Optimatibus, sed & plebeculæ, nec ullius querelis clausas esse. Incusantibus amicis Trajanum Imperatorem, quod parum memor Imperatoriæ Majestatis nimium omnibus expo-

expositus esse, rem offe...

74

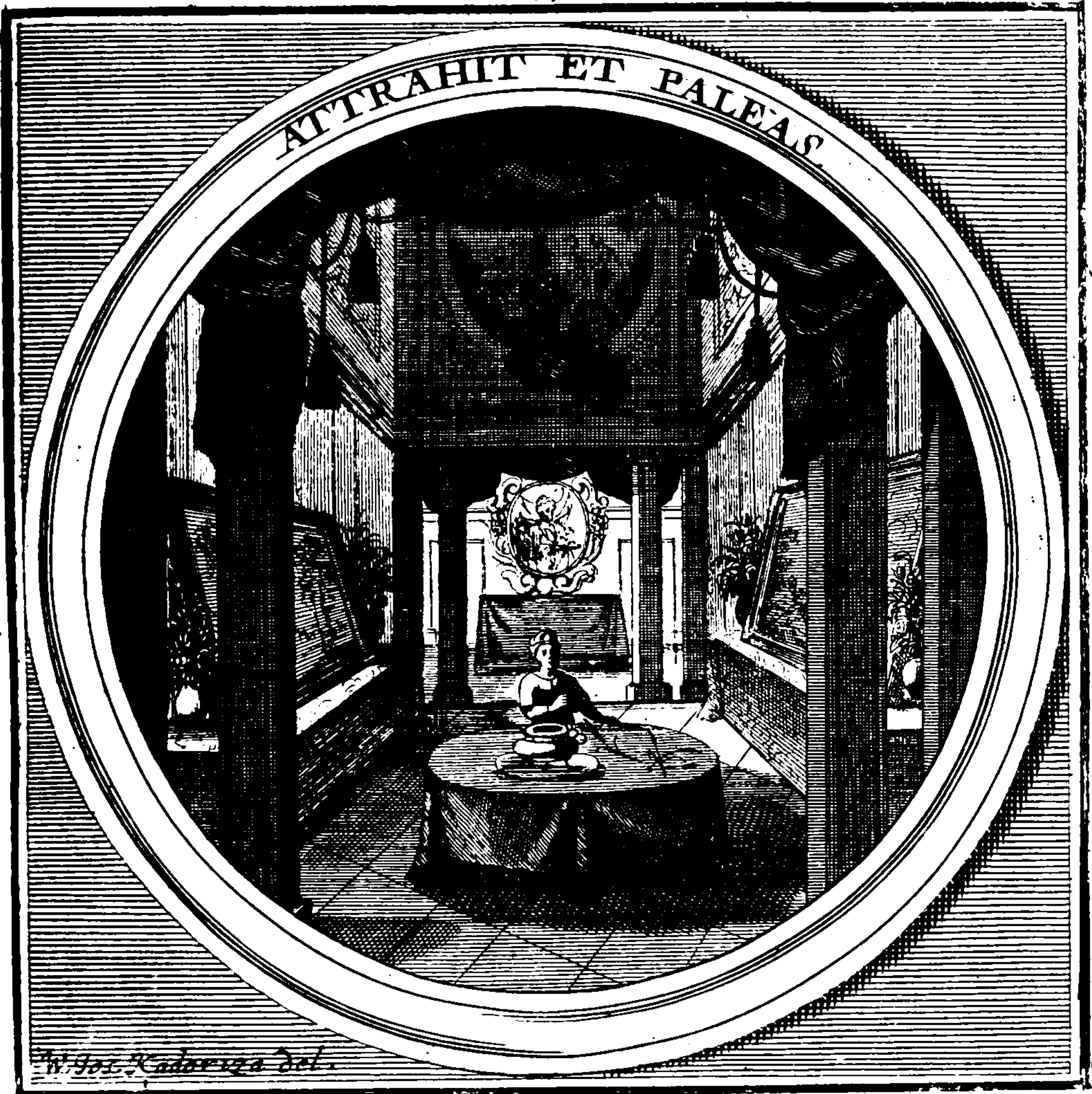
inter nos, non quæ
fuerunt sermo in
consecutus, ut o
Marpesia licet r
omnibus, mor
cupari meruit, c
nolem discere.
adolevit Regia h
nium querelis
opiam ac solida
ut stipatoribus p
tu ad me venire;
goinis, sic huma
noli V. & Ferdin
æquè ac infima
fictos, nullum c
Austriacum h
re Austriacus vi
vitis sit, proditi
cui furor arma
singuli. Peron

expositus esset, sapientissimè respondit : *Talem prestabo me imperatorem privatis, qualem optarem esse privatus.* Quod, quam factò impleverit, Plinium Panegyricum auscultate : *liberum est, inquit, ingrediente per publicum Principe, subsistere, occurrere, comitari, praterire; ambulas*

Plinius
Paneg.

74.

N. 74.

inter nos, non quasi contingat, & copiam tui, non ut imputes, facis. Haeret lateri tuo quisquis accessit, sinemque sermoni suus cuique pudor; non tua superbia facit. O Regiam morum comitatem, quâ consecutus, ut omnium animos adamantinis sibi obstrictos vinculis tenuerit. Et verò quis, Marpesia licet rupe satus, non amaret talem principem, quem cum dignitas altiore constituit omnibus, morum benignitas infimis facit parem. Hinc & Titus *delicia generis humani* nuncupari meruit, cui alte illud menti inscriptum erat : *Non oportere à sermone principis quemquam* *tristem discedere.* Tessera hæc Austriacorum Principum propria, cum quibus jam à cunabulis adolescit Regia humanitas, quæ nemini non ad gratiarum sinum advolanti sternit aditum, omnium querelis pandit aures, dumque omnes Austriaco in corde inclusos tenet, nullius inopiam ac solitudinem benignitatis curâ exclusam patitur. Vide Rudolphum primum, ut stipatoribus pauperes à Principe arceri volentibus indignetur exclamans : *Per Deum, finite eos ad me venire; non enim sura ad imperium vocatus, ut in arcula includar.* Æmulati hunc ut sanguinis, sic humanitatis *Austriaca* Hæredes successores Augustissimi, ex quibus imprimis Caroli V. & Ferdinandi secundi ita virtus eminuit, ut magnetis instar primo aditu summorum æquè ac infimorum corda taperer, timidos erigeret, perturbatos tranquillaret, solaretur afflictos, nullum denique à se tristem abire sustineret. Ad exemplum eorum & tu Politice tē Austriacum humanitate proba. Devince tibi morum comitate omnes, ut in omnium amore Austriacus vivas. Nullius affectus obesse potest, potest vel unius nocere odium, & etsi vilis sit, prodicionis tamen capax est; habet linguam, quâ te proscindat, habet manum, cui furor arma ministrat; honoratum te gaudebunt omnes, quem honorantem experti sunt singuli. Perennat dignitas, quam comitatur benevolentia.

Suet.

Zenor.

QUÆSTIO V.

De natura & proprietatibus lapidum generatim.

Conclusio prima. Lapis est corpus perfectè mixtum, inanimatum, durum per se minimè liquabile, nec inflammabile, nec ductile. Et etsi contrarium fieri aliquando videatur, id tamen duntaxat contingit ratione metalli, aut rei cuiuslibet liquabilis admixta. Possunt tamen plerique lapides friari malleo, & igne in cineres & calcem resolvi.

Conclusio secunda. Generatur lapis ex sicca terrestri exhalatione, unctuositate quædam aquosa permixta per temporis diuturnitatem vi caloris & frigoris, atque virtute minerali conglutinata. Unde materia lapidis est humor aquosus, terraque unctuosior & crassior. Neque enim ex sola terra confici potest, utpote cuius partes sunt sicciore, & in pulverem facillè dissipabiles, & ob id ad congelationem ineptæ; sed humidum quoque unctuosum requiritur, quod tanquam gluten terreas partes connectat. Neque etiam humor simplex per se, suaque natura fluens lapides constituere potest, sed necessaria est terra, quæ illum veluti repagulo cohibet & sistit. Ea propter ex terra crassiore, humente sicco perfusa, lapides nascuntur. Quæ tamen ita intelligenda sunt, non quod duo reliqua elementa, ignis scilicet & aer ab illorum mixtura sint separata, siquidem constans est Physicorum sententia, omne mixtum ex quatuor elementis constare, sed quod duo enumerata elementa, terra scilicet & aqua, in quovis lapide præcellant; in primis autem in lapidibus, qui non sunt perspicui, terram prædominium obtinere, ex soliditate & gravitate illorum colligere est, quo fit, ut mergantur sub aqua, & non supernatent.

Conclusio tertia. Causæ efficientes dispositivæ (principales enim sunt sidera, præsertim Sol, item ignes subterranei, & virtutes minerales) sunt calor & frigus. Calor in materia persistens, humidum, tenax & unctuosum per terreæ molis tenuissimas quasque partes diducit, digerit, & percoquit, & singulorum elementorum, terræ præsertim & aquæ, portiones aptè & ad amissim confundit, ab omnibus excrementosis partibus purgat, & pro lapidis forma producenda materiam ipsam ritè præparat. Hanc deinde frigus suâ constrictione densat, omnemque superabundantem humorem exprimit, & in lapidem indurat.

Dices: frigiditas potius est causa corruptionis, quam generationis. Item, si à frigido lapides coalescant, sequitur eosdem à calido liquari & resolvi. Respondeo ad primum, in corporibus animatis verum hoc est, at in inanimatis meteoris scilicet & metallis, frigiditas etiam est causa generationis. Pariter ad secundum, lapillos à calido citra alterius humoris appulsu liquari non posse, propterea, quod tanta, & tam exquisita in illis humidi & sicci naturalis sit commixtio & necessitudo, ut suo omni ex parte contrario affici recusent, nec non nisi familiaris qualitatis illicio ad externæ qualitatis actionem conniveant.

Conclusio quarta. Sal ad lapidificationem plurimum etiam conducere videtur. Ratio est, quia materia omni sale exhausta vix unquam lapidescit: e contra sal ubivis pænè corpora coagulat & indurat, Unde succus ille viscosus ad lapidum genesis requisitus sale opportuno probabiliter constat. Res confirmatur experienciis, sic ex sale chymicè inducitur durities; unde salita caro durior est; sic ovorum testæ, & marina conchylia & Corallia ex sale nitroso suam repetunt duritiem. Sic nitrum & quædam lixivie lapidescunt. Ulteriore analogiam exhibent ad rem nostram quæcunque liquida concresecunt; itemque molles fructus, qui saccharo conditi indurantur; præterea lapides, qui in visceribus animalium progignuntur, ac denique aqua, quæ perfluens canales plumbeos, relinquit veluti fornicem lapideum in eorum parte concava, nimirum fumos terreos, quos secum advexit, aqua ibi concresecunt.

Ex dictis colliges, improbabilem eorum sententiam esse, qui opinati sunt, lapides non à natura produci, sed à Mundi origine esse procreatos, & ex terræ visceribus duntaxat hominum labore & industria extrahi. Contrarium enim rationes allatæ, & oculi testes ostendunt, cum testentur metallifossores, qui novos lapides iis in locis inveniunt, ubi antea non nisi arenam aut argillam repererant. Quanquam tamen facillè crediderim, maximam lapidum partem simul cum terraque globo fuisse conditam.

Colliges secundo: Augeri plerosque lapides per accretionem, seu juxtapositionem etiam in fodinis, hoc est, novæ particulæ lapideæ accedunt, & agglomerantur jam concretis. Nonnulli tamen lapides quasi per introsusceptionem, non tamen vegetativam incresecunt, scilicet percolatione & suctione succi lapidifici per internos meatus corporis jam concreti; cuius analogiam habes, si tubum expleveris gypso, per illum enim exsugitur, & ascendit aqua tubo subjecta, quemadmodum evenit quoque in filtris chymicis, in tubis capillaribus, ac

deni-

denique in vir
sine vegetatio:
c. s. in decem
In silices aliqu
concludunt, i
vel in ipso ad
velut fibras à p
vulgaribus, ut
minarum sibi r
in lapidibus, q
Indicis & Per
ruuntur. Hi:

Quæres q
vim plasticam
tantum certæ
stallizatione la
succus lapidif
vel rationes fir
cuntur, sed par
tim à caloris vi
quo humorum
re lapides ex p
ve ex minime
tas exhalat & e
eo ferè modo,
quidem humor
apicos protrud

Quæres se
versa succi lap
Analogia est in
infunditur, C
num particulis
la factus est, eo
succo lapidum,
que adventio
mineralium era
dum pigmentu
mentum, varia
quibus lapidib

Quæres to
mutuo partium
pellucidæ. Co
cuntur.

Quæres q
partim a mater
cum locus est
tum calor per
mari sinit.

Quæres q
esse, primo eru
quidam silices,
to, in aliis corp
pactiam nubis

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Get Smart

Over 2,000 years of
human knowledge in
797,885 volumes

Instant access
\$8.99/month

Continue

*Fair usage policy applies

Quæres demum sexto. Quem in finem à natura lapides sint instituti? Respondeo primo, ut terra inde solidior evadat, ab humore enim alioquin facile subigeretur, & maceraretur. Secundo, ut adversus æstuantis maris insultus firma repagula, & constantes aggeres attollerentur, sine quibus jam dudum mare plerosque terrarum tractus inundasset. 3. Architectonicæ plurimum deserviunt: utpote è quibus sublimis ædificiorum moles & longiorum pontium fornices assurgunt. 4. Non parùm faciunt lapides ad mundi ornatum, nam præter lapillos insigniores, quis non videt, quantum ornamentum ædibus præsertim factis diversa illa & variegata marmora concilient. Adde statuas aliâque artis specimina. Denique rupes faciunt solidiorem montium portionem, quasi quandam ossium compagem.

CONCLUSIO POLITICA.

Leges ut floreant, continuò restaurentur.

Cic. in Le-
lio.

Ovidius.
Arist. l. 4.
pol. c. 4.

Vetustate res pereunt, & tempus edax rerum etiam aurum arrodit. *Maxima est vis vetustatis*, dicebat eloquentissimus Romanorum. Paulatim ferrum rubigine absumitur; & quæ æternitati ædificata videbantur palatia, alluvione deteruntur. Quæ diu steterunt, propria cadunt antiquitate, & mala per longas invaluere moras. Hæc civilis providentiæ œconomia est: ruinam domus minatur, aut in fundamento labascit? malo remedium admovet, collapsa restaurat. *Sapientis enim est, malorum initiis occurrere.* Leges & consuetudines vitæ moratæ fundamenta sunt. Per has stat respublica. Illis elaboratur publica salus, fundatur solidius. Illis compaginatur murus politici corporis, hac base stat regnum. Ipsum tempus tinea est, quæ leges arrodit: aut maligna hominum fragilitas Æolus est, qui statuta è fundamento concutit, & vel invertere

tentat.

tentat. Providentia
sive remedia, cu
lis contundit. D
integer casus sub
re muros terre au
vir publicus, Leg
amento; nervus
gra bonorum cau
antur? Renovan
res corrumpunt
Rex durus omnis
re inveniatur.
linguecunt. Er
niam violatores in
pessima est bonit
na perstringat, r
vertit. Si primi
catur. Hoc sol
primos enonera
cervicibus susten
urgeatur legum
plum à Lacomb
credebant. An
na redimatur: &
transgressio habe
res advenire.
re, potentes sint
Iobis Anaxarchus
am, ac à potantib
Vel optimè
sit lex. Id quo
buit. Sensit ni
versam remp. op
num sine Rege,
Reip. tanquam corp
fi. Quædam
anima civitatem

DE notiori
rendi loc
si pro div
tie, viscositate,
biliores: Ita ve
prehendam. C
Conclusio
variis commend
bilium particula
rationem parit
pho, pumice, &
scillimè sculpi
& aromatis cu
te marmoris tra
balites est mar

tentat. Providus Politici oculus cautè malo occurrit, ut in semine elidat, adornat tempestivè remedia, cumque incipiunt curvari leges velut ova immanium calamitatum in cunabulis contundit. Dum in herba lolium est, exterminat. Primis legum rupturis medetur, ne integer casus subsequatur. Non natas adhuc domuum rimas prævertit, qui non vult videre muros terræ æquatos. Quando labascere nititur Reipublicæ compago, calcem admovet vir publicus, Legum vincula. *Leges sunt Rerumpublicarum vincula*, ajebat Plato. Lapis lapidicæmento; nervus nervo junctura; membrum civile civili Legis vinculo nequitur, quo intergra bonorum catena trahitur, si servantur: malorum ilias subsequitur, si violantur. Violantur? Renoventur. Renoventur dico, non innoventur. Quid enim novæ leges, si veteres corruerunt? Novæ leges non nisi cum evidentia utilitatis condendæ, suasit Ulpianus. Rex durus omnis, sceptrum qui tractat nova. Tota cura sit, ne priscæ antiquentur, non novæ inveniantur. Renovare oportet, quæ senescunt, non condere, quæ iterum tempore languescunt. Emori si cœperint veteres leges, florem adde, ut revirescant. Oculo solerti in violatores indaga, & ne in suo flore lex veterascat, spinam adde, pœnam sume. Hæc pessima est bonitas, quæ reis parcat, unde leges collabascunt. Primos ruinæ authores justitia perstringat, ne secundus sequatur. Lapsam prosequitur, qui primis motibus non prævertit. Si primus legis contemptus rigore non compensatur, ipsa misericordia scelus auspicatur. Hoc solenne est Legislatores, si boni publici Zelotes sunt, totam severitatem in primos exonerate peccandi magistros. Brutus recentem patriæ libertatem etiam filiorum cervicibus sustentavit. Alexander auspicia Persici Imperii dedicavit Bessi jugulo. Timore urgeatur legum amor, quum affectu cogi non potest. Timori velut Deo aram ac templum à Laconibus erectum Plutarchus testatur, hoc enim Leges ac Reipubl. conservari credebant. *Res itales armis tueris, moribus ornes, Legibus emendes.* Qui se legibus eximit, pœna redimatur: aut legi aut judici obtemperet. Perdunt Reges & Leges Authoritatem, si transgressio habet immunitatem. Tanto cautius servantur, quanto citius in primos violatores advertitur. Neque infirmam patere temp. quæ solum in debiles sciat romphæam tractare, potentes sicut pro libidine jura violare. Non solas vexet censura columbas. Dicere solebat Anaxarchus: *ut Aranearum telas corvi perumpunt, musca implicantur: ita leges plebeculam vexant, ac à potentibus violantur impunè.* Etiam magna capita legum vinculis stringantur. Vel optimè illæ florebunt, aut aliquando labefactatæ restaurabuntur, si ipse Rex viva sit lex. Id quod optimus æque, ac justissimus Cæsar M. Aurelius Claudius in proverbio habuit. Sensit nimirum, quod Solon Philosophus dixit: *Si Princeps secundum leges vivat, universam remp. optime tunc regit, adeoque singulos cives in officio contineri.* Civitas sine lege, & regnum sine Rege, quid est nisi corpus sine anima? at anima regni nonne Rex est? *Et anima Reip. tanquam corporis cuiuspiam est lex.* Assentiente pariter Demost. *Leges civitatis animam esse.* *Quemadmodum exanime corpus corrumpit, sic civitas sine lege non consistit.* Animet Rex Regni anima civitatem legis observantia, ipse sit spirans lex, ejus exemplum sequitur Grex.

Plat. l. 1.
de legib.

Valerius
Flaccus ad
Augustum
Cæs.

Anaxar.
apud Plu-
tarch.

Trebell.
Pollio.

Epichar-
mus apud
Plut.
Cicero pro
Cluent.

QUÆSTIO VI.

De Natura & Proprietatibus lapidum in specie.

DE notioribus & potissimum vulgaribus non pretiosis lapidibus hæc in quæstione differendi locus erit, duplicis enim generis lapides sunt, nempe vel vulgares vel pretiosi pro diversa siquidem terræ ac materiæ vel impuritate vel puritate, subtilitate, crassitie, viscositate, lapides quoque generantur puriores, vel impuriores, nobiliores vel ignobiliores: Ita vero de his procedam, ut singulis conclusionibus singula lapidum genera comprehendam. Quare sit

Conclusio prima. *Marmor* est lapis solidus, nitidus & eximius, maculis & coloribus variis commendatus. Unde ejus compositio seu commixtio est accuratior, id est, miscibilium particulæ sunt accuratius divisæ, percolatæ & implicatæ. Lævor illi proprius accuratorem partium plexum & unionem notat, ubi enim majores pororum cavitates, ut in topho, pumice, & aliorum rudium lapidum generibus, inde corporum asperitas resultat. Difficillimè sculpiri & expoliri propter soliditatem & frigiditatem. Ad species unguentarias & aromáticas custodiendas utilissimum. Pro colorum autem & macularum varietate multæ marmoris traduntur species, sed præcipuæ sunt: *Alabastrites, Ophites, & Porphyrites.* *Alabastrites* est marmor perspicuum, candidum, è quo pyxides pro odoratis unguentis fiunt. *Ophites*

Ophites est marmor maculis serpentum simile. Porphyrites est marmor rubeis & quasi candidis maculis distinctum; seu potius rubeis cum maculis internitentibus. Colores vero hi varii marmorum distributi sive tanquam venæ, sive ut maculæ sunt ex succi diversa percolatione scilicet per diversum colum, vel cribrum. Analogia est in lacte, chylo & sanguine, quorum color diversus ex diversa percolatione statuitur. Cæterum etiam succus (ut in q. præc. annotavimus) mineralis diversus, vel mineralis exhalatio in ipsum succum lapideum ante concretionem subiens, recte dicitur inducere diversos colores. Quod confirmari potest ex eo, quod ignis vi plerique lapides suis coloribus exuantur, igitur extranei erant, & non ex intima lapidis natura.

Quæres, quis sit modus marmor lævigandi? Respondeo, lævigari & poliri arena, cujus affricu extantes particulæ atteruntur, cum enim præ duritie majores particulæ excuti vel decidi non possint, affricu arenulæ minores excutiuntur, hæ namque facilius, quam illæ decidi possunt. Adhibetur etiam humor, quo scilicet arena subigatur, & maceretur, ut facilius sese in cavitates illas insinuet, quæ dejiciendæ sunt.

Conclusio 2. *Cos* lapis est solidus, nitore carens, & granulis constans, cujus in acuendo ferro usus est. Hujus species est *Coticula* seu *Lydius* lapis, quo metalla affricata, sive ra ab adulterinis dignoscuntur. Optimus censetur, qui hominis halitu protinus sudat nubemque discutit. Durissimus est ex plexu. Habet denticulos acutissimos velut subtilissima lima, quæ tactui ob subtilitatem aspera non videtur. Aspergitur aqua coti, ut in ea ferrum subigatur, complanar enim humor majores illas asperitates, alioquin nimium partium stragem facit; imo ut lenius acies exacuetur, *Cos* ungitur oleo. Lapis hic tempore Theophrasti in Tmolō inveniebatur; in rivis Hildisheimiis hodie & Goselarianis.

Conclusio tertia. *Silex* est lapis solidus & marmore durior. Diversos colores habet & mixturam opaci cum diaphano ob dispositionem variam particularum ex percolatione. Validè resilit projectus, nimirum propter duritiem elasticam cum nec cedat, nec comminatur. Ferramenti incussu ignis elicitur. Unde revocatur ad genus lapidum *Pyrites* dictum, qui chalybe percussus scintillas ignis edit. Quidam *Silices* liquefcunt ob mixturam vitrei succi.

Conclusio quarta. Lapidés porosi sunt, qui ex materia non valde compacta constant, ideoque partes habent raras. Tales sunt *Tophus* & *Pumex*. Hic lapis est rarior spongiæ modo fistulosus; unde aëre poros oppletos habet. Hinc innatat aquæ, & Insulis natantibus fundamento est. Vi caloris plerumque concrefcit, propterea ex montibus ignivomis eruptari solet. Ad lævigandum valde accommodatus est, sua enim asperitate & comminuto pulvere extantes marmoris partes complanar. *Tophus* spongia item lapidea est, sed densior, graviorque pumice, unde non ut prior aquis innatat, percolatione concrefcit, defluente enim aqua relinquuntur particulæ lapideæ. Sic ex *Topho* concameratæ plerumque specus sunt, ex quibus aqua distillat. Frigidusne sit, an calidus, disputatur. Hoc Cardanus adstruit, quem refutat Scaliger inquiens: *Tophum calidum esse, quis tibi dixit? nam neque gustu, neque tactu, neque medica experientia id vel inventum, vel repertum est.* Exercit. 57.

Conclusio quinta. Lapidés ex laminis compacti variarum specierum sunt. 1. *Petrostilbe* vulgò *Lavagna* ex laminis concrefcit, quia prima concretio fit veluri in subtilem crustam exudante supra, infraque humore; mox novus succus lapidificus expanditur & accrescit primæ crustæ. Nigra est, unde aqua per sodinam *Petrostilbes* fluens est valde atra, & turbida, quia cum hic lapis ab humore faciliè subigatur, multam particularum vim aqua præterfluens secum asportat. Hinc si deinde aqua prædicta quiescat, limpidissima & saluberima evadit, corpuscula enim lapidis ob gravitarem suam deorsum tendentia reliquas etiam sordes secum asportant. Usus ejus præsertim ad tecta formanda deservit. 2. Lapis specularis vulgò *Talco* dictus, concrefcit ex succo accuratè depurato. Oritur ejus perspicuitas ex ordinatione pororum; scilicet lamellarum, cum invicem separantur, nam simul conjunctæ opacæ sunt (quem admodum aqua profunda obscura est) nempe ob inordinationem pororum unius lamellæ cum lamellæ alterius poris.

Conclusio Sexta. Lithophita sunt, quæ ex succo lapidescente ad instar plantæ crescunt per introsuptionem, unde & lapidés plantæ nominantur. Ex his primo locum numeratur *Glossopetra*, id est, lapis ad modum linguæ concretus ut plurimum denticulatæ, qui suæ matriçi adhæret, vel radici; ex qua sensim sine sensu surgit alimentitium succum, apparentque nativæ fibræ; hinc faciliè in longum finditur, ut lignum, id est, secundum fibrarum longitudinem. Dicitur hic lapis arcere venenum. Secundo revocantur

cantur hat Te
antus, qui ab
phiola contax
ut pumex &c.
quod fossile est
sequeuti Qu
zatem tamen
quasi dicas lap
Auctores habet
tas habeat simi
taro extractos
Metamer.

Si
Ti

Cujus ratione
gat. Reffig
evadit, sed
duratur, sed et
sunt rubri, par
lli, Corallia de
quæ superstitio
lud fieri; collo
competere; E
femina percutur
an si obstat, ru
Maffilicis que
Ad caput Benz

Conclusio
meto recentem
caprarum Indis
scolum & lapid
dio hujusmodi
mo. Venenis
liberat, in peste
scabiem, lepra
luber fluvialis
rimè probatur.
nensi, in quor
tes Lusitani voc
homini alias sp
stomacho lapis
ditate Bezoardi
tis judicatur.
fuit hic inventu
ni lapidés ma
Bosonis a bufo
mum febribus
producent, seu
bethum vocant

Denique
nis quam con
apillos reser
Chiliarchæ cu
Medico-Poff. De
stallina duritie

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Know Your Bible

Forgotten Books' Full Membership provides unlimited access to more than 28,000 volumes of Christian literature for \$8.99/month

**HOLY
BIBLE**

Continue

*Fair use policy applies

colaus Tulpius l. 2. observ. Medic. c. 47. refert, defatigatam aliquamdiu à febre, ac dolore lumborum anum quandam septuagenariam, tandem unico impetu, quasi relaxatis renum repagulis egressisse trecentos amplius calculos. Lipsiensis quidam tenuis fortunæ homo per multos annos acerbissimo capitis dolore affectus, quem esu mori se contraxisse affirmabat, incassum curarus, post mortem sectus, in cuius cerebro lapis cinereo colore, forma & magnitudine moro similis deprehensus est. *Schenckius in suis observationibus.* Joannem de With, Senatorem Amstelodamensem enecatam à calculo & sectum deinde, habuisse in vesica viginti novem calculos receuset citatus Tulpius, qui omnes, ut figura & magnitudine dispares, sic forma, glabritie, ac levitate adeo invicem & lapidi Bezoartico fuerunt similes, ut facile oculatissimo Aromatario imposuissent. Etiam intra muliebrem uterum foetum in saxum conuersum testatur *Schoetus phys. curios. l. 5. c. 17.* quem Thuanus lib. 76. hist. asserit viginti octo annos in utero portatum, tandem post mortem matris excisum hodie adhuc *Agendici* miraculi causa exhiberi.

Quæres primo. An calculus singulis quasi horis generati possit? Respondet Daniel Crugerus affirmative, colligens hoc inde, quod datis aptis medicamentis cuidam matronæ sexagenariæ expulerit singulis diebus ad minimum quindecim lapillos, æquales una quasi forma & magnitudine pisorum; continuata verò hac excretionem expulso lapidum tandem ducentessimum numerum expleverit. Post semestre spatium, cum eodem parturienti calculos morbo affecta fuisset, iterum eodem modo ducentos edidit lapillos. *Ephem. Germ. Curios. Dec. 2. Ann. 4. observ. 14.*

Quæres secundo: An arte quæcunque corpora sicca & porosa in lapides converti possint? Respondet affirmative D. Morean, qui sequentem modum præscribit; *Accipe, inquit, salis gemmei, aluminis rupei pulverisatorum, pulveris silicum non ustorum, calcis extinctæ, aceti albiana, partes æquales, commisceantur cuncta, ubi fermentatio inceperit, adde corpus, cui lapidis formam inducere cupis, sive sint ossa humana, sive lignum admodum aridum & porosum, sive os sepia, aut quicquam simile à materiis prædictis, mediante fermentatione penetrabitur; hæc simul in unum corpus coalitura sunt, adeo, ut duritiem & soliditatem lapideam intra quatuoriduum, aut ad summum, ad sex dierum spatium sibi sint comparatura.* Juxta eundem vulgares lapides produci possunt ope cerevitiæ, glutinis, salis, calcis, arenæ & fragmentorum ipsorummet lapidum; imò ipsum etiam marmor mediante composito quodam ex gypso, calce, sale, sanguine bubulo additis massæ variis coloribus, quæ sponte exsiccati & indurari solentur, ad usum deinde expolienda.

CONCLUSIO POLITICA.

Quanto depressior, tantò sublimior virtus affurgit.

Perpetuâ quâdam vicissitudine se conservat rerum universitas: Deprimi & erigi. Solis naturam, ut primum singula fiunt, induunt: ab occasu ad ortum. Turbidum manè serenus excipit meridies: & quæ nigra nocte sepultæ expirasse videbantur hortenses delicia; jucundioris auroræ puerperio in meliorem auram emergunt. In profundum condemnata jacent corallia, ac velut illorum oblita fuisset natura, delitescunt in obscuro: at tandem prodeunt ex imo ad summum. In auras extracta durefcunt in gemmas: producta in cœli aspectum, purpuram induunt, reges unionum. Quid virtus est, nisi animæ unio, pretium orbe dignum. Corallium est, quia cordis decus, mentisque soboles, cœlo obstetricante producta, at despiciatui habetur, quia amat obscurum; & vel ipso persequenti odio ad tenebras damnatur, velut aura & luce indigna. Nam aut ingrati, aut invidi multum, aut inimici potentes suis virtutem præmiis spoliant. Sæpe Socrates in sentina jacet, & ignavus ad clavum sedet. Virtus ludibrium est mundi, & spina in oculis reproborum. Non audet ad lumen invidorum prodire, quia hiophthalmiæ vitio laborant. *Improbis & servilibus animis displicet, quidquid probum, honestum, & erectum est.* Patitur virtus, sed alieno vitio: contemnitur, sed intuentium culpa. Sed tandem multorum improbitate depressa virtus emergit, & innocentia defensio interclusa respicit, ablegatur in solitudinem vox ore deprompta, quasi æterno exilio in oblivionem cogenda: at tanto emergit felicius, ipsa resonantis Ecchus panegyri celebrata. Ad miseras virtus detruditur; & velut illa calamitatum matrix esset, calamo & lingua profcinditur: misera tamen ideo non est, sed ut Sol nubibus tectus, dissipato sipario clarius elucescit.

*Cic. lib. de
Republ.*

*Lips. ma-
nuducl. l. 1
dissert. 13.
Cicero pro
Cluent.*

Virtus

*Virtus in temperate
splendens, per se semper
vacat, quæ
mentis sunt, quæ*

76.

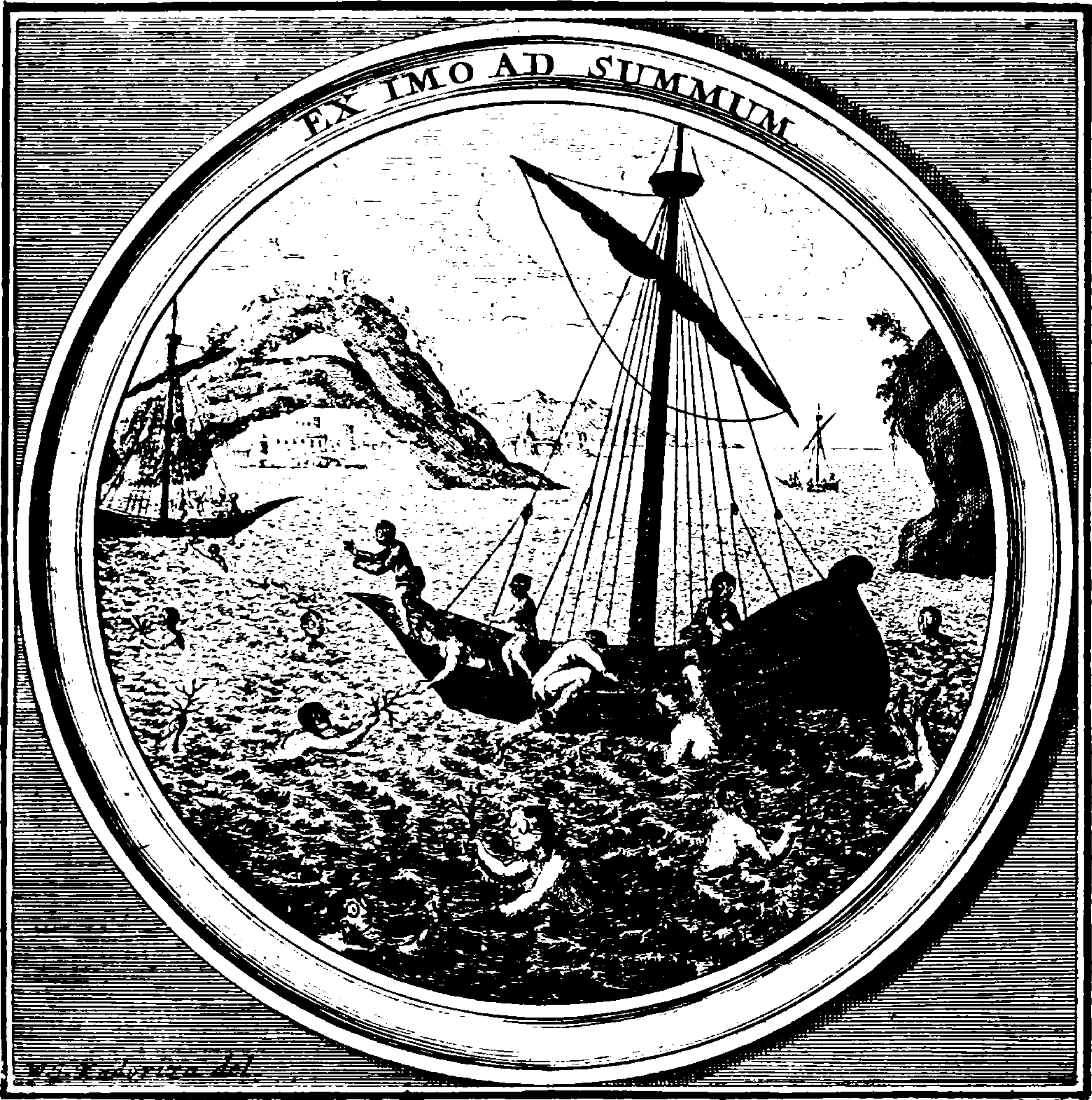
*patitur, vincit. In
mundo amabilis
puste in lucem
nit, qui in mari
versa sua familia
ere. Non pote
riadamæther,
mo non fuerit
per miraculum
um, quàm quo
mentes eandem
vit, quia virtute
piunt: nam odium
Nulla virtus laus
compressam, dicit
in plus gloria.*

He

Virtus in tempestate sua quæta est, & lucet in tenebris & pulsa loco manet tamen & haret in patria, Cic. pro splendētq; per se semper, nec alienis sordibus obsolescit. Inter urticas diutius foliorum vigorem servat rosa, quam ipsos inter flores. Invidiæ stimuli vulnera infligunt virtuti, sed hæc lineamenta sunt, quibus formosius pingitur, & in majorem gloriam purpurascit. Virtus dum Constant.

76.

N. 76.

patitur, vincit. Errat, qui virtutis splendorem tantisper deponit, & colorem vitii induit, ut mundo amabilis sit, qui virtutem odit. Tu nunquam habitum virtutis depone, tandem tem- puste in lucem trahet, & meliore sede collocabit. Plerumque id Ferdinando II. Imp. eve- nit, qui in maximis periculis affirmabat: Malle se imperio, fortunisque omnibus exui, & cum uni- versa sua familia stipem ostiatim colligere, quam Majestatis tuenda causa contra jus, fasq; aliquid admittere. Non potest illum casus evertere, qui fundamentum posuit in virtute. Submittet Ariadnam æther, Ariadna filum, ut clarius in lucem educat è labyrintho; si lux virtutis animo non fuerit extincta. Semper in fronte & apice stetit virtus domui Austriacæ, & vel per miraculum se adjuram est experta, nubesque dissipavit. Solidius stare non potest solium, quàm quod virtute firmatur. Nam licet premitur, non opprimitur; quia ipsa potius se prementes tandem opprimit. Quisquis hactenus lacessivit Austriam, superos contra se provocavit, quia virtutem oppugnavit. Consumptam qui illam volunt luciferum extinctum cupiunt: nam cum occidisse creditur, oritur; cum ei virtus lumen accendat. Crede Senecæ: Nulla virtus latet, & latuisse, non ipsius est damnum. Veniet, qui conditam & seculi sui malignitate compressam, dies publice. Viget in pectore Austriacorum Carolinum illud: Quo plus periculi, eò plus gloria.

*Hectora quis nôsset, felix si Troja fuisset?
Publica virtutis per mala facta via est.*

*Ovid. l. 5.
Trist. eleg.
6.*

*Si nihil infesti durus vidisset Ulysses,
Penelope felix, sed sine laude foret.
Scilicet adversus probitas exercita rebus
Tristi memoriam tempore laudis habet,*

QUÆSTIO VII.

De Crystallo, Gemmis & Lapillis pretiosis.

Conclusio prima. Pretiosi lapides ex subtiliore, & tenuiore materia singulari cœli influxu congelascunt, & dicuntur gemmæ. Est autem gemma proprie germen nitens & rotundum, principio veris ex ramis & imptimis vitis protuberans. Ad hujus igitur similitudinem lapilli pretiosi gemmæ appellari solent, quia plerumque ad parvam & rotundam ejusmodi figuram proxime accedunt. Effectus vero & virtutes gemmarum sanè mirabiles sunt, si credimus Cardano *lib. de subtilitate*. Aliæ enim vitæ longitudini, aliæ incolumitati, aliæ divitiis, aliæ robori favent; aliæ venenis resistunt, aliæ juvant coctionem ventriculi & hepatis. De quibus omnibus gemmarum viribus vide Scal. exerc. 116.

Conclusio secunda. Præclaras has & mirabiles virtutes & proprietates cœlum potissimum in gemmas profundit, ut recte observat Trismegistus, cujus sententiam his argumentis confirmare licet. Primo, quod magnos mirificosque parvâ mole promant effectus, cum nulli elementorum concessum sit, parvo corpore plurimum subito præstare, sicut nec paucus ignis magnam lignorum congeriem unico impetu consumere, nec paucillum aquæ terræ plurimum perfundere potest. Secundo, quia in terris & regionibus orientalibus lapides omnium pretiosissimi generantur, ut in India & Æthiopia, quia ibi Solem orientalem, & meridionalem præcipuè sentiunt, in nostris autem terris, à quibus Sol est remotior, lapides minus nobiles nascuntur. Tertio quoniam lumine, claritate, atque omnis fecis experte puritate cum cœlo conveniunt, ut vel hinc facile constet, cœlum suas virtutes in gemmas liberius, copiosiusque transfudisse. Ad quas tamen mirificas virtutes, & gemmarum operationes edendas, materiæ præparatio *Symmetrica*, puritas & confusio concurrunt, quippe cum influxus cælestes ob ineptitudinem materiæ minui, vel etiam omnino impediri possint, quod pulchrè illud Platonicum docet; *Secundum merita materiæ infunduntur vires cælestes*. Quare ut gemmarum proprietates & species recenseam, initium duco ab eo lapide, qui ambigit inter pretiosos & vulgares, cujusmodi est crystallos, pro quo sit

Conclusio tertia. Crystallos lapis est relucens aquei vel glacialis coloris. Diaphanus, figura hexagona. An vehementiori gelu fiat ex nive vel glacie; vel verò sit succus intra terram à frigore condensatus, controversia inter Authores est. Utriusque sententiæ rationes breviter adferam, decisionem lectori relinquens. Primi fundamentum potissimum est, quia invenitur in iis locis communiter, ubi hibernæ nives sunt in montibus nempe ad eò in viis, ut plerumque fune pendentes eum attrahant. Unde testatur Sebast. Verro, Crystallos provenire amplissimè ab Alpibus, quæ Helvetiam ab Italia dirimunt. Secundæ opinionis fundamentum est, primo, quia si esset ex aquis summo frigore congelatis ac induratis, calore liqueceret; ad quod quidem respondet Scaliger. exerc. 119. glaciem nondum ad lapidis duritiem evectam, adhuc esse aquam, & propterea facile ab igne solvi, quoniam momentaneo frigore est congelata. Ubi autem magno & diurno frigore tam fortiter & robuste concrevit, ut lapidis durissimi subierit & induerit formam, non liquefieri. Quamvis & alii experientiis confirmant, etiam Crystallos posse liquefieri. Secundò nulla esset ratio, cur Crystallos, si glacies foret, figuram hexagonam assumeret, hanc enim in glacie videre non est. Tertio, ex Crystallo ignis chalybis affricu elicitur, ut patet experientia, quod de aqua congelata dici non potest. Quartò, crystallos in calidissimis etiam Regionibus, uti in Insulis Madagascar copiose fossilis scilicet, cum ibi nullum gelu rigeat. Ipse Scal. exerc. 119 testatur, in Asia & Cypro ex agris aratro erui. Denique crystallos glacie longe gravior est, quod signum est, multa terra potius constare.

Coeterum inest illi interdum argentum rude plumbaginis colore. In India tam ampla est inventa ejus materia, ut ex ea vas fieret quatuor capiens sextarios. Hinc Livia Augusta inde amphoram librarum quinquaginta in Capitolio dicavit. Mirabilius est, quod refert historiæ regni Chili, esse nempe per eos tractus in profunda quadam valle, quam Andium juga determinant, in media prægrandis fluminis Insula ingentem rupem totam crystallosinam, in qua fa-

num in
tur. Me
sis, & ex
tur. Ad
Conclu
nissimos & p
nem causam ha
more optimo
tra aurum nate
tur. Adamas
meris semina
steriores deo
rum, ex quibus
Ceterum puri
concreti in me
terra effusus;
lor est, quare
carus nocte
Bapt. Taverni
gol exhibuit
tum idem tava
renia alium
fridige, ut
Quare
cedat, nec
xime si ali
deo, ita quæ
tum miracula
ta cause p
redigitur, &
gitur.
Varias tar
let, ut succin
acrius int
dubium rove
tegrusque ill
natus non mag
ro omnino eff
gis peratus f
gatus nocturn
Conclu
phyrus est gem
mum & India
quoniam aure
inter gemmas
va cordis ac la
valde resistit;
Secundo,
omnium gem
Optimos dicu
stus Crater in
cet hexagonar
ria, & D. La
rem gladiator
vocari solita est
guinis fluxus
mulleris allig
fieri. N. 2. 1. 1.
plexia confere
commixtione,

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Get Smart

Over 2,000 years of
human knowledge in
797,885 volumes

Instant access
\$8.99/month

Continue

*Fair usage policy applies

Tertio. Hyacinthus est gemma lentis magnitudine, fulgorem violaceum referens. Sereno cœlo clarius, nubilo obscurior est. Pariter juxta ignem positus rubicundior & obscurior apparet, ab eodem remotus splendescit. Pertinaci frigiditate densat corpora, atque reficit, est virtutis confortativæ, & venenis resistit. Dicitur & hilaritatem excitare. Deteriores habentur hyacinthi, qui propiores Chrysolitho sunt, quam qui Amethysto.

Quarto. Amethystus est gemma, eundem fere cum Hyacintho obtinens colorem, nisi quod in hoc emicans fulgor purpureus, in illo languidior & dilutior sit. Umbilico admotus vini vaporem primo ad se trahit, post discutit, & sic à crapula vindicat. ita Arist. Dicitur etiam efficere sedatos, acuere ingenium, & somnum minuere.

Quinto. Carbunculus vel Pyropus est gemma lucidissimi ignis flammam repræsentans. Hujus tria potissimum sunt genera. 1. Quod in tenebris splendet, unde Pyropum vocant. 2. Quod dum in vase nigro splendente ponitur, superfusa aqua in tenebris lucet. 3. Vigilius est, cujus lux solum est conspicua alieno lumine, diei scilicet, aut candelæ. Josephus Venetus Legatus missus ad *Ufuncassanum* Regem Persarum, narravit, Regem sibi ostendisse Carbunculum tantæ pulchritudinis, cui, ut Rex dicebat, nullum pretium pecuniæ possit adæquari. Engelgrave in Luc. Evangel. part. 1. Refert etiam *Ludovicus Virtona*, Regem Perge (quæ Provincia est Indiæ) tantæ magnitudinis & splendoris habere pyropum, ut si quis eum in tenebris conspiceretur, haud aliter eum videat, quam si solaribus radiis illustraretur. Cæterum gemma hæc venenis & toxicis inimica. Fertur etiam coercere libidinem, exhilarare animam, infortunio instante colorem mutare, verum commentum hoc Poëtarum est. Huic subjicitur Chalcedonius, qui est gemma lucida & pulchra instar stellæ refulgens, cujus vis esse perhibetur contra tristitiam & timorem. Rubinus est gemma rubea per tenebras in speciem scintillæ alicujus micans. Tanta interdum ejus magnitudo, ut ex eo vasa sextarium ferè capientia fiant. Venenis pellendis prodest.

Sexto. Chrysolithus est gemma lucida, aurei coloris, varietate & nitore lucis nitens, post Adamantem ferè lapis durissimus. Sub lingua tentus sitim febricitantium mitigat, & melancholiæ dicitur adversari. Se vidisse testatur Agricola ex metallis Germaniæ erutam glebam, quæ è Chrysolitis amplius sexaginta constabat, quadratæ figuræ omnibus. Maxima lata erat uncia unius, longa digitorum duorum; poliri propter mollitiem non poterat.

Septimo. Asterites est gemma dura, splendida, quæ dum convertitur, Solem aut etiam Lunam intus lucentem ostendit.

Octavo. Achates est gemma tam varii generis, ut unum lapidem vix esse credas; est enim candidus, rubens, croceus, cinereus, viridis, niger, cœruleus, imo huic uni nec omnium gemmarum colores satisfaciunt. Discurrunt præterea in illo venæ & maculæ, ut modo plumbum exprimat, modò cornu, modo arbusculam unam, duas, pluresve, prout nimirum apparet; interdum flumina, hominesque ostendet. Notissimus est in historiis Achates Pyrrhi Epirotarum Regis, novem Musas cum Apolline in medio citharam pulsante referens, singulasque cum propriis ornamentis, ut videatur tunc natura cum pictore certasse. De Alexandri M. gemma refert *Piccarti. in orat. de lusibus natura*, quod posita in lance, omnia in alterius lancis pondera suo vinceret; unde triumphantem dixere; vincebatur, si quantum primoribus digitis capi potest cineris, adjiceret. Venenis pestiferis, viperarum atque scorpionum ictibus adversari dicitur; prodest oculis, sedat æstus febrium; accensio ejus est odorifera.

Nono. Onyx est gemma pellucida, unguis digitorum humanorum carnibus impositi colorem referens, & mollis. Ex India & Arabia defertur. Refert Albertus Magnus, expertum se esse, si lapis sit è collo suspensus, vires omnes corporis roborare, quod haut est incredibile, nam frigiditate suâ constringit spiritus, atque unit, luce vero & caloris temperie confirmat. Eadem ratione Venerem, collo suspensus, cohibere fertur, in quem usum Indi passim ferè consueverunt. Polycrates Samiorum Tyrannus tanti æstimavit, ut, cum faventi perpetuo fortunæ, iratam subjungere vellet, anulum gemma hac insignitum in mare abjecerit. Colonia in templo trium Regum palmo est latior. Ejus venæ lacteæ ita discurrunt, ut duorum juvenum exprimant capita; nigrae vero ut serpentem, & caput Æthiopis, cui barba nigra, repræsentent. Duo Onyches confricati, adeo inardescunt, manus ut ferre nequeant.

Decimo. Jaspis est gemma viridis maculis aut guttis sanguineis interpuncta. Durities ejus pulverulentam scabritiem habet, ut exactè poliri non possit. Optimus, qui invenitur in montibus Scythiæ, & qui ex oriente advehitur. Si è directo ventriculi suspendatur, eundem confirmare dicitur; sic & femori alligatus uteri & sanguinis fluxum sistit; hæmorrhagiam autem narium à collo suspensus. Sennert. l. 5. Epitom. scient. natur. Super os stomachi adstrictus per diem ac noctem ab Epilepticis portatus, si subsequatur sudor, à paroxysmo liberat; si minus, concidit æger. *Baccius de gemmis*. Plinius c. 9. testatur, undecim unciarum

à se visum, fermen
loris. Agricola
Undecima
carneo colore rube
excitat animam
tam dealbat. T
or recreans. T
gemmas; inde
in delubro, sp
men habet. V
calos collo app
paris quarant
Duodecime
fians. Modus g
tempore verno
dilatant, & rore
as. Hinc pro
vel obscuritate
nascuntur. Ex
tunda ex oblong
mae putantur, q
sunt splendida
pinasse fertur
163, in suo P
Delata ad P
comparata est
mire confect
tem contra fluxu

Ami

Felicitas vicia
Fac alitur, q
Hi politici
ver degenera
Regibus sunt m
labatur pondere
bus Argo navis
habet. Magna
lantem admitt
niq. corpore fuer
per alia. Primi
corrupta & aere
renni vinculo
cia, quibus C
nim pretium est
Regum thesaur
stros, prudent
tibus ad Major
augustius splen
pla Rex Jugur
presidia Regni
silio non minus
suos Imperator
dum stare cre
possunt; &

à se visum, formatamque inde effigiem Neronis thoracatam. Reperitur in silice cœrulei coloris. *Agricola l. 6. de fossil.*

Undecimo. Lapidum prædicto annumerandi sunt sequentes: *Sardius* gemma fulva seu carneo colore rubens. Semidiaphanus in Sardinia probæ notæ reperitur. Acuit ingenium, excitat animum ad hilaritatem, & sanguinem profluentem è naribus compescit. Dentes etiam dealbat. *Turcois* gemma est obscurior, coloris cœrulei ex viridi relucentis, visum & cor recreans. *Topazius* gemma, cui fulgor colore similis auro. Magnitudine cæteras vincit gemmas; inde enim Arsinoæ Ptolomæi Philadelphii uxori facta statua quatuor digitorum, & in delubro, quod nominatur aureum, sacrata. *Nephriticus* à renibus, quibus confert, nomen habet. Variis coloribus imbitur uti Jaspis. Natale solum huic Hispania nova. Calculos collo appensus ita comminuit, ut per utrumque etiam oculum & totum habitum corporis quærant sibi exitum.

Duodecimo. Margarita est lapis è conchyliis marinis natus, corticibus rotundis constans. Modus generationis margaritarum sequens statuitur: Conchæ seu ostreæ marinæ tempore verno ad desiderium concipiendi foetus incitantur, quare prodeunt ad littus, seque dilatant, & rorem cœlestem attrahentes redduntur gravidæ, & in partu enituntur margaritas. Hinc pro sua ætate, ac magnitudine, roris etiam concepti qualitate, puritate videlicet, vel obscuritate, margaritæ etiam vel majores, vel minores, generosiores vel ignobiliores nascuntur. Ex conchyliis rotundis nobiliores, sed tamen minus rotundæ; aliæ ignobiles rotundæ ex oblongis quasi contraria ratione generantur. Margaritarum eæ etiam splendidissimæ putantur, quæ in profundo maris versantur, at quæ in superficie aquæ natant, eæ minus sunt splendidæ. Cleopatra Egypti Regina Antonio III. Antonii filio, in calice aliquando propinasse fertur uniones duos arte chymica liquefactos, & æstimatos 50000, sestertium. Anno 1633. in sinu Persico prope Catifam reperta margarita præcellentis magnitudinis & venustatis; Delata ad Persarum Regem, à quo 32000. *Toman* sive 500000. imperialium nostrorum pretio comparata est, ut testatur Tavernier in itin. suo orient. Cæterum lapis hic virtutem habet mire confortativam; valent contra Cardiacam, syncopen, debilitatem ex fluxu menstrui. Item contra fluxum sanguinis & ventris.

CONCLUSIO POLITICA.

Amicorum & Consiliariorum usus in pretio sit Politico.

Felicitas vitæ publicæ non tam illustri sanguine aut æris & pecuniæ nervis compaginatur ac alitur, quam amicorum & consiliariorum consuetudine nutritur, & conservatur.

Hi politici corporis animam sunt, qua vivit feliciter; hæc recedente moritur, & in cadaver degnerat. *Non est aureum sceptrum; quod regnum tuetur; inquit Xenophon, sed amici fidi Regibus sunt tutissimum, maximumq; sceptrum.* Ingens publici status moles est; ne in ruinam succubabat pondere, non unius fulcientis, sed plurium humeros exposcit. Decumanis fluctibus Argo navis hæc exponitur, ut moderetur secure; alieno quoque consilio & robore opus habet. Magna negotia magnis adjutoribus indigent. Etiam Atlas cœli sulcrum in succollantem admittit Herculem. *Unus enim non sufficit, ait Philo Hebræus; quantumvis alacer, fortisq; corpore simul, atque animo, in tanta mole negotiorum ac multitudine quotidie aliis affluentibus suisq; per alia. Proinde assumendi sunt Optimates selecti, spectata prudentia, fortitudinis, justitia, pietatisq; incorrupta & ante omnia insensu superbia.* Hi sunt amici, quorum scedere respublica felicitati perenni vinculo adstringitur. Habent magnatum Palatia, & aulae Principum sua gazophylacia, quibus Cimelia, & pretiosam gemmarum suppellectilem studiosè recondunt. *In pretio enim pretium est. Optimam vitæ suppellectilem, inquit Seneca, sibi comparavit, qui amicos paravit.* Hic Regum thesaurus est, in quo tot pretio inæstimabiles adamantes rutilant, quot fidos ministros, prudentes consiliarios, qui Principum amici primi sunt, in eo numerar. His adamantibus ad Majestatem subditis, ad terrorem hostibus exornatur diadema & sceptrum. Nec augustius splendere potest purpura, quam amicorum pyropis distincta. Hinc rectè Micipsa Rex Jugurtham, regiosque proles sic sub exitu vitæ monuit: *non exercitus, nec thesauri præsidia Regni sunt, verum amici.* Horum sapienti consortio sapiet Princeps; Horum consilio non minus quam gladio hostium infringet potentiam. *Quid enim (alloquitur concives suos Imperator Otho:) Vos pulcherrimam urbem hanc domibus, ac relictis & congestu lapidum stare creditis, muta est hæc, & inanima, interciderit, ac separari continue possunt; ac nititas rerum, & mea cum vestra salus incolumitate senatus firmatur.*

Mu.

referens.
ior & ob-
ora, atque
are. De-
o.
orem, nisi
admodum
Dicitur

reprehen-
sionem vo-
ucet. Vi-
Josephus
ostendisse
læ possit a-
Regem Fe-
uti quis e-
retur. Cœ-
s, exhilara-
tarum est.
ens, cujus
ceneras in
à sextarium

acis nitens,
mitigat, &
niæ erutam
is, Maxi-
poterat.
nem aut et-

redas; este-
ri nec omni-
læ, ut modo
rout nimit.
chates Pyr-
referens, sin-
è. De Ale-
ia in alterius
m primori-
scorpionum
doritera.
ibus impos-
nus, exper-
ut est incre-
toperie con-
iam Indi pæ-
cùm favent
in mare ab-
discurrunt.
pis, cui bar-
at ferre n-

l. Duris
ui invenit
edatur, eæ
harmonia
er os stor-
iparoxys-
n unciæ

Cyroped.

l. 8.

Philo He-

braus lib.

de creat.

Principis.

Senec.

Senec.

Senec.

Senec.

Senec.

Senec.

Senec.

Senec.

Senec.

Senec.

Senec.

Senec.

Senec.

Senec.

Suetonius Mutuis auxiliis opus habet. Cœcutimus ad placita nostra, & in suo quisque negotio he-
tior est. Sententia absque adstipulatore solitaria, molimine proprio facile labitur, atque
deerrat. Expertus Octavianus Cæsar, qui quatuor & quadraginta annis rempubl. in altis-
sima pace gubernavit fidissimorum amicorum, Mæcenatis & Agrippæ, adjutus consilio. His

77.

N. 77.

Wolfg. Joseph. Kadortza del. Lincij.

vero vitam cum morte commutantibus, & Imperii quantocyus immutatam intuebatur la-
chrymans felicitatem exclamando: *horum mihi nihil accidisset, si aut Mæcenas, aut Agrippa vixis-*
set. Ita & ad secundas, & adversas nihil convenientius fidorum amicorum consilio, & col-
loquio. Neque tamen temere hi deligendi, monente Seneca: *diu cogita, an tibi in amicitiam*
aliquis recipiendus sit; quum placuerit fieri, toto illum pectore admitte; tam audacter cum illo loquere,
quam tecum. Sed neque te amicorum copia inopem reddat. Multorum auribus non tuto
concreduntur secreta. *Regis consilium, ut ait Cassiodorus, solos decet scire gravissimos.* Ipsa ha-
micorum raritas multitudinem negat, ut Poëta canit:

Cassiod.
*Epist.**Ovuenus.*

*Millibus ex multis unus vix fidus amicus,
Hic albo corvo rarior esse solet.*

Eccl. 1. 19. Diu cognitus sit, cui tua, diutius cui te committas. Quem vero elegeris, constanter ser-
va, & cum novo non commuta, dissuadente Sirachide; *ne derelinquas amicum antiquum, novus ve-*
nim non erit similis. Non in momento tam nobilis resultat, nexus. Longo usu amicitiae vin-
cula firmantur. Quo pertinet illud Ciceronis: *Veterrima quoque amicitia (ut vina, que vetustatem*
ferunt) debent esse suavissima, non enim amicitia est utendum ut floribus, tamdiu gratis, quam diu re-
centibus. Cum reconciliato tamen cautè age. Injuriarum semper est memoria. Gemma
ubi rimam egerit, perit pretium. Non eluitur facile macula, quam Chrystallus imbibit.
Quid-

Quidquid ostendit
git iracundia, nisi
rum ita cum cog
suadeo, simulone
Qui facile amicit
amicorum harmo

De magnet
rum am
icribi po
us, Kircherus,
De Chales & pi
mirabili hoc lapa
it, in quarta po
feu quos habet
principium hor.

Conclusio
tus, ferrum m
(ut ait Laurentio
copiose inveniri
ad quos oras nar
magnetum ferro
in India paltore
ferrum potest
ruditi viri, qui e
gnes, ille opim
bus. Figura illi
minus attrahit,

Conclusio
occultis caten. Fe
nus lib. II. Hist. E
manu artificis la
rate sub ipso ad
sum est. Hinc li
vius ad se traher
chero Principom
lam annulo inel
nunquam magne
sic enim vim sua
rus in appendice
ne ferro munitur
libras 6j. Narrat
tem, qui, cum r
est, trecentis &
recenset P. Scho
Carolus Du Lio
librem chalybea
aut aliud oblong
se, ut vix bini aut
retineret, ut viri
fiat perpendicular
nec dubium esse

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Know Your Bible

Forgotten Books' Full Membership provides unlimited access to more than 28,000 volumes of Christian literature for \$8.99/month

HOLY BIBLE

Continue

*Fair use policy applies

Dices : Magnēs non semper trahit ferrum, nam si alliorum succo, aut hirci sanguine perungatur, tota ejus virtus retunditur, neque ferrum deinceps allicit. Item si juxta eum ponatur Adamas, desinit ferrum trahere, inquit Augustinus lib. 21. civit. c. 4. Respondeo, id fieri per accidens : quod antipathiae adscribendum putamus. Quamvis neger Cardanus, magnetem impediri posse vel ab Adamante, vel ab allio & cæpis, quin semper trahat ferrum.

Secundus effectus magnetis est, quod ferrum ab hoc lapide attractum vires accipiat, retineatque longo tractu ad trahendum aliud ferrum, adeo ut annulorum nonnunquam catena spectetur, quod merito suspicit prælaudatus D. Augustinus inquiens : quis istam vim lapidis non stupeat, quæ illi non solum inerat, verum etiam per tot suspensâ transibat, & invisibilibus ea vinculis subligabat.

Tertius effectus est, quod acus magnetis attritu extensa, septentrionem semper respiciat; & ubi hinc inde in æquilibrio conquievit, polum arcticum commonstret, ut videre est in pyxide nautica, & in solariis minutis, quibus ad Solem horas exploramus. Hujusmodi autem inclinatio tanto tamen minor est, quanto propior terræ tractus est æquatori, nam sub æquatore perfecte perstat in æquilibrio magnes. Hinc etiam deprehensum esse à nautis, cuspidem pyxidis nauticæ quibusdam in locis arcticum rectâ aspicere, ut in freto, quo ab Æthiopico mari ad mare Australe novi orbis penetratur, alibi vero pro locorum & Regionum diversitate jam ad sinistram, jam ad dextram sive Orientem & occidentem vergere & à linea meridiana declinare.

Quartus effectus est, quod unus idemque magnes una ex parte vim habet convertendi pensilem mucronem acus versus Septentrionem, ex altera eundem versus polum antarcticum dirigendi; etenim in uno quoque magnete existunt poli, seu puncta quædam certa, quæ suapte natura ad polos mundi, si magnes suspendatur, convertuntur; inter illos vero polos intelligitur ducta linea, quæ est axis magnetis respondens axi mundi.

Quintus effectus est, quod virtus attractiva ferri major in polis, quam in reliquis ejus partibus.

Sextus effectus est, quod si ramenta ferri minutissima, qualis est pulvis scriptorius, habeantur in charta, cui supponatur magnes; ramenta illa per se ipsa sese disponant, & ordinentur in circulos, seu in segmenta circulorum concurrentia hinc inde ad polos magnetis, seu ad partem suppositam his polis. Quod si magnetem ipsum pulveri ferreo admoveas, videbis utrimque magnetis polo appendi veluti barbudas plurimas videlicet ex particulis illius veris sibi invicem ad hærentibus filatim.

Restat nunc indagare causam virtutis magneticæ, quam explorare vix ullo hæctenus humano ingenio licuit. Unde quod capita, tot fere sunt sententiæ. Nugantur illi, qui animatum magnetem esse voluerunt; animatum enim est, quod seipsum movet; non quod movet aliud. Volunt alii, ferrum à magnete trahi tanquam à fine, non tanquam à causa efficiente, verum contra est, ut merito observat S. Thomas 7. Phys. textu 10. quod causalitatem finis nulla locorum intercapedo inhibeat; ferrum autem non trahatur ad quamlibet distantiam. *Libavius lib. 1. de bitum. c. 12.* bituminosam in magnete naturam statuit, ad singularitatem cum ferro redactam similitudine conspirationis, mixturæque, qua eadem principiâ in ferro coaluerunt. *Est, addit, ferreus spiritus bituminosusque communis utriq; , sed non effluit continenter, tamq; valide è ferro, sicut è magnete propter diversam coagulationem seu commistionem.* Alii occultæ illud tribuunt formæ : nonnulli mutuum rerum naturalium adferunt consensum. Et hi omnes videntur recurrere ad Sympathiam ferri & magnetis non improbabiler, unde sit

Conclusio tertia, Verisimile est, ferrum trahi à magnete propter Sympathiam & substantiæ similitudinem; cognatus enim est lapis durissimus metallo durissimo, & illud ad serapit, sicut etiam succinum, Lychnites & Adamas trahunt paleas; chrysolocolla trahit aurum, argentum vivum auri particulas, epithimum arrain bilem, agaricum pituitam evocat; sic Sympathia est, quæ ferrum trahit ad magnetem. Substantiæ enim similitudine unaquæque res creditur trahere proprium alimentum. Unde cum ferrum sit magnetis quasi alimentum, illud ab hoc attrahitur; in ferri enim scobe, ut dictum est, magnes optime servatur, imò & alitur, nam repositus, tractu temporis ejus portio absumpta observabitur. Hoc tamen in latiori sensu accipiendum, non enim verum est ejus pabulum, quoniam cum magnes non vivat, pariter vero nutriri nequit. Sed quemadmodum clementa moventur ad sua loca, tanquam ad finem & perfectionem; ita magnes, quia servatur scobibus ferri, iisque veluti nutritur, ad ferrum movetur.

Verum

Verum dicitur
 plura ferri, ut
 millis libellis
 hat ferri pondus
 te tactum fuerit
 etiles substantias
 emulsionem com
 censemus com
 ret ferrum impte
 quâ imbutum ter
 licat nisi adiantent

Conclusio
 stris, vel ut com
 gnetem terræ
 bus alii P. Zoc
 sim; vel vis ma
 Cabacus. C
 ne ad terram
 rint, unde dicit
 cha retinere
 qua dicitur
 convertivam ad
 ter mediam
 ream, & dicit
 ticam rim sup

Hinc de
 posimus in
 bustera. S
 elinentur vers
 Tertio de
 sed versus polo

Conc
 H
 Trux
 homines
 ut vere Horat
 humani nil a
 stitutor, errat
 mana imbecill
 les nos esse de
 ris. Injuriam
 excitatis in
 ter omnis tel
 trahit
 git concordia
 que vira vir
 stuniculus tri
 nem evertere
 Casaris Otho
 dispersa oculos
 in lumina. C
 Et quid Rem

Verum difficultas adhuc est, quomodo per hujusmodi Sympathiam magnes agat in ipsum ferrum; utrum immissa & diffusa qualitate aliqua occulta moveat ferrum, an vero immixtis subtilibus quibusdam corpusculis veluri hamulis & uncis apprehendat, vinciat; & trahat ferri pondus, ut quidam volunt, quod videtur non posse dici, ferrum enim ubi à magne- te tactum fuerit, aliud etiam ferrum trahit, & tamen tunc non effundit corpuscula & inse- ctiles substantias. Imò & ferrum eo modo tactum ad Septentrionem convertitur, quod per emissionem corpusculorum à Polo Arctico difficulter intelligi potest. Unde probabiliter censemus consistere in eo mirabilem hanc magnetis & ferri Sympathiam, quod magnes alte- ret ferrum impressa qualitate motiva solius ferri, non autem aliorum etiam metallorum, quâ imbutum ferrum currat, ascendat, maneat suspensum, vertatur ad Aquilonem, nec quie- scat nisi adinvento polo.

Conclusio quarta. Non improbabile etiam est dari magnetismum ipsius globi terre- stris, vel ut totus ipse globus sit ingens quidam magnes, ut vult Gilbertus: qui è converso ma- gnetem terrellam appellavit; vel nucleus ipsius globi sit verus magnes, ut sentit cum pluri- bus aliis P. Zuchius; vel ipsa lincea terra, & interior magnetica prorsus sit, ut Cartesiani pas- sim; vel vis magnetica etiam in superficie promiscue insit elemento terræ, ut contendit Cabæus. Colligi hoc potest primo ex eo, quia ferrameuta ex solo contactu, & applicatio- ne ad terram vim magneticam acquirunt, præsertim si erecta super terram diutius constite- rint, unde forcipes, & similia ferrea instrumenta, quæ ad scalpendum ignem apud focos ere- cta retineri solent, vim acquirunt ad attrahendas aciculas chalybeas; sic etiam virgæ ferreæ, quæ diutius jacuerunt super terram, præsertim si constitutæ fuerint in linea meridiana, vim conyersivam ad polum acquirunt. Secundo in fodinis & rupibus lapidicinis videntur in- ter media immania saxa descriptæ lineæ, & quasi fibræ longissimè prorensæ ab Austro in Bo- ream, & dispositæ parallellæ ad axem terrestrem, ex quo satis probabiliter conficitur, magne- ticam vim illapsam illis tractibus, determinare dispositionem illam à polo in polum.

Hinc deduci potest primo, cur inconstans quandoque declinatio magnetis sit, ut ex- posuimus in effectu tertio, nempe oriri hoc posse ex inæquali magnetismo in diversis tracti- busterræ. Secundo, ob eandem rationem colligitur, cur acus magneticæ filo suspensæ in- clinentur versus globum terræ, perinde ac inclina i observantur ad magnetem seu terrellam, Tertio deducitur, nisum tonicum magnetis seu verticitatis non esse versus polos cœlestes, sed versus polos terrestres.

CONCLUSIO POLITICA.

Concordiæ summopere studendum Politico.

Humanissimum Senecæ præceptum est: *Pacem cum hominibus habeto, cum vitiiis bellum.* Seneca.
 Trux ira non homines, sed cruentas feras decet. Odio habenda sunt vitia, sed non homines; nec ob quosvis naturæ nævos concordie vinculum est rumpendum. Nam ut vere Horatius: *Vitiis nemo sine nascitur, optimus ille est, qui minimis urgetur.* Horatius
 homines sumus, *Non est prudentis, inquit citatus Romanus morum In-* Seneca,
 stitutor, *errantes odisse, alioquin ipse sibi odio futurus est.* Satius est ad multa connivere, & hu-
 manæ imbecillitati tot erroribus obnoxie sæpius ignoscere, nec tam qui sint alii, quam qua-
 les nos esse deceat, considerare. Græcorum proverbium est: *mores amici noveris, non ode-*
 ris. Injurie privatæ tranquillitati publicæ officunt, & domestica mala factionibus utrinque
 excitatis in Rempublicam redundant; quemadmodum vice versa animorum concordia ma-
 ter omnis felicitatis, & firmissimum Reipublicæ munimentum est. Magnus sit Politicus;
trahit unus in unam hic catenam disjunctos ferreos annulos; ille efferratos animos in unum jun-
 git concordie vinculum, cui illud Homeri liceat inscribere: *Scutum haste scuto, galea galea, at-* Homerus
que viro vir. Hac nobili unitorum animorum catena Reipublicæ illigatur felicitas. Quod
 si funiculus triplex difficillè rumpitur, quæ vis hostilis concatenatam civium confœderatio-
 nem evertere poterit? vulgo notum Philosophorum placitum est: *Virtus unita fortior;* seu ut
 Cæsaris Othonis symbolum habet: *Unita virtus valet.* Juncta renitent sydera Galaxiæ; quæ
 dispersa oculos luce subterfugiunt. Etiam aquarum guttulæ in unum collectæ intumescunt
 in flumina. Concordi fidium sono Thebas adversus hostium incursum communit Amphion.
 Et quid Rempublicam nili concordia munit, ornat & amplificat, *Respublica unior nullo muni-* Respu. in
 mento SymbImp

Plutarch. mento est, quam virtute civium consentientium. Plutarchus. Hoc munimentum fundatore Ly-
in apophth. curgo urbis Sparta fuit, interrogatus enim Rex Agesilaus, cur Sparta mœnibus non cinge-
 retur? Ostendit ei cives unanimes; *Hi, inquit, sunt Spartana civitatis mœnia.* Significans

78.

urbes nullo propugnaculo munitiores esse, quam incolarum concordia. Inexpugnabile
Jovius. has magis facit animorum unio, quam armorum. Recte Jovius: *Insuperabilem civitatem non ar-
 ma, non pecunia, sed unus publicus decoris consensus efficit.* Et vero, si nec Hercules contra duos,
 quomodo adversus constipulatam multorum virtutem prævalebit inimicus impetus. Geryo-
 ni tricorpori inscripsit Poëta: *Genus insuperabile bello.* Figmentum hoc veterum Alciatus se-
 quenti epigrammate exponit:

Alciatus.

*Ter geminos inter fuerat concordia fratres,
 Tanta simul pietas mutua, & unus amor,
 Inviçti humanis ut viribus ampla tenerent
 Regna, uno dicti nomine Geryonis.*

Reddit nempe conjunctio tutos. Nihil Erinaceus pavet in unum collectus. Concors
 animus murus aheneus est. Nec deesse quidquam felicitatis Regnis potest, ubi regnat concor-
 dia. Quam ob causam Camillus huic ceu Numini templum extruxit, omniumque rerum
 copiam, & ubertatem acceptam tulit. Quod idem & antiquitas contestari voluit, quando
 eam numismatibus incidens nunc craterem dexterâ, læva cornucopiæ tenentem, nunc sce-
 ptrum ex quo fructus progerminabant, porrigentem effigiavit. Ut verè Silius cecinerit: *Di-
 ves concordia rebus.* At ut nihil melius civitati, quam unio, ita nihil perniciosius quam divisio;
Livius. quas enim illa civitates construit, hæc evertit. *Discordia & seditio omnia facit opportuniore in-
 sidianti-*

*fidantibus, aucto-
 ris separant, illi
 Docuit hoc Scitu
 confingere iusti
 hens, jacula omni
 invillipue manebit
 Manet nimirum
 dia magna dilabun*

De m

A Crum d
 jam disti
 di miron

de fit

Conclusio

thoribus recent

immunes virent

halitum, prima

terra humilis va

rum folia verno

colores, spiritus

sumitur ex coru

que sulphureus

is in locis fluit

ret. 4. Color

indicat, sic viri

rite, lividus à

liferis audi pon

tibus, atque ali

seferunt, mine

secum evahant.

liones butonib

flos auri. 9. Te

Ex modis

pro metalli inv

Fraxinea & pro

constet minera

tingere promi

micæ alcondit

quæ de se nulla

nato obediat &

ponuntur, cer

ram superhinc

Conclusio

profunda, alie

ejus sedem det

tatem excurren

longitudinem

tudinis sunt, &

men vix ultra

ra, alie curv

tales & Occide

autem est med

rem explanant

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Get Smart

Over 2,000 years of
human knowledge in
797,885 volumes

Instant access
\$8.99/month

Continue

*Fair usage policy applies

Observandum præterea primo, pleraque metalla in certis lapidibus sedem suam natalem figere, quales sunt pyrites, qui fulvi coloris sunt, venas aureas; si albicantis argenteas designant. Secundo inventa argenti venâ tam diu insistere quærendo poteris, quosque non occurrat minera aluminis, quæ finem argentariæ venæ indicat, quod idem observatum est in mineris cupreis, cum ad pyritem spurium pervenitur. Tertio, in unâ eademque vena plura deprehenduntur metalla, ita ut eadem materiæ portio & aurum, & argentum ac æs contineat. Plumbum nigrum uti & ferrum exiguam argenti partem continent, è contra ordinariè quanto plus venæ argenti versus septentrionem se extendunt; tanto amplius plumbo abundant. Nunc ut ad alteram quæstionis partem decidendam veniam, utrum scilicet per artem chymicam applicando activa passivis verum & purum aurum fieri possit; necessarium duxi, præmittendum esse 1. Artem hanc Alchymiam vocati, quæ vel ex aspersis pauculi pulveris aurei ramentis aurum multiplicat, vel ex non auro verum aurum producit ignis beneficio, sive id fiat per lapidem (ut appellant Philosophicum,) sive aliter. Ubi duo modi artis hujus insinuantur. Primus ex auro auget aurum. Secundus omnino producit aurum de novo.

Præmittendum secundo. Multi artis hujus originem vetustissimam esse volunt; quidam enim ab Adamo, alii à Moysè, alii à Salamone, nonnulli ab Hermete Trismegisto, Aristotele, Pythagoreis deducunt. Censet Suidas vellus aureum, quod ab Argonautis obtentum esse fabulatur antiquitas, libros fuisse Alchymicæ, doctrinam in arietinis membranis descripram continentes. Idem senir Lilius Giraldu de pomis aureis Hesperidum. Quæ omnia fundamento catent. Certum vero illud est, nullam hujus artis mentionem fieri ante tempora Caligulæ, ut testatur Plinius lib. 33. c. 4. Hinc refert Suidas, ærate Diocletiani Imperatoris flammæ traditos fuisse libros Ægyptiorum Alchymicos, ne illi facti ditiores, novis rebus studerent. Illustrat tamen hanc artem rursus conati sunt Paracelsus, Theophrastus, Blemmydas & Geber Arabs.

Præmittendum 3. Fallaces transmutationes tentaras à plurimis ad imponendum vulgo, quarum licet pleræque aurum viderentur exhibere, attamen serius deprehensa impostura est, aut enim aurum fuit fictitium, aut ex auro ipso calcinato sumptibus majoribus, quam fuit lucrum, elicatum est purgatum. Norunt etiam hi, ita argentum, ferrum, ac plumbum tingere in aurum, ut verum aurum esse videatur.

Præmittendum quarto. Transmutationem hanc ex Alchymistarum opinione fieri posse primò mediante lapide Philosophico, per quem intelligunt vel pulverem, vel oleum quoddam albicans plerumque, vel rubeum, quod censent esse auri semen adeo mirabilis efficacitæ, ut ausit Augurollus testari lib. de Chrysoloeja ad Leonem X. inquiens:

*Ipsius ut tenui projecta parte per undas
Æquoris, argentum si vivum tum foret æquor,
Omne vel immensum verti mare posset in aurum.*

Quis hic non miretur hominis audaciam, ne dicam insaniam. Secundo fieri posse per solam ignis atemperati efficaciam, mutando argentum vivum & sulphur vel alia metalla præsertim argentum in verum aurum per varias liquationes & ustiones. Utitur etiam hoc hominum genus, ut liberius incautos decipiat, peregrinis & obscuris nominibus; sic plumbum appellat Saturnum, stannum Jovem, ferrum Marrem, aurum Solem, æs vel cuprum Venerem, argentum vivum Mercurium, argentum Lunam, vitriolum Calcolar, arsenicum Josue, antimonium Muhifar, Salem Ammoniacum Aquilam. Similiter ipsum lapidem Philosophicum nominant humanum sanguinem, jam aquam vitæ, jam elixis & medicinam morborum omnium. His præmissis sit

Conclusio tertia. Non est physicè impossibile, ut per artem chymicam verum aurum efficiatur applicando activa passivis. Ita D. Thomas 2. 2. q. 77. act. 1. ut locuples testis est Cajetanus in eandem quæstionem. Eandem tenet Albertus M. & plurimi alii gravissimi Authores. Ratio hujus primo est, quia nulla hujus physica repugnantia adferri potest. Secundo, quia non videtur excedere vires agentis ignis, ut ex argento vivo fiat aurum, nam si panis comesti in carnem vi caloris naturalis fieri potest transmutatio, cur non & hydratyri in aurum vi caloris ipsius ignis, præsertim cum metalla magis similia sint auro, quam panis carni & nervis. Tertio, quia applicatio hujusmodi secundum se operosior non est quoad conversionem metallorum, quam ad animationem pulloium, qui calore chibani in certo gradu præparato, & applicato, excluduntur ex ovis in Ægypto; quâ item industriâ apud Sinas anatû genesis procuratur; neque item impossibilis magis est, quam applicatio illa, quâ ex lixivio ana-

tum

tum intra paucos
filice rite præpar
106. Et ut rem
efficitur chalybs
in arguinem, plu
dicitur confici et
mle naturali &
tionem in formâ
Quarto demum
candò activa pass
artem alicui bon

Conclusio
ciolam adivorum
perrata est: Ita e
randolanus, Ca
sto plures per a
asserunt se vidit
Arnoldus Villac
jecit, ut referunt
nardum Trevisar
argenti vivi unâ
vis perhibetur f
ri puri extraher
tum ex Nambu
rum conficiend
lollri. Sic omni
dient ferrea est
medietatem ipsi
stria manifeste in
felicitate affecit
liter impossibil
mus, experime
rioris ordinis
metallorum, ig
auro, quam pro
pterea orationem
inque huic con

Argues an
res & salarios
vit, vendentes
sex censuerit,
tem tanquam p
lecti post inge
rem invocandi
ligatio ad resti
posturæ oculis
sustineat vin
recluset exten
nique pro vero

Argues se
clutim in terra
lis halitum illan
bi visignis in b

tum intra paucas horas bufones procreantur, aut apes ex cadavere boum; aut ex herbabasilisco rite præparata & collocata scorpiones, ut refert Pererius *l. de magia* & Scaliger exercit. 106. Et ut rem iis, quæ minus controvertuntur, ac propiores sunt, confirmemus, ex lenio efficitur chalybs, imitante arte illud, quod natura præstat in plurimis ferri fodinis, sic & æs in æruginem, plumbum in stannum arte mutatur. Pariter ex plumbo, cui miscetur acetum, dicitur confici cerussa, hæc si aduratur, fieri sandaracha fictitia. Orichalcum omnino simile naturali & fossili fit ex æte, vitri pulvere, & lapidis calaminaris tinctura per ignis adustionem in fornace, cur non igitur & metallorum in aurum conversio physice possibilis loret? Quarto demum non videtur denegandum Angelis, quod scientia hæc polleant, quâ applicando activa passivis possit fieri aurum; cur ergo Angeli non possint permittente Deo hanc artem alicui homini communicare.

Conclusio quarta. Non videtur etiam moraliter impossibile, per applicationem artificiosam activorum cum passivis, aurum verum fieri, effectio tamen hæc admodum difficilis & pertata est: Ita censet Delrio *l. disquit c. 5. sect. 2.* Bisciola, Andreas Libanius, Antonius Mirandolanus, Cardanus, Fernelius & complures alii. Ratio est, quia sat probabile est de facto plures per artem verum aurum fecisse; plurimi enim probati, periti & fide dignissimi viri asserunt se vidisse, ac ritè probasse verum & sincerum aurum factum per artem chymicam; sic Arnoldus Villanovanus virgulas aureas per artem effecit, easque omnium examini Romæ subjecit, ut referunt Juris Consulti gravissimi apud Delrium. Idem perhibetur præstitisse Bernardum Trevisanum in Gallia, Raymundum Lullum in Anglia. Kelius Anglus libram unam argenti vivi unicâ liquoris rubicundissimi guttula in aurum convertit; imò tantarum hic pulvis perhibetur fuisse vitium, ut uno grano quinque tingeret millia, & uno decem circiter auri puri extraheret uncias. *Sennert. de consens. & dissens. c. 2.* Quid & Theophrastus fecerit, notum ex *Neandro in Geographia.* Picus Mirandula Apollinaris plus quàm viginti se tenere aurum conficiendi modos sanctè affirmabat. Hinc illi Romæ epitaphium: *Auri ex plumbo collectori.* Sic etiam habetur clavus quidam in Musæo magni Ducis Hetruriæ, cujus altera medietas ferrea est, & altera aurea. Testantur autem olim totum ferreum fuisse, sed alteram medietatem ipsius contactu lapidis philosophici evalisse in aurum, alteram autem de industria mansisse intactam in perpetuum argumentum lapidis Philosophici. Unde quod plures feliciter assecuti sunt ex directione Præceptorum, quæ usu & experientia didicerunt, moraliter impossibile esse non potest. Præterea, ut superius in conclusione secunda observavimus, experimenta plurá sunt, quibus constat facta fuisse per artem chymicam metalla interioris ordinis. Non minus autem continentur in natura causæ activæ auri, quam aliorum metallorum, igitur & aurum fieri poterit, quia applicatio agentium non est difficilior, pro auro, quàm pro argento, & licet etiam sit scientiæ hujus acquisitio difficilior, non tamen propterea omnem humanum intellectum & industriam superat. Vide superius dicta, quæ pleraque huic conclusioni pariter applicati possunt.

Argues tamen contra primo. Joannes 22. Pontifex in extrav. damnat inter impostores & falsarios Alchymistas, ut rem omnino falsam hominibus pollicentes, simulque declaravit, vendentes tale aurum pro vero, teneri ad restitutionem. Unde signum est, quod Pontifex censuerit, non posse per artem verum aurum fieri. Respondeo, etsi Pontifex hanc artem tanquam perniciosam damnaverit, eamque prohibuerit, ne homines cupiditate auri illecti post ingentes sumptus si ultra expensos occasionem arriperent, dæmonem in auxilium invocandi; ex hoc tamen non deducitur, censuisse hanc artem impossibilem. Nec obligatio ad restitutionem hoc evincit, nam hæc duntaxat in hunc finem inducitur, ut imposturæ occasio tolleretur; passim enim aurum chymicum in tribus deficit; primò quod non sustineat vim ignis. Secundò quòd color ejus facillè dispareat & mutetur. Tertio, quod recuset extendi in laminas tenuissimas; unde aurum, quod his defectibus obnoxium est, iniquè pro vero expenditur.

Argues secundo. Materiam necessariam pro auro conficiendo esse solum halitum inclusum in terræ visceribus, hunc habere nequeunt chymici, ergo. Respondeo, posse metallis halitum illum subterraneum inhærere, qui ad confectioem auri requiritur, eumque, ubi vis ignis in fornaculis decoxerit, sufficere posse ad formationem auri.

Argues tertio. Ad productionem auri concurret calor Solis & syderum influxus ; qui non potest suppleri per calorem ignis applicati, sicut hic non potest supplere calorem naturalem, alias etiam mediante igne ex pane posset fieri caro, & ex vino humanus sanguis. Respondeo negando, quod calor solaris non possit suppleri, ut patet in floribus, qui ad calorem fornacis in hyeme generantur, & in multis aliis effectibus, de quibus experientiam habemus. Sic pariter potest per artem medicinæ & virtute pharmacorum suppleri defectus caloris naturalis. Calor tamen stomachi ad transmutationem substantialem à calore ignis non suppletur, cum hoc nobis nulla ratione constet. Deinde ad generationem carnis & sanguinis plura requiruntur, quam arte ulla effici possint. Tradunt tamen nonnulli, fieri posse carnem ex pane per aliquod dies defosso in sterquilinio; quod quidem ad fabulas rejiciendum ergo existimo. At vero ad metalli transmutationem in aurum nihil amplius requiritur, quam ars, quæ jam adepta est, ut apud hujus artis peritiores pro certo est.

Argues quarto. Non possunt chymici unam gemmam transmutare in aliam v. g. Adamantem in Smaragdum, Chrysolithum in Carbunculum, ergo nec aliud metallum. Respondeo, me hujus artis nullam videre repugnantiam, quod id ipsum multi docent Authores; vel certè nondum ars illa inventa est, sicut est inventa transmutatio metallorum, ut constat ex probatis historicis & adductis exemplis.

Argues quinto. Vivens perfectum extra matricem nequit generari, ergo etiam metallum perfectum, quale est aurum, nequit produci extra mineram matricem. Respondeo, vivens imperfectum potest ex quacunque materia extra uterum generari, cur non & aurum illo longè imperfectius? deinde disparitas est, quod primi non habeatur experientia; quæ habetur de secundo, ut ex allatis patet, quibus sequentia in confirmationem adde. Notus est libellus, ut inquit *P. de Rhodæ Phil. Perip. l. 2. Disp. 1. q. 2. sect. 3.* superioribus annis editus, ubi accuratè disputatur de aureo dente, qui sponte succreverat cum aliis dentibus in ore militis Hungariæ in castris Imperatoris, quod aurum omnium judicio visum est probatissimum. Refert Alexander ab Alexandro lib. 4. genial. dierum in Germania citeriore vites juxta Danubium totâ hyeme terræ insepultas, sæpè in æstate capreolos aureos & pampinos germinare. Causa hujus addit, cum ibi inquit auri fodinæ sint, subtus coalescere in radicibus aurum, & una ingenitum, ac condensatum occulta origine, dum germina emittunt vites, mirabili naturæ constituto, aut decreto stellarum, aurum simul erumpere. Narrat & Aristoteles lib. de admirandis auditionibus, alicubi æs Cyprium ab agricolis seminari, & meti.

Argues denique sexto. Alchymistas sæpius in manifestis imposturis fuisse deprehensos. Item ferè semper mendicum est hoc hominum genus. Constat etiam opulentissimos etiam, hac arte ad majores divitias anhelantes, bene parta prodegisse, & ad pauperiem reductos esse. Respondeo, me ultro faret, non paucos in hac arte impostores fuisse, sed hoc non evincit, chymicos omnes esse fraudum & mendaciorum fabricatores. Fateor pariter difficillimam hanc esse artem paucissimisque hætenus cognitam, unde & meum consilium est: Chrysopoejam speculativè fors vetam, minimè tamen in praxim deducendam ob prædicta incommoda, communiter promanantia. Quare eorum Principum sapientiam commendare oportet, qui subditos suos ab hujusmodi artibus serio avocant, prudenter rati, veram artem ditandi urbes & provincias esse laborem & industriam civium. Chymicus excellens Penotus erat, quàm miserè in extremo suos canos deposuerit senio, notum doctis; vox illius fuit: *Se si alicui malum vellet, quem aperto vi aggredi non valeret; authorem ipsi chymica exercenda futurum.* Sennett. de consens. & dissens. c. 2.

Quæres tamen curiositatis studio, quæ sit materia lapidis Philosophici? Respondeo, multiplicem de hoc Authorum esse opinionem; aliqui censent eam esse auri scoriam; alii vitriolum & arsenicum; nonnulli alumen, magnesiã, chalcantum. Peritiores judicant, aptissimum esse sulphur & hydrargyrum, utpote quæ constant potissimum temperamento requisito ad generationem auri; hydrargyrum enim potiori ex parte confluit ex humido pingui & aëreo; sulphur vero nascitur ex terræ pinguedine & viscositate.

Quæres
scire, ut
sincerè com
pitum in
perijmi
fides, d
datur
porarij
deinde
de firm
dicitur
nutria
dum, si
poteris
an verus
de fact
fam vil
quo extra

Juv

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Know Your Bible

Forgotten Books'
Full Membership
provides unlimited
access to more than
28,000 volumes of
Christian literature for
\$8.99/month

**HOLY
BIBLE**

Continue

*Fair use policy applies

OMnibus natura virtutum quædam semina indidit, quibus ad heroica adolescentæ decora, innato impetu illustris præsertim indoles ad decurrendam gloriosam Majorum semitam incitatur. Jam prima vultus lineamenta Martialem depingunt animum, & ex cunabulis, ut ex ungue Leo, Hercules agnoscitur. Verum nisi optimi Præceptoris institutio accedat, in nobili semine omnis fructus opprimetur; ut ex sulphure & hydrargyro rudis confecta massa formetur in aurum, Philosophico lapide, sive Alchymia tinctura opus habet. Factum quidem in illa jam fundamentum & semen auri est, at splendidam hanc metalli formam nunquam induet, nisi longa industria in Chymicorum Magisterio desudaverit: Omnibus, inquit Seneca, *natura fundamenta dedit, semenque virtutum; omnes ad omnia ista nati sumus; cum irritator accessit, tunc illa animi bona velut sopita excitantur.* Vis quidem ab origine multum, fateor, pendet, attamen ut rudes naturæ dotes formentur in aurum, quo corona & sceptrum, fulgeat, atque Respublica decus mutuet, Alchymia Palladis apprime opus est. *Hac naturam laudabilem (verba sunt Cassiod.) reddit ornatam. Ibi prudens invenit, unde sapientior fiat; ibi bellator reperit, unde animus virtute roboretur, inde Princeps accipit, quemadmodum subditos sub aequalitate disponat.* Verbo: Humanitatis studia homines efformant, & quasi à brutis discriminant, attestante Comico:

Seneca
Epist. 108.

Cassiod.
10. var.
epi. 3.

Menand.

Doctrina, mores non finit esse feros.

Eapropter, *munus nullum Reipublicæ asserre majus, meliusve Principes possunt, quam si docere ac erudire Juventutem curent, his præsertim moribus atque temporibus, quibus ita prolapsa est, ut omnium opibus refrananda atque coercenda sit.* Cicero. Summa vitæ politicæ est, à teneris bene assuescere. Nobilius longè, rectè institui, quam nobiliter nasci. Eadem terra, quæ inculta sylvescit, floret & fruges adfert exulta. Divino Cereris lacte nutritus Triptolemus, immortalis evadit. Minervæ rigati lacte Divini efficimur Platones.

Est vero primus discendi ardor excellentia Magistri, unde opera danda, ut scholarum frequentia & Professorum numero, qui non minus eruditione, quam vitæ integritate sint conspicui, floreat Respublica. Carolus M. tot bellorum, & administrandarum Provinciarum mole oneratus, id habuit antiquissimum, ut iisdem manibus, quibus templa Religionis exstrueret, Minervæ Athenæa erigeret, maximè dum intelligeret, veram Religionem perierisse in Gallia, quod studia litterarum interciderent. Scimus Romanos Julio maximè Cæsare auctore numerosos Professores, & liberalium Artium Doctores ascivisse, imò quo libentius & ipsi urbem incolerent, & cæteri appeterent, civitate donasse. Quâ viâ Adrianus Imperium Romanum in eam formam restituit, ut nullus post Augustum tam utilis Reipublicæ Imperator exstitisse prædicetur? non aliâ profecto, quam Academiæ erigendo, quibus Clarissimos Magistros præfecit. Lamprid. De Constantino M. ait Aurelius Victor, fuisse nutritorem bonarum artium, & fovisse studia litterarum, scholasque, teste Gregorio Nazianz. orat. in laudem Basilij, excellentissimis Oratoribus & Philosophis fuisse refertas. De Sinensibus refert Franc. Orono, illorum in regno amplissimo tot Athenas inveniri, quot sunt Sinæ totius civitates & castella. Non Europæi his cedunt Principes, zelosi litterarum fundatores. Austriacorum præcipuè ea laus est, ut vix ullam celebriorem urbem sub ditione contineant, quæ non scholis publicis ad Religionis & boni publici splendorem sit exornata. Noverunt nempe sapientissimi Principes, illas Respublicas, ut Possevin. cit. loquitur, diutissimè semper floruisse, quæ optimorum studiorum diligentem curam habuerunt. Nullo fræno aptius, quam litteratura subditorum animi cicurantur. Toga & sago inclyti heroes ex hoc Trojano equo prodeunt in publicum. Mars & Ars ut nomine ita opere sibi vicini sunt. Ubi laureata viget Pallas, coronata triumphat Religio. Ut vero in primævo suo flore res litteraria conservetur, præmia, animorum illicia, adjungenda sunt. *Sublatis enim studiorum præmiis, ut ait Tacitus, schola frigescent, imò etiam studia peritura, ut minus decora.* Ut enim fruges non tam soli ingenio, quam cœli beneficio, & temperie lætius proveniunt, ita quoque artes bonæ, eximiaque ingenia Principum ac Magistratum benignitate excitantur. Virtutis scilicet uberrimum alimentum honos & præmium est.

Ant. Possevin.
Biblioth. select. l. 1.

c. 8.
Suet. Jul. c. 42.

Lamprid. Nazianz. orat.

Tacit. 11.
Annal. l. 1.

QUÆSTIO X.

De Auro.

Conclusio prima. Aurum est metallum purissimum, ex argento vivo, puro, fixo, rubeo, & clarissimo, purissimo pariter sulphure rubeo, non adurente, optime inter se temperatis genitum. Indeneq; ab aqua corrodi, nec a terra exedi, nec ab aëre alterari, nec ab igne

nec ab igne con-
nis tamen succo
gallinarum mæ-
malum aliquod
tur Schntzeres
tem consumpti
candida potest
bus profundis
mine. De Hæ-
ri optima tunc
gunt. Repet-
licia scilicet
sam, scribit Da-
dine hæc Frægi-
ris infusantia
in Cranio ier-
committitur
In capitibus
Concl-
metallorum ma-
ita ut uncia un-
ginta bractea
e. 3. hujus d-
vites enim
logia est in ter-
que, ut dicitur
de majoribus
fere materia
sequatur.
Secunda
igne consumit
Ant. 3. Me-
ratio negari
te calcinabit
colligantur per
quia humor
Tertia
se & pondere
optimè calore
exhilarare, ut
dicitur. Val-
His an-
solutum tam
cum sonitu fa-
pulveris torm-
cete eius gra-
rare valent. &
unde & quor-
as non impt-
as sui similis-
tium. Quando
clores Ultram-
separandum a
ticular infest-
quisite lavigat
tula; inde hæc
Siper bractea
radios, & in-
Mercurio, ut
instrumentis a

nec ab igne consumi potest, imo quo sæpius ardet, tanto plus proficit ad bonitatem. Limonis tamen succus hostis est ponderi, teste Lemnio occult. l. 2. cap. 36. & si auro liqueſcenti gallinarum membra, ut loquitur Plinius l. 29. cap. 4. miſceantur, conſumunt; calorem animalium aliquid in illud poſſe, Wendlerus teſtatur in prognostico Anni 1619. cui adſtipulatur Schnitzerus epiſt. 50. narrans: in occiſæ gallinæ ventriculo, nummos aliquot ad mediæta-tem conſumptos inventos eſſe. Cæterum invenitur in terræ viſceribus inter ſaxa ſplendore candida poſſimum in montibus Arabicis, in fodinis Germaniæ, quingentis orgyis ſeu paſſibus profundis, ſed & in fluminibus copioſe volvitur, ut in Tago Luſitaniæ & Edera Haſſiæ flumine. De Hungaria teſtatur Orrelius in Epitome in hæc verba: in plerisque fluminibus auri optima ramenta inveniuntur; quin & in vitibus, in aurifero ſolo ſatis, auri um quandoque legunt. Repertæ in Hiſpania decem libras excedentes maſſæ. Inventum etiam aratro in Gallia ſciſſum. *Juſtin. l. 44.* In montibus Giloviensium pondo duodecim avullam de ſilice maſſam, ſcribit *Dubravius*, quæ & Wenceslao Regi exhibitæ. A ſomnicis apud Indos (magnitudine hæc Ægypti luporum) egeritur & conſervatur. *Jonſton. Thaum. Nat.* In Æthiopiæ maris infulis tanta ejus copia, ut equos talento incolæ permutarent. *Plin. l. 6. cap. 36.* Refertur & in Cranio ſepulti creviſſe aurum, quod fidem non excedit, nam perinde in humani Cranij commiſſura concreſcere halitus metallicus potuit, atque nunc in tenuiſſimis lapidum timis. In capitibus pariter piſcium, quas Forellas ſeu Trutas vocant, generati vult *Magirus*.

Concluſio ſecunda. Proprietates auri ſequentes numerati ſolent. Prima. Omnium metallorum molliſſimum eſt, & tenuiſſimum, & propterea latiffimè diduci & dilatati poſſunt, ita ut uncia una auri tegere poſſit octo argenti pondo; vel melius, in ſeptingentas quinquaginta braçteas, ſeu folia quatuor digitorum longa & lata malleo artifice extendi. *Plinius l. 33. c. 3.* hujus ductibilitatis ratio deducitur tum ex molliæ, tum ex ſingulari partium plexu; molliæ enim facit, ut partes cedant; accuratus autem partium plexus diviſionem prohibet. Analogia eſt in terra pingui, & cera molli. Accedit corporis ſoliditas, nam contingit quandoque, ut dum corpus aliquod ducitur in filum, rumpatur defectu materiæ, quæ cum tariot ſit, & majoribus vacuitatibus, ſeu poris pervia, ubi ad ſummam tenuitatem perventum eſt, nihil fere materiæ ſuper eſt, ſed mera vacuitas, ut videre eſt in viſco; unde nil mirum, ſi diviſio ſequatur.

Secunda proprietas eſt, quod pinguedine careat, ideoque nec tingit, ſeu ſædar, neque igne conſumitur. Uni enim auro ex omnibus metallis maxime nihil deperit igne, ut ait *Ariſt. 3. Meteor. c. 6.* quod intelligas velim in ſenſu phyſico; jaçtura enim inſenſibilis, & evaporatio negari vix poſſeſt. Quod ſi certi ſales quidam commiſceantur auro, deſu uetur, aut certe calcinabitur. Anteliquatur, quam rubelcat, & candet, quia citius rareſcit humor, quam colligantur particulæ igneæ ad ſtatum illum ignitionis. Accenſum vero difficile extinguitur, quia humor ſeparare non adeo facilè poſſeſt collectos igniculos.

Tertia proprietas eſt, quod ſit graviffimum omnium metallorum, cum ſicut puritate, ſic & pondere eadem ſuperet. Oritur hæc gravitas ob ſubſtantiæ denſitatem, quia ſcilicet optimè calore compactum eſt. Eſt enim temperatè calidum & ſiccum. Unde cor hominis exhilarate, vitales ſpiritus corroborare, à corpore putredinem arcere, curare lepram, &c. dicitur. Vide *Plinium lib. 13. c. 1.*

His annumerandæ ſunt ſequentes qualitates. Aurum uſu vix atteritur. Chymicè reſolutum tam ſpiroſum evadit, ut ſi levia agitetur ſpatula, vel alio incaleſcat modo, mox cum ſonitu flammam concipiat, & poſtentius unius ejus operatur ſcrupulus, quam dimidiæ pulveriſ tormentarij libra. *Crollius citante Sennerto cap. 18. de conſ. & diſſens. Chymicorum*, pauca certe ejus grana perpendiculariter centrum veſtus ſi feriuntur, menſam ligneam tranſverberare valent. *Quercetan.* Non eſt ſonorum, neque tinnulum, cum poros habeat anguſtiores, unde & quovis modo percuffum nullum aut exiguum edit ſonum, ſui vel alterius coloris lineas non imprimi ſubjecto corpori, niſi coticula ſive Lydio lapidi atteratur; tunc enim lineas ſui ſimillimas reddit. Hinc nec atrectantis & numerantis manum inſicit ob ſordium carentiam. Quando alteri metallo permilcetur, cærulei coloris amœniſſimi rubiginem, qualem piçtores Ultramarinum vocant, contrahit, & eſfundere ſolet. Si in aquis acutis, quas Aurifices ad ſeparandum aurum ab argento adhibere ſolent, ponatur, in limum minimè ſolvitur, ſed in particulas inſenſibiles dividitur, quæ ſiccata aqua priſtinæ denuò formæ reſuntur. Non ita exquisitè lævigari poſſeſt, & expoliri ut argentum: perſtant enim ſemper in eo monticuli, & cavitatulæ; inde flavum colorem nunquam deperdit, determinatum ab ea inæqualitate ſuperficiæ. Si per braçteolam auri tranſpicias, viriditatem vides; hæc autem ſpecies, & color eſt ob paucos radios, & inordinatè traductos ex objecto per braçteolam ad oculum. Imbibitur uſque adeo Mercurio, ut reddatur molle tanquam butyrum, & hoc eſt, quod dicunt, *Amalgama*. Vulnere instrumentis auriſ tractata ſcilicet curantur, nec aſperantur, quia optimi temperamenti cum

fit, nihil malignitatis corpori affricat, ob quod præstantissimarum medicinarum compositioni adhibetur.

Quæres primo. Quomodo aurum ab extraneis corpusculis defœcetur? Resp. Si liquetur cum plumbo, vel stibio, seu antimonio, quia humor plumbeus dum exhalatur, avehit sordes ex auro, ut ex cera vel tela humectata ad solem evaporatur quidquid inerat sordium.

Quæres secundo. Quomodo aurum ab argenteis laminis separari possit? Resp. cum *Portal. s. c. s.* Si Sal amoniacus, Sulphuris dimidia pars tenuiter conterantur, & in aurata pars lamellæ oleo prius illita, hoc pulvere aspersa, forcipeque prehensa igni exponatur, futurum spondet, ut vase calefacto, leviter concusso, aurum in pulverem solutum in subjectæ paropsidis aquam decidat.

Quæres tertio. Quis modus in Peruvia ad purgandum & præparandum aurum adhibeatur? Respondeo, hunc ex eruditorum virorum telatu à Patre Ptolomæo diff. 5. de Metallis sequenti descriptione exponi: glebam Mineræ minutissimis granulis aureis confertam contundunt & atterunt primo in mortariis, infunduntque aquam, ut molissima massa fiat, quam mox condiunt affuso sale & Mercurio; inde exsiccant, iterumque minutissime terunt; hinc lotiones plures aqua pura adhibent, quibus abit, quidquid metallum non est, & superest aurum vel argentum amalgamatum, seu imbibitum Mercurio; admoto vero igne mediocri evaporatur Mercurius, metallum veto relinquitur quasi cinis, quod in crucibulis liquefactum mox tandem in virgas ducunt. Dicuntur autem ista phrasi Chymica ita fieri ad liberandum metallum à matre sua; aqua enim & sal adhibentur ad lixivandum metallicas particulas, Mercurius usui est, ut simul coagmentet minutas moleculas, & granula, ne fottè lotionibus repetitis elabantur. Ita ille.

Quæres quarto. Num aurum reddi possit potabile? Resp. Experientiam hoc ostendere. Nam Clarissimus Vir Franciscus Antonius, Londinensis Medicus in formam mellis redigit, ut probaretur, certas ad præcipuos Germaniæ Medicos doses misit. *Joan. Vincent. Finchius in Enchiridio Dogmatico Hermetico.* Major controversia est inter Chymicos recentiores, & Galeni sectatores, utrum aurum ita possit præparari & reddi potabile, ut innoxie, utiliterque intra corpus sumatur? Affirmant Chymici, atque ab ejusmodi auto cordis & principalium membrorum vires prorsus miraculose instaurari, conservari, augeri, adeoque ætatis vitio deperditum robur reparari, juventutem revocati, vitam denique ad aliquod sæcula produci scriptitant. Ratio potissima desumitur tum ab optimo metalli hujus temperamento, tum ab ipsa experientia, quam experti sunt ægri reparata valetudine. Refutant vero hos Galeni fautores, quibus subscribit Scal. exercit. 272. Ratio borum est primo, quia inter alimenta & corpora nutrienda similitudo quædam est necessaria, inter aurum vero & corpus nostrum hæc non existit; corpora enim nostra ex elementis maximè mistis sunt concreta. Elementa enim per varias ac propè infinitas mixtiones infinite alterari, subigi ac mutari, priusquam animalium apta fiant materia. Metallorum vero pauca præcesserunt mixtiones, & proinde elementa leviter alterata, & mutata in eis existunt. Secundo. Quidquid à calore nostro vincitur, & mutari non potest, illud nostra corpora recreare non potest, tale autem videtur esse aurum, quia aurum est solidius & durius, quam ut coctione instar alimentorum emolliari & liquari possit. Hinc nonnulli, ut Turcæ in castris, suos nummos sorbere solent, ut eos melius & securius servant; illos enim deinde cum saccis integros, intactosque egerunt. Ex his duabus opinionibus eam selige, quæ tibi probabilior videtur.

Cæterum Patri Honorato Fabri, secundæ sententiæ Patrono, videtur primo, aurum, nisi resolvatur (ut ait Tract. 7. prop. 44.) nulla virtute medica pollere. Rationem dat, quia virtus medicamenti tota posita est in iis corpusculis, in quæ medicamentum ipsum resolvitur, vel in halitu, vel in succo expresso. Hinc dicit, bracteolas illas, quibus pillulæ medicæ involvi solent, per ventriculum & intestina intactæ traduci. Secundo. Nec resolutum vi medica pollere, sed si quid effectus præstat, id salibus & aquis fortibus ad resolutionem adhiberi solitis adscribendum fore. Unde sic concludit: Igitur aurum ad rem Medicam quidem spectat, non tamen in remedium ægri, sed in pretium Medici, & nullâ aliâ virtute Medica pollet, nisi quia necessarium est, tum ad emenda medicamenta, tum ad Medicum sua mercede donandum.

Quæres quinto. Quid sit aurum fulminans. Respondeo: nihil esse aliud, quam pulverem auri tenuissimum halinitro commixtum, qui accensus fulminis instar cum tonitru ruit, cujus causa eadè est, quæ de fulminibus & tonitru data est, quam proinde ibidem videre poteris.

Pro clausula quæstionis hujus sequentia lectu curiosa subjungo. In Augustissimo Sac. Cæs. Majest. Cimeliarchio inter alia rariora naturæ & artis aurum vegetabile instar fili contorti è terra prognatum, refertur à *D. Philippo Sachs à Löbenheim Ephem. Germ. Cur. Dec. 10. Obs. 131.* hoc aurum obryzum à rustico quodam, ut loco cit. memoratur, in fluvio *Tarza* prope pagum

gum ejusdem
inveniam sub
cauri feracitate
bit & Iphodas
Dado Wita ex
Conventu, aliis
poribus aurum
do Subterran.
volucres nil mag
nas in Peruch
grandibus em
le, idolorum
quam superat
aut earum long
extento pering
Ortelius in Theat
ille tantum au
tem hic viginti
quam ipse er
loq. in Cato Prov
mus, ut inquit
bes, tecta, par
viginti domus
Regis Theatru
merabantur
quaginta aure
ex quibus Ph
adhuc superat
qua contem
Ariola in Ope

P Retiofa lacer
Non in ple
venæ. In
ga, ut manus
dendum ad m
rea delegatur
ut non solum
auream honor
nim præclarum
corpori non vi
labor. sum
Ad pulchra &
lica honoris
hausto inter
facile superat
est. Jam comm.

Minerva
mine, nisi ac

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Get Smart

Over 2,000 years of
human knowledge in
797,885 volumes

Instant access
\$8.99/month

Continue

*Fair usage policy applies

bantur collibus, ut docerent scientiarum & armorum gloriam in arduo esse sitam, & in magnis tantum animis habitare, ad labores ignavis omnem viam esse interclusam. Nempe

Virtutem posuere Dii sudore parandam.

Horatius

80.

N. 80.

W. D. Kadoriza del.

J. S. R. F.

Novit hoc Maximinus Imperator, dum Tribunis, eum à nimia laborum assiduitate dehortantibus, præclare respondit: *Ego quò major fuero, hoc magis laborabo.* Novit hoc Trajanus, de quo testatur Plinius: *assumptus es in laborum, curarumque consortium, nec te leta, & prospera stationis istius, sed aspera & dura ad capeendam eam compulerunt.* Novit hoc Theodosius, quem ita Panegyricus alloquitur: *ut indefessa vertigo cælum rotat, ut maria astibus inquieta sunt, & stare sol nescit; ita tu Imperator continuatis negotiis, & in se quodam orbe redeuntibus semper exercitus es.* Scilicet etiam Principes ad labores publicos juramento, quo se bono publico obstrinxerunt, conducti servi sunt. Ipsi coronæ quoque insunt curarum aculei, quibus gestientis verticem ad subditorum quærenda commoda identidem stimulant. Mutuis se sustentant laborum auxiliis Magnates & subditi, hi manuum, illi cerebri industria. Nec deterreat laborum moles, labor enim omnia vincit improbus. *Nihilque tam aliè natura constituit, quo virtus non possit eniti.* Et quamquam, ut monet Fabius, *nontentanda sint ea, quæ effici omnino non possunt.* Tamen laus est interdum, velle, quod non possis, ut habet symbolum Fl. Claudii Constantini Cæsaris. In magnis voluisse sat est, velle virtute præditum esse. Ut enim meditati punienda ad poenam sufficit, sic ad laudem satis est conati prædicanda. *Magnarum rerum etsi successus non fuerit, honestus ipse conatus est,* teste Seneca. Ita tamen animum & humeros subjice, ut te premi, non opprimi sentias. *Interpone tuis quandoque gaudia curis,* vetus adagium est. Nam

Quod caret alterna requie durabile non est.

Ex ipso interposito otio, dum tollit fastidium, major ad labores nascitur alacritas juxta illud: Major post otia virtus. Moderatis laboribus adjuvatur animus, immoderatis obruitur.

QUE.

Plinius. Paneg.

Pacat. Paneg.

Curius.

Reusner. in Symb. Imp. Seneca.

Ovid. Ep.

4.

De
 Concluse
 & ex
 rias illi
 um, serpentum
 ris involuti, ve
 ro, quam de S.
 mia fere ejus
 oleum, nec tam
 ponderosa
 fecus ac oleum
 nem concurrat
 tum depuratur
 Concluse
 cut auri. Ute
 perit. Immen
 aurum, colligi
 rofionem, qua
 quam aureis
 res acidi. Pa
 ritiam & cras
 talli proveni
 majorem part
 Maxime elatit
 Concluse
 tur. Concret
 dam lapide no
 plumbeo, tale
 signum efflat
 tu crassiori pl
 ro puriore hab
 etiam probe d
 pyriditas, qu
 candidum. E
 tena autem
 aliquot centes
 sufficillat. A
 ceptus grandem
 aurea, pars arc
 plectitur me
 de hoc maffa
 in fodina us
 habet.
 Concluse
 puro puro arg
 ginis Matris
 §. 18. sic & Agr
 tuam, qui in
 Ea quondam S.
 bore est. Ap
 strubalis argen
 ma vasa ex arg
 Pariter in re
 & in Hispania
 floia, & duod
 columbam ex

QUÆSTIO XI.

De Argento & Mercurio, sive Argento vivo.

Conclusio prima. Argentum est Metallum purum ex argento vivo, claro, albicante, & ex sulphure fere fixo, puro, genitum. Hinc ejus natura frigida est & humida, varias illi figuras Natura tribuit. Interdum capillorum, virgularum, arborum, piscium, serpentum integrorum, scorpionum, nonnunquam globi quasi filis candidis, & rubris involuti, vel aliarum rerum speciem præferunt. In generatione sua plus de argento vivo, quam de Sulphure participat, quoniam illius colorem repræsentat, & dum liquefcit, omnia fere ejus accidentia in se continet. Non enim liquefcit, nec diffunditur ut aqua & oleum, nec tangenti adhæret, quæ sunt conditiones argenti vivi. Hinc etiam fit, ut non sit tam ponderosum, & grave sicut est aurum; unde liquefactum cum auro & plumbo, illis non secus ac oleum supernatat. Quod autem quædam Sulphuris portio ad argenti procreationem concurrat, ex eo colligitur, quia odor sulphureus & gravis ferit nares, quando argentum depuratur & conflatur.

Conclusio secunda. Hujus metalli naturalis mixtio non est perfecta & absoluta, sicut auri. Unde igni, sicut aurum non resistit, sed cum funditur, semper aliquid ex eo depetit. Immensum etiam illius depuratio laborem requirit, cum non ita purum è fodinis, ut aurum, colligi soleat, verum terra & sordibus valde permixtum. Facilius etiam sentit corrosionem, quam aurum. Nec tam sinceri manent liquores diutius stantes in vasis argenteis, quam aureis, sed fiunt quodammodo venenati tum odore, tum sapore, præsertim si sint liquores acidi. Purificatum malleo quidem dilatatur, sed minus quam aurum, cum majorem duritiem & crassitiem habeat. Manus collybo & lineis nigris inficit, quod ab impuritate metalli provenit. Magis cupro, quam aliis metallis sociatur, imo in excoquendo ab eodem ad majorem puritatem evehitur. Refugit è contra commisceri cum sulphure, stanno & ferro. Maxime elasticum est, & acute sonat propter poros majores, quam in auro.

Conclusio tertia. Argentum reperitur in fodinis, & inter montium viscera perficitur. Concrefcit plerumque in lapide cinerei vel grisei coloris, præterquam in duro quodam lapide non ab simili Tyburtino. Charius illud est, quod invenitur in lapide candido & plumbeo, tale enim facile à terrestribus facibus purgatur. Plumbum nigrum seu cinereum lignum est latentis argenti venæ ob amicam affinitatem, generatur enim plumbum ex halitu crassiori plus humoris, minus ignis, & fere tantundem terræ continente; argentum vero puriore halitus portione constat & plus de igne, minusque de humore participat, terram etiam probe divisam vel præparatam habet. Reperiti etiam solet sociatum Marcatitis, seu pyridibus, qui quo magis ad aureum colorem accedunt, minus argenti spondent, secus si ad candidum. Ex Snebergensi fodina in Germania tantum est extractum, quantum vicies centena aureorum Rhenanorum valerent, millia. *Jonston. Admir. Fossil. c. 27.* Fubergensis ante aliquot centenos annos tantum argenti suppeditavit, quantum Bohemix regnum empturo suffecisset. *Agric. in præfat. in decem fossil. libros ad Henricum Principem Misena.* Unde hic Princeps grandem ex argento prope Northusam statuit arborem, ut eorum foliis (pars borum aurea, pars argentea) nobiles, qui feliciter in equestri certassent certamine, donaret. Amplectitur metallum hoc quandoque lapidem tenuissimis bracteis; aliquando vero & grandes de hoc massæ eruuntur. Tempore Alb. Saxonis Snebergi tanta effossa fuit, ut ea loco mensæ in fodina usus fuerit, dicens: *Fridericus Imperator potens & dives est, hodie tamen ejusmodi mensam non habet.*

Conclusio quarta. Varia ex eo operata naturæ, tum artis industriâ conficiuntur. Ex puro puro argento in visceribus terræ formatam iconem Christi Domini Crucifixi cum Virginis Matris effigie repertam fuisse, testatur Olivaldus Grembs in *Arbor. homin. l. 1. c. 7. sec. 5. §. 18.* sic & Agricola lib. 10. de nat. fossil. inter alia memorat, *Vidimus*, inquit, parvam viri statuam, qui infantem humeris suis suslinebat, ex argento à natura factam, non ab arte effictam. Ea quondam Schonbergæ ex celeberrima argenti fodina effossa fuit. Copiosior vero artis labor est. Apud Tectosagas molæ argenteæ tabrefactæ sunt inventæ. Clypeum Barchini Astrubalis argenteum, pondo centum triginta octo fuisse narrat *cit. Jonston.* Caspar Baldus maxima vasa ex argento apud Indos observavit, ex quibus Elephantorum pedes lavabant in aula Regis. Pariter in regia Soteris Antiochi omnia coquinæ instrumenta argentea fuisse dicuntur, sicut & in Hispania Tuditana præsepia argentea notat *Strabo.* Ex eodem metallo facta Passionis Historia, & duodecim Herculis labores ad Regem Ferdinandum delati; sic & Carolo Imperatori columbam ex materia hoc conflata ipse è Mexico advexit *Catechus.* Pretium ad quadraginta novem

novem aureorum millia computabatur. *Majolus de Metallis coll. 19.* His merito pro clausula primæ partis quæst. addenda auri & argenti à Davide pro templi fabrica congesta, nempe centum octo millia talentorum auri; argenti vero decies centena millia, & septendecim millia talentorum quæ summa juxta Romanum computum conficient, teste Baron. in Nat. Mirac. area 12. §. 4. auri scilicet sexcentos tres milliones aureorum, insuper octingenta duodecim millia trecentos sexaginta quinque; argenti vero mille ducentos octo milliones, centum nonaginta sex millia aureorum.

Conclusio quarta. Argentum vivum latinis ob mobilitatem, hydrargyrum Græcis quasi aqueum argentum ob fluiditatem dicitur. Bene describitur à *Kirchero in Mund. subterr. & Arte Magn.* quod sit liquor mineralis ex aqua metallica viscidus, terreus, sulphure exactè temperatus, spiritosus, frigidus, humidus, albus in manifesto: calidus vero, siccus, rubeus, & omnicolor in occulto, penetrat metalla, quibus adhæret intime, eaque resolvit. Unde à Plinio dicitur rerum omnium venenum, ab aliis vero metallorum Tyrannus, ob quam causam vas vitreis securius, quam metallinis includitur. Quemadmodum enim aqua chartam, quam humectat, attenuato glutine dissolvit, ita Mercurius corporum metallicorum nexum. Mirus est etiam ejus ad aurum accessus; nam si supposito igne ille permittatur avolare, & in propinquo sit quippiam auri, licet arcæ occlusum, Mercurius, qui sublimatur, non abit rectâ in auras, sed divertit ad aurum repositum, seseque in illud insinuat. Gravissimum omnium est post aurum, cum omnia reliqua metalla eidem haud secus quam subereus cortex aquæ innatare soleant. Ratio autem hujus est, quia multâ terrâ constat, multoque humore, ex quo una & ejus liquiditas colligitur. Non humectat tamen, esto manu tractetur; quia licet illi multus insit humor, illæ tamen particule adeo terreis implexæ sunt, ut ab iis separari non possint; nigrum tamen veluti squalorem egerit, unde vasa quandoque humida redduntur; & veluti velo quodam obducitur ejus superficies, qua amotâ splendet maxime. Perpetua quoque illi mobilitas, quia multum ærei spiritus includit, qui parte terrea optime excocta ita detinetur captivus, ut avolare non possit, inde motus. Hinc annulo reconditum & admotum saltare ipsum facit. Idem contingit, si vel Mercurij guttula panem in clibano, aut ipsa in olla vel ova ad ignem attingat.

His proprietatibus & sequentes adjici possunt. Mercurius auro commixtus instat ceræ mollem facit massam, qua illitæ prius laminæ inaurandæ ignis opè aurum ita iis unitur, ut vix ulla arte amplius separari possit; ipse enim ubi ignem sentit, mox in auras expirat halitioso fumo, qui si vase recipiatur & custodiatur, in priorem argenti paulo post redit speciem, nec quicquam pristini detrahitur ponderis. Miros pariter colores exhibet, dum flammæ admovetur. Observatum etiam, quod si vitreo, vel lapideo vase coarctetur, ita ut admotò igne respirare non valeat, vas perfringat instar pulveris pyrei. Frigidus tamen natura sua est potius quam calidus, ut bene docet Honoratus Fabri, cum nullo igne, sed subtili humore constet. Et etsi sublimatum vi corrosiva polleat, hoc tamen non Mercurio, sed admixtis corpusculis attribui debet. Quod confirmat *Mathiolus l. 6. c. 28.* exemplo febricitantis Seplassarij, qui sitim sibi volens extinguere, incautus Mercurium bibit, & paucas post horas sanguine in præcordiis congelato interiit. Mauri etiam, cum ardore solis omnia torrentur, id in lectum effundunt, atque injecto corio super ipsum strati se refrigant. *Fonstonus.*

Quæres. Utrum Mercurius aliquo modo sit incorruptibilis? Respondeo affirmative cum P. Honorato Fabri tract. 11. l. 2. de metallis, nam licet mixtus vitriolo & sale communi sublimetur in spumam albam, quæ est antonomasticè sublimatum efficax venenum, & maxime corrosivum; ipsum tamen sublimatum admixtum calci vivæ, & inditum retortæ; ad pristinum statum Mercurij restituitur. Pariter hoc contingit, si præcipitetur Mercurius mixtus oleo Vitrioli, affuso enim sale Tartari soluto per deliquium, ut vocant, redit rursus in metum Mercurium. Hinc colliges, quid sentiendum de eo, quod scribit *Picus Mirandulanus*, sua ætate contigisse, nempe quod argentum vivum cum plerisque aliis rebus pro equi medicina permixtum, in purum argentum fuerit transmutatum.

Conclusio quinta. Usus ejus varius est. Aqua, in quam argenti-vivi infusa fuerit portio, si ab eo cælaba bibatur, lumbricos mirificè pellit. *Fonstonus.* Avellanæ per foramen immissum & occlusum, sericoque rubeo à collo suspensum à peste præservat. *Quercetan l. 2. pesti. alex. c. 5.* si vero appensa ventrem tangat, ad curationem colicæ singulariter confesse scribit, *Plater. de Dol. cap. 13.* valet vero præsertim contra luem veneream, quod scilicet laxet meatus, quibus deinde cum pituita, seu phlegmate lues illa erumpit. Mirum est, quod *Lemnius l. 2. de occult. cap. 35.* refert: morbo Gallico infectus, si aureum in ore gestet annulum, linguaq; hinc inde volutet, argentum vivum, quod corpori innatat, in annulum devolvitur, argenteus eximitur, nitet, si igni admotus fuerit. Observandum tamen Mercurium & venenum humano corpori esse, si in notabili quantitate immittatur, non quidem suo pondere, ut quidam

centent

centent, nam
calorem natu
expiracionem a
curi, sibi trem
follis incolumi
mit. Unde Fr
inventum est Na
nim argentum
cor sensum in co
Quæres
mirabile
cogit, & in ange
te certis anni ter
ta illius grana p
hor l. 2. c. 3. C
de leat urientes
quirentes man
dum luna sup
Quæres
follis Minio Me
evadit accedente
sanguis exhibet

Celestis g
servis & do
in pretio

numorum cum

I

D

C

E

In pretio nem

pretio pretium

nervæ calamus

scodera, Tri

cum expugnat

faculum est

Macedonum R

tagema optima

belli, ut Pindar

tem, & gregat

optime expr

imbris instar in

enim tam por

queant armis cap

Et Horatius

I

I

I

I

I

I

I

I

I

I

I

I

I

I

I

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Know Your Bible

Forgotten Books' Full Membership provides unlimited access to more than 28,000 volumes of Christian literature for \$8.99/month

**HOLY
BIBLE**

Continue

*Fair use policy applies

Renfæer. spafianum Cæfarem, qui Idcirco pecuniæ, quâ ditaret ærarium, unde quaque conquirendæ
in Symb. adeo studiosus fuisse perhibetur, ut ex omni occasione lucrum fit feftatus afferens: *lucri bonus*
Impp. odor ex re qualibet quærendus. Dant pondera horologio vites, dat ærarium Reipublicæ vitam,

81.

N. 81.

W. J. Kadoriza del.

Dion. l. Hoc si desit, desunt omnia, ut huic merito inscriptum sit: *sine me nihil*. Non tamen nimio studio congreganda est vito publico moneta. *Pecuniam in loco negligere, maximum interdum est lucrum.* Terentius. Turpe omnino pro spongiis vulgo uti. Non lucrum, sed damnum appellandum est, cum mala fama implere cistas. Plus invidiæ, quam virium addit pecunia acerbè conquisita. *Princeps, inquit Curtius, se Regem esse, non mercatorem meminerit.* Plerumque his omnia desunt, qui omnia in lucrum sibi verti cupiunt. *Divitem esse magis in usu, quam in possessione consistit,* testatur Philosophorum Princeps. Moderatè igitur æs congregandum est, minimè vero sepeliendum; metallum absconditum infestatur æruginè & splendorem perdit. Usu, si careat Moneta, pretium amittit. Imposita hæc æratio est, ut rursus ad bonum publicum expendatur. *Nullum vitium deterius est avaritia, præsertim in Principibus & Reipublicæ gubernatoribus.* Tullius. Nulli hi boni sunt, sibi vero pessimi. Bona imperante liberaliter animo fiet pecunia. Sibi æs, non se æri submittit Politicus. Pecuniæ enim imperare, non servire convenit. Magnarum sunt virium divitiæ cum recto usu conjunctæ. Bonum Custodem, sed non administratorem opum dixeris, qui nil domi aut foris liberale aut egregium facit. Hujus divitias non malè Isocrates arboribus in præruptis laxis nascentibus comparavit, quæ non hominum usibus, sed corvis & vermibus servirent. Unde

Horatius.
Non possidentem multa vocaveris
Recte beatum, rectius occupat
Nomen Beati, qui Deorum
Muneribus sapienter, uti
Scilicet noverit.

QUÆ-

Concluditur
 vo, ex
 ito gen
 nus concrevit e
 crassior vero in
 quia tamen plus
 didum.

Concluditur
 pter laxos poros
 nantem, ob qu
 stat, ut facile m
 mixta, albami
 rum poros. A
 cet maxima. In
 jus dari potest, q
 be & illud, qu
 licet enim ut s
 dant; nam me
 usui, plumb
 vehementer
 cinzum est. S
 humor acco
 humoris in
 durus, longi

Quæres
 ut inficere ut
 ignea suppon

Quæres
 metallis ea tra
 minores redd
 sim conjungat
 eat

Concluditur
 & pauciores
 fluum phlegm
 quando liquat
 nem. Unde
 liquefit, & at
 Metallorum
 sus humor, fr
 unde superim
 mentius, ne
 eo conficite
 res fiant. C
 vus Orator, i
 diret. Idem
 solemne facit
 ut dulcius con
 stomacho, &
 restaret. V
 ros suo frigi

Hismen
 diplumbum
 valat, & par
 ditur propter
 quam tamen

QUÆSTIO XII.

De Stanno, Plumbo, & Orichalco.

Conclusio prima. Stannum est metallum album, ex multo neque ita puro argento vivo, extrinsecus albo, intrinsecus autem rubeo, & ex sulphure impuro, non bene digesto genitum. Alij vocant metallum medium, argentum inter & plumbum, quatenus concrevit ex iis miscibilibus, quorum pars purior, si secerneretur, abiret in argentum, crassior vero in plumbum, unde metallum spurium est ex gemini metalli semine progenitum: quia tamen plus de plumbo participiat, quam de argento, appellatur ab aliis plumbum candidum.

Conclusio secunda. Variæ hujus proprietates sunt. Levissimum est metallorum propter laxos poros, vel ut nonnullis placet, propter balurum siccum & sulphureum inibi dominantem, ob quam rationem etiam stridulus sonus oriri creditur. Tenuibus partibus constat, ut facile magnam molem æris pervagari posset; unde fit, ut exigua admodum pars æri admixta, album inducat colorem. Hinc pariter optime ferruminat metalla, quia lubit in eorum poros. Ab ære æruginem prohibet clausis ejus poris; & quod mirabilius, vasa ænea licet maxima, si stanno obducantur, non magis ponderant, quam line stanno, ratio autem hujus dari potest, quia tantundem humoris ex poris extruditur, quantum stanni intruditur. Habet & illud, quod cacabis æreis, in ciborum cocturam adhibendis, illitum, eos ab igne defendat, licet enim æris ferrique natura durissima, solius tamen stanni vicinia defenduntur, ne igni cedant; nam meatus occludit igneis particulis. Nisi tamen plumbo admisceatur, nullius erit usus, plumbum enim humore suo stanni siccitatem temperat. Spiritus nitri stanno infusus vehementissimam & subitam creat ebullitionem, ut stannum carbo videatur. Gravius calcinatum est, quam non calcinatum propter extraneas accedentes particulas, multus enim illi humor accedit, unde tandem in plumbum per calcinationem degenerat, plumbo enim plus humoris inest, per quem pondus crescit. Britannicum Germanico perfectius est, utpote durius, longius enim à plumbo recedit.

Quæres primo. Cur nunquam rubiginem contrahat? Resp. Rationem esse, quia hac ut inficeretur, plus de igne interno requiretur, rubigo enim velut fuligo est, quæ multum ignem supponit, ut docet *P. Honoratus Fabri tract. 7. lib. 2. de metallis.*

Quæres secundo. Quam affinitatem cum reliquis metallis habear? Resp. mixtum metallis ea fragilia reddere ex ductilibus, quia intermiscetur eorum particulis, quas proinde minores reddit. Similiter affusum metallis liquidis, immixtisque, illa separat, ut sibi seorsim conjungat, quod rursus relecti potest in aptitudinem stanni, ut in reliquorum poros subeat.

Conclusio tertia. Plumbum est metallum à plurimo crasso & minus puro argento vivo, & pauciore faculento & adurente sulphure procreatum. Unde multus illi humor & superfluum phlegma inest, multaque terra constat. Ipsæ scorix & fæces, quæ relinquuntur, quando liquatur, sat arguunt maximum hujus metalli cruditatem, & imperfectam concoctionem. Unde etiam non sustinet ignem ut aurum, sed facillimè ob multum etiam humorem liquefcit, & ab igne absumptum, si diutius in eo maneat, in cineres redigitur; quare omnium Metallorum mollissimum est. Majoribus constat poris, quos si aer occuparet, & non crassus humor, foret levissimum. Propter suum humorem frigida est & adstringentis naturæ, unde superimpositum capiti calvitiam inducit, eo quod poros capitis obstruat, ut succus alimentitius, nutriendis pilis necessarius, subire non possit. Hinc & mortaria atque pistilli ex eo confici solent, in quibus si terantur liquores, qui ex utriusque oriuntur mixtura, frigidiores fiunt. Ob eandem causam utiliter admovetur renibus, ut castitati consulatur. Ita Calvus Orator, ut testatur Plinius, cohibuit libidinem, ut vires corporis studiorum labori custodiret. Idem & antiquis Athletis, ut inquit *P. Honoratus Fabri*, ad servandas integras vires solemne fuit. Musici quoque illud pectori imposuerunt ad melius cantica decantanda, quos, ut dulcius caneret, imitatus est Nero. *Suetonius in Nerone.* Verum non solum voci, sed & stomacho, & pulmonibus conducibile est, cum humectet, & dulci suo refrigerio pulmones restauret. Vulnere pariter exsiccat, non quidem humorem extrahendo, sed obstruendo poros suo frigore, simulque inflammationem partis læsæ extinguendo.

His merito & sequentes annumerandæ sunt qualitates. Primò obtusorem sonum reddit plumbum, quocirca etiam mutum metallum vocari consuevit; quod in illo humor prævaleat, & partes habeat non multum implicatas. Secundo liquefcit, sed nunquam accenditur propter abundantiam humoris. Analogia est in aqua, quæ licet ferventissima sit, nunquam tamen inflammatur. Unde etiam charta plumbo liquato injecta, uti & sulphur & pulvis

pyrius non accenduntur. Si succo malvæ aut Mercurialis manus oblinas, inoffense tractare licebit liquatum, modò id celeri motu perficiatur. *Lemn. l. 2. de occult. cap. 34.* Tertio. Cum argentum & æs sint metalla arida, si plumbum iis admisceatur, fit, ut æqualitas plumbi illorum ariditati juncta lentore suo aquoso eadem impinguet, & facilius fluere faciat. Quarto. Vas plumbeum aquâ plenum ad focum succensum non dissolvitur, nam aqua obstructos retinet plumbi poros, ut transire nequeant spiritus ignei. Quinto. Quod si vehementer baculo agitetur liquatum plumbum, evadit pulvis tenuissimus niger ad horologia arenaria idoneum; quemadmodum enim agitatione lactis butyrum concrevit, quia humor aqueus exhalatur, ex eadem ratione comminuitur minutissime, & quasi friatur plumbum.

Quæres primo. Utrum plumbum sub aëre humido diu asservatum crescat? Respondeo: dubiam esse Authorum opinionem, affirmant quidam, negant alij. P. Honoratus Fabri admittit quidem, pondus augeri, sed non propterea plumbum crescere, refundi enim hoc aptè potest in accessionem novi humoris. Probabile tamen etiam est ex accessu volatilis ad fixum generati novæ plumbi particulas, cum aliunde constet expositam glebam nitream aëri nitrum recuperare; sic etiam alumen, & capur mortuum vitrioli. Observat & Boyles duas uncias vitrioli calcinatas post sex menses excrevisse ultra decimam partem. Confirmat hoc experientia Jonstons de Admir. Foss. c. 30. Plumbea enim (inquir) statuarum vincula, quibus earum annectuntur pedes, sæpe numero crevisse visum est, & quædam adeo intumuisse, ut ex lapidibus dependerint crysalli modo.

Quæres secundo. Utrum plumbum per frequentem lotionem mutetur in stannum, vel successu temporis in argentum, præsertim laminæ illæ, quibus turres & tecta sternuntur. Respondeo: utrumque fabulam esse, nemo enim hæctenus per simplicem lotionem id efficere potuit. Secundum pariter nullâ experientia constat; hoc verum est, laminas illas paulo duriores fieri ob diminutionem humoris, quam solis calor causet, neque tamen ideo adhuc in argentum abiere.

Quæres tertio. Quid sit Plumbago? Respondeo: esse venam plumbi, seu materiam ex vena eductam. Occasione hujus observa, fodinam plumbi aliquando argentum mixtum habere, interdum stannum, aliquando etiam neutrum, juxta diversam nempe halituum dispositionem, & terræ affectionem. In locis etiam frigidis frequentiores hæc fodinæ sunt, unde metallo hoc Europa abundat, illo vero destituitur India.

CONCLUSIO POLITICA.

Ad æquitatis trutinam expendenda sunt singula.

Cic. l. 3. Offic. **I**N limine vides, ad eam me tendere æquitatis virtutem, quæ dat cuique suum. Est hæc *Fundamentum perpetuæ commendationis & fama, sine qua nihil potest esse laudabile.* Sciscitaris ex me, quæ civitate securissimum habitari, cujus gentis usu fidelissimè stari possit? Leonis Euricraditis apophthegmate tibi obvio: *ubi Justitia viget.* Principalis benè moratæ urbis, optimeque instructi Politici qualitas, æqualitas est. Sub gemino justitiæ scuto, ex ejus lancibus confecto, consistit tuto Respublica, ubi secundum meritorum pondus vel attolluntur lances, vel deprimuntur, ibi secundum cœli regulam regitur: nam & Numen omnia fecit in pondere & mensura. Constitutus ergo es sequester juris, æqui bonique arbiter, Hymenæus justitiæ? stajin centro circuli; nescias dextram & sinistram, parallelis lineis in omnes pariter derivare, prout jus exigit, & merita reposcunt. Bonus sagittarius ad metam tela mittit, nec dextrorsum, nec levorsum collimat. Hoc tibi præfigas album operum tuorum, ut non cognitionem, non utilitatem, non familiaritatem respicias, sed nitido, pertinacique intuitu, velut in solem aquila, in lingulam justitiæ intuearis. Habet autem id æquitatis Sol, ut ad singula Zodiaci signa ex æquo divertat, equosque suos, pede nunquam exorbitante, media linea ecliptica dirigat. Nemo Solem adoraret; si, quos in universos projicit oculos, clanculario uni alterive magis minusve impenderet, cum sit omnibus natus. Universalissima virtus Justitia est, virtutum Sol: *sine qua Principatum ipsum gerere, ne Jovem ipsum posse, dixit Plutarchus: vel à scœmina discere possumus: Hildegardis Philippo Flandriæ Comiti sic ad aures accinuit: Attende, O fili Dei, ut puro oculo justitia in Deum, velut aquila in Solem, aspicias; & ut absque proprietate judicia tua justa sint.* Regiam statuum fabricaturus sculptor, regulas artis sequitur, non quæ amicus sculpendi ignarus suggerit: Justitiæ Administer leges æquitatis in consilium trahit, cætera surdus ad partiales affectus, quia personarum acceptionem ignorat. Horologij index judex est, notas omnes per intervalla visitat, nulli magis adhæret. Sceptrum regni sic indicis loco habeat; non fulmen

Plutarch. l. de doct. Prius.

fulmen, que
indicem ger
teantur ut
In æquitatis
re dat cuique

83.

Bis h
rum colum
Hæc dixit
pyramides,
huc, nec li
re præmia,
aquilam vic
dandum cu
edixit: In q
continuasse
lit. Clemen
tatis debito
temperat, ut
affectu agitur
ad clavum ju
dest Austriæ
Sunt contra
apparetur
hoc pondere

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Get Smart

Over 2,000 years of
human knowledge in
797,885 volumes

Instant access
\$8.99/month

Continue

*Fair usage policy applies

QUÆSTIO ULTIMA.

De Ære, & Ferro.

Conclusio prima. Æs est metallum impurum ex plurimo Sulphure rubeo & crasso, & pauco argento vivo impuriore genitum. Multa constat terra, modico humore, quod hinc liquet, quoniam nec corrumpitur, nec rubigine ita cito obducitur, nam omni fere ejus humore absumpto, plus justo exustum est. Ob quam causam in majori pretio, quam ferrum, æs fuisse antiquo tempore, verisimile est, ut ex ære non solum arma, quibus tegerentur, & clypeos, sed & lanceas veteres conficerent, quod non attereretur ævo, nec usu. Inde mos & Ægyptiis invaluit, æreas tabulas cadaveribus imponere, quæ putredinem arcerent, sicutisdem & acuti mucrones ærei infixi sunt, ut testatur *Pierius in Hieroglyphic.* Variæ ejus numerantur species, si rubro induitur colore, nominatur æs Cyprium, vel communi vocabulo cuprum, quod copiose nascitur in Insula Cypro, à qua suum derivasse nomen quidam existimant. Si commiscetur cum lapide calaminari, seu cadmia, aut calcite, quod item est, flavum præfert colorem, & orichalcum vocatur. Datur æs album, quod confurgit ex mixtura cum stanno. *Corinthiacum* etiam dictum est aliud, quod in urbis conflagratione cum diversis metallis permixtum fuit. Rursus æs aliud *coronarium* appellatur, quod in tenuissimas ductum bracteolas felle tauri tingitur, atque aurum ipsum colore exprimit. Præterea, si rubrum & flavum aliquando misceas, fiet cuprum nigrum, seu *bronzò*. Ex quo patet, æs rubrum duntaxat purum esse, atq; proprie unicam duntaxat æris speciem dari, alium enim colorem, quem assumit, non à natura, sed per additionem tincturæ acquirit.

Conclusio secunda. Variæ ejus enumerantur proprietates, ex quibus primo loco occurrit gravitas, quæ inter metalla medium locum tenet; æs enim gravius est ferro & stanno, levius tamen auro, argento & plumbo. Ratio hujus petitur à majore vel minori admixtione terræ & humoris, comparatione factâ ad cætera metalla. Hinc ferrea incus æri liquato innatat. Pariter discurrendum de ejus siccitate & duritie, quam etiam ab arctiore plexu partium desumit. Quam ob causam difficile liquatur, facile tamen incalcescit, & accenditur, accensumque adeo splendet præsertim nocturno tempore, ut solem fulgore quodammodo æmuletur. Valde elasticum est, inde ad chordas musicas & campanas adhibetur. Calcinatur affuso sulphurè; dissolvitur item spiritu aceti, & spiritu salis ammoniaci. Cæterum cum ære difficilius admiscetur Mercurius, quam cum ullis metallis, excepto ferro. Æs regulare, quod ignis ardoribus à scoriis purgatur, non differt specie à caldario, quod ut obscurius, ita vilius existit, illud autem colorem auri magis refert, & duci ac fundi facilius potest. Hoc fusile quidem est, sed minus ductile, cum plurimum habeat terrenæ impuritatis. Si in æs fustum aqua infunditur, edito maximo strepitu ex vase erumpet. Idem continget, si vel lapillus, vel aliud humidum & madidum æri fuso immergatur. Ratio hujus est, quia aqua subit infra æs liquatum non nihil saltem, mox rarefit, & ut bombula diffilit. Analogiam & dat pulvis pyreus in medio lapidum cumulo subito accensus. Æs politum, aqua vel sanguine maderactum citius æruginat, imo sale vel aceto, aut urina aspersum statim mutatur in viridem æruginem. Hæc enim omnia poros efficiunt laxiores, atque adeo halitus excrementitius facilius erumpere, & in æruginem concrecere potest.

Quæres primo. Quodnam sit indicium æris fodinæ? Resp. Primo colligi hoc ex æruginè, ex vena enim æraria halitus ascendit, qui cum in humorem terræ admixtum incidat, concrefcit in æruginem. Secundo signum præbent saxa flavi & cærulei coloris; item fissurarum ac rimarum copia. Rationem dat Kircherus Mund. subt. l. io. sec. 4. c. 9. quod Mercurius calore nimio exaltatus lapides intrinseca humiditate exsiccat. Unde fissuras, rimasque tanquam continuationis vinculo dissoluto nasci necesse est. Tertio, aquæ vitriolatae ex monte erumpentes subvirescentis coloris, odorisque metallici, quæque fundum putri quadam viridi, tenui, ac mucosa materia, veluti cuticula quadam obducunt, montem ære prægnantem indicant. Cæterum memorat Jonstonus de Admirand. Fossil. c. 29 in Cypro genus quoddam esse auro non absimile, quod in frustra minutissima sectum agricolæ serunt, & pluviis humectatum, caloreque vivificatum crescit, ac postquam ad justam maturitatem adoleverit, colligitur. Fides hujus rei sit penes authorem, mihi enim fabula videtur, admitto tamen, quod per juxtapositionem crescere possit: eo quod plures partes homogeneas è terra aut aère attrahat, & sic per novarum partium accessum augeri possit.

Quæres secundo. Utrum Orichalcum aurei coloris etiam ex fodinis eruatur? Respondeo, Orichalcum, quo modo utimur per tincturam pulveris Cadmiæ (lapis hic est imperfecti æris) ex rubro ære fieri; ut superius annotavimus. Unde censeo Orichalcum esse æs non tam

natura

naturale, quæ
& purum, nec
in speculis quæ
aurei sunt, nec

Quæres

thoribus rep

rarum trigin

os Solis Colo

Post quinqu

ci pollicem

contractis

ter septem

Concl

& adurente

tur veluti gra

sa excoquit

tis & aquarum

distinguntur

bi Chalchob

Concl

lorum; dur

ferrum mol

peretur, et

relicto, ut

meas pen

tur, quom

restris conc

stet & archi

lapide que

lamina terra

modo aliis

modicum in

ingratum ed

Quæres

hujus mutat

demonis in

in alios de

to furoris

Magister

tamen chal

ter lixivio

Quæres

tur? Resp. p

seam, non e

area per m

ne sentiat

Quæres

ros erump

vero hanc

dictus halit

omnium ta

se naturæ a

narum præ

tum conc

hatur. C

contrahere

tinoso suo

Quæres

compacta,

pruni, per

naturale, quam factitium. Apud Indos tamen teste Aristotele in moral. æs adeo lucidum & purum, nec non rubigine carens inveniri, ut neque colore distet ab auro. Sed & in Darij poculis çados nonnullos inveniri scribit idem, qui nec alio pacto, quam odore, ænei an aurei sint, internosci possunt.

Quæres tertio. Quæ mirabilia opera ex ære recenseantur? Resp. Inter prima ab Authoribus reponi centum ex ære fusò Babylonis portas. Secundo numeratur æneus amphorarum triginta crater, quo Cræsum donarunt Lacedæmonij. Ex eodem fusus apud Rhodios Solis Colossus. Septuaginta ille cubitorum altitudinis fuit, ut testatur Plinius l. 34. c. 7. Post quinquagesimum annum terræ motu prostratus, multis etiam jacens miraculo est. Pauci pollicem ejus amplectebantur. Majores erant digiti, quam pleiæque statuæ. Vasti specus contractis hiabant membris. Duodecim annis tradunt effectum ti ecëntis ralentis. Unde inter septem mundi miracula receptus.

Conclusio tertia. Ferrum est metallum impurum ex plurimo sulphure crudo terrestri & adurente, & modico argento vivo similiter impuro, genitum. Nativum in fodinis reperitur veluti grana seu massa. Conflatum ex lapidibus ferreis vel terra rubra, ferrugine quasi læsa excoquitur. Hujus species quædam est chalybs, & est ferrum purgatum & ignibus multis & aquarum crebra restinçãoe induratum. Et, ut loquitur Aristoteles, chalybs à ferro distinguitur tanquam ejus nucleus. Nativus chalybs olim eruebatur ex loco Thraciæ, ubi Chalybes populi habitabant.

Conclusio quarta. Proprietates hujus sunt primo, quod sit durissimum omnium metallorum; duritiam tamen hanc acquirit tanquam per gradus per temperaturam, nam candens ferrum mollius est, & ideo facile tunditur; cujus ratio est humoris rarefactio, unde nili temperetur, etiam tefrigescens mollius esset. Quòd si candens aceto immergatur, adeo durefcit, ut malleis intractabile frangatur citius, quam se duci patiatur, forte quia acetum ferri meatus penetrans illud ita constringit. Verum ut ut durum sit, assiduo tamen usu conteritur, quoniam ad ejus generationem minus argenti vivi seu humoris, plus vero sulphuris terrestris concurrir. Ob eandem rationem difficile liquatur, cum modico nempe humore confleret & arctissimo partium complexu. Tingitur diversis coloribus. Redditur cæruleum ex lapide quodam ex Gallæcia allato. Simile titari ex aceto vel alumine; redditur & album, si lamina ferrea stanno obducatur, minime tamen per hoc naturam suam mutat, verum solummodo aliis accidentibus investitur. Accenditur, priusquam liquefiat, ob ejus duritiam & modicum humorem; adnoto tamen sulphure statim liquefcit, & guttatim decidit, atque ingratum odorem diffundit.

Quæres primo. Quomodo ferrum in chalybem mutari possit? Resp. me paulo ante hujus mutationis jam insinuasse modum, nempe si candens aceto immergatur. Hinc Lacedæmonis mos numismata ex ferreis conflare baculis, aceto mergere candentia, ne fragilia in alios depromerentur usus. *Plutarchus in Lycurgo.* Weckerus vero aceti loco atramento sutorio utendum ait; Cardanus autem cortice mali punici. Omnium tamen certius Magisterium est, ferrum sæpius candefactum, si siigidæ immergatur, firmari in chalybem. Si tamen chalybs sæpe candescat, & citra novam temperationem frigescat, remollefcit. Patiter lixivio è cinere roboris & calce viva horis duabus coctus mollescit.

Quæres secundo. Utrum ferrum certis mineralibus aquis immersum in æs convertatur? Resp. patere hoc experientia ex iis, quæ adduximus de mineralibus aquis, quamvis censeam, non esse propriam conversionem & substantialem transmutationem, nam corpuscula ærea per minerales aquas advecta laminæ ferri duntaxat se affigunt; suoque affricu sensim sine sensu eam extenuant, atque ita in æs commutant.

Quæres tertio. Unde ferrum rubiginem contrahat? Resp. Oriri hanc exhalitum per poros erumpente, qui ab humida ferri superficie sistitur, & in ferruginem concrefcit. Arcent vero hanc medulla cervina & oleum, eo quod obstruant sua pinguedine ferri poros, ne prædictus halitus evaporet. Ad abstergendam vero rubiginem adhibetur cerussa, & Gypsum, omnium tamen optimum est oleum tartari. De ferrugine notant ulterius Authores, eam esse naturæ adstringentis. Hinc sistit (ut testatur P. Honoratus Fabri tract. 8. Phys. l. 2.) Feminarum profluvia ob venularum obstructionem inductam, immo impedit, si bibatur, ne partum concipiant. Ob eandem rationem & ipsum ferrum ineptum reddit, ut à magnete attrahatur. Observatur etiam, tenacissimam rubiginem ab humano præsertim sanguine ferrum contrahere, cujus ratio est, quia sanguis diutius adhærens profundiores radices agit, & glutinoso suo humore ferrum tenacissime stringit.

Quæres quarto. Quæ gleba mineralis ferri sit optima? Resp. Si sit ponderosa, bene compacta, à terræ, saxi, cæterorumque metallicorum corporum societate sejuncta, coloris pruni, perfecta censetur. Cæterum metallorum omnium vena ferri largissima est. Cantabriæ mari-

maritima parte, quam Oceanus alluit, mons prærupte altus (incredibile dictu) totus ex ea materia est compactus, ut testatur *Plinius l. 34. c. 14.* Rarum in India. Hinc ferri quatuordecim libras ducentis quinquaginta auri, juxta insulam *Zabur*, permutatas fuisse, scribit *Peggavetta.* Durissimum fertur *Damascenicum* esse, quod plenum est venulis, quæ tamen usu atteruntur, sed citrij succo, & aquâ calchanti ferro superfusa renovantur. *Damasceni* venas vulgare ferrum æmulabitur, si polito calce lineæ inducantur, & igne deinde vel sole exsiccatum aqua calchanti diluatur; calx enim suâ acrimonia maculas inuret, & inustus calchantum colorem addet. In *Sicilia* & *Lusatia* effossum nova incrementa accipit, ut narrat *Agric.* in observat. *Metall.* & tera, arborumque trunci in incremento ferri acquirunt materiam; Liquori denso primo, illa similis, magis magisque indurescit postea. In *Java* *majori* herbam dare, scribit *Hirnhcim de Typho Gen. hum. c. 10.* cujus medulla sit ferrea ab imo usque ad summum; fructum quoque gignere ferro impenetrabilem. *Marcus Paulus Venetus lib. 1. itiner. sui c. 47.* tradit, in Provincia *Chinchin* (quod est *Tartariæ* Regnum) montem esse, in quo inveniuntur mineræ chalybis, ex qua pannus conficitur igne inconsumptibilis. Producit enim minera illa fila lanæ haud dissimilia, hæc ad solem exsiccata in mortario æneo conteruntur, deinde lavantur, & à terræ sæcibus purgantur. Sic purgata attenuantur ut alia lana, nennur, & in pannum contexuntur. Quod si hunc dealbate quis vult, in ignem projicit, & post horam nive candidiorem inde recipit. Et hæc de fossilibus & metallis dicta sufficiant.

CONCLUSIO POLITICA.

Pacis tempore cogitanda, quæ belli sunt.

83.

N. 83.

Wolfg. Joseph Kadorniza del. Lincy.

DEmilitiæ Romanæ tyronibus author est *Vegetius*: *Equi lignei hyeme subtelto, astate ponantur in campo. Super hos juniores primo inermes, dum consuetudine proficerent, demum armari cogebantur ascendere. Hoc enim assidua meditatione faciebant, scilicet, ut in tumultibus prælii*

lme

Sine ira & studio
militantis respiciat
exercitatione tunc
re, quando jam
adagium verus
victoriae sagum
tur; gravioram
expentur, hunc
pugnare non
involutum; illa
cepeffimus; qua
la vigilandum
ita ex pacis quiete
in tempore non
capiat, stat tamen
& cassides, torm
calamitatum
cendiarum, pub
ris Dec. iob. es
modo; quæ
simus quig. tunc
sunt colenda, ut
nerva est, sim
armata, quæ
securus adim. de
amicis & aliena
vere. Si simul
scriptio ad unam
bant autem et
gnatur. Pax ip
nemo enim ill
cem atq; otia
quam esse sine
inuitus belli
quam cum ot
turpius est, et
per otium am
tendum est
tus. *Nepotianus*
et. *Hericum*
se, *Scriptores*
lis, *Amicis*
inermem. *Bia*
eam adgr. i. i
que vicinum
seu. *Tuta*
fiduciam ut
tutem. *Quæ*
fidio munici
plene extin
ros civitatis a
tum *Brabant*
nitissimo fir
alienæ invic
rum *Impera*
micus contr
nil cred

THIS PAGE IS LOCKED TO FREE MEMBERS

Purchase full membership to immediately unlock this page

Know Your Bible

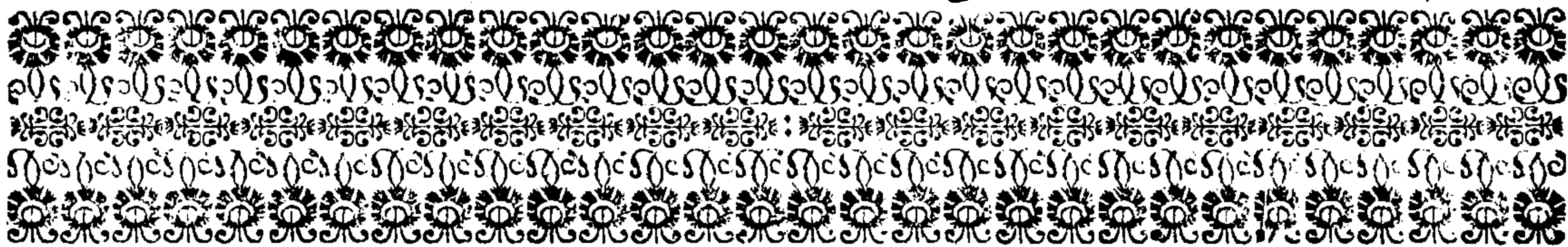
Forgotten Books' Full Membership provides unlimited access to more than 28,000 volumes of Christian literature for \$8.99/month

HOLY BIBLE

Continue

*Fair use policy applies

Index Meteorologiæ

INDEX

Meteorologiæ Philosophico - Politicæ.

DISSERTATIO I.

De Corpore Meteorico generatim.

	QUÆSTIO I. <i>Quid sit Meteorum, & qua ejus Materia.</i>	Fol. 1.
	Conclusio Politica. <i>Politicus scientiâ & virtute præstet.</i>	3.
	Quæst. II. <i>Quæsit causa efficiens Meteorum.</i> 4. Conclus. Polit. <i>A DEO omnia.</i>	6.
	Quæst. III. <i>De locis, in quibus Meteorologica impressiones contingunt.</i>	7.
	Conclus. Polit. <i>Politicus per gradus ascendat.</i>	10.
Quæst. IV.	<i>An etiam corpora mixta materiam proximam præbeant Meteoris.</i> 11. Conclus. Polit. <i>Fama facinorum filia.</i>	13.
Quæst. V.	<i>An omnia Meteora causas habeant naturales, & an ex illis quadam præominari possint, quamq; causam finalem sortiuntur.</i> 15. Conclus. Polit. <i>Præsit, ut proficit Politicus.</i> 16.	16.

DISSERTATIO II.

De Meteorico Corpore ignito.

Quæst. I.	<i>De Meteoris igneis in communi.</i> Fol. 17. Conclus. Polit. <i>Non te, sed tuorum quare utilitatem.</i>	19.
Quæst. II.	<i>De flamma, capra saltante, lancea, igne perpendiculari, stipula ardente, & aliis.</i> 20. Conclus. Polit. <i>Fortitudo virum facit.</i>	21.
Quæst. III.	<i>De Castore, Polluce, & Helena. Item de stella discurrente, volante, & cadente.</i> 23. Conclus. Polit. <i>Amore simul & timore præsit.</i>	24.
Quæst. IV.	<i>De igne lambente.</i> 25. Conclus. Polit. <i>Adulatoribus non fidendum.</i>	26.
Quæst. V.	<i>De Dracone volante.</i> 27. Conclus. Polit. <i>Calumniis ne vincaris.</i>	28.
Quæst. VI.	<i>De igne fatuo.</i> 29. Conclus. Polit. <i>Frenandus gloria appetitus.</i>	31.

DISSERTATIO III.

De tonitru coruscatione, & fulmine.

Quæst. I.	<i>De Tonitru.</i> Fol. 32. Conclus. Polit. <i>Consilia non sint manca.</i>	35.
Quæst. II.	<i>De fulgure seu coruscatione.</i> 36. Conclus. Polit. <i>Arma non apprehendat, nisi coæctus.</i> 38.	38.
Quæst. III.	<i>Quid, & quotuplex sit fulmen.</i> 39. Conclus. Polit. <i>Sæpe unius malitia Reipubl. excidium est, sicut unius probitas salus.</i>	41.
Quæst. IV.	<i>An detur, & quid sit lapis fulmineus.</i> 42. Conclus. Polit. <i>Casus sæpe gloria incrementum est.</i>	44.
Quæst. V.	<i>Quanam sit causa fulminis, impetus & motus obliqui.</i> 45. Conclus. Polit. <i>Sine respectu agendum.</i>	47.
Quæst. VI.	<i>Qualesnam sint effectus fulminum.</i> 48. Conclus. Polit. <i>Uti ferro, ita & deliciis subijci turpe est.</i>	51.
Quæst. VII.	<i>Quæ res, vel à fulmine immunes, vel magis obnoxia sint, & de nonnullis aliis fulminis adjunctis.</i> 52. Conclus. Polit. <i>Quanto altius stas, tanto periculosius.</i>	55.

DISSERTATIO IV.

De Cometis:

Quæst. I.	<i>De Cometis in genere, eorum divisione, ac loco generationis.</i> 57. Conclus. Polit. <i>Mineatur, priusquam puniat.</i>	58.
Quæst. II.	<i>De causa materiali, formali, & efficiente cometarum.</i> 59. Conclus. Polit. <i>Virtus oppressa resurget.</i>	61.
Quæst. III.	<i>De figura seu prima proprietate cometarum.</i> 62. Conclus. Polit. <i>Incentores malorum ne tolerantur.</i>	65.
Quæst. IV.	<i>De magnitudine, colore, motu, duratione, & reliquis proprietatibus cometarum.</i> 66. Conclus. Polit. <i>Nil violentam disturnum.</i>	68.
	Quæst. V.	

Quæst. V.

Quæst. I.

Quæst. II.

Quæst. III.

Quæst. IV.

Quæst. V.

Quæst. VI.

Quæst. VII.

Quæst. VIII.

Quæst. I.

Quæst. II.

Quæst. III.

Quæst. IV.

Quæst. V.

Quæst. VI.

Quæst. VII.

Quæst. I.

Quæst. II.

Quæst. III.

Quæst. IV.

Quæst. V.

Quæst. VI.

Quæst. VII.

Nota, anti-

notæ

Quæst. I.

Quæst. II.

Quæst. III.

Quæst. IV.

Quæst. V.

Quæst. VI.

Quæst. VII.

Quæst. VIII.

Quæst. IX.

Quæst. X.

Quæst. I.

Quæst. II.

Quæst. III.

Quæst. IV.

Philosophico-Politicæ.

Quæst. V. De prognostico seu significatione & effectibus cometarum 70. Concluf. Polit. Laboribus ne plus a quo grauet. 74.

DISSERTATIO V.

De Meteoris apparentibus in sublimi.

- Quæst. I. De circulo, seu via lactea. 76. Concluf. Polit. Per vestigia majorum ascenditur ad gloriam. 78.
- Quæst. II. De coloribus in aëre apparentibus. 79. Concluf. Polit. Coloratis pretextibus attende. 80.
- Quæst. III. De Voragine, Hiati, & Halone aut area, seu Corona. 82. Concluf. Polit. Turca juratus hostis maneat Politicus. 84.
- Quæst. IV. De Virgis, Parello & Paraselene. 85. Concluf. Polit. Heroicis paternæ virtutis exemplis insistendum. 88.
- Quæst. V. Quid sit Iris, quæ ejus colores, & horum causi efficiens. 89. Concluf. Polit. Fœdera cum externis pacem conservant. 91.
- Quæst. VI. De figura Iridis, & earum numero. 92. Concluf. Polit. Sanguinis claritas factis probanda. 94.
- Quæst. VII. De reliquis proprietatibus, effectu & significatione Iridis. 96. Concluf. Polit. Politicus sit pacis studiosus. 97.
- Quæst. VIII. De insolitis, ac miris in aëre simulacris quandoque conspicuis. 99. Concluf. Polit. Jacula ne feriant, prævide. 102.

DISSERTATIO VI.

De Meteoris aëreis five ventis

- Quæst. I. De materia & natura ventorum. 103. Concluf. Polit. Honorum ambitus est ventorum captatio. 105.
- Quæst. II. De causa formali & efficiente ventorum. 106. Concluf. Polit. Malo præveniat, ne serpat. 109.
- Quæst. III. De numero & varietate ventorum. 111. Concluf. Polit. Politicus adversis solidatur. 113.
- Quæst. IV. De effectibus & proprietatibus eorum in genere. 114. Concluf. Polit. Fortuna inconstantia arrogantiam arceat. 115.
- Quæst. V. De effectibus & proprietatibus ventorum in specie. 117. Concluf. Polit. Connubia felicitatem promovent. 120.
- Quæst. VI. De signis prognosticis ventorum eorumque natura ad rerum electiones. 121. Concluf. Polit. Susurrones non facile suscipiendi. 123.
- Quæst. VII. Observationes nonnulla circa ventos vehementiores, eorumque mirabiles effectus. 119. Concluf. Polit. Concordia studiosus sit Politicus. 124.

Nota, amice Lector, quæstionem hanc VII. esse positam loco appendicis, quæ sub isto numero quæstionis VII. imprimi debuisset, invenies vero eam post quæstionem V.

DISSERTATIO VII.

De Meteoris aqueis, quæ fiunt in aëre.

- Quæst. I. De Nubibus. Fol. 126. Concluf. Polit. Malefactoribus benefaciendum. 128.
- Quæst. II. De Nebulis. 129. Concluf. Polit. Ingratitudo vitium commune. 132.
- Quæst. III. De Pluvia. 133. Concluf. Polit. Liberalitas Politico propria. 136.
- Quæst. IV. De Nubifragio. 137. Concluf. Polit. Abundantia sæpe nocet. 141.
- Quæst. V. De Nive. 142. Concluf. Polit. Morum senectus Politici ornamentum. 144.
- Quæst. VI. De variis quæstis de nive. 145.
- Quæst. VII. De Grandine. 147. Concluf. Polit. Inconcussum esse decet ad grandinem malorum. 149.
- Quæst. VIII. De rore, & pruina. 151. Concluf. Polit. Digniores promoveantur. 153.
- Quæst. IX. De Melle. 154. Concluf. Polit. Per adversa venit ad secunda. 156.
- Quæst. X. De Manna & Saccharo. 158. Concluf. Polit. De mane consilium. 159.

DISSERTATIO VIII.

De Meteoris Aqueis in terra, & primò in specie de Mari.

- Quæst. I. De quidditate maris ejusque divisione & nominibus. 161. Concluf. Polit. Affectus moderandi. 162.
- Quæst. II. De Proprietatibus Maris & primo de salitudine. 164. Concluf. Polit. Prudentiæ salationum est condimentum. 166.
- Quæst. III. De densitate, gravitate & colore maris. 167. Concluf. Polit. Gaudet oneribus Politicus. 168.
- Quæst. IV. De seu, profunditate, amplitudine & communicatione marium, ac nonnullis aliis quæstis. 170. Concluf. Polit. Correspondentia & communicatio Reipubl. utilis. 172.

Index Meteorologiæ Philosophico-Politicæ.

- Quæst. V. De variis Maris motibus. 173. Conc. Polit. *Abdicanda sunt bona, quæ animum perdunt.* 175.
 Quæst. VI. De causa reciproci æstus maris. 176. Concluf. Polit. *Politicus quæ à subditis haurit, in eorum bonum convertat.* 179.
 Quæst. VII. De Variis quæsitis circa æstum maris. 180. Conc. Pol. *Chimæra est Politicus voluptuosus.* 181.
 Quæst. VIII. De effectibus maris, & causa finali motus ejus, ac de diluviis & exundationibus 183. Concluf. Polit. *Iusto bello animus non deijciendus.* 185.

DISSERTATIO IX.

De Fontibus & Fluminibus, ac reliquis Aqueis Meteoris.

- Quæst. I. De quidditate fontium & fluminum, eorumque differentiis & origine. Fol. 186. Concluf. Polit. *Obscuri natales factis illustrandi.* 189.
 Quæst. II. De Observationibus hydrognomicis fontium, eorumque venis & scaturigine. 190. Concluf. Polit. *Muneribus hostis consilia expiscanda.* 191.
 Quæst. III. De aliis variis quæsitis Fontium & Fluminum affectionibus. 192. Concluf. Polit. *Amicos & Clientes conserva.* 194.
 Quæst. IV. De magis peculiaribus Fluminum affectionibus. 195. Concluf. Polit. *Eadem qua ascendit via arrogans, recidit.* 198.
 Quæst. V. Quenam aquæ salubriores & præstantiores sint. 199. Concluf. Polit. *Veritas ex fonte, non à blateronibus haurienda.* 201.
 Quæst. VI. De Glacie. 202. Concluf. Polit. *Violata fœderis fides ruptura est boni publici.* 205.
 Quæst. VII. De aquis calidis & Thermis. 206. Concluf. Polit. *Ærarium divitum levamen sit pauperum.* 209.
 Quæst. VIII. De aliis aquis medicatis, mineralibus, lapidescentibus, & aliis nonnullis. 211. Concluf. Polit. *Exterrarum Regionum lustrator sit Politicus.* 214.

DISSERTATIO X.

De Terræ motu.

- Quæst. I. Quid sit terra motus, & quæ ejus causa. 216. Concluf. Polit. *Nimum stringendo dissolvuntur leges.* 218.
 Quæst. II. Quæ sint terra motus species, ejusque præsagia. 220. Concluf. Polit. *Sepulchralis terra motus sustinendus omnibus.* 221.
 Quæst. III. De effectibus terra motuum. 223. Concluf. Polit. *Sino Deo hominum vires nulla sunt.* 225.
 Quæst. IV. De sono, loco, tempore, magnitudine & duratione terre motus. 226. Concluf. Polit. *Pietas regnorum fulcrum.* 229.

DISSERTATIO XI.

De Montibus, Cavernis, ac Ignibus subterraneis.

- Quæst. I. De Montibus. Fol. 231. Concluf. Polit. *Magnates non sunt irritandi.* 234.
 Quæst. II. De speluncis & subterraneis meatibus. 235. Concluf. Polit. *Virtus latero nescit.* 237.
 Quæst. III. De ignibus subterraneis. 239. Conc. Pol. *Immoderatus animi fervor ad intra coercendus.* 243.

DISSERTATIO XII.

De Fossilibus & Metallis.

- Quæst. I. De Fossilibus, eorumque generatione in communi. 245. Concluf. Polit. *Consilia serventur in abscondito.* 247.
 Quæst. II. De succis terræ & in specie de sale 249. Conc. Pol. *Maximum Reipubl. bonum à litteris.* 251.
 Quæst. III. De reliquis succis & terris pretiosis. 252. Concluf. Polit. *Cognosce te ipsum.* 255.
 Quæst. IV. De succino & virtute Electrica. Concluf. Polit. *Morum comitas neminem despicit.* 258.
 Quæst. V. De natura & proprietatibus lapidum generatim. 260. Concluf. Polit. *Leges ut floreat, continuo restaurentur.* 262.
 Quæst. VI. De natura & proprietate lapidum in specie. 263. Concluf. Polit. *Quanto depressor, tanto sublimior virtus assurgit.* 266.
 Quæst. VII. De Crystallo, gemmis, & lapillis pretiosis. 268. Concluf. Polit. *Amicorum & Consiliariorum usus in pretio sit Politico.* 271.
 Quæst. VIII. De Magnete. 273. Concluf. Polit. *Concordiæ summopere studendum Politico.* 275.
 Quæst. IX. De modo inveniendi Mineras, & de Magisterio transmutandi metalla 277. Concluf. Polit. *Juventutis institutio Republica perutilis.* 281.
 Quæst. X. De auro. 282. Concluf. Polit. *Sine labore nihil.* 285.
 Quæst. XI. De Argento & Mercurio, sive argento vivo. 287. Concl. Pol. *Ærarium non patiatur vacuum.* 289.
 Quæst. XII. De Stanno, Plumbo, & Orichalco. 291. Concluf. Polit. *Ad Æquitatis erutinam expendenda sunt singula.* 292.
 Quæst. Ult. De Ære & Ferro. 294. Concluf. Polit. *Pacis tempore cogitanda quæ belli sunt.* 296.